

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI BİLİM DALI**

**KARAMAN CAMİ HAZİRELERİNDE VE KARAMAN
MÜZESİ'NDE BULUNAN MEZAR TAŞLARI**

Hatice ÜNLERŞEN

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN:
Prof. Dr. Ahmet ÇAYCI**

KONYA-2023

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hatice ÜNLERŞEN		
	Numarası	17811001008		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Sanatları		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora	X	
	Tezin Adı	KARAMAN CAMİ HAZİRELERİNDE VE KARAMAN MÜZESİ'NDE BULUNAN MEZAR TAŞLARI		

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Hatice ÜNLERŞEN
İmzası

ÖNSÖZ

“Derken Allah kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermesi için yeri eşeleyeyen bir karga gönderdi. Yazıklar olsun bana dedi, kardeşimin cesedini gömmede şu karga kadar bile olamadım.” dedi ve pişman olanlardan oldu (Maide 5/31).

İnsanoğlu, göze ve gönle hoş gelmeyen bir şeyin üzerini kapatma duygusunu işte bu Habil ile Kabil’in olayı ile tecrübe edinmeye başlamıştır. Bu olay, insanlığın medeniyet yolunda attığı önemli bir adımdır. Yüzyıllar içerisinde, toplumlar tarafından farklı ya da benzer şekillerde ölü, ölüm ve gömme temalı ritüeller devam edegelmiştir.

Ölüm ile ilgili en kalıcı ve somut göstergeler mezar taşlarıdır. Her biri birer kültür varlığı niteliğinde olan ve tarih, sanat tarihi, edebiyat, sosyoloji, arkeoloji gibi bilim dallarıyla doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantısı olan mezar taşları her dönemde her milletin kimlik belgeleri niteliğindedir. Türk sanatının da en nadide üç boyutlu sanat eserlerinden olan mezar taşları, dönemlerine ışık tutmaları açısından son derece önemlidir.

Mezar taşları, insanların duygu ve düşüncelerini yansıtan bir öneme sahip olmasının yanı sıra unvan, isim, meslek, sülale isimleri, ölüm nedenleri gibi bilgileri de barındırdığı için bir belge niteliğindedir.

Mezar taşlarının genelde sanat tarihi özelde ise Türk-İslam Sanatları açısından önemli bir yeri olması sebebiyle araştırma alanı olarak değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan detaylı araştırmalar neticesinde Karaman merkezinde yer alan cami hazireleri ile Karaman müzesindeki mezar taşlarının ayrıntılı bir şekilde araştırılmadığı görülmüştür. Karaman merkezde bulunan Kethane Camii, Hoca Mahmud Camii, Yunus Emre Camii, Akteke Camii, Pir Ahmed Camii hazireleri ve Karaman Müzesinde teşhirde bulunan mezar taşları araştırmaya dâhil edilmiştir.

Tüm bu mezar taşları kayıt altına alınarak geçmişe ışık tutup, gelecekteki araştırmalara yön vermesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda mezar taşları fotoğraf ve çizimlerle belgelendikten sonra, form, bezeme açısından kapsamlı bir şekilde incelenerek sanat tarihindeki konumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın her aşamasında bilgi ve tecrübeleriyle yolumu aydınlatarak benden yardımlarını esirgemeyen değerli tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet Çaycı'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez süresince değerli görüşleriyle bana destek veren Prof. Dr. Mustafa Yıldırım ve Doç. Dr. Mustafa Çetinaslan hocalarıma ayrıca tezime katkı sağlayan Öğr. Gör. Hidayet Duyar'a, Elvan Özkan'a, Yusuf Yıldırım'a, Sami Naddah'a teşekkürü bir borç bilirim. Dilek ve dualarıyla bu sürece girmeme vesile olan canım annem rahmetli Emine Kuluş'a, ilme verdiği değerle yolumuzu açan kıymetli babam rahmetli Mehmet Fâruk Kuluş'a, sevgileriyle bana güç veren evlatlarım Mustafa Âsım Ünlerşen ve Münîb Âsaf Ünlerşen'e, her zaman maddi-manevi dayanağım olan sevgili eşim Muhammed Fahri Ünlerşen'e ve tüm sevdiklerime teşekkürlerimi sunarım.

KONYA-2023
Hatice ÜNLERŞEN

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hatice ÜNLERŞEN		
	Numarası	17811001008		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Sanatları		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora	X	
	Tezin Adı	KARAMAN CAMİ HAZİRELERİNDE VE KARAMAN MÜZESİ'NDE BULUNAN MEZAR TAŞLARI		

Bu çalışmada Karaman il merkezinde bulunan Akteke Camii, Hoca Mahmud Camii, Kethane Camii, Pir Ahmed Camii, Yunus Emre Camii hazirelerindeki ve Karaman Müzesi'nin teşhirindeki mezar taşları incelenmiştir. İnceleme neticesinde toplamda 198 mezar taşı tespit edilmiştir. Bunlardan 156'sı baş taşı, 34'ü ayak taşı, 4'ü şahidesi bulunmayan sembolik lahit ve 4'ü de sandukadır. Bu mezar taşlarının tarih aralığı ise 14-20. yüzyıllardır. İncelenen mezar taşlarından 54'ü erkek mezar taşı, 33'ü de kadın mezar taşıdır. Mezar taşları yapı malzemesi olarak çoğunluğunda taş kullanılırken, az bir kısmında ise mermer kullanılmıştır. İncelenen alanda toprak mezar, sembolik lahit, pehleli mezar ve çerçeveleli mezar tipleri bulunmaktadır. Erkek mezar taşlarının bazılarında sarık, fes ve tarikat başlıkları bulunmaktadır. Başlığı olmayan mezar taşları ise üçgen tepelikli, sivri kemer tepelikli, yarım daire kemer tepelikli, dilimli kemer tepelikli, bitkisel tepelikli ve düze tepeliklidir. Kitabeli mezar taşlarının çoğu celi sülüs olup, celi talik ve rika yazıları da bulunmaktadır. Mezar taşlarında kullanılan teknikler ise kazıma ve zemin oyma teknikleridir. İncelenen alanda görülen süsleme çeşitlerinde bitkisel motifli, geometrik motifli, nesneli ve mimari elemanlardan süsleme elemanları vardır. Kitabeli mezar taşlarının metin analizleri ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır. İncelenen alandaki mezar taşları farklı gölgelerdeki mezar taşı örnekleri ile karşılaştırılmıştır. Yapılan bu çalışma, mezar taşlarının yapıldıkları dönemlerin ortak özelliklerini ve yerel farklılıklarını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	Hatice ÜNLERŞEN		
	Student Number	17811001008		
	Department	Islamic History and Arts / Turkish-Islamic Arts		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)		
		Doctoral Degree (Ph.D.)	X	
	Supervisor	Prof. Dr. Ahmet ÇAYCI		
Title of the Thesis/Dissertation	GRAVESTONES FOUND MOSQUES' BURIAL AREAS AND KARAMAN MUSEUM IN KARAMAN			

In this study, the tombstones in the burial areas of Aktekk Mosque, Hoca Mahmud Mosque, Kethane Mosque, Pir Ahmed Mosque, Yunus Emre Mosque, and the Karaman Museum in the city center of Karaman were examined. As a result of the examination, a total of 198 tombstones were identified. Of these, 156 are headstones, 34 are footstones, 4 are symbolic sarcophagi without a headstone and footstone, and 4 are sarcophagi. The date range of these tombstones is 14-20 centuries. Of the examined tombstones, there are 54 tombstones belong to a male, and there are 33 tombstones that belong to a female. Although, the most common building material of tombstones is stone, some of the tombstones are made of marble material in our study area. There are earthen tombs, symbolic sarcophagi, pehleli tombs, and framed tombs in the investigated area. Some of the male tombstones have turbans, fez, and sect heads. Headless tombstones have a triangular top, a pointed arch, a semicircular arch, a sliced arch, a vegetative or flat top. Most of the inscribed tombstones are celi sulus, and there are also celi talik and rika writings. The techniques used in tombstones are scraping and ground carving. In the ornament types seen in the studied area, there are ornamental elements with floral motifs, geometric motifs, objects, and architectural elements. The text analyses of the inscribed tombstones were made in detail. The tombstones in the studied area were compared with the tombstone samples in different shades. This study is important in terms of showing the common characteristics and local differences of the tombstones of the periods they were made.

KISALTMALAR

a.	:	Ayak Taşı
a.g.e.	:	Adı Geçen Eser
a.g.m.	:	Adı Geçen Makale
a.g.mad.	:	Adı Geçen Madde
AKC	:	Aktekke Camii
b.	:	Baş Taşı
C.	:	Cilt
cm	:	Santimetre
H	:	Hicri
HMC	:	Hoca Mahmud Camii
KC	:	Kethane Camii
KM	:	Karaman Müzesi
M	:	Miladi
No	:	Numara
PAC	:	Pir Ahmed Camii
s.	:	Sayfa
ss.	:	Sayfa Sayısı
TDVİA	:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
YEC	:	Yunus Emre Camii

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MEZAR TAŞLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE YAPISI

1.1. Türklerde Mezar ve Mezar Taşı Geleneğinin Tarihi Gelişimi	15
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

KARAMAN TARİHİ

2.1. Karaman Tarihi.....	27
--------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAMAN İL MERKEZİNDE HAZİRESİ BULUNAN CAMİLER VE KARAMAN MÜZESİ

3.1. Hoca Mahmud Camii.....	32
3.2. Yunus Emre Camii	33
3.3. Aktekke Camii	34
3.4. Pir Ahmed Camii	40
3.5. Kethane Camii	42
3.6. Karaman Müzesi.....	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG

4.1. Aktekke Camii Haziresi.....	46
4.2. Hoca Mahmud Camii Haziresi	214
4.3. Kethane Camii Haziresi	247
4.4. Karaman Müzesi.....	412
4.5. Pir Ahmed Camii Haziresi.....	480
4.6. Yunus Emre Camii Haziresi	561

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

6.1. Malzeme ve Teknik	591
6.2. Mezar Tipleri	594
6.3. Mezar Taşı Tipleri	603
6.4. Başlık Tipleri	623
6.5. Süsleme Çeşitleri	645
6.6. Mezar Taşlarında Yazı İçerikleri	683
6.7. Mezar Taşlarında Yazı Tipleri.....	705
 SONUÇ	 708
KAYNAKÇA.....	713

GİRİŞ

Konunun Önemi ve Amacı

Orta Asya'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Balkanlar'a kadar çok geniş bir coğrafya üzerinde ilim, kültür, sanat gibi birçok bilgi birikimlerini ortaya koymuş olan Türkler, bu bilgi ve becerilerini taş tezyinatında da göstermişlerdir. Ata kültürü ile İslam düşüncesini güzel bir ahenk içerisinde buluşturan Türkler, edindikleri tüm bu bilgi ve tecrübelerini mezar taşlarına yansıtmışlardır. Üç boyutlu sanat eserleri içerisinde hem görsel açıdan hem de taşıdıkları bilgi açısından son derece önemli bir yer teşkil eden mezar taşları bir ölünün mezarının başına dikmenin çok daha ötesinde bir yer edinmişlerdir.

Mezar taşlarında görsel sanatların tarih içerisindeki tekâmül serüvenini en somut bir şekilde görebilmekteyiz. Mezar taşları sadece sanatsal açıdan değil aynı zamanda kitabe metinlerinden elde edilen bilgiler yönüyle de son derece önemlidir.

Mezar taşları konusu, tarihi ve coğrafyası açısından son derece kritik bir bölge olan Karaman il merkezi bağlamında mercek altına alınmıştır. Karaman il merkezinde bulunan cami hazirelerindeki ve Karaman Müzesi'ndeki mezar taşları araştırma kapsamında tutulmuştur. Bu bölgenin daha önce detaylı ve toplu bir şekilde araştırılmamış olması bu konunun önemini artırmaktadır.

Çalışma kapsamımızdaki mezar taşları 14-20. yüzyıl aralığını kapsamaktadır. Böyle geniş bir tarih aralığı dönemsel tespitler yapabilme, değişim ve gelişimleri ortaya koyabilmek açısından önemlidir. Çalışmamızın kapsamı içerisinde beş hazirede (Hoca Mahmud Camii, Yunus Emre Camii, Akteke Camii, Pir Ahmed Camii, Kethane Camii) ve Karaman Müzesi'nde yer alan mezar taşları kayıt altına alınıp belgelenmiş, Türkçe-Arapça harflerle kitabe metinleri kayıt altına alınmış ve böylece ileride oluşabilecek bozulmalara karşı bu çalışmanın geleceğe bir bilgi kaynağı olarak kalması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma tezinin konusunu, Karaman il merkezinde bulunan Aktekke Camii, Hoca Mahmud Camii, Kethane Camii, Pir Ahmed Camii, Yunus Emre Camii hazireleri ve Karaman Müzesi'nin teşhirinde bulunan mezar taşları oluşturmaktadır. İnceleme kapsamındaki mezar taşlarının araştırma düzeni şu şekilde olmuştur:

İncelenen alan içerisindeki tüm mezar taşlarına katalog numaraları verilmiştir. Araştırma altı bölümden oluşmaktadır.

Giriş başlığı altında, araştırmanın amacı ve önemi, kapsamı, yöntemi ve konu ile ilgili literatüre yer verilmiştir.

Bölüm I'de, mezar taşlarının tarihi gelişimi ve yapısı hakkında bilgi verilmiştir.

Bölüm II'de, Karaman İli'nin tarihi hakkında bilgi verilmiştir. Bu bilgiler içerisinde Karaman İli'nin siyasi tarihi, kültür ve sanatı hakkındaki bilgiler aktarılmıştır.

Bölüm III'te, araştırma kapsamında olan Aktekke Camii, Hoca Mahmud Camii, Kethane Camii, Yunus Emre Camii ve hazireleri ile Karaman Müzesi hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Bölüm IV'te, tezimizin konusu olan Karaman ili merkezindeki cami hazireleri ve Karaman müzesinde bulunan mezar taşlarının katalog bilgileri yer almaktadır. Katalog bölümünde yer alan eserler, teknik ve malzeme, yazı türü, eserlerin boyutları, mezar tipleri, formları, tarihi, kime ait olduğu, eserlerin Türkçe-Arapça yazılışları ile genel tanım ve kompozisyon özellikleri açısından kısa bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Bölüm V'te, incelenen tüm eserler başka eserlerle karşılaştırmalı olarak detaylı şekilde değerlendirilmiştir.

Sonuç başlığı altında ise tüm veriler ışığında elde edilen sonuçlardan bahsedilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın konusunu tespit etmek ve çerçevesini belirlemek için İslam öncesi ve sonrası ölü, ölüm ve defin gibi kavramlar araştırılmıştır. Bu kavramların hem İslam hem de Türk dünyasındaki karşılığı aranmıştır. Türk İslam coğrafyasındaki mezar yapıları ve mezar taşları belli periyodik çerçevede incelenmiştir. Yüzyıllardır devam edegelen ölüm ritüelleri benzerlik ve farklılıklar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Zaman içerisinde geçirdiği aşamalar tespit edilmiştir. Bu araştırmalar esnasında birbirini tekrar eden unsurlar olduğu gibi tamamen özgün eserlerin de ortaya konulduğu görülmüştür. Araştırmamızda izlenilen bu yöntemle ortaya konulan en önemli unsurlardan biri ise Orta Asya'dan gelen ata kültürünün değişen zaman içerisinde ortaya konulan eserlerde bir alt düşünce olarak devam ettiğidir.

Ölüm, mezar ve mezar taşlarıyla ilgili genel bir araştırmadan sonra daha önce mezar taşları açısından kapsamlı olarak incelenmemiş olan Karaman ili araştırma mevki olarak belirlenmiştir. Karaman'da ön inceleme yapıldıktan sonra konu sınırlandırılmasına gidilmiştir. Araştırmanın kapsamına Karaman il merkezindeki cami hazirelerinde ve Karaman Müzesinde bulunan mezar taşları dâhil edilmiştir. Hazirelerde bulunan mezar taşları incelenerek detaylı fotoğraf çekimleri ve ölçü alımları yapılmıştır. Eserler süsleme ve kompozisyon açısından değerlendirilmiştir. Kitabe metni bulunan mezar taşları hem yazılış hem de okunuş olarak kayıt altına alınmıştır.

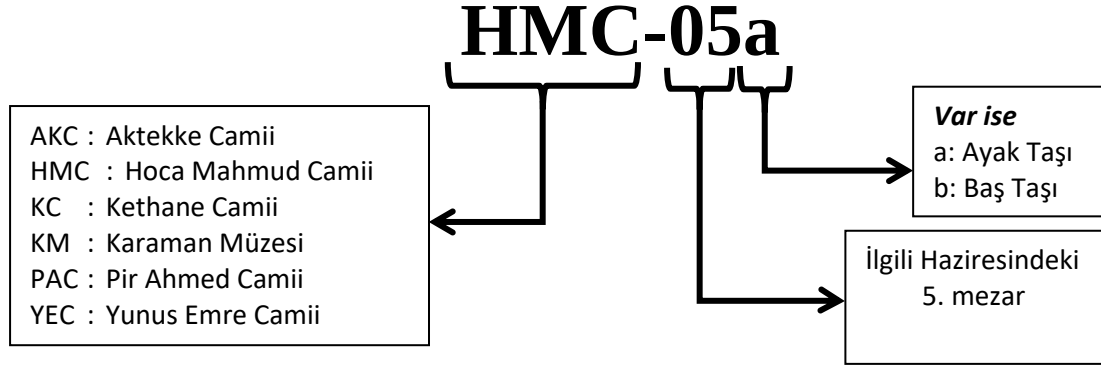
Mezar taşlarının fotoğraf çekimlerinin yanı sıra motiflerin daha detaylı incelenmesi açısından eserlerin bilgisayar ortamında çizimleri yapılmıştır. Tüm bu çalışmalar esnasında eserlerin katalog numarası bulunduğu hazire kısaltması ile oluşturulmuştur.

Yapılan bu araştırmanın özünü ve özetini oluşturacak olan tüm bilgilerin aktarım şekli aşağıdaki katalog çerçevesinde olmuştur.

Katalog No	
İnceleme Tarihi	
Kime Alt	
Bulunduğu Yer	
Mezar Tipi	
Taş Tarihi	
Form	Baş Taşı
	Ayak Taşı
Malzeme-Teknik	
Ölçü (cm)	Baş Taşı
	Ayak Taşı
Yazı Türü	
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	
Kitabe	
Yazılışı	Okunuşu

Katalog numaralandırılmasında ilgili cami haziresi için kısaltma ilk iki veya üç karakter olarak sunulmuştur. Devamında tire (-) işaretinden sonra her hazire için 1'den başlayarak iki karakterli numara verilmiştir (01, 02... gibi). Dipnotlarda katalog numarası verilirken mezar yapısından bahsediliyorsa katalog numarası olduğu gibi verilmiştir. Şayet ayak veya baş taşı ayrı ayrı belirtiliyor ise ilgili katalog numarası sonuna baş taşı için 'b', ayak taşı için 'a' karakteri eklenmiştir. Aşağıda Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde bulunan bir mezar yapısı için örnek numaralandırma işlemi gösterilmektedir. Fakat hazire düzenlenmeleri gibi sebeplerden dolayı mezar yapılarına geliş güzel yerleştirilen birçok taş bulunmaktadır. Örneğin bir mezar yapısına iki baş taşı koymak (ikinci baş taşı ayak taşı bölümüne konularak) gibi hazirelerde yanlış düzenlemeler söz konusudur. Bu karışıklığı gidermek adına her ikisi de kitabeli ise aynı katalog numarası verilerek ikinci sayfada 2. baş taşının bilgileri verilmiştir. Böyle bir mezar yapısında 2. baş taşında kitabe metni yoksa katalogda

genel tanım ve kompozisyon bölümünde o taşın bilgileri verilmiştir. Örneğin; AKC-02 katalog numaralı mezar yapısına gelişi güzel bir şekilde iki tane baş taşı yerleştirilmiştir. Bu karışıklığı gidermek adına AKC-02-1b/AKC-02-2b olarak numaralandırma yapılmıştır. 1b numarası mezar yapısının baş kısmındaki taş olup, 2b numarası ise mezar yapısının ayak kısmında yer alan baş taşıdır.

Konu ile İlgili Literatür

Araştırmamızda öncelikle Karaman ili merkezindeki cami hazireleri ve Karaman Müzesi’nde bulunan mezar taşları ile ilgili eski ve yeni kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Neticesinde mezar taşları ve mezarlıklar hakkındaki veriler toplanıp genel bilgilere varılmıştır. Yapılan bu araştırma konusunda çalışılmış belli başlı eserler bulunmaktadır. Araştırmamızda istifade ettiğimiz ve bu konu hakkında literatürdeki belli başlı eserler şunlardır:

KARAMAĞARALI, Beyhan, *Ahlat Mezar Taşları*, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü, Ankara, 1972.

Türk mezar taşları ile ilgili genel bilgiler veren Beyhan Karamağaralı’nın “Ahlat Mezar Taşları” eserinin giriş kısmı Anadolu coğrafyasında bulunan mezar taşlarına ait kısa fakat etkili özet bilgiler sunmaktadır. Eserin katalog kısmında Ahlat bölgesinin mezar taşları üzerine okumalar, ölçümler, süsleme ve motifler üzerine incelemeler yapılmıştır. Bu eser, Türkiye’deki mezar taşları üzerine literatürde yer alan ilk eserlerden olmasından dolayı önem arz etmektedir.

TUNÇEL, Gül, *Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezartaşları, Ankara, 1989.*

Eserde Türklerde mezar geleneği ve mezar taşlarına kısa bir giriş yapıldıktan sonra katalog verilmektedir. Katalogda Batı Anadolu bölgesinde bulunan cami tasvirli mezar taşları ayrıntılı bir şekilde fotoğraflandırılmış ve yazılar Türkçeye tercüme edilmiş eserlerin işleniş niteliği ve malzemesi açısından değerlendirilmiştir. Batı Anadolu bölgesinde bulunan bu taşların karakteristik özellikleri ortaya konulmuştur.

AKSEL, Tibet, IŞIN, Ekrem, YELKENCİ, Dilek, “Stalea Turcicae VIII, Yenikapı Mevlavîhânesi Haziresi”, *İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri, Türk Tarih Kurumu, C. 1, Ankara 1996, ss. 223-281.*

Türk Tarih Kurumu tarafından 1991’de yapılan uluslararası bir kollokyum bildirileri, iki cilt olarak, *İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri I-II* olarak yayımlanmıştır. Bu çalışmanın içerisinde Türk sanatı ve mezar taşlarıyla ilgili çok sayıda makale bulunmaktadır. Bu makalelerden en önemlilerinden biri de *Stalea Turcicae, Yenikapı Mevlavîhânesi ve Haziresi*’dir. Makalede Yenikapı Mevlavîhânesi hakkında ayrıntılı bilgi verilmesinin yanı sıra mezar taşlarının genelinin tasnifi hakkında da önemli bilgiler bulunmaktadır.

BAŞKAN, Seyfi, *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları, Ankara, 1996.*

Eser Karamanoğullarının tarihçesi ve bu dönemin sanatı hakkında bilgilerin yanı sıra Türklerde mezar kültürü ve mezar taşı geleneğinden bahsedilmektedir. Eserin katalog kısmında Konya’da bulunan ve Karamanoğulları dönemine ait olan mezar taşları süsleme özellikleri, yazı çeşidi, teknik ve malzeme açısından incelenmiştir. Bu kriterlere göre mezar taşları tarihlendirilmesi yapılarak değerlendirilmiştir.

EYİCE, Semavi, “Mezarlıklar ve Hazineleler”, İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri I, Ankara, 1996, ss. 123-134.

Semavi Eyice, 1996 yılında düzenlenen İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri I adlı kongrede Mezarlıklar ve Hazineleler isimli bir bildiri sunmuştur.

LAQUEUR, Hans-Peter, *Hüve’l Baki İstanbulda Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları*, Çev. Selahattin Dilidüzgün, İstanbul, 1997.

Eserde İstanbul Üsküdar, sur dışındaki mezarlıklar, Eyüp, Haliç’in kuzey kıyısı, Beyoğlu ve dış semtlerdeki mezarlıklar üzerine çalışmalar sunulmaktadır. 19. yüzyılda İstanbul mezarlık geleneklerinde gerçekleşen değişimler ve batı mezarlıklarından bahsedilmiştir. Kitapta, mezar yapılarının yazıları ve süslemeleri üzerine çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışma ile erkek mezar taşı başlıklarının tipolojisi yapılarak literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

ÇAL, Halit, “İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezar Taşlarındaki Başlıklar”, Tarihi Kültürü Sanatıyla III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğler, İstanbul, 1998, ss. 206-225.

Makalede Eyüp’te bulunan mezar taşları ayrıntılı bir şekilde incelenmiş olup başlıklar tasnif edilmiştir. İncelenen örnekler birçok araştırmaya ışık tutacak niteliktedir.

NEFES, Eyüp, *Samsun Yöresinde Bulunan Mezar Taşları*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2002.

Yapılan bu çalışmada Samsun merkez, Tekkeköy, Bafra ve Alaçam ilçelerinde bulunan toplamda 119 mezar taşı incelemeye alınmıştır. Bu mezar taşlarının tarih aralığı 17-20.yy. dır. İncelenen bu mezar taşları sanat tarihi açısından ayrıntılı şekilde değerlendirilmeye alınmıştır. Çalışmada elde edilen tüm bilgiler katalog şablonunda sunulmuştur.

BİÇİCİ, Hür Kamil, *Manisa Gördes'te Bulunan Osmanlı Dönemi Süslemeli Mezar Taşları*, Gazi Üniversitesi, 2004.

Manisa Gördes'te Ağlar, Büyük, Garipler, Hüseyini Baba mezarlıkları ve Gördes Belediyesi Soğuk Hava Deposu önünde bulunan mezarlıklar inceleme kapsamına alınmıştır. İncelenen alan içerisinde toplamda 343 mezar taşı bulunmaktadır. İncelenen taşların tarih aralığı 18-20.yy. dır. Mezar taşları form, bezeme ve yazı içeriği açısından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

ARSLAN, Aslı Sağıroğlu, *Kayseri Zamantı Irmağı Çevresindeki Bezemeli Mezar Taşları*, Kayseri Büyükşehir Yayınları, Kayseri, 2005.

Kayseri Zamantı Irmağı çevresinde yer alan 14 köy mezarlığında bulunan bezemeli mezar taşları çalışma kapsamına alınmıştır. İncelenen mezar taşlarının ayrıntılı bilgileri katalog çerçevesi içerisinde verilmiştir. Yapılan bu çalışmada mezar taşları özellikle süsleme açısından değerlendirilmiştir.

BAKIRCI, Naci, *Mevlevî Mezar Taşları*, Rumi Yayınları, Konya, 2005.

Bu eserde, Anadolu'da bulunan Mevlevî Tarikatı'na ait tüm mezar taşlarının katalog çalışması yapılmış olup fotoğraf ve çizimlerle de çalışma desteklenmiştir. Hemen hemen tüm Mevlevi mezar taşlarının tek bir eserde ve ayrıntılı bir şekilde incelenmiş olması bu alandaki araştırmacılar açısından son derece önemlidir.

KARA, Hacer, DANIŞIK, Şerife, *Konya Mezarlıkları ve Mezar Taşları*, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya, 2005.

Eserde Konya mezarlıklarındaki tarihi mezar taşları tespit edilip, taşların fotoğraf çekimleri yapılmıştır. İnceleme kapsamındaki bu mezar taşları bir katalog çerçevesinde form, bezeme ve kitabe metni açısından değerlendirmeye alınmıştır. Konya'da bulunan mezarlıklardaki tarihi mezar taşlarının bir eser içerisinde toplanması bu alanda ve bu bölgede yapılacak olan çalışmalara kaynak teşkil etmektedir.

KUTLU, Hüseyin, *Kaybolan Medeniyetimiz: Hekimoğlu Ali Paşa Camii Haziresi'ndeki Tarihi Mezar Taşları*, Damla Yayınevi, İstanbul, 2005.

İstanbul/Fatih'te bulunan 18. yy. Osmanlı Dönemi mimari eserlerinden olan Hekimoğlu Ali Paşa Camii Haziresi'ndeki tarihi mezar taşları bu eserde sanat tarihi açısından değerlendirilmeye alınmıştır. Hazirede 18-19.yy. mezar taşları yoğunluktadır. Yapılan bu çalışma kapsamındaki mezar taşları dönemin tipik özelliklerini yansıtmaları açısından son derece önemlidir.

BERK, Süleyman, *Zeytinburnu'nun Tarihi Mezar Taşları: Zamanı Aşan Taşlar*, Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul, 2006.

Kitapta Zeytinburnu sınırları içerisinde bulunan cami, türbe, çeşme ve sebil kitabeleri yer almaktadır. Araştırma kapsamında yer alan Müslüman mezar taşlarının envanter bilgileri çıkarılmıştır. Gayrimüslim mezar taşlarının envanter bilgileri çıkarılmamış fakat mezarlıklarının genel görünüm fotoğraflarına kitapta yer verilmiştir. Geniş bir alan olan ve mezar taşlarının oldukça yoğun olduğu Zeytinburnu'ndaki Müslüman mezar taşları ayrıntılı bir şekilde incelenip fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Kitabeli mezar taşlarının hem Arapça metni hem Türkçe metni katalog içerisinde sunulmuştur.

ARSLAN, Ayşegül, *Edirne Üç Şerefeli Cami Haziresi Mezar Taşları*, Gazi Üniversitesi, 2007.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Edirne ilinin coğrafi ve tarihi yönüyle önem teşkil etmesi ve hazirenin Üç Şerefeli Camiinde yer alması konun önemini bir kat daha artırmıştır. Hazirede tespit edilen toplamda 195 mezar taşı bulunmaktadır. İncelenen alan içerisindeki taşların tarih aralığı ise 17-19.yy. aralığıdır.

YILDIRIM, Mustafa, “Konya Hoca Ahmet Fakih Zaviyesi Çevresinde Oluşan Yapı Topluluğu”, Mârife Dergisi, S.2, Güz Konya 2007, ss. 203-232.

XIII. yüzyıla ait Konya'daki yapılardan olan Hoca Ahmet Fakih manzumesi ve mezar taşları dönemin dikkat çeken tarihi yapılarındandır. Mezar taşlarının sayısının daha önceleri fazla olduğu fakat günümüze az sayıda taşın kaldığı düşünülmektedir. Mezar taşları 12-13. yüzyıl mezar taşlarının tipik bir örneğidir. Yapılan bu çalışma az sayıda da olsa taşların döneminin özelliklerini bünyesinde barındırması açısından ve dönem tespiti yapılacak eserlere ışık tutması açısından son derece önemlidir.

ÇAL, Halit, ÇAL ATAÖĞÜZ, Özlem, *Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazirelerindeki Mezar Taşları, Kastamonu Belediyesi Yayınları, Ankara, 2008.*

Makalede Kastamonu merkezde bulunan Atabey Gazi Camii ve Türbesi Hazirelerinde bulunan mezar taşları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Mezar tipleri hakkında bilgiler verilmiş, eserlerin ölçümleri ve çizimlerinin yanı sıra başlıkların tipolojisi yapılmıştır. Ayrıca mezar taşlarının üzerinde bulunan motifler hakkında bilgi verilmiş ve üzerinde kitabesi bulunanların okunuşları da katalog kısmına eklenmiştir. Eser hem bölgenin hem de Türkiye genelinin mezar taşlarına ışık tutması açısından son derece önemlidir.

BAŞ, Emine, *Edirne Beylerbeyi Cami Haziresi'nde Bulunan Mezar Taşları, Trakya Üniversitesi, 2009.*

Yapılan bu çalışmada yaklaşık 1000 civarındaki mezar taşından 223'ü tez kapsamına alınmıştır. Hazirede yer alan mezar taşlarının tarih aralığı ise 15-19.yy. dır. Mezar taşları form, süsleme ve yazı içeriği açısından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Mezar taşlarından elde edilen tüm bilgiler katalog içerisinde verilmiştir.

DOĞAN, Burcu, *Edirne Gazi Mihal Camisi Haziresi'ndeki Mezar Taşları*, Trakya Üniversitesi, 2009.

Çalışmada Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşları malzeme, mezar yapısı, mezar taşı formları, başlık, süsleme ve kitabe gibi konular bakımından incelenmiştir. Toplamda 380 mezar taşı kayıt altına alınmıştır. Hazirede bulunan mezar taşlarının tarih aralığı ise 15-20.yy. dır.

ÇAL, Halit, İLTAR Gazanfer, *Giresun İli Osmanlı Mezar Taşları*, Ankara, 2011.

Mezar taşları üzerine yapılan bu çalışmada Giresun İlinde bulunan mezar taşları üzerinden genel bir tipolojiye varılmıştır. Yapılan bu tipolojik çalışma daha sonraki mezar taşı tasniflerinde başvurulacak temel kaynak olma özelliğine sahiptir.

ÇETİNASLAN, Mustafa, *Taşların Dili*, İnegöl, 2014.

Taşların dili adlı eserde Bursa/İnegöl bölgesinde yer alan mezarlıklar incelemeye alınmıştır. Burada bulunan eserler, malzeme-teknik, mezar tipleri, mezar taşı tipleri, başlık tipleri, mezar taşı ölçüleri, süsleme, mezar taşlarında yazılar, yazı tipleri başlıkları çerçevesinde değerlendirilmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamındaki eserler hakkındaki bilgiler fotoğraflarla da desteklenmiştir. Kitap, hem bölgede bulunan mezar taşlarının tanıtımı açısından hem de yapılacak olan mezar taşları hakkındaki çalışmalara ışık tutması açısından önemli bir kaynak eserdir.

MUŞMAL, Hüseyin, ÇETİNASLAN, Mustafa, “Konya İli Beyşehir İlçesi Doğanbey Kasabası Mezar Taşları”, *History Studies, International Journal of History*, Prof. Dr. Şerafettin Turan Armağanı, A Tribute to Prof. Dr. Şerafettin Turan, Volume 6/3, Ankara, Nisan/April 2014, ss. 253-297.

Konya İli Beyşehir İlçesi Doğanbey Kasabası'nda yer alan 1813-14 ile 1940 tarih aralığında olan 37 mezar taşı form, bezeme ve kitabe metni açısından incelenmiştir. Mezar taşları incelenirken ki amaç, Osmanlı Devleti'nden

Cumhuriyet Dönemi'ne geçişte mezar taşlarında görülen değişimlerin ortaya konulmasıdır. Ayrıca incelenen mezar taşları Anadolu'daki örneklerle karşılaştırılmaktadır.

ÇAL, Halit, “Türklerde Mezar-Mezar Taşları”, Aile Yazıları, C.8, 2015, ss. 295-332.

Selçukludan Osmanlı'nın sonuna kadar Türkiye'deki mezar taşlarının genel özellikleri tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu dönemlere ait mezar taşı tiplerine Anadolu'dan örnekler verilmiştir. Ayrıca mezar taşı başlıklarının tipolojisi yapılmış ve bunlarla ilgili görsel örnekler verilerek konu daha da zenginleştirilmiştir.

HANOĞLU, Canan, *Batılılaşma Dönemi Rize Mezar Taşları*, Atatürk Üniversitesi, 2015.

Rize il ve ilçelerde batılılaşma dönemine ait olan 1177 adet mezar taşı bu çalışmada incelenmiştir. Tüm bu taşların form, bezeme ve yazı içerikleri değerlendirilmeye alınmıştır. İncelenen mezar taşları başka bölgelerdeki mezar taşları ile karşılaştırıp benzer yönleri öne çıkarılmıştır.

YARIŞ, Sahure, *Üsküdar'da Yer Alan Bir Grup Cami Haziresindeki Mezar Taşları*, Atatürk Üniversitesi, 2015.

Yapılan bu çalışmada İstanbul/Üsküdar'da yer alan Rum Mehmet Paşa Cami Haziresi, Gülfem Hatun Cami Haziresi, Solak Sinan Cami Haziresi, Sinan Paşa Cami Haziresi, Kurban Nasuh Cami Haziresi, Çingene Fırını Cami Haziresi, Mirahur (İmrahor) Cami Haziresi, Ayazma Cami Haziresi ve Tevasi Hasan Ağa Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşları incelenmiştir.

GÜZEL, Emine, *Osmanlı Erkek Mezar Taşlarında Serpuş Biçimleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2016.

Yapılan bu çalışmada Osmanlı Dönemi'ne ait olan mezar taşlarının başlık kısımları ele alınıp bunların tipolojisi yapılmıştır. O döneme ait kıyafet albümleri

ve minyatürler yapılan tipolojiye destek sağlamıştır. Çalışmada verilen örneklerin çokluğu ve görsellerle desteklenmiş olması bu alanda yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BULUT, Hacer, *Seyyid Usul Dergâhı Haziresinde Bulunan Mezar Taşları*, Erciyes Üniversitesi, 2017.

Bursa ili Altıparmak semtinde bulunan Seyyid Usul Dergâhı haziresi'ndeki mezar taşları yapılan tezde inceleme kapsamına alınmıştır. İnceleme alanındaki 55 mezar taşının bilgileri ayrıntılı olarak katalog içerisinde verilmiştir. Çalışmada Seyyid Usul Dergâhı hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Dergahın haziresi'nde yer alan mezar taşları sanat tarihi açısından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

GÜLER, Gül, GÜLER, Mustafa, *Mevlid-i Halil Camisi Haziresi*, Şanlıurfa, 2017.

Eserde, Şanlıurfa Merkezi'nde bulunan Mevlid-i Halil Camii Haziresi'ndeki mezar taşlarının katalog bilgileri çıkartılıp fotoğraf ve çizimlerle mezar taşları kayıt altına alınmıştır. Araştırma dâhilindeki mezar taşları hem Şanlıurfa'da bulunan mezar taşları ile hem de Anadolu'daki aynı döneme ait olan mezar taşları ile karşılaştırılmıştır.

ATEŞ, Kudret, *İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları (Tarihi Yarımada ve Çevresi)*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2020.

Tarihi yarımada ve çevresinde yapılan bu yüksek lisans çalışmasında bölgedeki ticari faaliyetleri yürüten esnaf kişilerin mezar taşları inceleme altına alınmıştır. İnceleme kapsamına giren Eyüp, Beşiktaş, Kasımpaşa ve Zeytinburnu sınırları içerisinde yer alan cami ve türbe hazirelerinde toplamda 125 adet esnaf ve esnaf yakınlarına ait mezar taşı tespit edilmiştir. Mezar taşlarının tüm bilgileri katalog içerisinde ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

DAĞDELEN, Büşra Dok, *Makedonya Debre Hünkar (Fatih Sultan Mehmet Han) Camii Haziresi Mezar Taşları*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2020.

Yapılan bu çalışmada Makedonya Debre’de bulunan Osmanlı Dönemine ait Hünkar (Fatih Sultan Mehmet Han) Camii Haziresi’nde 95 mezar taşı yer almaktadır. İncelenen mezar taşları form, bezeme ve yazı içeriği açısından incelenmiş ve fotoğraflanarak eserler kayıt altına alınmıştır.

EROĞLU, Ömer, *Batı Anadolu’daki (Ege Bölgesi) Beylikler ve Erken Osmanlı Dönemi Mezar Taşları*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2022.

Yapılan bu doktora çalışmasında Afyonkarahisar, Denizli, Birgi, Selçuklu, Tire ve Milas’ta bulunan beylikler ve Erken Osmanlı Dönemi’ne ait 203 mezar taşı incelenmiştir. Tarihi tespit edilen mezar taşlarının İnançoğulları, Germiyanogulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları ve Erken Osmanlı Dönemi’ne ait oldukları tespit edilmiştir. İnceleme kapsamındaki tüm eserler malzeme, süsleme, form ve yazı içerikleri açısından değerlendirilip fotoğraflarla kayıt altına alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MEZAR TAŞLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE YAPISI

1.1. Türklerde Mezar ve Mezar Taşı Geleneğinin Tarihi Gelişimi

Türk tarihinin başlangıcından beri Türklerde ölü ve mezar geleneğinin varlığı bilinmektedir. Günümüze kadar uzanan bu gelenek, değişik dönemlerde farklılıklar göstermekle beraber, ana hatlarıyla aynı anlayışın devamlılığı söz konusudur¹. Balbal, kurgan ve anıtsal türbe mimarisi ile birlikte mezar taşları Türk Sanatının önemli bir alanını oluşturur². Mezar taşları diğer bütün sanat eserleri ve maddi kültür varlıkları gibi yapıldıkları çevrenin ve ait oldukları dönemin inançlarının, adet, sanat ve geleneklerinin tarihi, bölgesel ve sosyal koşullarının ortak ürünüdür³. Bir mezar taşının yapısını oluşturan unsurların ana hatlarını Türk kültürünün temellerinde aramak gerekmektedir⁴. Mezar taşlarımız, milletimizin geçirmiş olduğu kültür safhalarını göstermesi bakımından son derece önemlidir⁵. Orta Asya'dan beslenen bu kültür ağı Anadolu'da Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemlerinde Anadolu öncesi Türk mimarisinin anıt mezar fikri 19. yy. sonuna kadar sayısı bine varan çok değişik örneklerle şekillenip gelişerek devam etmiştir⁶. Tarihi araştırmaların en büyük yardımcılarından biri, hatta bazı dönemler için en başta geleni mezar kitabeleridir. Mezarlar ve mezarlıklar eski Türk şehirlerinin bir bakıma tapu senetleri olmuşlardır. Ayrıca bu hazire ve mezarlıklar bulundukları şehrin topografyasında da önemlidirler⁷.

Eski Türkler mezara “Gasin” ya da “Sin” demişler, mezar taşlarına da

¹ Oluş Arık, "Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri", *Anatolia*, S. 11, 1967, s. 61.

² Hacer Kara, Şerife Danışık, **Konya Mezarlıkları Ve Mezar Taşları**, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya, 2005, s. 15.

³ Seyfi Başkan, **Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996, s. 13.

⁴ Nejat Diyarbakırlı, "Türklerde Mezar Yapısı Ve Defin Merasimleri", **Türk Kültürü Araştırmaları**, C. 28(1-2), 1997, s. 53.

⁵ Mehmet Zeki Kuşoğlu, **Mezar Taşlarında Hüve'l Baki**, İstanbul, 1984, s. 14.

⁶ Metin Sözen, "Anadolu'da Eyvan Tipi Türbeler", **Anadolu Sanatı Araştırmaları 1**, 1968, s.168.

⁷ Semavi Eyice, "Mezarlıklar Ve Hazireler", **İslam Dünyasında Mezarlıklar Ve Defin Gelenekleri 1**, 1996, s. 123-127.

sintaş adı vermişlerdir. Daha sonraları ise bu kelime senk olarak değişmiştir⁸. “Sin” kelimesi ölünün sureti manasında olup taşnineleri ifade etmekteydi. Fakat Orhun Anıtlarının keşfinden sonra yazıtlarda balbal denildiği de görülmüştür⁹. Balbalların üzerine nadiren düşmanın adı da yazılmaktaydı¹⁰. Bu mezar heykelleri 8.yy’dan 14.yy’a kadar sürekliliğini devam ettirmiştir¹¹.

Arapça ziyaret kökünden gelen “ziyaret mekânı” anlamındaki “mezar” kelimesinden Türkçe ekle türetilmiş bir yer adıdır. Mezarlık’ın Arapça eş anlamlıları makber/makbere (kabirlerin bulunduğu yer), cebban/cebbane (sahra), Farsça’da ise mezarat, kabristan, guristan denilmektedir¹².

İslamiyet’in ilk yüzyılından başlayarak mezarların üzerine birtakım işaretler konulmuştur. Başucuna ya da hem baş hem ayakucuna bir taş dikilmiştir. Kimi zaman da çukurun iki ucuna birer tahta (hece tahtası) parçası saplanmıştır¹³. Baş ve ayak taşları tam bir mezarın boyutunu vermektedir. Başucu taşı ayakucu taşlarından daha yüksek olup ön ya da arka yüzünde ayet ve kimlik kitabeleri bulunmaktadır. Ayakucu taşları genelde yazısızdır.

Hece tahtaları ağaçtan olup mezarın yerini ve yönünü belirtmek için baş ya da ayak tarafına dikilmektedir. Halk dilinde mezar tahtası, kabir tahtası, ayak tahtası, mezar tacı vb. isimlerle de anılmaktadır¹⁴.

Cami, türbe ya da tekke gibi yerlerin etrafı çit, duvar ya da parmaklıklarla çevrili bahçelerinde oluşmuş küçük mezarlık topluluğuna hazire adı verilir¹⁵. Hazirelerin büyüklükleri değişkendir. İçinde on mezar taşı bulunan hazireler olduğu gibi yüzlerce bulunan da vardır. Hazirelerin ortak noktası, kimlerin

⁸ Enver Behnan Şapolyo, "Türk Mezar Taşları", **Önasya**, C. 57, 1970, s. 10.

⁹ Wilhelm Barthold, "Türklerde Ve Moğollarda Defin Merasimi Meselesine Dair", (Çev. Abdulkadir İnan), **Makaleler Ve İncelemeler 1**, 1987, s. 515.

¹⁰ Oktay Belli, "Türklerde Taş Heykel Ve Balballar", **Türkler**, C. 3, 2002, s. 911.

¹¹ Alim Karamürsel, "Türklerde Mezar Geleneği", **Türkler**, C. 3, 2002, s. 77.

¹² Nebi Bozkurt, "Mezarlık" mad., **İslam Ansiklopedisi**, C.29, Ankara, s.519.

¹³ Youssef Ragheb, "İslam Hukukuna Göre Mezarın Yapısı", **İslam Dünyasında Mezarlıklar Ve Defin Gelenekleri 1**, 1996, s. 22.

¹⁴ Hatice Örcün Barışta, "Ağaç İşlerinde Bir Tür Hece Tahtalarının Erzurum Ve Çevresinde Bazı Örnekler", **IX. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu**, 2006, s. 35.

¹⁵ Celal Esad Arseven, "Hazire" mad., **Sanat Ansiklopedisi**, C. 3, İstanbul 1950, s. 1318.

gömülü olduğunun bilinmesidir. Çünkü hazirelere öncelikle yanındaki kutsal yapıyı yaptıranlar ile aileleri gömülmektedir. Eğer yapı cami ise görevlileri, tekke ise şeyhler, dervişler ve aile fertleri hazireye gömülürler. Bu tür yapıların o yapı ile doğrudan ilişkisi olmayan kişilerin gömüldüğü de bilinmektedir¹⁶.

Türklerde ölüye duyulan saygı büyük önem arz etmektedir. Ölen kişinin hayatta iken bulunduğu statüsüne göre merasimler gerçekleştirmek son görev olarak görmenin yanı sıra ölen kişinin ikinci hayatında ona yapılan iyilik olarak da görülmektedir.

Eski Türklerde “ruh” kavramı “kuş” kelimesi ile ifade edilmekteydi. Öyle ki ölen kimse için “uçtu” denilirdi¹⁷. Daha sonraları “uçtu” kelimesi Mevlevi inancında vefat eden kimse için “Hakka yürümüş” olarak değiştirilerek devam etmiştir¹⁸.

Tarihi seyre bakıldığında özellikle yerleşik toplumlar ölümlerini gömmek için özel bir alan tahsis etmişlerdir. Fakat göçebe toplumlarında bu amaçla kullanılan alanlar olduğu da bilinmektedir¹⁹.

Daha çok Çin kaynaklarından edinilen bilgilere göre Türklerde soylular için ölü gömme merasimleri çadır merkezli olmuştur. Bu durum Osmanlı padişahlarının defin merasimlerine kadar bir gelenek halinde intikal etmiştir. Örneğin; 1566 yılında Kanuni Sultan Süleyman Zigetvar seferi esnasında vefat edince hemen otağ-ı hümayun içerisinde tahnit edilmiştir²⁰.

Bu bilgiler bize çadırın ilk mezar yapısına ve daha sonraki türbe yapılarına etki ettiğini göstermektedir. Türklerin ölen yakınlarını gömmeden önce çadırlara yerleştirdiklerini ve cesedi “yoğ-aş” töreni sırasında bir müddet burada muhafaza

¹⁶ Hans Peter Lagueur, **Hüve’l Baki İstanbulda Osmanlı Mezarlıkları Ve Mezar Taşları**, (Çev. Selahattin Dilidüzgün), İstanbul, 1997, s. 64.

¹⁷ Rasonyi Laszlo, **Tarihte Türklük**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988, s. 2.

¹⁸ Ahmet Çaycı, Latife Durmuş, "Kütahya Erguniyye Mevlevihanesi (Dönenler Camii) Haziresindeki Mezar Taşları", **İstem**, C. 10, 2007, s. 208.

¹⁹ Nebi Bozkurt, **a.g.e.** s. 519.

²⁰ Nejat Diyarbakirli, **a.g.e.**, s. 60.

ettikleri kaynaklarda yer almaktadır²¹. Örneğin; Tang sülalesi tarihi 6.yy.'da vuku bulmuş bir defin törenini şu şekilde tasvir etmektedir: *Ölüyü çadıra koyarlar, oğulları, torunları, erkek-kadın başka akrabaları atlar ve koyunlar keserler ve çadırın önüne serler. Ölünün bulunduğu çadırın etrafında yedi defa dolaşırken yüzlerini kesip gözyaşı ve kan akıtırlardı*²².

Yapılan tüm ritüellerden sonra son aşama olan cesedin ne yapılacağı ise tarih içerisinde çeşitlilik göstermektedir. Örneğin; yüksek kayaların tepelerine bırakarak yırtıcı kuşlara parçalatmışlar, ağaçların üzerine odalar yaparak dallar arasına asmışlar, torba içerisine koyarak derin kuyulara sarkıtmışlar, toprağa gömmüşler ve ölülerini yakmışlardır²³. Ceset yakma geleneği M.Ö. 1200'den itibaren çeşitli Orta Asya kavimlerinde görülmektedir. Bu geleneğin Göktürkler, Hazarlar, Moğollar, Tuna Bulgarları, Kırgızlar ve Kitanlar tarafından da uygulandığı anlaşılmaktadır²⁴. Ölünün yakılma nedeni ise bütün kötülüklerden kurtulacağı inancıydı. Külleri ya toprağa gömülür yahut rüzgâra savrulurdu²⁵. Bu uygulamalardan en yaygını toprağa gömme geleneği ise Türklerde kurgan yapımını oluşturmaktadır. Kurgan; Kale, Orta Asya'da türbe yapısı²⁶, Tepe, Höyük, Tümülüs demektir²⁷.

20. yüzyılda Altay Dağları çevresinde yapılan kazılarda MÖ 4-2. yüzyıllara tarihlenen kurganlar ortaya çıkmıştır²⁸. Kurganlar genellikle toplum tarafından kutsal sayılan yerlere yapılıyordu. Bu alanlar yerleşim bölgelerine uzak ve oldukça zor ulaşılabilen yerlerdi²⁹. Kurganların yapım şekli şöyledir: Gün

²¹ Nejat Diyarbekirli, **a.g.e.**, s. 61.

²² Abdülkadir İnan, **Tarihte Ve Bugün Şamanizm**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s. 194.

²³ Metin Haseki, **Plastik Açından Türk Mezar Taşları**, İstanbul, 1976, s. 5.

²⁴ Emel Esin, **İslamiyet'ten Önceki Türk Kültür Tarihi Ve İslama Giriş**, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1978, s. 104.

²⁵ Yıldız Kocasavaş, "Eski Türklerde Yas Ve Ölü Gömme Adetleri" mad., **Türkler**, C. 3, Ankara 2002, s. 68.

²⁶ Doğan Hasol, **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, İstanbul, 1998, s. 287.

²⁷ Yaşar Çoruhlu, "Kurgan Ve Balık (Ordu-Balık) Terimleri (İsimleri) Üzerine Düşünceler", **Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Sanatı Ve Kültürü Prof.Dr. Nejat Diyarbekirli'ye Armağan**, 2006, s. 104.

²⁸ Bahaadin Ögel, **İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1962, s. 57.

²⁹ Oktay Belli, "Eski Çağ Ve Orta Çağ'da Türklerde Kurgan Yapma Geleneği", **Türkler**, C. 3, 2002, s. 927.

ışığına göre yön verilerek hazırlanan dikdörtgen mezar odasının etrafı çam kütükleriyle örülüp³⁰ duvarları yün, keçe gibi örtülerle kaplanıyordu³¹. Kabrin güney bölümüne inşa edilen küçük bir odacığa, mumyalanan cesedin başı doğuya çevrili olarak yerleştirilirdi³². Kurganın altında mezarın şekli kurganın tipi için belirleyici değildir. Yani bir yapının kurgan olarak değerlendirilmesinde altta ceset gömülen yerin, odanın biçiminin önemi yoktur³³. Kurganların yüksekçe bir tepe halinde bulunmasının nedeni, mezar kazımı esnasında ortaya çıkan toprağın tekrar inşa edilen mezarın üzerine örtülmesi ve etraftan toplanan taş ve toprağında bunun üzerine yığılmasından ileri gelmekteydi³⁴. Türk kurganları eski tarz kubbeli mezar geleneğinin bir devamıdır. Ayrıca kubbeli anıtların, ölenin çadırını ya da diğer ikametgâhları model aldığı görülmektedir.³⁵ Dışarıdan bakıldığında yığma toprakla doldurulmuş, yükseklerde bulunan bu mezarların, içine süzülen kar sularının, kurganın içinde donması neticesinde cesetlerin asırlarca bozulmadan kalabildikleri anlaşılmıştır³⁶.

Göktürk Devleti'nde mezar taşı dikme geleneği ölen kişinin heykelini yapma şeklindeydi. Erkek olanlarına 'taş baba', kadın olanlarına ise 'taş nine' adı verilmekteydi³⁷. Budizm'i devlet dini şeklinde benimseyen Uygurlarda, Hoça ve çevresindeki kalıntılardan anlaşıldığına göre 'stupa' adı verilen kubbe ile örtülü mezar anıtları yapılmıyordu. Böylece daha sonraları Türk Sanatında yaygın bir şekilde görülen kümbet mimarisinin ilk örnekleri Uygurlar Dönemi'nde ortaya çıkmıştır³⁸. Mezarın üzerine şahide diye isimlendirdiğimiz taşların konulma geleneği de 8.yy.'da Uygurlarda da devam etmiştir³⁹.

Türkler merhale merhale İslam medeniyetini benimsedikçe birçok alanda

³⁰ Nejat Diyarbakirli, **Hun Sanatı**, Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları, İstanbul, 1972, s. 65.

³¹ Oktay Aslanapa, **Türk Sanatı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2000, s. 6.

³² Nejat Diyarbakirli, **a.g.e.**, s. 65.

³³ Yaşar Çoruhlu, **Erken Devir Türk Sanatının ABC'si**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1998, s.82.

³⁴ Nejat Diyarbakirli, **a.g.e.**, s. 100.

³⁵ Emel Esin, **Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 131.

³⁶ Emel Esin, **a.g.e.**, s. 252.

³⁷ Aslı Sağıroğlu Arslan, **Kayseri Zamantı Irmağı Çevresindeki Bezemeli Mezar Taşları**, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri, 2005, s. 1926.

³⁸ Mustafa Cezar, **Anadolu Öncesi Türklerde Şehir Ve Mimarlık**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1997, ss. 67-73.

³⁹ Metin Haseki, **a.g.e.**, s. 7.

olduğu gibi cenaze ve ölü gömme alanında da adetlerini bu medeniyete adapte etmişlerdir⁴⁰.

İslamiyet'ten önce, Güney Sibirya ve Orta Asya'daki Türklerin kabir taşlarındaki insan heykelleri ya çizgi yahut kabartma şekildedir. Buna en güzel örnekler Ötüken'de bulunmaktadır. Anadolu'da insan resimli Müslüman kabir taşları, Osmanlının fethinden öncesine aittir. En eski tarihli örnek ise H.709/M.1309-10 tarihli olup, Kırşehir'de Halil oğlu Osman adlı bir Müslümanın adını taşımaktadır⁴¹.

İslam dininde kabrin dış şekli üzerinde titizlikle durulmuş, bununla alakalı yasaklar konmuştur. Bu yasakların en önemli sebepleri arasında tevhit inancını korumak ve israftan kaçınmak olmuştur⁴². İslami düşüncede anıt mezar anlayışı kabul görmemesine rağmen Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklu döneminde yapımı devam etmiştir.⁴³ Aslında anıt mezar yapma düşüncesinin İslamiyet ile bağdaşmamasına rağmen 9. yüzyıldan itibaren mezar anıtlarının yapıldığına tanık olunmaktadır. İslam coğrafyasında bilinen ilk türbe 9. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen Samarra'daki Kubbetü's-Süleybiyye'dir⁴⁴.

Orta Asya Türk topluluklarında İslamiyet'in yayılması ve köklü bir şekilde bölgeye yerleşmesinden sonra, taş heykel ve balbal yapma geleneği yavaş yavaş ortadan kalkmış⁴⁵ ve daha sonra bu durum zamanla antropomorfik karakterini kaybederek mezar taşı biçimine dönüşmüştür. İslamiyet'te tasvir yasağı sebebiyle mezar taşlarına işlenen suret terk edilmiş fakat başındaki kavuk, sarık, fes ve elinde tuttuğu kılıcına kadar tüm ayrıntılarıyla taşla nakşedilmiştir. Bu da bize ata topraklarından gelen balbal kültürünün bir şekilde devam ettiğini

⁴⁰ Oluş Arık, **a.g.e.**, ss. 58-59.

⁴¹ M. Fahrettin Kızıoğlu, "Hazarlar'ın Kazak Ve Borçalı Boyları'ndan Oluşan Karapapaklar'da İnsan Heykelli Kabir Taşları Yapma Geleneği", **İslam Dünyasında Mezarlıklar Ve Defin Gelenekleri** 1, 1996, ss. 285-286.

⁴² Hayrettin Karaman, "Ölüm, Ölü, Defin Merasimleri", **İslam Dünyasında Mezarlıklar Ve Defin Gelenekleri** 1, 1996, s. 9.

⁴³ Mustafa Cezar, **a.g.e.**, s. 97.

⁴⁴ Suphi Saatçi, "Sinan Ve Türbe Mimarisi", **Düşünen Şehir**, C. 5, 2018, s. 67.

⁴⁵ Oktay Belli, **a.g.e.**, s. 910.

göstermektedir⁴⁶. Bununda en iyi kanıtlarından biri de mezar taşlarını tarif ederken omuz, baş ve gövde gibi terimleri kullanıyor olmamızdır.

Türklerin Karahanlılar zamanında kitleler halinde İslamiyet'i kabul edip Müslümanlığın halk içinde güçlenmesiyle birlikte mezar anlayışı ve geleneği de kısmen değişmiştir. Fakat kişilerin ölümsüzleştirilme düşüncesi ve mezarların anıtlştırılması tamamen ortadan kalkmamış, sadece başka biçimlere bürünerek yaşamaya devam etmiştir⁴⁷. Karahanlı türbeleri bütünüyle Orta ve İç Asya geleneklerini yansıtmaktadır. Özbekistan'da Tim'de bulunan Karahanlı devrinden Arap Ata Türbesi, Kırgızistan'daki Ayşe Bibi Türbesi bu devre ait örneklerdir⁴⁸.

Gazneliler döneminde inşa edilmiş türbelerin en ilginç örneklerinden biri, kule mezar olduğu öne sürülen, 51m yüksekliğindeki Künbed'i Kabus'tur. Cihil Duhteran (kırk kızlar) türbesi silindirik gövdeli türbelerin öncülerinden biridir. Türbe içte yarım küre şekilli bir kubbe, dışta ise piramidal bir külahla örtülüdür. Büyük Selçuklu dönemi türbelerinde inşa malzemesi genellikle tuğladır. Ancak temellerde ve mumyalık katında, daha dayanıklı malzeme olan taşın tercih edildiği dikkat çekmektedir. Kare prizma, sekizgen prizma ve silindirik gövdeli kubbeler en sık rastlanan türbelerdir⁴⁹.

Selçuklu türbeleri kurgan geleneğinin de tesiri ile kriptalıdır. Esas ceset burada ilaçlanarak muhafaza edilmiştir. Beyliklerde de aynı anlayış devam ederken Osmanlılarda mahzen yerine ceset doğrudan toprağa verilir üzerine türbe inşa edilmiştir⁵⁰. Bu döneme ait önemli türbeler arasında Merv'deki Sultan Sencer Türbesi, Tus'daki İmam-ı Gazali Türbesi, Harrekan'da bulunan iki kümbet sayılabilir⁵¹.

12. ve 15.yy.'lar arasında Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen mezar taşları

⁴⁶ Seyfi Başkan, **a.g.e.**, s. 13.

⁴⁷ Oluş Arık, **a.g.e.**, s. 61.

⁴⁸ Yaşar Çoruhlu, **a.g.e.**, s. 22.

⁴⁹ Suphi Saatçi, **a.g.e.**, C. 5, 2018, s. 67.

⁵⁰ Mustafa Yıldırım, "Bektaş Mezar Taşları'nda Dekoratif Sanatlar", **İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C. 8, 1998, s. 194.

⁵¹ Yaşar Çoruhlu, **a.g.e.**, s. 35.

diğer bölgelerden farklılık göstermektedir. Özellikle Ahlat'ta şahidesiz ve şahideli prizmatik sanduka biçimindeki mezarlar ele alındığında gerek bezeme gerek form ve boyutları ile daha çok Orhun Anıtlarıyla benzerlik göstermektedir⁵². Başta Akşehir olmak üzere Anadolu'nun birçok bölgesinde figürlü ve zengin bezemeli Selçuklu mezar taşları dikkat çekmektedir⁵³. Bu dönemin mezar taşları süslemeleri daha ziyade geometrik desenlerle ön plana çıkmıştır. Kûfi yazının yerini büyük oranda nesih ve sülüs yazı almıştır⁵⁴. Anadolu'da 13.yy.'dan itibaren Akkoyunlu ve Karakoyunlu'lar Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde koyun, koç ve at şeklindeki mezar taşları ile karşımıza çıkmaktadırlar⁵⁵.

Osmanlılar zamanında mezar taşı geleneği çok eski zamanlardan başlayarak diğer Müslüman ülkelerde benzeri görülmeyen bütüncül bir sanat yapıtı hüviyeti kazanmıştır⁵⁶. Osmanlılarda heykel yaygın değil ve dahi mezar taşlarında insan çehresi işlenmemektedir. Fakat çehre olmamasına karşın ilk bakışta bir insanı andırmasıyla kendini belli eder. Boyun ve başın silueti çok açık olarak görülmektedir. Çehrenin yerine başta bulunan kavuk, fes gibi başlıklar en ayrıntılı bir şekilde işlenmiş ve bu başlıklar bu döneme adeta damgasını vurmuştur. Başlıklar Osmanlı Dönemi'nde hem maddi durumu hem de sosyal durumu belli eden unsurlar olmuşlardır⁵⁷. Osmanlı mezarlıklarında başlıklı mezar taşları dikilerek insanın soyutlanıp simgeleştirildiği ve Orta Asya geleneklerinin devam ettiği görülmektedir⁵⁸.

16.yy.'a kadar kitabe metinleri ekseriya Arapça tertip olunurken, zamanla Türkçe'ye dönüşmüş ve bu anlayış geniş manada benimsenmiştir⁵⁹. 16.yy.'ın ikinci yarısına kadar şahidelerin tepelerinde genellikle başlık yoktur, olanlarda

⁵² Beyhan Karamağaralı, **Ahlat Mezar Taşları**, Ankara, 1992, s. 52.

⁵³ Şerare Yetkin, "Yeni Bulunmuş Figürlü Mezar Taşları", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi**, C. 1, 1969, s. 152.

⁵⁴ Gönül Öney, **Beylikler Dönemi Sanatı**, Ankara, 1989, s. 29.

⁵⁵ Metin Haseki, **a.g.e.**, s. 8.

⁵⁶ Hans Peter Lagueur, **a.g.e.**, s. 3.

⁵⁷ Tuncer Baykara, "Asya Türk Kültürünün Bir Unsuru Olarak Mezar Taşları", **Vakıf Haftası**, C. 10, 1993, s. 128.

⁵⁸ Hans Peter Lagueur, **a.g.e.**, s. 8.

⁵⁹ Uğur Derman, "Mezar Kitabelerinde Yazı Sanatımız", **Turing Otomobil Kurumu Belleteni**, C. 49, S. 328, 1975, s. 39.

sade birer sarıktan ibaret olmuştur⁶⁰.

18.yy.'dan itibaren Osmanlı mezar taşlarında görülen en önemli değişiklik, taş boyutlarının giderek büyümesi ve bununla birlikte kitabeye ayrılan yerin de genişlemesiydi⁶¹. Bu dönemde ebced ile tarih düşürme yaygınlaşmış, şairlerin isimleri kitabelere girmiş, yazı türlerinden celi talik yazının kullanımı da artmıştır⁶². 18.yy.'da bezemelerde görülen artışa, 19.yy.'da heykelimsi unsurlar eklenmiş ve ortaya büste benzeyen şekiller çıkmıştır⁶³.

18. ve 19.yy.'larda Batı düşüncesinin de etkisiyle ölümü daha güzel bir hayata geçişin basamağı olarak kabul eden geleneksel İslami bakışı yansıtan ibareler yerine geride kalanların üzüntüsünü, ölüm nedenini ve ayrılığın acısını dile getiren ifadeler görülmeye başlanmıştır⁶⁴. 19.yy.'ın başlarından itibaren kurdelelere sarılmış güller, lale, sümbül, selvi ağaçları, tabakları dolduran limon, nar ve portakallar daha sık görünmeye başlanmıştır⁶⁵. 19.yy.'a kadar kadın mezar taşlarında 'hotoz' denen başlık uygulanmış fakat 19.yy.'da ise hotoz yerine daha çok çiçek motifi, kolye gibi süslemeler tercih edilmiştir⁶⁶.

Mezar taşları aynı zamanda kadın ya da erkeğin hangi tarikata mensup olduğunu ve tarikatın hangi kademesinde bulunduğunu da göstermesi açısından iyi birer bilgi kaynağıdır. Mevlevi mezar taşlarında başlık olarak sikke kullanılmış iken kadın mezar taşı başlıklarında sikke yoktur. Buna karşı güllerle taçlandırılmış alınlığın altında kitabenin üzerinde destarsız dal sikke rölyef olarak kolye gibi kadın mezar taşlarına yerleştirilmiştir. Bazen ise belirleyici unsur kitabede geçen ifadedir. Hû, Sülâle-i Tâhire'den, Sülâle-i Hazreti Mevlana'dan gibi sıfatlar ölen kadının Mevlevi olduğuna işaretir⁶⁷.

⁶⁰ Nebi Bozkurt, **a.g.e.**, s. 520.

⁶¹ Edhem Eldem, **İstanbul'da Ölüm**, Osmanlı Arşiv Ve Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul, 2005, s. 138.

⁶² Abdülhamit Tüfekçioğlu, Oktay Gündoğdu, "Üsküdar Ahmediye Külliyesi Haziresi Meyve Tasvirli Mezar Taşları", **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, C. 36, 2016, s. 176.

⁶³ Edhem Eldem, **a.g.e.**, s. 172.

⁶⁴ Nebi Bozkurt, **a.g.e.**, s. 521.

⁶⁵ Metin Haseki, **a.g.e.**, s. 9.

⁶⁶ Nidayi Sevim, **Medeniyetimizin Sessiz Tanıkları**, Kitap Dostu Yayınları, İstanbul, 2010, s. 67.

⁶⁷ Naci Bakırcı, **Mevlevi Mezar Taşları**, Rumi Yayınları, Konya, 2005, s. 99.

Kâdirî tarikatından olan kadınların mezar taşlarında hemen yazıların üst kısmında tarikatın işareti gül motifi işlenmiştir. Bektaşilerde bu gülün yerine, tarikatın işareti olan on iki köşeli teslim taşı yer alır⁶⁸.

16.yy. Osmanlı Dönemi'nde Klasik Çağı'nı yaşayan Türk Sanatı, Lale Devri'nden itibaren başlayan Batı etkileri toplum yapısına olduğu kadar Türk Sanatına da yeni bir karakter kazandırmıştır⁶⁹. Doğal olarak bu durum mezar taşlarını ve türbe yapılarını da etkilemiştir.

Selçuklulardan başlayıp Osmanlı'nın son dönemine kadar oluşmuş olan mezar yapıları öne çıkan özellikleri neticesinde belli başlı tipler altında toplanmıştır. En yaygın görülen beş mezar tipi bulunmaktadır⁷⁰:

Toprak Mezarlar: Toprak mezar yapılarında, mezarın üstünde yatay bir gövde olmadan, iki ucuna da baş ve ayak taşları dikilmektedir. Mevcut örneklerin bir kısmının mezar gövdeleri zamanla toprak altında kaldığı için bu grupta ele alınmaktadır.

Çerçeveli Mezarlar: Mezarın üstünde, genelde her kenarı tek parça taştan dikdörtgen bir çerçeve şeklidir. İçleri topraktır. Kısa kenarlarında açılan yuvalara baş ve ayak taşları oturtulur.

Kapak Taşlı (Pehleli) Mezarlar: 15-20cm kalınlığında tek parça mermer kapak genellikle iki kademelidir. 17. yüzyılda ortaya çıkan ve 19. yüzyılda yaygınlaşan bu tipe pehleli denilmiştir.

Sandukalı Mezarlar: Bu tiplerin, ayak kısmından baş kısmına doğru genişleyen ve yükselen ahşap tabutlardan çıktığı açıktır. Düz veya çok kenarlı olanları vardır. En iyi örneklerin görüldüğü 15-16. yüzyılların hâkim tiplerindendir.

⁶⁸ Hans Peter Lagueur, **a.g.e.**, s. 193.

⁶⁹ Gül Tunçel, **Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezar Taşları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989, s. 7.

⁷⁰ Halit Çal, "Türklerde Mezar - Mezar Taşları", **Aile Yazıları**, C. 8, 2015, ss. 299-301.

Sandık Mezarlar (Sembolik Lahit): Her yüzü tek parça taştandır. Göktürkler döneminde de örnekleri olan bu tip mezar yapıları 16. yüzyılda tekrar ortaya çıkmış ve 18-20. yüzyıllarda baskın tiplerden biri olmuştur. Kısa kenarlarındaki taşların üstüne açılan yuvalara baş ve ayak taşları oturtulur.

Mezar taşı kitabelerinde üç önemli özellik, sanat göze çarpmaktadır. Taş işçiliği, yazı sanatı ve mezar taşlarında bulunan dini ve edebi ifadelerdir. Kadın olsun erkek olsun bir mezar taşının kitabesinin yapısı şu bölümlere ayrılır⁷¹:

1. Başlık ve Sembol: Erkek mezar taşlarında, sosyal statü gereği başlıklar çok çeşitlidir. Erkek mezar taşına mevtanın sosyal hayattaki statüsünü yansıtan başlıklar ve semboller mezar taşlarına işlenmiştir. Başlıklar dört ana kısma ayrılabilirler: 1) Kavuklar (Kallavî, Mücevveze, Burma Sarıklı, Kafesi Sarıklı, Katibi, Örfî, Yeniçeri), 2) Fes (Mahmûdî, Azîzî, Hamîdî), 3) Sarıklar 4) Tarikat Taçları (Mevlevî, Kâdirî, Nakşî, Bektaşî, Melamî, Sünbûliye).

Kadın mezar taşlarında ise çiçek motifleri, başlık olarak yer alır. Bu mezarlıklarda bazen kadınların kullandığı basık yarım küre şeklinde hotoz adı verilen başlıklar bazen de çeşitli tepelikler işlenir.

2. Serlevha: Bu kısımda Arapça ya da Osmanlıca olarak Allah'ın bekasına işaret eden yahut ölümün mukadder olduğunu ifade eden bir cümlecik bulunur.

3. Kimlik: Mezar taşının bu kısmında ölen kimsenin kimlik bilgileri, hayatta iken taşıdığı unvanları, bazı dua cümleleri ile birlikte verilmiştir. Kimlik bilgileri yanında vefat sebebinin yazılı olduğu taşlar da bulunmaktadır.

4. Dua: Mezar taşı kitabelerinde kimlik tanımından sonra mutlaka dua talebi yer almaktadır.

5. Tarih: Mezar taşında yer alan bütün ifadelerin sonunda mevtanın ölüm tarihi yer almaktadır. Bu tarih sadece hicri yıl olduğu gibi ay ve yıl verilecek

⁷¹ Süleyman Berk, **Zeytinburnu'nun Tarihi Mezar Taşları: Zamanı Aşan Taşlar**, Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul, 2006, s. 24.

şekilde yazıldığı da olmuştur. Bazı mezar taşlarında doğum tarihi de yer almaktadır.

Şekil 2.1. Erkek Mezar Baş Taşı⁷²

⁷² Süleyman Berk, **a.g.e.**, s. 24.

İKİNCİ BÖLÜM

KARAMAN TARİHİ

2.1. Karaman Tarihi

Karaman, Konya havzasının güneydoğusunda deniz seviyesinden 1038m yükseklikte, Toros dağlarını Sertavul Geçiti'nden aşarak Akdeniz kıyılarını Anadolu'nun iç kesimlerine bağlayan tarihi ticaret yolunun üzerinde yer alır⁷³. Karaman, Orta Anadolu'da tarihi eski çağlara kadar giden eski bir şehirdir. Antik yol üzerinde bulunduğu için sürekli gelişme göstermiş, Türk döneminde önemli bir idari birim olarak hep gündemde kalmıştır⁷⁴.

Şehre ilk önce, ne zaman ve kimlerin yerleştiği konusunda kesin bir bilgi yoktur. Fakat kalenin üzerinde oturduğu tepenin muhtemelen bir neolitik dönem höyüğü olması burada insanların çok eski çağlardan beri yaşadığını göstermektedir⁷⁵.

Bazı araştırmacılar, Karaman'ın Hitit şehirlerinden 'Lanta' ile bazıları da 'Lalanta' ile aynı şehir olduğunu savunur. Bazı araştırmacılara göre ise Laranta isimli bir merkez de vardır. Bu görüşe göre Laranta, Hitit tabletlerinde de geçmektedir. Laranta adının, Karaman'ın klasik dönem adı olan ve Türk döneminde incelenerek Larenden halini alan Laranda ile çok yakın olması, Larenden'nin Hitit döneminde Laranta adıyla var olduğu fikrini uyandırmaktadır. O halde Larenden adı, Hitit döneminden 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar kullanılmıştır⁷⁶.

Eski çağlarda Laranda (Larenden) adıyla bilinen şehir önce Hititler, ardından sırasıyla M.Ö. VII. yüzyılda Frigyalılar, VI. yüzyılda Lidyalılar, V. yüzyıl sonlarında da Persler'in hâkimiyeti altına girdi. M.S. 395'ten itibaren de

⁷³ Metin Tuncel, "Karaman" mad., TDV İslam Ansiklopedisi, C. 24, İstanbul 2001, s. 444.

⁷⁴ Ahmet Cengiz, XVIII. Yüzyılda Larenden (Karaman) Şehrinin Fiziki Ve Sosyo-Ekonomik Yapısı, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2008, s. 12.

⁷⁵ Ahmet Cengiz, a.g.e., s. 13.

⁷⁶ Ahmet Cengiz, a.g.e., s. 19

Bizans İmparatorluğu'nun topraklarına katıldı. Bizans döneminde Hristiyanlığın önemli bir merkezi haline geldi⁷⁷.

Türklerin Anadolu'ya girişlerinden sonra Selçukluların ve Danişmentlilerin eline geçen Karaman, II. Kılıçaslan (1156-1192) döneminde 1165 yılında Anadolu Selçuklu topraklarına dâhil olmuştur⁷⁸. III. Haçlı Seferi sırasında kısa bir süre Alman İmparatoru Friedrich Barbarossa tarafından işgal edildikten sonra 1210'da Hospitalier tarikatına mensup şövalyeler ve daha sonra da bu tarikat mensuplarının isteğiyle Kilikya Ermeni Kralı II. Leon tarafından alınmıştır. Ancak II. Leon şehri 1216'da Selçuklu Sultanı İzzettin I. Keykavus'a terk etmek zorunda kalmıştır. XIII. yüzyılda Moğol istilasına uğrayan şehir, Selçukluların eline geçtikten sonra hızla İslamlaşıp Türkleşmiştir.⁷⁹ Konya'dan önce Karaman'a yerleşen Mevlâna ailesi de bu arada Türk Kültürü'nün kökleşmesine öncülük etmiştir⁸⁰.

Türklerin Anadolu'ya kesin yerleşmeleri Malazgirt Zaferi ile olmuştur. 1097 yılında Konya, Anadolu Selçuklularının başkenti olmuştur. I. Alaaddin Keykubad (1219-1237)'in sultan olması ile Anadolu Selçukluları büyük gelişme göstermiştir. Silifke'ye kadar bütün güvenliği sağlamış ve bu bölgelere Türkmenleri yerleştirmiştir. Bu Türkmenler arasında en etkili olanlar Karamanlılar'dır. Selçuklular Devleti'nde yaşanan taht kavgalarından yararlanan Karaman Bey siyasi sahnede görünerek beyliğin temellerini atmıştır (1256)⁸¹.

Karaman Bey'in babası Nure Sofi, dedesi ise Sadettin Bey'dir. Karaman'ın kuruluşundan Osmanlı topraklarına katıldığı zamana kadar 18 bey tarafından yönetilmiştir⁸².

Karaman, 14 şehri ve 150 kalesi olan beyliğin idare merkezi olan

⁷⁷ Metin Tuncel, **a.g.e.**, s. 444.

⁷⁸ Osman Nuri Dülgerler, **Karamanoğulları Dönemi Mimarisi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2006, s. 206.

⁷⁹ Metin Tuncel, **a.g.e.**, s. 444.

⁸⁰ Şikarî, **Karamanname**, (Çev. Metin Sözen, Necdet Sakaoğlu), İstanbul, 2005, s. 16.

⁸¹ Osman Nuri Dülgerler, **a.g.e.**, s. 206.

⁸² Şikarî, **a.g.e.**, s. 20.

Ermenek'ten sonra beyliğin en büyük şehri idi. Ermenek'ten başka Karaman ve Konya kısa süre sonra da Niğde ve Silifke beyliğin merkezi olmuştur⁸³.

Karaman İli'nde hüküm süren Karamanoğulları hem Selçuklularla hem de Osmanlılarla bazen dost bazen de düşmanca ilişkilere girmişlerdir. Karamanlı-Osmanlı münasebetleri XIV. yüzyılın son çeyreğinde dostluk duyguları içinde başlamıştır. Hatta Karamanoğulları Bey'i Alaaddin Bey I. Murad Hüdavendigâr'ın kızı Nefise Hatun ile evlenerek bu dostluğu sağlamlaştırmıştır⁸⁴.

Fakat toprak meselelerinden dolayı Yıldırım Bayezid döneminde ilişkiler hep çalkantılı olmuştur. 1474'te Fatih Sultan Mehmet dönemine gelindiğinde ise tam anlamıyla Karaman Beyliği kontrol altına alınabilmiştir⁸⁵.

Karamanlılar, Selçuklu yönetiminin ve kültürünün yoğunlaştığı yörelerde hüküm sürdüklerinden, ayrıca kendilerini söz konusu devletle özdeşleştirdikleri için mimari alanda da büyük ölçüde onların mirasına sahip çıkmışlardır. Karamanlı mimarisinde Selçuklu geleneğinin yanı sıra Osmanlı, Gotik ve Memlûklü üsluplarının da etkileri görülmektedir.⁸⁶

Şikari Karaman'ı anlatırken Fatih'in emriyle Gedik Ahmet Paşa'nın şehri ele geçirdiği sırada; 117 mahalle ve dört selatin camisinin, mescidin, 29 hamamın, dört medresenin, 33 tekkenin, yedi hankâhın bulunduğunu yazmıştır⁸⁷.

Kanuni döneminde şehirde bir imaret, dört cami, 25 mescit, yedi medrese, bir dârülhadis, üç dârülhuffâz, bir muallimhâne, 10 zaviye, bir kalenderhâne, bir haydarhâne, yedi hamam, 246 dükkân, 20 tanesi bedesten 45 tanesi iplikçiler olmak üzere 65 sandık vardır⁸⁸.

Şehirdeki tarihi eserlerin başında, ilk defa ne zaman yapıldığı bilinmeyen

⁸³ Zerrin Günel Öden, "Karamanoğulları Beyliği", *Türkler*, C. 4, 1992, s. 761.

⁸⁴ Faruk Sümer, "Karamanoğulları" mad., *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul 2001, s. 457.

⁸⁵ Faruk Sümer, a.g.m., s. 459.

⁸⁶ Mehmet Baha Tanman, "Karamanoğulları" mad., *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul 2001, s. 460.

⁸⁷ Şikarî, *a.g.e.*, s. 238.

⁸⁸ İbrahim Hakkı Konyalı, *Abideleri Ve Kitabeleriyle Karaman Tarihi*, İstanbul, 1967, s. 34.

Selçuklular ve Karamanoğulları tarafından onarılan ve tahkim edilen kale gelir. Karaman Kalesi'nin ne zaman inşa edildiğinin net bilinmemesi farklı görüşlerin ortaya atılmasına neden olmuştur. Şikârî'ye göre kaleyi Keyhüsrev (1192-1196, 1205-1211) yaptırmıştır⁸⁹. Bu bilgiyi merkez alanlar kalenin XII. yüzyılda yapılmış ve Karamanoğulları zamanında, XIII-XIV yüzyıllarda yenilenmiş olduğu kanaatindedirler⁹⁰. Fakat bu bilginin aksine kalenin, Konya Kalesi gibi Türklerden önce, Roma veya Bizans dönemlerinde inşa edildiği düşüncesinde olanlarda bulunmaktadır⁹¹. Son yıllarda kalede yapılan kazılarda Ortaçağ Dönemi'nde yaygınlığı olan çok sayıda gülle ve mancınık bulunmuştur⁹². İlerleyen zamanlarda çıkarılacak olan buluntular sayesinde netlik kazanamayan bu ve başka konular açıklığa kavuşacaktır.

Şehirde Karamanoğulları döneminden kalan çok sayıda eser vardır. Bunlar arasında Arapzâde Camii, Dikbasan Camii (1436), Hacıbeyler Camii, Çelebi Camii, Yunus Camii, Mader-i Mevlâna Camii (1370) sayılabilir. Bu döneme ait önemli medrese, imaret ve külliye de vardır: Karamanoğlu Emir Musa Paşa Medresesi, Hâtuniye Medresesi (1382), İbrahim Bey İmareti (1433), Karabaş Veli Külliyesi (1464), Halil Efendi Sultan Külliyesi (1409), Hoca Mahmud Darrulhuffâzı (1451). Bunların dışında Alâaddin Bey Türbesi (1398), Emînüddin Türbesi (1431), Canbaz Kadı Türbesi (1529) gibi türbeler bulunur. Karaman'da Osmanlı Dönemi'nde yapılmış eserler de vardır. Bunların en önemlileri Yeni Minareli Camii (1522), Boyalı Kadı Camii (1547) ve Nuh Paşa Camii'dir. Karaman şehrinde muhtelif devirlere ait çok sayıda ve sanat değeri yüksek çeşme de mevcuttur⁹³.

Bölgenin ekonomisi hayvancılığa ve ticarete dayanmaktadır. Anadolu'ya mal sevk eden Ceneviz ve Venedikli tüccarlardan gümrük vergisi almalarının yanında, kendi ürünlerini de satarak gelir elde etmişlerdir. Karaman atları, halıları

⁸⁹ Şikârî, **a.g.e.**, s. 102.

⁹⁰ Ali Boran, "Türk Sanatında Kaleler" mad., **Türkler Ansiklopedisi C.VII.**, 2002, s. 885.

⁹¹ Rıfat Özdemir, **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara**, Ankara, 1998, s. 39-43.

⁹² Ahmet Şen, "Karaman Kalesi Kazılarında Bulunan Taş Güller ve Ortaçağ Harp Sanatındaki Yeri", **Karaman Araştırmaları I**, 2019, s. 131.

⁹³ Metin Tuncel, **a.g.e.**, s. 446.

ve kilimleri meşhur olup yabancı tüccarlar tarafından satın alındığı kaynaklarda belirtilmektedir⁹⁴.

Karaman İli'nin Akdeniz bölümünde deniz seviyesinden 700-800m yüksekliğe kadar Akdeniz iklimi hüküm sürer. Dağların denize çok yaklaşmış olması, gerçek Akdeniz iklimi alanını daraltmaktadır. Dağlar ve yüksek yaylalarda yüksekliğin etkisi ve yağışların fazlalığıyla ormanlar geniş alan kaplamaktadır⁹⁵.

Karaman şehrinin merkez olduğu Karaman İli Antalya, Konya ve İçel illeriyle çevrilmiştir. Merkez ilçeden başka Ayrancı, Başyayla, Ermenek, Kâzımkarabekir ve Sarıveliler adlı 5 ilçeye ayrılır. Karaman ili 9945km² genişliğindedir⁹⁶.

⁹⁴ K. Selçuk Koca, **Türk Kültüründe Ogunlar Ve Semboller**, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2004, s. 34.

⁹⁵ K Selçuk Koca, **a.g.e.**, s. 37.

⁹⁶ Metin Tuncel, **a.g.e.**, s. 446.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAMAN İL MERKEZİNDE HAZİRESİ BULUNAN CAMİLER VE KARAMAN MÜZESİ

3.1. Hoca Mahmud Camii

Karaman'da Hoca Mahmud Mahallesi'nde yer alan cami dâruhuffâz, mescit ve çeşmeden oluşmaktadır⁹⁷. Bu yapıların kitabesi çeşmenin üzerinde yer almaktadır. Kitabeye göre, Karamanoğlu İbrahim Bey döneminde Hacı Bahşayışoğlu Hoca Mahmud tarafından 855 yılı Rebûlâhir ayının başında yapıldığı yazmaktadır. Çeşmenin bir diğer kitabesinde ise Arap Ali Zade Hacı İsmail tarafından tamir ettirildiği nakledilmektedir. Caminin girişinde talik yazı ile camiyi Aşıranlı Konyalıoğlu'nun ihya ve tamir ettirdiği yazmakta olup ebced hesabı ile de tarihi düşülmüştür (H.1311/M.1893). Ayrıca yapılar topluluğunun Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde "Bedreddin Hoca Mahmud Dâru'l-Huffazı Vakfiyesi" adı altında vakfiye kaydı bulunmaktadır⁹⁸.

Cami, dıştan dışa yaklaşık 9.80x18.50m ölçüsünde, doğu-batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlıdır. Batı ve güneyden yol, kuzey ve doğuda arsalarla çevrilmiştir. Caminin küçük avlusu kuzey batıda yer almaktadır. Bu avluya giriş batıda bulunan yarım daire kemerli kapıdan yapılmaktadır. Avlunun güneyindeki bir kapı ile bugün önü kapatılmış yazlık mescide, doğusundaki kapıdan içinde büyük bir sivri kemer açıklıklı duvar kalıntısı bulunan ve derslik diye adlandırılan bölüme girilmektedir. Bu yamuk planlı bölüm, mescitten, ortasında kapısı olan ahşap bir paravan ile ayrılmıştır. Büyük kemerin batısındaki diğer bir kapı ile de yazlık mescit bölümüne girilmektedir. Ortalama

⁹⁷ Semavi Eyice, "Hoca Mahmud Darulhuffazı Ve Mescidi", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 18, 1998, M.Zeki Oral, "Karaman'da Hoca Mahmud Mescidi Dâru'l Huffâzı Vakfiyesi Ve Kitabeleri", **Belleten**, C. 23, S. 90, 1959, ss. 213-227.

⁹⁸ Ahmet Gümüştop, **Karamanoğlu Beyliği Dönemi Larende (Karaman) Şehri Vakfiyeleri**, Necmettin Erbakan Üniversitesi (SBE Basılmamış Y.L. Tezi), Konya, 2019, ss. 83-87.

8.30x16.80m ölçüsündeki harem, mihrap duvarına paralel olarak yerleştirilmiş iki ahşap destek sırası ile üç sahına ayrılmıştır⁹⁹.

3.2. Yunus Emre Camii

Camii, Karaman il merkezi Kirişçi Mahallesi'ndedir. Büyük bir alanı kaplayan yapıda camii, zaviye, türbe, avlu içinde kış odası, fiskiyeli yaz odası ve şeyhlerin ikametine ait bir ev bulunmaktayken, bugün havuz ve odalar yoktur¹⁰⁰.

Camii, 7.78x7.82m ölçüsünde kare planlıdır. Kare plan duvarlarla bütünleşmiş küçük ayaklar üzerindeki kemerlerle sekizgene dönüştürülmüştür. Caminin üzerindeki tonoz bingiler üstte baklava dilimleri oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Sekizgenden kubbeye geçiş küçük küresel üçgenlerle gerçekleştirilmiştir. Bugünkü şekli ile caminin güney ve kuzeyinde ikişer, doğusunda ise bir pencere vardır. Caminin batı kapısı önünde tek kubbeli bir revak bulunmaktadır. Revakın güneyindeki kapıdan caminin damına ve minareye çıkılmaktadır. Cami dıştan bütünüyle kesme taş, içte moloz taş ile kireç harç olup üzeri sıvanmıştır¹⁰¹.

Mihrabın üstüne tamir esnasında 1948 yılında Hattat Raşit sülüs ile Besmele ve Al-i İmran Suresi'nin 39. Ayeti'nin bir bölümünü ve mihrabın çevresine de Ayete'l Kürsi'yi yazmıştır. Alçıdan olan mihrabın mukarnaslarına Tahrir Suresi'nin 8. Ayeti'nin son bölümü nakşedilmiştir.

Caminin kuzey kapısı harim kısmına, batı kapısı zaviyeye açılır. Giriş kapısı yuvarlak kemerlidir. Türbe batı tarafında zikirhânenin bitişiğinde ve dikdörtgen formludur. Üzerini ise bir tonoz örtmektedir. İçten 1.45x2.36m boyutlarında olup kapı yüksekliği 1.45m kadardır. İçinde ahşaptan 4 sanduka bulunmaktadır¹⁰².

⁹⁹ Osman Nuri Dülgerler, **Karamanoğulları Dönemi Mimarisi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2006, s. 70.

¹⁰⁰ Azmi Avcıoğlu, "Karaman'da Kirişçi Camii", **Konya**, C. 34, 1940, ss. 1984-1985.

¹⁰¹ Osman Nuri Dülgerler, **a.g.e.**, s. 103.

¹⁰² Şerife Özudoğru, **a.g.e.**, s. 85.

Caminin üzerinde herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Bu nedenle kesin olarak yapım tarihi belirlenememektedir. Ancak 1943 yılı onarımında, cami haziresinde bulunan, bugün son cemaat revakının doğu bölümü güney penceresinde lento olarak kullanılan mezar taşı (H.784 Rebiulahirinin 17. günü) 30 Haziran 1383 tarihini taşımakta olup yapının bu tarihten sonra yapıldığını kabul edebiliriz¹⁰³.

İncelemesini yaptığımız Yunus Emre Camii'nin herkesin gönlüne taht kurmuş olan tasavvuf büyüğü Tabduk Emre'nin müridi Yunus Emre'ye ait olup olmadığı konusunda ihtilaflı görüşler vardır.

Yunus Emre'nin Karaman'da ikamet edip burada öldüğü ve bu nedenle türbesinin zaviyeyle birlikte Karaman'da bulunduğu hususuna dair tarihi eski arşiv kayıtları bulunmaktadır. Abdülbaki Gölpınarlı, Kamil Kepecioğlu ve İbrahim Hakkı Konyalı yayınladıkları Larend'e'deki Yunus Emre emlakıyla ilgili belgelerden hareketle Yunus Emre'nin Karaman'da yaşadığını kabul etmişlerdir.

3.3. Akteke Camii

Tarihte Kalemiye Zaviyesi, Ağa Tekkesi (Ak Tekke), Mader-i Mevlana (Valide Sultan) Türbe ve Camii gibi çeşitli adlarla anılan Karaman (Larend'e) Mevlevihanesi, Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin annesi ile bazı aile yakınlarının burada medfun olmasından dolayı Mevlevi zaviyeleri arasında çok önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple şeyhlik makamında hep Mevlana'nın soyundan bir çelebi bulunmuş ve adeta Mevlevîlerce mutlaka ziyaret edilmesi gerekli bir makam niteliği kazanmıştır¹⁰⁴.

Mader-i Mevlâna Külliyesi, Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin annesi Mü'mine Hatun'un Karaman'da bulunan kabrinin çevresine çeşitli vakıf binalarının inşa edilmesiyle kurulmuştur. Mü'mine Hatun'un türbesinin külliyesinin en eski yapısı olmasından dolayı buraya da bu isim verilmiş olup Valide Sultan'ın mezarının yanı sıra burada, Hz. Mevlâna'nın oğlu Muhammed

¹⁰³ Osman Nuri Dülgerler, **a.g.e.**, s. 103.

¹⁰⁴ Barihüda Tanrıkorur, **a.g.m.**, ss. 47-48.

Alaaddin'in kabri ile mevlevi şeyhlerinin ve çelebilerinin mezarları da bulunmaktadır. Külliye, Mader-i Mevlâna'nın vefatından çok sonra Hz. Mevlâna'nın torunu Ulu Arif Çelebi'nin müridi Kalemioğlu Ahi Mehmed Bey tarafından inşa edilmiş; Karamanoğlu Mirza Halil Bey ve onun oğlu Alaaddin Bey dönemlerinde ise onarım ve ilaveleri ile genişletilip değiştirilmiştir¹⁰⁵.

Farsça kökenli bir kelime olan "Mader", "Anne" anlamına gelmektedir.¹⁰⁶ "Mader-i Mevlâna" terkihi ise "Mevlâna'nın Annesi" anlamına gelmektedir. Mevlâna Celaleddin-i Rûmî'nin annesi Mü'mine Hatun Harezmi Türklerinden Belh Emiri Rukneddin'in kızıdır. Mü'mine Hatun günümüzde Afganistan toprakları içerisinde yer alan Belh şehrinde doğmuş ve burada İslam âlimlerinden olan Bahâeddin Veled ile evlenmiştir. Bu evliliğinden Fatma adında bir kızı, Muhammed Alaaddin ve Muhammed Celaleddin adlarında iki oğlu olmuştur. Mü'mine Hatun, muhtemelen yaşadıkları bölgede siyasi olayların artması sebebiyle evlendirdiği kızını burada bırakarak ailesiyle birlikte Horasan'dan Anadolu'ya gelmiş ve H.618/M.1221-1222 yılında Karaman'a yerleşmiştir. Yerleştikten birkaç sene sonra da vefat etmiştir¹⁰⁷.

Sultan-ül Ulema Bahaüddin Muhammed, I. Alaaddin Keykubat'ın daveti üzerine H.626/M.1229-29 tarihinde ailesiyle birlikte Konya'ya yerleşme kararı almıştır. Menkıbelerde de Lârende'de yaşadıkları dönemde Mü'mine Hatun'un yanı sıra oğulları Alaaddin Muhammed'in vefat ettiğini ve Kalemîye Zaviyesi'ne gömüldükleri yazmaktadır. Fakat ölüm tarihleri tam olarak bilinmemektedir¹⁰⁸.

Burada lahdi bulunan Süleyman Bey ise Karamanoğlu Halil Bey'in oğludur. H.733/m.1332-33 yılında şehit edilmiştir. Şikari'nin eserinde Süleyman Bey'in Kalemîye Zaviyesi'nde, Mevlâna'nın Validesi'nin yanına defnedildiği yazılıdır. Buna göre Karamanoğlu Halil Bey'in şimdiki cami ve türbeden önce

¹⁰⁵ Hüseyin Muşmal, İrem Gürbüz, "Osmanlı Ve Cumhuriyet Dönemi'nde Mader-i Mevlâna Külliyesi'nin Bakım ve Onarım Faaliyetleri / The Maintenance And Repair Activities of The Mader-i Mevlâna Islamic-Ottoman Social Complex in Ottoman and Republican Eras", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, C. 47, 2019, s. 239.

¹⁰⁶ Yaşar Çağbayır, **a.g.e.**, s. 3003.

¹⁰⁷ Hüseyin Muşmal, İrem Gürbüz, **a.g.m.**, s. 241.

¹⁰⁸ Azmi Avcıoğlu, "Karaman'da Mader-i Mevlâna Cami ve Türbesi", **Konya**, C. 35, 1941, s. 2089.

Mevlâna'nın annesi ile Süleyman Bey üzerine yahut sadece Süleyman üzerine bir türbe yaptırdığı ve daha sonra bu türbe yıkılarak şimdiki şekle sokulduğu, kitabenin ise bozulmadan cami ve türbeye yerleştirildiği anlaşılmaktadır¹⁰⁹.

19. yüzyılda yapılan onarım bilgilerine göre külliye'nin tek mekanlı bir türbe-mescid, semahâne, meydan odası, 9 derviş hücresi, mutfak, kiler, ahır, odunluk, şeyh evi, kahve ocağı ve dergâhın vakfı olan Süleyman Bey Hamamı ile yakınında bulunan iki katlı kırk üç odalı bir handan teşekkül ettiği anlaşılmaktadır. 1001 gün çile çıkarılmadığı ve matbah-ı şerif zâbitanı ile dedelerin devamlı ikameti söz konusu olmadığı halde konaklama, at bakımı ve pişirme tesislerinin bulunması, mevlevî hânenin büyük bir menzil ve misafir ağırlama fonksiyonuna sahip olduğunu göstermektedir¹¹⁰.

Aktekke Camii, dıştan dışa son cemaat mahalli ile beraber 22.75×16.50 m ebadında güney-kuzey yönünde dikdörtgen bir alan üzerine oturmaktadır¹¹¹.

Taç kapı caminin kuzey cephesinin tam ortasında yer almaktadır. Üzerinde beş satırlık kitabenin tercümesi şu şekildedir:

*“Ariflerin kutbu, âşıkların sultânı, milletin, hakkın ve dinin celâli (Mevlâna'nın) -Tanrı pek zâhir olan sırrını mukaddes kılsın- kişi zade ve keremli hatuna nisbet edilen bu mübarek zaviyenin ve Karamanoğlu Mahmud oğlu Halil oğlu Said ve şehid Seyfeddin Süleyman Bey'in merkadinin -Allah toprağını aydınlatсын- yapılmasını yüce sultan, alemde Tanrının gölgesi ümmetlerin dizginini elinde tutan Arap ve Acem sultanlarının efendisi, azgınları, inatçıları kahreden, kafirleri ve müşrikleri öldüren, feth babası Karamanoğlu Mahmud oğlu Halil oğlu Alaaddin -Allah mülkünü muhalled kılsın, bayraklarını yükseltsin, yardımcılarını muzaffer ve hoşnud yapsın- hicretin 772. Rebiülevvelinin evvellerinde emretti.”*¹¹².

¹⁰⁹ Şerife Özüdoğru, a.g.e., s. 60.

¹¹⁰ Barihüda Tanrıkorur, a.g.m., s. 47-48.

¹¹¹ Mustafa Denктаş, "Karaman'daki Klasik Devir Osmanlı Camileri", **Vakıflar Dergisi**, C. 25, 1995, s. 130.

¹¹² İbrahim Hakkı Konyalı, a.g.e., s. 232

Taç kapının giriş kemeri altında siyah-beyaz taşların sırası ile yerleştirildiği görülmektedir. Sivri kemerli bir niş içerisine alınmış olan portalin kapı alınlığında beyaz mermer üzerine ortada sarı ve yeşil renklerden meydana gelen sikke ve iki yanında da çiçek buketleri fiyonklarla zarifleştirilerek yerleştirilmiştir. Harimin kuzey cephesinde eşit büyüklükte üç kubbe bulunmaktadır. Burada bulunan pencere alınlıkları da siyah-beyaz taşların sırasıyla yerleştirilmesiyle hareketlendirilmiştir¹¹³.

İçeri girildiğinde iki ahşap sütun üzerine oturan Bursa kemerlerinin taşıdığı mahfil kısmı bulunur. Asıl mekan 13.10×12.45 m ebadında olup, 13 m çapında bir kubbe örter¹¹⁴. 1.25 m kalınlığında beden duvarlarının çevrelediği alanın üzerini örten kubbe göbeğinde, eteklerinde ve köşelerindeki pendentifler üzerine kalem işi süslemeler yapılmıştır¹¹⁵. Sol tarafta yüksek bir sofa üzerinde Mevlâna'nın annesi Mü'mine Hatun, kardeşi Alaaddin Çelebi ve burada şeyhlik yapan kimseler gömülüdür. Toplamda 21 sanduka mevcuttur. Mü'mine Hatun'un ahşap çitalarla kafes biçimde ayrılmış bölümdeki sandukası lahitlerin en sonunda kible duvarına bitişik olarak yer almıştır. Daha önceleri sema yaptıkları sağ taraf, bugün cami olarak kullanılmaktadır. Camiyi alt ve üst sıra olmak üzere toplam 17 pencere aydınlatmaktadır¹¹⁶.

Cepheden hafif çıkıntı yapan mihrap 2.01×4.07 m ölçülerindedir. 0.50 m derinliğindeki mihrap nişi 7 köşelidir. Basit silmeler içerisinde yer alan mihrabın kavsara kısmı 8 sıra mukarnaslarla doldurulmuştur¹¹⁷.

Caminin kalemişi süslemeleri kubbeyi taşıyan kemer yüzeylerinde, pendentiflerde, kubbe kasnağı ve göbeğinde görülmektedir. Cami hariminin her bir duvarında ikişer adet olmak üzere yerleştirilmiş madalyonların içerisine

¹¹³ Şerife Özudoğru, **a.g.e.**, s. 62-63.

¹¹⁴ Şerife Özudoğru, **a.g.e.**, s. 57.

¹¹⁵ Mustafa Denктаş, **a.g.m.**, s. 132.

¹¹⁶ Şerife Özudoğru, **a.g.e.**, s. 58.

¹¹⁷ Mustafa Denктаş, **a.g.m.**, s. 132.

“Allah”, “Muhammed”, “Ömer”, “Osman” ve “Ali”, “Ebubekir” şeklinde dört halifenin isimleri yazılıdır¹¹⁸.

Caminin minaresi doğu cephenin kuzeyinde yer almaktadır. Minare tamamen kesme taştan inşa edilmiştir. Minarenin kaidesi beden duvarlarından hafif çıkıntılı olarak yapılmış, kaideden poligonal gövdeye üçgenlerin ters ve düz olarak yerleştirilmesi ile geçilmiştir. Şerefeden sonra poligonal petek kısmı külaha kadar devam eder. Külahın altında peteğin üst noktasında her kenarda sağır sivri kemerli nişler dikkati çekmektedir. Külahın üzeri kurşunla kaplanmış olup tepesine alem yerleştirilmiştir¹¹⁹.

Yapının karşısında “aynı avlu içinde” kesme taştan inşa edilmiş yan yana derviş odaları (hücreleri) yer alır. Avlunun batısında ise şeyh aileleri, dervişler, eşraftan ileri gelenleri ve Mevlevilerin gömüldüğü hazire kısmı mevcuttur¹²⁰.

Mader-i Mevlâna Külliyesi’nin şimdilik 7 adet vakfiyesi tespit edilmiş olup bunlardan 3’ü Karamanoğulları, 4’ü ise Osmanlılar dönemine aittir. Külliyenin tespit edilen en erken tarihli vakfiyesi ise H.745/M.1344-1345 tarihli olan Karamanoğlu Emir Mahmud oğlu Mirzâde Halil Bey Vakfiyesi’dir¹²¹.

Karaman Mevlevihanesi, daha ilk yapısından itibaren, kurulan evkafının zengin gelirleriyle yaşamış ve görev yapmıştır. Mirzâde Halil Bey’in oğlu Alaaddin Bey adına evkaf defterinin 357/13 yaprağında 157 sıra noda bulunan H.679/M.1367 tarihli vakfiye kaydı bulunmaktadır. Bu belge ışında Alaaddin Bey, zaviyeye gelir olarak Lârende’nin doğusunda Funi Köyü’nün yakınındaki Selerek Köyü’nü vakfetmiştir¹²².

Alaaddin Halil Bey zamanında Seyfeddin Süleyman Bey’in delâletiyle yaptırılan Süleyman Bey Hamamı da Mevlevihane’nin vakfidir. Selerek ve

¹¹⁸ Şerife Özudoğru, **a.g.e.**, s. 68.

¹¹⁹ Mustafa Denктаş, **a.g.m.**, s. 131.

¹²⁰ Şerife Özudoğru, **a.g.e.**, s. 58.

¹²¹ Hüseyin Muşmal, İrem Gürbüz, **a.g.m.**, s. 243.

¹²² Hasan Özönder, "Karaman (Larende) Mevlevi-Hanesi", **Osmanlı Araştırmaları**, C. 14, S. 14, 1994, s. 143.

Sadırova köylerindeki bir kısım geniş arazi de İbrahim Bey tarafından vakfedilmiştir. Post-nişin es-Seyyid Şeyh Mehmed Arif Efendi'nin M.1250 tarihli vakfiye ile bağışladığı ev ve dükkânlar, Mevlevihane'ye gelir temin eden binalardandır¹²³. Vakfiyede bu Selerek Köyü'nde hisseleri bulunan kardeşi Hızır Bey Çelebi ile diğer kardeşi İshak Bey'in oğulları Gıyaseddin Efendi'nin ve Emirşah Çelebi'nin de bu hisselerini zaviyeye hibe ettikleri belirtilmektedir¹²⁴. Alaaddin Bey'in aynı arşivin aynı defterin 358. sayfasında H.766 yılı Cumad-el-ulâsı başlarında (M.1364) tanzim edilmiş Arapça bir başka vakfiye vardır.

Osmanlı Dönemi'nde Larende Kadısı Mevlâna Seyit Mehmet Efendi'nin 15-25 Aralık 1602 tarihli, 4 Eylül 1796 Hassa Hazinesi Kâtibi'nin vakfiyesi, İç-il Mütesellimi olarak görev yapmış olan hassa silahşorlarından Vâkıf Aziz Efendi'nin 20 Aralık 1824 tarihli vakfiyesi ve tespit edilen son vakfiye 14 Temmuz 1834 tarihli Ser-postnişin Seyit Şeyh Mehmet Efendi'nin vakfiyesi ile toplamda 4 adet vakfiye tespit edilmiştir. Ayrıca kayıtlardan elde edilen bilgiler doğrultusunda Mader-i Mevlâna Külliyesi'nde, M.1767-1768, M.1803-1805, M.1817-1820, M.1856-1857, M.1889 ve M.1959-2018 tarihlerinde bakım ve onarım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir¹²⁵. XVI. yüzyıldan sonra Mevlevilik Osmanlı Devleti'nde resmi kurum olarak kabul edildiği için Karaman Mevlevihanesi kamu yapım muamelesi görmüş birçok defa onarım yapılmıştır¹²⁶. Aktekte Camii'nin hazire bölümünde ise Mevleviliğe mensubiyeti olan yahut da eşraftan ileri gelenleri gömülüdür¹²⁷. Hazirede bulunan mezar taşlarının bazılarında da Mevlevilerin kullandığı sikkeler mezar taşına başlık olarak işlenmiştir¹²⁸.

¹²³ İbrahim Hakkı Konyalı, "Bir Hüccet İki Vakfiye", **Vakıflar Dergisi**, C. 7, 1968, s. 97.

¹²⁴ Hasan Özönder, a.g.m., s. 143.

¹²⁵ Hüseyin Muşmal, İrem Gürbüz, a.g.m., ss. 246-261.

¹²⁶ Yusuf Küçükdağ, "Valide Sultan Tekkesi Karaman Mevlevihânesi Vakıfları İle Vakfiyeleri Ve Karaman Turizminin Geliştirilmesi İçin Önemi", **Karaman Ulusal Kültür Ve İnanç Sempozyumu**, 2012, s. 187.

¹²⁷ Abdülbaki Gölpınarlı, **Mevlevî Âdâb ve Erkânı**, İnkılâp Ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1963, s. 41.

¹²⁸ Emine Güzel, **Osmanlı Erkek Mezar Taşlarında Serpuş Biçimleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2016, s. 122.

3.4. Pir Ahmed Camii

Boyalı Kadı, Pir Ahmed Camii, Yılanlı Camii ve Kala Camii gibi çeşitli isimlerle anılan cami Hisar Mahallesi'nde iç kalenin güney doğusunda yer almaktadır¹²⁹. Caminin vakfiyesi bulunmaktadır. Vakfiyenin tarihi H.954 Sâfer ayı (M.1547) olarak belirtilmektedir. Vakfiye Pir Ahmedoğulları tarafından hazırlanmıştır. "Boyalı Kadı" namı ile mâruf Pir Ahmed Efendi, vakfiye ifadesinde cami bânisi olarak geçmektedir¹³⁰. Vakfiye, Konya Vakıflar Müdürlüğü'nde 6 nolu vakıf defterinin 566. sayfasında bulunmaktadır (VGMA,LHD,No:6,vr.566). Yusuf Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi, vakfiye no.10388. Sâfer 954/Mart-Nisan 1547 tarihli vakfiyesinden hareketle caminin en geç 16.yy. ilk yarısında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Cami inşa edildikten sonra muhtemelen bir doğal afet neticesinde harim son cemaat mahallinin kubbeleri ve minaresi çökmüştür. Bu sebeple 17.yy. da bir tamir geçirmiştir. Daha sonradan 18-19.yüzyıllarında ve 1985'te de restorasyona tâbi tutulmuştur¹³¹.

Pir Ahmed Efendi'nin babası Mustafa Efendi; Karamanoğulları Dönemi'nde yaşayan zamanının itibarlı kişilerinden olup Konya ve Larende'de hayır kurumları yaptırdığı bilinmektedir¹³². Vakfiyede vakfedenler ise Karaman'ın Larende şehrinden Boyalı Oğulları diye meşhur olan Mustafa oğlu merhum Pir Ahmed'in oğulları Mevlâna Fethullah ile Mevlana Sunullah'tır. Bu iki kardeş dedelerinden ve babalarından irs yoluyla yarı yarıya kendilerine kalan çiftliklerini, tarlalarını ve başka mülklerini Allah'ın rızasını kazanmak için vakfetmişlerdir. Vakfedilen yerler satılamayacak, rehnedilemeyecek, değiştirilemeyecek ve katiyen bir mülk gibi tasarruf olunamayacaktır¹³³.

H.1082 (M.1671) son baharında Karaman'ı ziyaret eden Evliya Çelebi şehrin ortasındaki kaleyi tasvir eder. İç kalenin çevresinin 600 adım olduğunu,

¹²⁹ İbrahim Hakkı Konyalı, **a.g.e.**, s. 263.

¹³⁰ İ.Ahmet Arslanoğlu, "Karaman Pir Ahmet (Kale) Camii Hakkında", **Vakıf Haftası**, S. 2, 1985, s. 72.

¹³¹ Yılmaz Önge, "Pir Ahmed Efendi Camii'nin Restorasyonu", **S.Ü.Müh.-Mim.Fak.Der.**, S. 1, 1986, s. 104.

¹³² Gaffar Totaysalgır, **Karaman (Lârende): Tarihi İncelemeler**, Konya, 1944, s. 17.

¹³³ İbrahim Hakkı Konyalı, **a.g.e.**, ss. 271-72.

sekiz kulesi bulunduğunu, içinde dizdarın oturduğunu ve 40 eski evle bir mescidin yer aldığını yazar¹³⁴.

Caminin kapı söveleri mermerdendir. On yedi renkli mermer bu sövelerin üstüne civânkaşı gibi bir kemer yapmıştır. Kapı sövelerinin her tarafına birçok yazılar yazılmıştır. Sol sövesinin üstünde “Seyyah-ı Âlem Evliya ruhiçün Fâtîha sene 1082” yazılıdır. Bu yazı, Evliya Çelebi’nin, Karaman’ı ziyaretinden ve incelemesinden 23 sene kadar sonra bir seveni tarafından yazılmıştır (tarih olarak da Evliya Çelebi’nin bu camiye geldiği yılın tarihi düşünülmüştür). Altında da “Kim bir alime ikram ederse Allah-ü Teala da ona ikram eder.” yazısı ve şu iki Farsça mısraa yer almaktadır:

Bu makam âşıkların Kâbe’si oldu

Herkim buraya noksan gelirse tamam olur

Sağ sövesinde ise “Mü’min mescidde suda balık gibidir, münafık mescitte kafeste kuş gibidir.” yazılıdır¹³⁵.

Son cemaat yerini 3 küçük kubbe örterken bu üç kubbe ile caminin asıl ana kubbesi H.1281 (M.1864) yılında ansızın yıkılmıştır. Sonra bu kubbelerin yerleri, aynı sene içinde dam halinde örtülmüştür. Caminin kible tarafına 3, sağına 4, soluna ve kapı tarafına 2’şer pencere açılmıştır. Ana kubbenin eteklerini besleyen yarım kubbeler dilimlidir. Taş mihrabı mukarnaslarla bezenmiştir. Üstünde de “Ve inne’l mescide lillâhi felâ ted’û meallahi ehaden” yazılıdır. Minberi merdiven şeklinde taştan yapılmıştır. Bu tip minberlere Karaman’da çokça rastlanmaktadır¹³⁶.

Caminin kuzey tarafında hazire yer almaktadır. Burada medfun olanlardan bazıları; Larende Müftüsü Arap Efendi adıyla bilinen Hacı Mehmed Efendi, Larende eşrafından Hacı İsa Ağa zade Hacı Ömer Ağa’nın mezar taşları yer

¹³⁴ Evliya Çelebi, *Seyhatname*, ss. 311-12.

¹³⁵ İbrahim Hakkı Konyalı, *a.g.e.*, s. 264.

¹³⁶ İbrahim Hakkı Konyalı, *a.g.e.*, ss. 264-65.

almaktadır. Kaynaklarda Larende Müftüsü Arab Efendi namıyla bilinen Hacı Mehmed Efendi'nin kızı Emine Hatun'un da burada medfun olduğu yazmaktadır¹³⁷.

Boyalı Kadı Pir Ahmed Camii'ne çok sayıda ve çeşitli alanlarda görevli atamaları olmuştur. Yapılan bu atama çeşitliliği caminin oldukça işlek olduğunu göstermektedir¹³⁸.

3.5. Kethane Camii

Osman Nuri Dülgerler Ketenci Baba Zaviyesi'nin yerini tespit edilemediğini fakat günümüzdeki Kethane Camii'nin bu zaviye olabileceğini ileri sürmektedir¹³⁹.

İbrahim Hakkı Konyalı ise Karaman merkezde bulunan Sekiçeşme Mahallesi'nde Kethane adıyla anılan caminin bu zaviyeye ait olduğunu yazmaktadır¹⁴⁰. Ayrıca bu kitapta da Ketenci Tekkesi ve Camii olarak adı geçmektedir.

Zaviyeye adı verilen Ketenci Baba'nın Nakşibendi tarikatının pîri Kettânî'nin halifelerinden olabileceği ileri sürülmektedir¹⁴¹.

Kânunî'nin ilk dönemleri Karaman zaviyeleri arasında¹⁴² ve XVI. yüzyıl Karaman vakıf kayıtlarında bu zaviyenin adı geçmektedir¹⁴³. Zaviyenin avlu kapısındaki kitabeye göre (bu kitabe yerinde mevcut değildir) Nakşibendiyye tarikatının Halidiyye koluna mensup olan bu zaviyeyi mabedin içinde gömülü bulunan Şeyh Hasan Kudsi merhum adına Karaman müftüsü Hadimi'nin torunu

¹³⁷ İlhan Temizsoy, Vehbi Uysal, **Karaman**, Konya, 1987, s. 53.

¹³⁸ İbrahim Hakkı Akman, **Lârende/Karaman Kenti Osmanlı Klasik Eğitim Kurumlarının Analizi (1600-1839)**, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2018, s. 41.

¹³⁹ Osman Nuri Dülgerler, **a.g.e.**, s. 310.

¹⁴⁰ İbrahim Hakkı Konyalı, **a.g.e.**, s. 323.

¹⁴¹ Durmuş Ali Gülcan, **Geçmiş Yüzyılların Karaman Büyükleri Ve Şairleri**, Bifa Şirketler Grubu, Ankara, 1989, s. 223.

¹⁴² Akif Erdoğan, "Karaman Vilayeti Zaviyeleri", **Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi**, C. 9, 1994, s. 103.

¹⁴³ M.Tayyib Gökbilgin, "XVI. Asırda Karaman Eyaleti Ve Larende (Karaman) Vakıf Ve Müesseseleri", **Vakıflar Dergisi**, C. 7, 1968, s. 38.

Abdullah Hasib Efendi H. 1259 (M.1838) yılında yeniden yaptırmıştır¹⁴⁴. Bu bilgiler Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün arşivinde bulunan Ketenci Baba Zaviyesi'nin vakfiye kaydında da bulunmaktadır. Ayrıca vakfiyede Ketenci Baba oğlu Şeyh Mansur Dede Zaviyesi'nin başında yer almaktadır. Şeyh Mansur Dede'den sonra yerine kendi neslinden olan Ali geçmiştir. Zaman içinde bu zaviye yıkılınca yerine Karaman Müftüsü Hasib Efendi yeniden zaviye ve cami yaptırmıştır¹⁴⁵.

İbrahim Hakkı Konyalı, 1943 yılında bu zaviyeyi incelerken “*Kapıdan girince sağda ve solda 4 oda vardı. Zaviyenin içinden su akıyordu. Önünde bir havuzu bulunan üç lüleli zarif bir çeşmeden hayat suyu akardı. Zaviye odaları gibi çeşme ve havuzu da yok olup gitmiştir. Caminin kuzeyden bitişiğinde geniş bir dersane ve zikir yeri, doğusunda 10 medrese odası, bir misafirhane varmış, bunlar ise daha da evvel yok olmuş.*” diyerek şu an ortada bulunmayan yapının birimleri hakkında bilgiler vermiştir. Ayrıca şunları da eklemiştir: “*Mabedin doğusundaki son cemaat yerini ve revakını 6 ağaç direğin tuttuğu adi bir toprak dam örter. Son cemaat yerinin önünde 150m uzunluğunda büyük bir çınar vardır*”¹⁴⁶. Fakat günümüzde cami ve çevresinde çınar ağacı hariç bahsedilen yapılar mevcut değildir.

Günümüzde ise caminin kapısı, yapının doğu cenahının en kuzeyinde bulunmaktadır. Caminin kible duvarında 2 altta, 3 de üstte toplam 5 penceresi vardır. Doğusunda 3, batısında 3 ve kuzeyinde 2 pencere bulunmaktadır. Caminin tavanı 10 ahşap direk üzerine oturtulmuştur. Tavanlar geçme tahta ile kaplanmıştır. Caminin mihrap tarafının tavanına ahşap üzerine bezeme işlenmiştir.

Kapıdan caminin harim bölgesine girince 10 adım ileride yani güney batı köşesinde iki basamak yüksekliğe sahip bir kadınlar bölümü daha sonra eklenmiştir. Harimin batı cenahına, minberin hemen sağına tahta bölme ile etrafı

¹⁴⁴ İbrahim Hakkı Konyalı, **a.g.e.**, ss. 323-324.

¹⁴⁵ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter No: 2176-0, Sayfa No: 0405, Sıra No:0704'deki belge.

¹⁴⁶ İbrahim Hakkı Konyalı, **a.g.e.**, s. 324.

çevrilmiş ve içinde üç mezar bulunan bir türbe bulunmaktadır. Bu üç mevtanın bulunduğu türbenin sağ baş tarafındaki (en kuzeydeki) kabirde camiye ve tekkeyi yaptıran Hacı Hasib Efendi yatmaktadır. H.1295 (M.1878) yılında vefat etmiştir. Ortadaki kabirde, Nakşibendi şeyhlerinden Mehmed Acaib Efendi yatmaktadır. H.1261 (M.1845) yılında vefat etmiştir. Üçüncü (en güneydeki) kabirde ise adına zaviye yapılan, Nakşibendi tarikatının ulularından Hasan Kudsi Efendi'nindir. H.1254 (M.1834) yılında vefat etmiştir.

Caminin taştan mihrabı bulunmaktadır. Mihrabın hemen sağında 10 basamaklı ahşap minberi yer almaktadır. Mihrabın sol köşesinde ise yine ahşaptan yapılmış bir vaaz kürsüsü bulunmaktadır.

İncelemiş olduğumuz Kethane Camii'nin hazire bölümü ise caminin batı cenahında yaklaşık 300 m²'lik bir bölümde yer almaktadır. Cami gün içinde ibadete açık tutulmaktadır.

3.6. Karaman Müzesi

Karaman Müzesi, Karaman ilinde, Hatuniye Medresesi'nin arkasında kalan ve tarihteki pek çok döneme ait eserlerin sergilendiği müzedir. Halen hizmet vermeye devam eden bina 1970'te inşasına başlanmış ve 1980'de tamamlanarak faaliyete girmiştir. Müze idari bölüm, teşhir salonu ve depo olmaz üzere üç ana bölüme ayrılmaktadır. Teşhir salonunda hem arkeolojik hem de etnoğrafik eserler yer almaktadır.

Arkeolojik eserler bölümünde, Kalkolitik devirden Geç Bizans çağına kadar çeşitli dönemlere ait eserler sergilenmektedir. Etnoğrafik eserler bölümünde ise Selçuklu, Anadolu beylikleri ve Osmanlı dönemine ait eserler bulunmaktadır. Müzenin bahçesinde de Roma dönemine ait mezar stelleri, Türk İslam dönemine ait taş eserler bulunmaktadır.

Müzenin teşhir bölümündeki mezar taşları içerisinde en eski tarihli olan H.765 / M.1364 tarihli kime ait olduğu bilinmeyen küfeki malzemeden yapılmış celi sülüs hatlı mezar taşıdır. Eserler içerisindeki en yeni mezar taşında iki kişinin

ismi geçmekte olup ilk mevtanın ölüm tarihi H.1313 / M.1895, diğer mevtanın ölüm tarihi ise H.1329 / M.1911'dir. İlk ölüm tarihi Hacı Mustafa Muhammed'e ait olup, ikinci ölüm tarihi ise onun zevcesi Tayyibe hanıma aittir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM KATALOG

4.1. Aktekke Camii Haziyesi

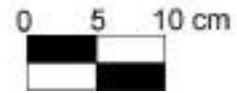
Katalog No	AKC-01b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Nesibe Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziyesi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1138/M 1725-26
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	24 × 81 × 5
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو قره مانك غفرياد قصبه سندن دكزلى سناجاى مدعى عمومى معاونى اشرف افندى زوجه سى نسيبه خانمك روحچون فاتحه ۱۱۳۸	Hû Karamanın Gaferiyad Kasabası'ndan Denizli sancağı müddeî-i umûmî muâvini Eşref Efendi zevcesi Nesîbe Hanım'ın rûhi-çün Fâtiha 1138

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemer bir tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni eğik altı sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Serlevha bölümü ise yarım daire şeklindedir. Baş taşının taç kısmında ise vazo içerisinde yer alan ucu kıvrımlı stilize buket motifi yer almaktadır.

Resim 1. AKC-01b katalog numaralı baş taşı.

Resim 2. AKC-01b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-02-1b/AKC-02-2b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Kamışzade torunu Fâtıma Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	Cemazilahir 1295/ Haziran 1878
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	1b taşı mermer, 2b taşı ve sembolik lahit küfekidir. Zemin oyma ve kazıma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	25 × 117 × 6
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	25 × 24
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	34 x 107 x 55
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو شب چراغم سوندی بو جان بلبلی دوشدی یره ایلدیم جانا توجه اول جناب پروره کیم شکار ایتدی بنی بو اکثری فانی اجل قویدی اولاد و عیالم حسرت ایچره محشره فاطمه خانم قامش زاده حفیده سی نامم اوقی بر فاتحه احسان ایله روحی اختره نقش ایدوب طاش اوستنه یازر اقرار تاریخم تکیهء حال اولدم مسافر بو سنه کاهی مادره فی جمادی الآخره سنه ۱۲۹۵	Hû Şeb-i çerâğım söndü bu cân bülbülü düşdü yere Eyledim cânâ teveccüh ol Cenâb-ı Pervere Kim şikâr itdi beni bu âle fânî ecel Koydu evlâd u ıyâlim hasret içre mahşere Fâtıma Hanım Kamış-zâde hafidesi nâmım Oku bir Fâtiha ihsân eyle rûhu ahtere Nakş idüb taş üstüne yazar ikrâr târihim Tekye-i hâl oldum misâfir bu sene gâhi mâdere Fi cemâziye'l-âhir sene 1295

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemerli bir tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni on sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Serlevha bölümünün alınlık kısmında bulunan istiridye motifinin orta kısmında yarım daire içerisindedir. Bu yarım daire içerisine de "Hu" lafzı yerleştirilmiştir. Taşın 4. kartuş bölümünde derin bir yarık bulunmaktadır. Kitabe metninin son iki satırında hem tarih yazmaktadır hem de ebced hesabı bulunmaktadır.

Form olarak baş taşı özellikleri taşıyan mezar taşı hazire düzenlemeleri esnasında ayak bölümüne yerleştirilmiştir. Taş, bir boyun üzerine yerleştirilmiş kürevî başlık formundadır. Sembolik lahadin dar yüzeylerinde içi boş madalyon yer almaktadır. Geniş yüzeylerinde ise tabula ansata şekli işlenmiştir.

Resim 3. AKC-02-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 4. AKC-02-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 5. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

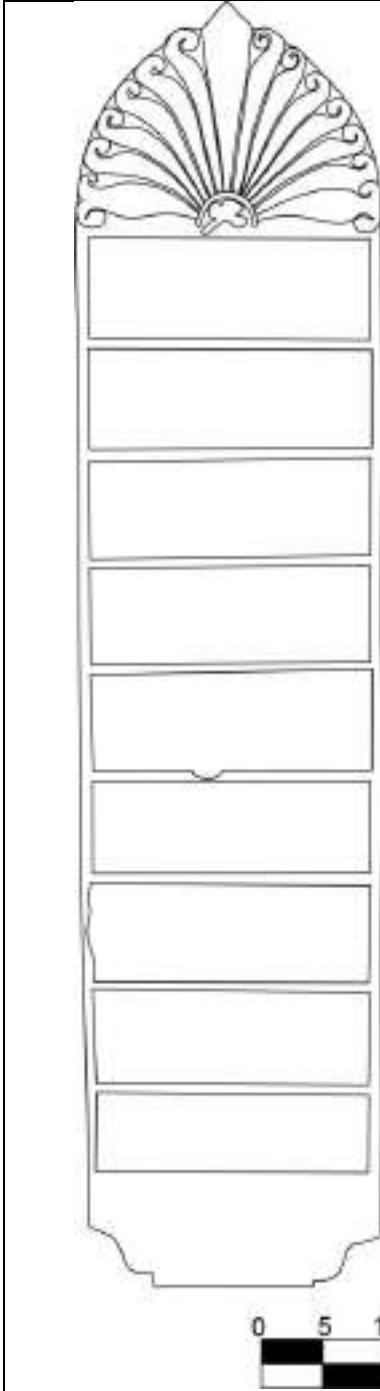
Resim 6. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

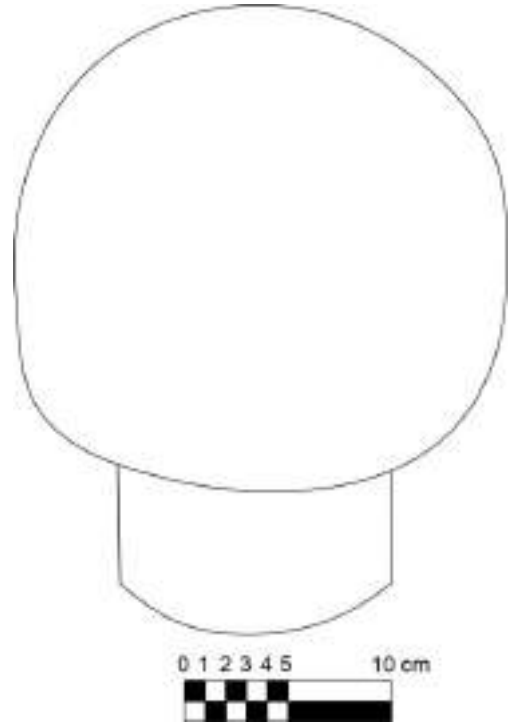
Resim 7. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

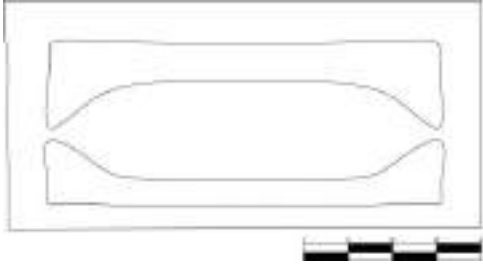
Resim 8. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

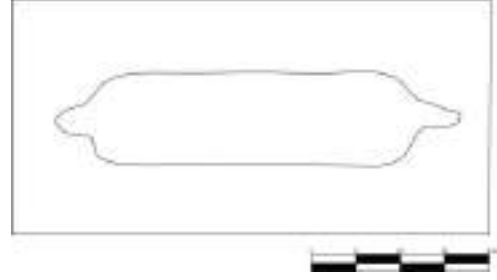
Resim 9. AKC-02-1b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

Resim 10. AKC-02-2b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

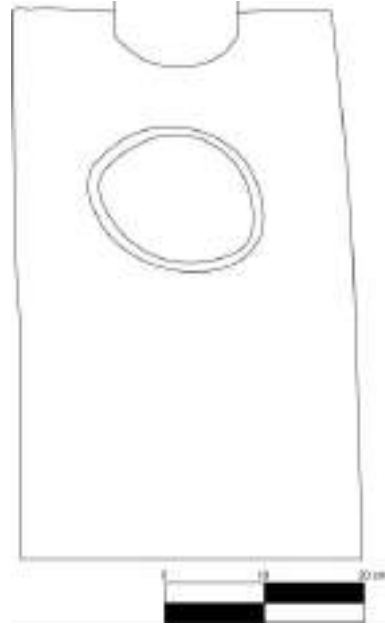
Resim 11. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 12. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 13. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 14. AKC-02 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-03ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Rabia Tuti Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Çerçeveli Mezar
Taş Tarihi	H 1313/M 1895-96
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfeki malzemedendir. Zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	51 × 135 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	46 × 117 × 13
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
تازه برکل غنجه ایدم عارض اولدی بر عل اولمدی بر چاره اصل عاقبت کلدی اجل مرغ جان چقد قفسدن اصلنه ایتدی رجوع اه نچار نیلسون کوچ یتوب ایرمز که ال قنوی اشعار ی زاده رابعه طوطی خانم قالمدی نامو نشانم بو ایمش تقدیر ازل فاتحه سنه ۱۳۱۲	Tâze bir gül-i gonca idim ârız oldu bir ılel Olmadı bir çâre aslı âkıbet geldi ecel Murg-ı cân çıkdı kafesten aslına itdi rücû Âh ne çâre neylesün güç yitüb irmez ki el- Konevî Eş'âri-zâde Râbi'â Tûtî Hanım Kalmadı nâm u nişânım bu imiş takdîr-i Ezel Fâtîha sene 1312

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Çerçeveli mezar tipinde olan bu mezar yapısının hem ayak hem de baş taşı yerinde mevcuttur. Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli olup, sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Kitabe metni yedi sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Mezar taşının alınlık bölümünde ise istiridye motifi bulunmaktadır.

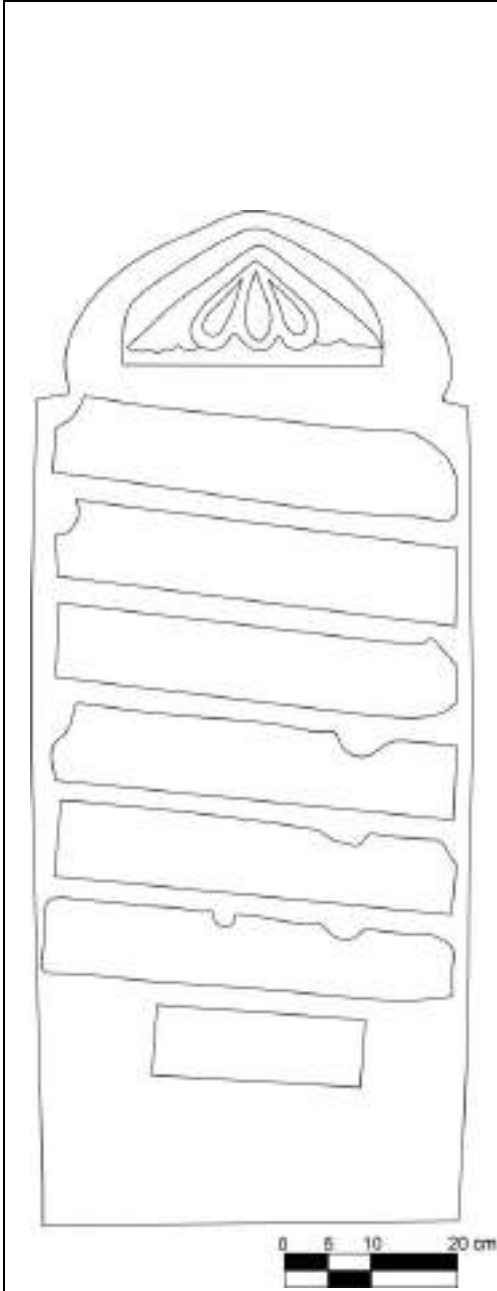
Mezar yapısının ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli olup, yarım daire kemerli tepelikle sonlanmaktadır. Ayak taşının üzerinde herhangi bir süslemeye rastlanmamaktadır.

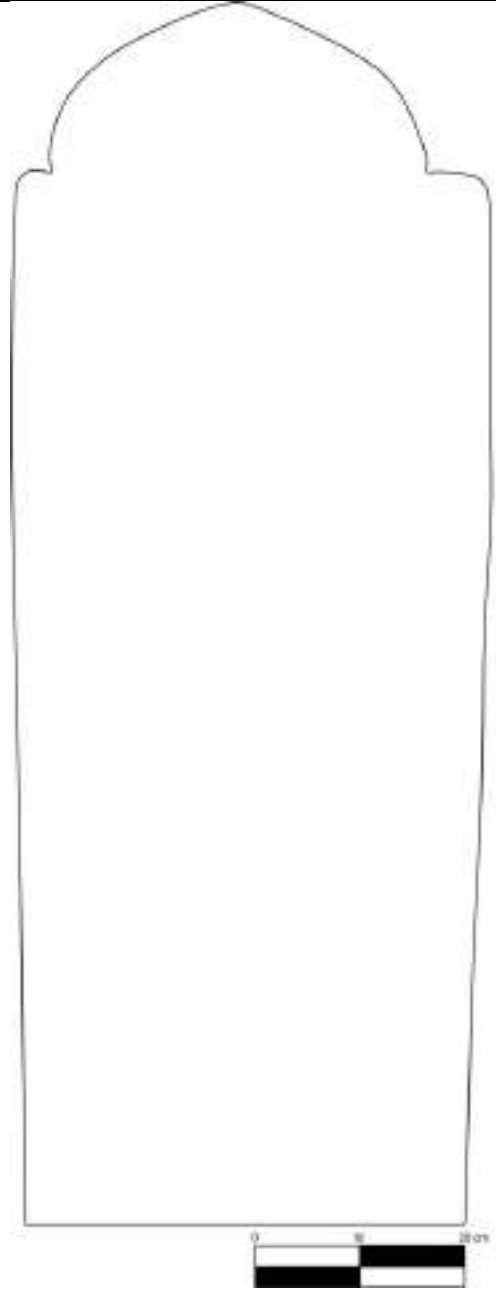
Resim 15. AKC-03ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 16. AKC-03ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 17. AKC-03ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 18. AKC-03ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	AKC-04b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Tuti Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 1322/M 1904
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermer, sembolik lahit ise küfekidir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 104 × 8
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	70 x 156 x 64
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
اولاد حضرت مولانادن حوری مثال غنجه ایکن عارض اولدی بر علل اولمدی دردنه چاره عاقبت کلدی اجل قالمدی نامو نشانی بویله در تقدیر رب مقامن جنت ایلسون اول خدای لمیزل پدر مادر راضیلر خالقک فرماننه سنی شفیع بویورسونده محشر کبرایه کل حاجی حمدی زاده کریمه سی طوطی خانم روحنه فاتحه سنه ۱۳۲۲	Evlâd-ı Hazret-i Mevlânâdan Hûrî-misâl gonca iken ârız oldu bir ilel Olmadı derdine çâre âkıbet geldi ecel Kalmadı nâm-ı nişânı böyle der takdîr-i Rab Makâmın cennet eylesin ol Hudâ-yı lem-yezel Peder mâder râzîler Hâlik'ın fermânına Senî şefî' buyursun da mahşer-i kübrâya gel Hâcî Hamdi-zâde kerîmesi Tûtî Hânım rûhuna Fâtiha Sene 1322

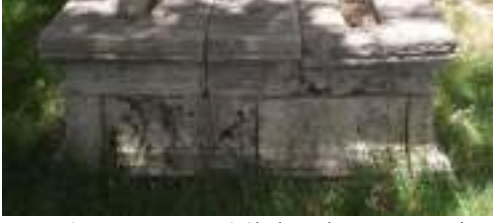
Genel Tanım ve Kompozisyon:

Lahdin üzerine yerleştirilmiş baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Kitabe metni taşın üzerine dokuz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. İlk kartuş ile ikinci kartuş arasındaki boşluğa stilize bir çiçek motifi yerleştirilmiştir. Kapalı sembolik lahadin ayak taşının yerinde taş için ayrılmış oyuk boş vaziyettedir.

Üstü kapalı sembolik lahit blok taşlardan oluşmaktadır. Lahdin üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamaktadır.

Resim 19. AKC-04b katalog numaralı baş taşı.

Resim 20. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

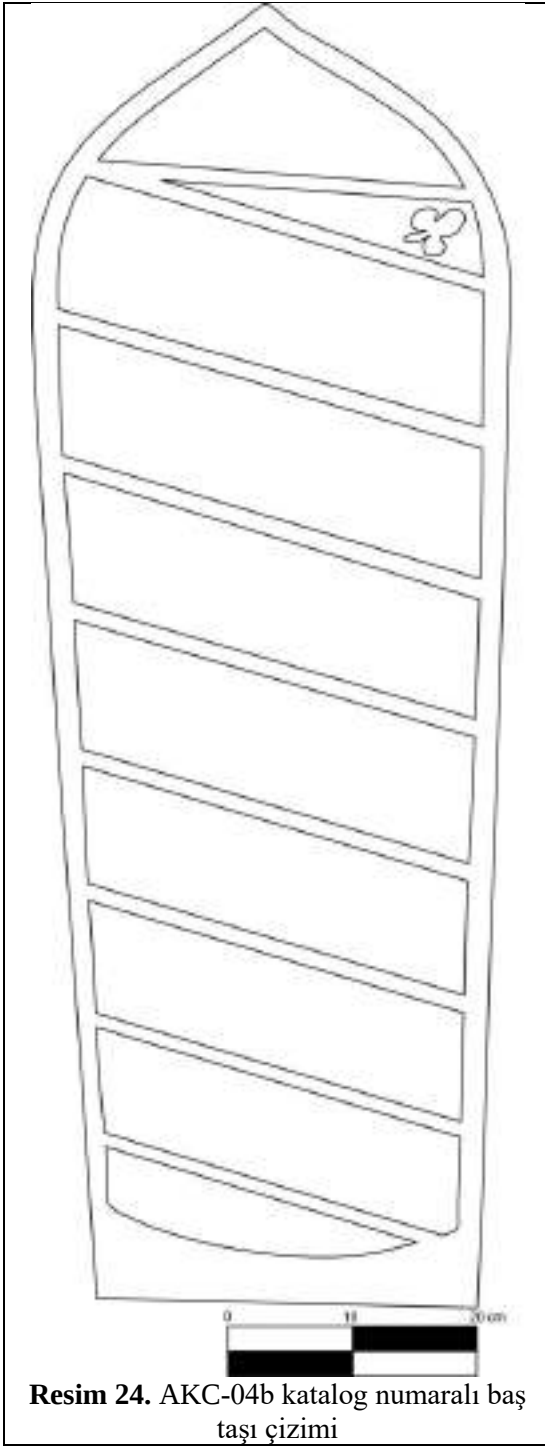
Resim 21. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 22. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 23. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

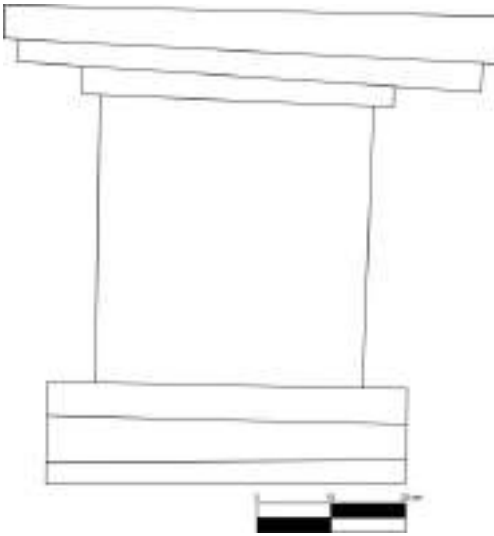

Resim 25. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 26. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 27. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 28. AKC-04b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-05b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Abid Çelebi ve eşi Aişe
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1338/M 1919-20
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfeki malzemeden yapılmış ve zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 97 × 7
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Rik'a, Latin
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
على شاحانه م عابد چلبی و عايشة عاشق روحنه فاتحه ۲...	Doğu yüzü: Ali şâhânem Âbid Çelebi ve Âişe ruhuna Fâtiha ... 2. Batı yüzü: (Latin Harfler) Ali Şahane M. Abit Çelebi ve Aişe Ruhuna Fâtiha 1920

Genel Tanım ve Kompozisyon:

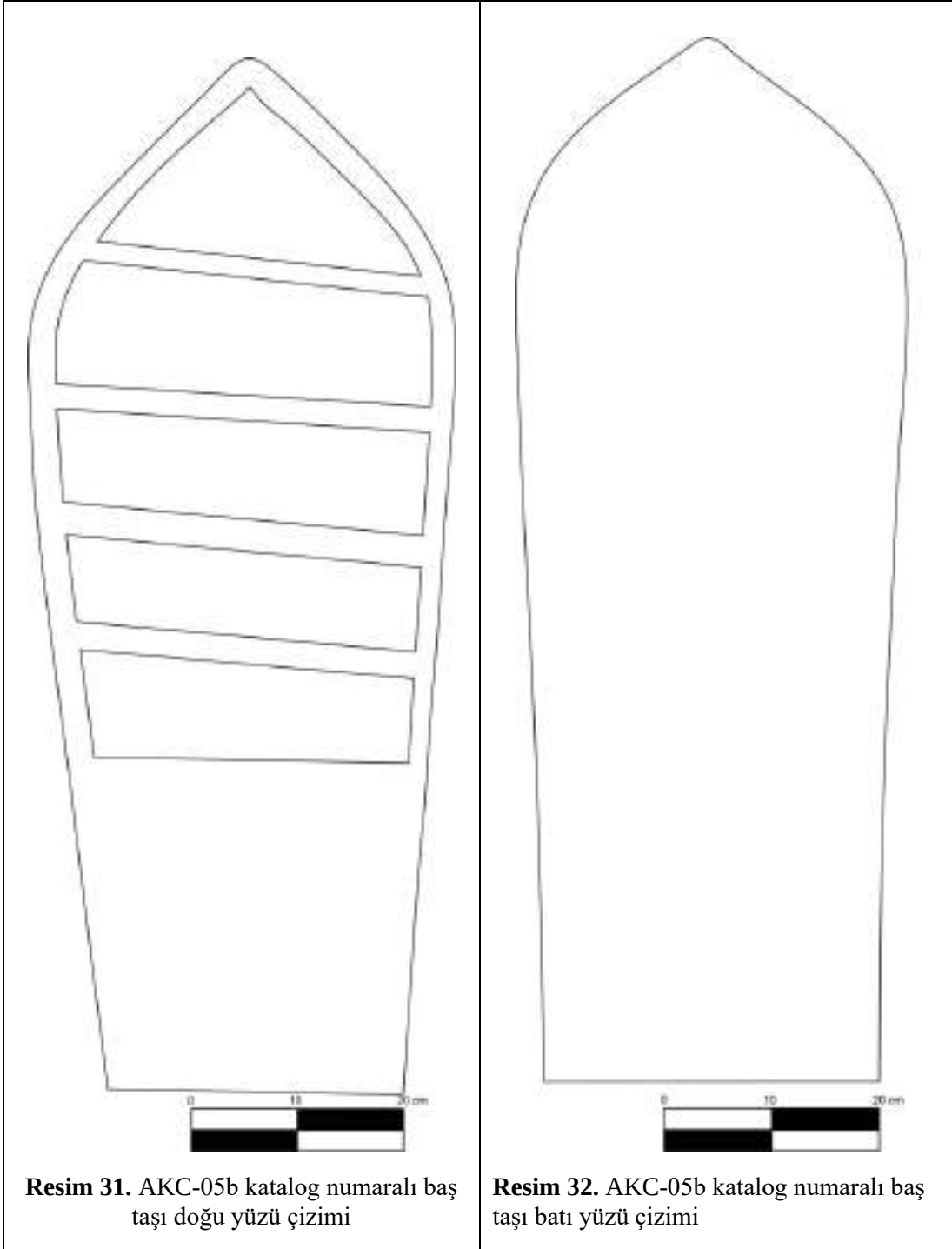
Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, aşağıdan yukarı doğru hafif genişleyerek yükselmekte ve sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Baş taşının her iki yüzü de kitabelidir. Doğu yüzüne Arap harfleriyle, batı yüzüne ise Latin harfler ile aynı kitabe metni yazılmıştır. Kitabe metninden de anlaşılacağı üzere baş taşı karı-koca için ortak yapılmış bir taştır. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 29. AKC-05b katalog numaralı baş taşı doğu yüzü.

Resim 30. AKC-05b katalog numaralı baş taşı batı yüzü.

Katalog No	AKC-06-1b/AKC-06-2b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Samiye Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 1338/M 1919-20
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	1b taşı mermerden, 2b taşı ile sembolik lahit küfeki malzemesindendir. 1b taşında zemin oyma, 2b ile sembolik lahitte kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 108 × 11
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	29 × 36
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	69 x 143 x 63
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
آه من الموت ای فلک باغ فناپی بکا زندان ایله دک صولدرب بو غنجه جسم تاکی خزان ایلدين چوق مرادم وار ایدی اما کیتدی یارب کنچکم ذوق دنیامی بکا کنچلیکمه حبران ایلدک متقاعد یوز باشی حیدر بک کریمه سی قاضی بک زاده عمر افندیکنک زوجه سی سامیه خانم روحنه فاتحه سنه ۱۳۳۸	Âh mine'l-mevt Ey felek bâğ-ı fenâyı bana zindân eyledin Soldurub bu gonca cismim tâ ki hazân eyledin Çok murâdım var idi ammâ gitdi yâ Rab gençliğim Zevk-i dünyâmı bana gençliğimde hicrân eyledin Mütekâ'id yüzbaşı Haydar Beg kerîmesi Kadı beg-zâde Ömer Efendi'nin Zevcesi Sâmiye Hanım rûhuna Fâtîha Sene 1338

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup bitkisel tepelikle sonlanmaktadır. Bitkisel tepelik üç gül ve yapraklardan oluşan gül demeti şeklindedir. Baş taşının kitabe metni dokuz sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Kitabenin ilk ve son sırası yarım daire içerisindedir.

Form olarak baş taşı özellikleri taşıyan mezar taşı hazire düzenlemeleri esnasında bu mezar yapısının ayak taşı bölümüne yerleştirilmiştir. Bir boyun üzerine yerleştirilmiş olan başlık, düşey dilimli sarık formundadır.

Üstü kapalı sembolik lahit yeckpare taştan yapılmıştır. Lahdin alt ve üst kısımlarında silmeler mevcuttur. Lahitte zaman içerisindeki bozulmalardan dolayı onarımlar görülmektedir.

Resim 33. AKC-06-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 34. AKC-06-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 35. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

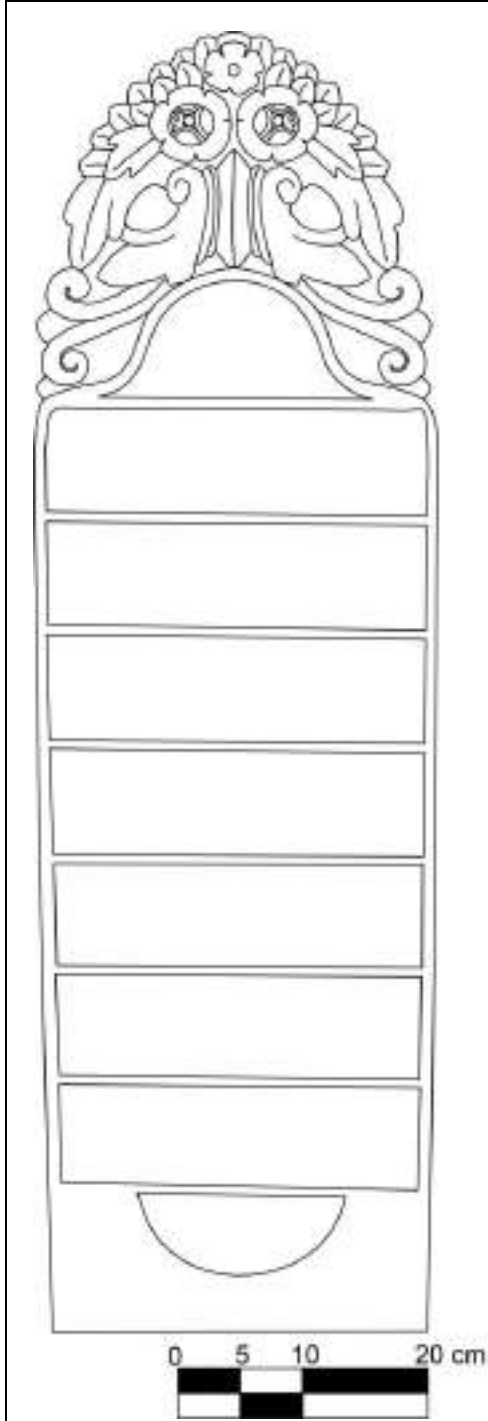
Resim 36. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 37. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

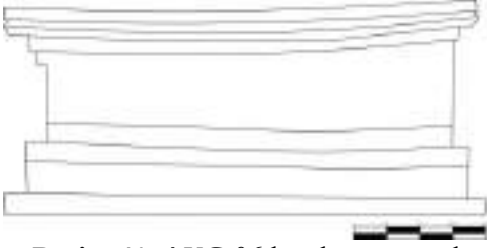
Resim 38. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

Resim 39. AKC-06-1b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

Resim 40. AKC-06-2b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

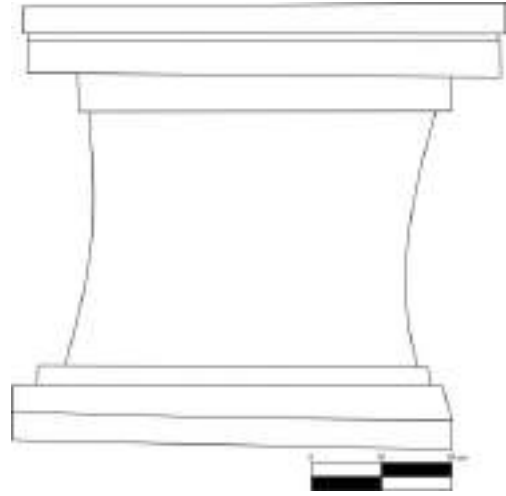
Resim 41. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 42. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 43. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 44. AKC-06 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-07b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Saliha Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 3 Şubat 1341-2 Recep 1343/M 26 Cemaziyelâhir 1342-8 Şubat 1924
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir ve zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	28 × 85 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

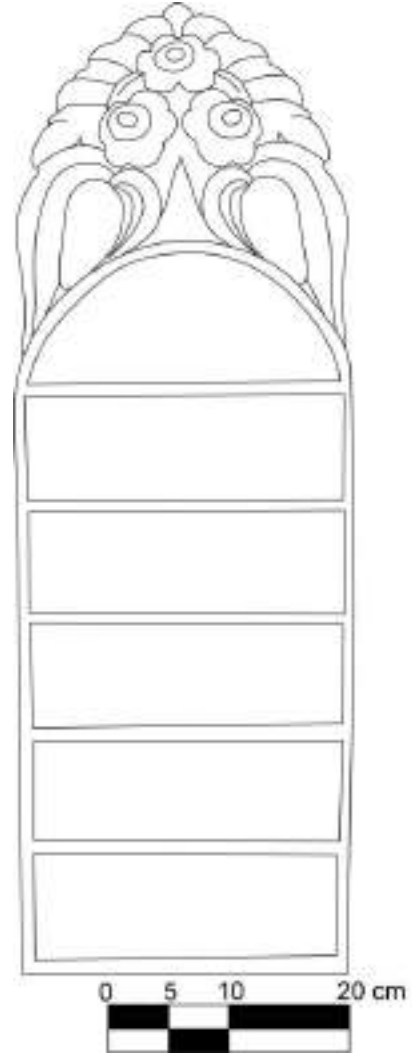
Yazılışı	Okunuşu
هو الحي الباقي قصبه لي عارف افندی كريمه سنى صالحه خانمك روحنه فاتحه سنه ١٣٤٢ رجب ٢ / سنة ١٣٤١ شباط ٣	Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî Kasabalı Ârif Efendi Kerîmesi Sâliha Hanım'ın Rûhuna Fâtîha 3 Şubat 1341/2 Receb 1342

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, bitkisel tepelikle sonlanmaktadır. Bitkisel tepelik üç gül ve yapraklardan oluşan gül demeti şeklindedir. Baş taşının kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Serlevha bölümünün kartuşu yarım daire şeklinde yapılmıştır. Baş taşı yaklaşık bir yaşında vefat etmiş olan bir kız çocuğuna aittir. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 45. AKC-07b katalog numaralı baş taşı.

Resim 46. AKC-07b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-08b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Zeliha Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	H 1286/M 1869-70
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 92 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	64 x 148 x 20
Kitabe Metni	

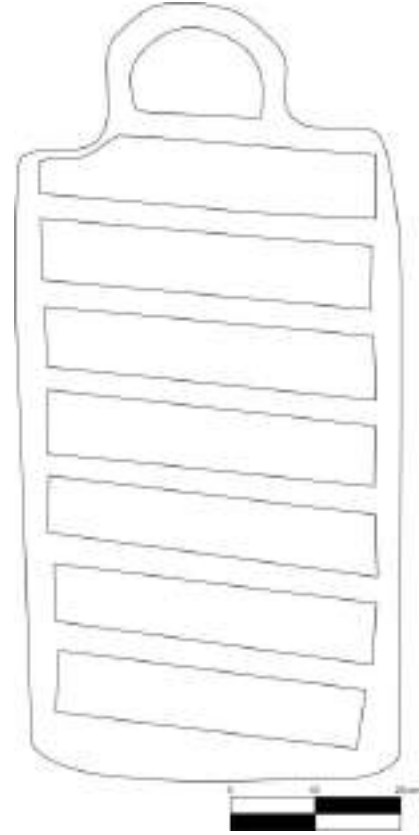
Yazılışı	Okunuşu
فاتحه لا اله الا الله محمد رسول الله المرحومة المغفورة قبيحو زاده نوح پاشا افنديك حليله سي و سلاله طا هرة دن زليخا خانمك روحنه الفاتحه سنة ١٢٨٦	Fâtiha Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûllullâh El merhûmetü el mağfûretü Kuyumcu Zâde Nûh Paşa Efendi'nin Halîlesi ve sülâle-i tâ- hire-i Zelîha Hanım'ın Rûhuna el-Fâtiha Sene 1286

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup yarım daire kemer tepelikle son bulmaktadır. Taşın kitabe metni hafif eğik sekiz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Metnin serlevha bölümü alınlık kısmında yer almaktadır. Ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 47. AKC-08b katalog numaralı baş taşı.

Resim 48. AKC-08b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-09b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Arife Hanım
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1290/M 1873-74
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	47 × 66 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحومة المغفورة طويل حاجي مصطفى نك او غلى سليمان افند ينك زوجه سى عاريفه خانمك رويچون فاتحه سنه ١٢٩٠	Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlullâh El-merhûme el-mağfûre Topal Hacı Mustafa'nın oğlu Süleyman Efendi'nin zevcesi Ârife Hanım'ın rûhiyçün Fâtiha Sene 1290

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, üçgen tepelikle son bulmaktadır. Baş taşının kitabe metni altı sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Kartuşlar kalın konturlarla ve düz olarak taşta işlenmiştir.

Resim 49. AKC-09b katalog numaralı baş taşı.

Resim 50. AKC-09b katalog numaralı baş taşı çizimi

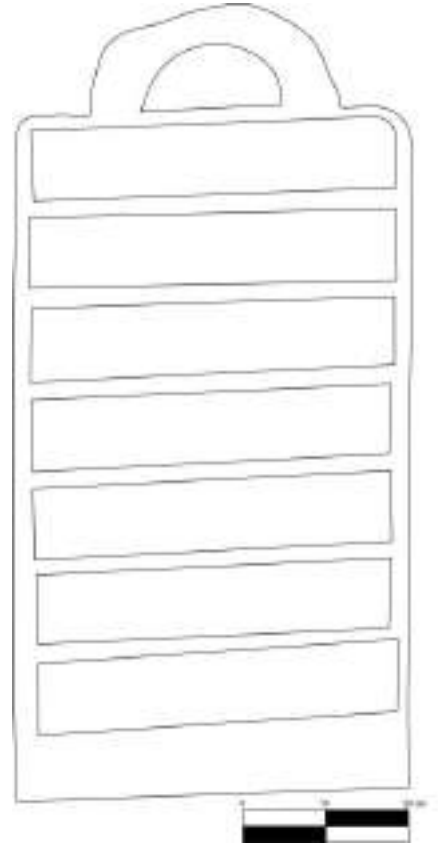
Katalog No	AKC-10b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Fevziye Kadın
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1293/M 1876-77
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	43 × 96 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو فاغفرلنا ذنوبنا وارحمنا شفيع حضرة مادر مولانا روحچون الفاتحه ياد ايدن حق مقصودك ويرسون اوليانك قره مان تلغراف مديرى اسماعيل حقى افندينك حرمة فوزيه قادنك روحنه الفاتحه سنه ١٢٩٣	Hû Fağfirlenâ zünûbenâ verhamnâ Şefî'î Hazret-i Mâder-i Mevlânâ Rûhı içün el-Fâtîha yâd idün Hakk maksûdun vîrsün evliyânın Karaman telgraf müdürü İsmail Hakkı Efendi'nin haremi Fevziye Kadının rûhuna Fâtîha sene 1293

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, yarım daire kemer tepelikle son bulmaktadır. Eserin kitabe metni sekiz sıra düz kartuş içerisine işlenmiştir. Kartuşlar zemin oyma tekniği ile kitabe metninin yazıldığı yere oranla daha alçak tutulmuştur. Metnin serlevhası, alınlık bölümünde yer alan yarım daire kartuş içerisinde yer almaktadır. Taşta yer yer yıpranmalar görülmektedir.

Resim 51. AKC-10b katalog numaralı baş taşı.

Resim 52. AKC-10b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-11ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	H Zilhicce 775, Rebûlevvel 777 / M Mayıs-Haziran 1374, Temmuz Ağustos 1375
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve ayak taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Baş ve ayak taşlarında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 100 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 72 × 9
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	42 x 165 x 44
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
توفى قدا استشهدا فى سبيل الله من شهر ذى الحجة سنة خمسة وسبعين و سبعمائة كتبه احمد المولوى	Baş Taşı Doğu Yüzü: Tüviffiye kaden istesheden fi sebîlillah Min şehr-i zilhicce senete hamse Ve seb'îne ve seb'a mi'e Ketebehü Ahmed El-Mevlevi
..... فستغفرو والرحمو و اقرأ على كتاب الله فكلو	Baş Taşı Batı Yüzü: Festağferû verhamû Ve ikrâ âlâ kitabillahi fe külû
مرك نىست و حیات خلی نىست مرك نما عكس بد نظر كافر جهان بد عمر صانكه عمر دم نىست	Ayak Taşı Doğu Yüzü: Merg nîst ü ve hayât hayli nîst Merg nüma aksi bed nazar Kâfirî cihân Bed ömür sanki ömr-i dem nîst
..... فى شهر ربیع الاول سنة تسع سبعين و سبعمائة الناس نيام فاذا ماتو انتبهوا	Ayak Taşı Batı Yüzü: Fî şehr-i rebîulevvel Sene tis'a seb'îne ve seb'u mi'e En-nâsü yenâmü fe'izâ Mâtû intebihû

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Hem ayak hem baş taşı yerinde mevcut olan bu mezar yapısının baş taşı ayak taşına oranla daha yüksek tutulmuştur. Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, her iki taraftan da burmalı sütunçe ile yükselmektedir. Sütunçelerin üzerinde zar başlıklar yer almaktadır. Taşın yarısına kadar yükselen burmalı sütunçelerden itibaren iç bükey ve dış bükey olarak yükselen taş, dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Baş taşının her iki yüzü de kitabelidir. Taşın, iç yüzünün kitabe metni beş sıra kartuşa, dış yüzü ise altı sıra kartuşa ayrılmıştır. Düşey dikdörtgen biçimli ayak taşı, burmalı sütunçe ile yükselip dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Taşın her iki yüze de dört sıra kartuşa ayrılmıştır.

Baş taşında yer alan " ketebehû Ahmed" ibaresi kitabe metnini yazanın künyesidir. İnceleme alanımız içerisinde bulunan tek imzalı mezar taşıdır.

Üstü açık sembolik lahdin güney ve kuzey yüzlerinde tabula ansata bulunmaktadır. Doğu ve batı yüzlerinde ise içi boş madalyon yer almaktadır. Lahit oldukça fazla tahribata uğramış olup gelişi güzel bir şekilde de onarımı yapılmıştır.

Baş ve ayak taşının aynı mezara ait olup olmadığı kesin bilinmemektedir. Her ikisinde de farklı tarihler bulunmaktadır. Sembolik lahde de sonradan monte edildiği üzerindeki bulgulardan anlaşılmaktadır.

Baş Taşının Doğu Yüzü:

yedi yüz yetmiş beş senesi zilhicce ayında ketebehû Ahmed el-Mevlevi

Baş Taşının Batı Yüzü:

Merhamet ve bağışlanma isteyen

ve Allah'ın kitabını oku

Ayak Taşının Doğu Yüzü:

Ayak Taşının Batı Yüzü:

yedi yüz yetmiş yedi senesinde rebiülevvel ayında

insanlar uyurlar ancak öldüklerinde uyanırlar.

Resim 53. AKC-11ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 54. AKC-11ba katalog numaralı ayak taşı.

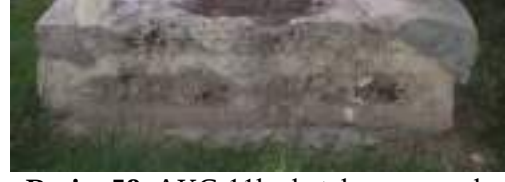
Resim 55. AKC-11ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 56. AKC-11ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 57. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

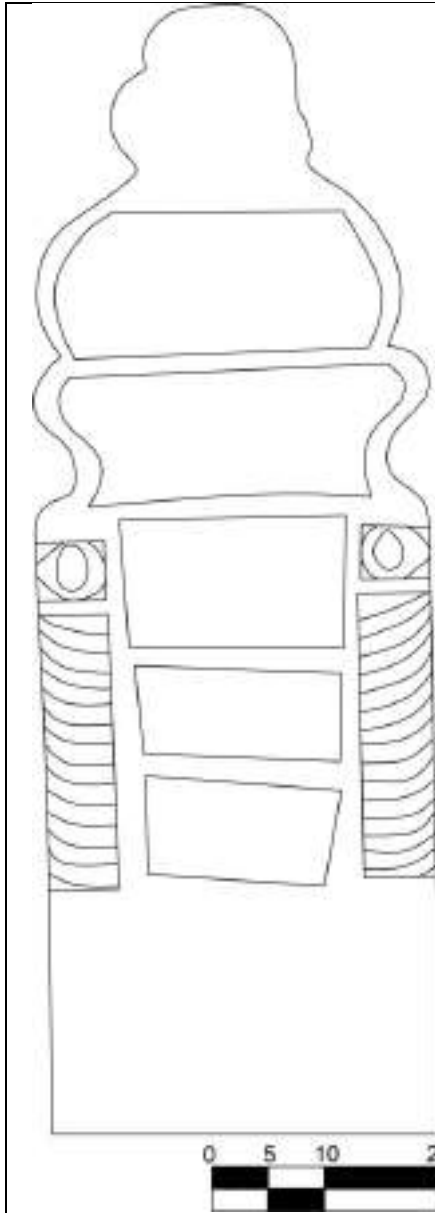
Resim 58. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

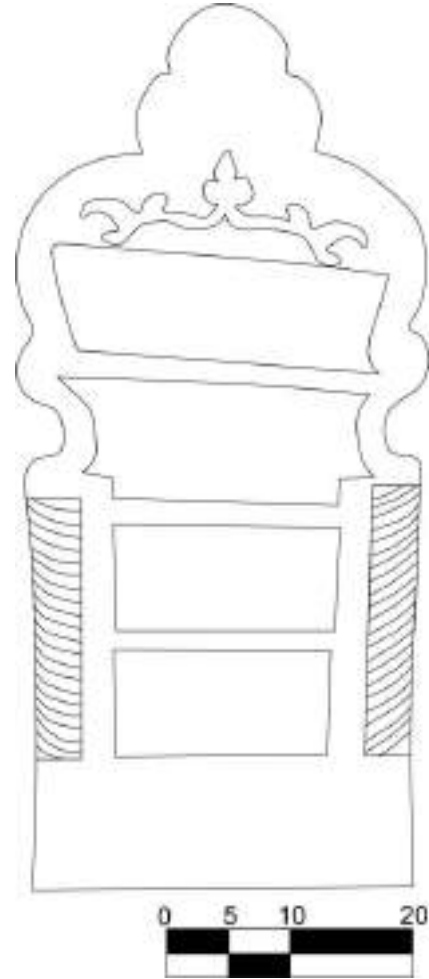
Resim 59. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

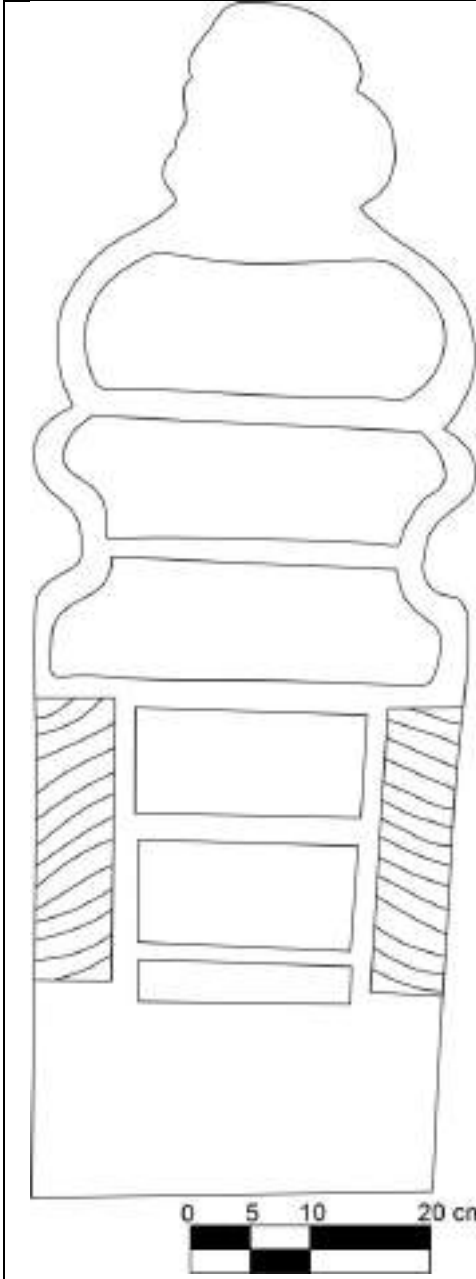
Resim 60. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

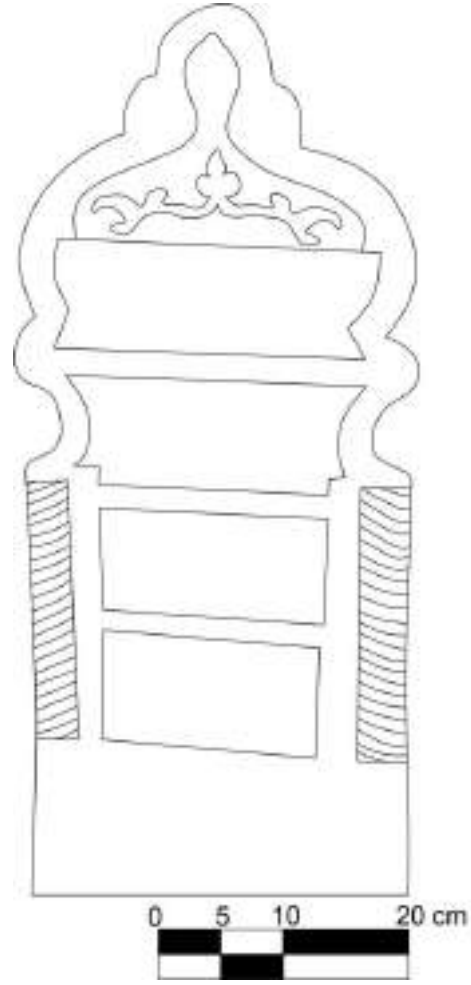
Resim 61. AKC-11ba katalog numaralı baş taşı çizimi

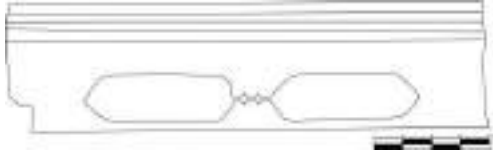
Resim 62. AKC-11ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

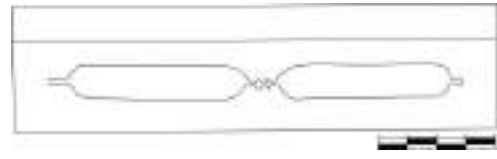
Resim 63. AKC-11ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 64. AKC-11ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

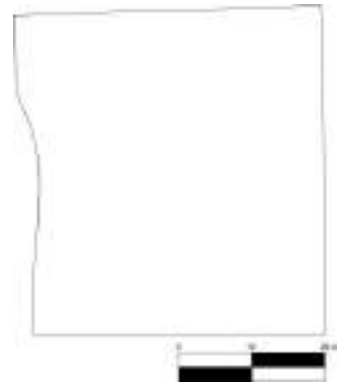
Resim 65. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 66. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 67. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 68. AKC-11ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-12b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 815/M 1412-13
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 50 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
قال النبي عليه السلام المؤمنون لا يموتون ينفلون من دار (الى دار) في تاريخي او اخر ذي لقعه روز پنجشنبه سنه خمسة عشر و ثمانمائة	Baş Taşının Doğu Yüzü: Kâle'n-nebiyyü aleyhi's-selâm El-mü'minûne lâ yemûtûne yengâlûne min dârin (ilâ dârin) Baş Taşının Batı Yüzü: Fî târihi ev âhiri zi'lkâde Rûz-ı penşembe sene hamsete aşera ve semânimie

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemer tepelikle son bulmaktadır. Mezar taşının her iki yüzü de kitabelidir. Kitabe metinleri iki sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Ayrıca her iki yüzünün de alınlık kısmında palmet ve rumi motifleri bulunmaktadır. Baş taşının alt kısmı zemine betonla sabitlendiğinden dolayı taşın tamamı hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Toprak mezar tipine giren bu mezarın ayaktaşı yerinde bulunmamaktadır.

Baş taşının batı yüzünde Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi yer alırken doğu yüzünde de mevtanın ölüm tarihi verilmektedir.

Baş Taşının Doğu Yüzü:

Nebi aleyhis selâm dedi ki: Müminler ölmezler bilakis onlar diğer aleme erişirler.

Baş Taşının Batı Yüzü:

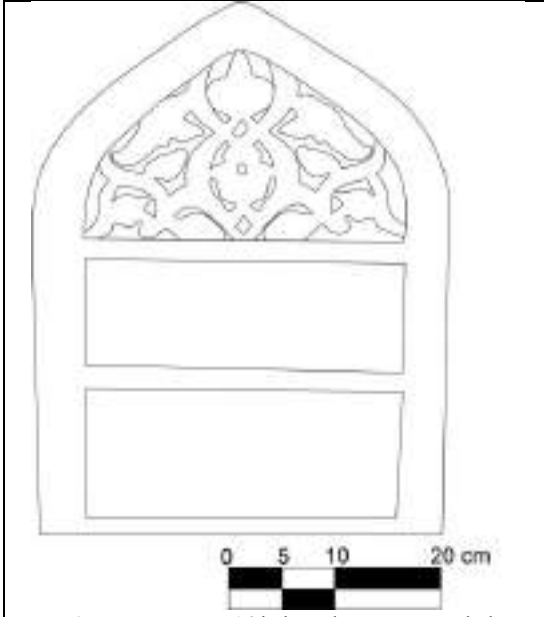
Tarih sekiz yüz on beş senesinin Zilkade Ayı'nın son Perşembe günüdür.

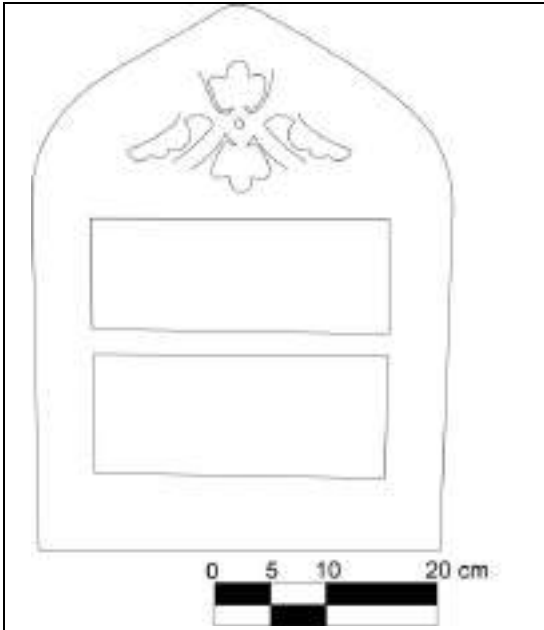
Resim 69. AKC-12b katalog numaralı baş taşı.

Resim 70. AKC-12b katalog numaralı baş taşı.

Resim 71. AKC-12b katalog numaralı baş
taşı çizimi

Resim 72. AKC-12b katalog numaralı baş
taşı çizimi

Katalog No	AKC-13b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermer malzemedendir. Taşa zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 52 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
انتقل من الدنيا الى دار البقاء	Baş Taşının Doğu Yüzü: İntekale mine'd dünyâ ilâ dâri'l-bekâ
هذه الروضة المشرفة	Baş Taşının Batı Yüzü: Hâzâ ravzatü'l-müşerrefetü
.....	

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Taşın alt yarısı yere sabitlendiğinden dolayı eserin tamamı hakkında bilgi verilememektedir. Baş taşının her iki yüzünün mevcut halinde kitabe metni tek sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Taşın alınlık kısmı ise palmet ve rumi motiflerle süslenmiştir.

Baş Taşının Doğu Yüzü:

O, dünyadan Allah'ın ebedi yurduna geçti.

Baş Taşının Batı Yüzü:

Bu şereflendirilmiş bahçedir.

Resim 73. AKC-13b katalog numaralı baş taşı.

Resim 74. AKC-13b katalog numaralı baş taşı.

Resim 75. AKC-13b katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 76. AKC-13b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-14b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Hâfız Hüseyin
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1202/M 1787-88
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 54 × 11
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

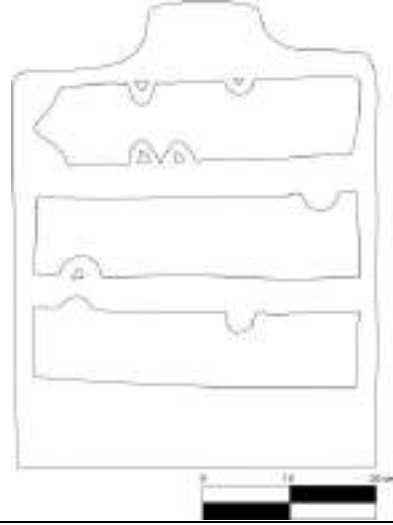
Yazılışı	Okunuşu
هو لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور تربه دار حضرت مادر حافظ حسين روحنه الفاتحه سنة ١٢٠٢	Hû Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasullullâh El-merhûm el-mağfûr türbedâr-ı Hazret-i Mâder Hâfız Hüseyin rûhuna el-Fâtîha Sene 1202

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, boyun bölümü ile son bulmaktadır. Boyun üzerinde bulunması gereken başlık kısmı yerinde mevcut değildir. Fakat kalan emarelerden anlaşılacağı üzere bir erkek başlık olabileceği düşünülmektedir. Eser üzerinde yer yer bozulmalar görülmektedir.

Resim 77. AKC-14b katalog numaralı baş taşı.

Resim 78. AKC-14b katalog numaralı baş taşı çizimi

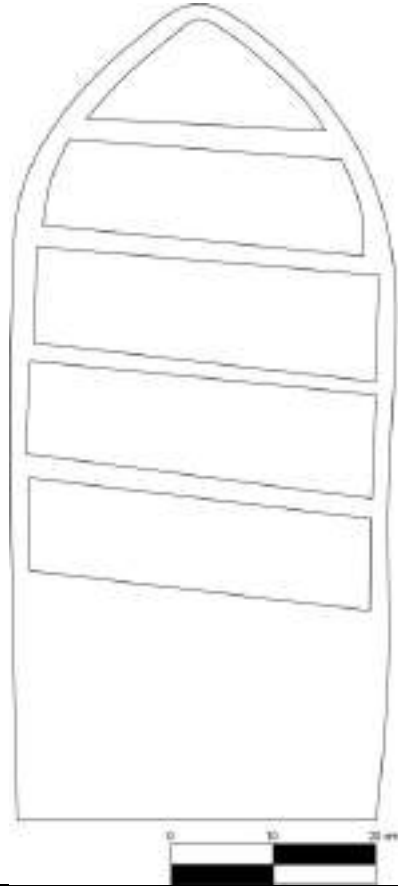
Katalog No	AKC-15b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Mustafa Efendi
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1205/M 1790-91
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 80 × 8
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
المرحوم اغا بابا زاده احمد افندی مخدومی مصطفى افندی روحنه فاتحه سنه ١٢٠٥	El- Merhûm Ağa baba-zâde Ahmed Efendi Mahdûmu Mustafâ Efendi rûhuna Fâtiha Sene 1205

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni altı sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Taşın alınlığında serlevha yer almaktadır.

Resim 79. AKC-15b katalog numaralı baş taşı.

Resim 80. AKC-15b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-16ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Muhammed Efendi
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	H 1212/M 1797-98
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfekidir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 112 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 105 × 14
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور السيد شيخ حاجي محمد افندي روحه فاتحه سنة ١٢١٢	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh El-merhûm el-mağfûr es-Seyyid Şeyh Hâcî Muhammed Efendi rûhuna Fâtîha Sene 1212

Genel Tanım ve Kompozisyon:

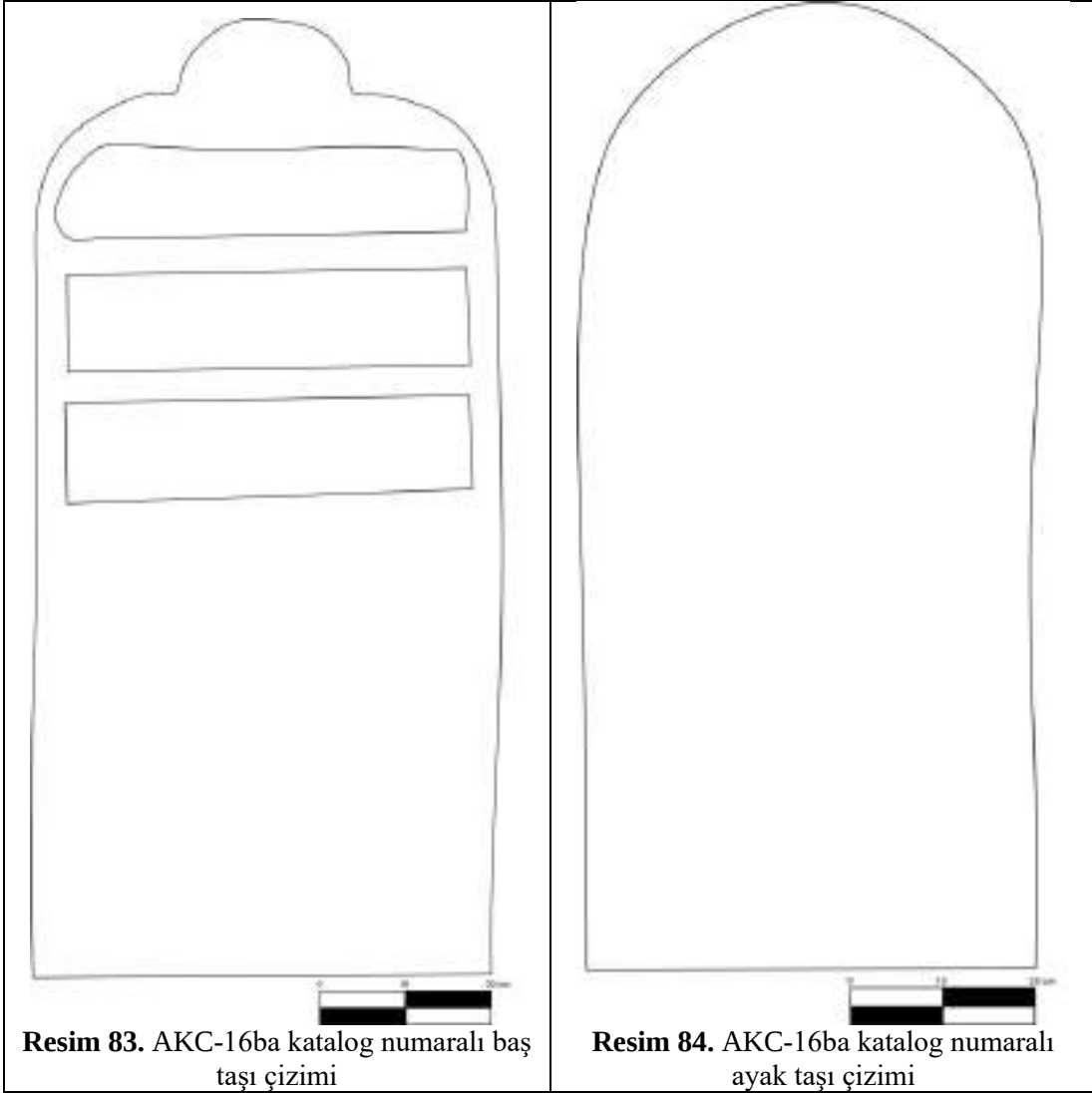
Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Taşın kitabe metni dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Tarih kaydının yer aldığı 4. kartuşun kitabe metni yarım daire form içerisine yerleştirilmiştir. Baş taşı biraz tahribata uğramış vaziyettedir. Mezar yapısının ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli olup yarım daire kemer tepelikle son bulmaktadır. Üzerinde ise herhangi süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Resim 81. AKC-16ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 82. AKC-16ba katalog numaralı ayak taşı.

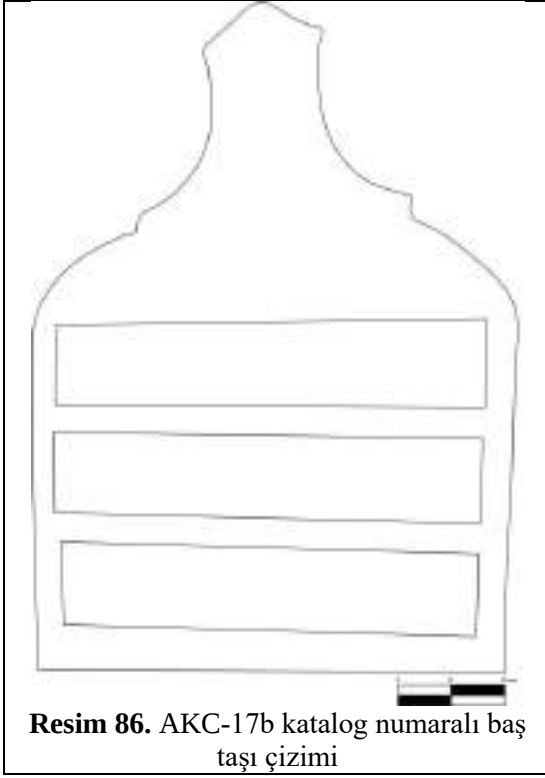
Katalog No	AKC-17b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Derviş Ömer
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1220/M 1805-06
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	51 × 125 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
درویش عمر بك يا اله رحمت قيل المرحوم المغفور درویش عمر بن سليمان روحیچون (فاتحه سنه ١٢٢٠)	 Dervîş Ömer Bey ... yâ İlâh Rahmet kıl el-merhûm el-mağfûr Dervîş Ömer bin Süleymân rûh-ı içün (Fâtiha sene 1220)

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, oldukça ince bir boyun üzerinde dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Mezar taşının kitabe metni üç sıra kartuş içerisine yerleştirilmiş bulunmaktadır. Mezar taşının alt kısmı zemine sabitlendiği için tam boyutu hakkında kesin bir bilgi verilememektedir.

Resim 85. AKC-17b katalog numaralı baş taşı.

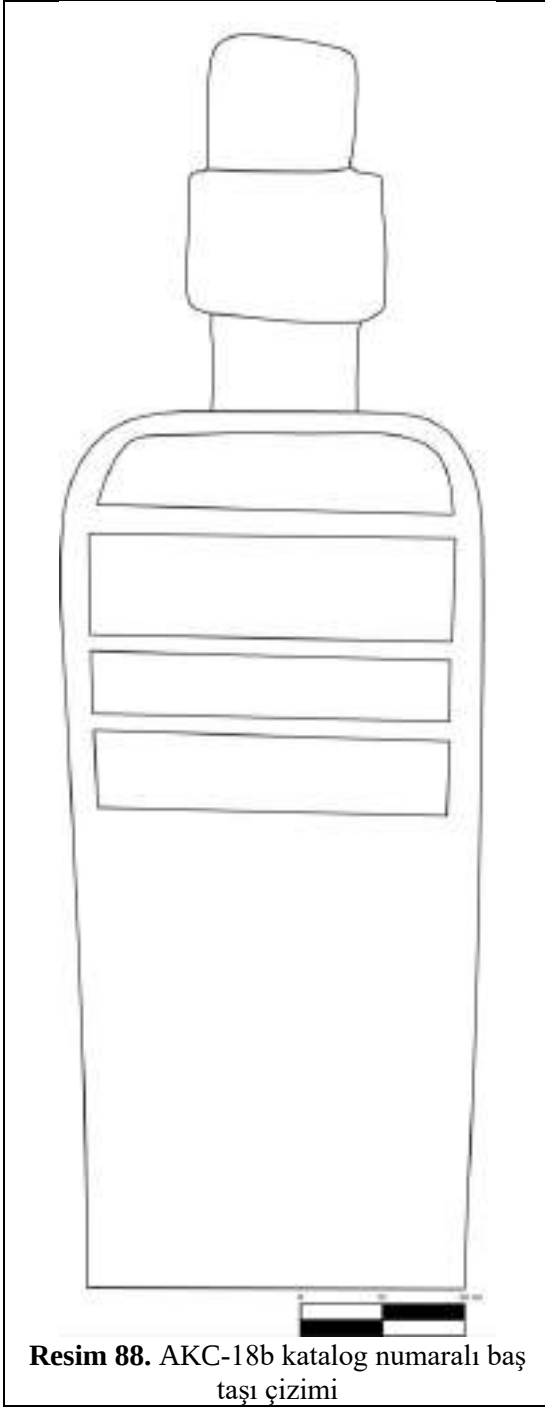
Katalog No	AKC-18b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1230/M 1814-15
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	52 × 154 × 19
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لااله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور السيد عبد ... الجليل افند ينك مخدومي روحه فاتحه..... سنه ١٢٣٠	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh El-merhûm el-mağfûr seyyid abdül Celîl Efendi'nin mahdûmu rûhuna Fâtîha Sene 1230

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, boyun ile gövdeye bağlanan bir başlık ile son bulmaktadır. Başlık, etrafı sarılarak form edilmiş bir fes türüdür. Kitabe metni beş sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Taşın kitabe metninde yer yer bozulmalar oluşmuştur.

Resim 87. AKC-18b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	AKC-19b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Hüseyin
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1255/M 1839-40
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	44 × 85 × 18
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

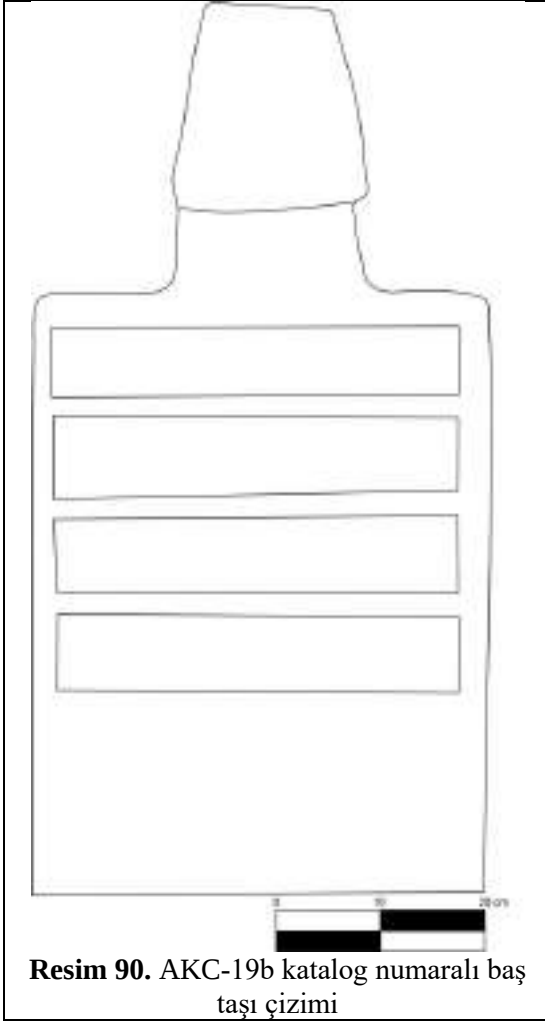
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٢٥٥ بو جوان اوجدی جنت باغنه اهلی قلدی والدینک یانینه المرحوم المغفور محمد اوغلی علی بك مخدومی حسین روحنه فاتحه	Sene 1255 Bu civân uçdu cennet bâğına Ehli kaldı valideynin yanına El-merhûm el-mağfûr Muhammed Oğlu Ali Beg mahdûmu Hüseyin rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde bir boyun bölümü ile başlıkla sonlanmaktadır. Başlık, aşağıdan yukarıya doğru daralan bir fes formundadır. Beş sıra kartuş içerisinde yer alan kitabe metninin serlevha bölümü boyun kısmında yer almaktadır. Baş taşı, zemine sabitlendiğinden dolayı taşın gerçek boyutu hakkında kesin bir bilgi verilememektedir.

Resim 89. AKC-19b katalog numaralı baş taşı.

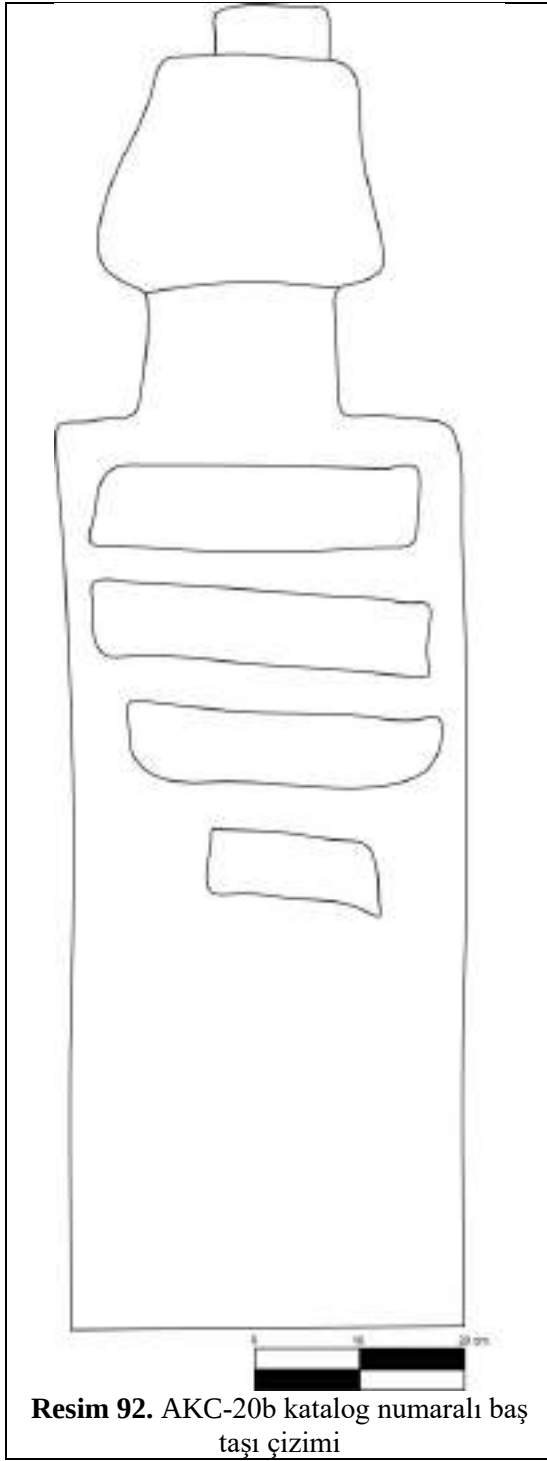
Katalog No	AKC-20b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Mustafa
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1252/M 1836-37
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	38 × 127 × 19
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
..... المرحوم المغفور مصطفى روحنه فاتحه سنة ١٢٥٢	 el-merhûm el-mağfûr Mustafâ rûhuna Fâtiha Sene 1252

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli olup gövdeye boyun bölümü ile bağlanan başlıkla sonlanmaktadır. Başlık, fesin üzeri sarık sarılmış ve tepesinde silindirik bir kademeli olan bir fes türüdür. Kitabe metni dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taş üzerinde yer yer bozulmalar görülmektedir ve bu nedenle de bazı kelimeler tam olarak okunamamaktadır.

Resim 91. AKC-20b katalog numaralı baş taşı.

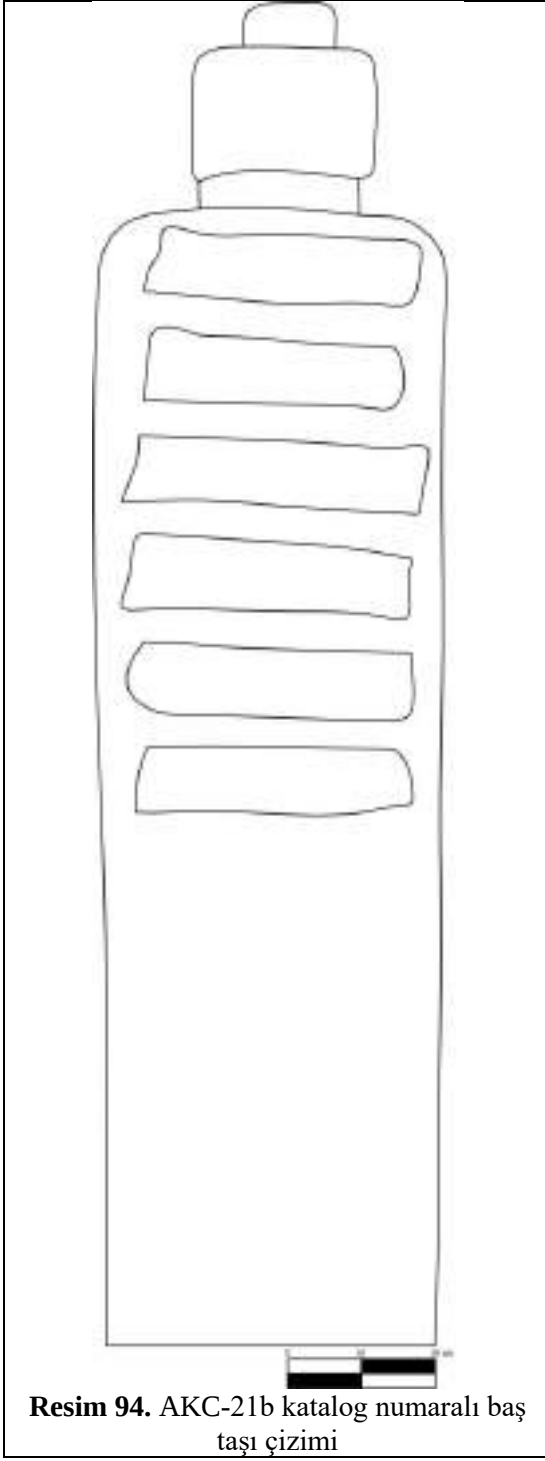
Katalog No	AKC-21b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Ali
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1262/M 1845-46
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	47 × 181 × 21
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
.....	
.....	
.....المرحوم.....	... el-merhûm
.....	
.....على.....	... Ali ...
سنة ١٢٦٢	Sene 1262

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli olup fes şeklindeki başlığa kısa bir boyun ile bağlanmaktadır. Başlık, etrafı sarıkla sarılmış ve tepesinde de silindirik kademesi bulunan bir fes başlıktır. Taşın kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hak edilmiştir. Mezar taşında oldukça fazla tahribat görülmektedir.

Resim 93. AKC-21b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	AKC-22ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Ermenekli İsmail Ağa/Derviş Mustafa
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	H 1263/M 1846-47-H 1290/M 1873-74
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfektir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	47 × 110 × 18
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	44 × 63 × 17
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور ارمنكلي اسماعيل اغانك روحنه فاتحه سنه ١٢٦٣ و ومخدومي درويش مصطفى نك روحنه فاتحه سنه ١٢٩٠	Lâ ilahe illallâh Muhammedün Rasûlullâh El-merhûm el-mağfûr Ermenekli İsmâîl Ağa'nın rûhuna Fâtîha sene 1263 ve mahdûmu Dervîş Mustafâ'nın rûhuna Fâtîha sene 1290

Genel Tanım ve Kompozisyon:

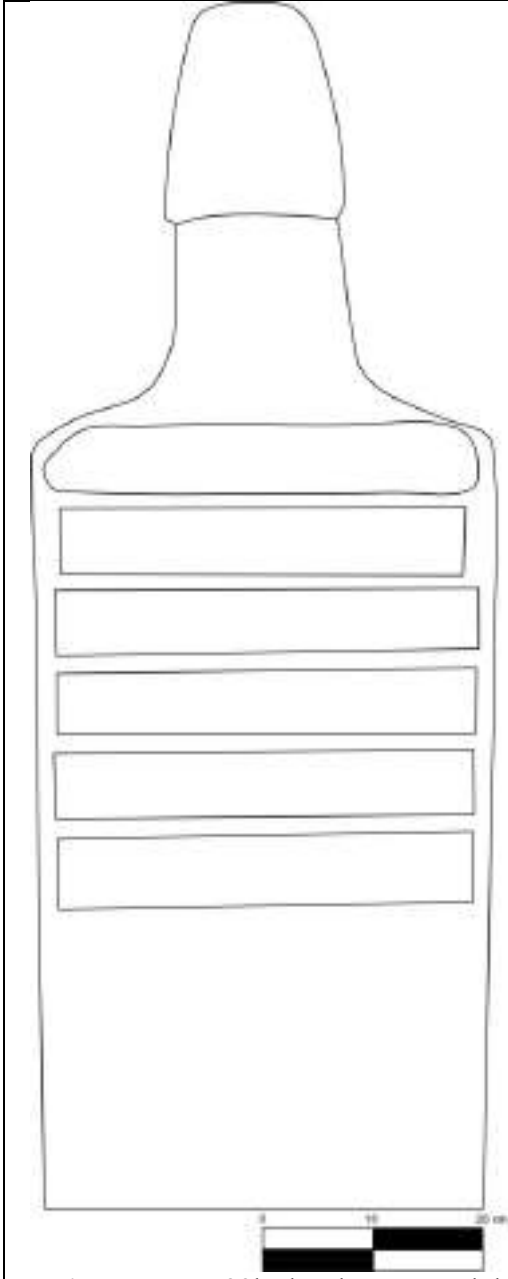
Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde ve bu gövdeye uzun ince bir boyun ile bağlanan Mevlevilerin kullandığı başlık olan sikke bulunmaktadır. Sikkenin etrafında destar yer almamaktadır. Taşın kitabe metni beş sıra kartuş içerine yerleştirilmiştir. Baş taşı, kitabe metninden de anlaşılacağı üzere baba-oğul olarak iki mevtaya aittir. Mezar yapısının ayak taşı ise, düşey dikdörtgen biçimli olup dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Ayak taşının üzerinde herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Resim 95. AKC-22ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 96. AKC-22ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 97. AKC-22ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 98. AKC-22ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	AKC-23b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1276/M 1859-60
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir ve taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	49 × 137 × 21
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

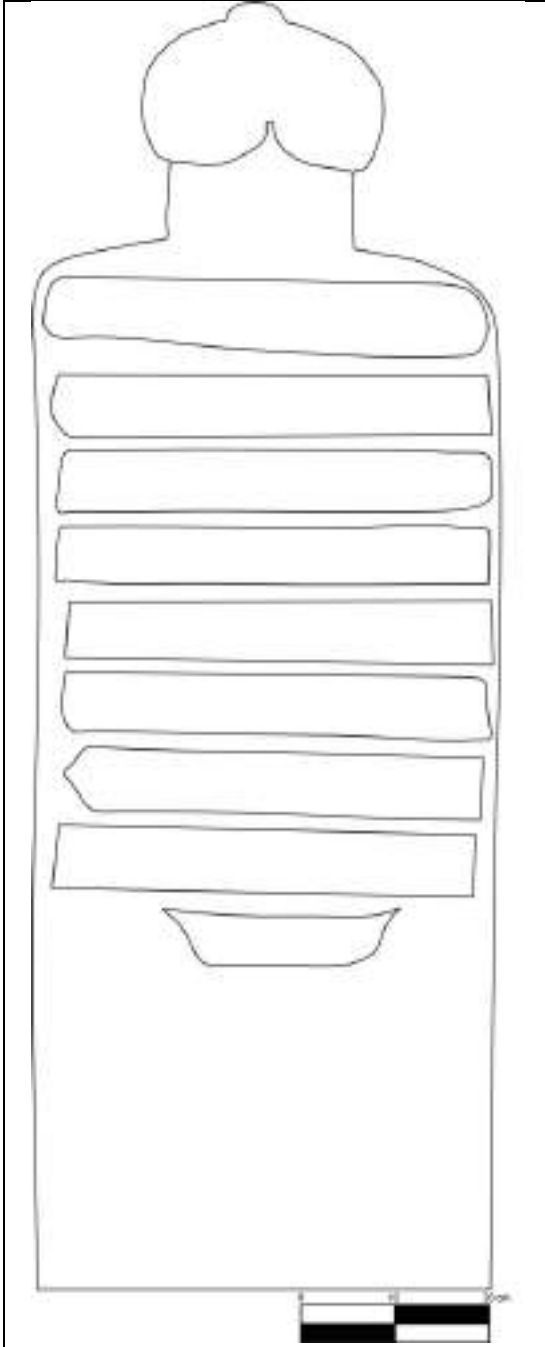
Yazılışı	Okunuşu
نوش.....دنیا رحلتی خازن القرآن اول اندری دو جهانده علم ايله عامل اولموش قوله شانی اهدی سنتی حافظ ازیر ایتمک صنعتی نیچه طلبیه تعلیم ایندی سنتی یا اله قیل عنایت بو قلوکه رحمتی قیل شفاعت یا محمد قیلمه محروم اخرتی شفاعتی.....امتی سنه ۱۲۸۶	Nûş dünyâ rıhleti Hâzinu'l-Kur'ân ol enderi dû cihanda İlim ile âmil olmuş kula şanı İhdâ sünneti hâfız ezber etmek sanatı Niçe talebeye ta'lim etdi sünneti Yâ İlâhi kıl inâyet bu kuluna rahmeti Kıl şefaât yâ Muhammed kılma mahrûm âhireti Şefaati ümmeti Sene 1276

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselip bir boyun ile bağlanan fes başlıkla sonlanmaktadır. Halk arasında "lamelif" olarak da bilinen bu başlık, fesin etrafının sarıkla sarılmasıyla oluşmuştur. Alt kısmı üçgen şekli oluşmuştur. Ayrıca başlığın tepesinde de silindirik bir kademe bulunmaktadır. Taşın kitabe metni dokuz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Tahribattan dolayı üst kısmı kırılmış olup daha sonrasında da bu iki parça birleştirilmiştir. Bu birleştirmeden dolayı kitabe metnindeki bazı kelimeler okunamamaktadır.

Resim 99. AKC-23b katalog numaralı baş taşı.

Resim 100. AKC-23b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-24ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Abdurrahman Efendi
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 1267/M 1850-51
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı, ayak taşı ve sembolik lahit küfektir. Baş taşında zemin oyma, sembolik lahitte de kazıma tekniği kullanılmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	46 × 95 × 18
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 87 × 18
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	43 x 123 x 62
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
انبیائک اولیائک حرمتنه یاکریم مغفرت قیل بو غریبه یا غنی المرحوم المغفور لارنده قاضیسی ابرادی قضا سندن اشرف قضا تندن حاجی ولی زاده عبدالرحمن افندی روحی چون الفاتحه سنه ۱۲۶۷	Enbiyânın evliyânın hürmetine yâ Kerîm Mağfîret kıl bu garîbe yâ Ganî El-merhûm el-mağfûr Lârende Kadısı İbradı Kazâsı'ndan eşref-i kuzâtdan Hacı Veli-zâde Abdurrahmân Efendi'nin Rûhi-çün el-Fâtiha Sene 1267

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının gövdesi bir boyun bölümü ile başlığa bağlanmıştır. Başlık, halk arasında "lamelif" başlık olarak bilinen fes üzerine bir sarıkla önden çaprazlama sarılmış bir fes türü başlıktır. Sarığın içindeki fes üst kısımdan görülmektedir. Baş taşının kitabe metni hafif eğik kartuş içerisine işlenmiştir.

Ayak taşı, düşey dikdörtgen biçimli bir gövde olup dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taş üzerinde herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Mezar yapısı, üstü kapalı sembolik lahit olan eserin güney-kuzey taraflarında içi boş tabula ansata yer almaktadır. Sembolik lahdin kısa kenarlarında ise içi boş madalyon bulunmaktadır.

Resim 101. AKC-24ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 102. AKC-24ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 103. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

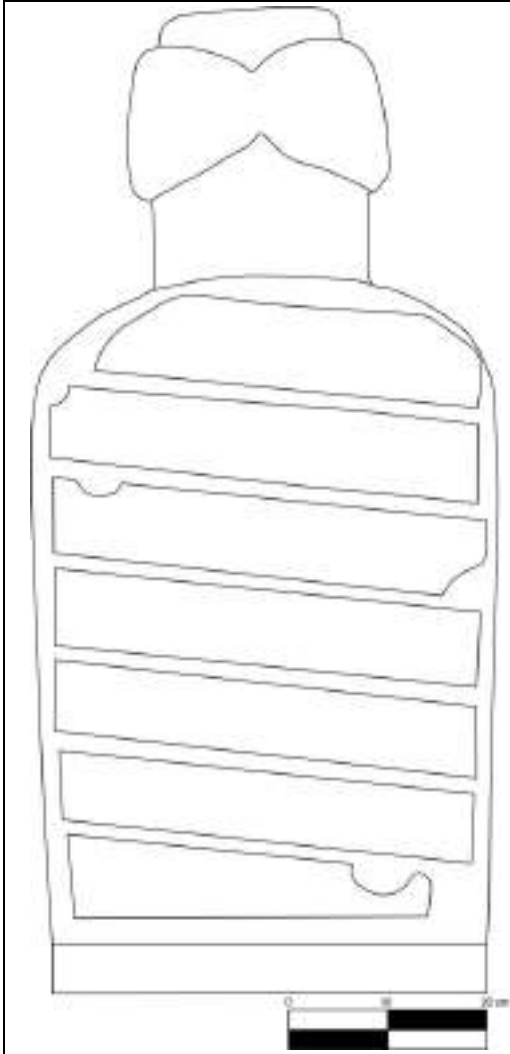
Resim 104. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

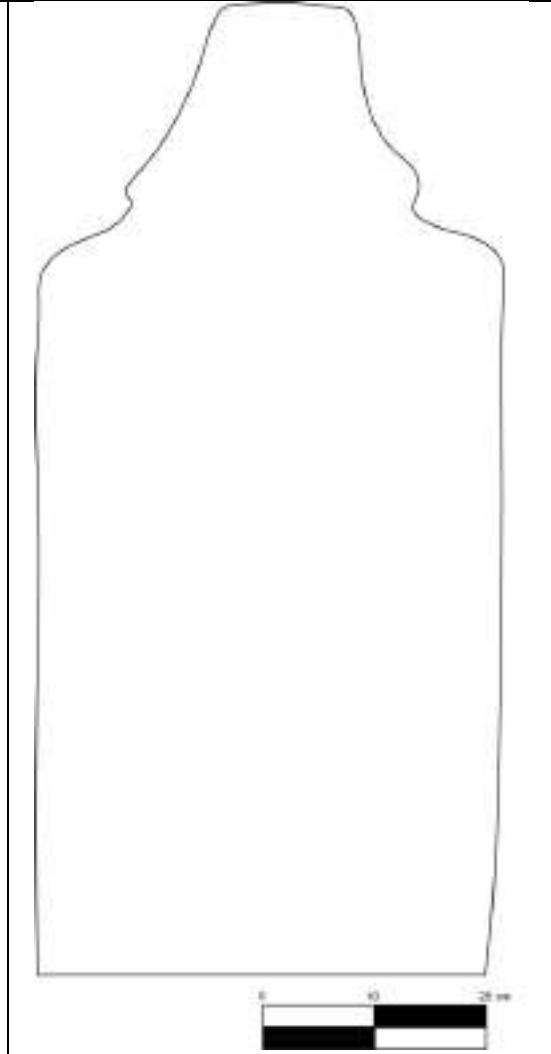
Resim 105. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

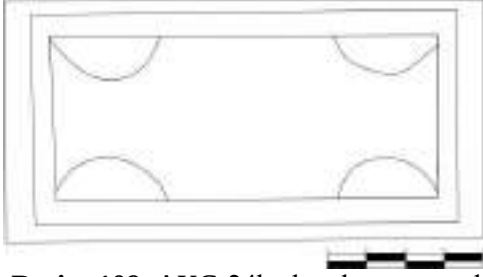
Resim 106. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

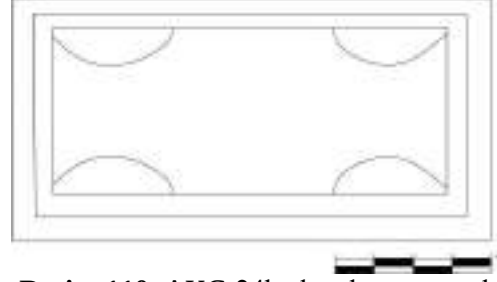
Resim 107. AKC-24ba katalog numaralı baş taşı çizimi

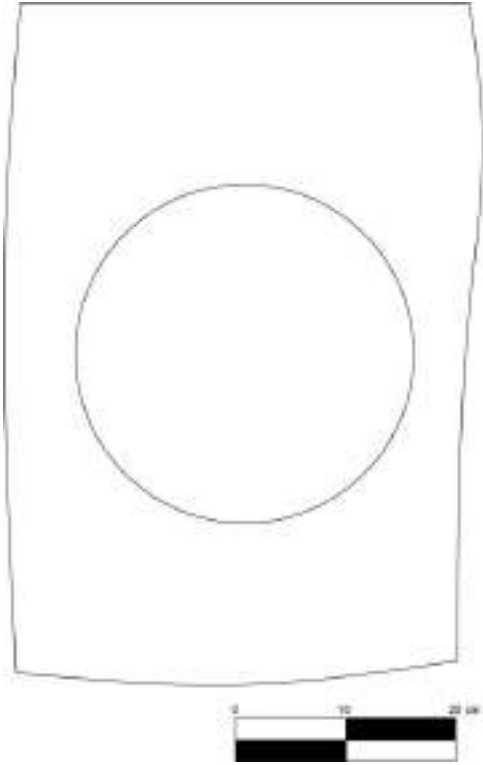
Resim 108. AKC-24ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

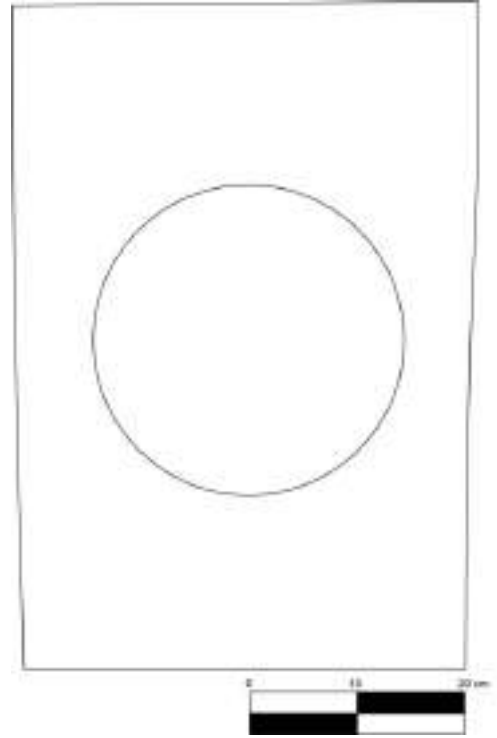
Resim 109. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 110. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 111. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 112. AKC-24ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-25b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Araplızâde Abdülkadir Ağa
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1291/M 1874-75
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfedir. Taşta zemin oyma tekniği kullanılmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 92 × 17
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

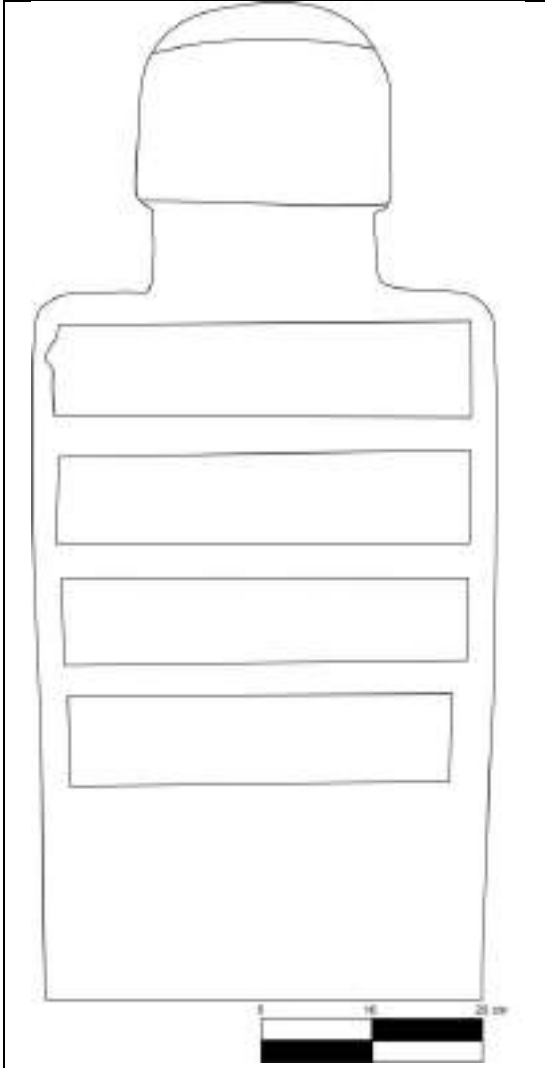
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم عربلى زاده عبد القدير اغانيك روحنه الفاتحه سنه ١٢٩١	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh El-merhûm Arablı-zâde Abdü- lkadîr Ağa'nın rûhuna el-Fâtîha sene 1291

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, kısa bir boyunla başlık kısmına bağlanmıştır. Başlık, fesin üzeri kalın sarıkla sarılmış bir fes formundadır. Başlığın tepesinden fes görülmektedir. Dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiş kitabe metni bulunmaktadır. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 113. AKC-25b katalog numaralı baş taşı.

Resim 114. AKC-25b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	AKC-26ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Seyyid Muhammed Çelebi
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	H 1287/M 1870-71
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfekidir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 72 × 11
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 79 × 13
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
فاتحه سنه ١٢٨٧ باغ جنانك بلبول والدینك بر گول المرحوم قیوم جی نوح باشا افندینك او غلی سلاله طاهر سید محمد چلبی روحنه فاتحه	Fâtiha sene 1287 Bâğ-ı cenânın bûlbûlü Vâlideynin bir gülü El-merhûm Kuyumcu Nûh Paşa Efendi'nin oğlu sülâle-i Tâhire Seyyid Muhammed Çelebi Rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

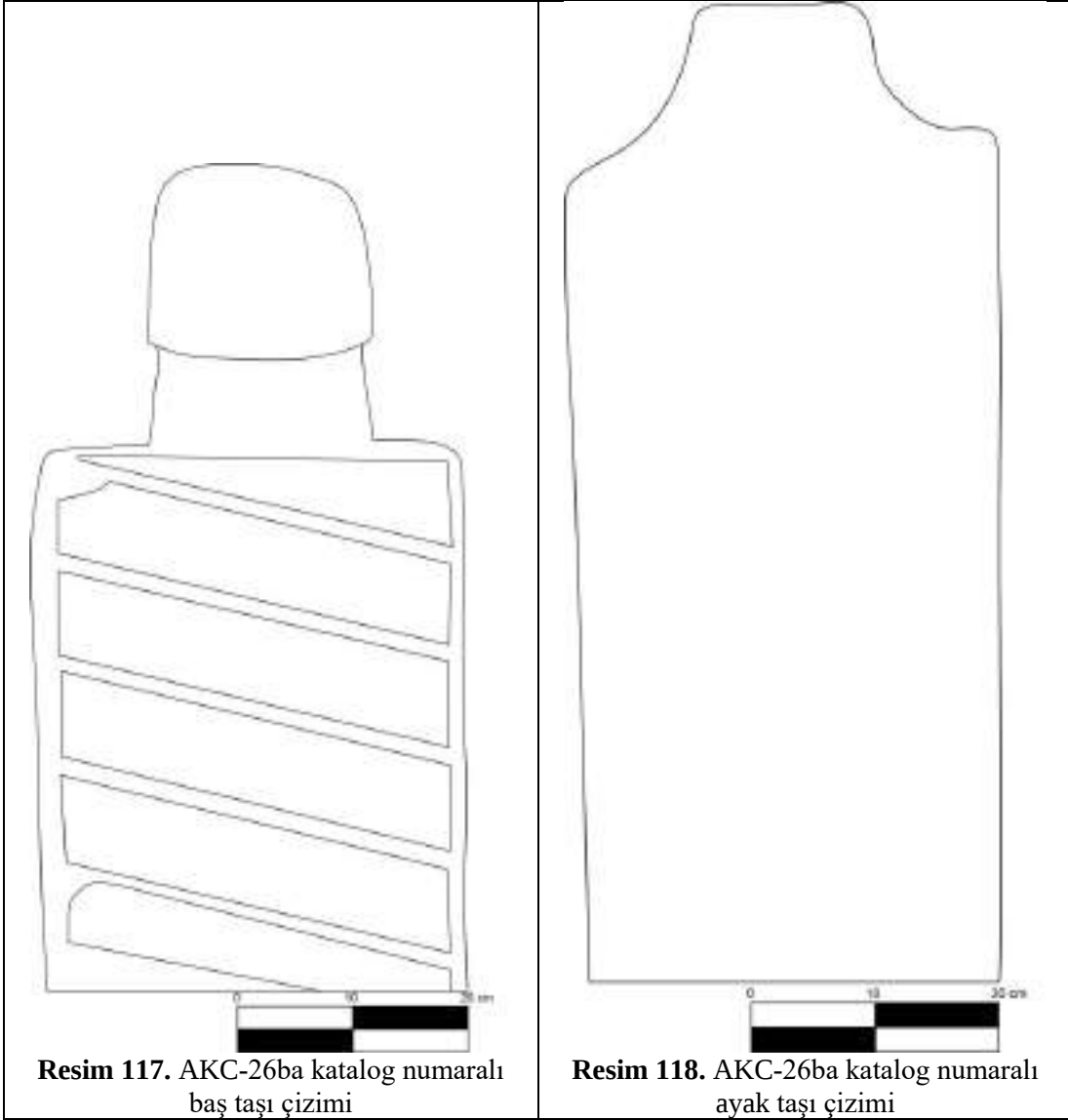
Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, boyun bölümü ile bağlanan başlıkla sonlanmaktadır. Başlık, fes formunda olup sağ üst köşesinde ufak bir parça kırılmıştır. Taşın kitabe metni hafif eğik kartuş içerisine hâk edilmiştir. Ayak taşı da düşey dikdörtgen biçiminde yükselip dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşa yer yer kırılmalar görülmektedir. Üzerinde ise herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Resim 115. AKC-26ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 116. AKC-26ba katalog numaralı ayak taşı.

Katalog No	AKC-27b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Selanikli Miralay Halil Bey
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1300/M 1882-83
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 108 × 16
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

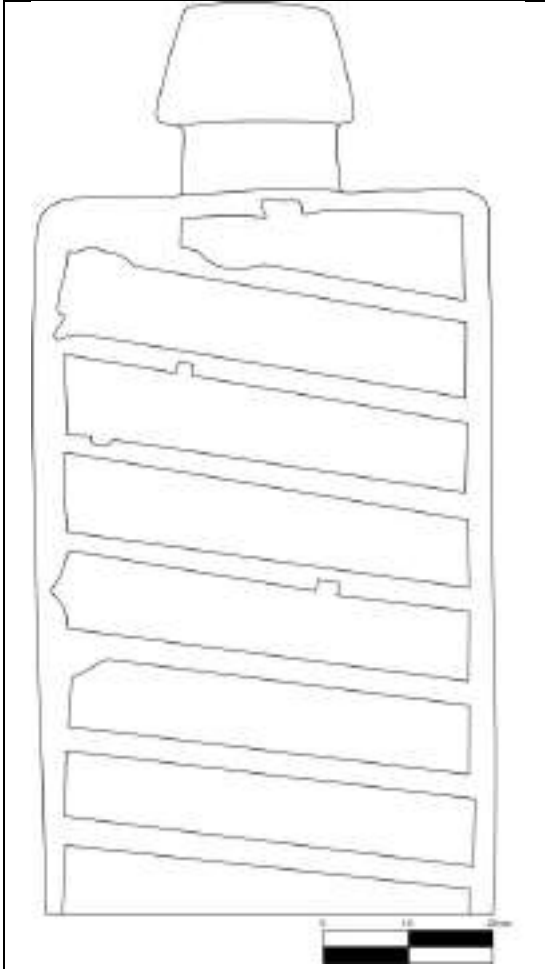
Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي عزم راه اتمش ایدم صحرايه بعنة دوندى يوزم عقبايه ايچلوب جام اجل وير خرامان دوكره قانمى كيدم اخرايه المرحوم سلانكلى ميرالاي خليل بكك روحچون الفاطحه سنه ١٣٠٠	Hüve'l Bâkî Azm-i râh itmiş idim sahrâya Bağteten döndü yüzüm uqbâya İçülüb câm-ı ecel ver hırâmân Dökerek kanımı gittim uhrâya El-merhûm Selânikli Miralay Halîl Beg'in rûhi-çün El-Fâtîha sene 1300

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, gövdeye bir boyun ile bağlanan fes başlıkla sonlanmaktadır. Hafif eğik olarak yapılmış kalın kartuşlar içerisine kitabe metni yerleştirilmiştir. Metnin içeriğinden anlaşıldığı kadarıyla mevta şehit olarak ahirete göç etmiştir.

Resim 119. AKC-27b katalog numaralı baş taşı.

Resim 120. AKC-27b katalog numaralı baş
taşı çizimi

Katalog No	AKC-28ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Hacı Mustafa
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Çerçeveli Mezar
Taş Tarihi	M 1915/ H 1333-34
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı mermerdendir. Taşlarda zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	18 × 92 × 18
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	29 × 94 × 6
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
المرحوم المغفور الشهيد السعيد المحتاج زمره سعد شهيد كربلا حاجي يوسف زاده حاجي مصطفى هاتف عيني ددي تاريخني اوقويالم روحچون فاتحه	Baş taşı: El-merhûm El-mağfûr Eş-şehîd Es-saîd El-muhtâc Ayak taşı: Zümre-i sa'd şehîd-i Kerbelâ Hacı Yûsuf-zâde Hacı Mustafa Hâtif aynî didi târîhini Okuyalım rûhi-çün Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

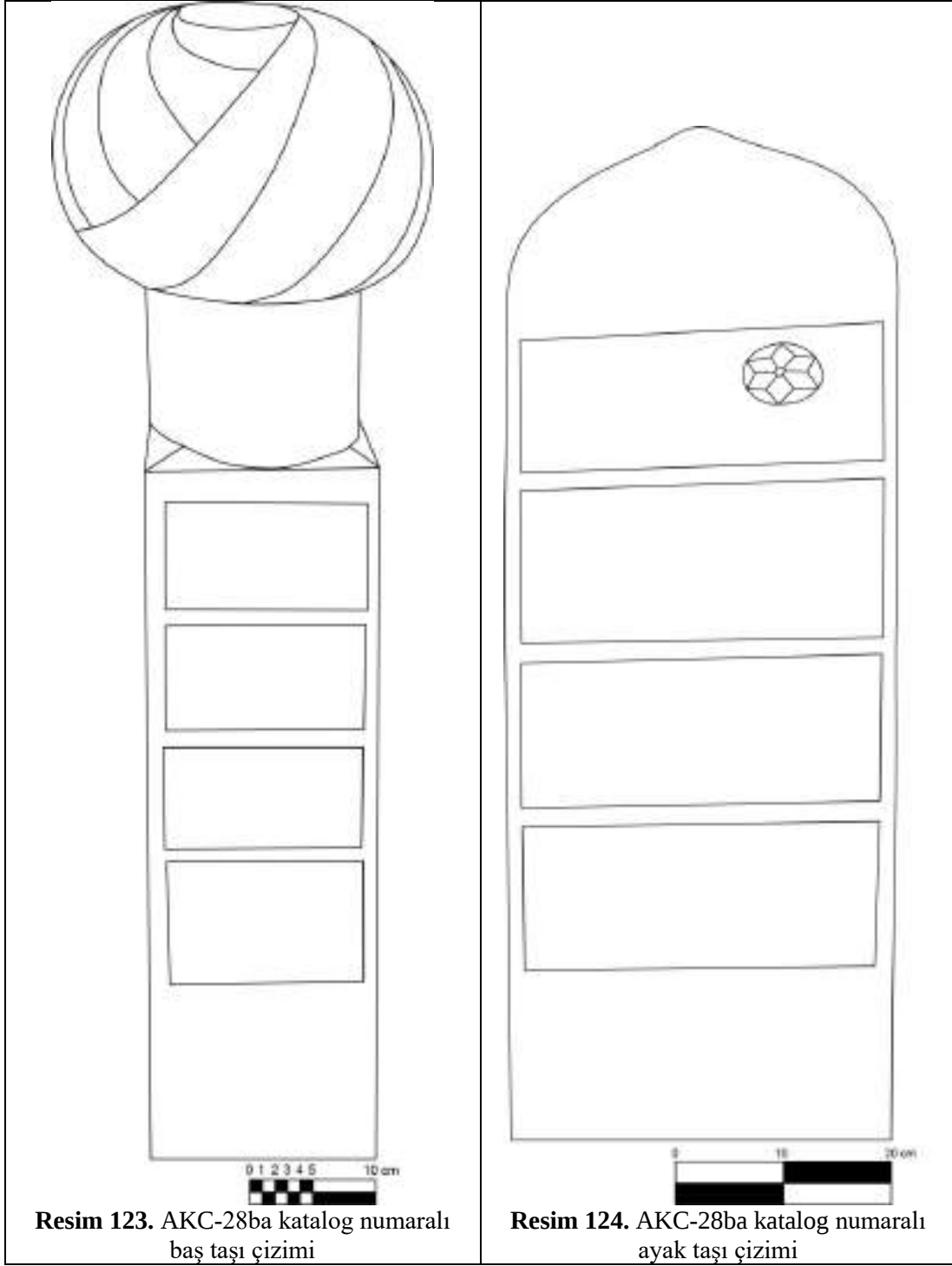
Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselen uzunca bir boynun üzerine düşey dilimli sarık yerleştirilmiştir. Sarığın dilimleri kalın bir şerit olarak işlenmiştir. Metin bölümünü oluşturan celi sülüs hatlı yazı dört kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli ayak taşı ise sivri kemerli bir tepelikle sonlanmaktadır. Taşın üzerindeki kitabe metni dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. İlk sıra kartuşta küçük bir daire içerisine işlenmiş stilize çiçek motifli rozet (prizmatik altı köşeli yıldız) bulunmaktadır. Ayak taşının 3. kartuşunda yer alan "Hâtifi aynî didi tarihini" (هاتف عيني ددي تاريخني) metnin ebced değeri 1915 olarak bulunmuştur. Bu sayının mevtanın miladi takvime göre ölüm yılı olduğu düşünülmektedir.

Resim 121. AKC-28ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 122. AKC-28ba katalog numaralı ayak taşı.

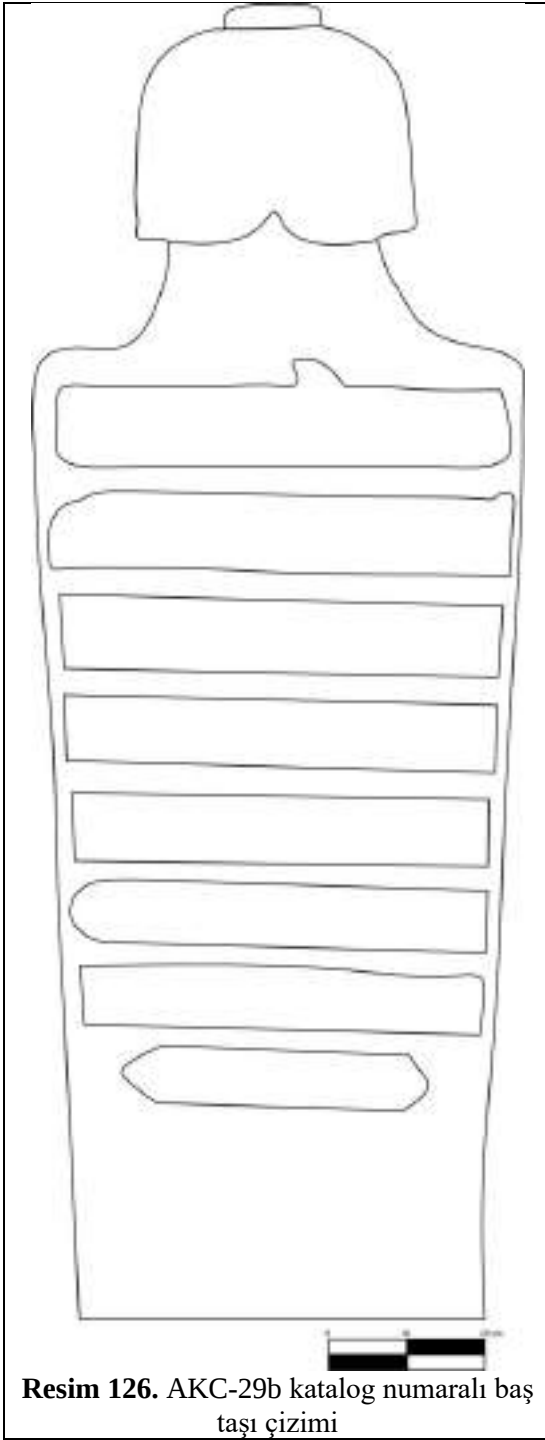
Katalog No	AKC-29b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Hacı Habib Efendi
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1310/M 1892-93
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	51 × 168 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الحى الباقي نوش ايدن جام اجلدن ترك دنيا رحلتى خازن القرآن اول اندرى دو جهنده دولتى نيچه طلبيه تعليم ايندى سنتى يا الهى قيل عنايت بو قلوکه رحمتى قيل شفاعت يا محمد قيلمه محروم اخريتى شفاعتى لاهلى الكباءر من امتى المرحوم معلم صبيان حاجي حبيب افندى روحنه فاتحه سنه ١٣١٠	Hüve'l-Hayyu'l Bâkî Nûş iden câm-ı ecelden terk-i dünyâ rihleti Hâzinü'l-Kur'ân ol enderi dû cihânda devleti Niçe talebeye ta'lîm etdi sünneti Yâ ilâhi kıl inâyet bu kuluna rahmeti Kıl şefâat yâ Muhammet kılma mahrûm âhireti Şefâatî li ehli'l-kebâiri min ümmeti El-merhûm muallimü's sıbyân Hacı Habib Efendi Rûhuna Fâtiha sene 1310

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya hafifçe yükselen düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, kısa bir boyun ile başlığa bağlanmıştır. Başlık, halk arasında "Lâmelif" başlık olarak bilinen, bir fesin üzerine önde üçgen oluşturacak şekilde çapraz olarak sarılmış fes formundadır. Tepe kısmında silindirik bir kademe bulunmaktadır. Baş taşında yer alan kitabe metni dokuz kartuş içerisinde yerleştirilmiştir. Metnin içeriğinden de anlaşılacağı gibi mevta sıbyan (çocuk) öğretmenidir.

Resim 125. AKC-29b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	AKC-30b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermer, sembolik lahit ise küfekidir. Baş taşında zemin oyma, sembolik lahitte ise kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	17 × 30 × 4
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	71 x 176 x 48
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو قونيه تلغراف	Hû Konya Telgraf

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Haziredeki düzenlemeler esnasında ayak taşı bölümüne yerleştirilen muhtemelen de bu mezar yapısına ait olmayan bir baş taşı bulunmaktadır. Bu baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli bir gövdeye uzun ince bir boyunla bağlanarak başlık kısmıyla son bulmaktadır. Başlık, fes türünde bir iç başlığın etrafına yatay olarak sarılan enli, dış bükey sarık dilimlerinden oluşmaktadır. Boyun kısmının üzerinde zemin oyma yöntemi ile işlenen çerçeve içerisine "Hu" ibaresi yazılmıştır. Mezar taşının ilk kartuşu zemin üzerinde iken diğer kısmı beton içerisinde kalmıştır. Taşın büyük bir kısmının mevcut olmamasından dolayı mevta hakkında detaylı bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Baş taşı yerinde ise sıradan bir taş bulunmaktadır. Sembolik lahdin üstü kapalı olup blok taşlardan oluşmaktadır.

Resim 127. AKC-30b katalog numaralı baş taşı.

Resim 128. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

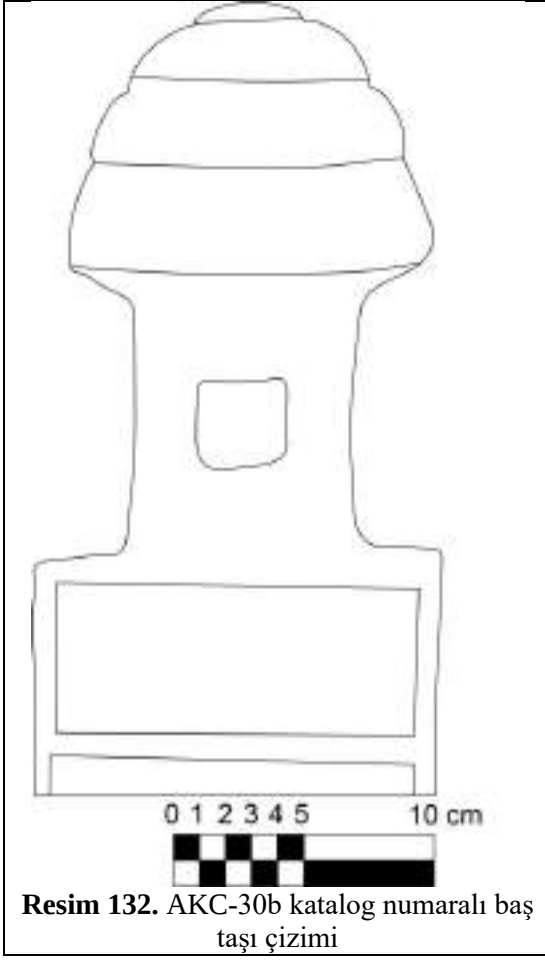
Resim 129. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 130. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

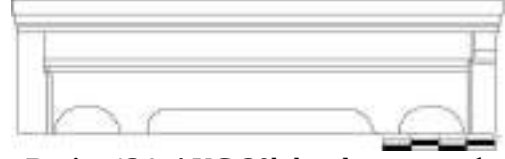

Resim 131. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

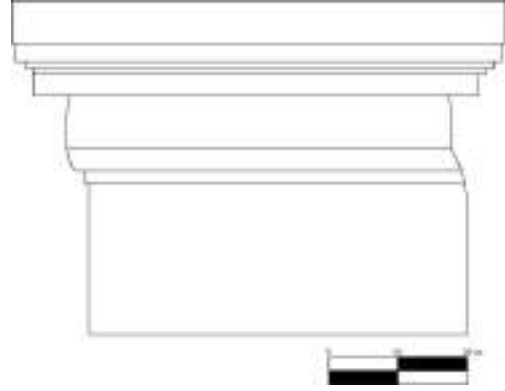
Resim 133. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 134. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 135. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 136. AKC-30b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-31b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Karaman Telgraf Müdürü İsmâîl Efendi'nin Oğlu
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 67 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

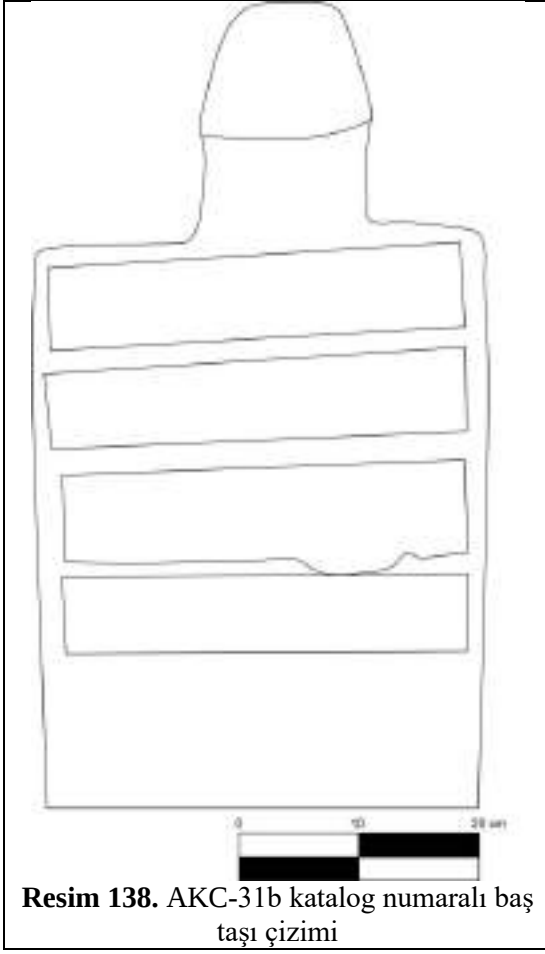
Yazılışı	Okunuşu
شفاعت ویرن فاغفرلنا حرمتیچون مدد همین حضرت مادر مولانا قره مان تلغراف مدیری اسماعیل افندیکنک مخدومی	Şefâat verin fağfirlenâ hürmetiyçün meded hemîn Hazret-i Mâder-i Mevlânâ Karaman Telgraf Müdürü İsmâîl Efendi'nin Mahdûmu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, aşağıdan yukarıya doğru hafif genişleyerek yükselen gövde, gövdeye oranla daha dar bir boyunla başlığa bağlanmaktadır. Başlık bölümünde ise Mevlevilerin kullandığı kısa sikke yer almaktadır. Sikke destarsız olarak form edilmiştir. Taşın alt kısmı beton altındadır. Eserin görünür vaziyetteki kitabe metni beş sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taşta bozulmalar oluşmuştur. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 137. AKC-31b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	AKC-32b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	14 × 65 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
انتقل المرحوم	Güney yüzü: İntekâle el-merhûm
المغفور السيد	Batı Yüzü: El-mağfûr es-seyyid
المحتاج الى رحمة	Doğu yüzü: El-muhtâc ilâ rahmeti
ربه الكريم	Kuzey yüzü: Rabbihî'l-Kerîm

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, kısa bir boyunla başlık kısmına bağlanmaktadır. Başlık, düşey dilimli sarık şeklinde olup püskülü bulunmaktadır. Gövdesi kare yatay kesitli olan baş taşın dört yüzünde de kitabe metni bulunmaktadır. Kitabe metinleri geniş tek bir çerçeveye içerisine alınmıştır.

Resim 139. AKC-32b katalog numaralı baş taşı.

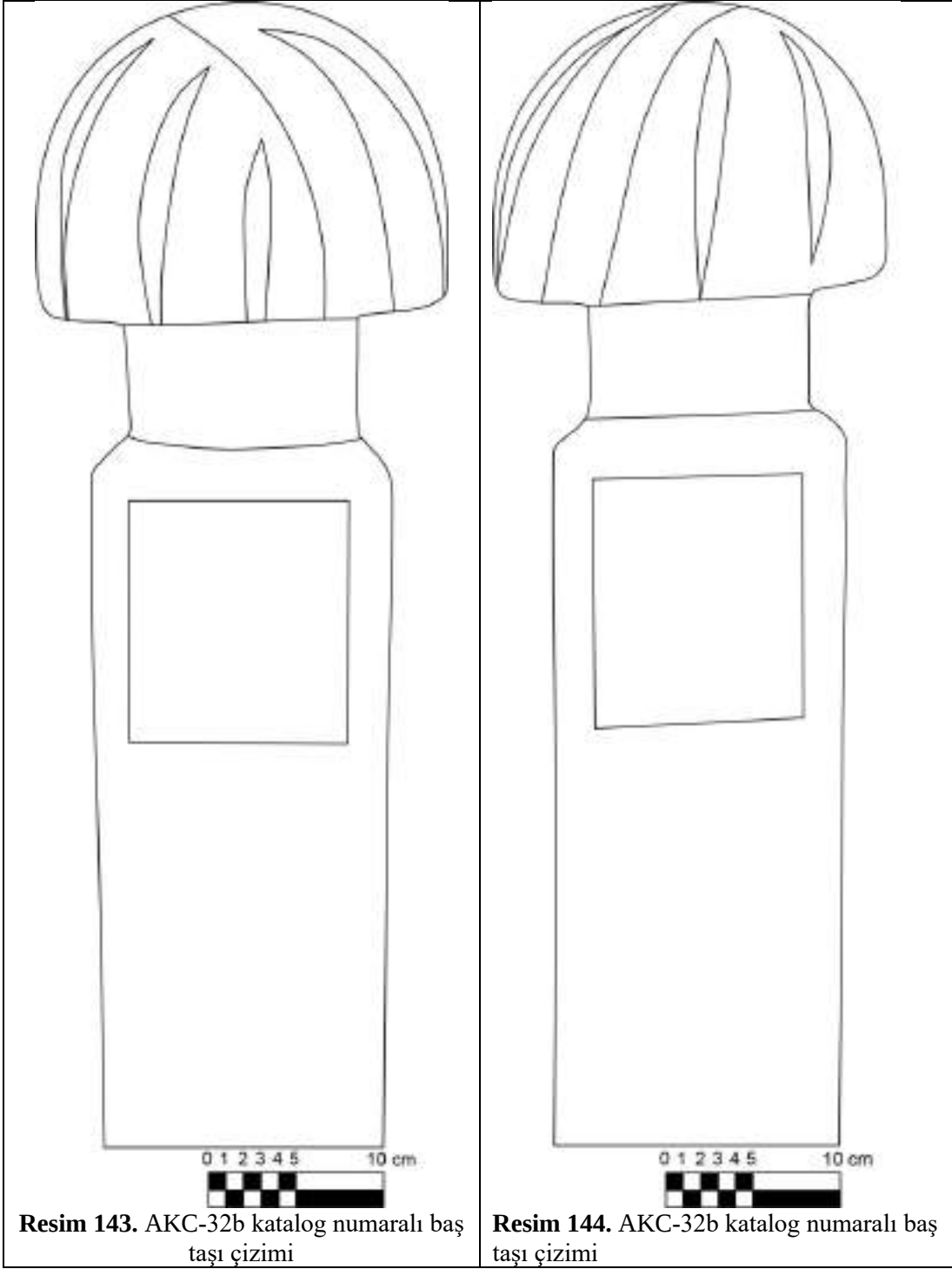
Resim 140. AKC-32b katalog numaralı baş taşı.

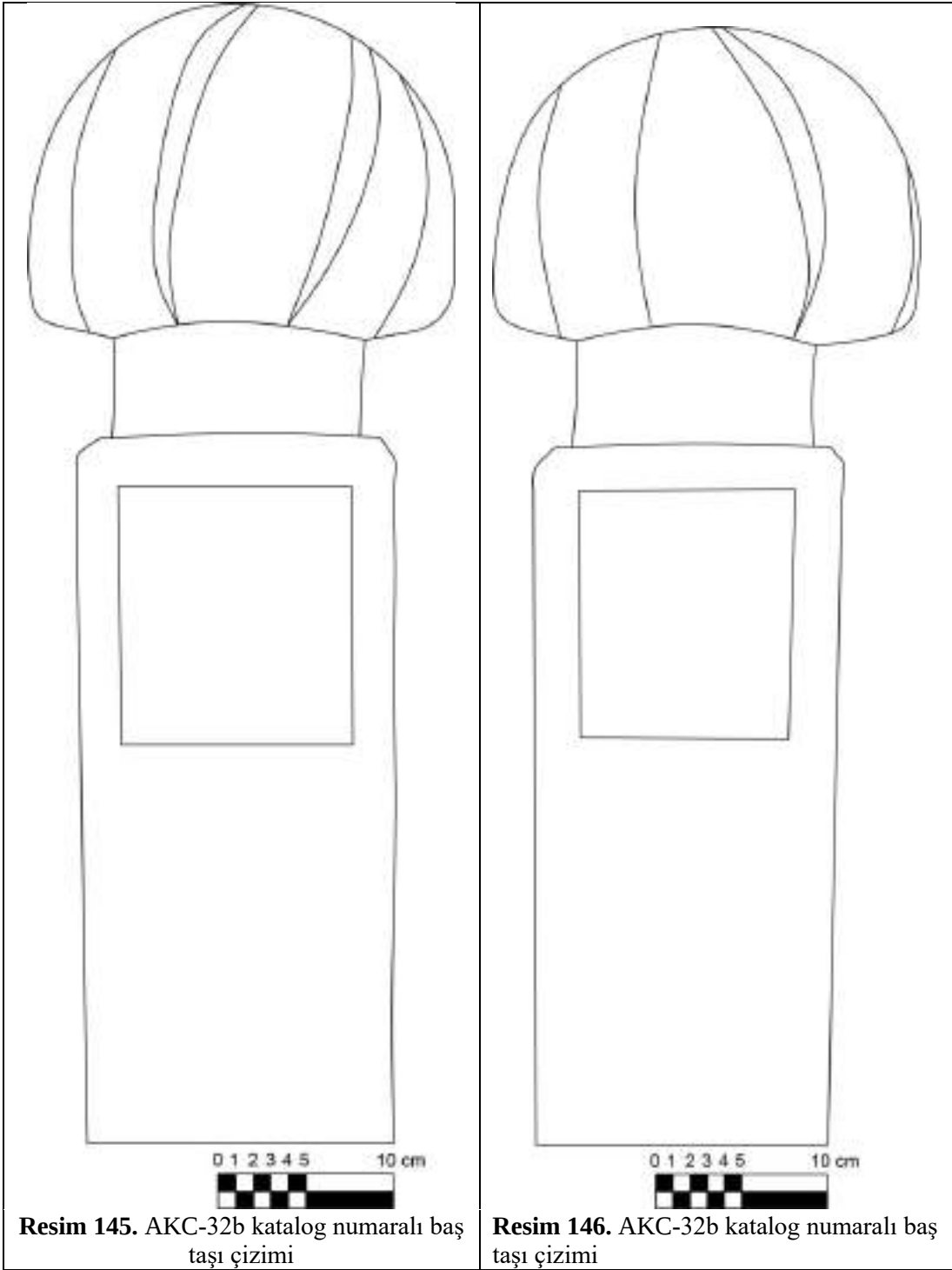

Resim 141. AKC-32b katalog numaralı baş taşı.

Resim 142. AKC-32b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	AKC-33ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Kasabalı Eşref Efendi
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve ayak taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfektir. Ayak ve baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır. Sembolik lahit ise zemin oyma ve kazıma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 68 × 6
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 96 × 6
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	35 x 130 x 48

Yazılışı	Okunuşu
هو اجل درماني لقمان بولیدی دار دنیا جمیعی اولورده غصه غمدن بلکه ازاده اوقو بر فاتحه قصبه وی اشرف افندی اولورسن نال اجر عظیم روز جزاده	Hû Ecel dermânını Lokmân bulaydı dâr-ı dünyâda Cemî'i olurdu gussa-i gamdan belki âzâde Oku bir Fâtiha Kasabalı Eşref Efendi'ye Olursun nâil-i ecr-i azîm rûz-ı cezâda

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimde yükselen baş taşı yanlardan pahlanarak dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Kitabe metni hafif eğik beş sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Serlevha bölümünde yer alan "Hu" ibaresi yarım daire bir kartuş içerisine hak edilmiştir.

Ayak taşı ise, aşağıdan yukarıya hafif genişleyerek yükseldikten sonra sivri kemer tepelikle son bulmuştur. Ayak taşının üzerinde zemin oyma tekniği ile işlenmiş selvi ağacı ve ağacın üst kısmının her iki tarafında da stilize çiçek (penç) motifi bulunmaktadır.

Ayak ve baş taşlarının yerleştirilmiş olduğu sembolik lahdin kuzey ve güney taraflarında kazıma tekniği ile yapılmış içi boş tabula ansata şekli işlenmektedir. Dilimli çeyrek daireler köşelik olarak yerleştirilmiştir. Lahdin batı tarafında ise bozulmaya maruz kalsa da beş dilimli bir rozet olduğu görülmektedir. Doğu tarafında ise herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamaktadır.

Resim 147. AKC-33ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 148. AKC-33ba katalog numaralı ayak taşı.

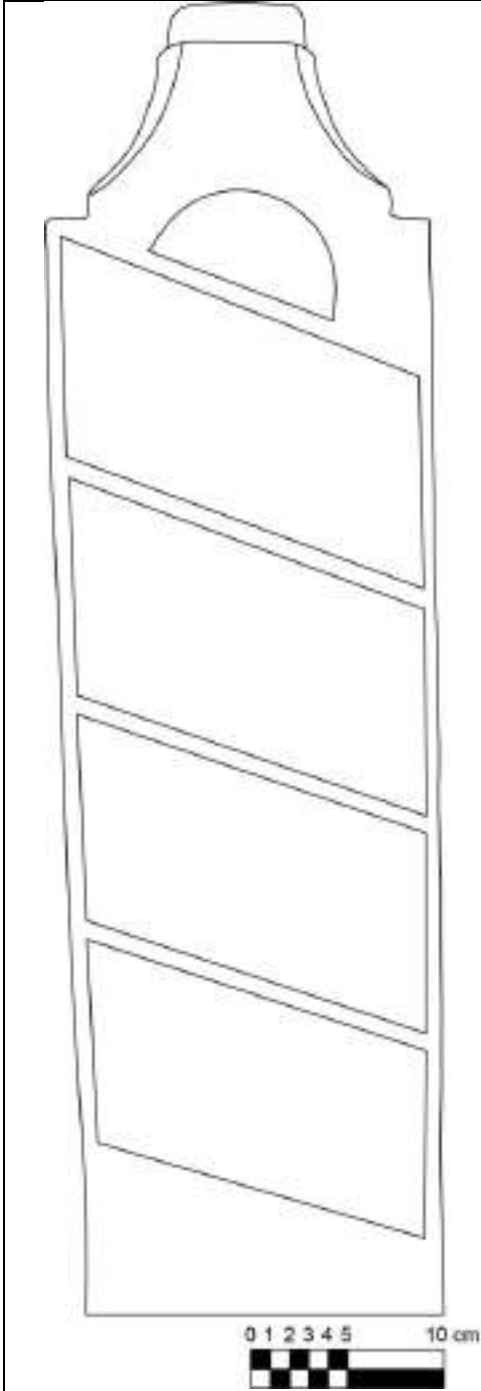
Resim 149. AKC-33ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

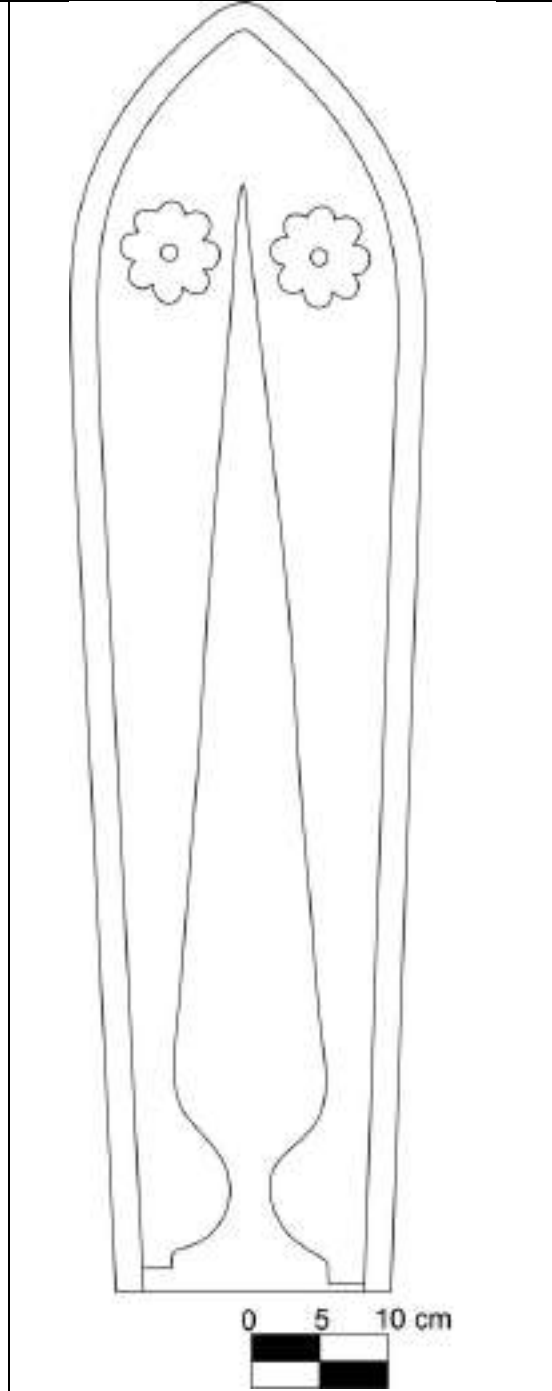
Resim 150. AKC-33ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 151. AKC-33ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 152. AKC-33ba katalog numaralı baş taşı çizimi

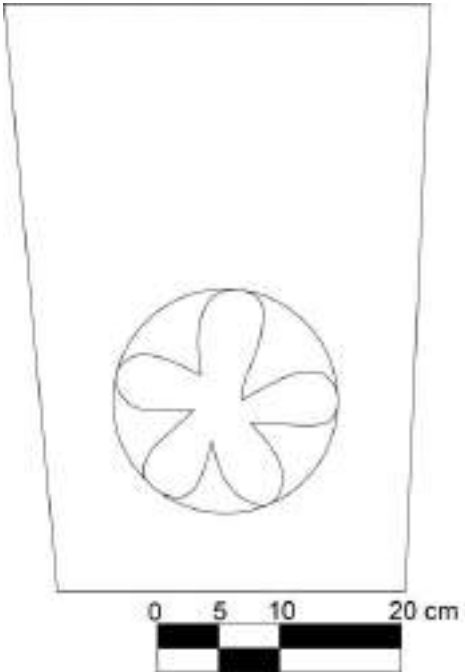
Resim 153. AKC-33ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Resim 154. AKC-33ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 155. AKC-33ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 156. AKC-33ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-34ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	Hacı Muhammed Çelebi
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Çerçeveli Mezar
Taş Tarihi	27 Zilhicce 1323/22 Şubat 1906
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Ayak taşı ise küfekidir. Taşlarda zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	28 × 126 × 5
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	29 × 109 × 6
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka	-
Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو رحلت ابتدى عرب علي زاده حاجى محمد چلبى افتاده بنده لك نامنه مدفون اولدى دركه قاح مادر حضرت مولانا شهر ذى الحجه يركمى يديسى مسكنى جنت اوله عقباه روحنه فاتحه اخوان اوقويه اشكارانه كرك تنهاده جوهرى تاريخى زيرنده رضا طوغريد جيش دعا آماده ٢٧ ذى الحجه ١٣٢٣	Hû Rihlet etdi Arab Ali-zâde Hâcî Muhammed Çelebi üftâde Bendelik nâmına medfûn oldu Dergâh-ı Mâder-i Hazret-i Mevlânâ'da Şehr-i zilhicce yirmi yedisi Meskeni cennet ola ukbâda Rûhuna Fâtîha ihvân okuya Âşikârâne gerek tenhâda Cevherî târihi zîrinde rızâ Doğrudur ceyş-i duâ âmâde 27 Zilhicce 1323

Genel Tanım ve Kompozisyon:

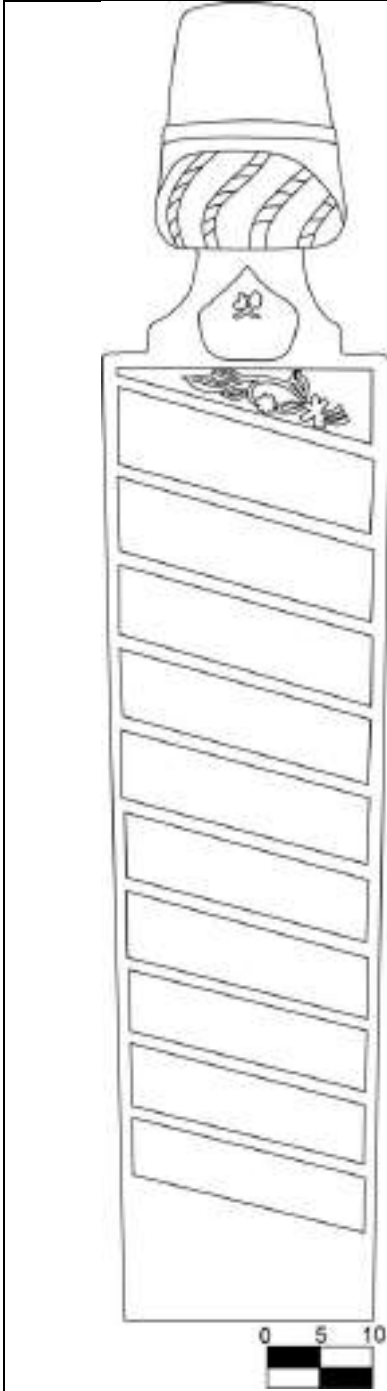
Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, ince bir boyunla başlık kısmına bağlanmıştır. Başlık ise Mevlevilerin kullandıkları destarlı sikke başlıktır. Tendurenin alt yarısı kafesli bir şekilde kalın bir destarla sarılmıştır. Başlıktan ve kitabe metninin içeriğinden de anlaşılacağı üzere mevta Mevlevilik tarikatına mensubiyeti olan birisidir. Taş üzerinde on iki sıra kartuş bulunmaktadır. Serlevhanın nakşedildiği ilk kartuş eliptik şekilde boyun kısmına yerleştirilmiştir. İkinci kartuş bölümünde ise fyonklu bir çiçek dalı işlenmiştir. Diğer kartuşlar içerisine ise kitabe metni hâk edilmiştir. Baş taşı, gayet muntazam bir şekilde ayakta. Ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli yükselip sivri kemer tepelikle son bulmaktadır. Taşın üzerinde selvi motifi ve her iki tarafında da stilize çiçek motifi yer almaktadır. Ayak ve baş taşları çerçeveli mezar yapısının doğu ve batı tarafına oturtulmuştur.

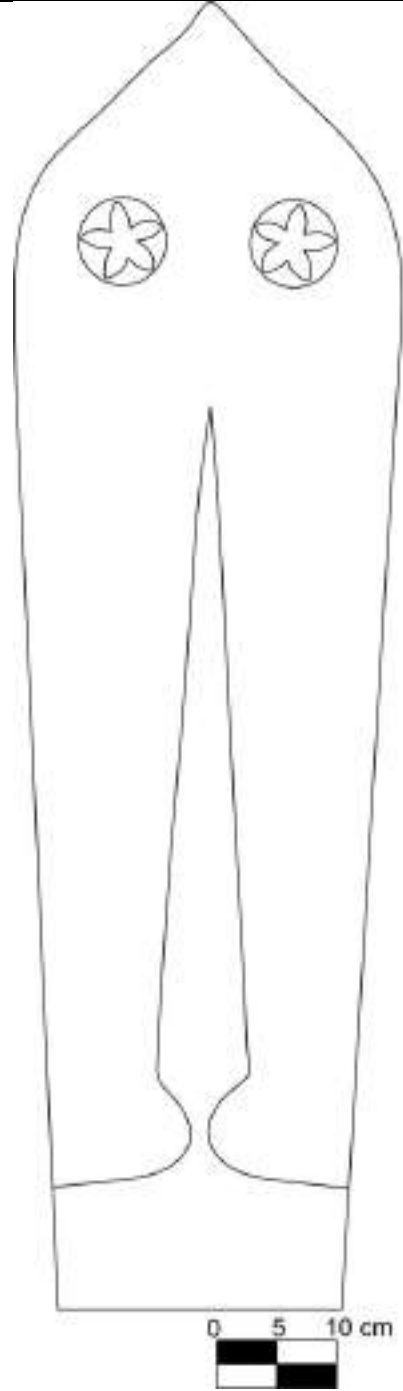
Resim 157. AKC-34ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 158. AKC-34ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 159. AKC-34ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 160. AKC-34ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	AKC-35ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, düz tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı, ayak taşı ve sembolik lahit küfekidir ve bunlarda zemin oyma ve kazıma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	16 × 54 × 8
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	26 × 26 × 7
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	69 x 186 x 57
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, başlıksız düz tepelikle sonlanmaktadır. Taşın üzerinde kitabe metni yer almamaktadır.

Ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli olup alt yarısı yerinde değildir. Mevcut kısım ise iç bükey dış bükey şeklinde kavisli olarak yükselip dilimli kemer tepelik formunda son bulmaktadır. Mevcut ayak taşının form özelliklerinden dolayı bu mezar yapısına ait olmadı fakat hazire düzenlemeleri esnasında lahdin ayak bölümüne gelişi güzel yerleştirildiği düşünülmektedir.

Sembolik lahdin uzun kenarlarında zemin oyma tekniği ile ortaya içi boş tabula ansata işlenmiş olup her iki ucuna da içi boş madalyon yerleştirilmiştir. Lahdin dou-batı kenarlarında ise herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır. Lahit blok taşlardan oluşmaktadır. Yapının kapak taşı da iki parçadan meydana gelmektedir. Kapak taşında yer yer bozulmalar görülmektedir.

Resim 161. AKC-35ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 162. AKC-35ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 163. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

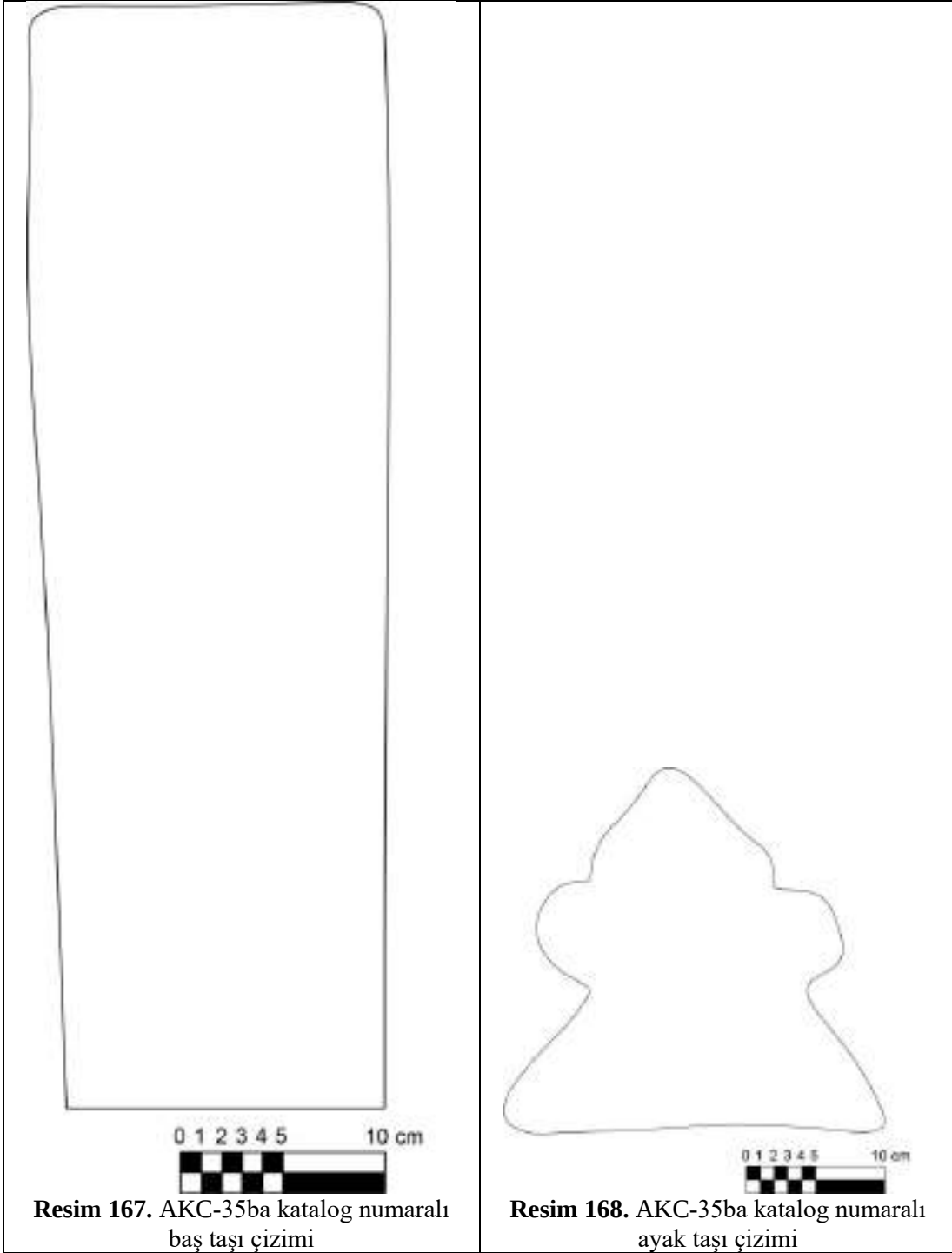
Resim 164. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

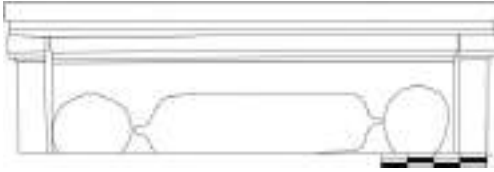

Resim 165. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 166. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

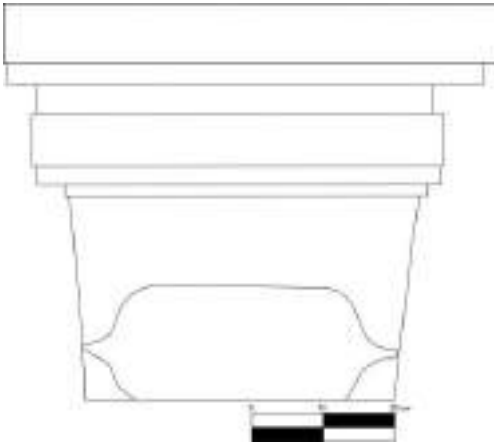

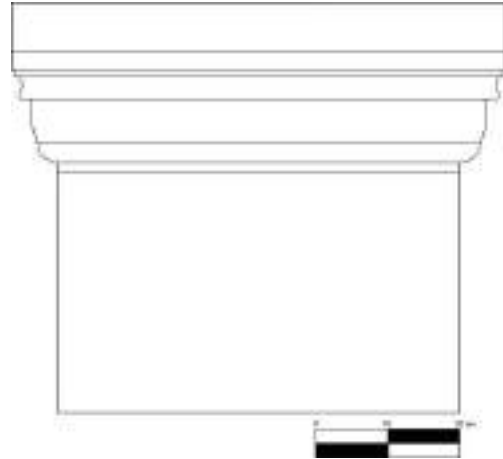
Resim 169. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 170. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 171. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 172. AKC-35ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-36-1b/AKC-36-2b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Malzeme-Teknik	1b, 2b taşları ile sembolik lahit küfekidir. Baş taşlarında kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	19 × 108 × 19
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	18 × 95 × 18
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	81 x 190 x 53
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, hatları çok belirgin olmayan düşey dilimli sarık formunda bir başlıkla sonlanmaktadır.

Hazirenin düzenlemeleri esnasında baş taşı formunda olan taş mezarın ayak taşı bölümüne yerleştirilmiştir. Bu baş taşı düşey dikdörtgen biçimli bir formda yükselip çapraz düşey dilimli bir sarıkla sonlanmaktadır.

Sembolik lahit ise blok taşlardan oluşmaktadır. Lahitte yer yer bozulmalar görülmektedir.

Resim 173. AKC-36-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 174. AKC-36-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 175. AKC-36 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

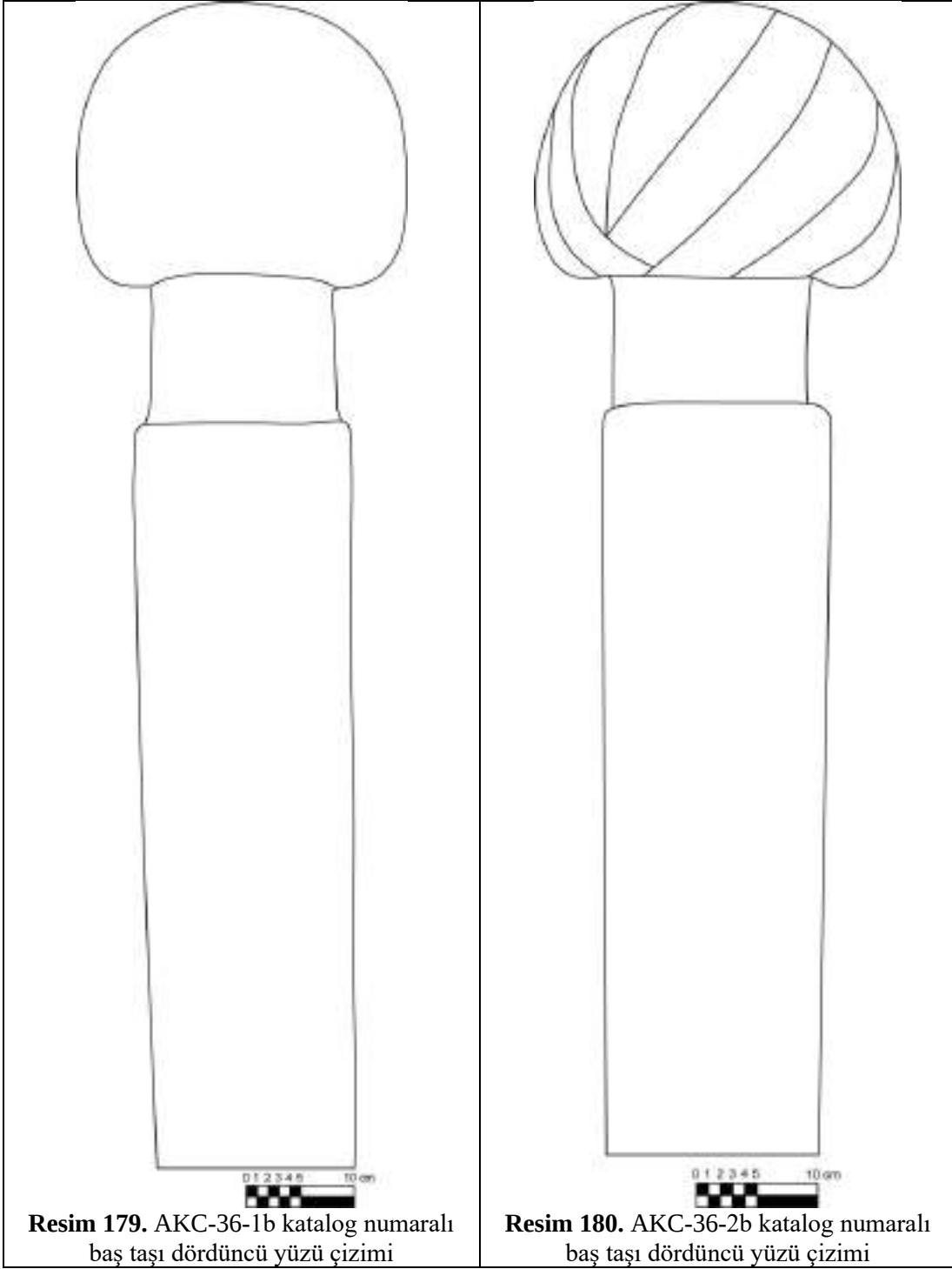
Resim 176. AKC-36 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

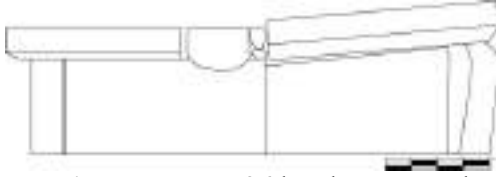

Resim 177. AKC-36 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 178. AKC-36 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

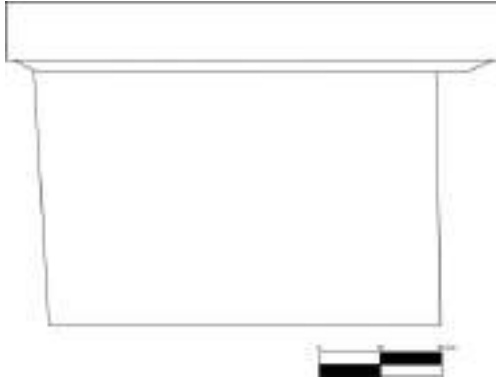

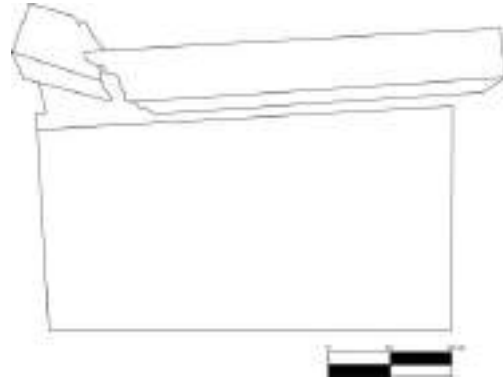
Resim 181. AKC-36 katalog numaralı
sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 182. AKC-36 katalog numaralı
sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 183. AKC-36 katalog numaralı
sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 184. AKC-36 katalog numaralı
sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

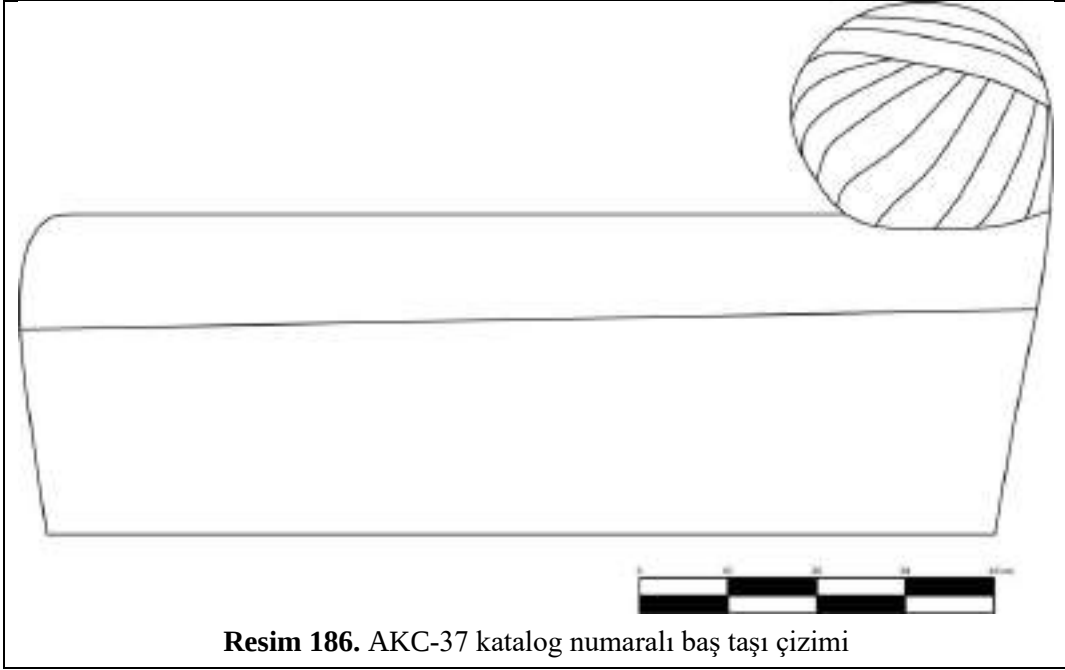
Katalog No	AKC-37
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sanduka
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sanduka küfekidir ve başlıkta kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 31 × 27
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	28 x 115 x 32
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yatay dikdörtgen kesitli sandukanın ayak ve baş taşı yapılmamıştır. Zeminden yükselen sanduka pahlanarak üst kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca gövdesi olmayan kabara şeklini andıran düşey dilimli sarıklı başlık sandukayla yekpare taştan yapılmıştır. Başlığın ölçüleri ise 27x51 boyutlarındadır.

Resim 185. AKC-37 katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	AKC-38b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Baş taşında kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	19 × 87 × 19
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	75 x 93 x 57
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, çapraz düşey dilimli bir sarıkla sonlanmaktadır. Başlığın dilimleri çok derin olmayan bir şekilde kazıma tekniği ile yapılmıştır. Baş taşının oturtulduğu sembolik lahit blok taşlardan oluşmuş olup üstünde su konulması için ayrılmış bir bölüm bulunmaktadır. Ayak taşı yerinde mevcut olmayan mezar yapısının baş taşında da herhangi bir kitabe metni mevcut değildir.

Resim 187. AKC-38b katalog numaralı baş taşı.

Resim 188. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

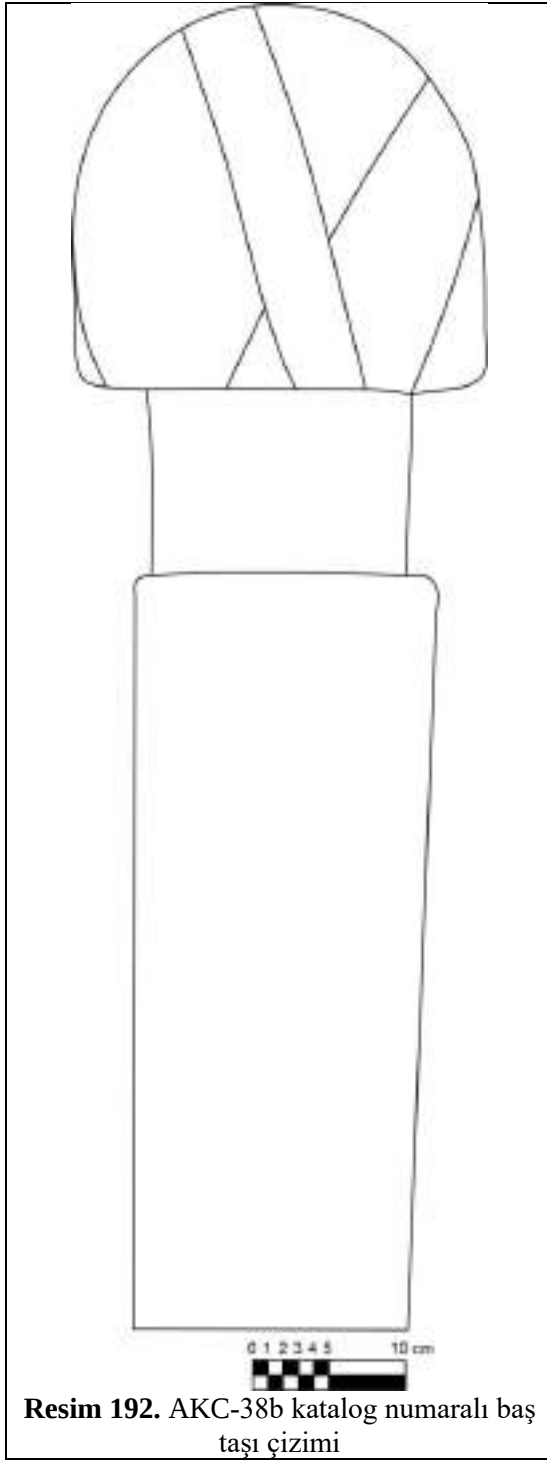
Resim 189. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

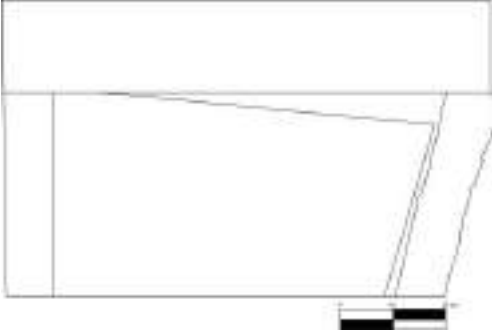

Resim 190. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

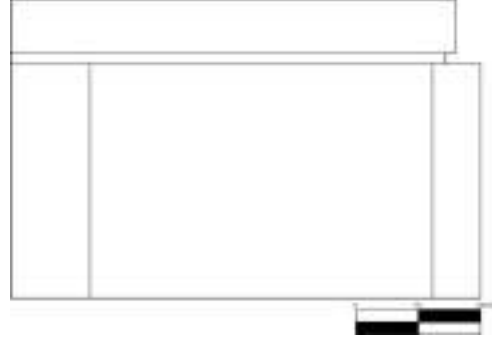

Resim 191. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

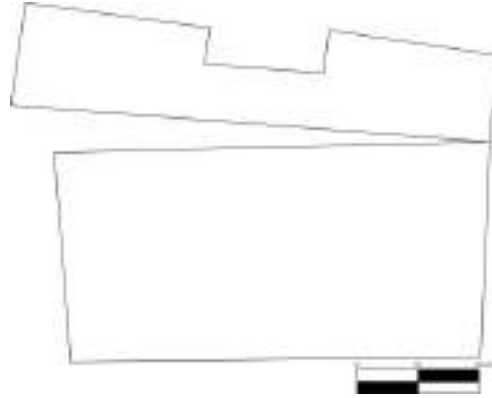
Resim 193. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 194. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 195. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 196. AKC-38b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-39b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Baş taşında zemin oyma sembolik lahitte de kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 116 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	42 x 125 x 57
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
يا ناظرأ بقبرى متفكراً بحالى كنت مثلك امسى تكون غداً مثلى 	Sandukanın Kuzey Yüzü: Yâ nâzıran bi kabri mütefekkiran bi hâlî Küntü mislike emsî tekûn gaden mislî Sandukanın Güney Yüzü:

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, şeker-âviz kafesî destar olarak bilinen bir sikke türü başlıkla sonlanmaktadır. Baş taşının üzerinde eğik olarak dokuz sıra kartuş içerisine tamamen bozulmuş bir kitabe metni hâk edilmiştir. Bu nedenle mevta hakkında herhangi bir bilgi edinilememektedir.

Yekpare taştan yapılmış sembolik lahdin güney ve kuzey yüzlerinde etrafı zemin oyma tekniği ile çökertilmiş ortada da kitabelik bölümü bulunmaktadır. Kuzey yüzündeki kitabe metni okunabilmekte olup güney yüzündeki kitabe metni ise çok fazla tahribata uğramış olduğu için okunamamaktadır. Lahdin batı tarafında herhangi bir süsleme unsuru bulunmazken doğu tarafında ise madalyon yer almaktadır.

Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Baş Taşının Türkçesi:

Ey kabrime bakan kişi benim halimi düşün

Dün bende senin gibi idim yarın sende benim gibi olacaksın.

Resim 197. AKC-39b katalog numaralı baş taşı.

Resim 198. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

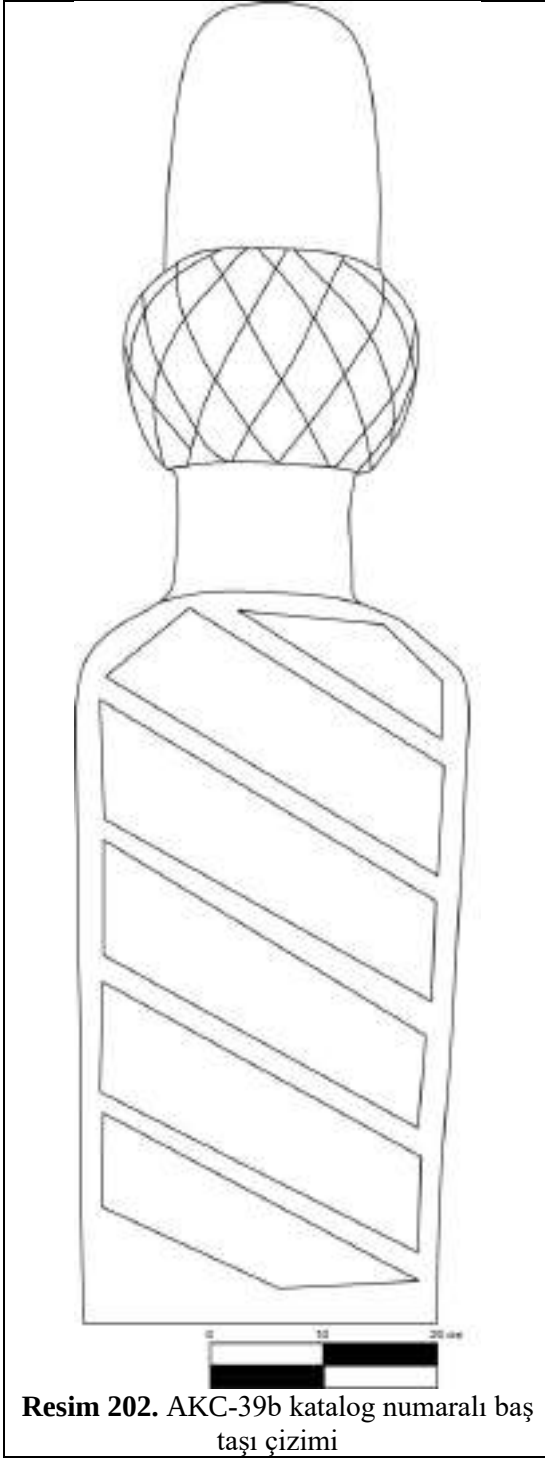
Resim 199. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

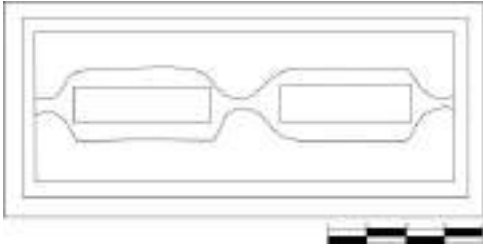

Resim 200. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

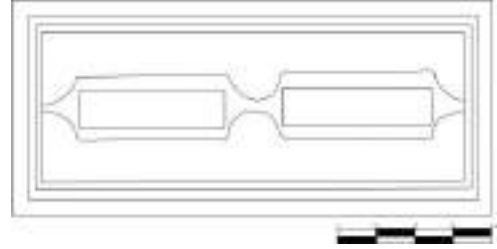

Resim 201. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

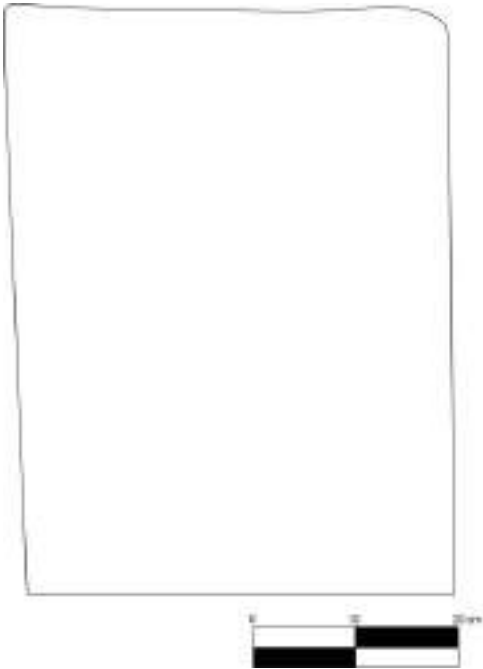

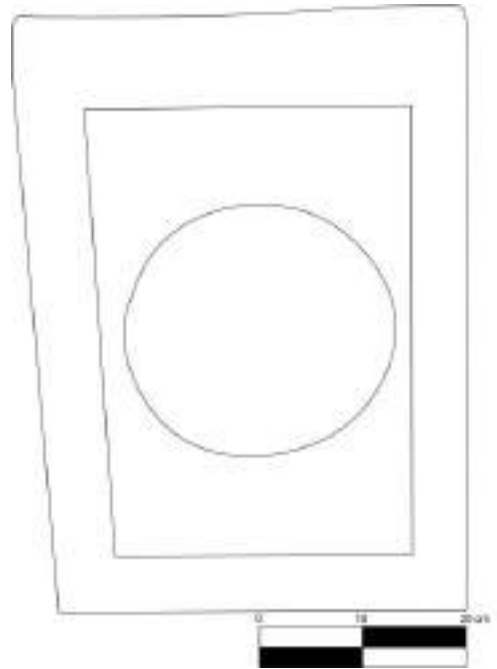
Resim 203. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 204. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 205. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 206. AKC-39b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

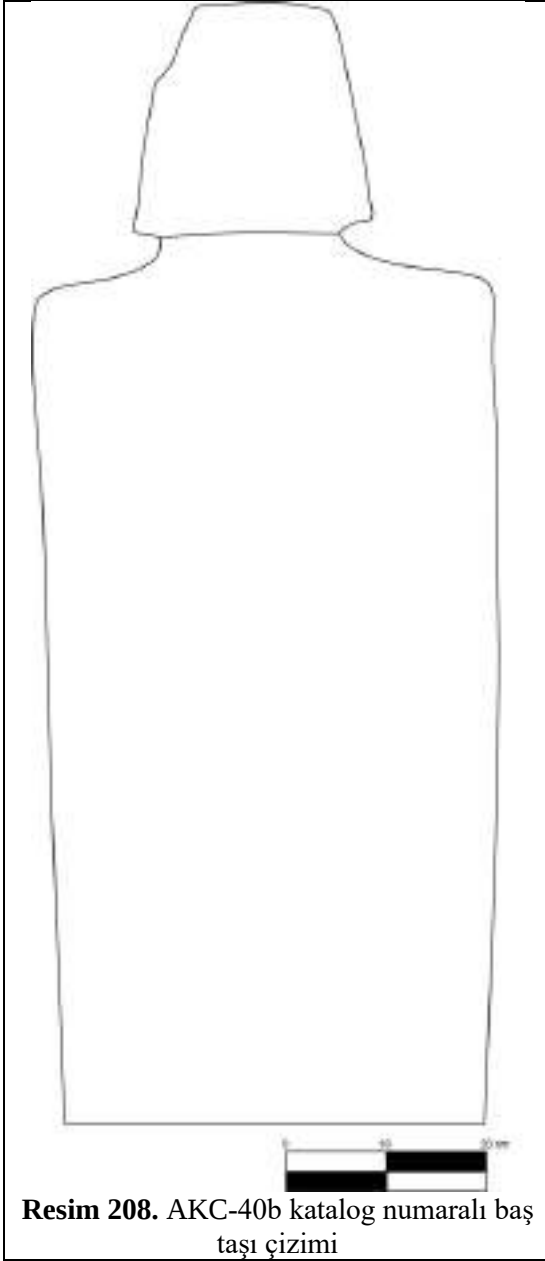
Katalog No	AKC-40b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	46 × 112 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı boyun kısmı olmaksızın bir başlıkla sonlanmaktadır. Başlık, fes formundadır. Üzerinde herhangi bir kitabe metni mevcut değildir. Bu nedenle mevta hakkında herhangi bir bilgi edinilememektedir. Bu mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 207. AKC-40b katalog numaralı baş taşı.

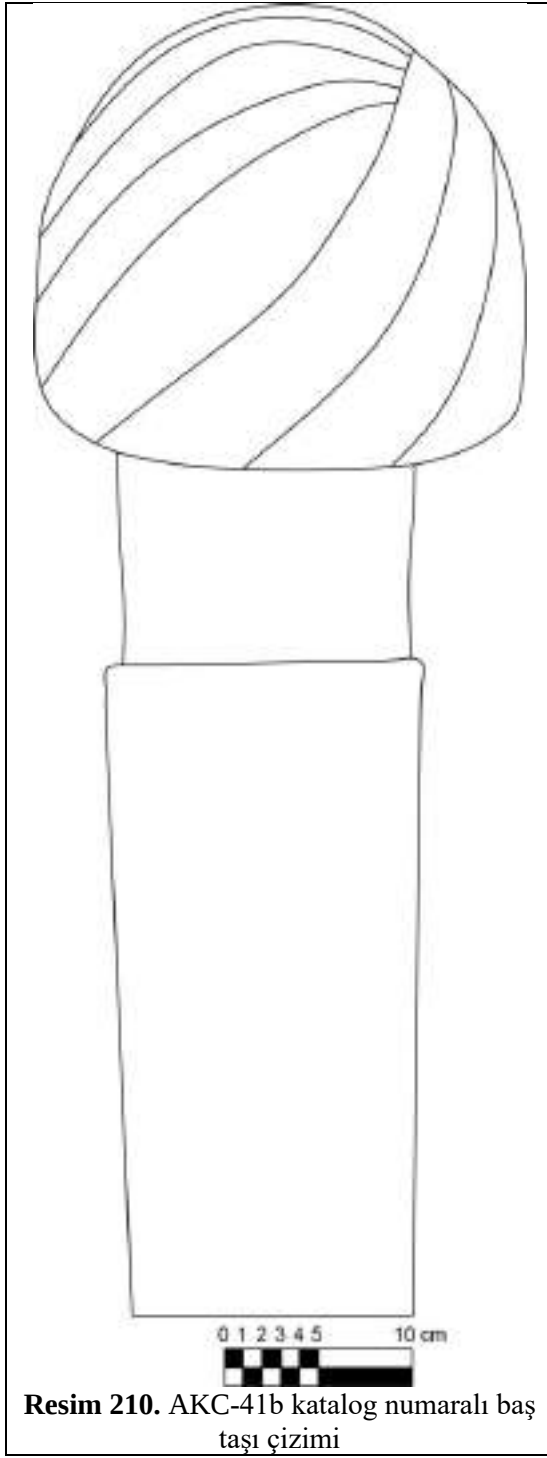
Katalog No	AKC-41b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	15 × 70 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey kare biçimli baş taşı, bir boyun bölümü ile başlık kısmına bağlanmaktadır. Başlık düşey dilimli sarık formunda olup dilimler çok derin olmayan bir şekilde kazıma tekniği ile yapılmıştır. Mezar taşında herhangi bir yazı ya da süsleme unsuru bulunmamaktadır. Pehleli mezar tipinde olan mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 209. AKC-41b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	AKC-42a
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Malzeme-Teknik	Ayak taşı ve sembolik lahit küfekidir. Sembolik lahitte kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	20 × 98 × 14
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	41 x 145 x 42
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
يا الهی قیل عنایت ایله قبرمی دار ایلمه کوشکمی حسرتکله نار ایلمه لا اله الا الله محمد رسول الله	Sandukanın Güney Yüzü: Yâ ilâhi kıl inâyet kabrimi dâr eyleme Köşkümü hasretinle nâr eyleme Sandukanın Kuzey Yüzü: Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûllullâh

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yekpare taştan yapılmış olan sembolik lahdin güney ve kuzey yüzleri kitabelidir. Sembolik lahdin doğu tarafında içi boş madalyon yer almaktadır. Batı tarafında ise çok fazla tahribattan dolayı herhangi bir süsleme unsuru olup olmadığı kesin değildir. Sembolik lahdin kuzey ve güney yüzlerindeki kitabe metninin üst kısmından yukarı doğru iç bükey kavis yaptıktan sonra sonlanmaktadır. Yapının üstünde çiçek dikmek ya da su koymak için açılmış dikdörtgen bir çukur bulunmaktadır.

Ayak taşında herhangi bir kitabe metni ya da motif mevcut değildir. Taş, oldukça tahribata uğramış durumdadır. Lahdin baş taşı yerinde mevcut değildir.

Resim 211. AKC-42a katalog numaralı ayak taşı.

Resim 212. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

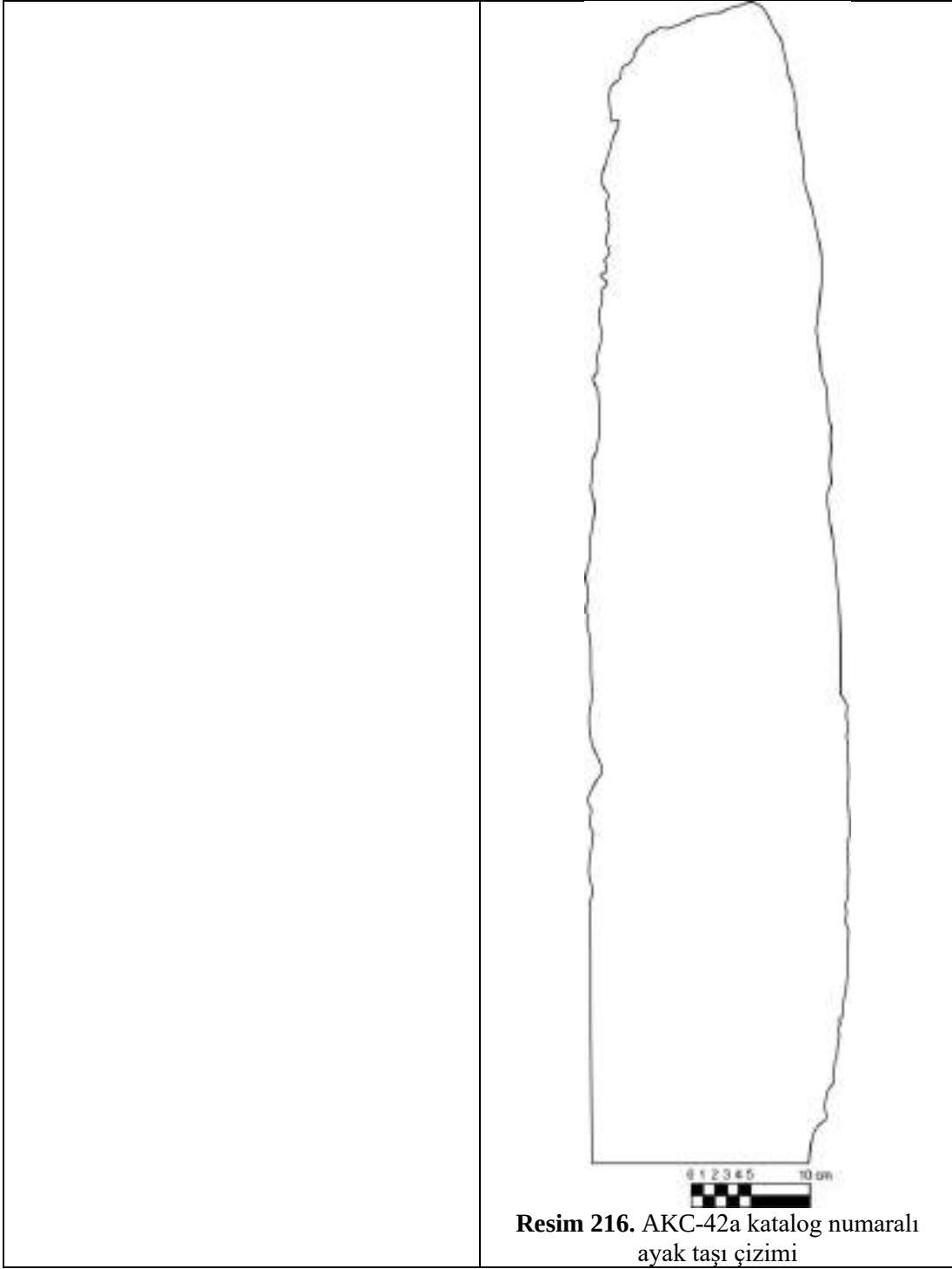
Resim 213. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 214. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 215. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

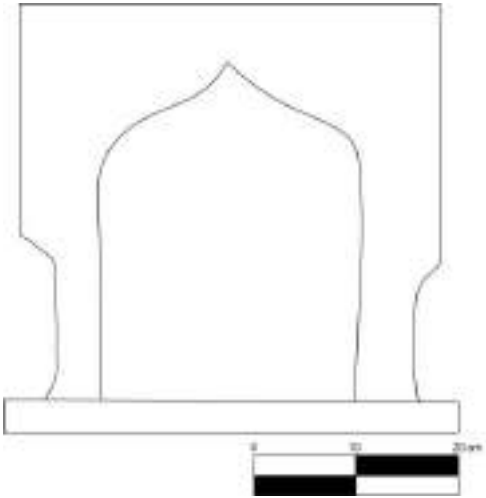

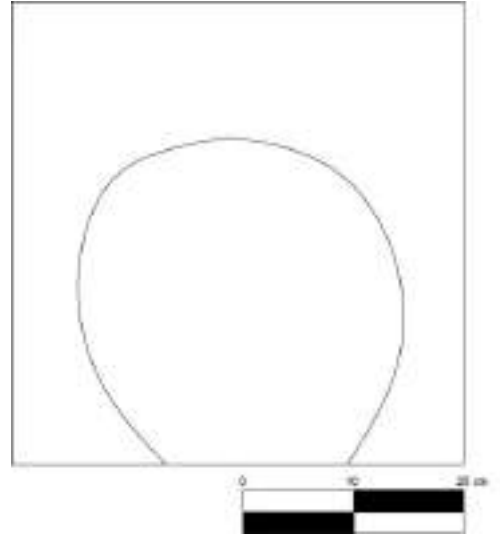
Resim 217. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 218. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 219. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 220. AKC-42a katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-43ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve ayak taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Baş taşında kazıma, ayak taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	18 × 59 × 18
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	29 × 53 × 5
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	68 x 152 x 73
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselen, uzunca bir boynunla bağlanan başlık bulunmaktadır. Başlık, çapraz düşey dilimli sarık formundadır.

Ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli olup sivri kemer bir tepelikle sonlanmaktadır. Ayak taşının iç yüzeyi zemin oyma tekniği ile çökertilerek taş yüzeyinde hareketlilik sağlanmıştır. Fakat içerisinde kitabe metni yer almamaktadır.

Ayak ve baş taşları blok taşlardan oluşan sembolik bir lahde oturtulmuştur. Lahdin kapak taşının ortasında su koymak için açılmış bir çukur bulunmaktadır.

Resim 221. AKC-43ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 222. AKC-43ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 223. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

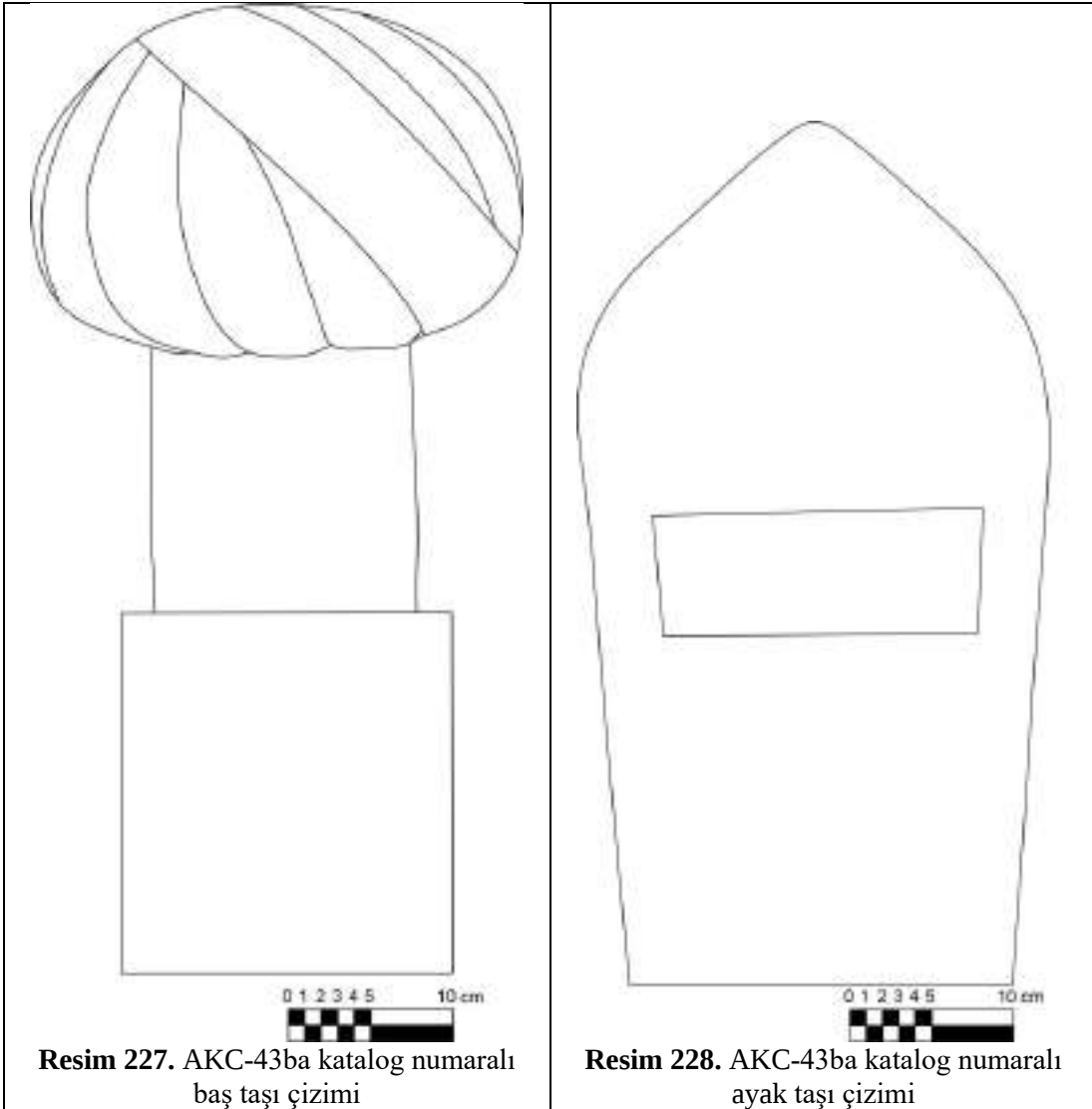
Resim 224. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 225. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

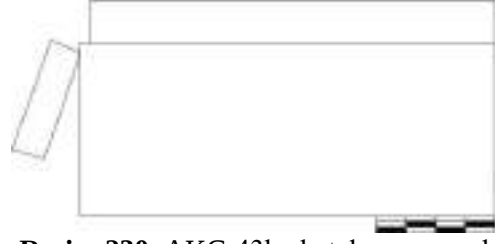

Resim 226. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

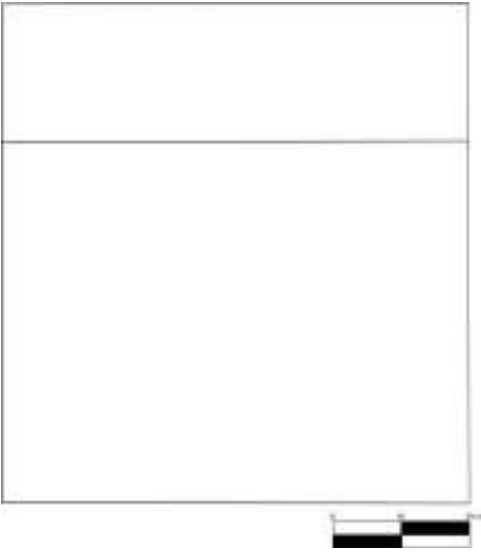

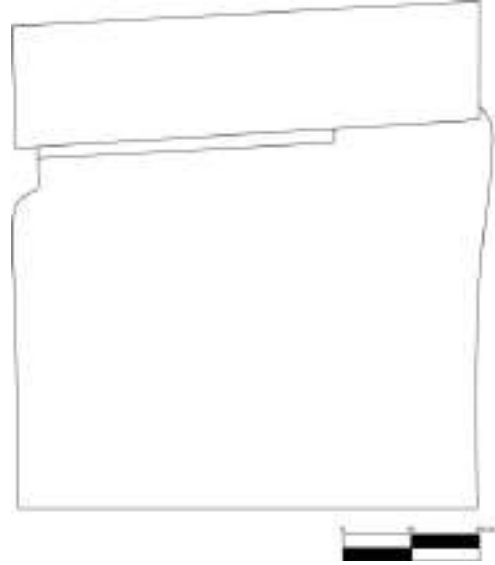
Resim 229. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 230. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 231. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 232. AKC-43ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-44ba
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve ayak taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Baş taşında kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	16 × 102 × 16
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	24 × 82 × 5
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	76 x 190 x 70
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselen uzunca bir boyun bölümü ile bağlanan bir başlıkla sonlanmaktadır. Başlık, bir iç başlığın üzerine düşey dilimlerle sarılmış sarıktır. Baş taşının üzerinde herhangi bir süsleme unsuru ya da kitabe metni bulunmamaktadır.

Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselen ayak taşı, dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır.

Sembolik lahit blok taşlardan oluşmaktadır. Sembolik lahdin güney ve kuzey taraflarında içi boş tabula ansata formunda yakın bir şekil bulunmaktadır. Tabula ansata şeklinin uç kısımlarında da içi boş madalyon yer almaktadır. Tahribattan dolayı şekillerin bazı bölümleri kaybolmaya yüz tutmuştur.

Resim 233. AKC-44ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 234. AKC-44ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 235. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

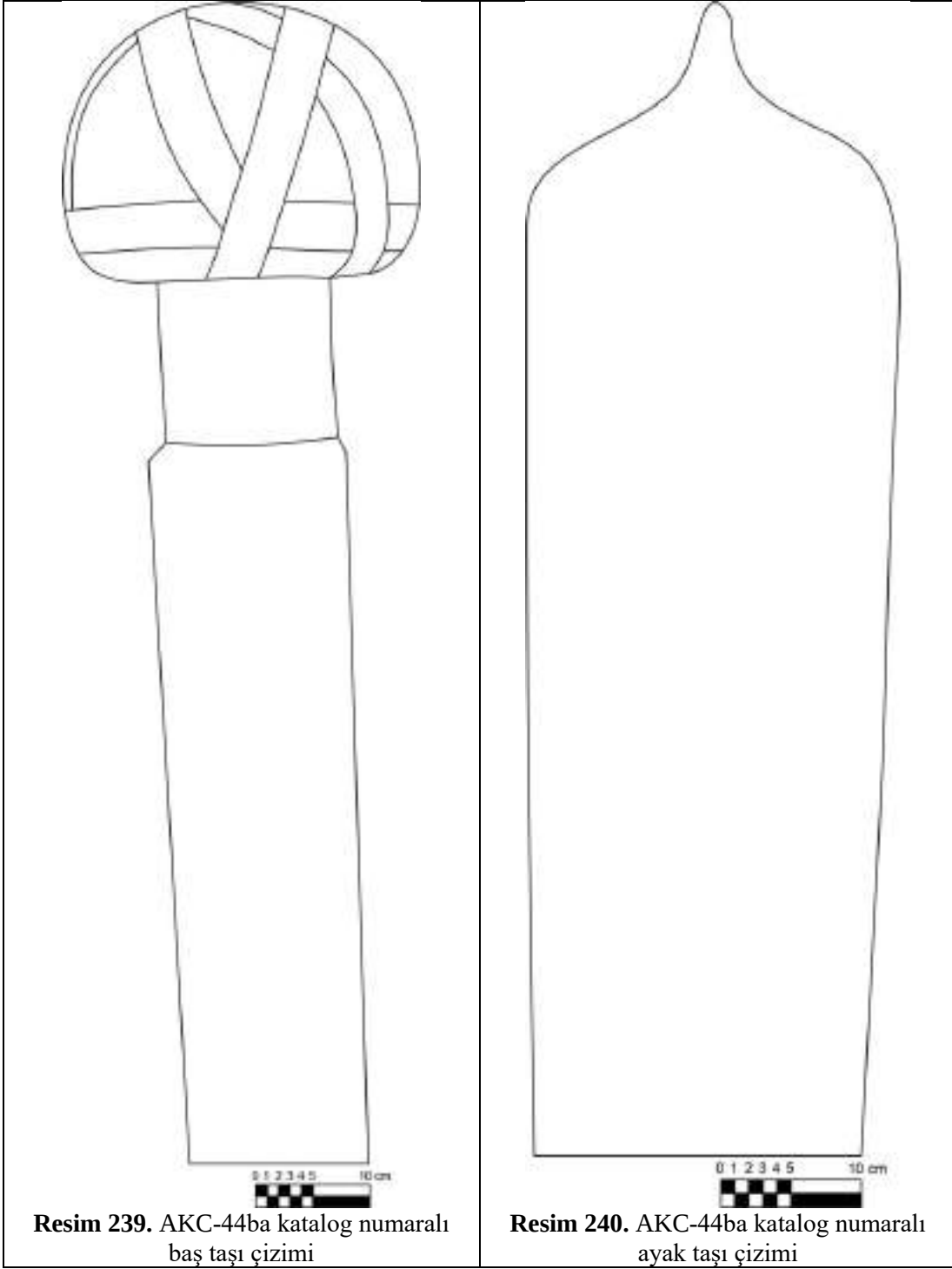
Resim 236. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 237. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 238. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

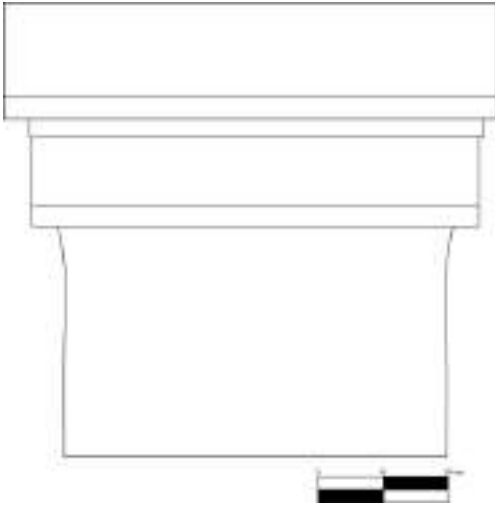

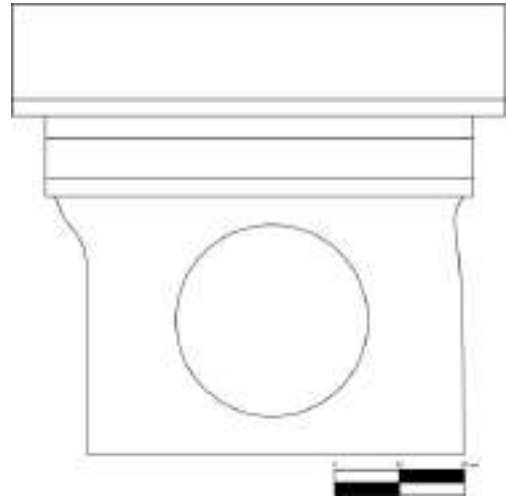
Resim 241. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 242. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 243. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 244. AKC-44ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-45-1b/AKC-45-2b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Malzeme-Teknik	1b ve 2b taşları mermerdir. Sembolik lahit ise küfektir. Kazıma ve zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 66 × 11
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	17 × 54 × 17
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	40 x 122 x 40
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düsey dikdörtgen biçimli baş taşının başlığı bir boyun başlığına bağlanmaktadır. Başlık, çapraz düşey dilimli sarık formundadır. Baş taşının üzerinde kitabe metni ya da herhangi bir süsleme unsuruna rastlanılmamaktadır.

Haziredeki düzenlemeler esnasında ayak bölümüne yerleştirilen fakat form olarak baş taşı özellikleri gösteren taş, düşey dikdörtgen biçimli olup uzun bir boyunla başlık kısmına bağlanmaktadır. Başlık, düşey dilimli sarık formundadır. Bu her iki mezar taşının bu mezara ait olup olmadığı kesin bilinmemektedir.

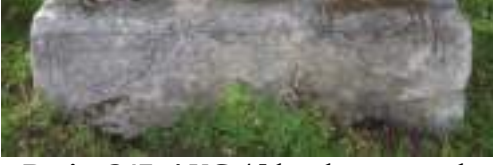
Yekpare taştan yapılmış olan sembolik lahdin güney tarafında içi boş tabula ansata şekli işlenmiştir. Lahdin kuzeyinde ise tabula ansatanın içinde altı dilimli rozet bulunmaktadır. Lahdin doğu ve batı taraflarında ise içi boş madalyon yer almaktadır.

Resim 245. AKC-45-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 246. AKC-45-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 247. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

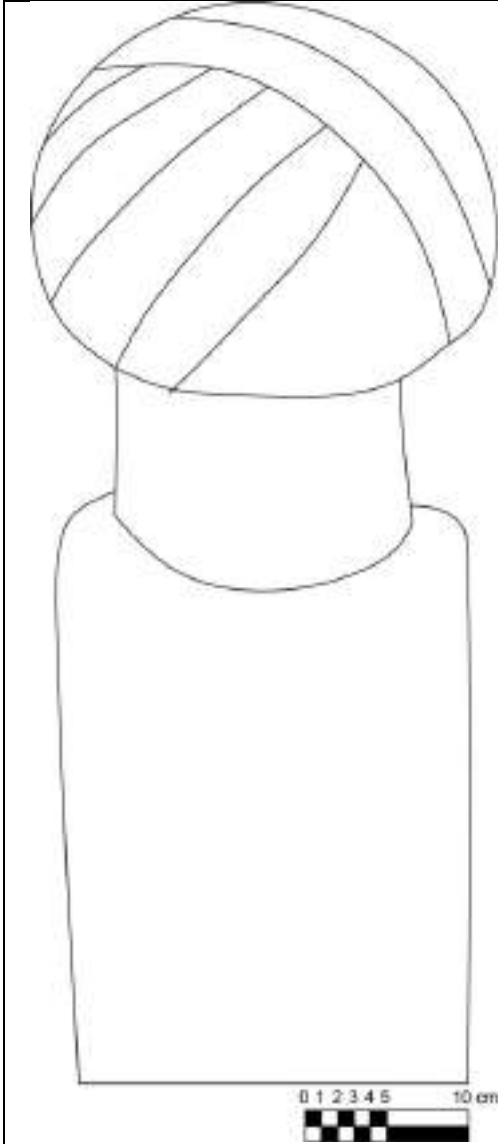
Resim 248. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

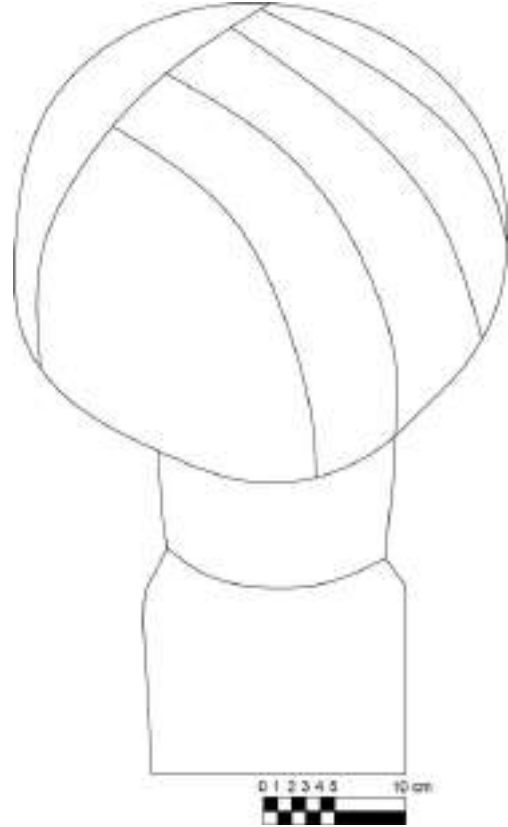
Resim 249. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 250. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

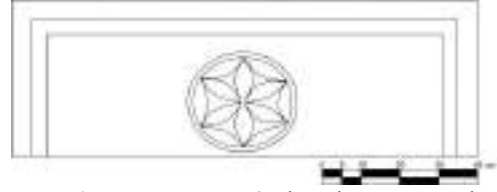
Resim 251. AKC-45-1b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

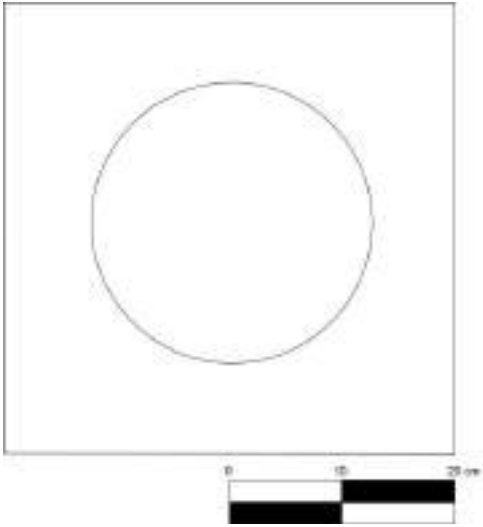
Resim 252. AKC-45-2b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

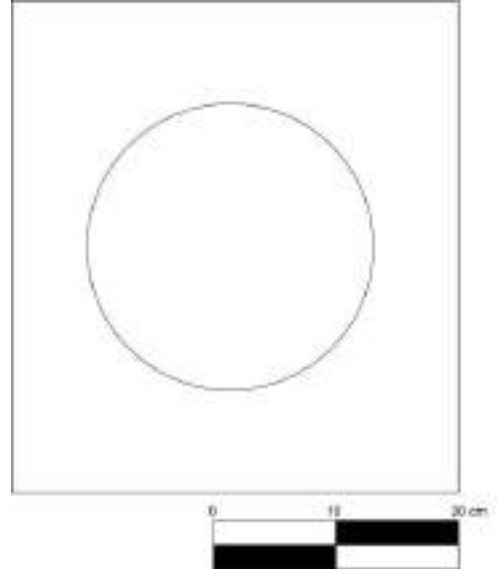
Resim 253. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 254. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 255. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 256. AKC-45 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	AKC-46b
İnceleme Tarihi	12.11.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Aktekke Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Sembolik lahitte kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	15 × 75 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	45 x 143 x 58
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli olup gövdeye boyun bölümü ile bağlanan kürevi başlık sonlanmaktadır. Ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Sembolik lahit üzerine oturtulmuş baş taşında kitabe ya da motif bulunmamaktadır. Sembolik lahidin doğu ve batı yüzlerinde içi boş madalyon vardır. Güney ve kuzey yüzlerinde ise zemin oyma tekniği ile işlenerek yükseltelen içi boş tabula ansata şekli yer almaktadır.

Resim 257. AKC-46b katalog numaralı baş taşı.

Resim 258. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

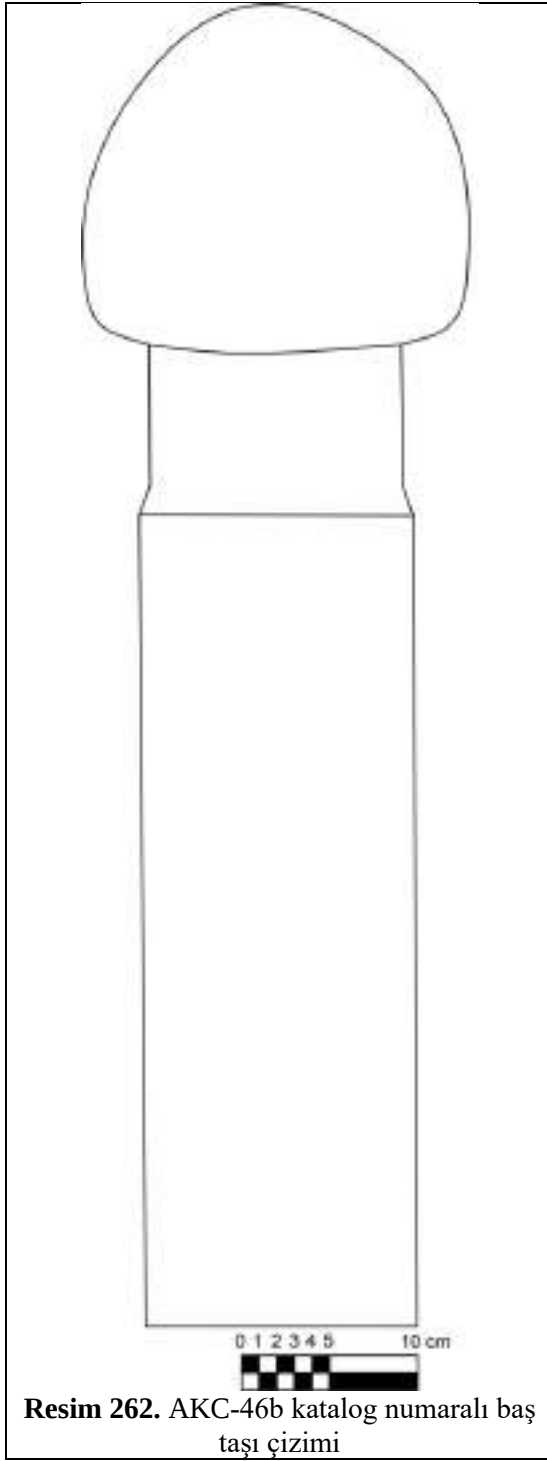
Resim 259. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 260. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

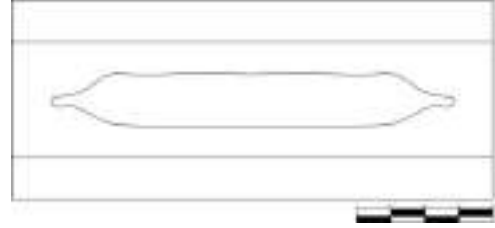

Resim 261. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

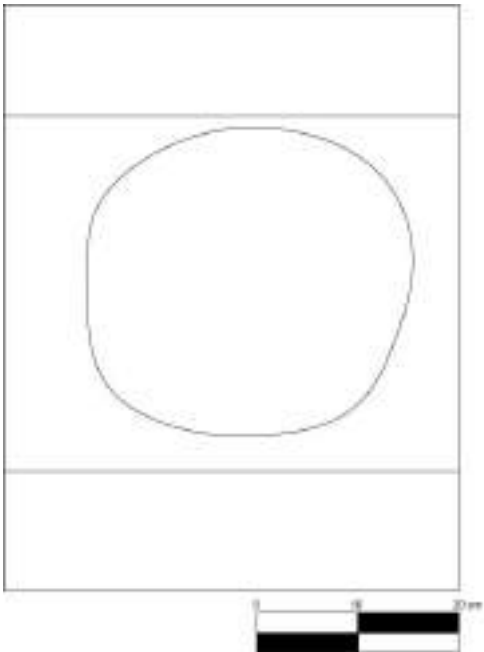

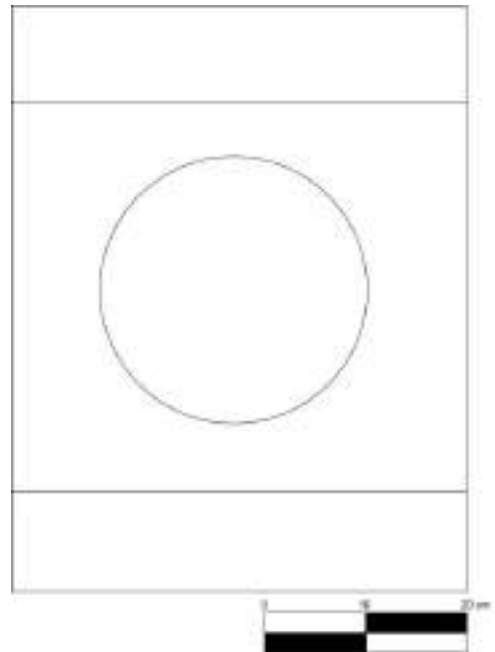
Resim 263. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 264. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 265. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 266. AKC-46b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

4.2. Hoca Mahmud Camii Haziresi

Katalog No	HMC-01ba
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Hâce Bahşayış
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H Cemâde'l ûlâ 855/M Haziran 1451
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları mermerdir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	43 × 113 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 77 × 9
Yazı Türü	Celî Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
اكر دنيا وفاكردى نجا صابر جمال محمد جاودانى توفى المرحوم المغفور السعيد الشهيد الى رحمة الله	Baş Taşı Ön Yüzü: Eğer dünyâ vefâkardı necâ sabır cemal Muhammed câvidân Tüviffiye el-merhûm el-mağfûr es-saîd eş-şehîd ilâ rahmetillâh
تعالى بغفران خواجه بخشايش بن خواجه محمود بن خواجه بخشايش القرمانى	Baş Taşı Arka Yüzü: Teâlâ bigufrâne Hâce Bahşayış bin Hâce Mahmûd bin Hâc Bahşâyîş el-Karamânî
تاريخه فى شهر المبارك جمادى الاولى سنة خمس و خمسين و ثمانمائة	Ayak taşı ön yüzü: Târihuhû fî şehrû'l mübârek cemâde'l Ûlâ senete hamsîn ve hamsîne ve semânimie

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup aşağıdan yukarıya doğru iki taraflı burmalı sütunçelerle yükselmektedir. Bu sütunçelerin üzerine zar başlıklar yerleştirilmiştir. Zar başlıktan itibaren iç bükey olarak daralan yazı kuşağı bulunmaktadır. Kitabe metninin bitiminden itibaren bombeli olarak daralan süslemeli kısım bitkisel tepelik ile sonlanmaktadır. Kitabe metni iki geniş kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Baş taşının ön yüzünde dua cümlesi, arka yüzünde de mevtanın kimlik bilgisi verilmiştir.

Ayak taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup aşağıdan yukarıya doğru burmalı sütunçe ile yükselmektedir. Bu sütunçeler üzerinde de zar başlıklar yerleştirilmiştir. İki zar arasında karşılıklı olarak duran stilize bitki motifi bulunmaktadır. Taç kısmında ise palmet ve rumilerin yer aldığı süsleme kompozisyonu yer almaktadır. Taş, yarım daire kemer tepelikle sonlanmaktadır. Bezemeli üst kısım, kitabeli alt kısma göre daha yıpranmış vaziyettedir.

Ayak taşının arka yüzünde ise herhangi bir kitabe metni yahut süsleme unsuru bulunmamaktadır.

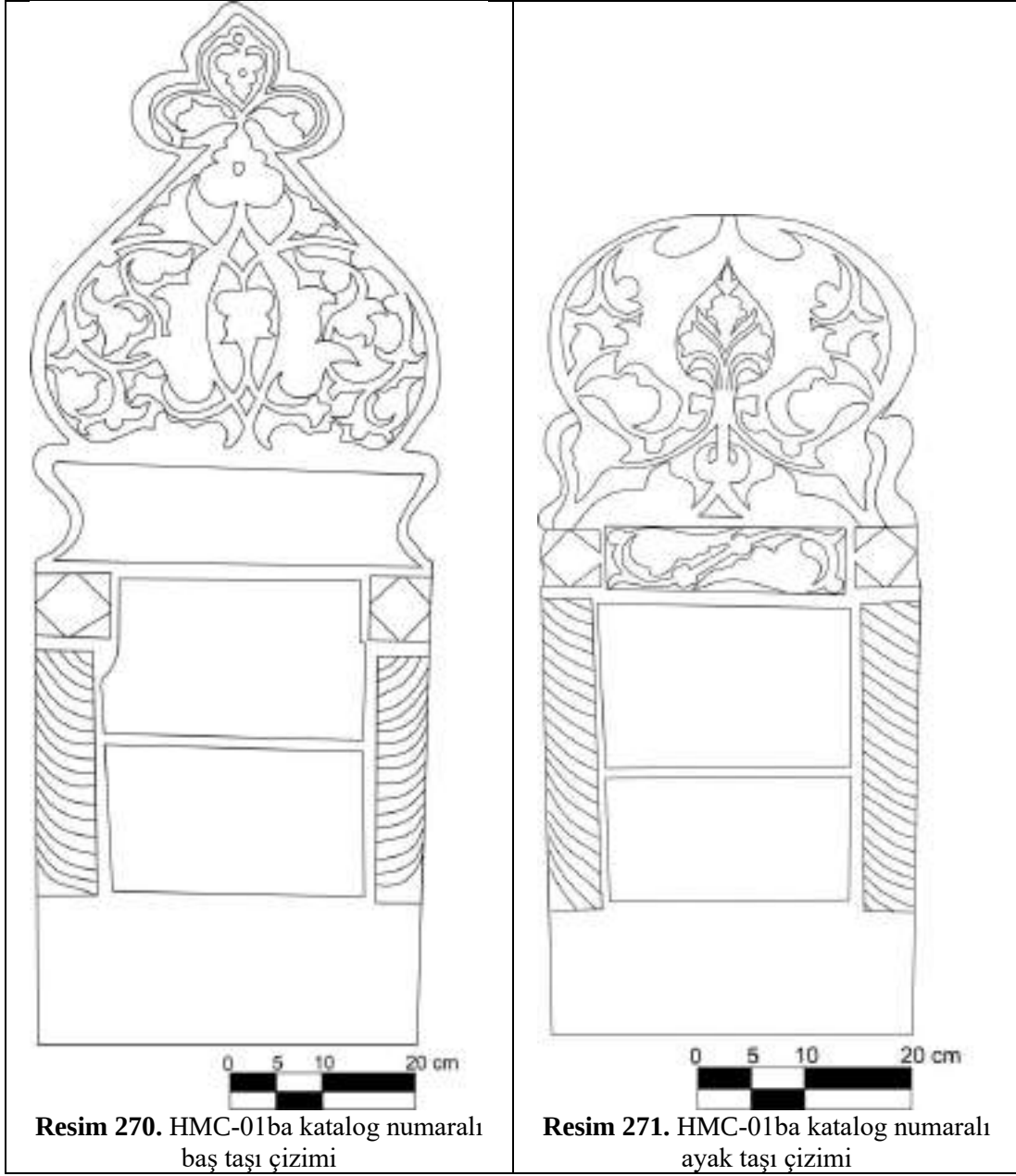
Resim 267. HMC-01ba katalog numaralı baş taşı.

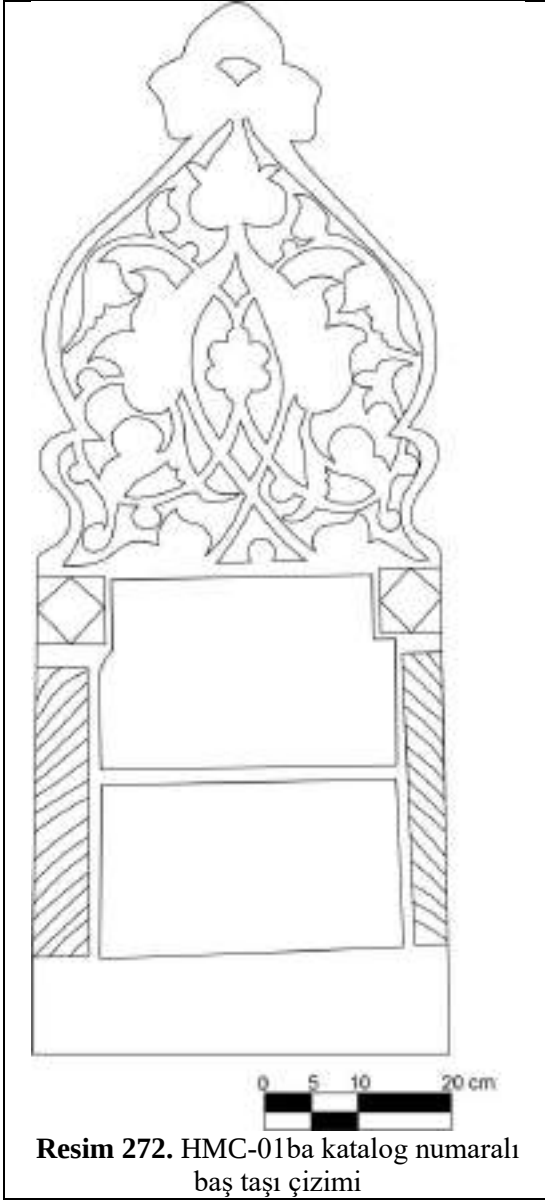

Resim 268. HMC-01ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 269. HMC-01ba katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	HMC-02ba
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Hoca Mahmud
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 860/M 1455-56
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları mermerdir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	45 × 101 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 75 × 10
Yazı Türü	Cel'î Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
انتقل المرحوم المغفور السعيد الشهيد الراجي الى رحمة الله تعالى خواجه محمود بن بخشايش قال النبي عليه السلام الدنيا حرام على اهل الاخرة تاريخه سنة سبعين و ثمانمائة طاب ثراه	Baş Taşı Kitabesi: İntekale el-merhûm el-mağfûr es-saîd eş-şehîd er-râcî ilâ rahmetillâhi teâlâ Hâce Mahmud bin Bahşâyîş Ayak Taşı Kitabesi: Kâle'n- Nebîyyi Aleyhisselâm ed-Dünyâ harâm alâ ehli'l-âhirati Târihuhû senete seb'îne ve semânimie tâbe sürâhu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli bir gövdenin iç bükey dış bükey olarak yükselip dilimli kemer formunda son bulması şeklinde oluşmaktadır. Baş taşında aşağıdan başlayıp yarısına kadar gelen iki taraflı sütunçe bulunmaktadır. Bu sütunçelerin her birinin üzerinde zar başlık mevcuttur. Aşağıdan yukarıya doğru iç bükey ve dış bükeylerle devam eden dış hat, en tepede hafif sivrilerek son bulmaktadır. Taşın taç kısmı palmet ve rumilerle süslenmiştir. Baş taşının kitabeli bölümü ise üç geniş kartuş içerisine yerleştirilmiştir.

Baş taşının arka yüzünde de bir süsleme kompozisyonu bulunmaktadır. Burada ön yüzünde görüldüğü gibi iki tarafında da birer burma sütunçe ve sütunçelerin üzerinde de zar başlık bulunmaktadır. Yukarıya doğru iç bükey ve dış bükey şeklinde devam eden taç kısmı hafif sivrilerek son bulmaktadır. Bu taç kısmının içerisinde palmet ve rumilerden oluşan bir süsleme kompozisyonu bulunmaktadır. İki sütunçe arasında ise zemin tamamen perdahlanarak etrafı aydınlatan şamdan motifi işlenmiştir. Ayaklı şamdanda ateş yakılması için dört bölüm bulunmakta olup ilk iki bölümde ateş görüntüsü verilmiştir. Şamdanın boyun bölümünün ortasında da bir süsleme yer almaktadır.

Ayak taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup her iki tarafında da burmalı sütunçe ve üzerinde de çapraz yerleştirilmiş zar başlık yer almaktadır. Zar başlıktan itibaren iç bükey dış bükey olarak yükselen taç kısmı bitkisel başlık olarak son bulmaktadır. Taç kısmının içerisinde ise stilize çiçek ve rumilerden oluşan süsleme kompozisyonu bulunmaktadır. İki sütunçe arasında ise genişçe iki sıra kartuş içerisinde Peygamber Efendimizin hadisi vardır. Ayak taşının ön yüzünde olduğu gibi arka yüzünde de burmalı sütunçe ve üzerinde de çapraz olarak yerleştirilmiş zar başlık bulunmaktadır. Sütunçeler arasına ise etrafını aydınlatan zincirli kandil ve her iki tarafında da bitkisel motif işlenmiştir. Eserin taç kısmı ise palmet ve rumilerle süslenmiştir.

Baş taşı kitabesinin Türkçe anlamı:

Merhûm mağfûr saîd şehîd olan Allah Teâlâ'nın rahmetini uman Bahşayış'in oğlu Hoca Mahmud intikâl etti (vefat etti).

Ayak taşının Türkçe anlamı:

Nebî aleyhisselâm dedi ki:

Dünyâ âhiret ehli üzerine haramdır

Sene-i tarihi H.860'tır toprağı bol olsun.

Resim 273. HMC-02ba katalog numaralı baş taşı.

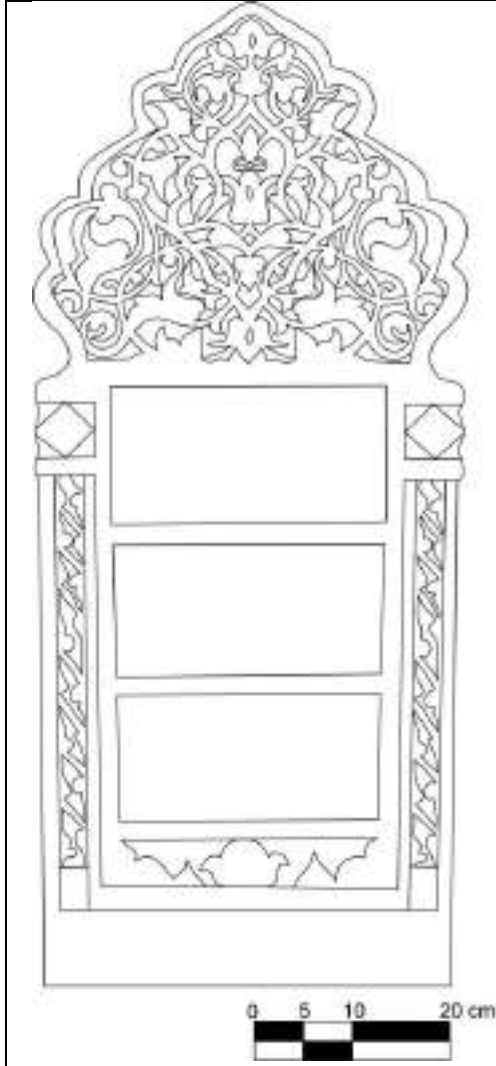
Resim 274. HMC-02ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 275. HMC-02ba katalog numaralı baş taşı.

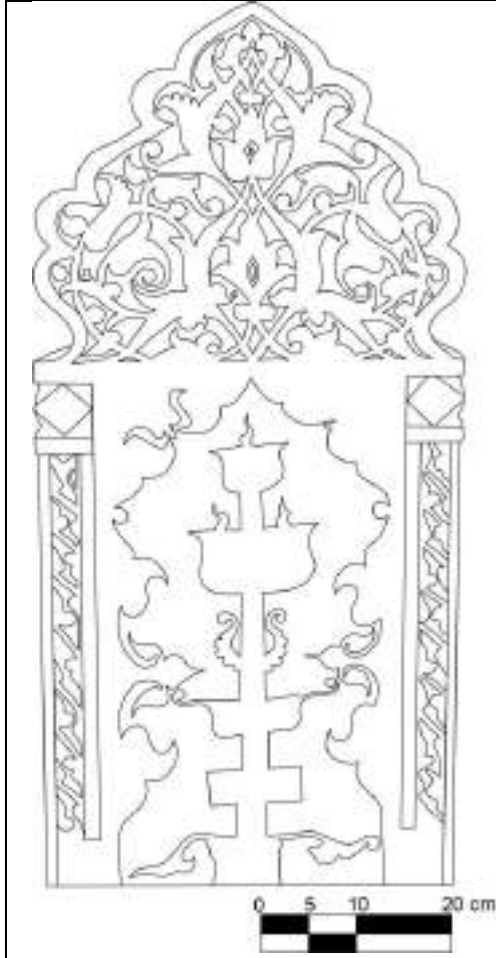
Resim 276. HMC-02ba katalog numaralı ayak taşı.

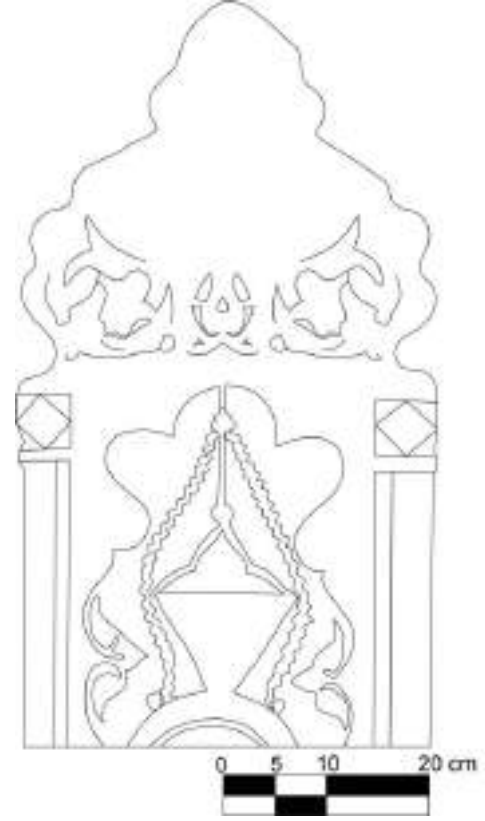
Resim 277. HMC-02ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 278. HMC-02ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Resim 279. HMC-02ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 280. HMC-02ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

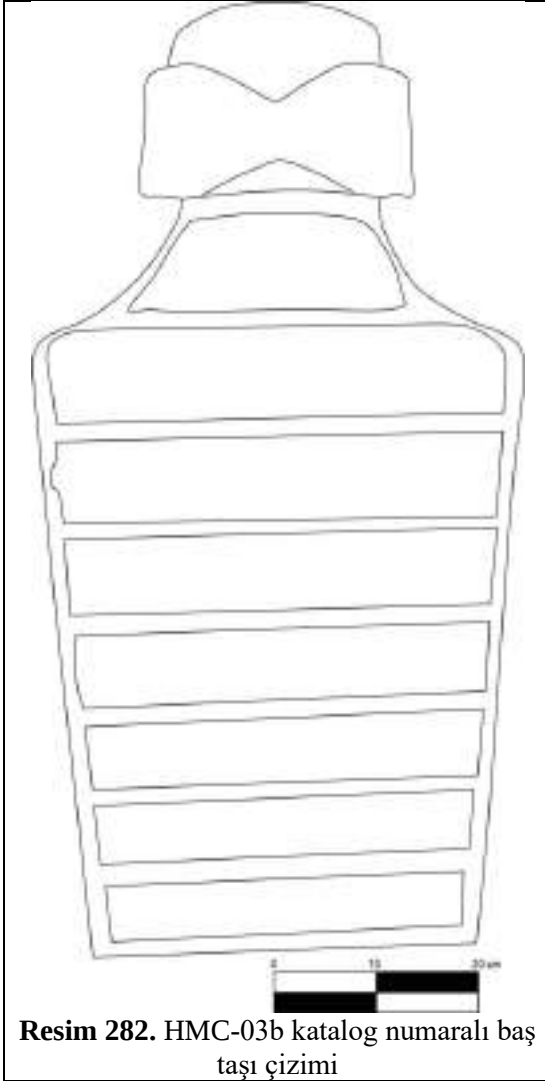
Katalog No	HMC-03b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Hâce Hafız Muhammed
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1333/M 1914-15
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 93 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٣٣٣ خواجہ حافظ محمد بندہ مولانا جلال الدین ایدوب تعلیم قرآن فرق سنہ اولمشدی محی الدین ... نیچ اه ایتمسون لارندہ خلقی فوتتہ انک ہزار حیفہ تاسف کوجدی دنیادن نور الدین غریقی رحمت ایلسون مقامن ایلسون جنت ... سورہ فرقان سورہ یس حق سورہ محمد سانا ایلسون رحمت	Sene 1333 Hâce Hafız Muhammed bende-i Mevlânâ Celâlüddîn Îdüb ta'lim-i Kur'an kırk sene olmuşdı muhyiddîn Nice ah itmesün Larende halkı fevtine onun Hezâr hayf-u teessüf göçdü dünyadan nûreddîn Garîk-i rahmet eylesün makamın itsün cennet ... Sûre-i Furkân ve Hakk sûre-i Yasin Hakk Sûre-i Muhammed sana eylesün rahmet

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya hafif genişleyen düşey dikdörtgen biçimli baş taşının gövdesi bir boyunla fes şeklindeki başlığa bağlanmıştır. Başlık tipi halk arasında "lamelif" olarak da bilinmektedir. Fes üzerine sarılmış olan sarık ön kısmında "V" şekli almıştır. Fesin üst kısmı ise görünür vaziyettedir. Kitabe metni sekiz kartuş içerisine hâk edilmiştir. Kitabenin son iki sırası ise tahribe uğramıştır. Mezar taşının malzemesinin küfeki olması nedeniyle tahribatlar çok fazladır. Kitabe metninden de anlaşılacağı üzere mevta hem hoca hem hafız olup Mevlânâ Celâleddin Rûmî'ye bağlılığı olduğu ve kırk sene Kur'an-ı Kerim öğretiminde hizmeti bulunduğu belirtilmektedir. Bu mezar taşının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 281. HMC-03b katalog numaralı baş taşı.

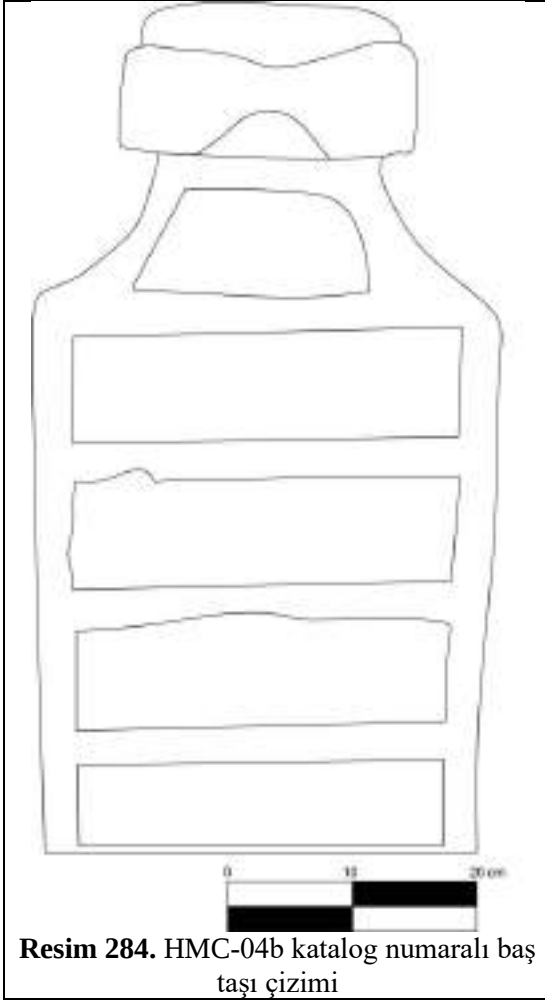
Katalog No	HMC-04b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Helvacı Hafız Hacı Süleyman Efendi
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1340/M 1921-22
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 68 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٣٤٠ بنی قیل ماسوای جنت رب یزدان بحق عرش عظیم نور قران المرحوم حلواجی حافظ حاجی سلیمان افندی روحنه فاتحه	Sene 1340 Benî kıl mâsivâ-yı cennet Rabb-i Yezdân Bî-hakk-ı arş-ı azîm nûr-ı Kur'ân el-merhûm Helvâcî Hâfız Hacı Süleyman Efendi rûhuna Fâtîha.

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli gövde ve bu gövdeye bir boyun bölümü ile bağlanan sarık şeklindeki bir başlıktan oluşmaktadır. Fesin alt yarısına sarılan sarık ön yüzünde sarığın enliliği dar tutulmuştur ve üstten de fesin üst kısmı görünür vaziyettedir. Böylece sarığın ön yüzünün üst tarafında "V" alt tarafında da ters "V" şekli oluşmuştur. Eserin kitabe metni beş sıra kartuş içerisine yerleştirilmiş çok muntazam olmayan bir hatla yazılmıştır. Taşın cinsinin küfeki olması nedeniyle metin içerisinde yer yer bozulmalar görülmektedir. Bu mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 283. HMC-04b katalog numaralı baş taşı.

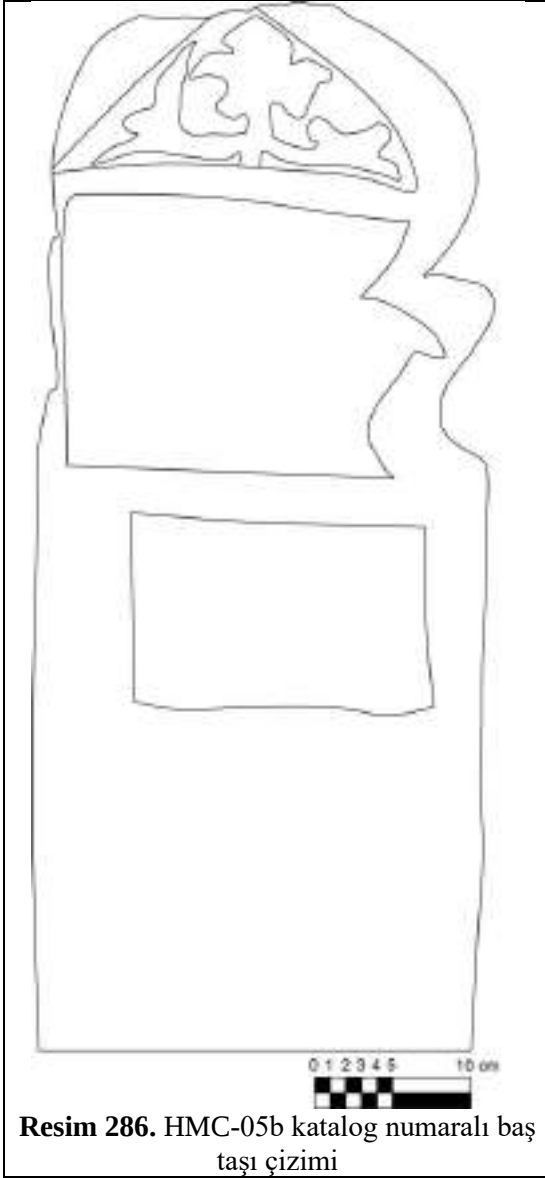
Katalog No	HMC-05b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	25 × 67 × 16
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
المرحوم حاجي ابن حاجي محمود	el-merhûm Hâcî ibn-i Hâcî Mahmûd

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının üst sağ tarafında iki tane iç bükey silme bulunmaktadır. Muhtemelen sol tarafta da aynı şekilde silme varmıştır fakat yıllar içerisindeki tahribattan dolayı şuan mevcut değildir. Taş, yarım daire kemer tepelikle sonlanmaktadır. Tepeliğin üst kısmı kırık vaziyettedir. Mezar taşının kitabe metni üç kartuşa ayrılmıştır. Taş üzerinde herhangi bir tarih kaydı bulunmamaktadır. Ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 285. HMC-05b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	HMC-06b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Sıbyan Müallimi Duman-zâde Ahmet Efendi
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1230/M 1815
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	46 × 93 × 17
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور المعلم الصبيان طوماني زاده احمد افندي روحنه فاتحه سنه ١٢٣٠	Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûllullah el-merhûm el-mağfûr muallimü's sıbyân Dûmanî-zâde Ahmed Efendi Ruhuna Fâtiha sene 1230

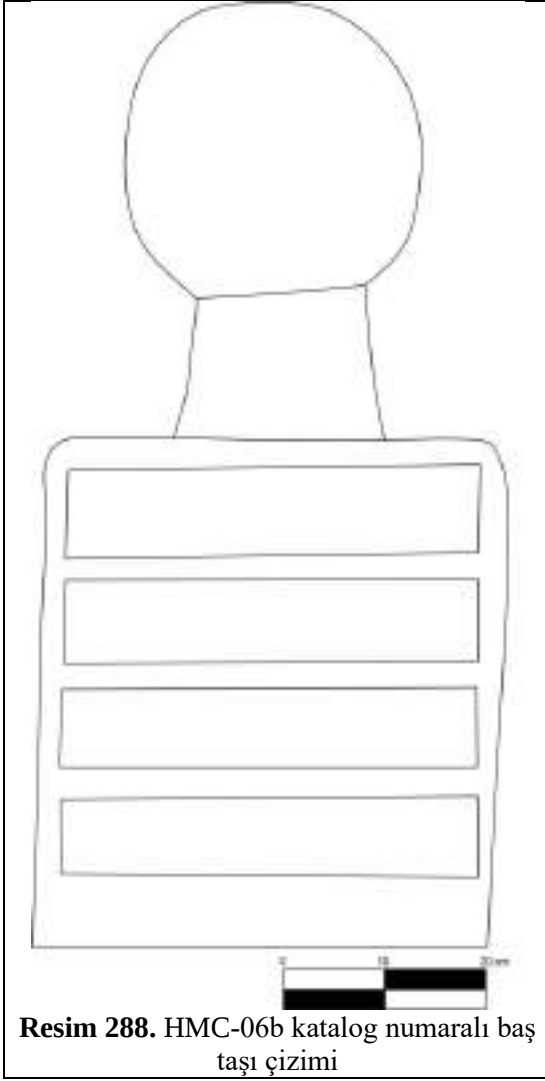
Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselen ve bu gövdeye bir boyun bölümü ile bağlanan kürevî başlık bulunmaktadır. Taş, dört sıra kartuşa ayrılmıştır. Baş taşının kitabe metninden de anlaşılacağı üzere mevtanın sıbyan hocası olduğu anlaşılmaktadır.

Ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın üzerinde herhangi bir yazı ya da süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Resim 287. HMC-06b katalog numaralı baş taşı.

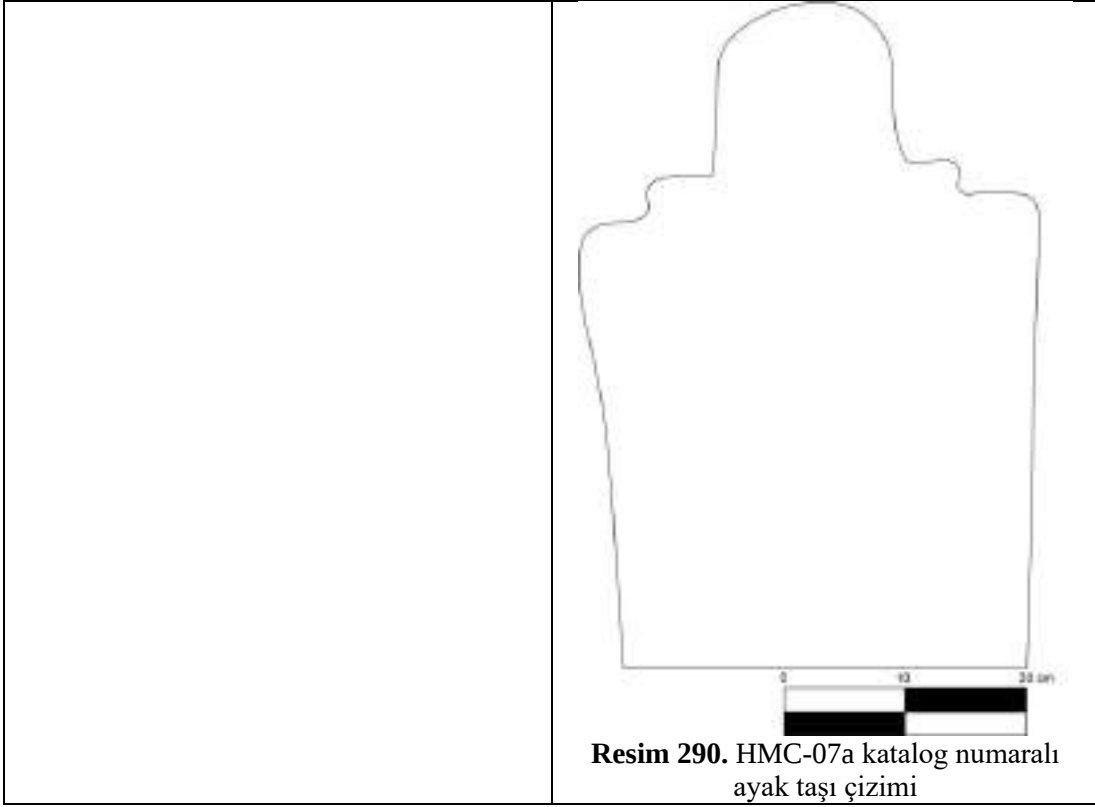
Katalog No	HMC-07a
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Ayak taşı küfekidir. Taşta kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	37 × 55 × 21
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli ayak taşının gövdesi dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Ayak taşında herhangi bir süsleme motifine rastlanmamaktadır.

Resim 289. HMC-07a katalog numaralı ayak taşı.

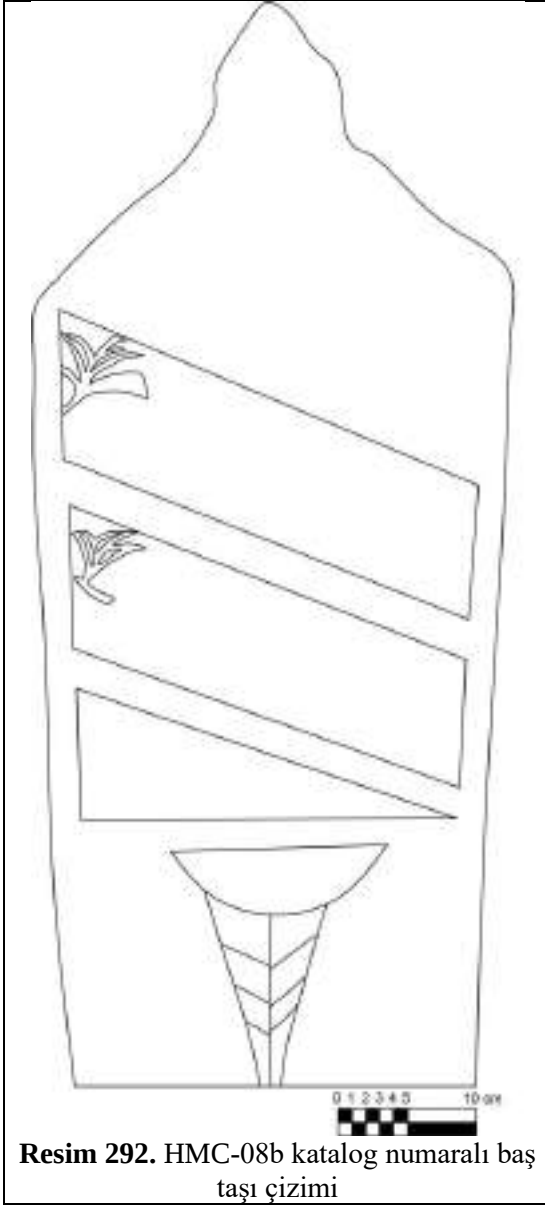
Katalog No	HMC-08b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Hediye Kadın
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1268/M 1851-52
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	28 × 78 × 11
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
طفلكن دوكندی ويرانه ايدر بونون حكمتی غمزه سنده هدی قادین سانك ويرر جنتی سنه ۱۲۶۸	Tıfılken dükendi vîrâne ider bunun hikmeti Ġamzesinde Hediye Kadın sana virür cenneti Sene 1268

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı yukarıda her iki taraftan da pahlanarak ince bir boyun şeklinde yükselip sivrilerek sonlanmaktadır. Kitabe metni hafif eğik kartuşlar içerisinde hâk edilmiştir. Birinci ve ikinci satırın sonunda stilize çiçek motifi yer almaktadır. Kitabe metninden edinilen bilgiye göre mevtanın çok küçük yaşlarda vefat ettiği anlaşılmaktadır.

Resim 291. HMC-08b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	HMC-09b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Hacı Muhammed
Bulunduğu Yer	Hoca Mahmud Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1308/M 1890-91
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 133 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

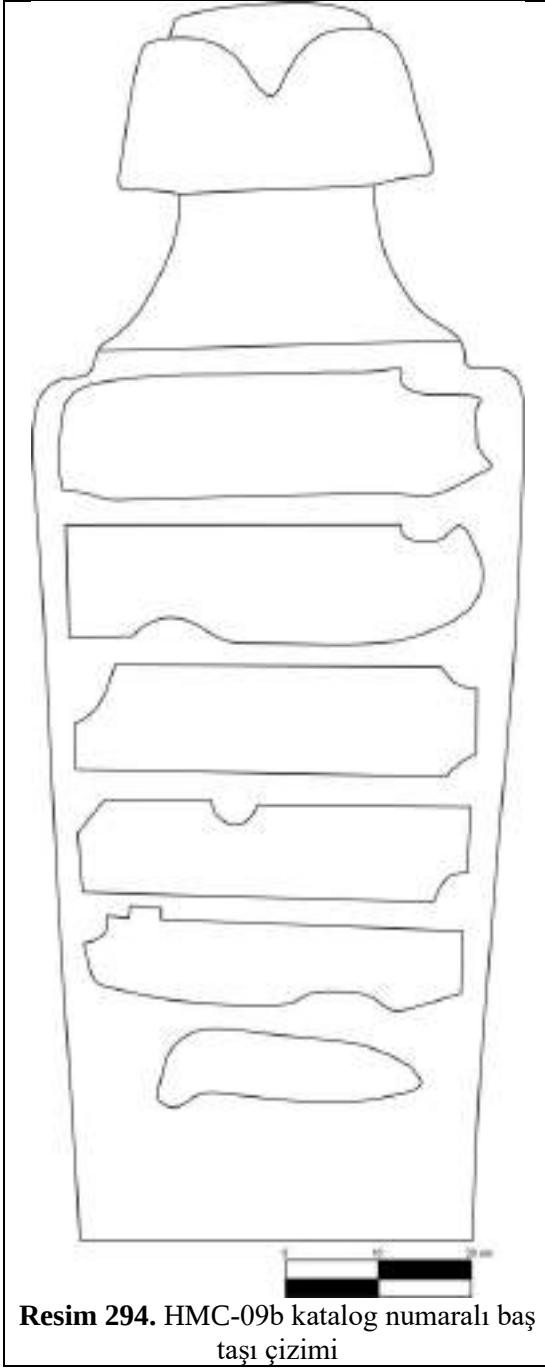
Yazılışı	Okunuşu
فنادن بقايه ايلدى رحلة مولام سكا ورسون روضهء جنت المرحوم حاجى محمد روحنه فاتحه سنة ١٣٠٨	Fenadan bekaya eyledi Rihlet Mevlâm sana virsün Ravza-i cennet el-merhum Hacı Muhammed rûhuna Fâtiha Sene 1308

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli gövdeye bir boyun bölümü ile başlık kısmına bağlanmaktadır. Başlık, fesin etrafının sarılması ile oluşmuş fes başlık türündendir. Sarığın fese sarılması esnasında önde ""V" şekli oluşmuştur. Halk arasında bu başlık tipi "lamelif" başlık olarak bilinmektedir. İçteki fes başlığın üst kısmından görülmektedir. Gövde üzerinde altı sıra kartuş içerisine kitabe metni yerleştirilmiştir. Mezar taşının malzemesi küfeki taşından olması nedeniyle kitabe metninde bozulmalar olmuştur. Bu mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 293. HMC-09b katalog numaralı baş taşı.

4.3. Kethane Camii Haziresi

Katalog No	KC-01ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Şerife Hanım
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 3 Muharrem 1263/M 22 Aralık 1846
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Baş taşı, ayak taşı ve sembolik lahitte kazıma ile zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 124 × 5
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 68 × 5
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	48x124x72
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي شهيداً دار عقبايه جمال عرض ايتدى موسم اقيدوب ديدنه دن ياشى دديلر حالنه ايواه بو اولدى مطرجى احمد اغا پاكيزه سى دختر رفيقى شاه حسينما او ظلم احوالنه ايواه نظيفا جوهر الفاظدا چيقردى تاريخ تام بقايه الديلر حيفا شريف خانمه ايواه في سنة ١٢٦٣ م ٣	Hüve'l Bâkî Şehiden dâr-ı ukbâya cemâl arz itdüğü mevsim Akıtp dîdeden yaşı didiler hâline eyvâh Bu oldu Mataracı Ahmet Ağa pâkîzesi duhter Refikî Şâh Hüseyinimize o zulm ahvâline eyvâh Nazîfâ cevheri elfâzdan çıkardı târîhi tâm Bekâya aldılar hayfa Şerife Hanım'a eyvâh Fî sene 1262 M 3

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, aşağıdan yukarıya doğru hafif genişleyerek yükselmekte ve bitkisel tepelikle son bulmaktadır. Stilize yapraklardan oluşan buket kurdele ile fiyonk yapılarak bağlanmıştır. Kitabe metni sekiz sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Serlevha bölümü ise yarım daire şeklinde form edilmiştir. Kitabenin altıncı ve yedinci sırasında ebced hesabı ile mevtanın ölüm tarihi verilmiştir.

Ayak taşı ise; düşey dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle son bulmaktadır. Üzerinde ise ucu sola doğru kıvrılmış selvi motifi yer almaktadır.

Üstü kapalı sembolik lahdin güney-kuzey taraflarında içi boş tabula ansata şekli yer almaktadır. Batı tarafında ise içerisinde ışınal doğruların bulunduğu bir madalyon bulunmaktadır. Lahdin doğu tarafında ise herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamaktadır.

Resim 295. KC-01ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 296. KC-01ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 297. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

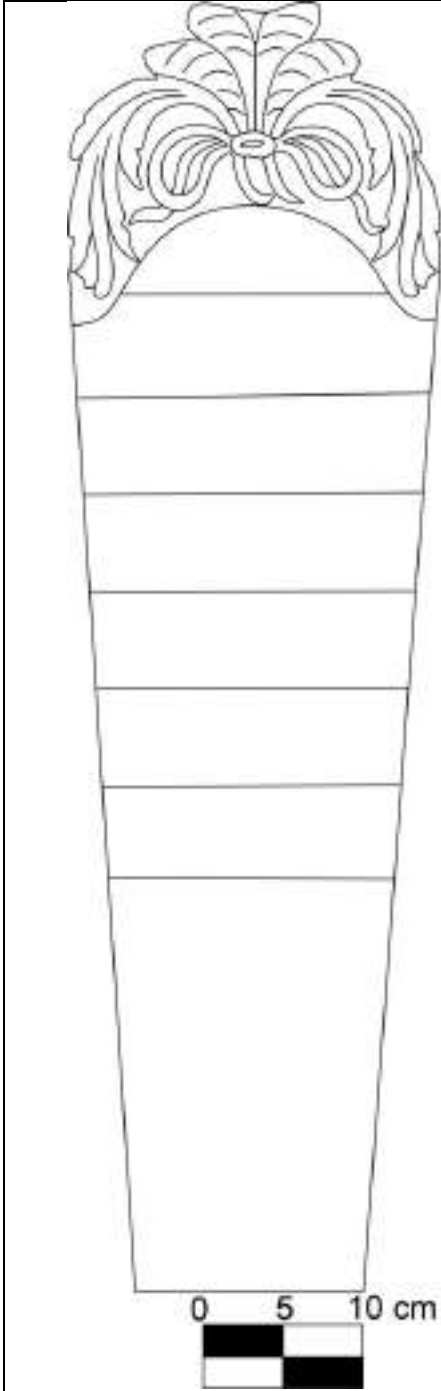
Resim 298. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

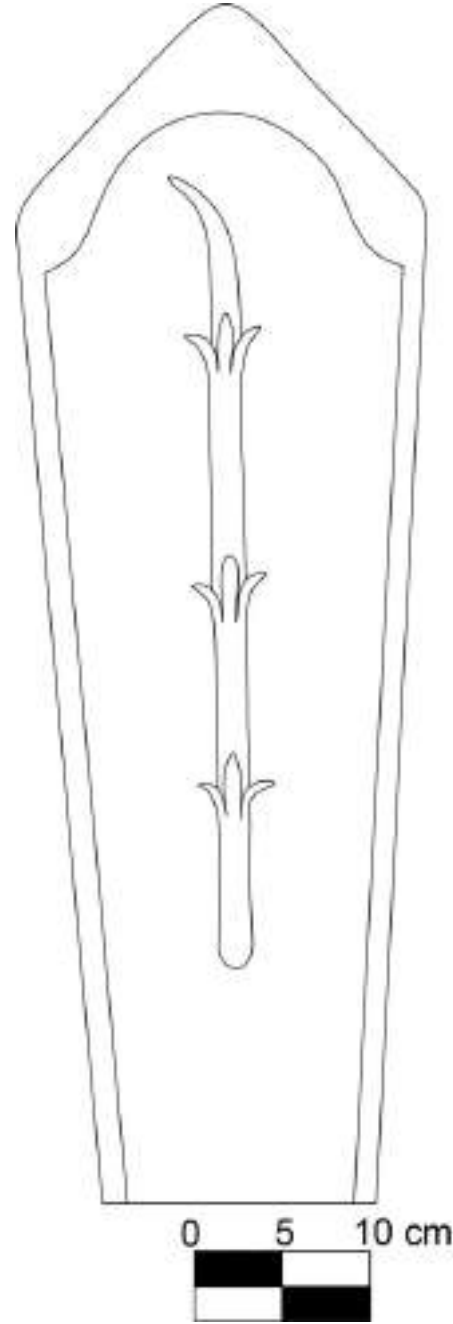
Resim 299. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

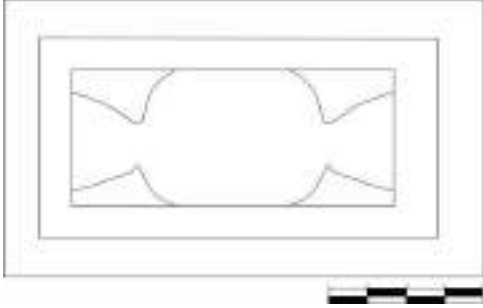
Resim 300. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

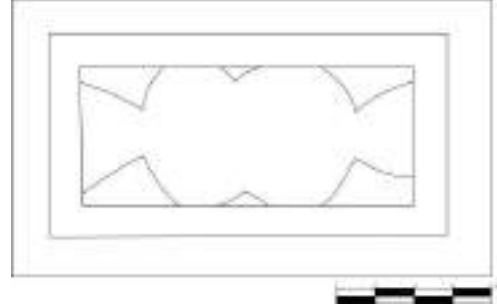
Resim 301. KC-01ba katalog numaralı baş taşı çizimi

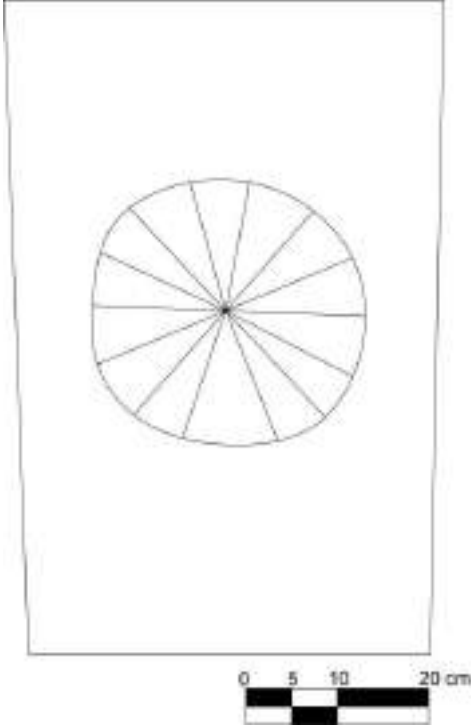
Resim 302. KC-01ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

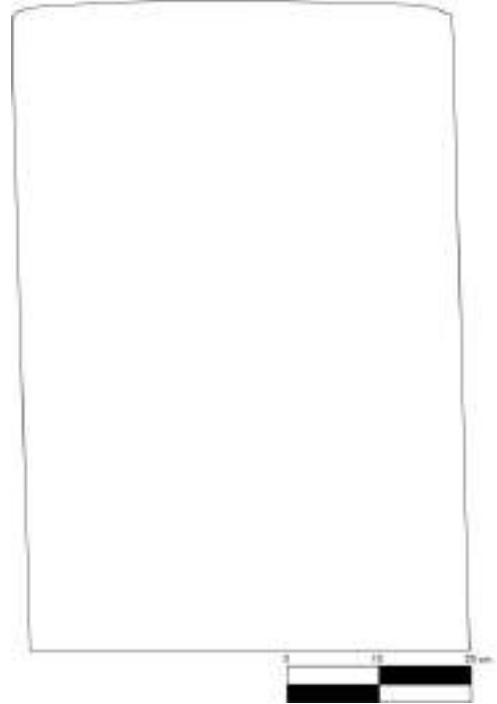
Resim 303. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 304. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 305. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 306. KC-01ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-02b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hüseyin Efendi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 1258/M 1842-43
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Baş taşında ve sembolik lahitte zemin oyma ve kazıma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 70 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٢٥٨	Sene 1258
.....	
.....	
المرحوم المغفور	El- merhûm el-mağfûr
.....	
حسين افندى روحه	Hüseyin Efendi ruhuna
الفاطحه	el-Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, yukarıda hafif kavis yaparak düz bir şekilde sonlanmaktadır. Baş taşının üst kısmında kırılma meydana geldiği için tepeliği hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Baş taşının kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Serlevha bölümü ile son kartuş diğer kartuşlara göre daha köşelidir. İçerisinde ise tarih kaydı bulunmaktadır. Diğer metinler ise malzemenin yumuşaklığından dolayı oldukça fazla bozulmalara maruz kalmışlardır. Baş taşı, üstü kapalı sembolik bir lahit üzerine oturtulmuştur.

Sembolik lahdin kuzey ve güney yüzeylerinde içi boş tabula ansata şekli yer almaktadır. Lahdin doğu ve batı yüzeyinde ise herhangi bir motife rastlanmamaktadır.

Resim 307. KC-02b katalog numaralı baş taşı.

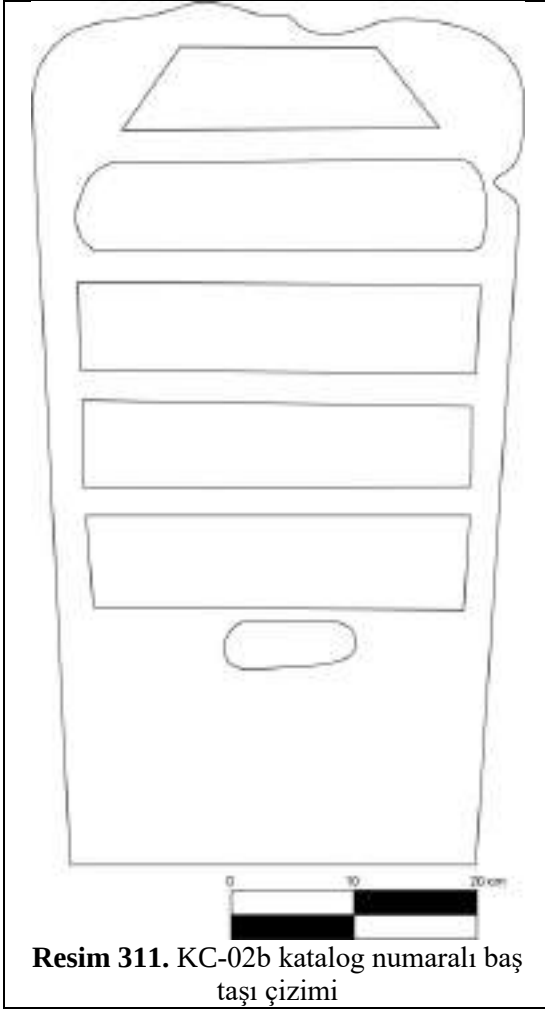
Resim 308. KC-02b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

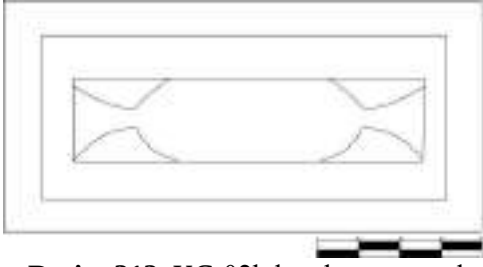

Resim 309. KC-02b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

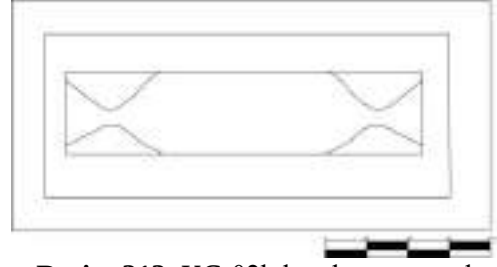

Resim 310. KC-02b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

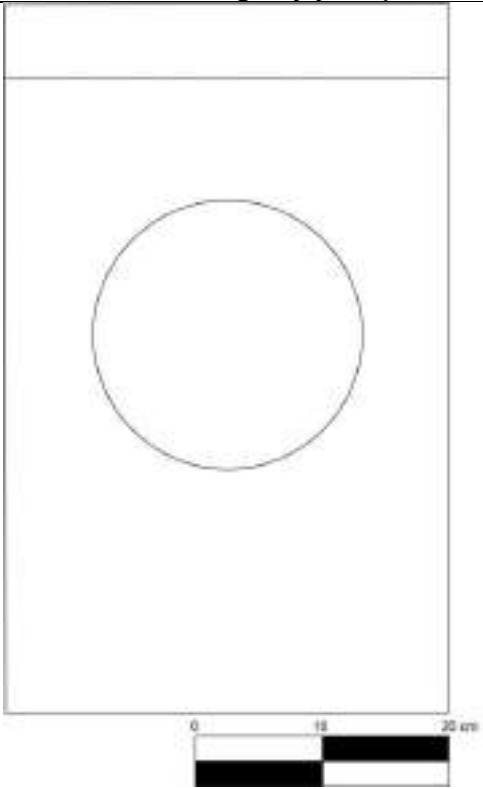

Resim 312. KC-02b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 313. KC-02b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 314. KC-02b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Katalog No	KC-03b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 1325/M 1907-08
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Taşlarda zemin oyma ve kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 37 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	42x115x70
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٣٢٥ فاتحه	Sene 1325 Fatiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Mezar taşının alt kısmı kırık olduğu için kitabe metninin tamamı hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Mevcut kısımda ise üç sıra kartuş bulunmaktadır. Serlevha bölümü daha dar bir kartuş olup içerisine tarih kaydı düşülmüştür. Diğer iki sıra kitabe metninde ise oluşan bozulmalardan dolayı okunamamaktadır. Baş taşı, üstü kapalı sembolik bir lahdin üzerine oturtulmuştur. Fakat taşın bu lahde ait olup olmadığı kesin değildir.

Sembolik lahdin güney ve kuzey yüzeylerinde içi boş tabula ansata şekli yer almaktadır. Batı yüzeyinde ise içerisinde sekiz dilim bulunan madalyon yer almaktadır. Doğu yüzeyinde ise herhangi bir motif yer almamaktadır. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 315. KC-03b katalog numaralı baş taşı.

Resim 316. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

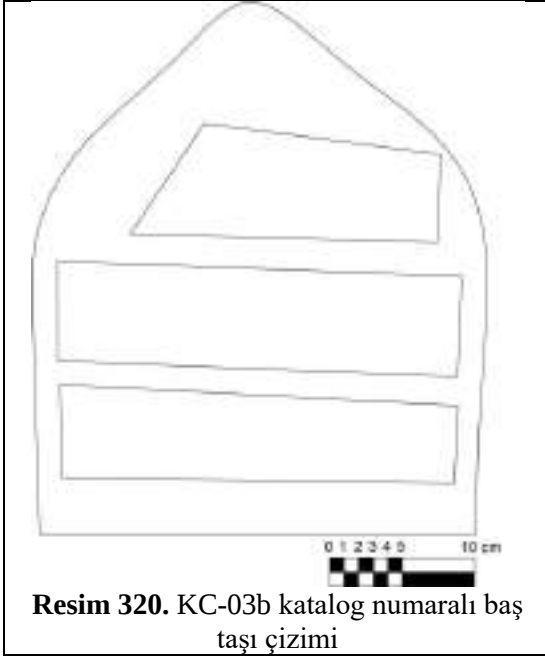
Resim 317. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

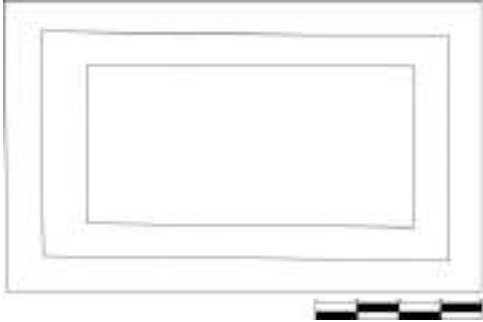

Resim 318. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

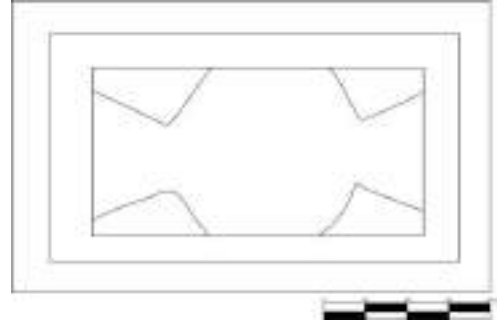

Resim 319. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

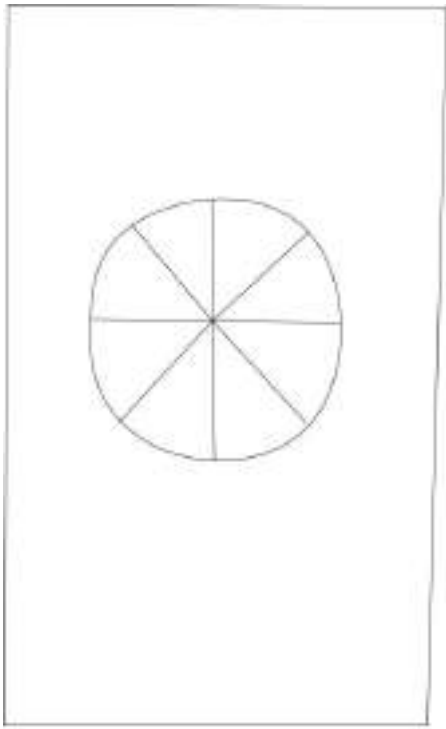

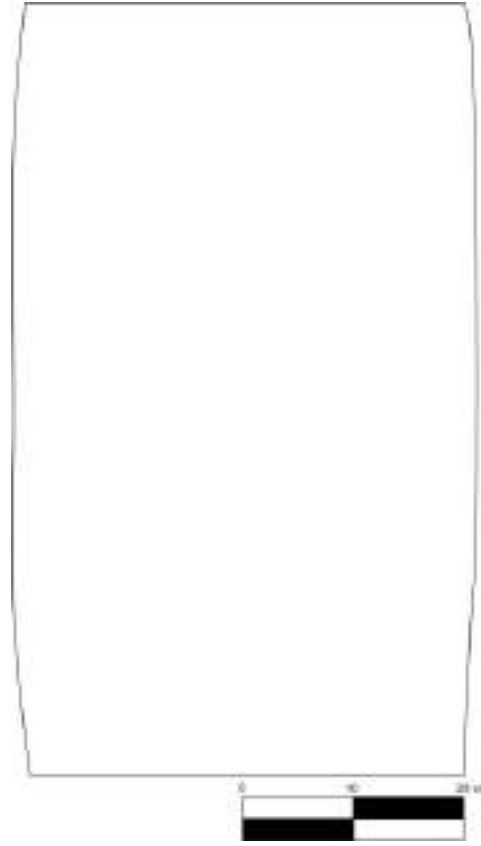
Resim 321. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 322. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 323. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 324. KC-03b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-04
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sembolik lahit küfekidir. Lahitte kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	43x127x54
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Sembolik lahdin üstü kapalıdır. Lahdin ayak ve baş taşları ise yerinde mevcut değildir. Malzemenin küfeki olması hasebiyle lahitte oldukça fazla yıpranmalar söz konusudur. Sembolik lahdin güney-kuzey taraflarında içi boş tabula ansata şekli bulunmaktadır. Fakat lahdin kuzey tarafı fazla tahrip olmuş durumdadır. Sembolik lahdin doğu tarafında ise mihrabı andıran bir şekil bulunmaktadır. Şeklin içi boş bırakılmıştır. Lahdin batı tarafında ise herhangi bir motif unsuruna rastlanmamaktadır.

Resim 325. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

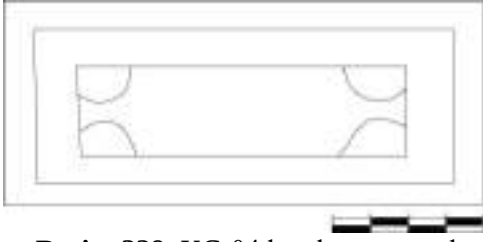
Resim 326. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

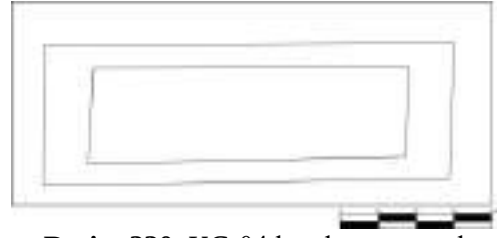
Resim 327. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

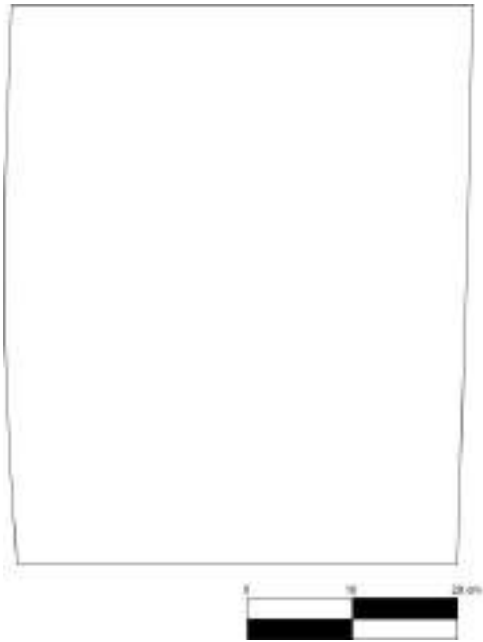
Resim 328. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

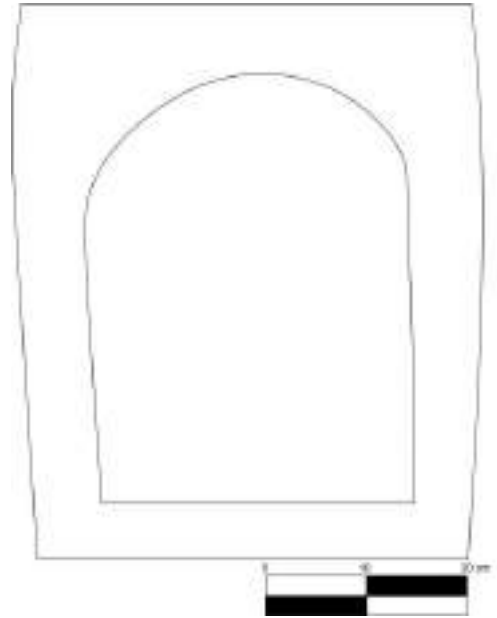
Resim 329. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 330. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 331. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 332. KC-04 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-05b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hüseyin Nesib Bey
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 23 Muharrem 1314/M 4 Temmuz 1896/22 Haziran 1312
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Sembolik lahit küfekidir. Baş taşında zemin oyma tekniği, sembolik lahitte ise zemin oyma ve kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	25 × 88 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	42x105x53
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هوالباقى حضرت محمد سعيد خادمى احفادندان قره مان مفتيسى حاجى حسيب افندى زاده يوز غاد متصرف اسبقى حسين نسيب بك روحنه فاتحه سنه ٢٣ محرم ١٣١٤ رومى ٢٢ حيزران ١٣١٢	Hüve'l-Bâki Hazret-i Muhammed Sa'îd Hâdimî ahfâdından Karaman Müftüsü Hacı Hasîb Efendi-zâde Yozgat mutasarrıf esbâkı Hüseyin Nesib Bey rûhuna Fâtîha 23 Muharrem 1314 Rûmî 22 Haziran 1312

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli gövde ve bu gövdeye ince bir boyun bölümü ile bağlanan fes şeklindeki başlıktan oluşmaktadır. Başlık, alt çapı üst çapına oranla geniş olan ve kenar eğimi iç bükey olarak verilen hamidi kalıplı fesin yanında bir de püskülü bulunmaktadır. Baş taşının kitabe metni dokuz sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Sembolik lahdin güney tarafında içinde çarkıfelek motifi tabula ansata şeklinin içine yerleştirilmiştir. Sembolik lahdin kuzey tarafında ise içi boş tabula ansata yer almaktadır. Fazla bozulmalardan dolayı net bir bilgi verilememektedir. Sembolik lahdin batı yüzeyinde de çarkıfelek motifi ile içi boş madalyon yer almaktadır. Doğu yüzeyinde ise herhangi bir motife rastlanılmamaktadır.

Resim 333. KC-05b katalog numaralı baş taşı.

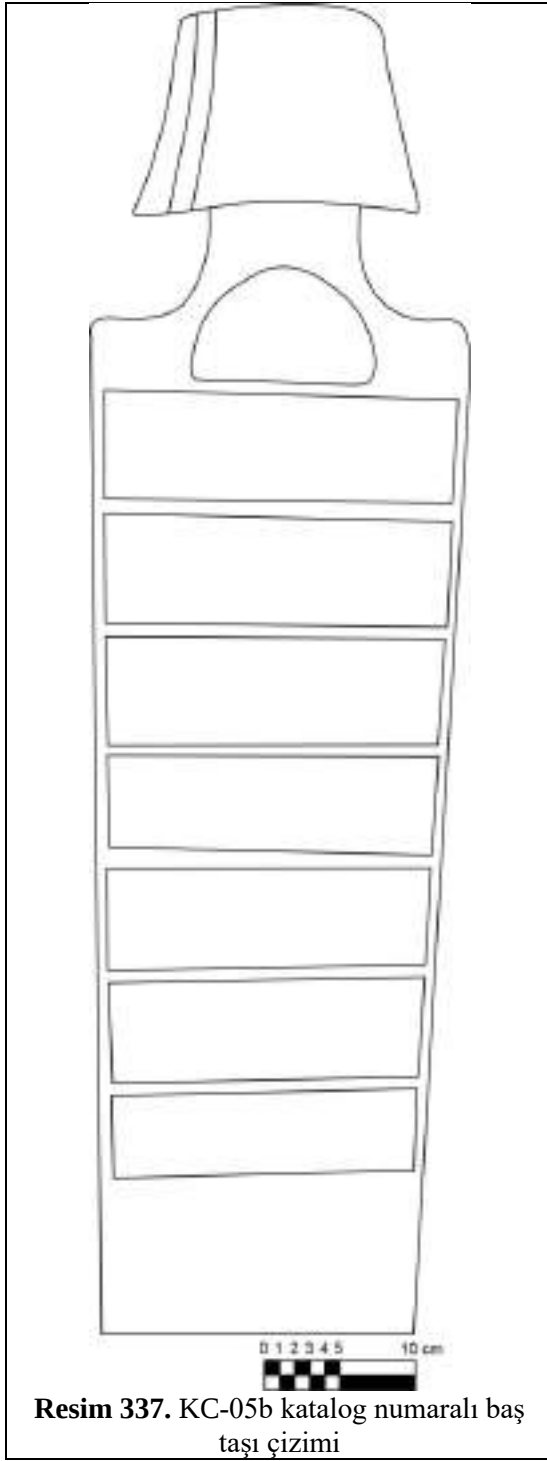
Resim 334. KC-05b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

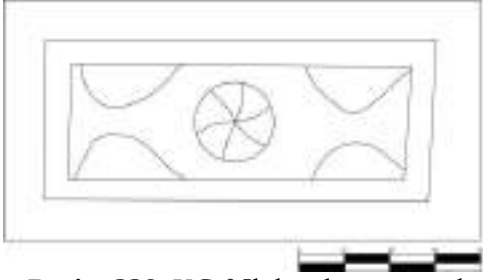

Resim 335. KC-05b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

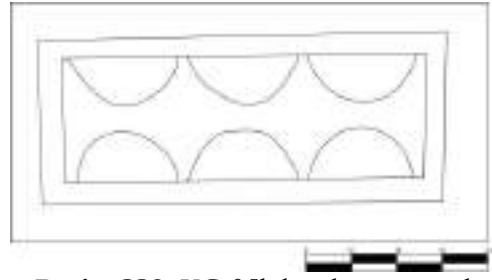

Resim 336. KC-05b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

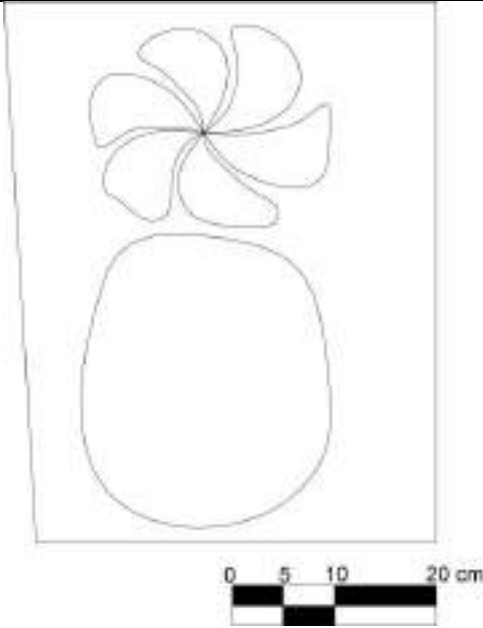

Resim 338. KC-05b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 339. KC-05b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 340. KC-05b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Katalog No	KC-06
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sembolik lahit küfekidir. Lahitte kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	44x128x65
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Mezar yapısı üstü kapalı sembolik lahittir. Lahdin baş ve ayak taşları yerlerinde mevcut değildir. Sembolik lahdin güney ve kuzey yüzeylerinde içi boş tabula ansata bulunmaktadır. Lahdin doğu ve batı yüzeyinde ise herhangi bir motif bulunmamaktadır.

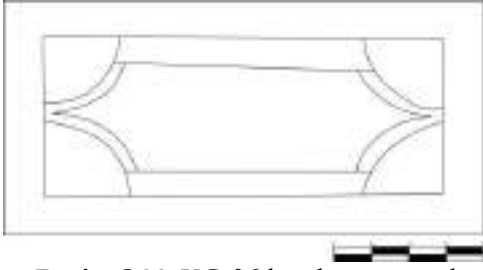
Resim 341. KC-06 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

Resim 342. KC-06 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

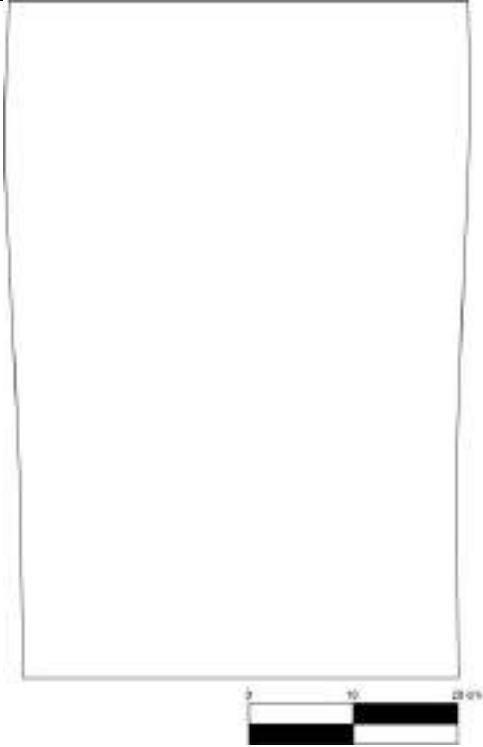
Resim 343. KC-06 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 344. KC-06 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 345. KC-06 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 346. KC-06 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Katalog No	KC-07-1b/KC-07-2b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	1b ve 2b baş taşları ile sembolik lahit küfekidir. Bu taşlarda kazıma ve zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	28 × 28
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	13 × 20
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	43x128x70
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Sembolik lahdin ayak ve baş taşlarının oturtulduğu bölümlerde gövdesiz iki adet başlık bulunmaktadır. Baş taşının olması gereken yerdeki başlık, boru şeklindeki bir fesin üzerinin yarıdan fazlası sarıkla sarılmıştır. Ayak taşı bölümüne yerleştirilmiş olan başlık ise bir festir. Bu başlıkların bu mezar yapısına ait olup olmadığı kesin bilinmemektedir. Hazirenin düzenlemeleri esnasında bu lahdin üzerine konulduğu düşünülmektedir. Sembolik lahdin güney-kuzey cephelerinde tabula ansata şekli yer almaktadır. Lahdin güney cephesindeki tabula ansatanın ortasında ibrik motifi, kuzey cephesindeki tabula ansatanın ortasında da çarkifelek motifi yer almaktadır. Lahdin batı cephesinde içi boş madalyon bulunmaktadır. Doğu cephesinde ise sekiz dilimli madalyon vardır.

Resim 347. KC-07-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 348. KC-07-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 349. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

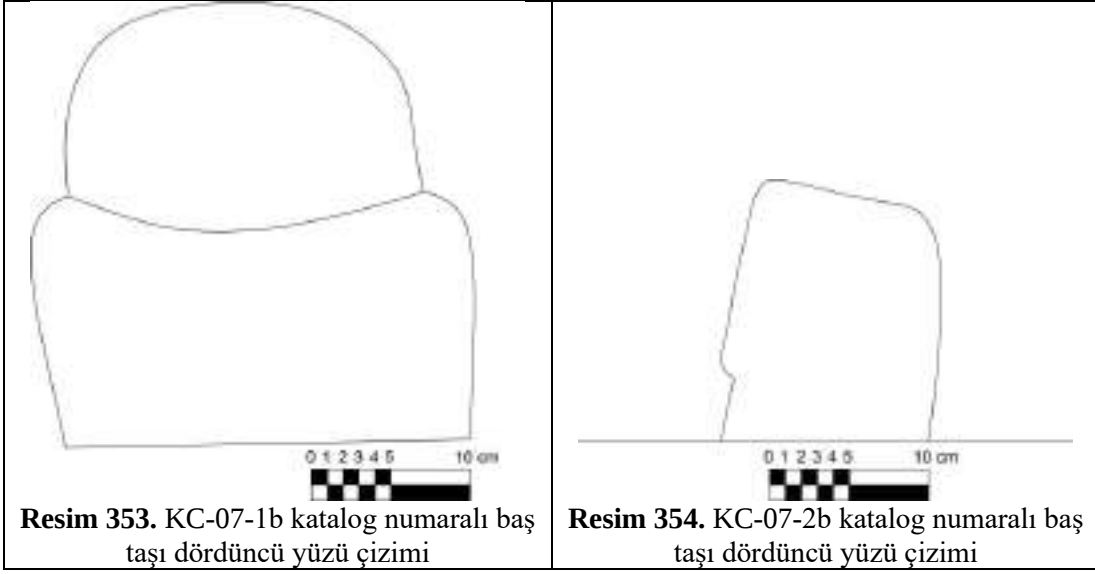
Resim 350. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

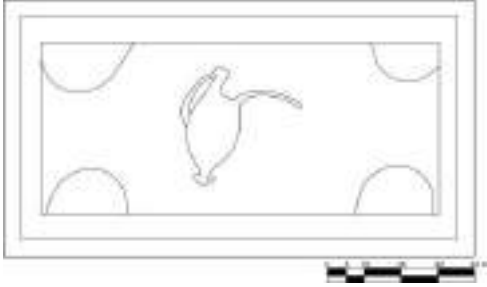

Resim 351. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

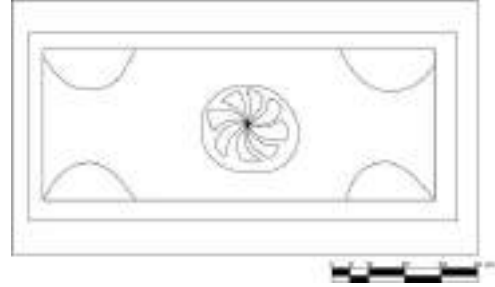

Resim 352. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

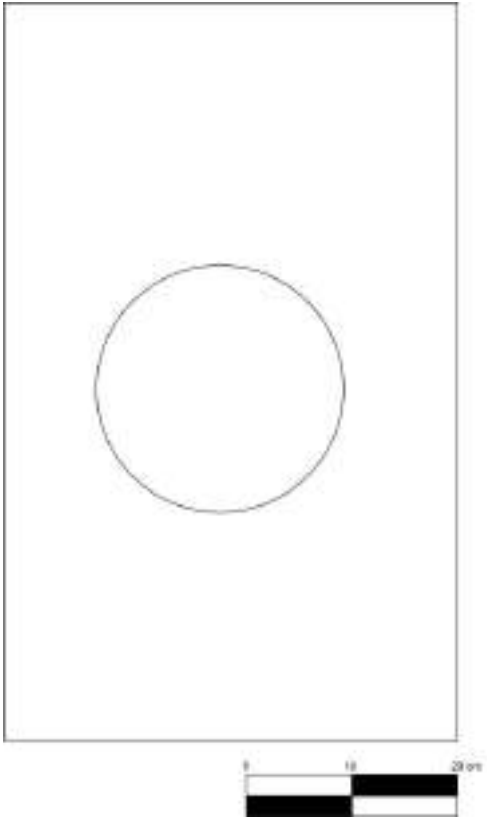

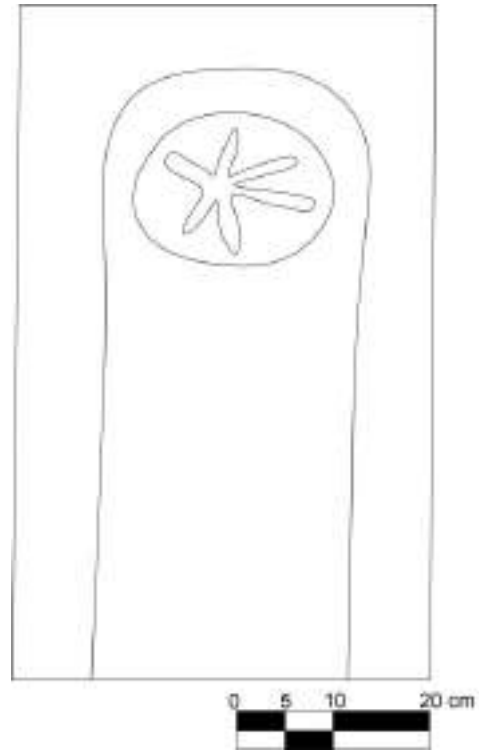
Resim 355. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 356. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 357. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 358. KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-08b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri kullanılmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 38
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	37x114x70
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Üstü kapalı sembolik lahdin baş taşı bölümünde gövdesi olmayan bir başlık bulunmaktadır. Başlığın hazirenin düzenlemeleri esnasında buraya konulduğu düşünülmektedir. Başlık, bir iç fesin üzerinin sarıkla sarılmasıyla oluşmuş bir fes türüdür. Fesin tepesinde küçük bir çıkıntı bulunmaktadır. Ayak taşı bölümü ise boştur. Lahdin güney cephesinde bir tabula ansata şekli vardır. Tabula ansatanın ortasında ise bir daire içerisine yerleştirilmiş eşit altı dilimli rozet yer almaktadır. Bu rozetin aynısı lahdin batı cephesinde de bulunmaktadır. Lahdin kuzey yüzeyinde ise içi boş tabula ansata şekli yer almaktadır.

Resim 359. KC-08b katalog numaralı baş taşı.

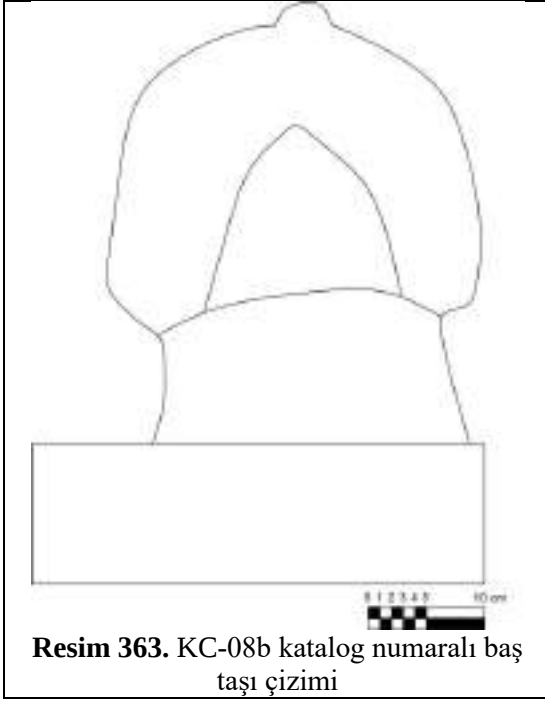
Resim 360. KC-08b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

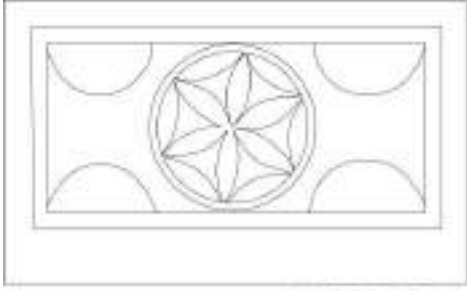

Resim 361. KC-08b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

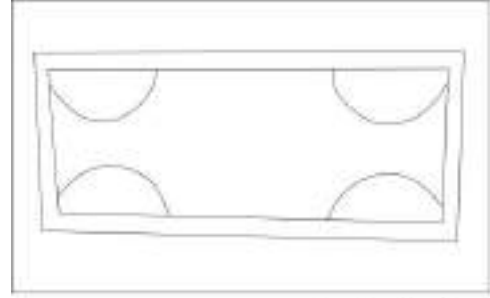

Resim 362. KC-08b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

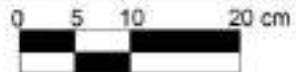
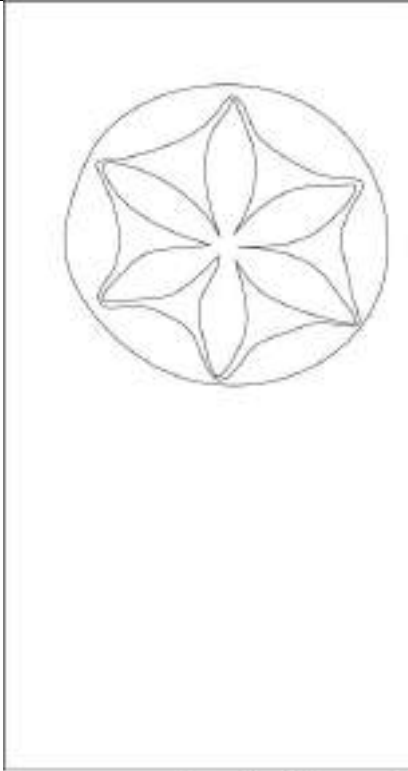

Resim 364. KC-08b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 365. KC-08b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 366. KC-08b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

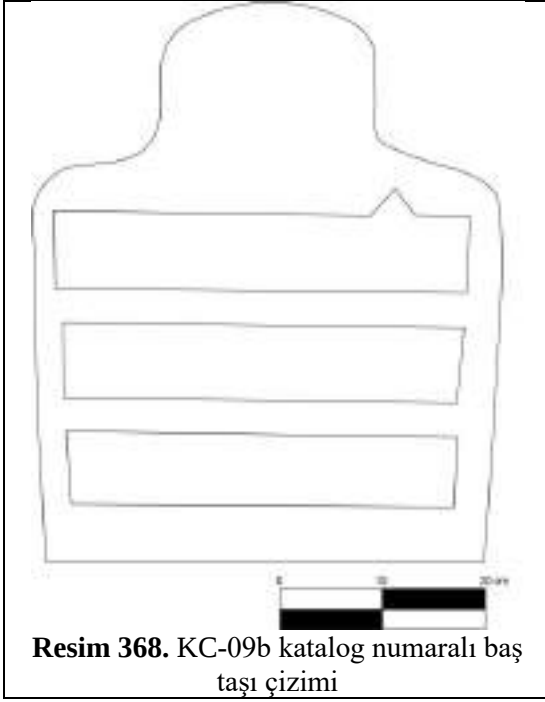
Katalog No	KC-09b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hacı Muhammed Emin
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	46 × 54 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور مورلى ... الحاج محمد امين روحنه	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh el-merhûm el-mağfûr Moralı el-Hâc Muhammed Emin rûhuna ...

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Mezar taşının alt kısmı betonla zemine sabitlendiği için tüm gövde hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Mevcut gövde üzerinde üç sıra kartuş yer almaktadır. Kartuş içerisindeki kitabe metninde bozulmalardan kaynaklı bazı kelimeler okunamamaktadır.

Resim 367. KC-09b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-10ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Ali Efendi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfekidir. Baş taşında zemin oyma ve kazıma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	43 × 94 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	45 × 48 × 17
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
اه من الموت زيارتدن مراد انجق دعادر بوكن بكا ايسه يارين سكا المرحوم قصبه لى حاجى كامل اغا زاده على افندى (روحنه)	Âh mine'l-mevt Ziyâretten maksad ancak duâdır Bugün bana ise yarın sanadır el-merhûm Kasabalı Hâcî Kâmil Ağa-zâde Ali Efendi (ruhuna)

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde ve bu gövdeye kalın bir boyun ile bağlanan başlıktan oluşmaktadır. Başlık, iç fesin alt yarısının kalınca sarılmasından oluşmuş bir fes başlık tiptir. Taşın alt kısmı betonla zemine sabitlendiği için kartuş sayısı ya da gövdenin boyutu hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Mevcut gövde üzerinde altı sıra kartuş bulunmaktadır.

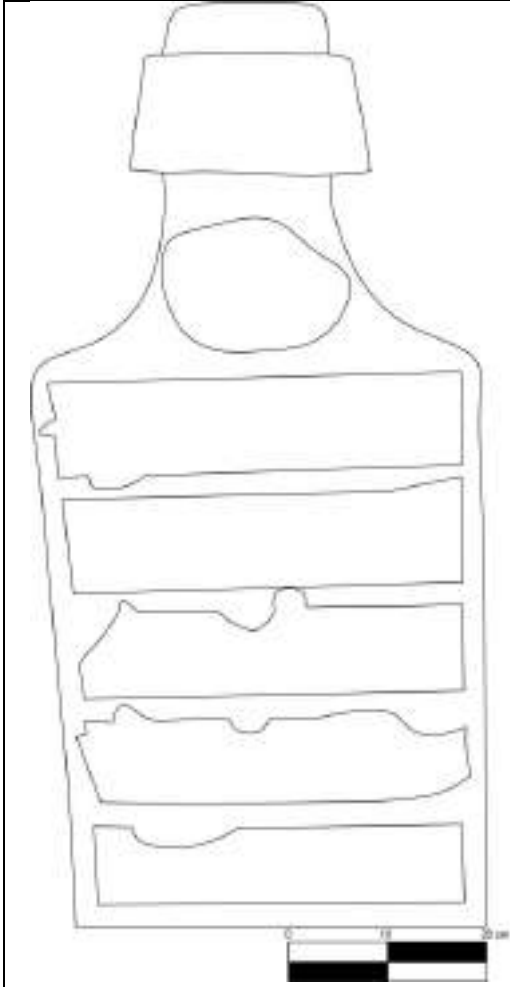
Ayak taşı ise, düşey dikdörtgen biçimli bir gövde ve bu gövdenin yarım daire kemer tepelikle sonlanmasından oluşmaktadır. Taş üzerinde herhangi süsleme unsuru bulunmamaktadır.

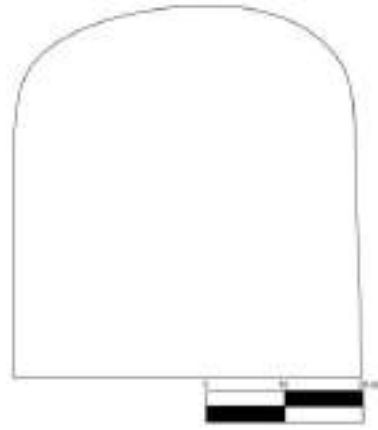
Resim 369. KC-10ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 370. KC-10ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 371. KC-10ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 372. KC-10ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KC-11ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfeki, ayak taşı ise mermerdir. Taşlarda zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 80 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	19 × 108 × 5
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو الغفور يا ناظر أبقري متفكراً بحالي كنت مثلك بامسي تكون غداً مثلي خادمي زاده روحیچون الفاتحه	Hüve'l-Gafür Yâ nâzıran bi-kabrî Mütefekkiran bi hâlî Küntü mislûke bi emsi tekûne ğaden misli Hâdimîzâde rûhıyçün el-Fâtîha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, üçgen bir tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni serlevhaya kadar çift sıra halinde dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Alınlığın ortasına üçgen bir kartuş içerisine işlenen serlevha bölümünde başlangıç ifadesinin yanı sıra stilize çiçek motifi de yer almaktadır. Mezar taşının alt kısmı zemine betonla sabitlendiğinden dolayı gövdenin uzunluğu hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Malzemenin yumuşaklığından dolayı taş üzerinde oldukça fazla bozulmalar görülmektedir.

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli ayak taşı, sivri kemerli bir tepelikle sonlanmaktadır. Taşın gövdesi bir çerçeve içerisine alınmış ve gövdenin ortasında ucu hafif sola eğik durumda olan üzerinde üç sıra yaprağı bulunan selvi motifi yer almaktadır.

Mezar yapısındaki baş taşı ile ayak taşının birbirine form olarak benzemediklerinden dolayı hazirenin düzenlemeleri esnasında aynı mezar yapısına yerleştirildikleri tahmin edilmektedir.

Baş Taşı Türkçesi:

O Gafûrdur
Ey benim kabrime bakan
Benim hâlimi düşünen
Ben dün senin gibiydim
Yarın sen benim gibi olacaksın
Hâdimîzâde

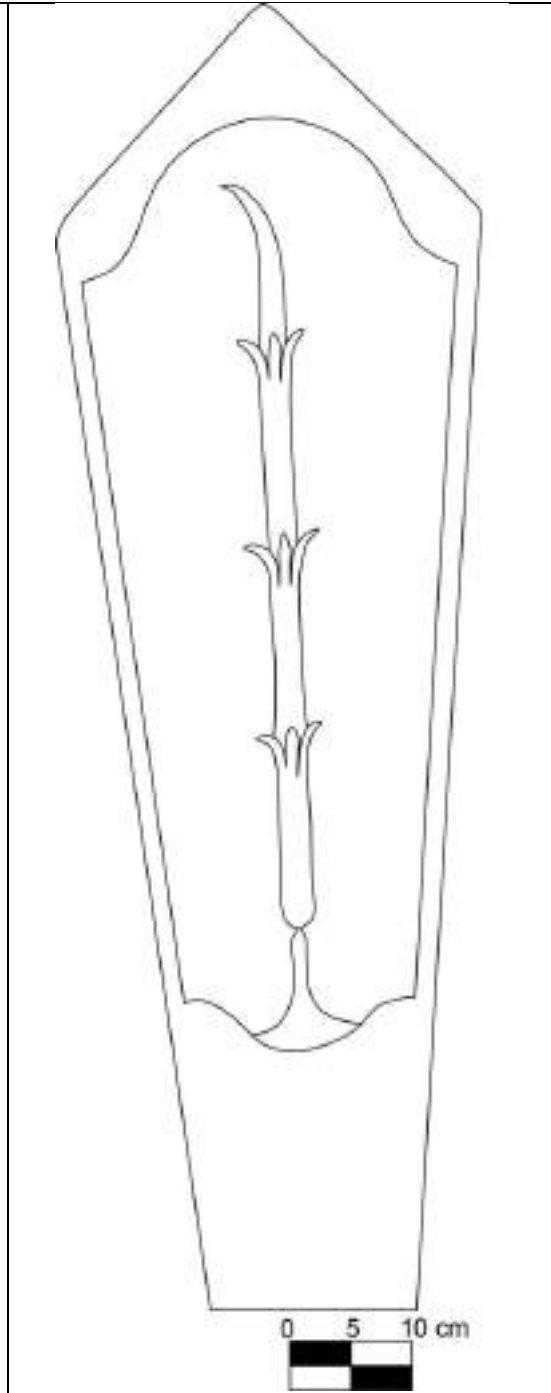
Resim 373. KC-11ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 374. KC-11ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 375. KC-11ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 376. KC-11ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KC-12ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Çerçeveleli Mezar
Taş Tarihi	H 1207/M 1792-93
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfektir. Taşlarda zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	46 × 162 × 18
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 68 × 17
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي	Hüve'l Baki
...	...
...	...
...	...
...	...
... شيخ	... Şeyh
... محمد	... Muhammed
...	...
... محمد ...	... Muhammed..
... احمد	... Ahmed
... سنة ١٢٠٧	... sene 1207
...	...
...	...
...	...

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, bir boyunla başlık kısmına bağlanmaktadır. Başlık, üzeri genişçe bir sarıkla sarılmış fes formundadır. Baş taşının kitabe metni on dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taş üzerinde oldukça fazla bozulmalar görülmektedir. Bu nedenle çoğu kelime okunamamaktadır.

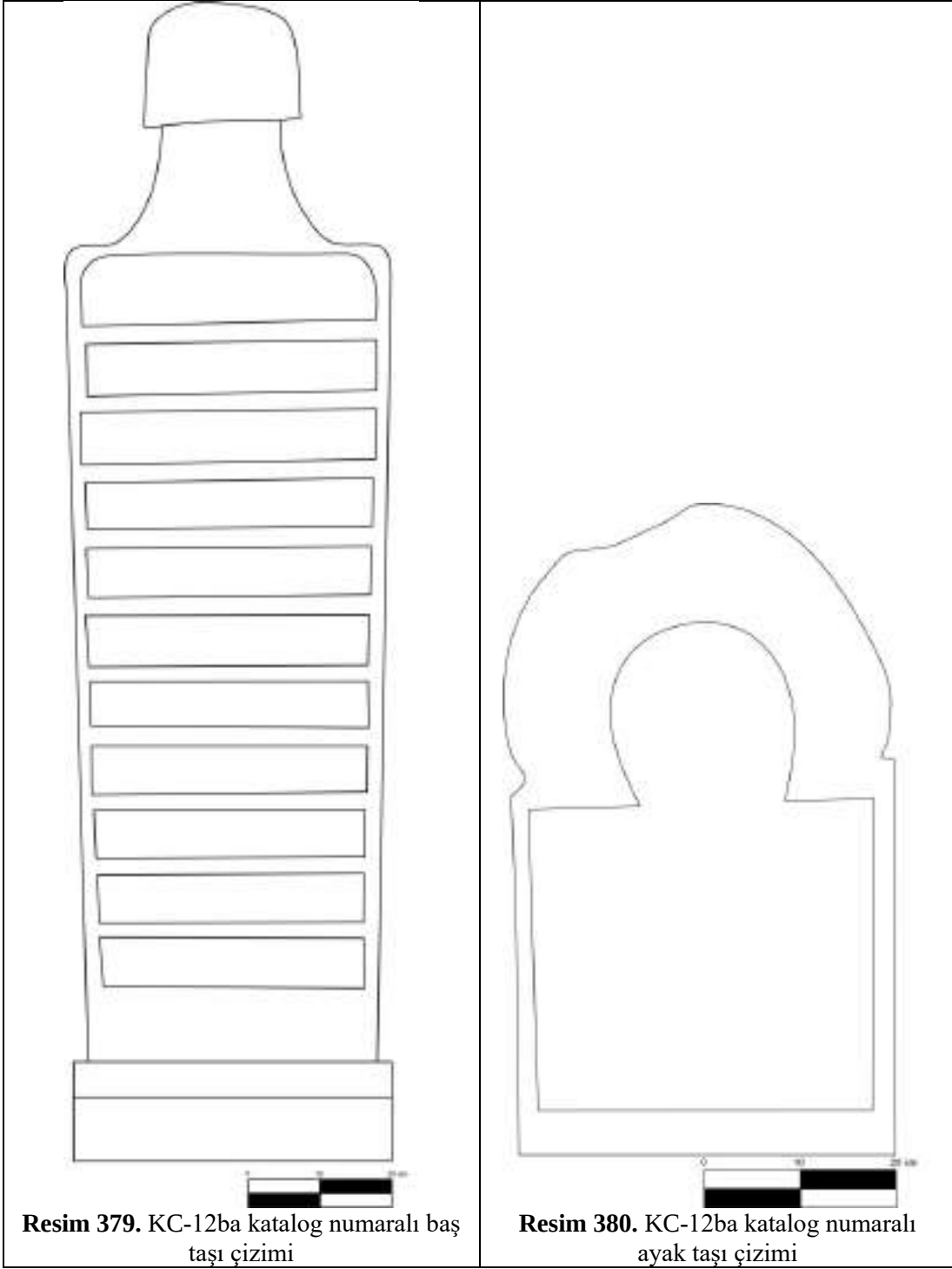
Düşey dikdörtgen biçimli ayak taşı, yarım daire kemer tepelikle sonlanmaktadır. Ayak taşının alt kısmı kopmuş ve daha sonrasında kalan kısmının bir betonla mezar yapısına sabitlendiği düşünülmektedir. Bu nedenle taşın tümü hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Ayak taşındaki çok fazla tahribattan dolayı taş hakkında kesin bir bilgi verilememektedir.

Resim 377. KC-12ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 378. KC-12ba katalog numaralı ayak taşı.

Katalog No	KC-13ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, düz tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları küfekidir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 61 × 16
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 22 × 17
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
..... لارند حاکمی زاده افندینک مخدومی روحین فاته ... سنه...	 Larende hâkimi Zâde efendinin mahdumu ... rûhı için Fâtiha Sene ...

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselen baş taşının üst kısmı çok az kırıktır ve düz tepelikle son bulmaktadır. Baş taşının kitabe metni dört sıra kartuş içerine hâk edilmiştir. Son sıradaki kartuş yarım daire formundadır.

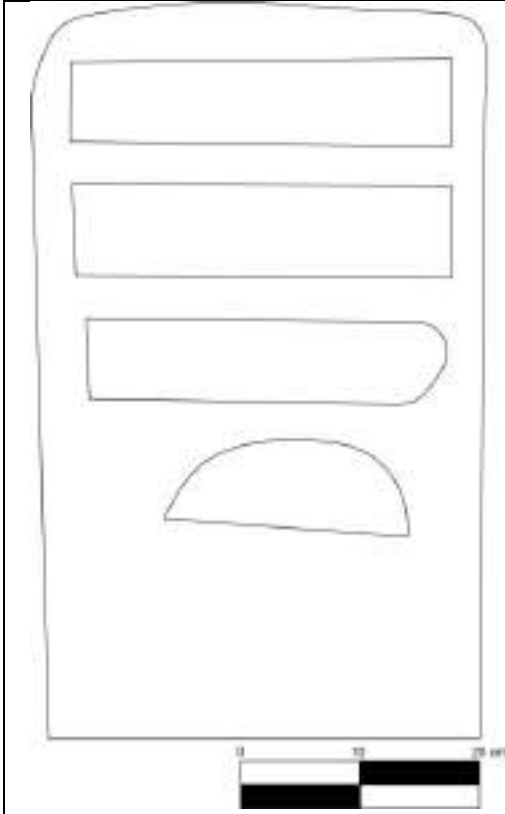
Mezar yapısının ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli bir gövdeye sahiptir. Fakat üst kısmının büyük bir bölümü kırıldığı için taş hakkında ayrıntılı bir bilgi verilememektedir.

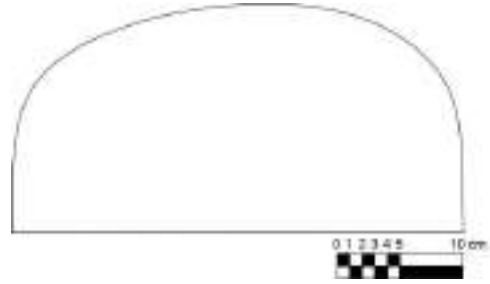
Resim 381. KC-13ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 382. KC-13ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 383. KC-13ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 384. KC-13ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KC-14b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Sembolik lahitte kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	17 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	43x125x66
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Mezar yapısı, üstü kapalı sembolik lahit formundadır. Sembolik lahdin baş taşı bölümüne konulmuş bir başlık bulunmaktadır. Başlık çok fazla tahribata uğramıştır. Fakat mevcut haliyle başlık, bir fes formundadır. Bu başlığın hazirenin düzenlenmesi esnasında bu lahde yerleştirildiği düşünülmektedir. Lahdin güney yüzünde kazıma tekniği yapılmış çerçevenin içerisine daire ve yarım dairelerden bir kompozisyon yapılarak yüzeye hareketlilik verilmiştir. Ortasında ise saadet düğümü ile madalyonlar birbirine bağlanmıştır. Lahdin kuzey cephesinde ise yine kazıma tekniği ile çerçeve yapılmıştır. İçteki çerçevenin içerisinde ise kenarlarda ikiyeşerli madalyonlar iç içe geçmiş vaziyettedir. Ortadaki motif ise yıpranmadan dolayı net değildir. Lahdin doğu ve batı cephesinde içi boş madalyon yer almaktadır.

Resim 385. KC-14b katalog numaralı baş taşı.

Resim 386. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

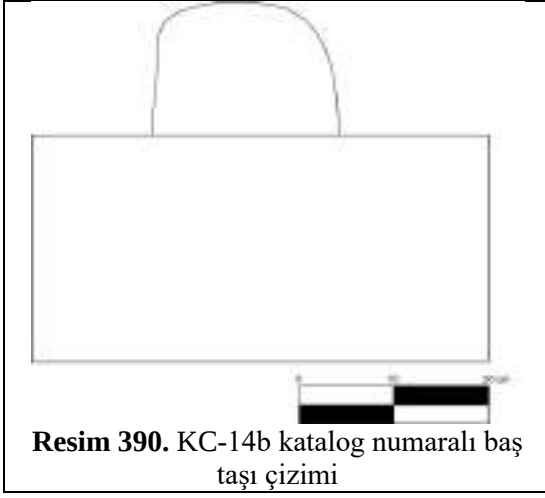
Resim 387. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

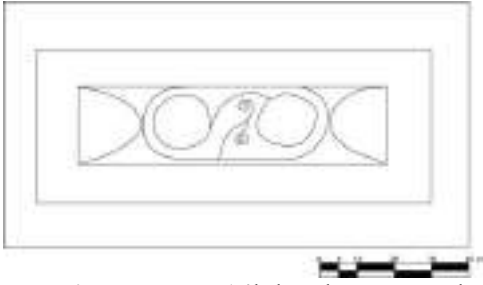

Resim 388. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

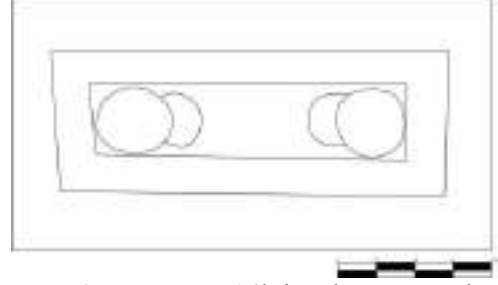

Resim 389. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

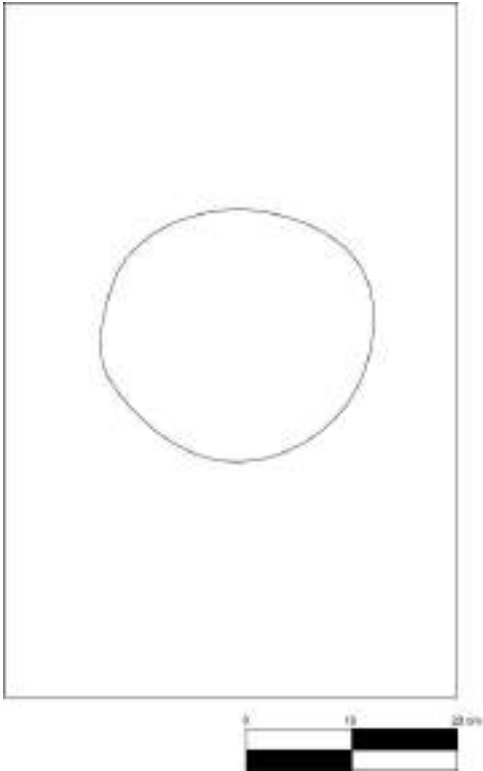

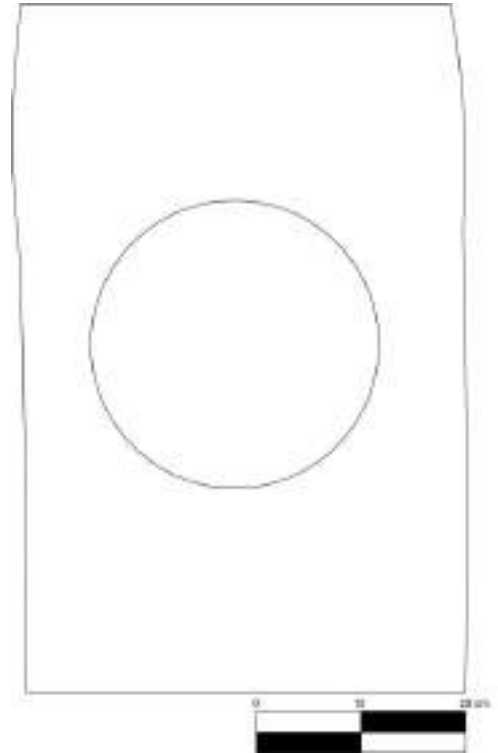
Resim 391. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 392. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 393. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 394. KC-14b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-15b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Taşlarda zemin oyma ve kazıma teknikleri kullanılmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 34
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	42x112x59
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Sembolik lahdin baş taşı bölümüne geliş güzel yerleştirilmiş olan başlık hazirenin düzenlenmesi esnasında buraya konulduğu tahmin edilmektedir. Başlık, kazıma tekniği kullanılarak çok derin olmayacak şekilde düşey dilimler yapılarak bir sarık formu vermiştir.

Sembolik lahdin hem güney cephesine hem de kuzey cephesine tabula ansata şekli işlenmiştir. Sembolik lahdin batı yüzünde içi boş madalyon, doğu yüzünde ise zemin oyma tekniği ile yapılmış mihrap formunda bir niş bulunmaktadır. Lahdin üstünde ayak taşı yerinde mevcut değildir. Lahdin ortasında ise bitki dikmek ya da su koymak için açılmış bir oyuk bulunmaktadır.

Resim 395. KC-15b katalog numaralı baş taşı.

Resim 396. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

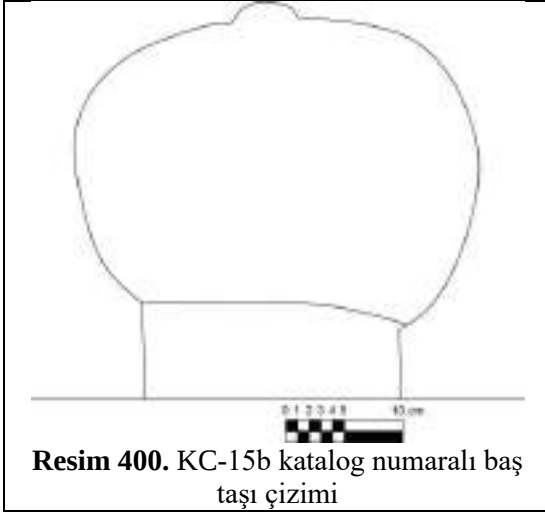
Resim 397. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

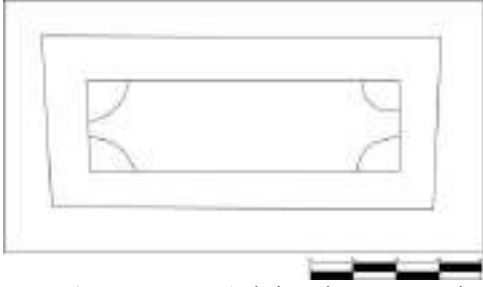

Resim 398. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

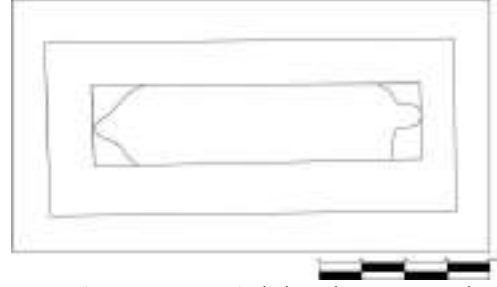

Resim 399. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

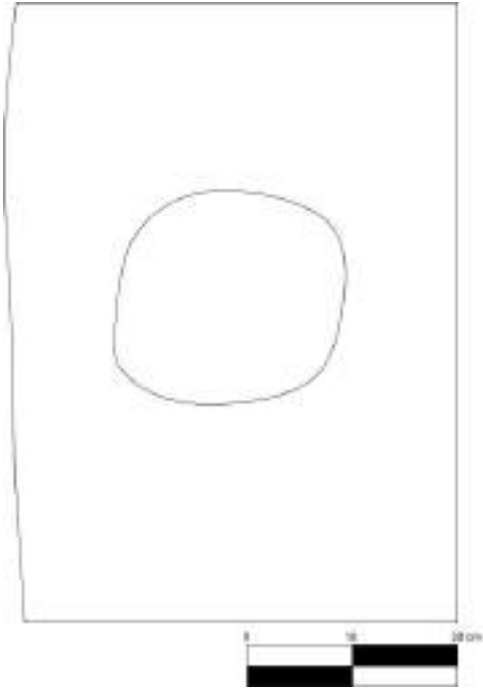

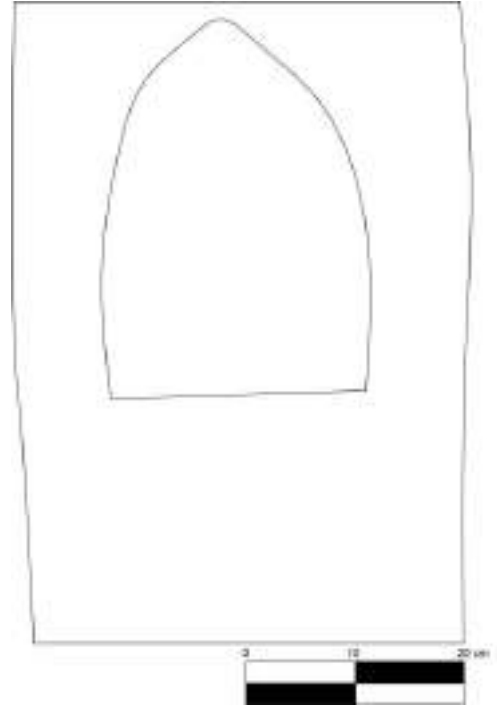
Resim 401. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 402. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 403. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 404. KC-15b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-16-1b/KC-16-2b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	1b ve 2b taşları ile sembolik lahit küfekidir. Taşlarda kazıma, sembolik lahitte ise kazıma ve zemin oyma teknikleri kullanılmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 28
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	20 × 18
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	42x140x69

Kitabe Metni

Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Sembolik lahdin baş taşı ile ayak taşı bölümlerine hazire düzenlemeleri esnasında geliş güzel bir şekilde başlıklar yerleştirilmiştir. Bu başlıkların sembolik lahde ait olmadıkları düşünülmektedir. Baş taşı bölümüne yerleştirilen başlık kazıma tekniği ile dilimleri belirginleştirilmiş düşey dilimli bir sarık başlıktır. Ayak taşı bölümüne yerleştirilen başlık ise yine kazıma tekniği uygulanarak yatay dilimli sarık başlık yerleştirilmiştir. Başlıklarda tahribatlar görülmektedir.

Üstü kapalı sembolik lahdin güney ve kuzey cephelerinde içi boş tabula ansata şekli bulunmaktadır. Lahdin doğu yüzünde zemin oyma tekniği ile yapılmış daire içinde eşit altı dilimli rozet yer almaktadır. Sembolik lahdin batı cephesinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamaktadır. Lahdin batı cephesinin önünde ise başka bir mezar yapısına ait baş taşı zemine betonla sabitlenmiştir. Ortada yer alan oyuk ise su koymak için açılmıştır.

Resim 405. KC-16-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 406. KC-16-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 407. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

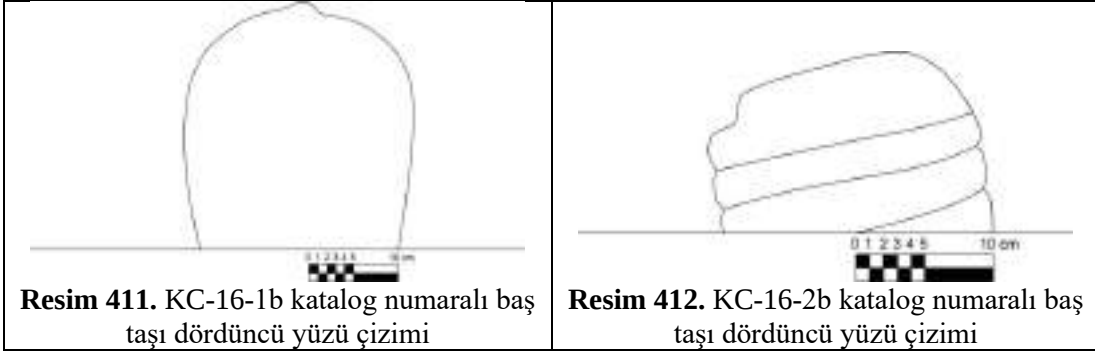
Resim 408. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

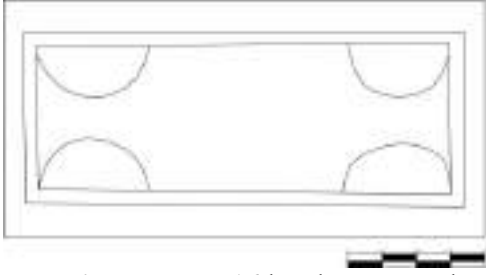

Resim 409. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

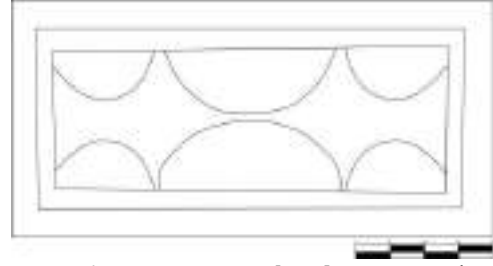

Resim 410. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

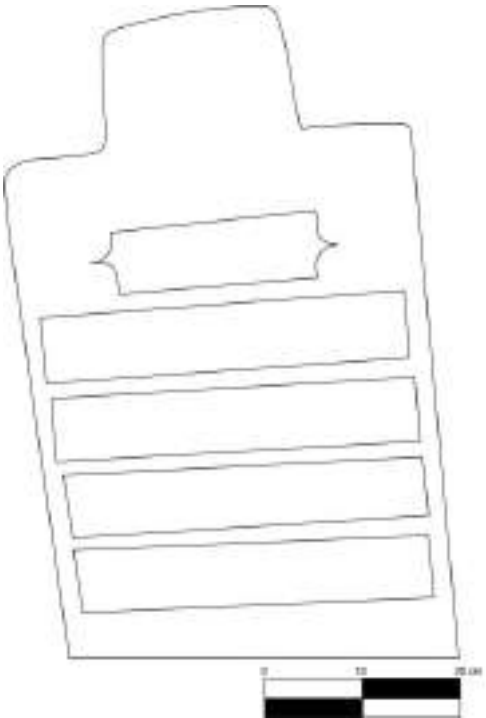

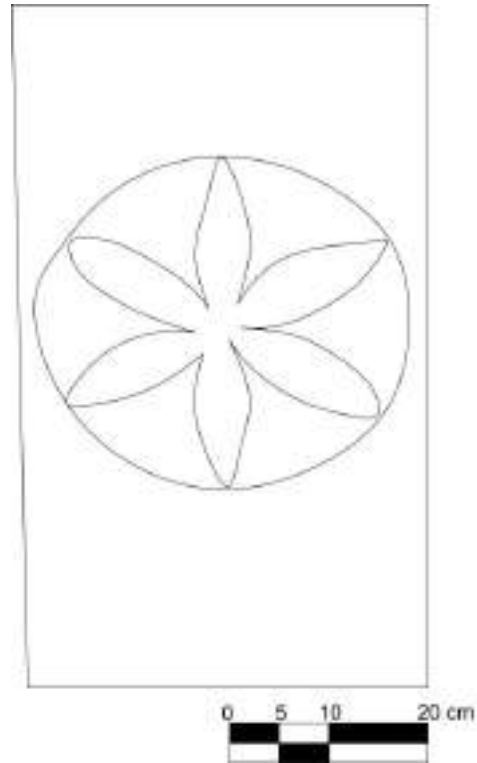
Resim 413. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 414. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 415. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 416. KC-16 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

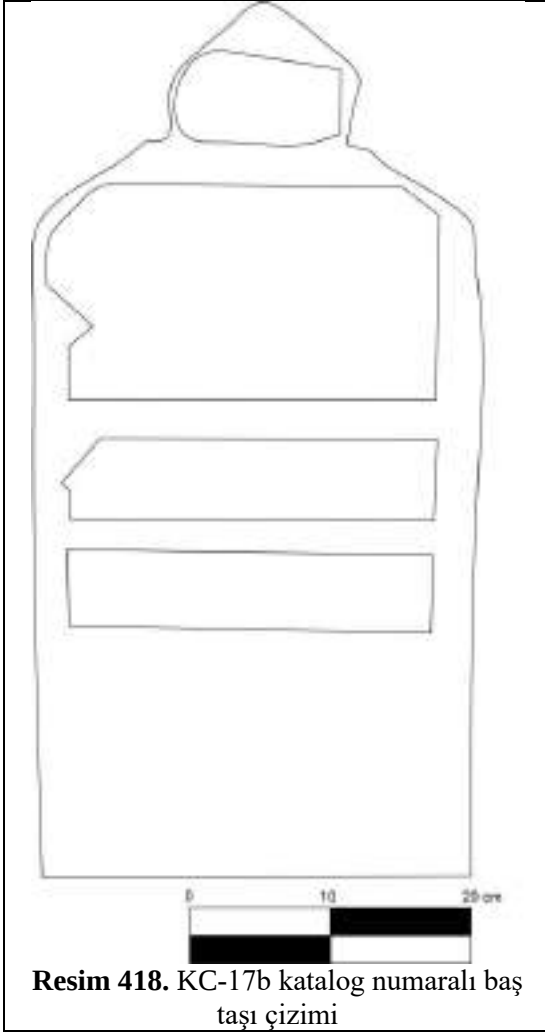
Katalog No	KC-17b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1295/M 1878
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 62 × 11
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٢٩٥ ... مولا	Sene 1295 mevlâ

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde dar bir üçgen bulunmaktadır. Taşın alt kısmı zemine betonla sabitlendiği için taş hakkında net bir bilgi verilememektedir. Mevcut baş taşı üzerinde beş sıra kartuş bulunmaktadır. Serlevha bölümü ise tepelik kısmına yerleştirilmiştir. Taş üzerinde oluşan fazla tahribattan dolayı kitabe metninin çoğu okunamamaktadır. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 417. KC-17b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-18ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfekidir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	37 × 46 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	45 × 128 × 15
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlüllâh el-merhûm el-mağfûr
...	...
...	...
...	...

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimlidir. Taşın üst kısmı kırık olduğu için taş hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Baş taşı üzerinde beş sıra kartuş bulunmaktadır. Kitabe metni zemin oyma tekniği ile bu kartuşlar içerisine hâk edilmiştir. Baş taşında oluşan bozulmalardan dolayı kitabe metni kesin olarak okunamamaktadır.

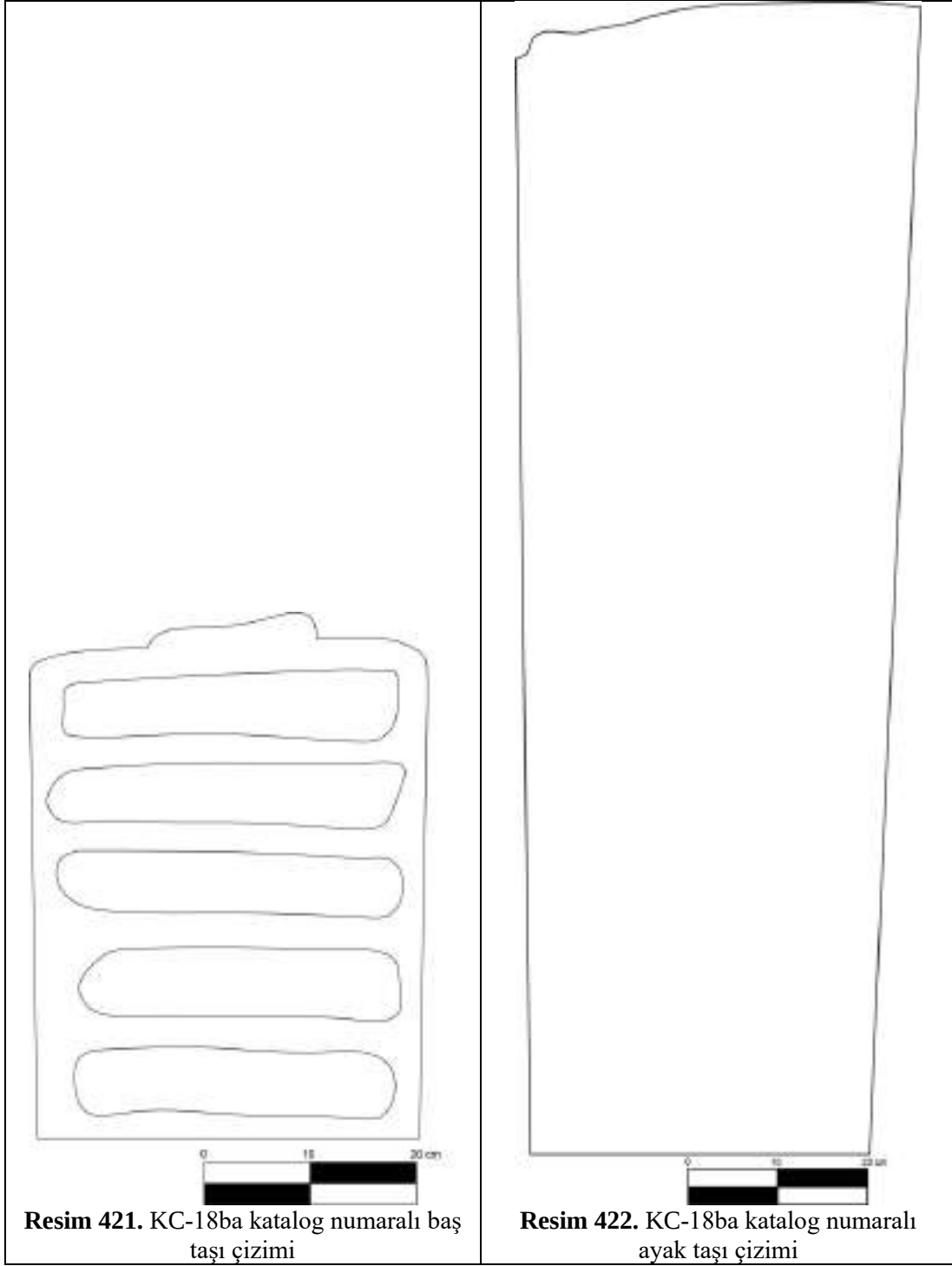
Toprak mezar yapısının ayak taşı, düşey dikdörtgen biçimli bir gövdeye sahiptir. Taşın üzerinde ise herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır. Üst kısmı kırık olduğundan dolayı tepeliği ya da başlığı hakkında da bir bilgi verilememektedir.

Resim 419. KC-18ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 420. KC-18ba katalog numaralı ayak taşı.

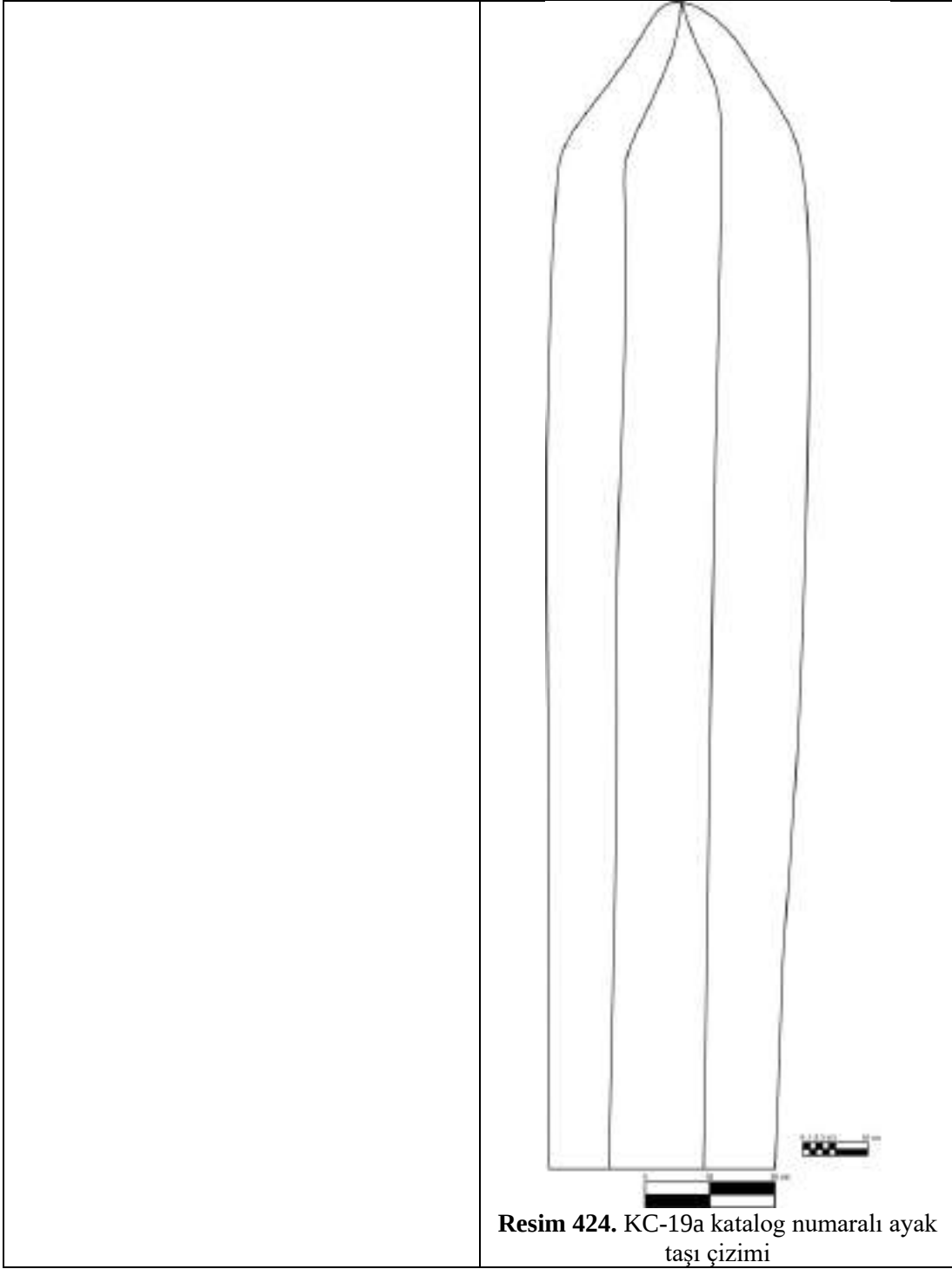
Katalog No	KC-19a
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Malzeme-Teknik	Ayak taşı küfekidir.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 180 × 24
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Toprak mezar yapısının baş taşı yerinde mevcut değildir. Mezar yapısının ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli olup üçgen bir tepelikle sonlanmaktadır. Eserin üzerinde ise herhangi bir süsleme unsuru ya da kitabe metni bulunmamaktadır.

Resim 423. KC-19a katalog numaralı ayak taşı.

Katalog No	KC-20b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Çerçeveveli Mezar
Taş Tarihi	H 1266/M 1849-50
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, düz tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 153 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	57x129
Kitabe Metni	

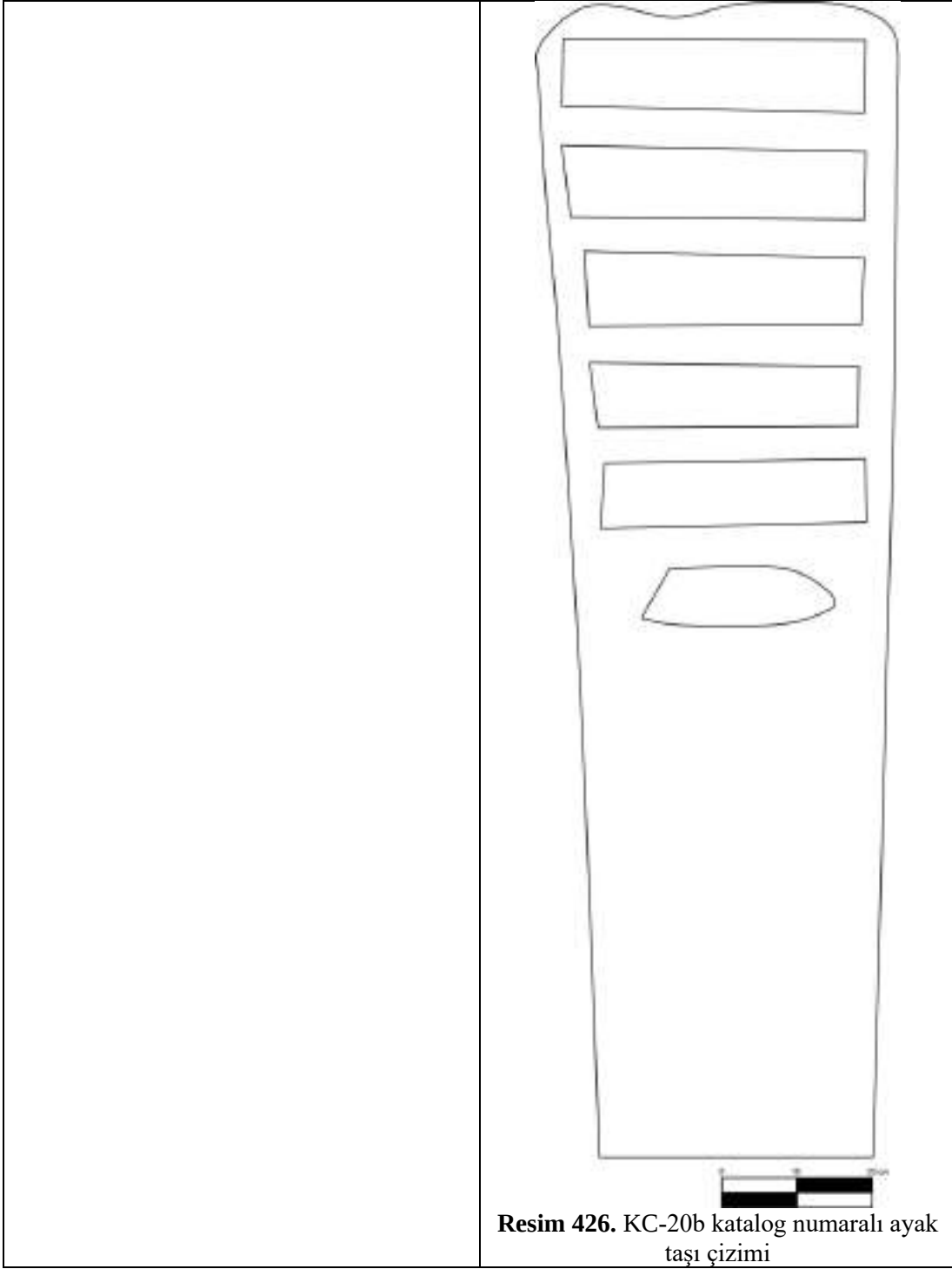
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور لارنده حاكمي مدرسي السيد حادمي زاده روحچون الفاتحه مع الصلوات سنه ١٢٦٦	Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlullah El-merhum el-mağfur Larende hakimi müderrisi Es-seyyid Hadimizâde ruhıçün el-Fatiha mea's salavât Sene 1266

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde düz bir tepelikle sonlanmaktadır. Taşın tepelik kısmında az da olsa kırılma bulunmaktadır. Baş taşının kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taş üzerinde oluşan bozulmalardan dolayı metnin bazı kelimeleri okunamamaktadır. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 425. KC-20b katalog numaralı ayak taşı.

Katalog No	KC-21-1b/KC-21-2b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Çerçeveveli Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	1b, 2b taşları ile sembolik lahit küfekidir. 1b ve 2b taşlarında kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	25 × 30
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 28
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	25x190x70
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yüksek çerçeveveli mezar tipinde olan mezar yapısının çevresi üç sıra halindeki blok taşlardan oluşmaktadır. Üç sıra halindeki blok taşların ayak ve baş taşlarının konulduğu kısma muhtemelen bu mezara ait olmayan ve hazire düzenlemeleri esnasında mezar yapısına konulduğu düşünülen başlıklar bulunmaktadır. Baş taşı yerindeki bulunan başlık kazıma tekniği ile düşey dilimler yapılmış olan bir sarık başlık bulunmaktadır. Mezar yapısının ayak taşı bölümünde yer alan başlık ise fes formundadır.

Resim 427. KC-21-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 428. KC-21-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 429. KC-21 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

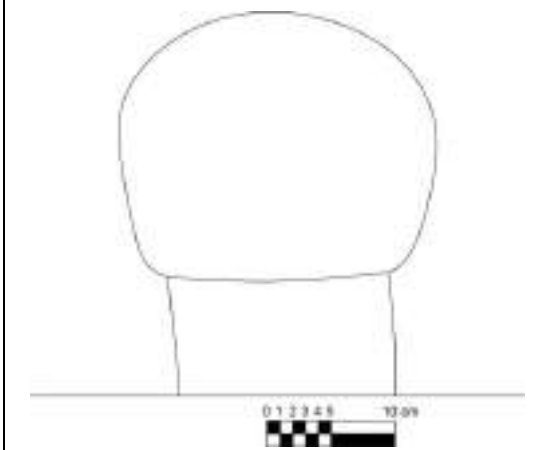
Resim 430. KC-21 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 431. KC-21 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

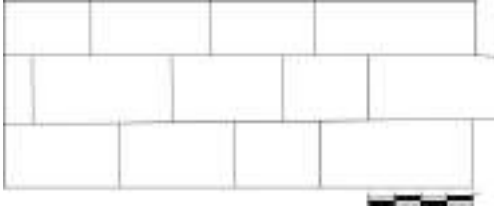
Resim 432. KC-21 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

Resim 433. KC-21-1b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

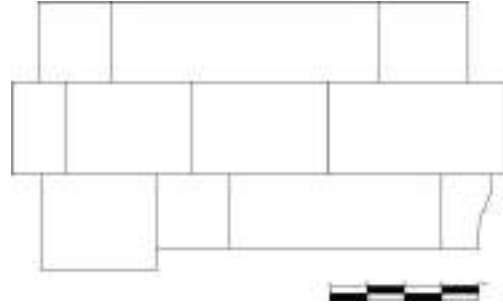
Resim 434. KC-21-2b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

Resim 435. KC-21 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 436. KC-21 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 437. KC-21 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-22
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sembolik lahit küfekidir. Lahitte kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	39x126x37
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Üstü kapalı sembolik lahdin güney ve kuzey cephesinde çerçeve içerisinde tabula ansata işlenmiştir. Tabula ansataların içerisinde ise çarkıfelek motifleri işlenmiştir. Mezar yapısının doğu yüzünde kabartma olarak işlenmiş içi boş bir madalyon bulunmakta olup batı yüzünde ise herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır. Sembolik lahdin üzerinin ortasında daire formunda bir suluk oyuğu yer almaktadır. Sembolik lahdin ayak ve baş taşları ise yerinde mevcut değildir.

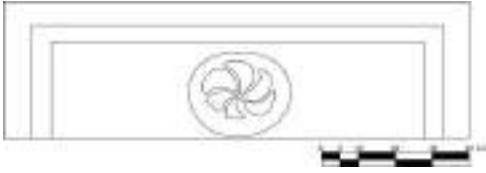
Resim 438. KC-22 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

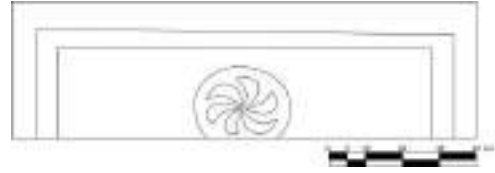
Resim 439. KC-22 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

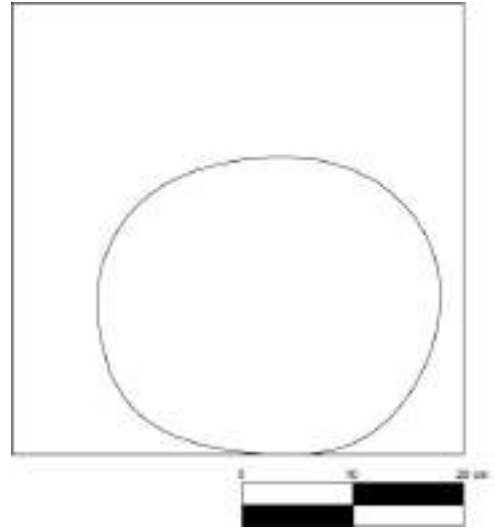
Resim 440. KC-22 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

Resim 441. KC-22 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 442. KC-22 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 443. KC-22 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-23b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	43 × 104 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

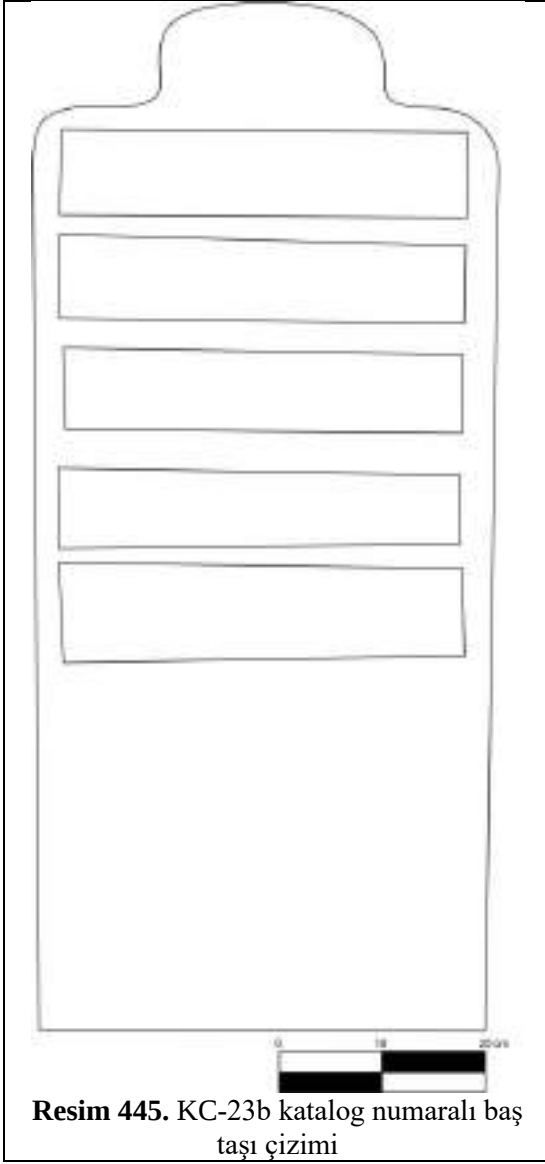
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh
.....	
.....	
.....	
.....	

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının üst kısmı kırıktı. Bu nedenle taşın tepeliği ya da başlığı hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Fakat üst kısmındaki kırıktan da anlaşılacağı üzere muhtemelen bir erkek başlık olduğu düşünülmektedir. Baş taşının kitabe metni beş sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Taş üzerinde çok fazla bozulmalar olduğu için ilk sıra kartuşun dışındaki diğer sıradaki kartuşların içerisi okunamamaktadır.

Resim 444. KC-23b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-24b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 78 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

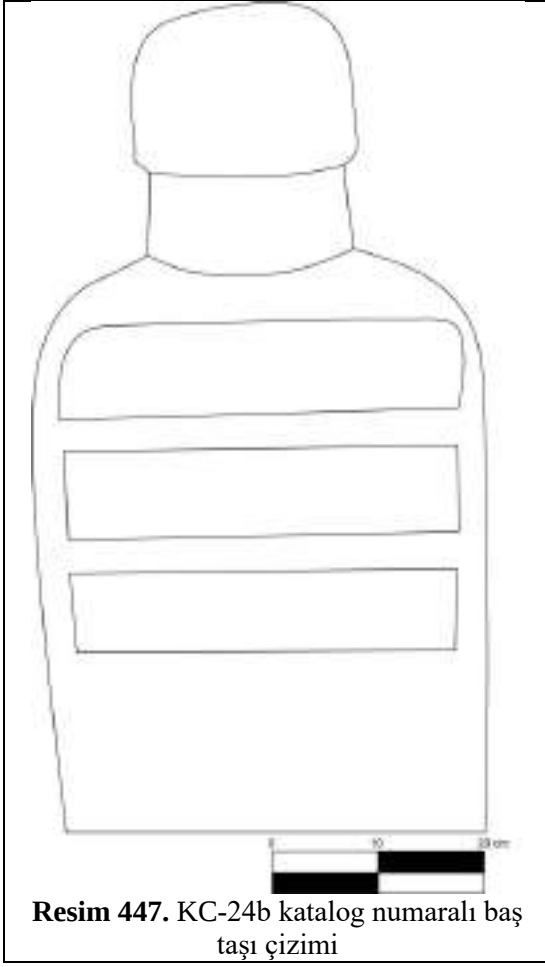
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh el-merhûm el-mağfûr

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yükselen boynun üzerinde başlık bulunmaktadır. Başlık, fes formundadır. Taşın mevcut kısmındaki kitabe metni üç sıra kartuştur. Alt kısım zemine betonla sabitlendiği için diğer kartuşlar hakkında bilgi verilememektedir. Toprak mezar yapısında olan mezarın ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 446. KC-24b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-25-1b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Muhammed Muhtar Efendi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 22 Cemaziye'l evvel 1280/4 Kasım 1863
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	
Malzeme-Teknik	1b taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 135 × 5
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	40 × 133 × 68
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الحى الباقي الهي عبدك العاصي اتاكا مقرا بالذنوب فقد دعاكا و ان تغفر فانت اهل لذاكا و ان تطرد فمن يرحم سواكا دار الخلافت عليه مدرسين كرامدان خادمي زاده مرحوم محمد مختار افنديك روحچون الفاتحه في ٢ جمادى الاول سنة ١٢٨٠	1b Baş Taşı: Hüve'l-Hayyu'l Bâkî Îlâhi abdike'l-âsî etâ ka Mukırran bi'z-zünûbi fekad deâ ka Ve in tağfir fe ente ehlü lizâke Ve in tedrud femem yerham sivâkâ Dâru'l Hilâfet-i Âliyye müderrisîn-i kirâmdan Hâdimizâde merhûm Muhammed Muhtâr Efendi'nin rûhıyçün el-Fâtiha fi 2 Cemâziye'l-evvel sene 1280

Genel Tanım ve Kompozisyon:

1b baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdeye ince bir boyun bölümü ile bağlanan bir fes başlıkla sonlanmaktadır. Alt çapı, üst çapına göre geniş olan ve kenar eğimi iç bükey olarak verilen fesin sol tarafında püskülü bulunmaktadır. Taşının kitabe metni dokuz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir.

Sembolik lahdin güney cephesinde kazıma tekniği ile yapılmış çerçeve bulunmaktadır. Çerçevede ise ortasında güneş motifi yer alan tabula ansata şekli vardır. Sembolik lahdin kuzey cephesinde ise ortasında çarkıfelek motifi bulunan tabula ansata şekli yer almaktadır. Lahdin doğu ve batı cephelerinde de daire içinde altı dilimli rozet bulunmaktadır. Sembolik lahdin tabanı bir platforma oturtulmuştur. Söz konusu platform ise kademeli bir şekilde üç sıra blok taşın üzerine yerleştirilmiştir. En alt kademenin boyutları 225x160 cm. ölçülerinde olup her bir kademenin yüksekliği 22 cm'dir.

Kitabenin Türkçesi:

Allah diridir ve sonsuzdur.

Ey Allah'ım âsi kulun sana geldi!

Günahlarını itiraf ediyor ve sana yalvarıyor.
Affetmek şanındandır.
Eğer kovarsan senden başka kim merhamet eder.
Hilafet makamının yüksek rütbeli müderrislerinden
Hâdimizâde merhum Muhammed Muhtar
Efendi ruhu için Fâtiha.
2 Cemâzelevvel sene 1280.

Katalog No	KC-25-2b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	Cemazye'lahir 1280/Kasım-Aralık 1863
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	
Malzeme-Teknik	2b taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 133 × 5
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	40 × 133 × 68
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الغفور يا ناظر أبقري متفكراً بحالي كنت مثلك امسى تكون غداً مثلي سنة ١٢٨٠ ج ١	2b Baş Taşı: Hüve'l-Gafûr Yâ nâzıran bi-kabri mütefekkiran bi hâli Küntü mislike emsi teküne ğaden misli Sene 1280 CA

Genel Tanım ve Kompozisyon:

2b baş taşı düşey dikdörtgen bir gövdenin bitkisel bir tepeliğin son bulması şeklinde form edilmiştir. Tepelik kısmında kazıma ve zemin oyma teknikleriyle yapılmış olan akant yaprakları bulunmaktadır. Taşın kitabe metni dört sıra kartuştan oluşmaktadır. İlk ve son sıra kartuşlar yarım daire formundadır. 2b baş taşının hazire düzenlemeleri esnasında aynı mezar yapısına yerleştirildiği düşünülmektedir.

Kitabenin Türkçesi:

O(Allah), bağışlayandır
Ey kabrime bakan, halimi düşünen
ben de dün senin gibi idim,
Yarın sen de benim gibi olacaksın.
Cemaziyelâhir sene 1280 (Kasım-Aralık 1863)

Resim 448. KC-25-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 449. KC-25-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 450. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

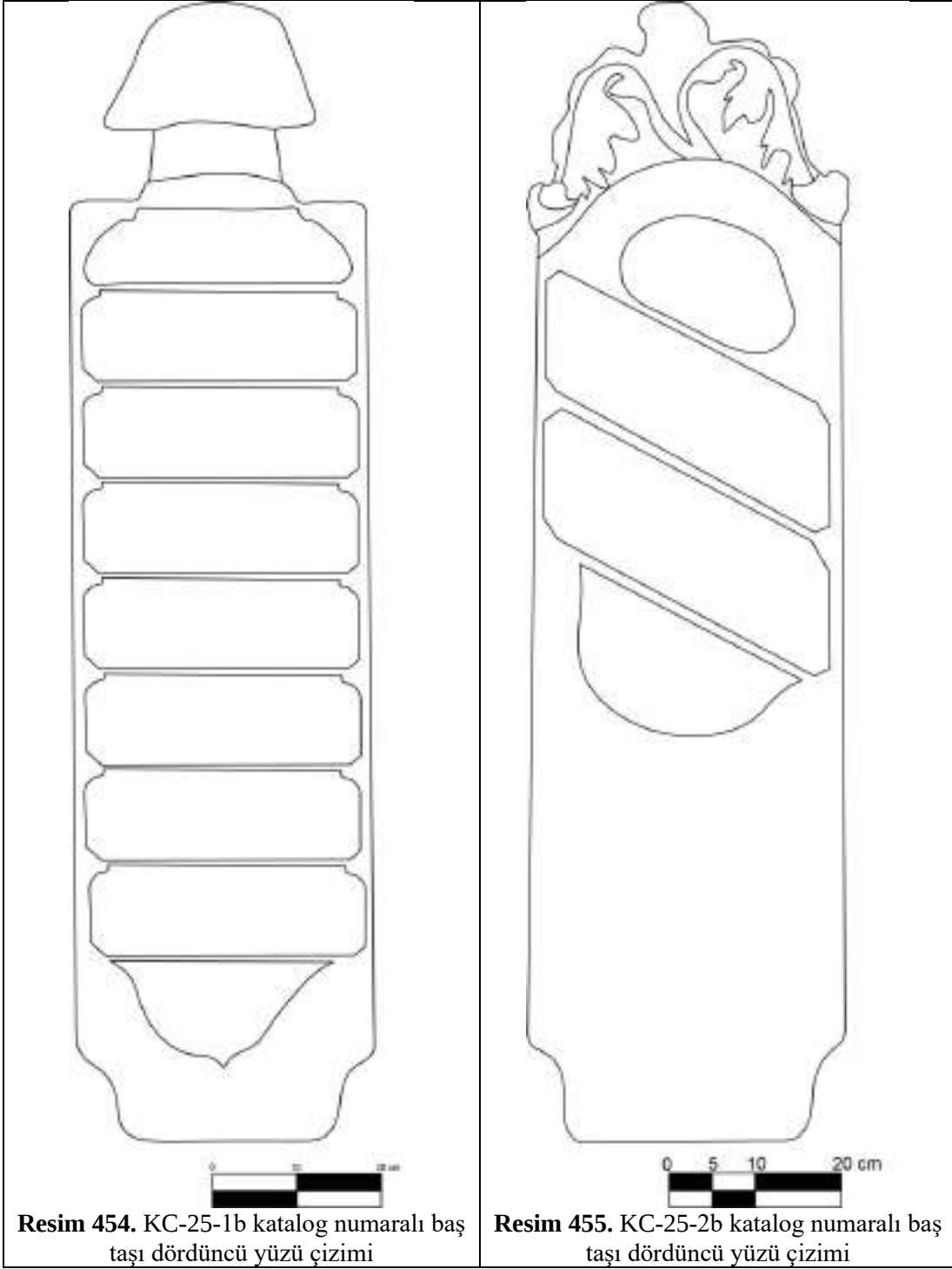
Resim 451. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

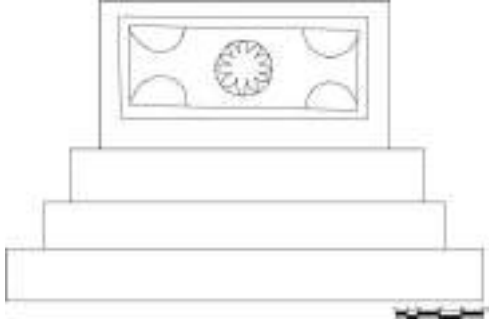

Resim 452. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

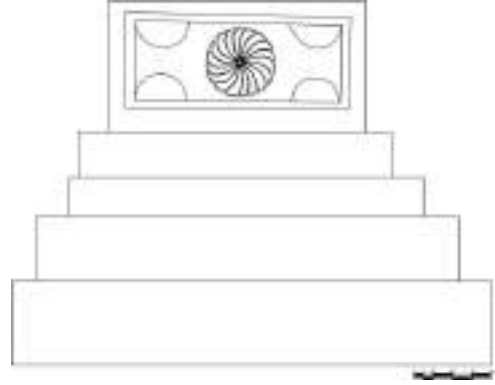

Resim 453. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

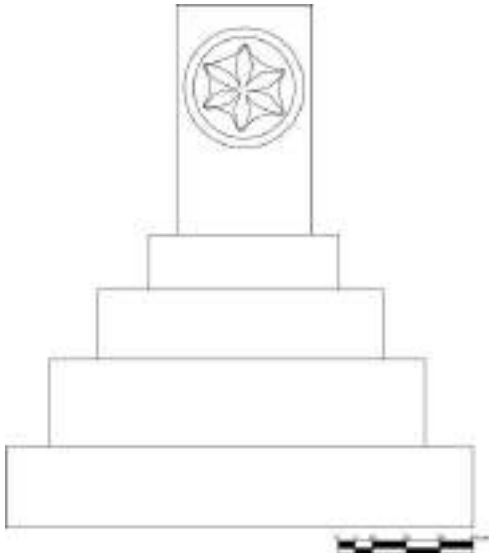

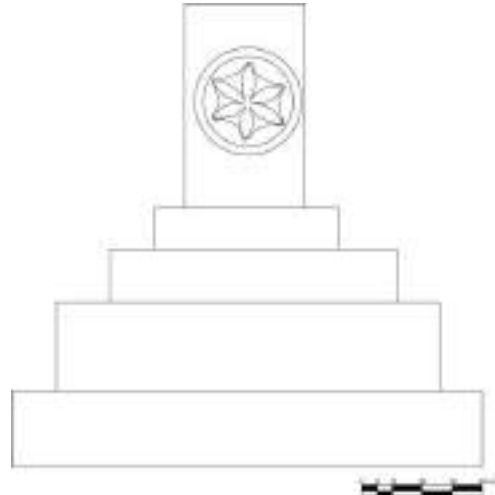
Resim 456. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 457. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 458. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 459. KC-25 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-26ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Zahide Hanım
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	H 19 Şaban 1284/M 16 Aralık 1867
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Baş ve ayak taşlarında kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	30 × 137 × 5
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	29 × 125 × 5
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
آه من الموت کنج ایکن کوچدی جهانندن بویله بیر خلق الحلیم دیلرم قیرنی پر نور ایلیه رب الکریم یکرمی بش یاشنه ایرمشکن بو نوجوان دعوت ایندی کندونی خالق فرد الحکیم خادیمی زاده اسبق مفتی الحاج حسیب افندیکنک حقیدهسی زاهده خانمک روحنه الفاتحه سنه ۱۹ شعبان ۱۲۸۴	Âh mine'l-mevt Genç iken göçtü cihândan böyle bir halkın halîm Dilerim kabrini pür nûr eyleye Rabbü'l-Kerîm Yirmi beş yaşına ırmışken bu nev civân Davet etti kendüni Hâlikı Ferdü'l-Hakîm Hâdimîzâde esbak müftî el-Hâcî Hasîb Efendi'nin hafidesi Zâhîde Hanım'ın rûhuna el-Fâtîha Sene 19 Şa'ban 1284

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, bitkisel tepelikle sonlanmaktadır. Tepelik kısmında demet haline getirilmiş yaprakların ortasında bir adet altı yapraklı gül motifi yer almaktadır. Mezar taşının kitabe metni dokuz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Kartuşlar eğik vaziyettedir. Son kartuş ise yarım daire formundadır.

Ayak taşı da düşey dikdörtgen biçimli bir gövde ve bitkisel tepelikten oluşmaktadır. Tepelik kısmında ise baş taşında olduğu gibi bir yaprak demetinin ortasında gül motifi yer almaktadır. Taşın gövde yüzeyinde ise her iki tarafında da hurma hevangi bulunan bir hurma ağacı işlenmiştir. Sembolik lahdin üzerinde herhangi bir yazı ya da motif bulunmamaktadır. Mezar yapısının altında blok taşlarla yükseltilmiş altı sıra kademe vardır. En alt kademeden boyutları 202x251 cm'dir. Her bir kademeden yüksekliği ise 22 cm'dir. Bu yapı Kethane Camii Haziresinde bulunan en yüksek yapıdır.

Resim 460. KC-26ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 461. KC-26ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 462. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

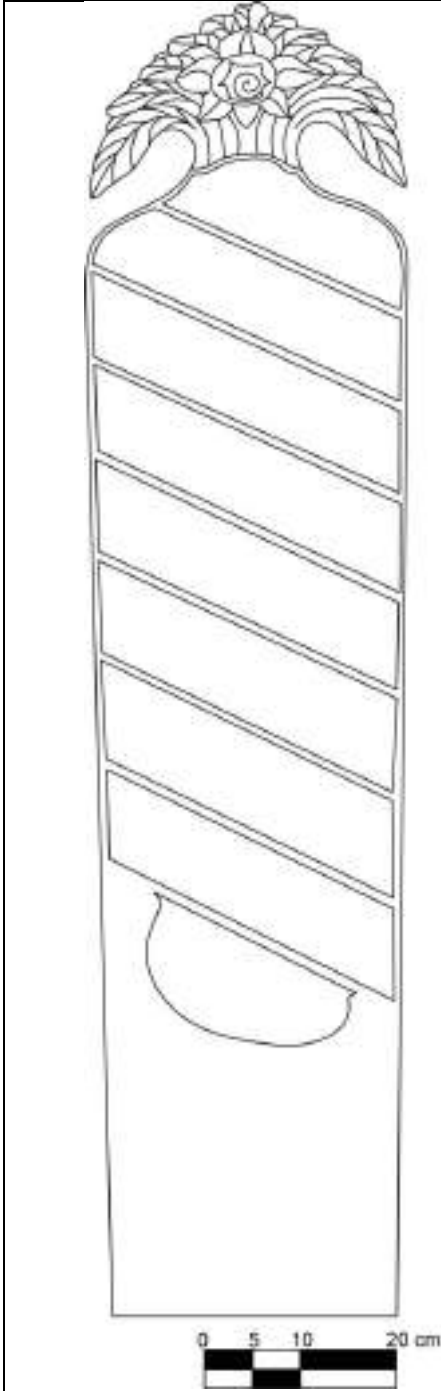
Resim 463. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

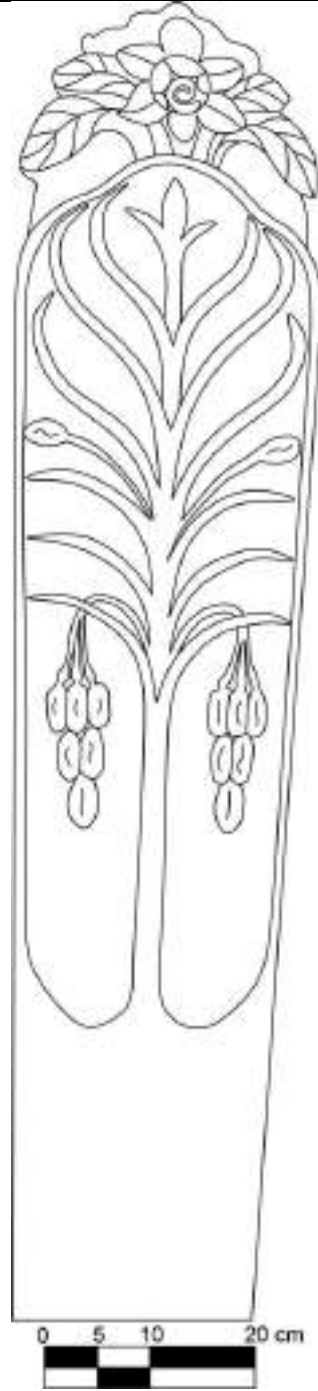
Resim 464. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

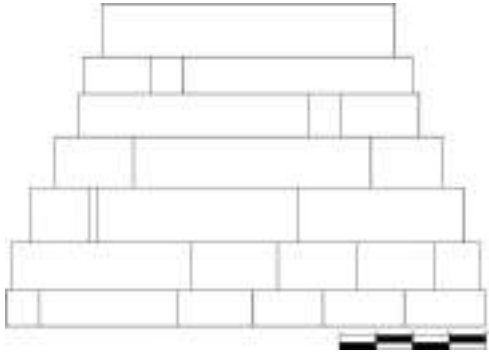
Resim 465. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

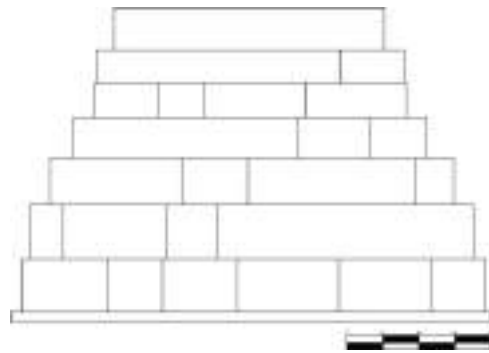
Resim 466. KC-26ba katalog numaralı baş taşı çizimi

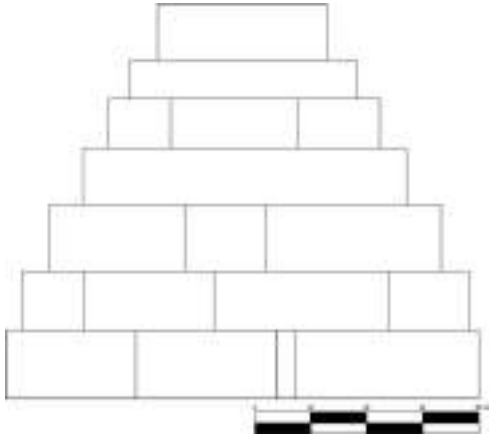
Resim 467. KC-26ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

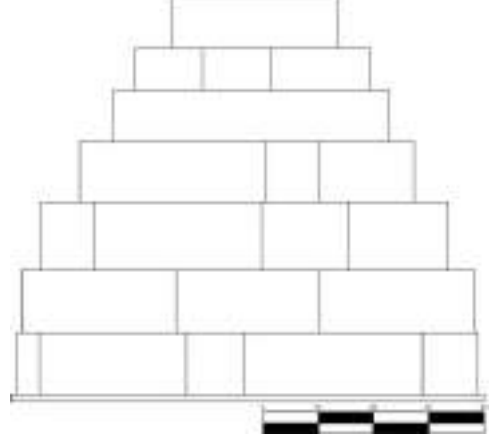
Resim 468. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 469. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 470. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 471. KC-26ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-27b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı ve sembolik lahit küfekidir. Taşlarda kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 34
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	32x96x58
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Sembolik lahit tipinde olan mezar yapısının üstü kapalıdır. Üst kısmının ortasındaki su için oyuk açılmıştır. Lahit, beton bir zemin üzerine oturtulmuştur. Sembolik lahdin etrafında herhangi bir yazı ya da motif bulunmamaktadır. Yapının ayak taşı yerinde mevcut değildir. Baş taşı yerinde ise, bu yapıya ait olup olmadığı net bilinmeyen muhtemelen hazire düzenlemeleri esnasında bu mezara konulan gövdesi kopmuş bir başlık bulunmaktadır. Başlık, boru fes ve onun üzeri de sarıkla sarılmıştır. Başlık, fes başlık türüne girmektedir.

Resim 472. KC-27b katalog numaralı baş taşı.

Resim 473. KC-27b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

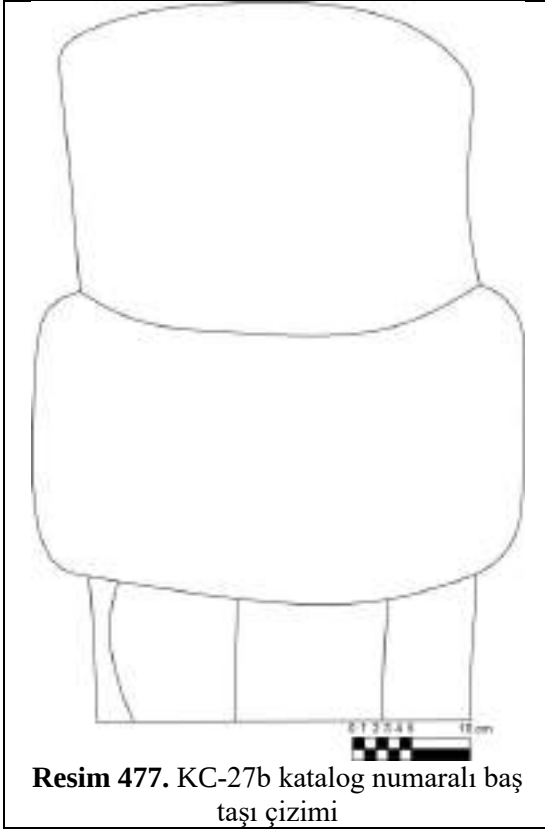
Resim 474. KC-27b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 475. KC-27b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 476. KC-27b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

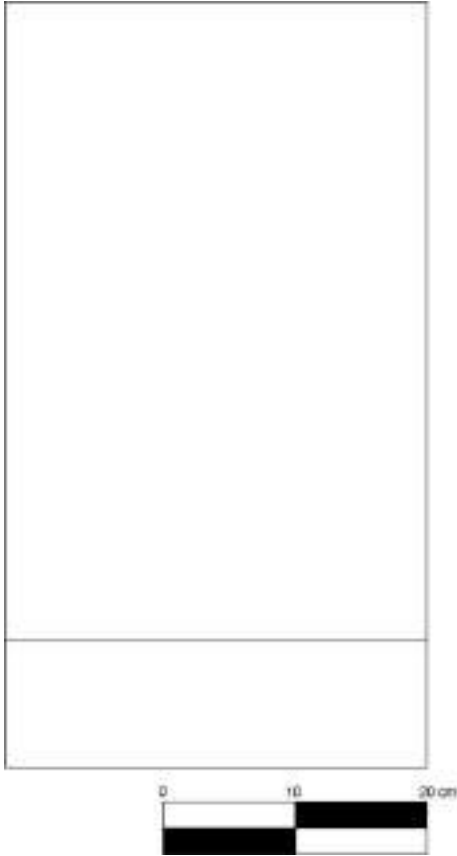

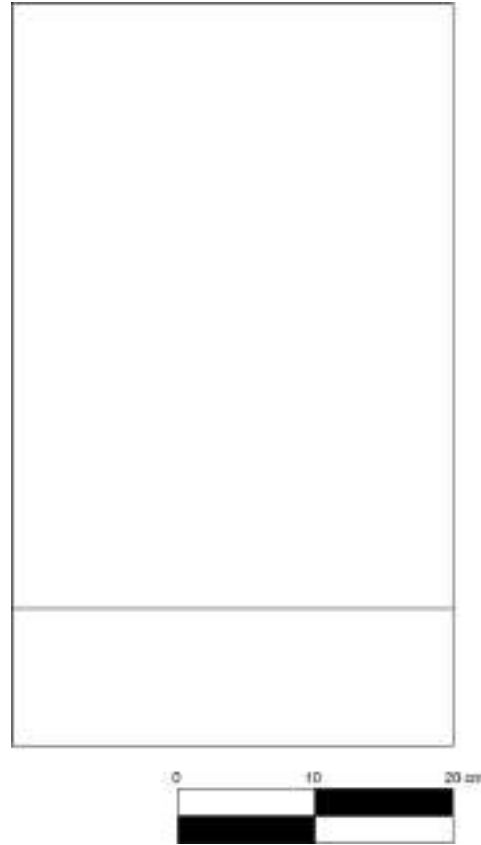
Resim 478. KC-27b katalog numaralı
sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 479. KC-27b katalog numaralı
sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 480. KC-27b katalog numaralı
sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 481. KC-27b katalog numaralı
sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-28-1b/KC-28-2b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahiti(üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	1b, 2b taşları ile sembolik lahit küfekidir. Baş taşlarında ve sembolik lahitte kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 31
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	29 × 34
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	32x96x58
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Üstü kapalı sembolik lahit tipinde olan mezar yapısının güney ve kuzey cephelerinde kazıma tekniği ile yapılmış bir çerçeve bulunmaktadır. Çerçevenin içinde motif olup olmadığı ise bozulmalardan dolayı kesin bilinmemektedir. Sembolik lahdin doğu ve batı cephelerinde ise içi boş madalyon bulunmaktadır.

Sembolik lahdin ayak ve baş taşı kısımlarında ise gövdesi bulunan bir mezar taşı bulunmamaktadır. Fakat bu yapıya ait olup olmadığı kesin bilinmeyen muhtemelen hazire düzenlemeleri esnasında lahdin üzerine konulan iki adet başlık bulunmaktadır. Baş taşı kısmında bulunan başlık(1b), kısa bir boyun üzerinde içliğin etrafına düşey dilimli sarığın sarılmasıyla oluşmuş bir sarık bulunmaktadır. Ayak taşı kısmındaki başlık ise, bir boyun üzerinde fesin etrafının sarıldığı ve tepeden fesin görüldüğü bir fes başlık bulunmaktadır. Bu fes, halk arasında "Lâmelif Sarık" diye bilinen bir başlık çeşididir.

Resim 482. KC-28-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 483. KC-28-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 484. KC-28 katalog numaralı
sembolik lahdin güney yüzü.

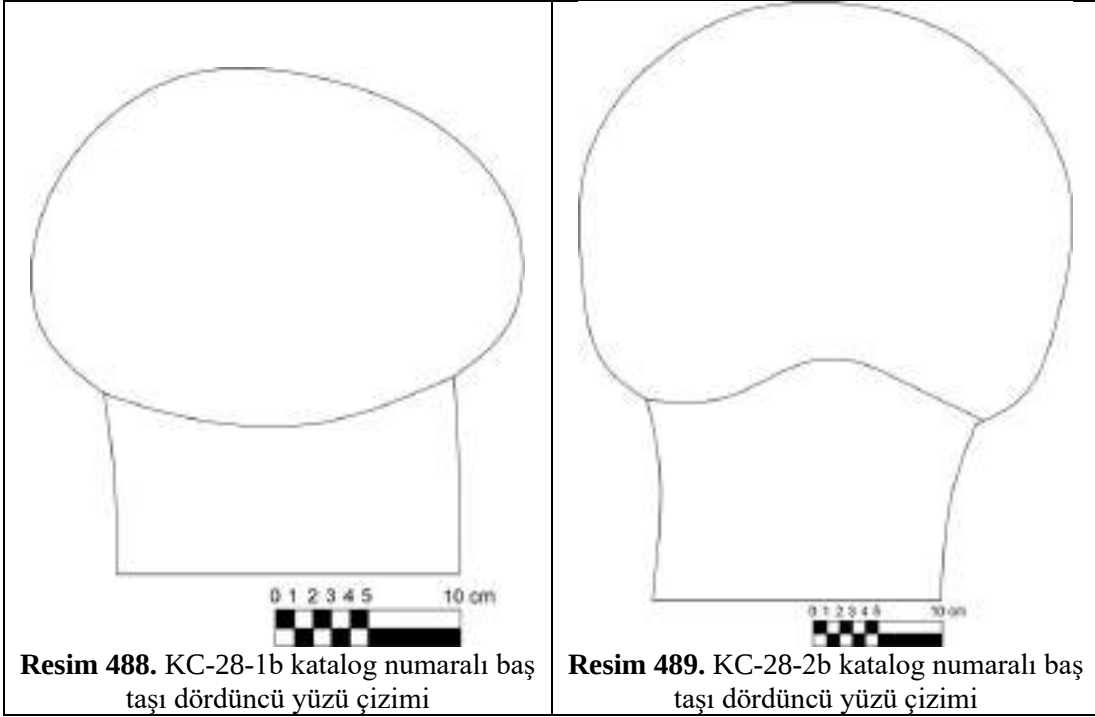
Resim 485. KC-28 katalog numaralı
sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 486. KC-28 katalog numaralı
sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 487. KC-28 katalog numaralı
sembolik lahdin doğu yüzü.

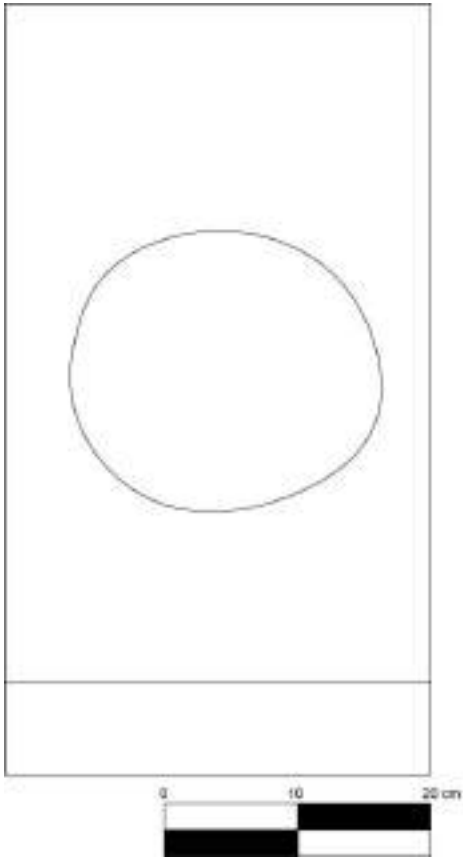

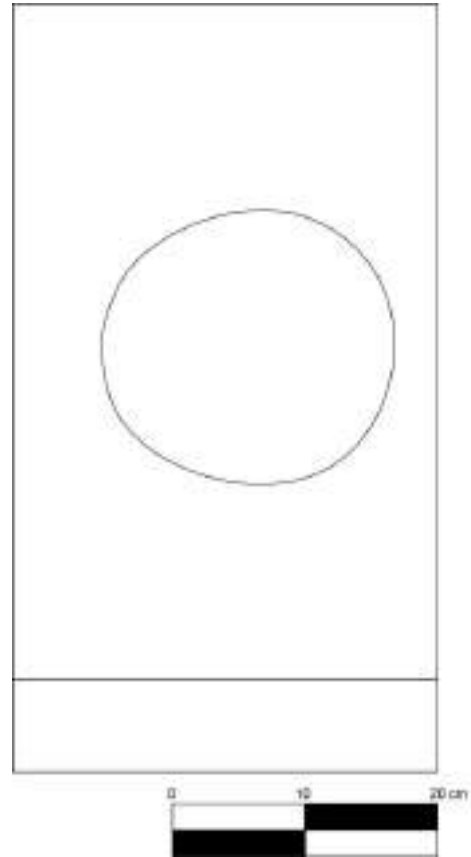
Resim 490. KC-28 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 491. KC-28 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 492. KC-28 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 493. KC-28 katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

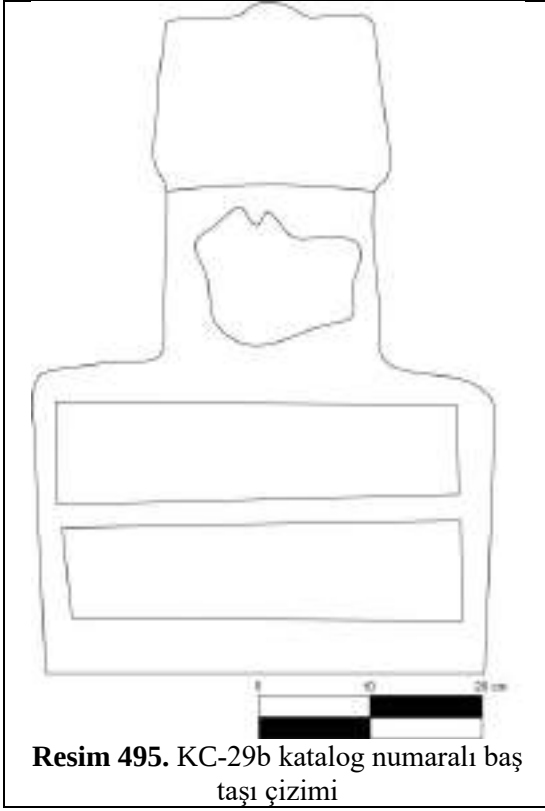
Katalog No	KC-29b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1215/M 1800-01
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 60 × 16
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٢١٥ نوجوانم اوجدی جنت باغنه اهی قلدی والدسنك جاننه 	Sene 1215 Nev-civânım ucdu cennet bâğına Âhı kaldı validesinin cânına

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde ve bu gövdeye ince bir boyun bölümü ile bağlanan fes şeklindeki başlıktan oluşmaktadır. Taşın alt kısmı zemine betonla sabitlendiği için taş hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Mevcut kısım üzerinde ise üç sıra kartuş bulunmaktadır. Serlevha bölümü boyun kısmında yer almaktadır. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 494. KC-29b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-30ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hatice Kadın
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	H 1294/M 1877-78
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş taşı, ayak taşı ve mezar yapısı küfektir. Baş taşında zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	45 × 117 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 113 × 15
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحومة محمد افندي حرمي حطیجة قادنك روحنه الفاتحه سنه ١٢٩٤	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûllullâh el-merhûme Muhammed Efendi'nin haremi Hatice kadının rûhuna el-Fâtîha sene 1294

Genel Tanım ve Kompozisyon:

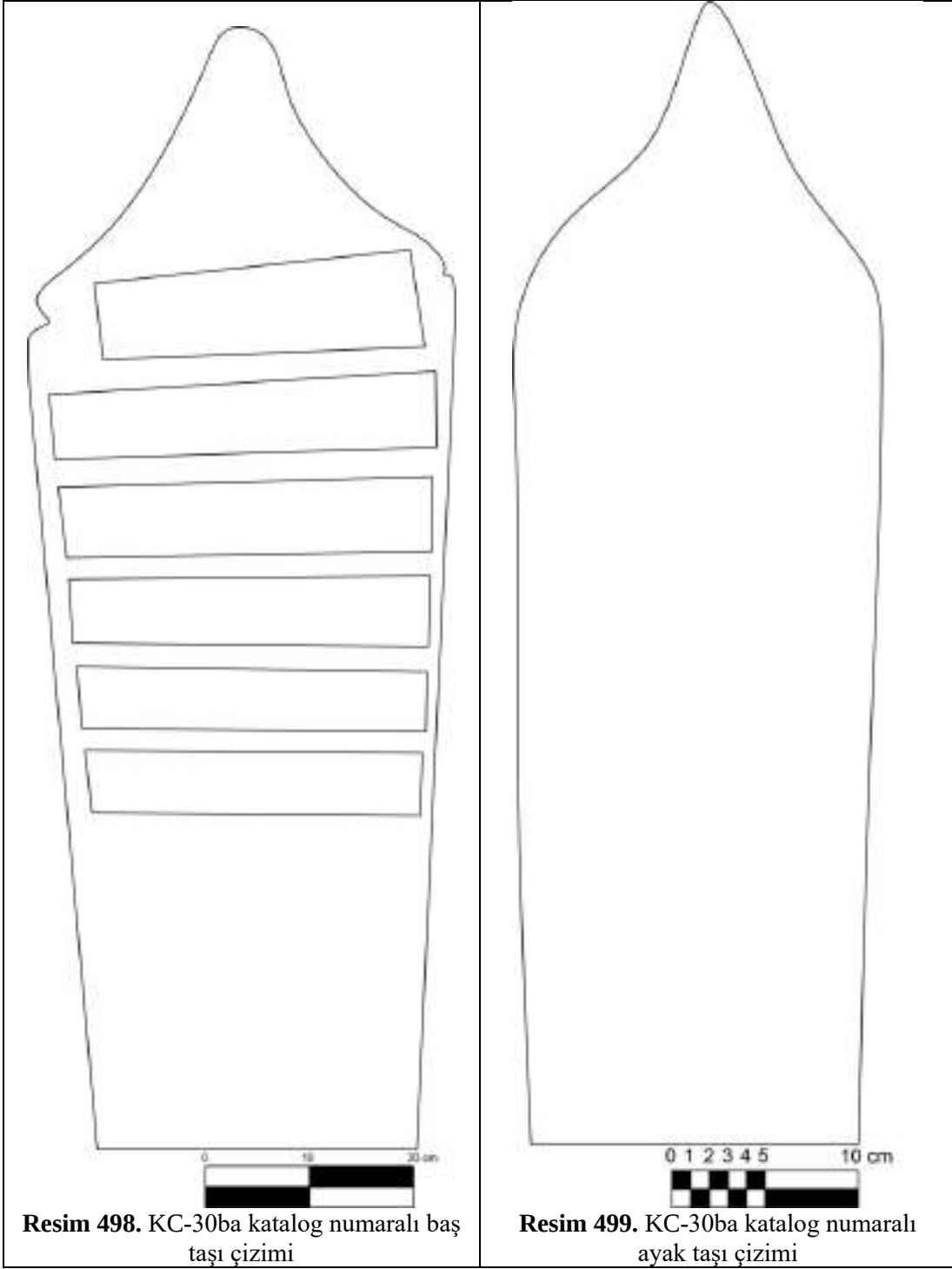
Mezar yapısı pehleli mezar yapısı tipindendir. Baş ve ayak taşları toprak zemine sabitlenmiştir. Baş taşı, düşey dikdörtgen gövde yanlardan pahlanarak sivri kemer tepelikle son bulmaktadır. Eserin kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Kitabe metninde mevtanın adı "ط" harfi ile yazılmıştır. Doğrusu ise "ت" harfi ile. Mezar taşında oluşan tahribatlar mevcuttur. Yapının ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli gövde olup yanlardan pahlanarak sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Üzerinde herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Resim 496. KC-30ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 497. KC-30ba katalog numaralı ayak taşı.

Katalog No	KC-31
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sembolik lahit küfekidir. Lahitte kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	36 x 120 x 62
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Üstü kapalı sembolik lahit üzerinde ayak ve baş taşlarının oturtulacağı çukur ve ortasında da su koymak için açılmış bir oyuk bulunmaktadır. Ayak ve baş taşlarının yeri boştur. Lahdin güney cephesinde bir çerçeve bulunmaktadır. Çerçevenin içerisinde ise ortasında çarkıfelek bulunan bir tabula ansata şekli yer almaktadır. Sembolik lahdin kuzey yüzünde ise çerçeve vardır. Çerçevenin içinde ise tabula ansata şekli yer almaktadır. Tabula ansatanın içinde ise altı dilimli rozet vardır. Mezar yapısının batı yüzünde yer alan taş başka bir mezar yapısına aittir.

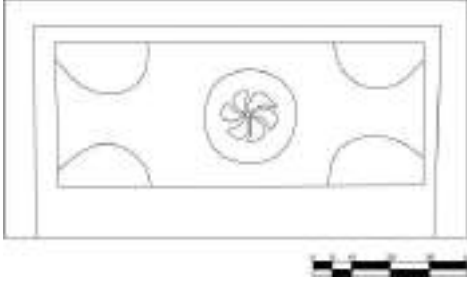
Resim 500. KC-31 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

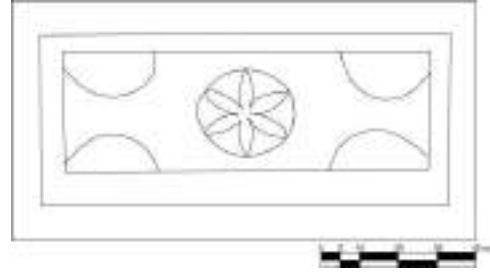
Resim 501. KC-31 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

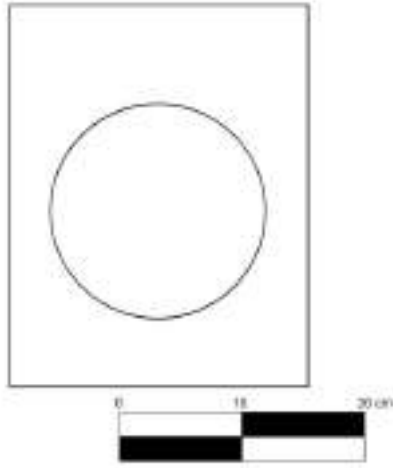
Resim 502. KC-31 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

Resim 503. KC-31 katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 504. KC-31 katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 505. KC-31 katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Katalog No	KC-32ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	İbrahim Efendi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1284/M 1867-68
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları küfekidir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	44 × 124 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 88 × 18
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم طريق شاه نقشبنديه سيد شيخ الحاج إبراهيم ... افندی روحنه الفاتحه سنه ١٢٨٤	La ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh El-merhûm tarîk-ı şâh-ı Nakşibendiyye ... Seyyid Şeyh el-Hâcî İbrâhîm Efendi rûhuna el-Fâtîha Sene 1284

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde ve bu gövdeye bir boyun bölümü ile bağlanan başlıktan oluşmaktadır. Başlık, tepesinde silindirik kademe bulunan bir fes başlıktır. Taşın kitabe metni beş sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir.

Mezar yapısının ayak taşı ise düşey dikdörtgen biçimli gövde boyun kısmı olmadan başlık kısmıyla sonlanmaktadır. Başlık, sarık başlık formundadır. Ayak taşının ön yüzünde sağlı sollu sütunçe ve üzerlerinde de çapraz yerleştirilmiş zar motifi yer almaktadır. İki zar arasında da küçük bir mihrap nişi bulunmaktadır.

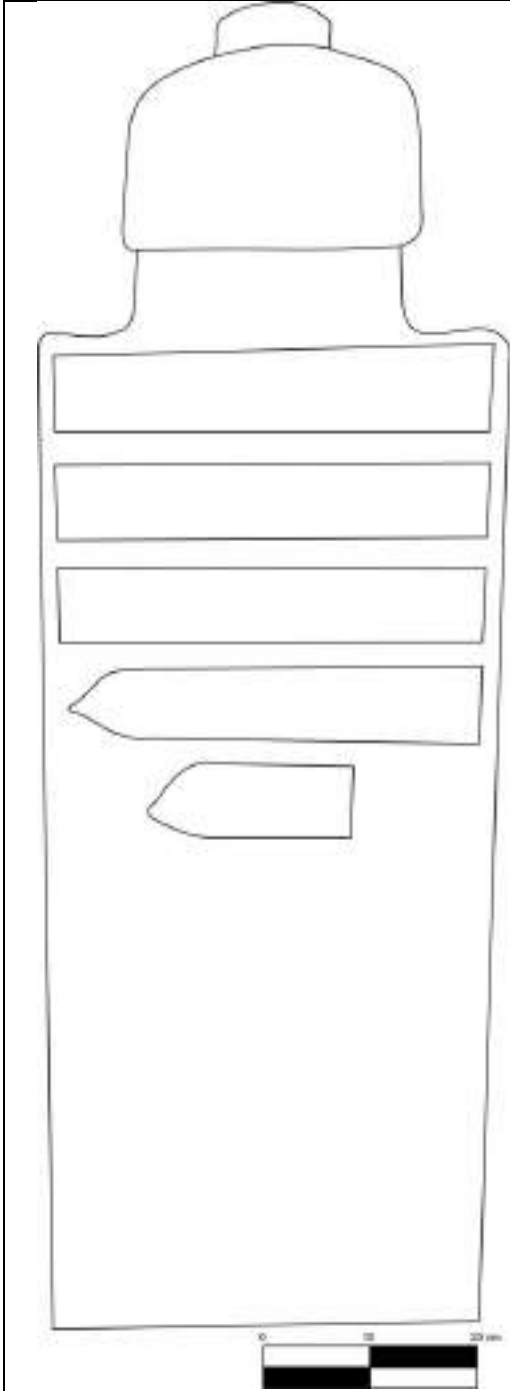
Yukarıda bahsedilen taşların farklı yapısal özelliklerinden dolayı aynı mezar yapısına ait olmadığı ve hazire düzenlemeleri esnasında tek bir mezar yapısına yerleştirildiği düşünülmektedir.

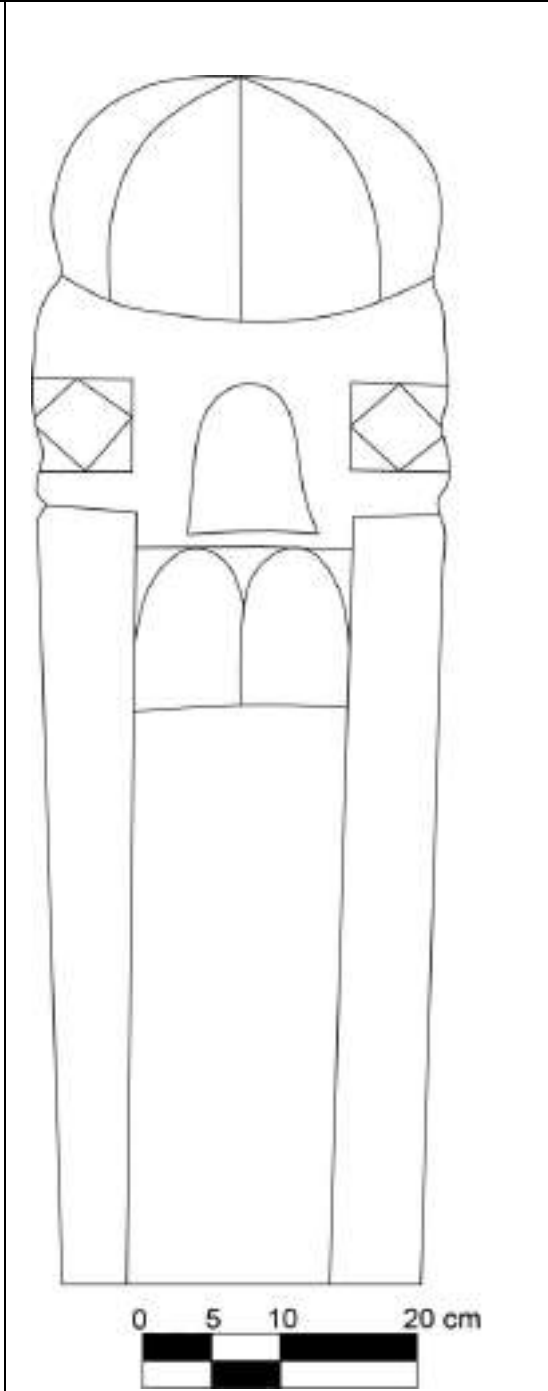
Resim 506. KC-32ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 507. KC-32ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 508. KC-32ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 509. KC-32ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KC-33b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Mustafa Efendi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 7 Rebiülâhir 1284/M 8 Ağustos 1867
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	30 × 80 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	37x113x58

Kitabe Metni

Yazılışı	Okunuşu
امر ایتدی خدا ایلدی فرمان ایرشدی اجل ویرمدی امان مراده ایرمدی دنیاده همان جنتده ویره مرادم خالق رحمان اسبق لارنده مفتیسی خادمی زاده الحاج حسیب افندی مخدومی مرحوم مصطفی افندی روحنه فاتحه فی ۷ ر سنه ۱۲۸۴	Emretti Hüdâ eyledi fermân Erişdi ecel vermedi amân Murâda irmedim dünyâda hemân Cennette vire muradım Hâlikun Rahmân Esbak Lârende müftisi Hâdimî Zâde el-Hâc Hasîb Efendi'nin Mahdûmî merhûm Mustafâ Efendi'nin rûhuna Fâtiha Fî sene 7 R 1284

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde ve bu gövdeye ince bir boyun bölümü ile bağlanan fes şeklindeki başlıktan oluşmaktadır. Alt çapı üst çapına göre geniş olan ve kenar eğimi içbükey olarak verilen aziziye kalıplı fesin sol tarafında bir püskülü bulunmaktadır. Baş taşının kitabe metni dokuz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Son kartuş diğer kartuşlara oranla daha dar ve yarım daire formundadır.

Sembolik Lahdin güney cephesinde içi eşit altı dilimli tabula ansata şekli bulunmaktadır. Lahdin kuzey cephesinde ise içi çarkifelek motifli tabula ansata şekli yer almaktadır. Sembolik lahdin doğu yüzünde içi altı dilimli madalyon yer alırken batı yüzünde de daire içerisine eşit altı dilimli madalyon yer almaktadır.

Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 510. KC-33b katalog numaralı baş taşı.

Resim 511. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

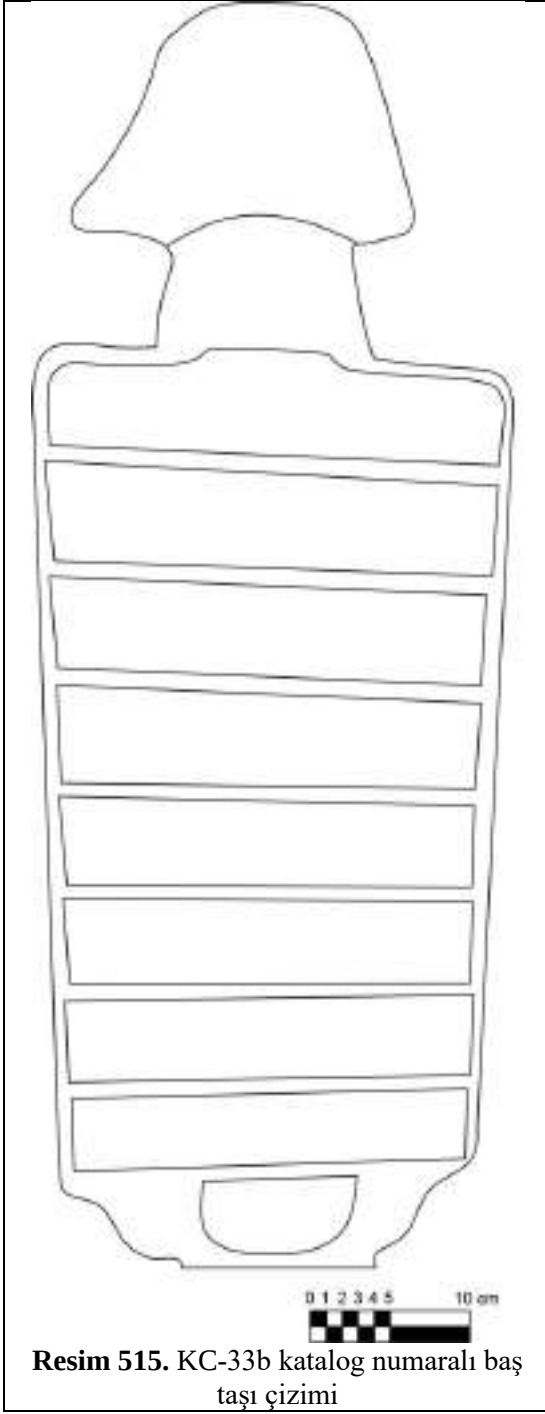
Resim 512. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

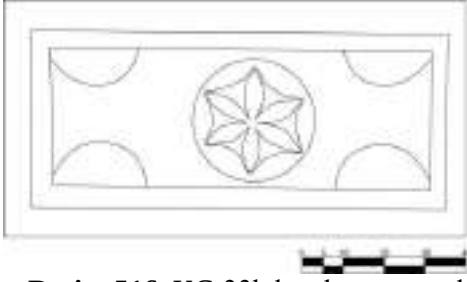

Resim 513. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

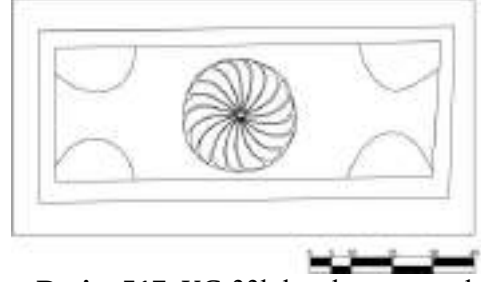

Resim 514. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

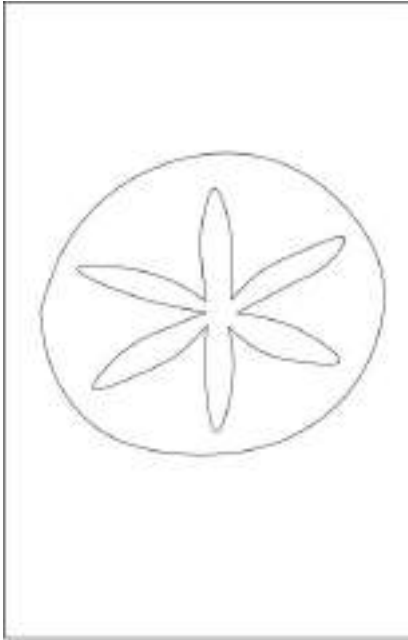

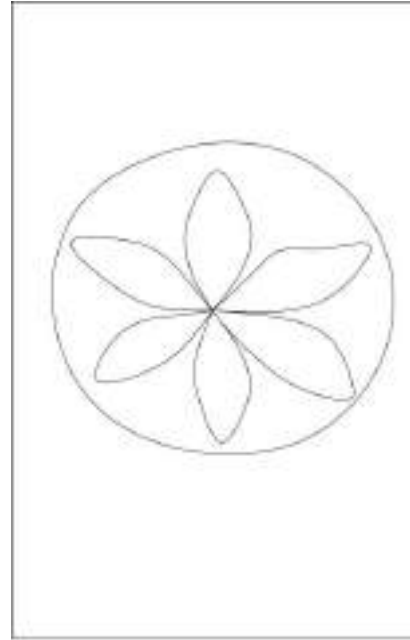
Resim 516. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 517. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 518. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 519. KC-33b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-34b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Zahide Hanım
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	H 27 Receb 1285/M 13 Kasım 1868
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 63 × 5
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	60x133x32
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
أه من الموت امامی بغاوی قدس سره سلاله سندن خادمی قدس سره حفیدی قرمان مقتسی الحاج حسیب افندیك حلیله سی زاهده خانمك روحیچون الفاتیح فی ۲۷ ب سنه ۱۲۸۵	Âh mine'l-mevt Îmâmi Beğâvî kuddise sırrahû Sülâlesinden Hâdimî Kuddese sırrahû Hafîdî Karaman Müftisi el-Hâc Hasîb Efendi'nin Halîlesi Zâhide Hanım'ın Rûhı-çün el-Fâtiha Fî 27 B sene 1285

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen düşey dikdörtgen biçimli baş taşının üst kısmı kırıktır. Fakat kalan emarelerden de anlaşılacağı üzere taşın üst kısmı sivri kemer tepelik formundadır. Baş taşı sekiz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Üstü açık sembolik lahdin ayak taşı yerinde mevcut değildir.

Sembolik lahdin üzerinde de herhangi bir yazı ya da motif bulunmamaktadır. Lahit, blok taşlardan oluşturulmuş iki kademeli bir platform üzerine oturtulmuştur. Birinci kademe 110x185 cm. ve yüksekliği 27 cm.'dir. İkinci sıra kademenin boyutu ise 85x160 cm olup yüksekliği ise 33 cm'dir.

Resim 520. KC-34b katalog numaralı baş taşı.

Resim 521. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

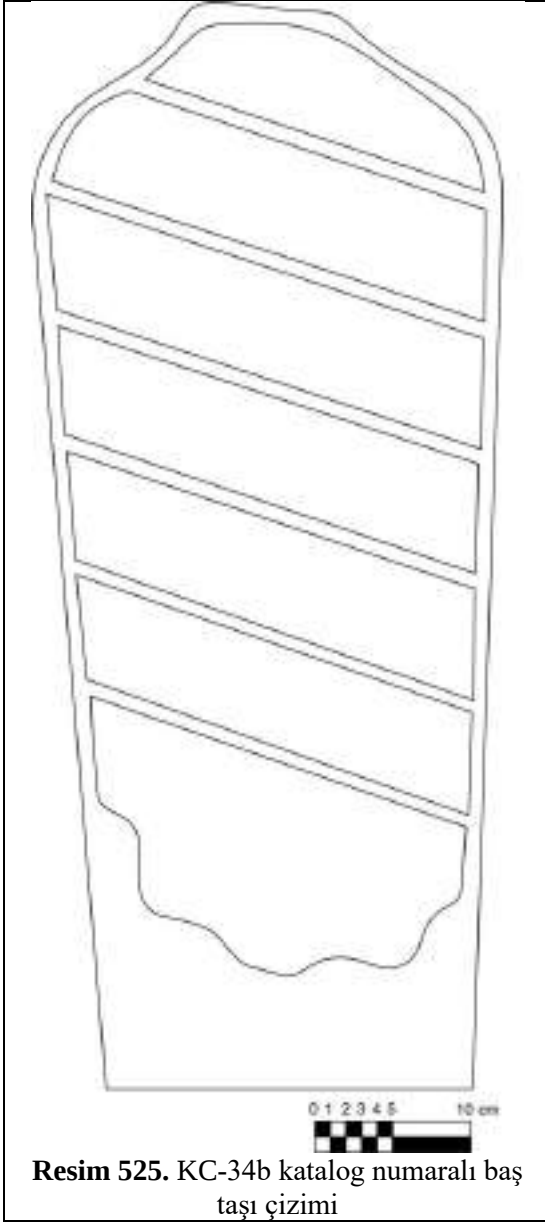
Resim 522. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 523. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

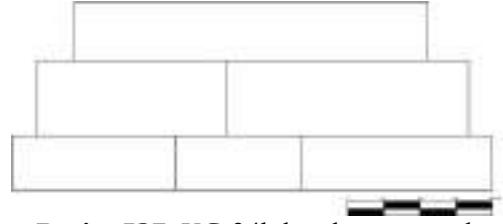

Resim 524. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

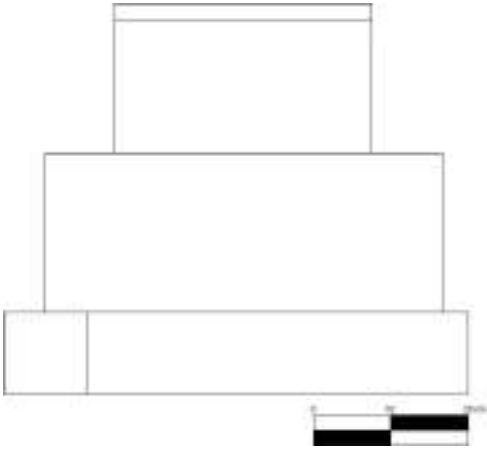

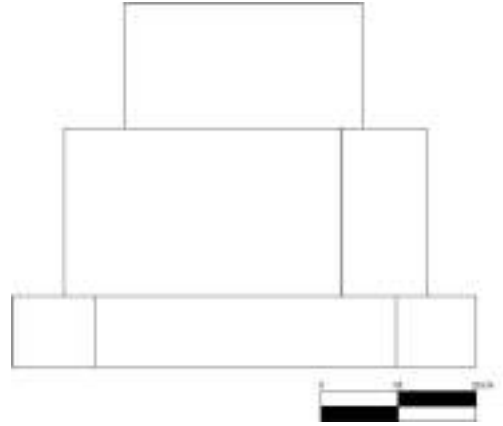
Resim 526. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 527. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 528. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 529. KC-34b katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

Katalog No	KC-35ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hasan Kudsi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1254/M 1838-39
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları mermerdir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 125 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 112 × 7
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
يا هو قطب ارشاد ولايت نورنا شاه سرتاج كرامت فيضنا بلبل باغ طريق نقشيند رهنما رابط عالم سرنوا باعث فيض اللهدر عالمه شعليان ايتدى قلوب عشقنه روضه قبرين زيارت عاشقان ايلسونلر استفاضه روحنا اول حسن قدسى بنام مخلصى واصل اولدى روح حقه عزتا ختام عمر اسعد تاريخى مهر باب قدس الله شخنا سنة ١٢٥٤	Yâ Hû Kutb-ı irşâd-ı velâyet nûruna Şâh-ı sertâc-ı kerâmet feyzuna Bûlbûl-i bâğ-ı tarîk-i Nakşibend Rehnüma-yı rabt-ı âlem sırrunâ Bâis-i feyzullâhtır âleme Şu'leyân itdi kulûb aşkına Ravza-i kabrin ziyâret âşıkân Eylesinler istifâza rûhuna Ol Hasan Kudsi bi-nâm-ı mahlasî Vâsıl oldu rûhu Hakk'a izzenâ Hıtâm-ı ömri es'ad târihi Mûhr-i bâb kaddesallahu şeyhenâ Sene 1254

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdeye ince bir boyun bölümü ile bağlanan başlıktan oluşmaktadır. Başlık, bir içliğin şeritler halinde sarılmasıyla meydana gelen sarık formundadır. Başlığın ortasından düşey olarak kalın bir şerit geçmektedir. Taşın kitabe metni on üç kartuş içerisinde hâk edilmiştir. Serlevha bölümü baş taşının boyun bölümünde olup içerisinde " Hû " ibaresi yazmaktadır.

Ayak taşı ise aşağıdan yukarıya genişleyerek yükselirken sivri kemer tepelikle son bulmaktadır. Taşın gövdesinde ise ucu sola kıvrılmış bir selvi motifi yer almaktadır.

Baş Taşı:

Velilere yol kutup olan gösteren kutup nurumuzdur.

Baş tacı şah kerametleri feyzimizdir.

Nakşibend tarikatının bağının bülbülüdür.

Âleme yol gösteren mutluluğumuzdur.

Âleme feyizli yol açan

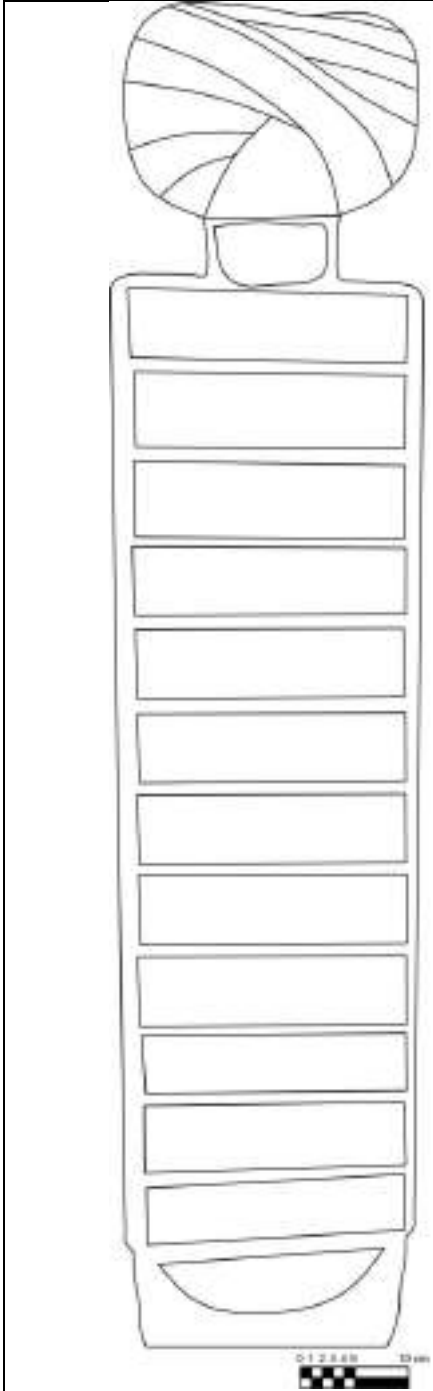
Aşkıyla yanan kalpler
Kabrinin bahçesini ziyaret eder aşıklar
Benim mahlasımı Kudsî eylesinler
Ruhum Hakk'a İzzete ulaştı
Ömrümün sonunun tarihi
Mührü bâb kaddesallahu sırrahu
Sene 1254

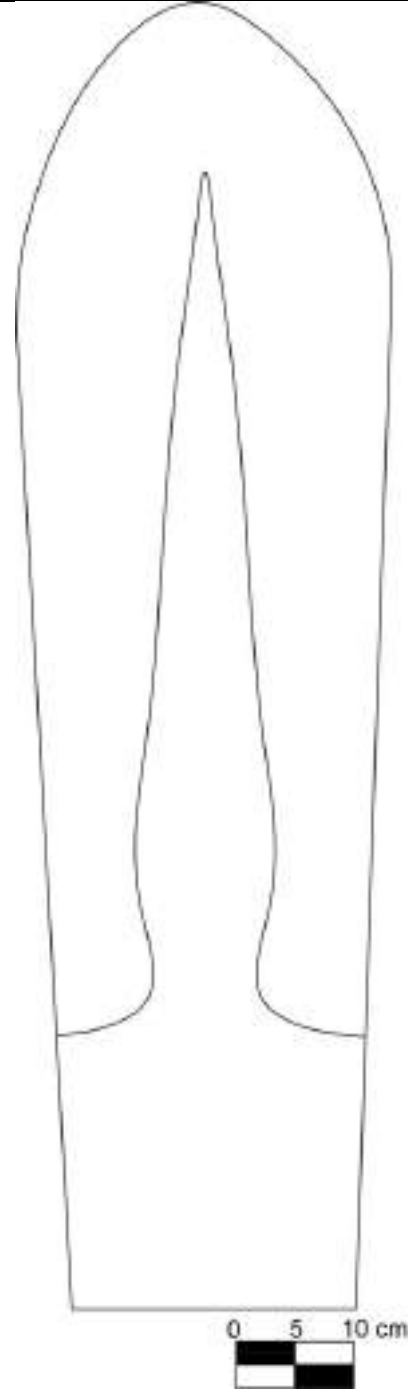
Resim 530. KC-35ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 531. KC-35ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 532. KC-35ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 533. KC-35ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KC-36ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Şeyh Muhammed Acayip Efendi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1261/M 1845
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları mermerdir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 106 × 8
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	33 × 106 × 8
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو مشايخ طريقت عليه نقشبندیین صاحب أحوال الغريب المعروف شيخ محمد عجائب افندی قدس سره سنه ۱۲۶۱	Hû Meşâyih-ı tarîka-i aliyye Nakşibendiyyeden sâhib-i Ahvâl-i el-garîb el-mağrûf Şeyh Muhammed Acâyib Efendi kuddise sırrahu Sene 1261

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde bir boyun bölümü ile başlığa bağlanmaktadır. Başlık, fesin üzerine yatay ve düşey şeritlerin sarılmasından oluşmuş bir fes başlıktır. Taşın kitabe metni yedi sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Serlevha bölümü baş taşının boyun bölümüne hâk edilmiştir. Kartuşun içerisinde ise "Hû" ibaresi yer almaktadır.

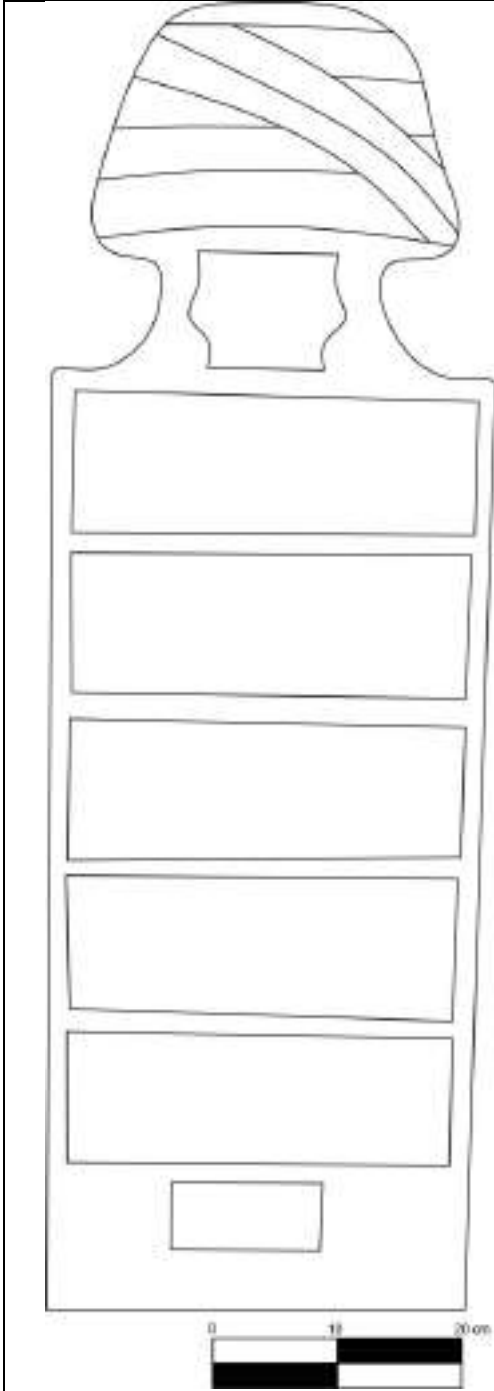
Ayak taşı ise, aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimlidir. Gövdenin üzerinde ise selvi motifi yer almaktadır.

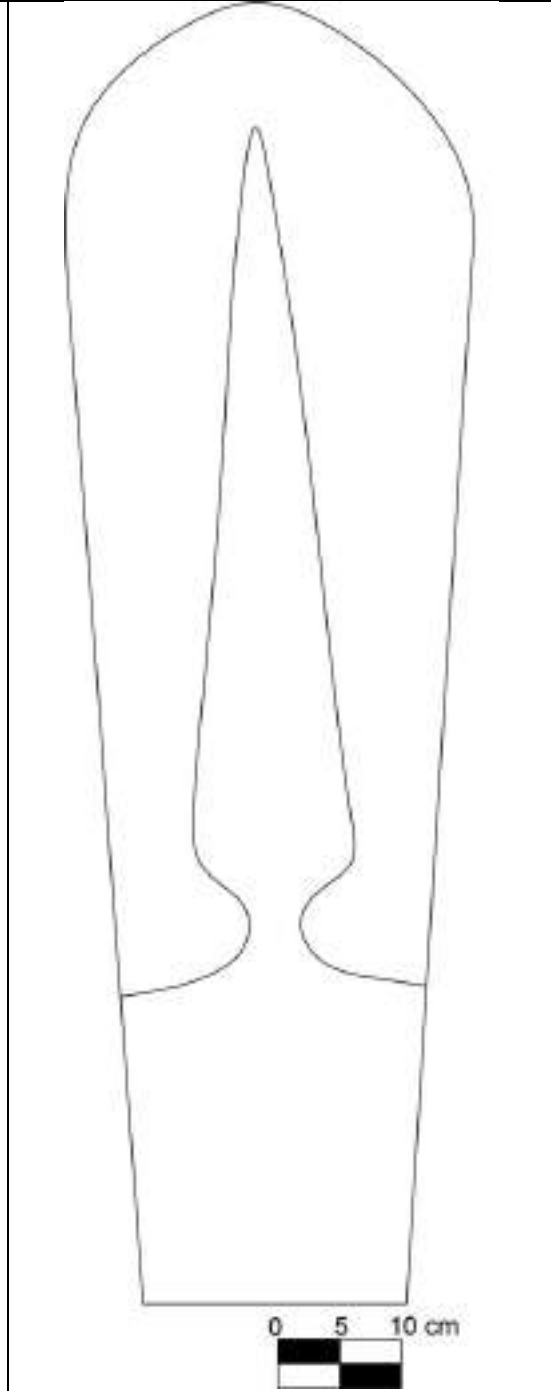
Resim 534. KC-36ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 535. KC-36ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 536. KC-36ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 537. KC-36ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KC-37ba
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hasib Efendi
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1295/M 1878
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları mermerdir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 116 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	30 × 112 × 8
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو خادمی زاده فاضل یکتا حاجی حسیب افندی دانا چوق زمان اولدی مفتی قرمان قیلدی بو جامع شریفی بنا رحلت ایندی ایکیوز طقسان بشده ایتسون مقامنی مولا جننده	Hû Hâdimîzâde Fâzıl-ı Yektâ Hâcî Hasîb Efendi-i Dâna Çok zamân oldu Müftî-i Karaman Kıldı bu câmi-i şerîfi binâ Rıhlet etti iki yüz doksan beşte Etsin makâmını Mevlâ cennette

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde bir boyun bölümü ile başlık kısmına bağlanmaktadır. Başlık, fesin üzerine yatay ve düşey şeritler halinde sarılmış bir fes formundadır. Taşın kitabe metni sekiz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Serlevha bölümü, boyun kısmında olup içerisine "Hû"ibaresi işlenmiştir.

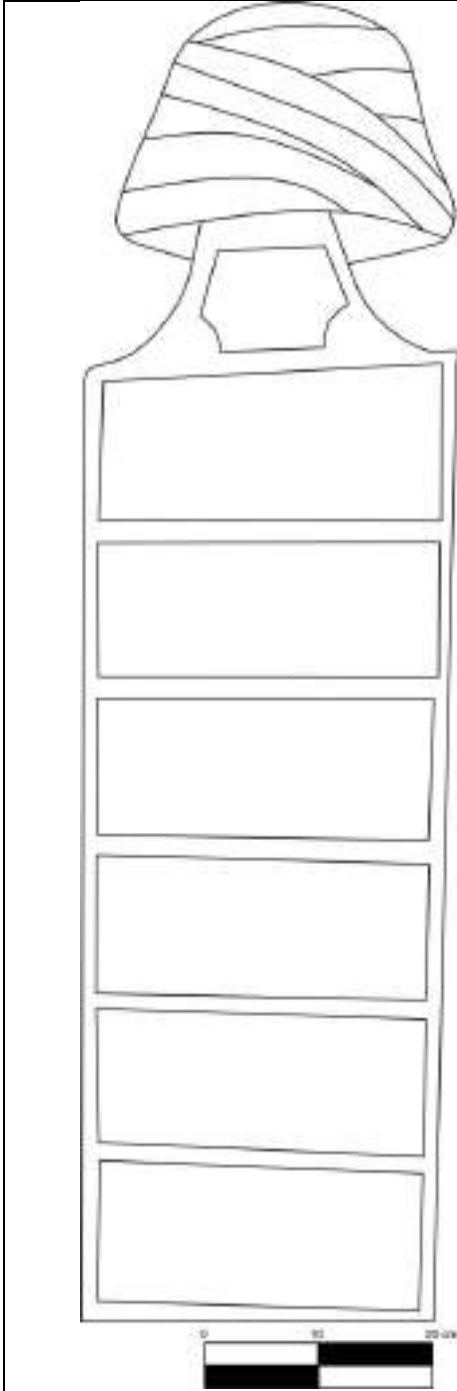
Mezar yapısının ayak taşı ise, aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli olup sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Gövdenin üzerinde ucu sola doğru kıvrılmış selvi motifi yer almaktadır.

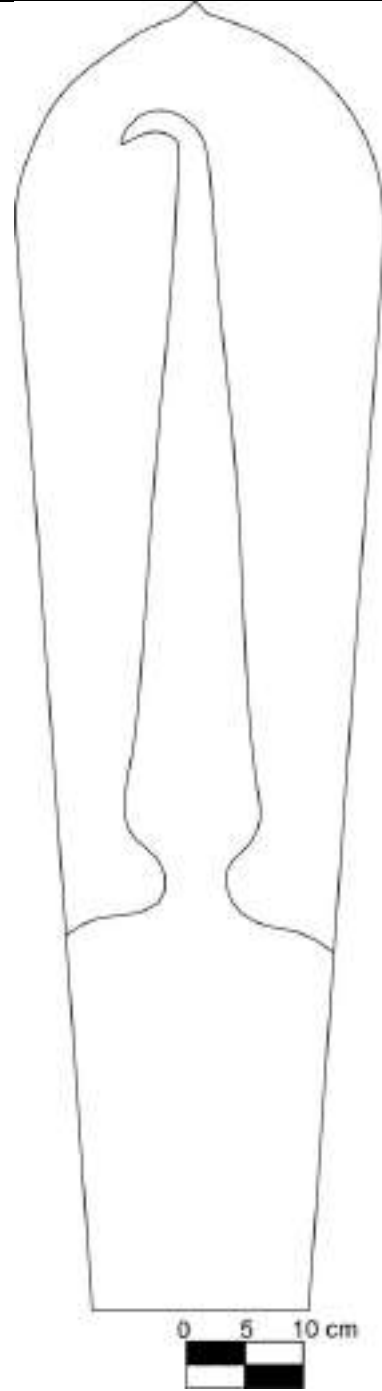
Resim 538. KC-37ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 539. KC-37ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 540. KC-37ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 541. KC-37ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KC-38b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hacı Muhammed Said
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1328/M 1910-11
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	37 × 93 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
بنی زیارت ایند اخوان ایلیه روحمه فاتحه احسان المرحوم قونیہ لی محمد حاجی مصطفی روحنه فاتحه سنه ۱۳۲۸	Beni ziyâret eden ihvân Eyleye rûhuma Fâtiha ihsân el-merhûm Konyalı Muhammed Hacı Mustafa rûhuna Fâtiha sene 1328

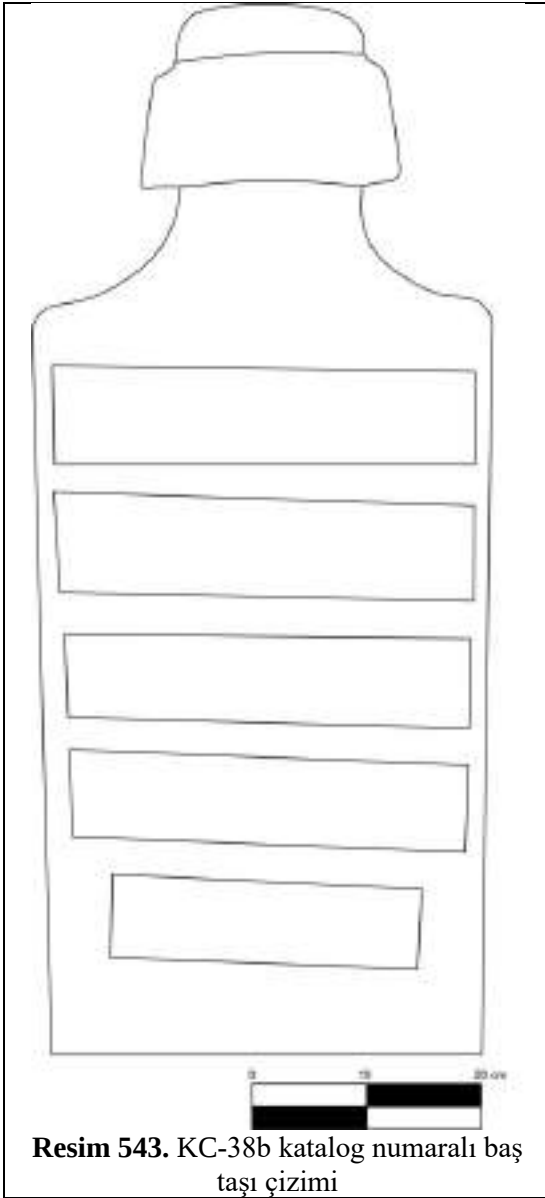
Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli gövde boyun bölümü ile başlığa bağlanmaktadır. Başlık, bir iç başlığın tek parça yatay bir sarıkla sarılması ile oluşmuş festir. Fesin üst kısmı belirgin görülmektedir. Taşın kitabe metni beş sıra kartuştan oluşmaktadır.

Ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 542. KC-38b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-39b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Seyyid Muhammed Emin
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1277/M 1860-61
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	44 × 70 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

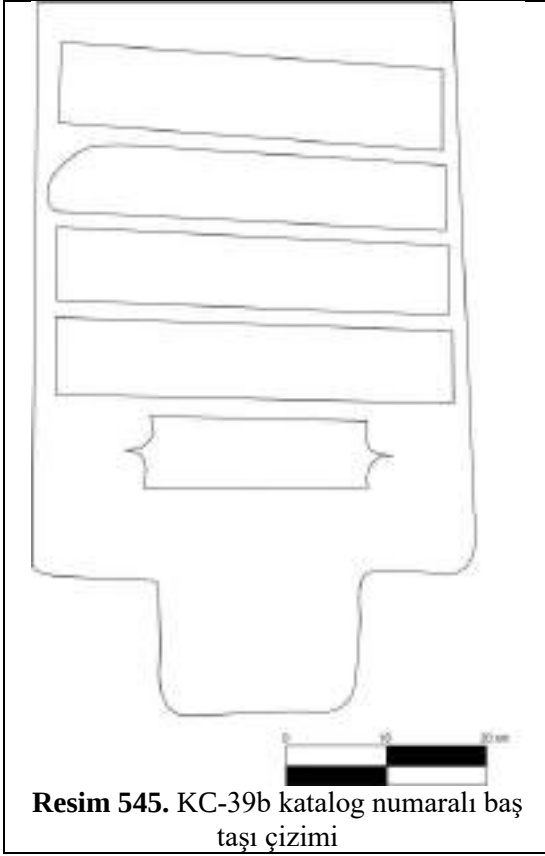
Yazılışı	Okunuşu
..... لارنده حاکمی السید محمد امین ابن یوسف غفرله روحیچون مع الصلوات فاتحه سنه ۱۲۷۷	 Lârende hâkimi es-seyyid Muhammed Emin ibn Yusuf ğufirelehü rûhı-çün Fâtiha maa's salavât Sene 1277

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Başka bir mezar yapısının yanında olan taşın tam olarak hangi mezar yapısına ait olduğu bilinmemektedir. Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup üst kısmı kırık vaziyettedir. Bu nedenle de başlık ya da tepelik hakkında net bir bilgi verilememektedir. Taşın mevcut haline hâk edilmiş kitabe metni dört sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Baş taşının kaide kısmına bakıldığında denile bilir ki taş ya bir sembolik lahde ya da pehleli bir mezar yapısına aittir.

Resim 544. KC-39b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-40b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Muhammed Bey
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	41 × 83 × 17
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

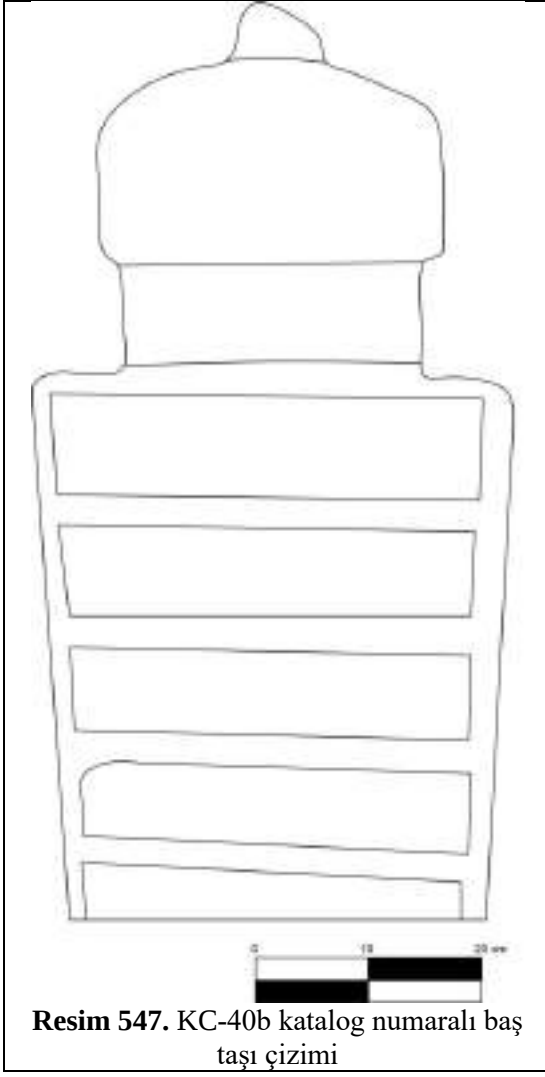
Yazılışı	Okunuşu
طريقة عليء نقشبنديه مشايخندن بخارى حواسندن غجدوانى الحاج صوفى محمد بك	Tarikat-ı aliyye-i Nakşibendiyye Meşâyihiından Buhârî Havâssından Gucdevânî el-Hâc Sûfî Muhammed Beg

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdeye boyun bölümü ile bağlanan başlıktan oluşmaktadır. Başlık, tepesinde silindirik kademesi olan fes formunda bir başlıktır. Taş, katalog 21'deki mezar yapısına bitişik olan taştır. Taşın alt kısmı zemine betonla sabitlendiği için hakkında kesin bir bilgi verilememektedir. Baş taşının mevcut kitabe metni dört sıra kartuştan oluşmaktadır. Baş taşının tam olarak hangi mezara ve bu bağlamda da ne tür bir mezar yapısına ait olduğu kesin değildir.

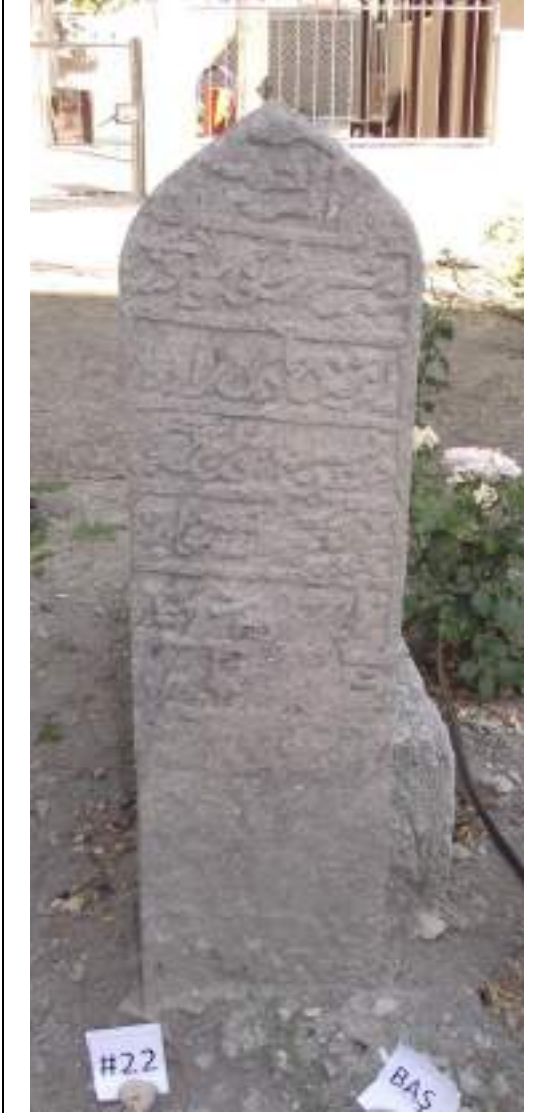
Resim 546. KC-40b katalog numaralı baş taşı.

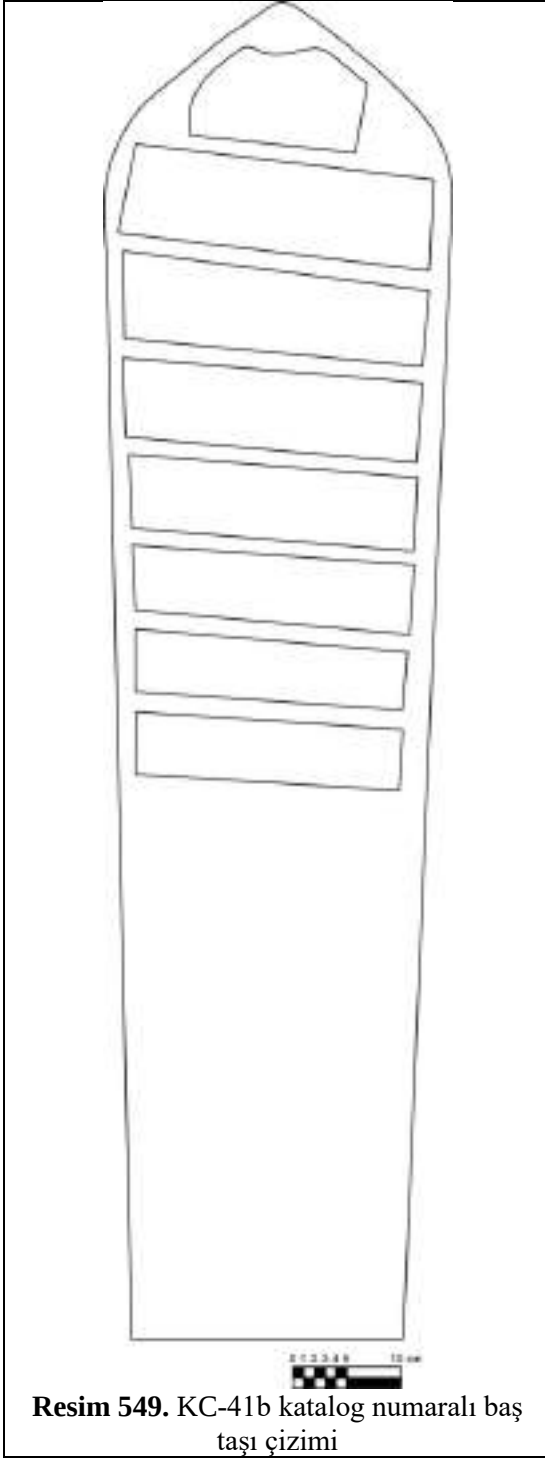
Katalog No	KC-41b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Şerife Hanım
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	31 × 123 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
المرحومة سيد حلوصى افندى كريمه سى خادمي زاده حسين حسيب افندى خانيم نجيب افندى والده سى عابده زاهده كاتبه شهيدة شريفه خانم روحنه فاتحه	el-merhûme Seyyid Hulûsi Efendi Kerîmesi Hâdimî-zâde Hüseyin Hasîb Efendi Hanımı Necîb Efendi Vâlidesi âbide Zâhide, kâtibe, şehide Şerife Hanım Rûhuna Fâtîha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemerli bir tepelikle sonlanmaktadır. Baş taşı, altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taşın özellikle alt kısmında çok fazla yıpranmalar oluşmuştur. Mezar yapısının ayak taşı ise yerinde mevcut değildir.

Resim 548. KC-41b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-42b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 50 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

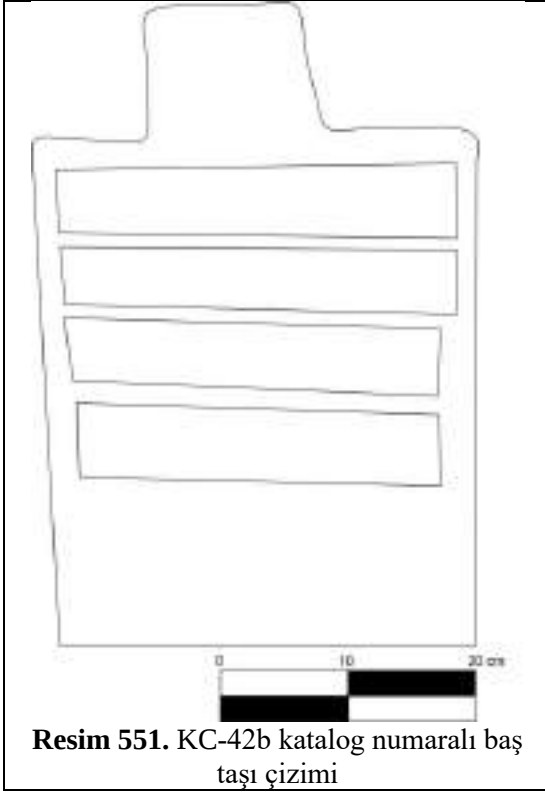
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١١٦١ 	Baş Taşı: Sene 1161

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının üst kısmı kırıktır. Alt kısmı ise betonla zemine sabitlendiği için taşın kitabe metninin tamamı ve taşın boyutu hakkında kesin bilgi edinilmemektedir. Taş tahrip olduğundan dolayı kitabe metninden birkaç kelime hariç yazılar okunamamaktadır. Katalog 31 no'lu yapıya çok yakın vaziyette durmaktadır.

Resim 550. KC-42b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KC-43b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Kethane Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 48 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
فاتحه هو الحى الباقي طائر باغ جنان المرحوم المغفور الحاج	Fâtiha Hüve'l Hayyu'l-Bâkî Tâ'ir-i bâğ-ı cenân el-merhûm el-mağfûr el-Hâc

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Alt kısmı zemine betonla sabitlendiği için ne boyutu ne de kitabe metninin alt kısmı hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamaktadır. İlk kitabe metni taş kısmında olup geri kalan metin dört sıra içerisine hâk edilmiştir.

Baş Taşının Türkçesi:

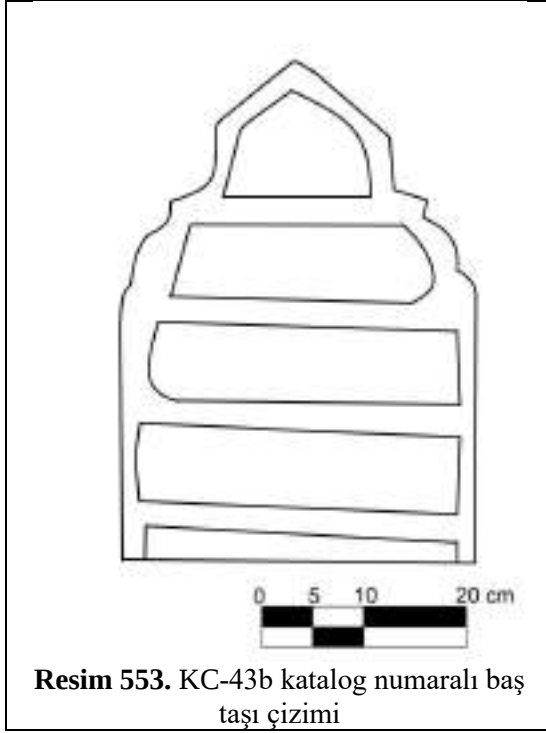
O diridir, sonsuzdur.

Gönül bağının kuşu

Merhum mağfûr el-Hâc

Resim 552. KC-43b katalog numaralı baş taşı.

4.4. Karaman Müzesi

Katalog No	KM-01b
İnceleme Tarihi	22.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	16 × 55 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو الله الذي لا اله الا هو عالم الغيب و الشهادة هو الرحمن الرحيم	1. Yüz: Hüvallahüllezî Lâ ilâhe illâ hüve Âlimü'l gaybi ve'-ş- Şehâdetü hüve Er-rahmânü'r-rahîm
هو الله الذي لا اله الا هو الملك القدوس السلام المومن المهيمن العزيز	2. Yüz: Hüvallahüllezî Lâ ilâhe illâ hüve El-Melikü'l-Kuddûsü Es-Selâmü'l-Mü'minü El-Müheyminü'l-Azîzü
الجبار المتكبر سبحان الله عما يشركون هو الله الخالق البارئ المصور	3. Yüz: El-Cebbâru'l-Mütekebbiru Sübânallâhi ammâ Yüşrikûn hüve Allâhü'l-Haliku El-Bâriü'l-Müsavvirü
الفتاحه	4. Yüz: El-Fâtîha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen formlu baş taşının dört yüzünde de kitabe metni yer almaktadır. Kur'an-ı Kerim'den Haşr Suresi'nin son üç ayeti (son ayetin tamamı yer almamaktadır) her üç yüzüne de hâk edilmiştir. Dördüncü yüzünde ise yalnızca "Fatiha" ibaresi bulunmaktadır. Taşın üzerinde tarih kaydı ya da mevta ismi gibi herhangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Kitabe metninden sonra taş silindir bir forma dönüşmektedir. Ancak boyun bölümündeki tepelik kısmının üstünde hafif kırılmalar oluşmuştur. Geniş silindir boyun üzerinde öncesinde herhangi bir başlığın olup olmadığı hakkında kesin bir bulgu yoktur.

Resim 554. KM-01b katalog numaralı baş taşı.

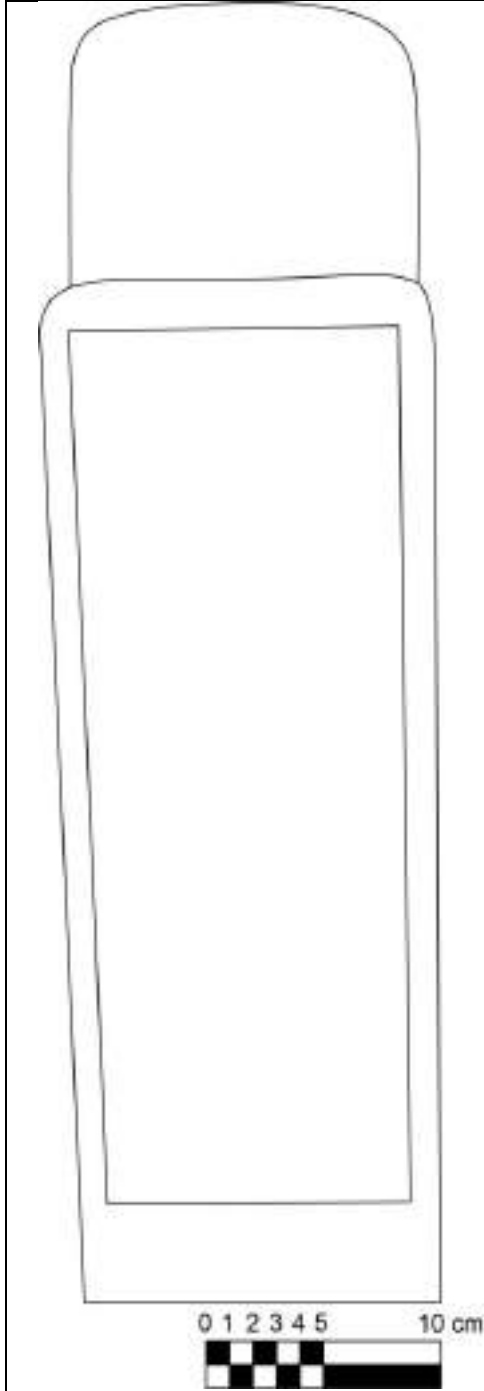
Resim 555. KM-01b katalog numaralı baş taşı.

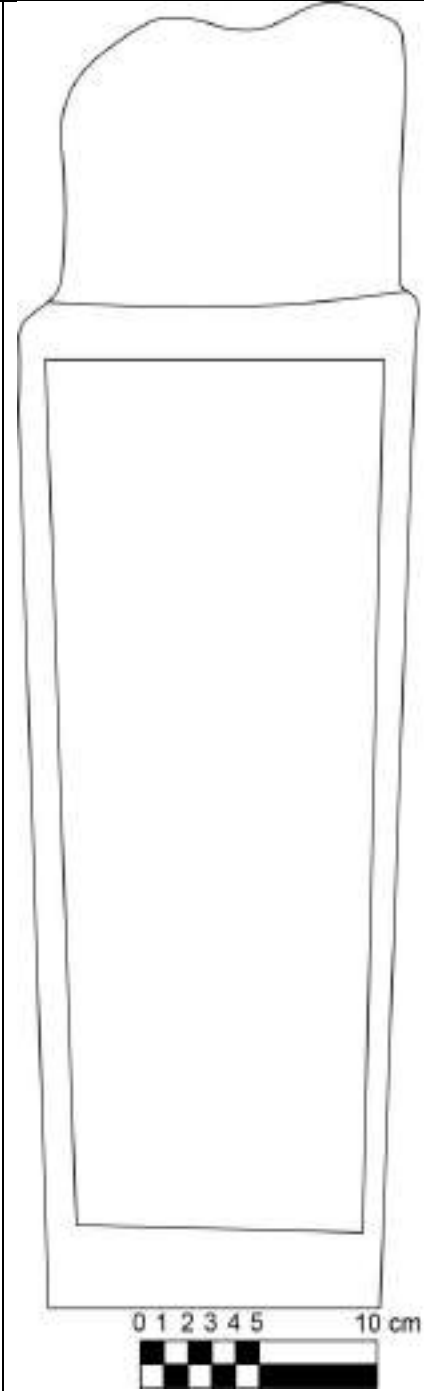
Resim 556. KM-01b katalog numaralı baş taşı.

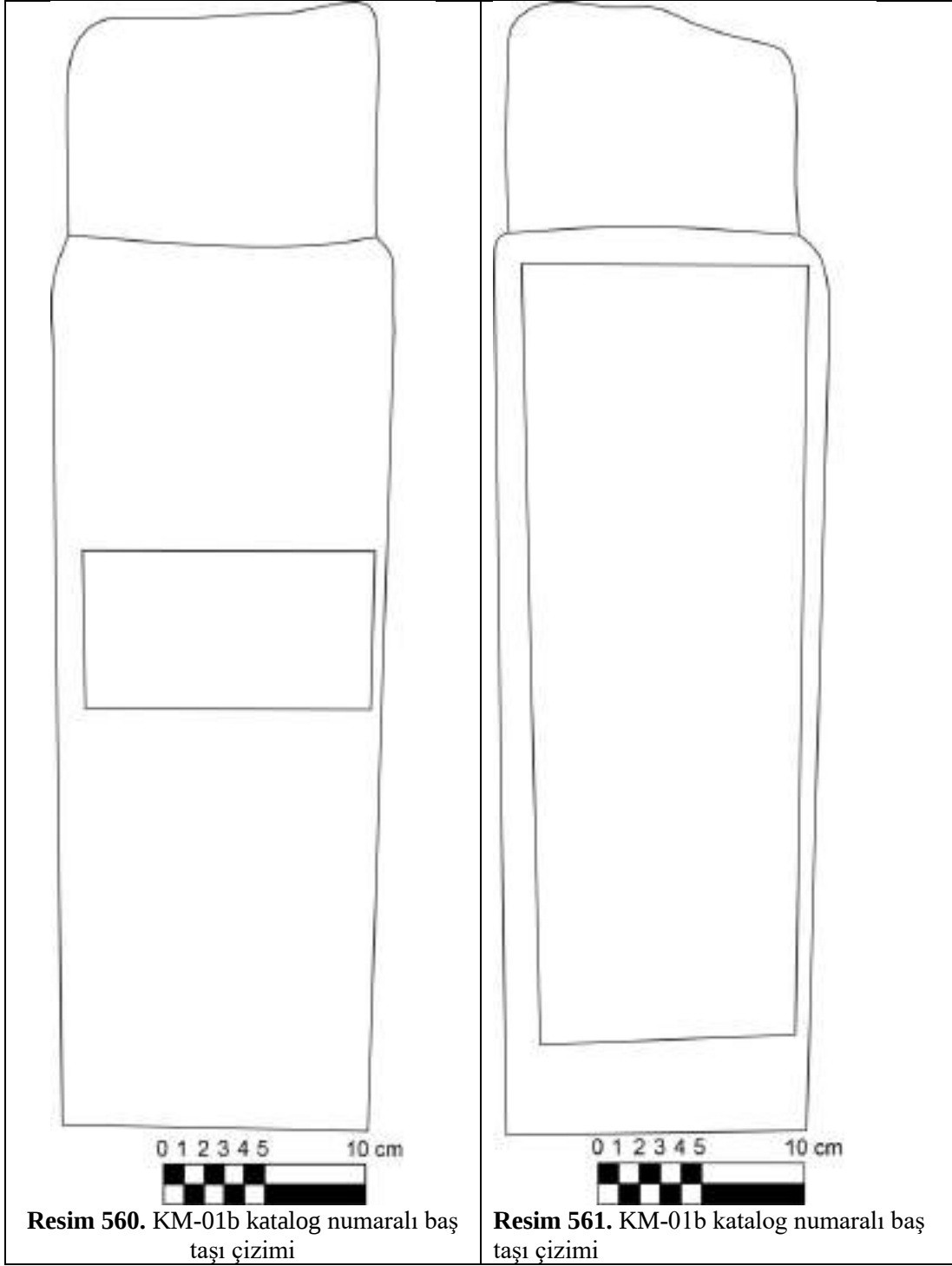
Resim 557. KM-01b katalog numaralı baş taşı.

Resim 558. KM-01b katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 559. KM-01b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	KM-02b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Celeddin Muhammed bin Ahî
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	55 × 67 × 23
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هذه التربة العبد الفقير الرضى المفتقر الى الله الغنى جلال الدين محمد بن اخي غفر الله له ان اثارنا تدل علينا فانظروا بعدنا الى الاثار	Ön Yüzü: Hâzihi Et-türbetü'l li'l- abdi'l fakîru'r-rızâ El-müftekirü ilallâhi'l-ğani Celâleddîn Muhammed bin Ahî gaferallâhü leh Arka Yüzü: İnne asârenâ tedullü Aleynâ fenzurû ba'denâ İle'l eser

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Kare formunda olan mezar taşı çapraz olarak 26 cm. yüksekliğindeki kaide kısmına yerleştirilmiştir. Üçgen tepelik formunda sonlanan taşın gövdesi 4 sıra kartuşa ayrılmıştır. Alınlık kısmında stilize çiçek motifi bulunmaktadır. Aynı şekilde taşın diğer yüzü de dört sıra kartuşa ayrılmış olmuş alınlık bölümüne stilize çiçek motifi işlenmiştir. Taşının iç yüzünün alt kısmı kopmuş vaziyettedir.

Ön Yüzü Türkçesi:

Bu türbe, Gani olan Allah'a muhtaç fakir ve râzı kulu Ahî Celeddin Muhammed'indir.

Arka Yüzü Türkçesi:

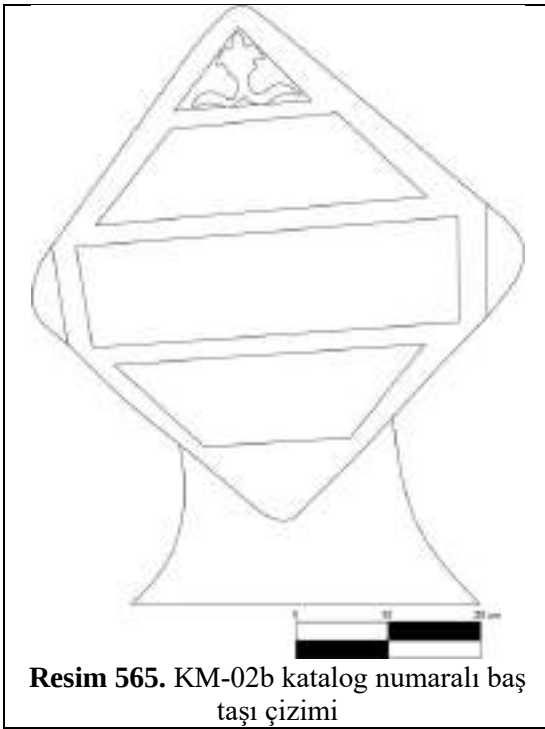
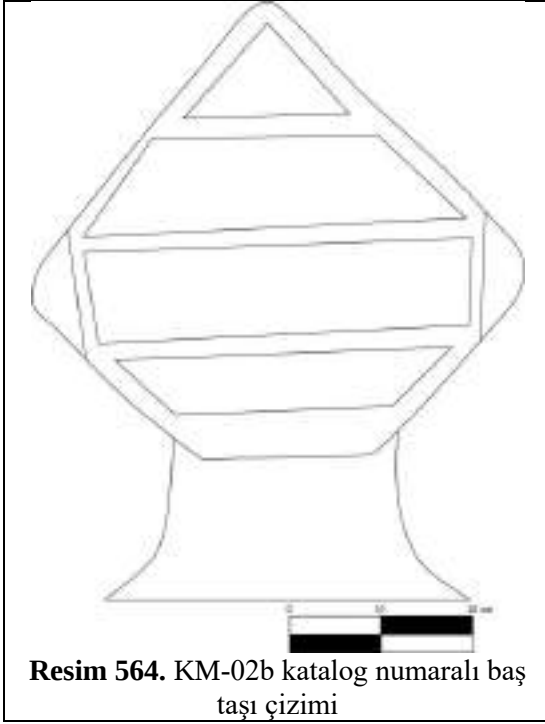
Muhakkak ki bizden sonrakiler bize delalet eden eserlerimize baksınlar.

Resim 562. KM-02b katalog numaralı baş taşı.

Resim 563. KM-02b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-03b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 765/M 1363-64
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	55 × 71 × 22
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
يا رحمن الدنيا والاخرة ارحم لمن لا دنيا له والاخرة انتقل في شهور سنة خمس و ستين و سبعمائة	Ön Yüzü: Yâ rahmâne'd dünyâ Ve'l-âhîratü irham limen lâ dünyâ leh Ve lâ âhîratü Arka Yüzü: İntekale fî şuhûri sene Hamsin ve sittîne Ve sebîmie

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Kısa bir kaide üzerine yerleştirilmiş olan kare formundaki mezar taşı çapraz olarak yerleştirilmiştir. Taşın her iki yüzü de kitabelidir. Ön yüzü taşın formuna uygun bir çerçeve içerisine üç kartuşa ayrılmıştır. Taşın alt bölümünün uç kısmı kırıktır. Arka yüzüne ise oval bir çerçevenin içerisine kartuşlar yerleştirilmiştir.

Ön Yüzü Türkçesi:

Dünyası ve ahireti olmayana merhamet et.

Arka Yüzü Türkçesi:

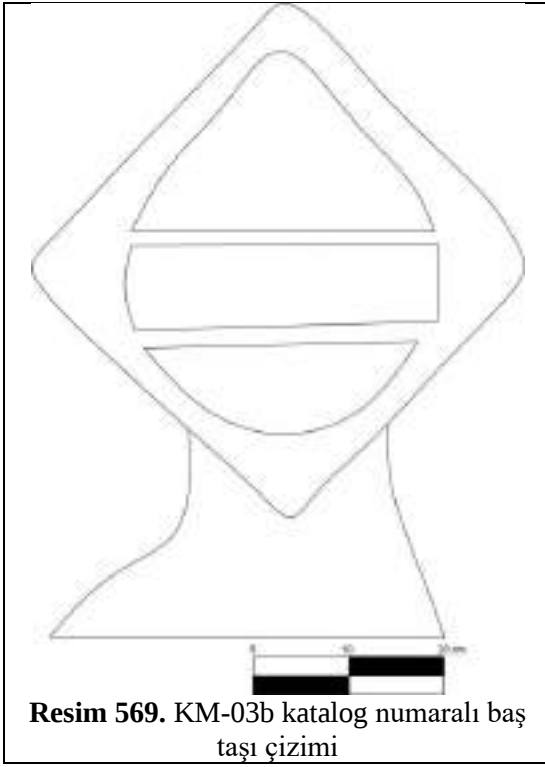
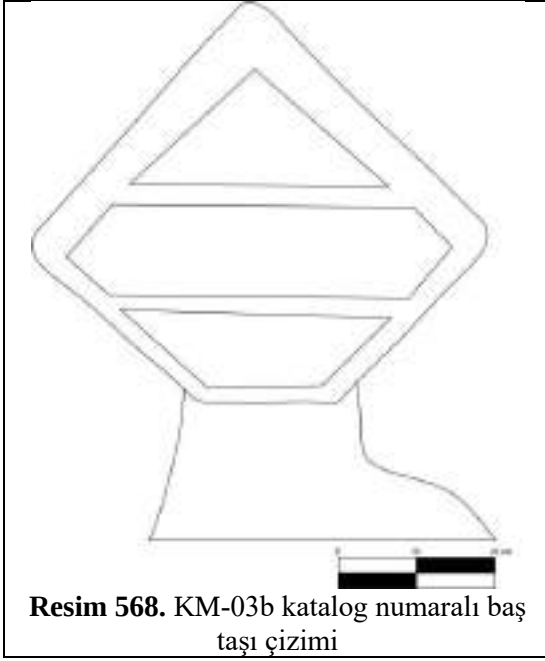
765 yılında göçtü.

Resim 566. KM-03b katalog numaralı baş taşı.

Resim 567. KM-03b katalog numaralı baş taşı.

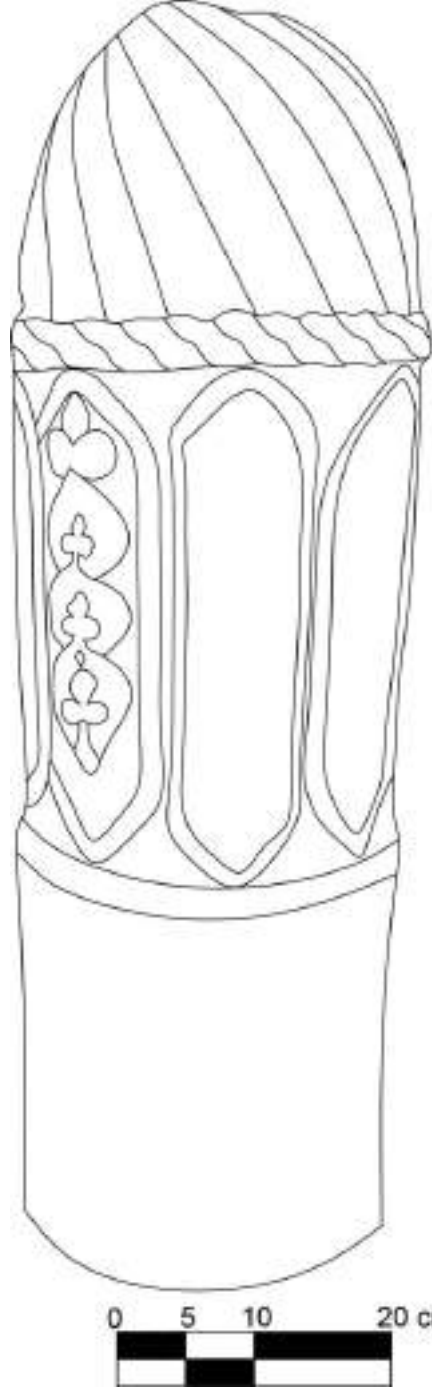
Katalog No	KM-04a
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	Gövdesi yuvarlak yatay kesitli, dilimli tepelikli
Malzeme-Teknik	Ayak taşı küfekidir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	30 × 95 × 30
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey silindir formuna sahip olan ayak taşının gövdesi sekiz dilime ayrılmıştır. Bu durum taş da piramidal bir form görünümlü olmasını sağlamıştır. Kartuşların her birine ikişerli olarak birbirine benzer ya da çok yakın motifler işlenmiştir. Bu motifler, üçlü ve ikili saadet düğümü, kıvrım dallı çiçek, palmet ve rumilerden oluşan kompozisyon yer almaktadır. Dilimlerin bitiminden yukarı doğru herhangi bir boyun detayı olmaksızın dilimli kubbe görünümlü bir tepelik şekli verilmiştir.

Resim 570. KM-04a katalog numaralı ayak taşı.

Resim 571. KM-04a katalog numaralı ayak taşı çizimi

10 cm

Katalog No	KM-05b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta kazıma ve zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	31 × 53 × 7
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
... اه من الموت	 Âh mine'l-mevt

Genel Tanım ve Kompozisyon:

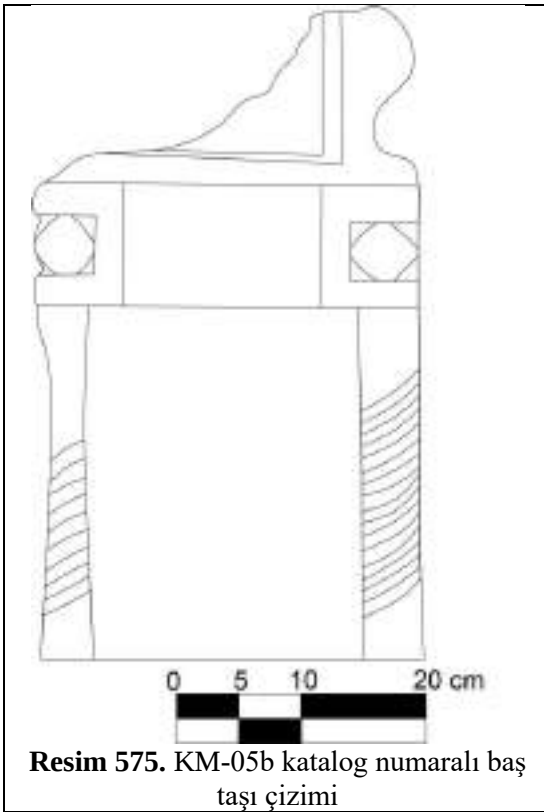
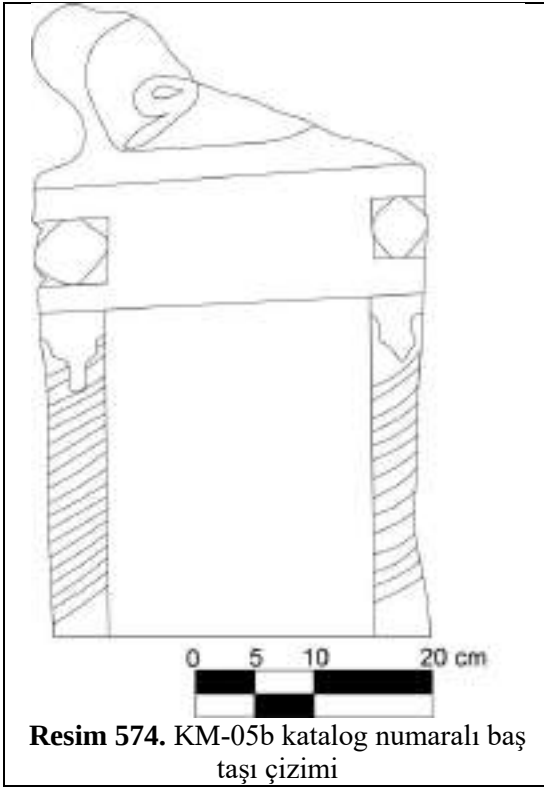
Düşey dikdörtgen formdaki taşın her iki tarafında da burmalı sütunçe olup bunların üzerinde çapraz yerleştirilmiş zar başlıklar yer almaktadır. Zarlardan yukarı doğru kavisli bir şekilde yükselmekte olan taşın üst kısmı kırılmış olsa da dilimli kemer formda sonlandığı görülmektedir. Eserin ön yüzünün sadece alt satırının kitabe metni okunabilmektedir. Arka yüzünün kitabe metni ise bozulmalardan dolayı okunamamaktadır.

Resim 572. KM-05b katalog numaralı baş taşı.

Resim 573. KM-05b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-06b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 60 × 28
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	64 x 59

Kitabe Metni

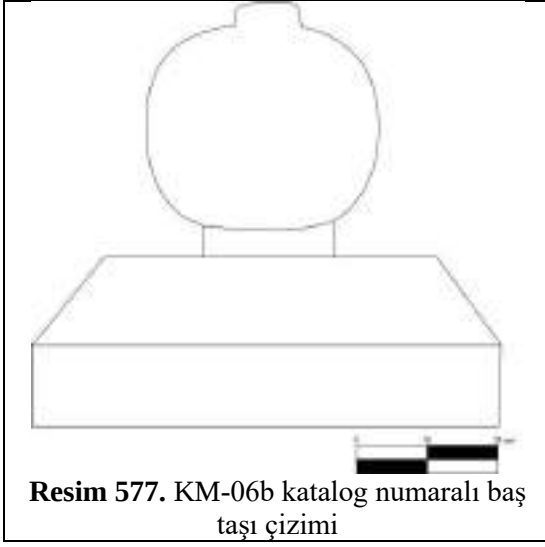
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Dört kenarından pahlanarak yükselen yatay kare kesitli bir taban ve sarıklı başlık yatay dairesel kesitli bir boyun ile birbirine bağlanmıştır. Bu başlığa ait herhangi bir gövde yer almamaktadır. Başlık, tepesinde silindirik kademe bulunmaktadır. Başlık, kürevî başlıklar grubuna girmektedir. Taş üzerinde herhangi bir kitabe metni, tarih kaydı ya da süsleme unsuru yoktur. Mezar taşında yosunlanmalar görülmektedir.

Resim 576. KM-06b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-07b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 69 × 28
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	60 x 64 x 27

Kitabe Metni

Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Dört kenarından pahlanarak yükselen yatay kare kesitli bir taban üzerinden bir boyunla bağlanan çapraz dilimli sarık başlık bulunmaktadır. Çapraz dilimli başlığın tepesinde küçük silindirik bir kademe bulunmaktadır. Başlığa ait herhangi bir gövde yer almamaktadır. Başlık üzerinde kitabe metni, tarih kaydı ya da süsleme unsuru bulunmamaktadır. Mezar taşında yosunlanmalar görülmektedir.

Resim 578. KM-07b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-08
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Aslı Melek binti Çelebi İsa Bey
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Solunda
Mezar Tipi	Sanduka
Taş Tarihi	H Rebîu'l-evvel 789 / M Mart-Nisan 1387
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sanduka mermerdir. Sandukada kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	35 x 225 x 44
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هذه القبر المرحومة المغفورة الشهيدة عسل ملك بنت جلبي عيسى بك	Sağ Yan Yüzü: Hâzihi'l-kabrü el-merhûme el-mağfûre eş-şehîde Aslı Melek binti Çelebi İsa Beg
في تاريخ شهر ربيع الاول سنة تسع و ثمانين و سبعمائة	Sol Yan Yüzü: Fi târîh şehri rebîu'l-evvel senete tis'a ve semanine ve sebimie
الله لا اله الا هو الحي القيوم. لا تأخذه سنة و لا نوم. له ما في السموات وما في الارض من ذا الذي يشفع عنده الا بإذنه. يعلم ما بين ايديهم و ما خلفهم و لا يحيطون بشئ من علمه الا بما شاء و سعه كرسية السموات و الارض و لا يؤده حفظهما و هو العلي العظيم	Üst Yüzler: Allâhü lâ ilâhe illa hüve'l-Hayyü'l-Kayyûmü lâ te'huzühü sinetün ve lâ nevmün lehü mâ fi's- semâvâtî ve mâ fi'l-arzî men ze'l lezî yeşfe'u indehü illâ biiznihi ya'lemü Mâ beyne eydihim ve mâ halfehüm ve lâ yuhîtûne bişey'in min ilmihî illâ bimâ şâ'e vesî'a kürsiyyühü's-semâvâtî ve'l-arzî ve lâ ye'ûdühü hıfzühümâ ve hüve'l-aliyyü'l-azîm.

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yatay dikdörtgen kesitli olan sanduka, baş kısmından ayak ucuna doğru hafif daralmaktadır. Aşağıdan yukarıya dik olarak yükseldikten sonra çatı formunda birleşerek son bulan sandukanın iki yan yüzlerinde ve üst kısmındaki iki yüzünde kitabe metni yer almaktadır. Kitabe metninde yer yer bozulmalar görülse de büyük oranda okunabilmektedir. Tabanın sağ yüzünde dua ile başlayan cümlelerin sonunda mevtanın kimliği belirtilmiştir. Tabanın sol yüzünde ise tarih kaydı bulunmaktadır. Tepeliğin iki üst yüzeyinde bulunan metinde Kur'an-ı Kerim'den Bakara Suresi'nin 255. ayeti (Ayete'l Kürsi) yer almaktadır. Ayrıca sandukanın

üzerinde herhangi bir süsleme unsuru görülmemektedir. Sandukanın güney yüzünün yazısının tamamlanmadığı görülmektedir.

Sağ Yan Yüzü Türkçesi:

Bu kabir, Çelebi İsa Bey'in kızı merhûm mağfûr şehîd Aslı Melek'indir.

Sol Yan Yüzü Türkçesi:

789 tarihinin Rebû'l evvel ayıdır.

Üst Yüzlerin Türkçesi:

Allah, O'ndan başka ilah yoktur; diridir, her şeyin varlığı O'na bağlı ve dayalıdır. Ne uykusu gelir ne de uyur. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. O'nun izni olmadıkça katında hiçbir kimse şefaât edemez. Onların önlerinde ve arkalarında olanları O bilir. O'nun ilminden hiçbir şeyi -dilediği müstesna- kimse bilgisi içine sığdıramaz. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine almıştır. Onları korumak kendisine zor gelmez. O yücedir, mutlak büyüktür.

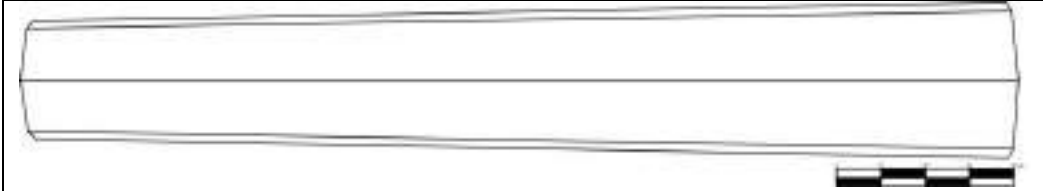
Resim 580. KM-08 katalog numaralı sandukanın güney yüzü.

Resim 581. KM-08 katalog numaralı sandukanın batı yüzü.

Resim 582. KM-08 katalog numaralı sandukanın güney yüzü çizimi.

Resim 583. KM-08 katalog numaralı sandukanın batı yüzü çizimi.

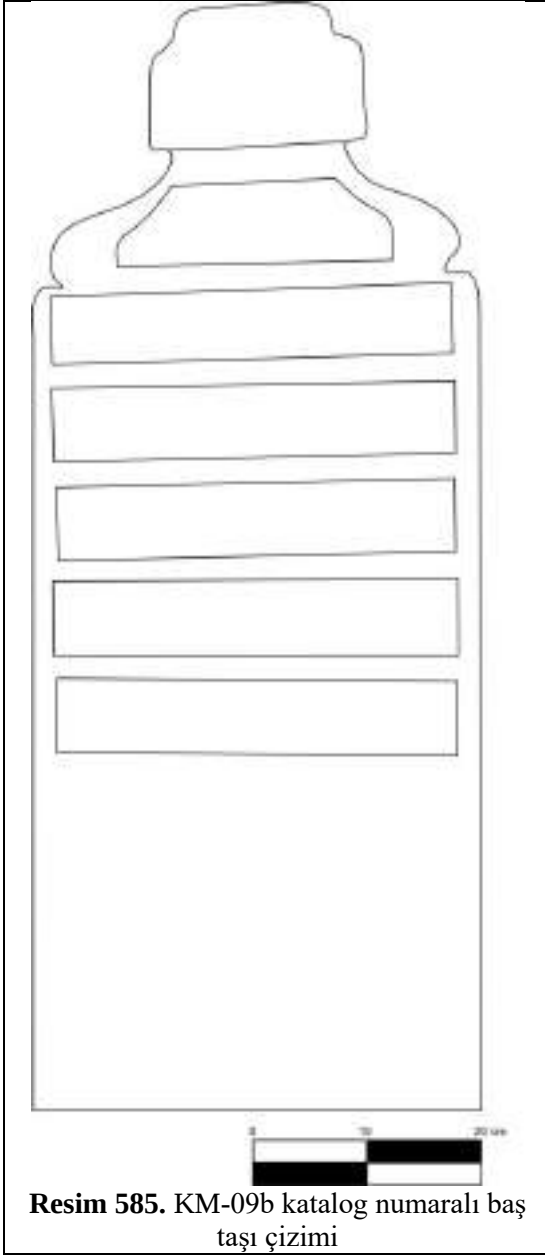
Katalog No	KM-09b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Hacı Mustafa Muhammed ve zevcesi Tayyibe
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1313 / M 1895-96 - H 1329 / M 1911
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	39 × 97 × 18
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٣١٣ مراده ابرمدم دنياهه همان جنتده ويره مرادم خليل الرحمان المرحومان بابوسيلرده ن حاجى مصطفى مخدوم محمد و هى محمد زوجه سى طيبه روحنه فاتحه سنة ١٣٢٩	Sene 1313 Murâda ermedim dünyâda hemân Cennetde vere murâdım Halîlu'r Rahmân El-merhûmân Babusilerden Hâcî Mustafâ Mahdumu Muhammed ve hiye Muhammed zevcesi Tayyibe Rûhuna Fâtîha sene 1329

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli gövdeye ince bir boyun ile bağlanan bir başlıkla sonlanmaktadır. Başlık, bir iç fesin etrafının yarsından fazlasının düz bir şekilde sarılmasıyla elde edilmiş bir fes türüdür. Taşın gövde bölümünde altı satırlık kartuş bulunmaktadır. Hem serlevha bölümünde hem de metnin son bölümünde tarih kaydı yer almaktadır. Kitabe metninden de anlaşılacağı üzere bu mezar taşı karı-koca iki mevtaya aittir. İki tarih arasında 16 yıllık bir süre bulunmaktadır. İlk tarih kaydı erkek mevtaya, ikinci tarih kaydı ise kadın mevtaya aittir. Fakat başlık, erkek başlık türünde form edilmiştir. Ayrıca kitabe metninde mevtaların "Babusilerden" olduğu şeklinde okunan kelime kesin olarak okunamamaktadır.

Resim 584. KM-09b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-10b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Larende Müftüsü Muhammed İlmî Efendi
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1255 / M 1839-40
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 112 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو الحى الباقي خطيب بر كزیده دار دنیادان بعید اولدی رجوع ایلدی عقبایه علمدار سعید اولدی تفکرله تذکرله توغل قلدی دنیاده نهایت حسن خاتمله رهى عدنه رسید اولدی خدا توفیق ایدنجه قربنه لایق ایدر انی نماینده تصور اینده بو بر حبلى الورد اولدی نظیف بردوش دل ماتمی تاریخی الحاج محمد علمی افندی راه رحمانه شهید اولدی مدینه لارنده مفتیسی و جامع فصیح خطیبی الحاج محمد علمی افندی روحیچون فاتحه سنه ۱۲۵۵	Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî Hatîb-i ber-güzide dâr-ı dünyâdan ba'îd oldu Rücû' eyledi ukbâya alemdâr-ı sâ'îd oldu Tefekkürle tezekkürle tevaggul kıldı dünyâda Nihâyet hüsn-i hâtimle rehî Adn'e resîd oldu Hüdâ tevîk edince kurbuna lâîk ider anı Nümâyed tasavvuru inde bu bir hablu'l-verîd oldu Nazîfâ berdûş-ı dil mâtemi târîhini el-Hâc Muhammed İlmî Efendi râh-ı Rahmâna şehîd oldu Medîne-i Lârende Müftüsü ve Câmi-i Fasîh hatîbî El-Hâc Muhammed İlmî Efendi rûhu için Fâtîha Sene 1255

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdeye ince bir boyun bölümü ile bağlanan başlıktan oluşmaktadır. Başlığın üzerinde sarığın ortasından kalınca bir dilim sarık daha dolanmaktadır. Sarığın tepesinden bir püskül sarmaktadır. Gövde üzerinde ise 11 sıra kartuş içerisinde kitabe metni yer almaktadır. Serlevha yarım daire kartuş içerisinde yer almaktadır. Taşın gövdesinde ve tabanında yer yer kırılmalar bulunsa da kitabe metni gayet muntazam bir vaziyette durmaktadır.

Baş Taşı:

O diridir Bâkidir.

Hatiplikte seçkin olan bu dünyadan uzak oldu

Kutlu bayrak taşıyıcısı ahirete döndü

Dünyada tefekkürle tezekkürle meşgul oldu

Sonunda en güzel son olan cennet yoluna vardı

Hüdâ(Allah) başarı verince yakınlığını verir

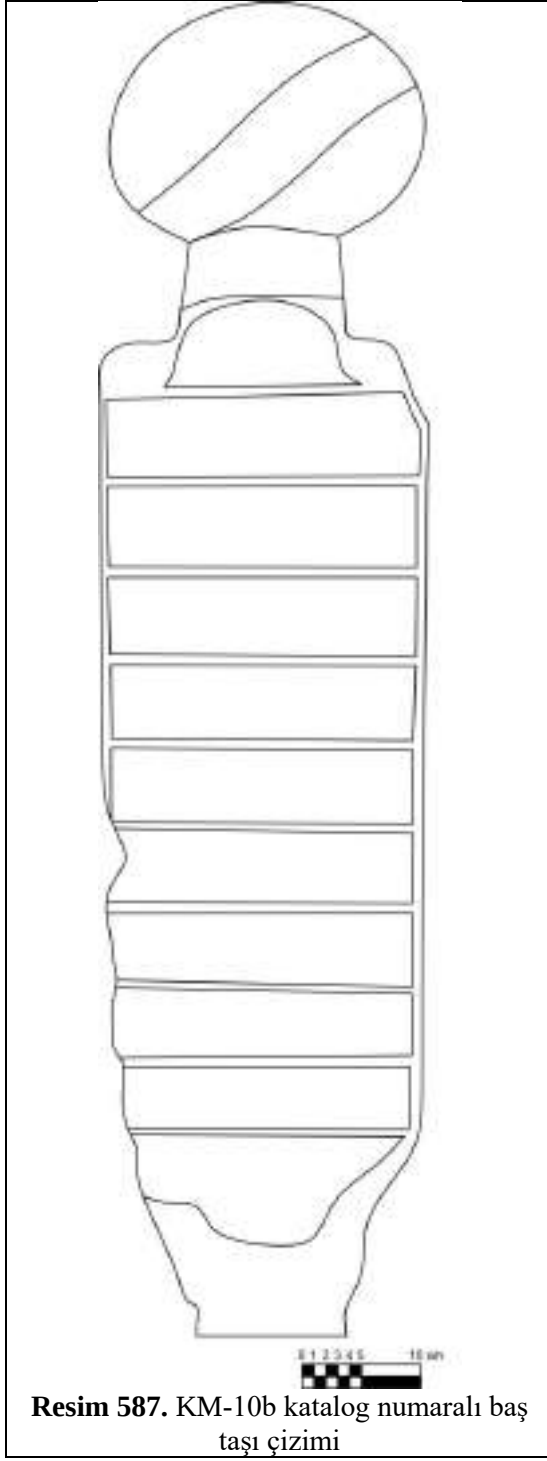
hayal edince şah damarı oldu

Tertemiz olan matem tarihinde başı boş oldu

el-Hâc İlmî Efendi râhı Rahmana şehîd oldu
Larende şehrinin müftüsü câmii fasih hatibi el-Hâc İlmî Efendi rûhu içün Fâtiha
Sene 1253

Resim 586. KM-10b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-11b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Nefise Hanım
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1313 / M 1895-96
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	38 × 57 × 10
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

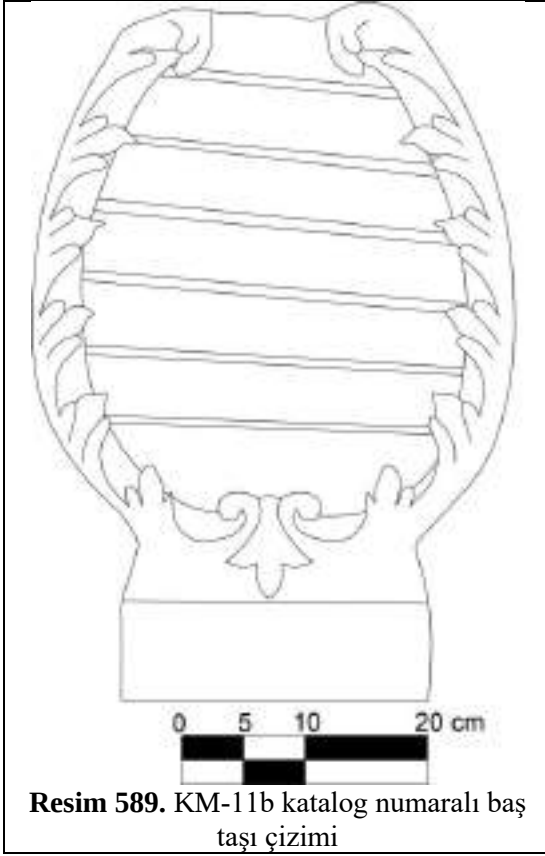
Yazılışı	Okunuşu
..... ایدم بر انده وره محو اولوب صودی وجودم بر انده یترکه مسکنم جنت اولسون عقباده مورلی چلبی زاده علی افندی کریمه سی نفیسه خانمک روحنه سنه ۱۳۱۳ فاتحه	 İdim bir anda vere Mahv olup Soldu vücûdum bir anda Yeter ki meskenim cennet olsun ukbâda Moralı Çelebi-zâde Ali Efendi Kerimesi Nefise Hanım'ın Rûhuna sene 1313 Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yatay kare kesitli küçük bir taban üzerine karşıdan görünüşü kadeh (lale)şeklinde biçimlendirilmiş baş taşının üst kısmı kırılmıştır. Taşın çevresinde geç dönem etkili akant yapraklarıyla çevrelenmiş bir süsleme kuşağı yer almaktadır. Taşın gövdesi yedi sıra kartuşa ayrılmıştır. Üst kısmı kırıktır ve orada kitabe metni olup olmadığı kesin bilinmemektedir. Kitabe metni ise oldukça iyi durumdadır.

Resim 588. KM-11b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-12b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	İbrahim Çelebi
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H Rebî'ü'lâhir 922 / M Mayıs-Haziran 1516
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, düz tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 92 × 24
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
الموت الموت ابراهيم چلبى بن امير بك في الآخر ربيع الآخر من شهر سنة ٩٢٢	Ön Yüzü: El-mevtû'l-mevt İbrâhîm Celebi bin Emir Beg fi'l âhira Rebî'ü'l-âhir min şehri sene 922
كل نفس ذائقة الموت فات المرحوم المغفور السعيد الشهيد المحتاج الي رحمة الله تعالى	Arka Yüzü: Küllü nefsin zâ'ikatü'l-mevt Fâte el-merhûm el-mağfûr Es-sa'id eş-şehîd El-muhtâc ilâ rahmeti' İlâhî Teâlâ

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yatay kare kesitli taş başlıksız bir şekilde düz tepelikle sonlanmaktadır. Düşey dikdörtgen formdaki taşın kitabesi geniş kartuşlara yerleştirilmiştir. Kitabe metninin ikinci ve üçüncü kartuşlarının sol üst köşelerinde birer stilize çiçek motifi yer almaktadır. Beton bir zemin üzerine oturtulan taşta yer yer bozulmalar görülmektedir. Taşın ön yüzünde mevtanın künyesi ve vefat tarihi yazmaktadır. Arka yüzünde ise ayetle başlanıp dua ile devam edilmiştir.

Baş Taşının Ön Yüzü:

Emir Bey'in oğlu İbrahim Çelebi 922 yılının aylarında Reb'ulahirin sonlarında vefat etmiştir.

Baş Taşının Arka Yüzü:

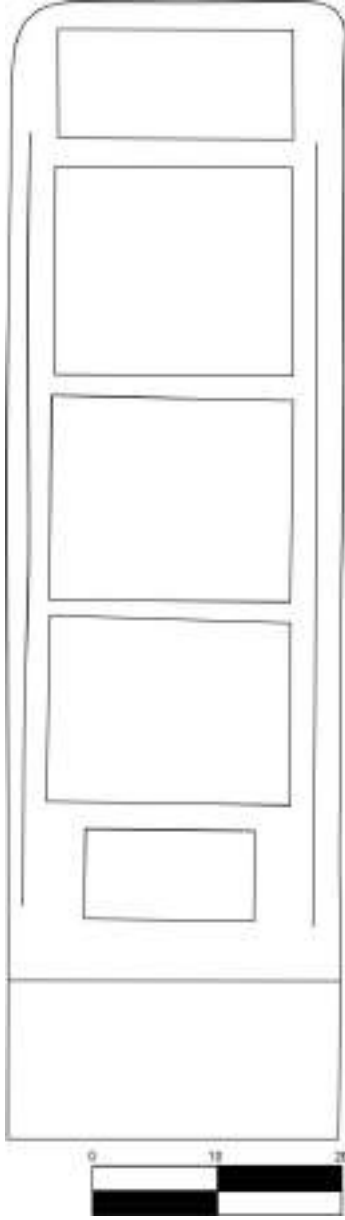
Her nefis ölümü tadacaktır. Allah-u Teâlâ'nın rahmetine muhtaç olan merhûm mağfûr saîd şehîd geçti (vefat etti).

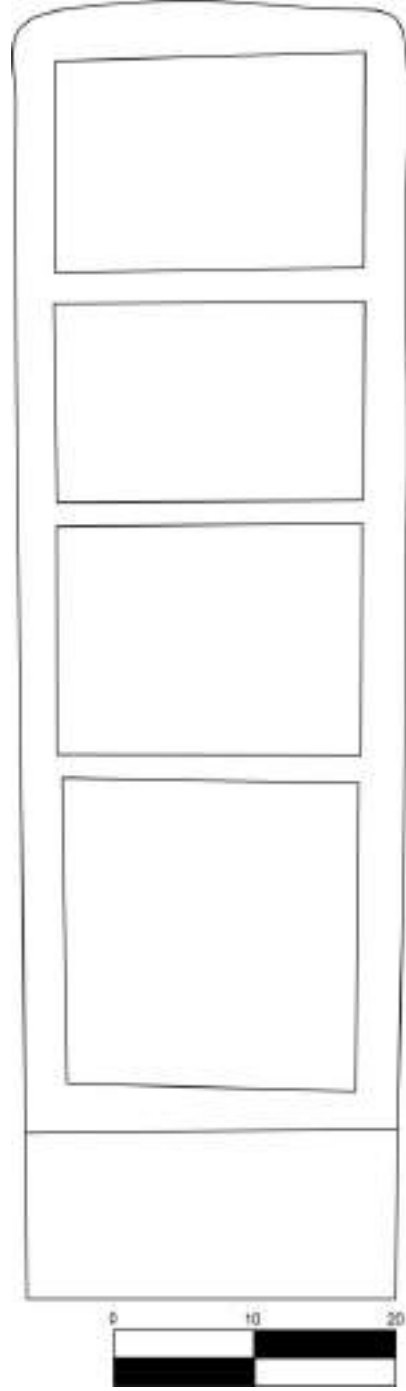
Resim 590. KM-12b katalog numaralı baş taşı.

Resim 591. KM-12b katalog numaralı baş taşı.

Resim 592. KM-12b katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 593. KM-12b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	KM-13a
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Ayak taşı küfekidir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	22 × 93 × 11
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyerek yükselen düşey dikdörtgen biçimli ayak taşı, sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın gövdesi üzerinde zemin oyma ve kazıma teknikleri ile yapılmış kıvrım dallı çiçek motifi bulunmaktadır.

Resim 594. KM-13a katalog numaralı ayak taşı.

Resim 595. KM-13a katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	KM-14b				
İnceleme Tarihi	21.06.2021				
Kime Ait	Şâh Abid Abdullah				
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında				
Mezar Tipi	Bilinmiyor				
Taş Tarihi	Cemaziyel Evvel'in sonu				
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli				
Ayak Taşı Formu	-				
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.				
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	49 × 74 × 11				
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-				
Yazı Türü	Celi Sülüs				
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-				
Kitabe Metni	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Yazılışı</th><th>Okunuşu</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td> هذا قبر المرحوم المغفور المحتاج الى الله تعالى قتل شاه عابد عبدالله في شهر جمادى الاول الوداع قال النبي صل الله عليه وسلم المومنون لايموتون بل ينتقلون من دار الى دار </td><td> Ön yüzü: Hâzâ'l-kabrü el-merhûm El-mağfûr el-muhtâç ilâ Allah-i Te'âlâ kutile Şâh Âbid Abdullâh fî şehri cemâziye'l-evvelü el-veda Arka yüzü: Kale'n-nebiyyü sallallâhü Aleyhi ve selleme mü'minûne lâ yemûtûne Bel yentekîlûne min dârin ilâ dârin </td></tr> </tbody> </table>	Yazılışı	Okunuşu	هذا قبر المرحوم المغفور المحتاج الى الله تعالى قتل شاه عابد عبدالله في شهر جمادى الاول الوداع قال النبي صل الله عليه وسلم المومنون لايموتون بل ينتقلون من دار الى دار	Ön yüzü: Hâzâ'l-kabrü el-merhûm El-mağfûr el-muhtâç ilâ Allah-i Te'âlâ kutile Şâh Âbid Abdullâh fî şehri cemâziye'l-evvelü el-veda Arka yüzü: Kale'n-nebiyyü sallallâhü Aleyhi ve selleme mü'minûne lâ yemûtûne Bel yentekîlûne min dârin ilâ dârin
Yazılışı	Okunuşu				
هذا قبر المرحوم المغفور المحتاج الى الله تعالى قتل شاه عابد عبدالله في شهر جمادى الاول الوداع قال النبي صل الله عليه وسلم المومنون لايموتون بل ينتقلون من دار الى دار	Ön yüzü: Hâzâ'l-kabrü el-merhûm El-mağfûr el-muhtâç ilâ Allah-i Te'âlâ kutile Şâh Âbid Abdullâh fî şehri cemâziye'l-evvelü el-veda Arka yüzü: Kale'n-nebiyyü sallallâhü Aleyhi ve selleme mü'minûne lâ yemûtûne Bel yentekîlûne min dârin ilâ dârin				

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Gövdesi dikdörtgen formlu mezar taşı, sivri kemerli tepelikle sonlanmaktadır. Taşın ön yüzünün çevresini stilize çiçek motifi bir kuşak halinde çevrelemiştir. Taşın ön yüzünün alınlık kısmına bir palmet motifi yer almaktadır. Kitabe metni ise dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Mezar taşının arka yüzünde de ön yüzüne benzer form ve bezemeler görülmektedir ve çevresi pahlıdır. Arka yüzünün kitabe metni ise iç sıra kartuşun içerisine hâ edilmiştir. Arka yüzündeki kitabede Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi yer almaktadır. Taş yatay bir şekilde ortadan kırılmış olup daha sonradan birleştirildi görülmektedir.

Baş Taşının Ön Yüzü:

Bu kabir Allah-u Teâlâ'nın merhametine mağfiretine muhtâç olan Cemaziyelevvel ayının sonunda öldürülen Şâh Âbid Abdullah'ındır.

Baş Taşının Arka Yüzü:

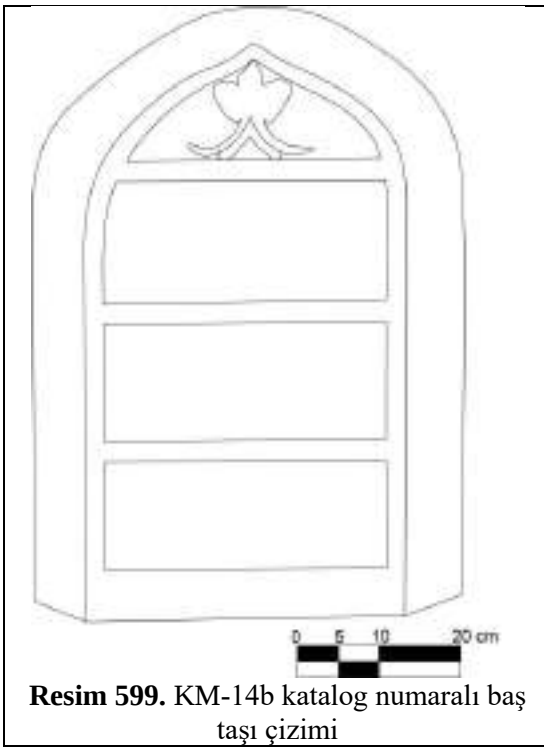
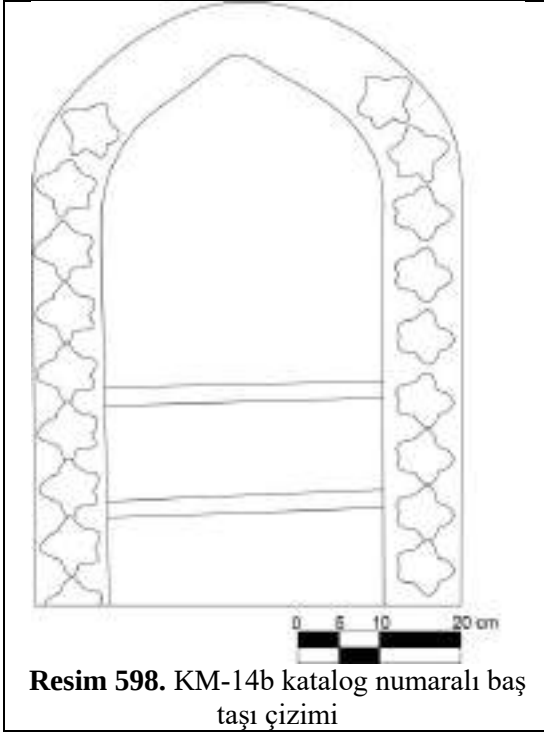
Nebî sallâhü aleyhi vesellem dedi ki: "Mü'minler ölmezler bir yerden bir yere intikâl ederler".

Resim 596. KM-14b katalog numaralı baş taşı.

Resim 597. KM-14b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-15b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	38 × 109 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
اناس نيام و اذا ماتو انتبهوا روزی پنجشنبه شهر ذی الحجة کل نفس ذائقة الموت	Ön Yüzü: En-nâsü niyâmü ve izâ mâtü İntebehû Arka Yüzü: Rûz-ı pençşenbe Şehr-i zi'l-hiceti Küllü nefsin Zâ'ikatü'l-mevt

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düsey dikdörtgen forma sahip olan mezar taşının her iki tarafında da burmalı sütunçe yer almaktadır. Sütunçelerin her ikisinin üstünde de zar başlık bulunmaktadır. Mezar taşı, zar motiflerinden itibaren dilimli kemer formunda yükselerek son bulmaktadır. Taşın en üst kısmı kırılmış olup parçası yerinde mevcut değildir. Burmalı sütunçelerden yukarı doğru üç kartuş bulunmaktadır. Taşın taç kısmında rumi motifi yer alırken alttaki kartuşlara kitabe metni yerleştirilmiştir. Mezar taşının arka yüzü ön yüzü ile aynı formdadır fakat daha fazla bozulmalar söz konusudur. Taç kısmında rumi motifi yer alırken diğer kısımlarda kitabe metni bulunmaktadır. Taşın ön yüzünde Aclunî'nin Keşfu'l-hafa adlı eserinde yer alan Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi, arka yüzünde ise tarih kaydından sonra Kur'an-ı Kerim'deki Ankebut Suresi'nin 57. ayetinin bir bölümü yer almaktadır. Taşın alt kısmında derin bir kırılma hattı görülmektedir. Malzemenin yumuşaklığından kaynaklı yer yer bozulmalar mevcuttur.

Ön Yüzü:

İnsanlar uykudadırlar, ölünce uyanırlar.

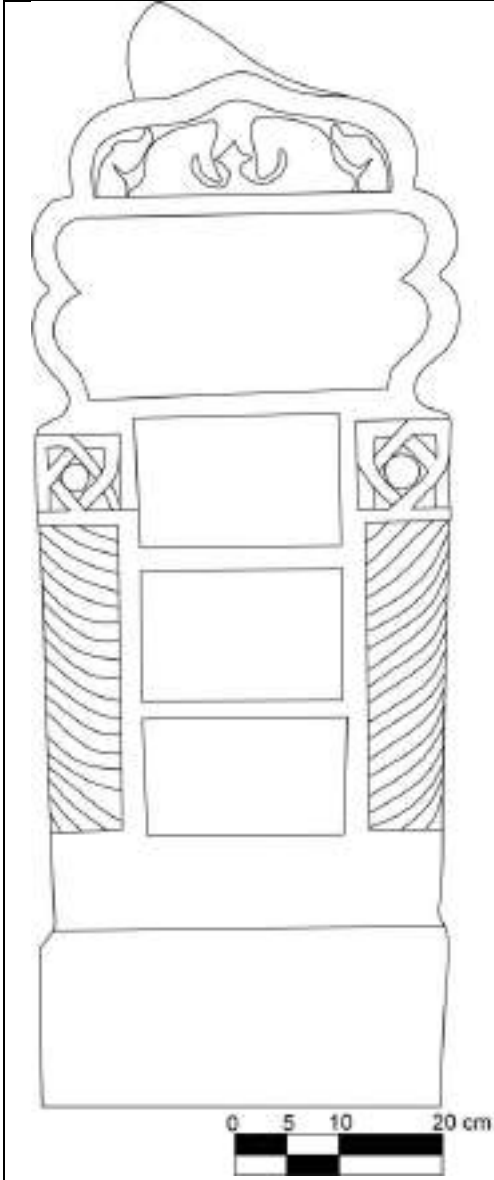
Arka Yüzü:
Zilhice ayının Perşembe günü
Her nefis ölümü tadacaktır.

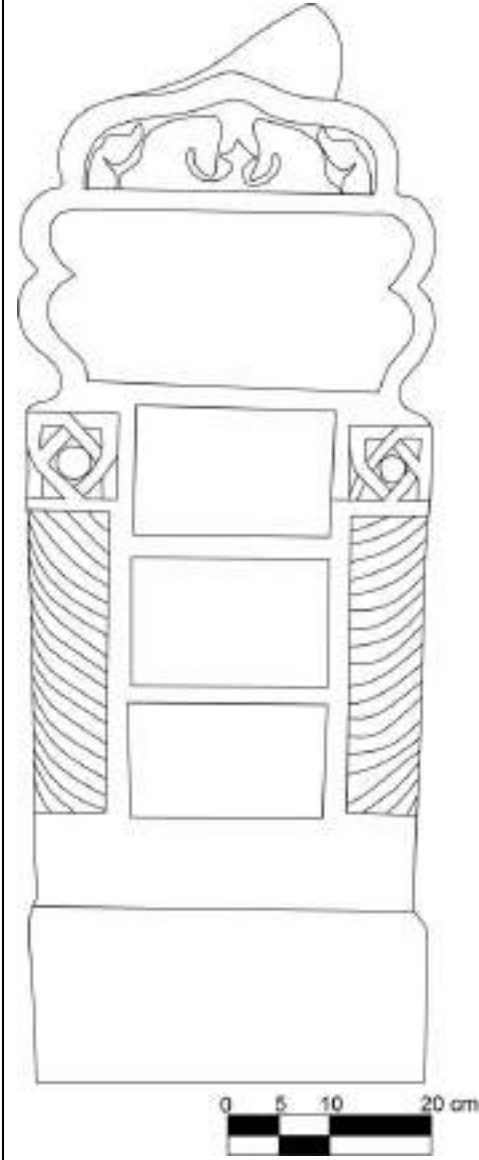
Resim 600. KM-15b katalog numaralı baş taşı.

Resim 601. KM-15b katalog numaralı baş taşı.

Resim 602. KM-15b katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 603. KM-15b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	KM-16b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H Şevval 886 / M Kasım 1481
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 62 × 6
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
الدنيا سجن المؤمن و ثمانية مائة و جنة الكافر صدق رسول الله و بركاته..... في تاريخ شهر شوال سنة ثمانين و ستين و ثمانمائة	Ön yüzü: Ed-dünyâ sicnü'l-mü'min Ve cennetü'l-kâfir Sadaka rasûlullâh Arka yüzü: ve berakâtüh Fi târihi şehru şevvâl Senete semânîn ve sittîne ve semânimie

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen formdaki mezar taşının her iki tarafında da burmalı sütunçe bulunmaktadır. Mezar taşının sütunçelerinin üstünde ise zar başlık yer almaktadır. Zar başlıktan itibaren yukarıya doğru iç bükey bir şekilde kıvrılan taşın üst kısmı kopmuş olup yerinde mevcut değildir. Fakat mevcut parçaya bakılacak olursa taş, dilimli kemer formunda yapılmıştır. Mezar taşının ön yüzünde Rıyazu's Salihin (470 Müslim, Zühd 1) adlı eserde bulunan Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi yer almaktadır. Taşın arka yüzünde ise mevtanın ölüm tarihi verilmektedir.

Ön Yüzü Türkçesi:

Dünyâ, mü'mine zindan, kaire cennettir.

Allah'ın Rasûlü doğru söyledi.

Arka Yüzünün Türkçesi:

..... ve ona bereketler

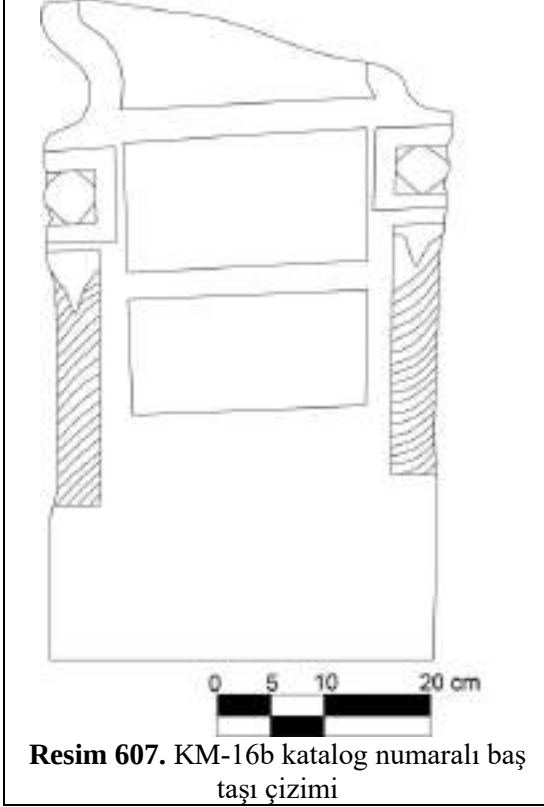
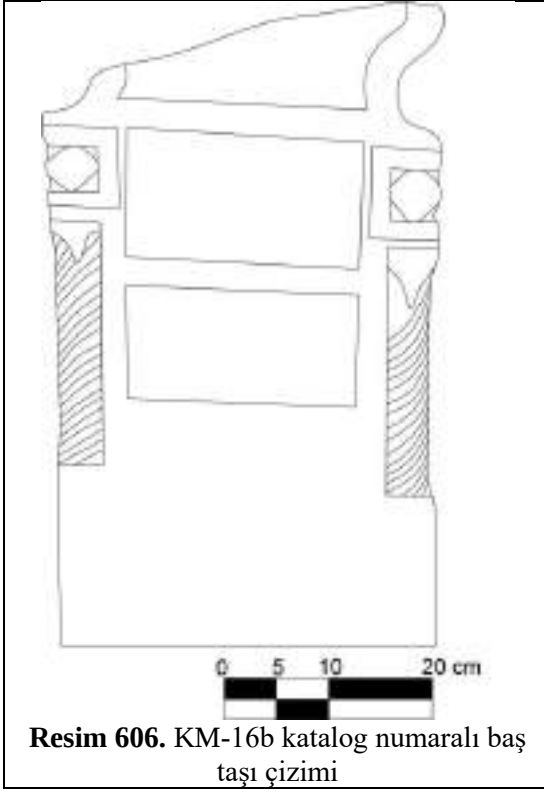
886 tarihinin Şevval ayıdır.

Resim 604. KM-16b katalog numaralı baş taşı.

Resim 605. KM-16b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-17b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Mevlânâ Alâeddin
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H Şevval 870 / M Mayıs 1466
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	29 × 41 × 10
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
شيخ العارفين قطب المحققين مولانا علاء الدين في تاريخ شوال سنة سبعين و سمانمائة	Ön yüzü: Şeyhü l-ârifin Kutbü'l-muhakkikîn Mevlâna Alâe Ddin Arka yüzü: Fî Târîhi şevvâl senetü seb'îne ve semânimie

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Kare formunda olan baş taşı kaide kısmına yerleştirilmiştir. Taş, üçgen tepelik formunda sonlanmaktadır. Mezar taşı, betona sabitlenmiş durumdadır. Taşın ön yüzünün kitabe metni dört sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Taşın ön yüzündeki kitabe metninde mevtanın künyesi yazmaktadır. Taşın arka yüzü ise üç sıra kartuşa ayrılmış olup yazıda ölüm tarihi verilmektedir.

Önyüzü Türkçesi:

Muhakkak ki şeyh âriflerin kutbu Mevlânâ Alâeddin'dir.

Arka Yüzü Türkçesi:

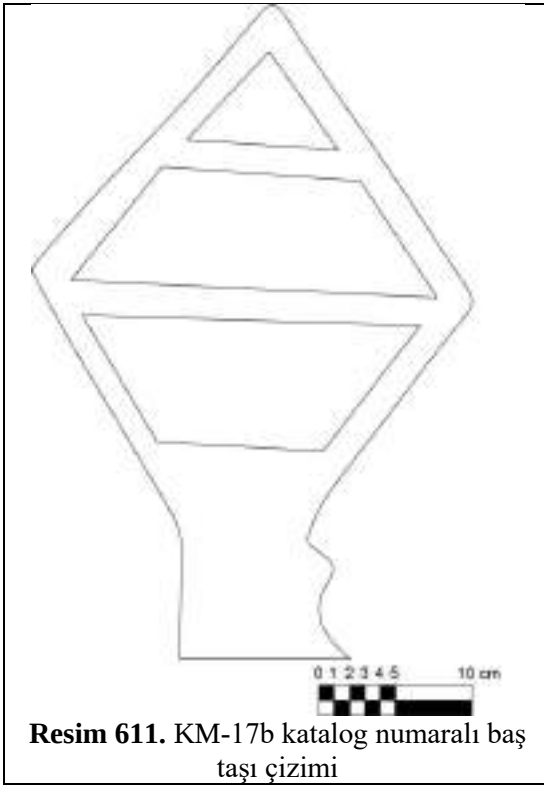
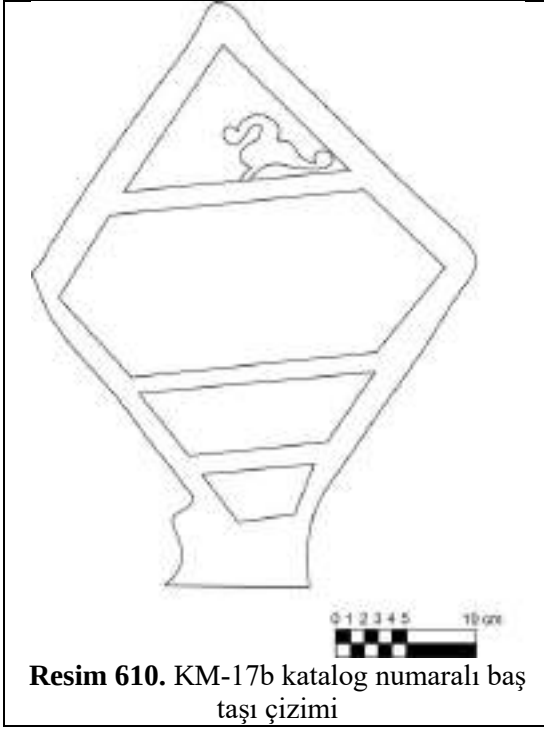
Şevval 870 tarihidir.

Resim 608. KM-17b katalog numaralı baş taşı.

Resim 609. KM-17b katalog numaralı baş taşı.

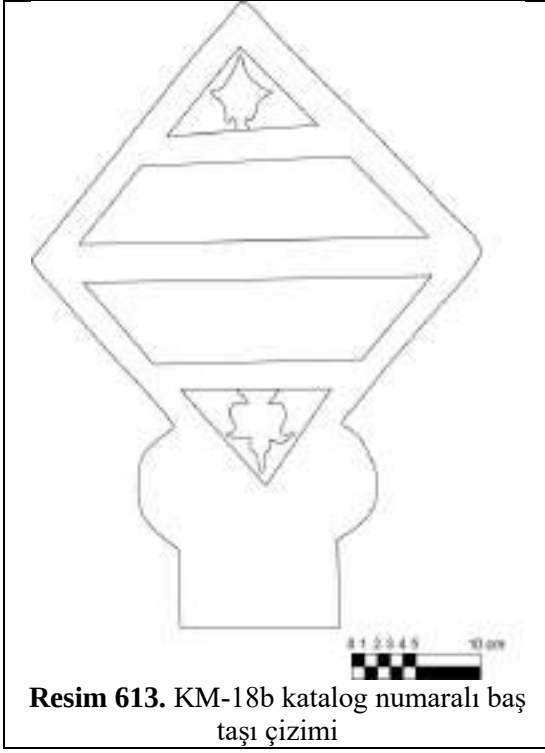
Katalog No	KM-18b
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	Nurullah
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesi Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 49 × 8
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
انتقل المرحوم الشيخ نور الله من اولاد مولانا علاء الدين	İntekale el-merhûm eş-şeyh Nûrullâh min evlâd-ı Mevlânâ Alâe'ddîn

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Kare formunda olan mezar taşı, bombeli bir kaide üzerine oturtulmuştur. Taş, üçgen tepelik formunda son bulmaktadır. Taşın gövdesi dört kartuşa ayrılmıştır. Serlevha bölümündeki ilk kartuş ile son kartuşa palmet motifi yerleştirilmiştir. Son kartuştaki palmet motifi ters vaziyette durmaktadır. İkinci ve üçüncü kartuşlara ise kitabe metni hâk edilmiştir. Arka yüzünde ise herhangi bir kitabe metni ya da süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Resim 612. KM-18b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	KM-19
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesinin Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Sanduka
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sanduka küfekidir. Sandukada kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	23 x 66 x 32
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yekpare taştan yapılmış olan sandukanın baş tarafı ayak tarafına oranla daha yüksek tutulmuştur. Sandukanın baş tarafının üzeri kırıktır. Ayak tarafına ise dilimli kemer formu verilmiştir. Sandukanın ölçülerinden dolayı mevtanın bir çocuk olduğu tahmin edilmektedir. Mezar taşının üzerinde herhangi bir isim ya da tarih kaydına rastlanılmamaktadır.

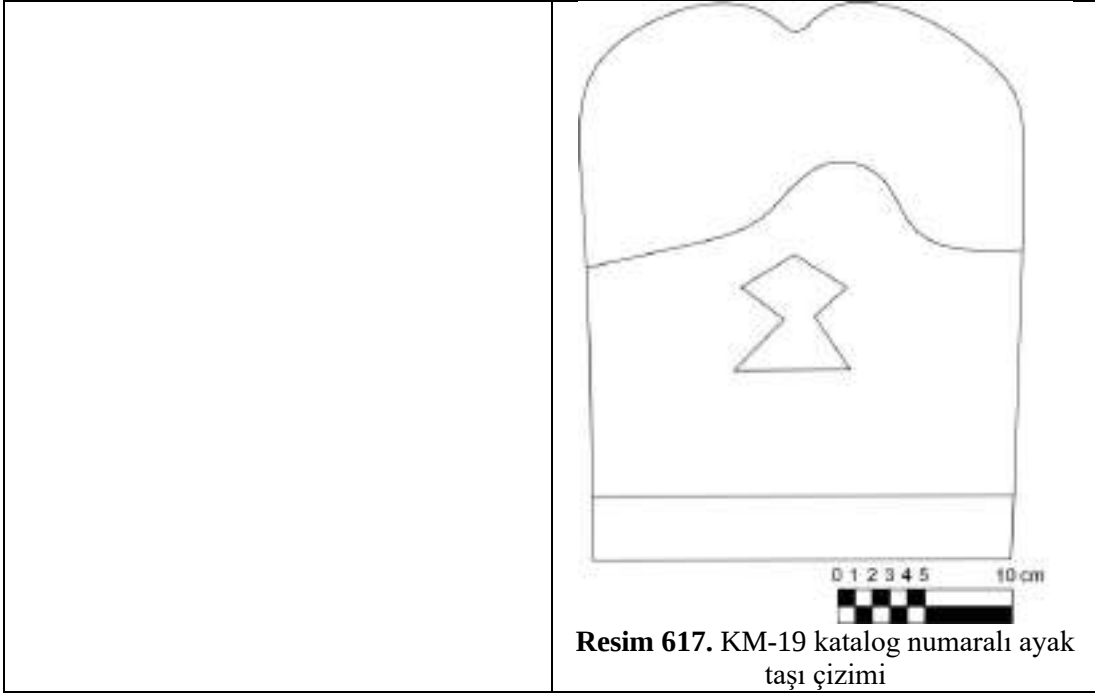
Resim 614. KM-19 katalog numaralı baş taşı.

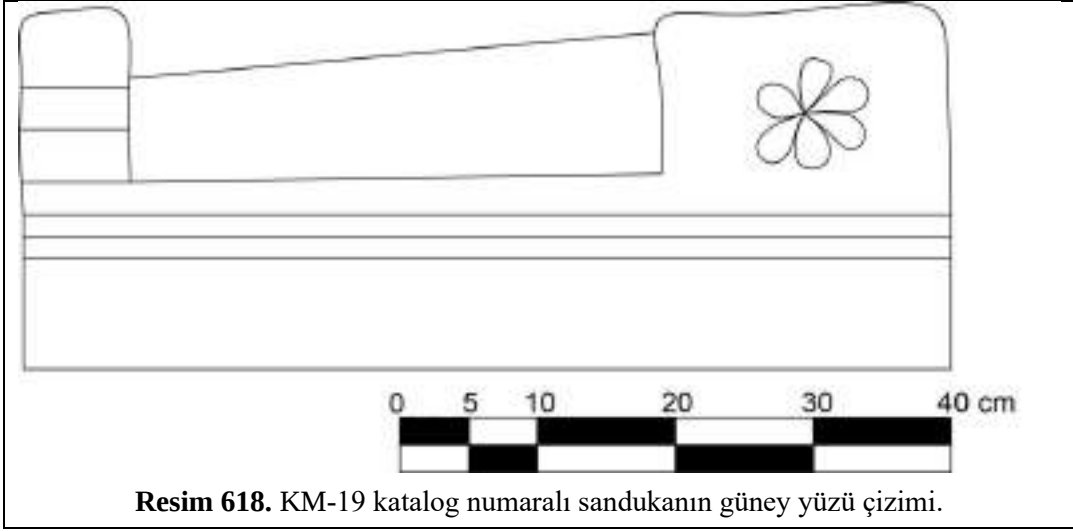

Resim 615. KM-19 katalog numaralı ayak taşı.

Resim 616. KM-19 katalog numaralı sandukanın güney yüzü.

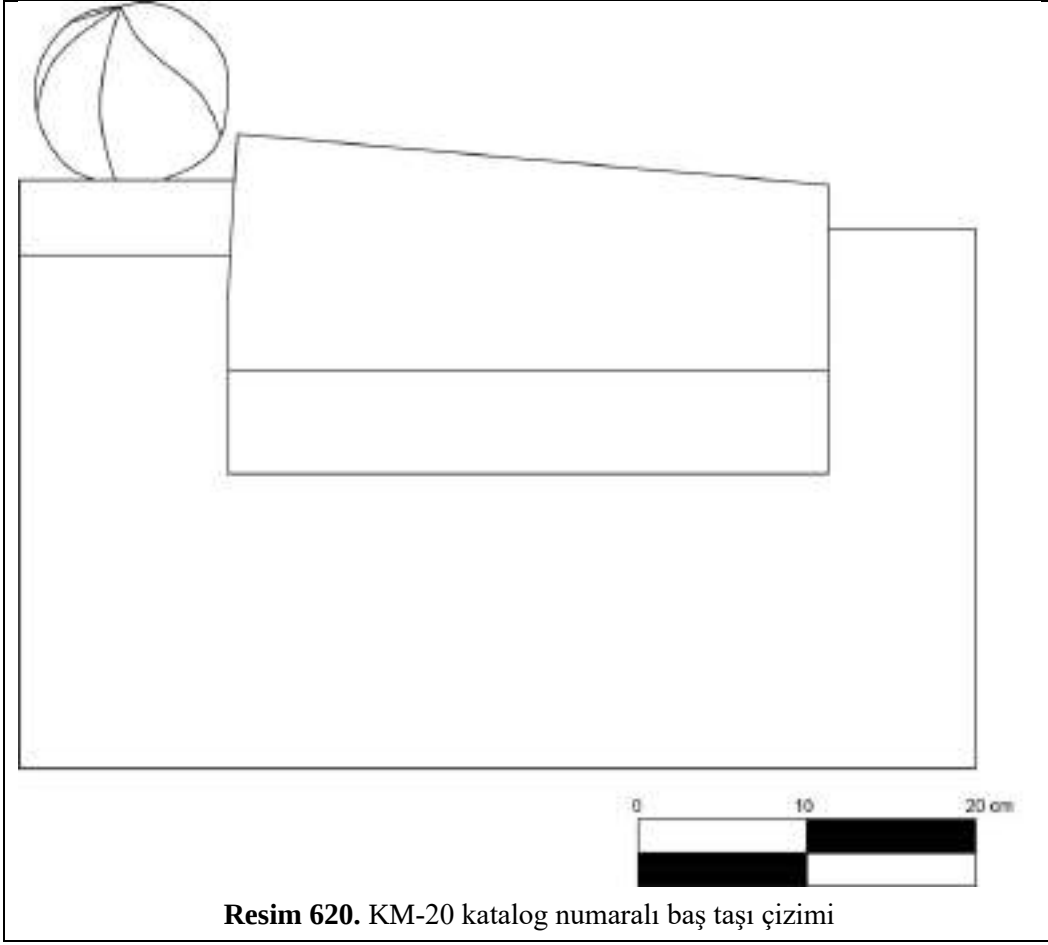
Katalog No	KM-20
İnceleme Tarihi	21.06.2021
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Karaman Müzesinin Avlusunun Sağında
Mezar Tipi	Sanduka
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Sanduka küfekidir. Sandukada kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	27x57x32
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Yekpare taştan yapılmış olan mezar yapısı sandukadır. Sandukanın baş tarafında altı terkli bir sarık başlık bulunmaktadır. Başlık kısmının erkek başlık formunda olması ve boyutunun küçük olması mevtanın bir erkek çocuk olduğu düşünülmektedir.

Resim 619. KM-20 katalog numaralı baş taşı.

4.5. Pir Ahmed Camii Haziyesi

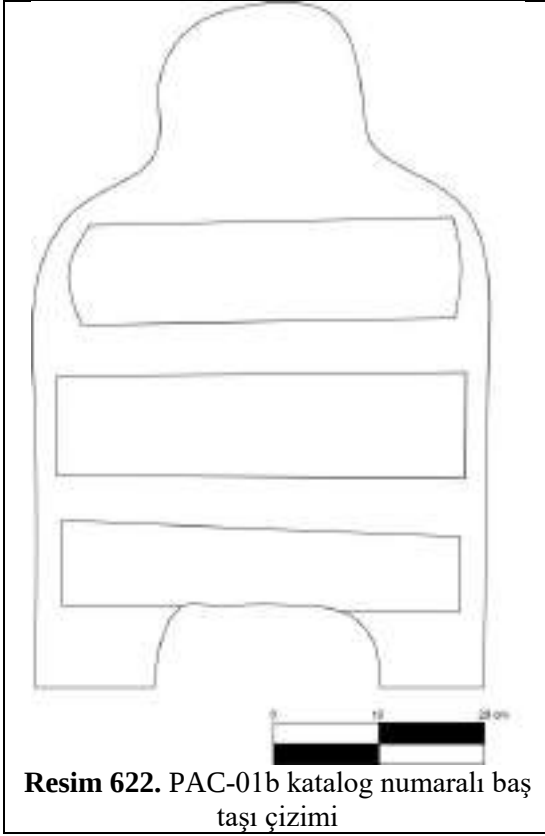
Katalog No	PAC-01b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Hacı Abd...
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziyesi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	41 × 65 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم الحاج عبد	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasulullâh el-merhûm el-Hâc Abd...

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde yukarıya doğru yükselirken daralmakta ve tepelik kısmı tahrip olsa da dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Mezar taşının alt kısmı tahribata uğramıştır. Mevcut kısımda ise üç sıra kartuşa bulunmaktadır. Mezar taşının üzerinde oluşan fazla bozulmalardan dolayı kitabe metnindeki bazı kelimeler okunamamaktadır. Toprak mezar tipine giren yapının ayak taşı yerinde mevcut değildir.

Resim 621. PAC-01b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	PAC-02b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Zahide
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1215/M 1800-01
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 90 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

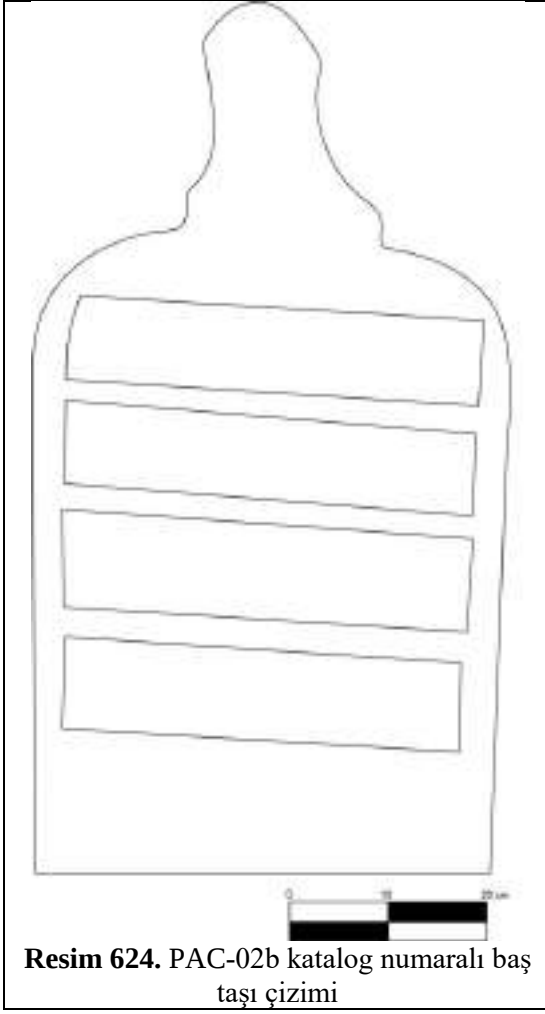
Yazılışı	Okunuşu
قد انتقلت المرحومة والمغفورة السيدة زاهدة بنت الفاضل السيد الشيخ عبد الحليم افندى النواح روحنه فاتحه سنة ١٢١٥	Kad intekalet el-merhûme el-mağfûre es-seyyide Zâhide binti el-fâzıl es-seyyid eş-şeyh Abdulhalîm Efendi en-nevvâhı Rûhuna Fâtîha sene 1215

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Baş taşının üzerinde dört sıra kartuş içerisinde kitabe metni hâk edilmiştir. Taş üzerinde yer yer bozulmalar görülmektedir.

Resim 623. PAC-02b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	PAC-03b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Ahmet Efendi
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1192/M 1778-79
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli,erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	55 × 106 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

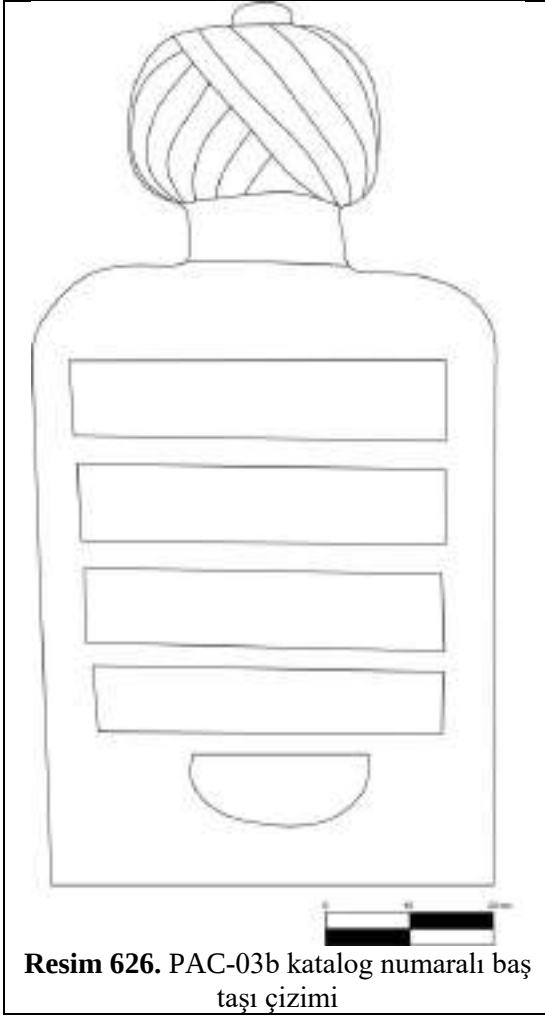
Yazılışı	Okunuşu
مفاخر السادات و..... محترم السيد اسماعيل افندی المرحوم المغفور السيد افندی السيد احمد افندی روحه فاتحه سنة ١١٩٢	Mefâhirü's-sâdât ve muhterem es-seyyid İsmâîl Efendi el-merhûm el-mağfûr es-seyyid Efendi es-seyyid Ahmet Efendi rûhuna Fâtiha sene 1192

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli bir gövde ve bu gövdeye kısa bir boyun ile bağlanan başlıktan oluşmaktadır. Başlık, çapraz düşey dilimli sarık formundadır. Taşın kitabe metni beş sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Son kartuş daha dar tutulmuştur.

Resim 625. PAC-03b katalog numaralı baş taşı.

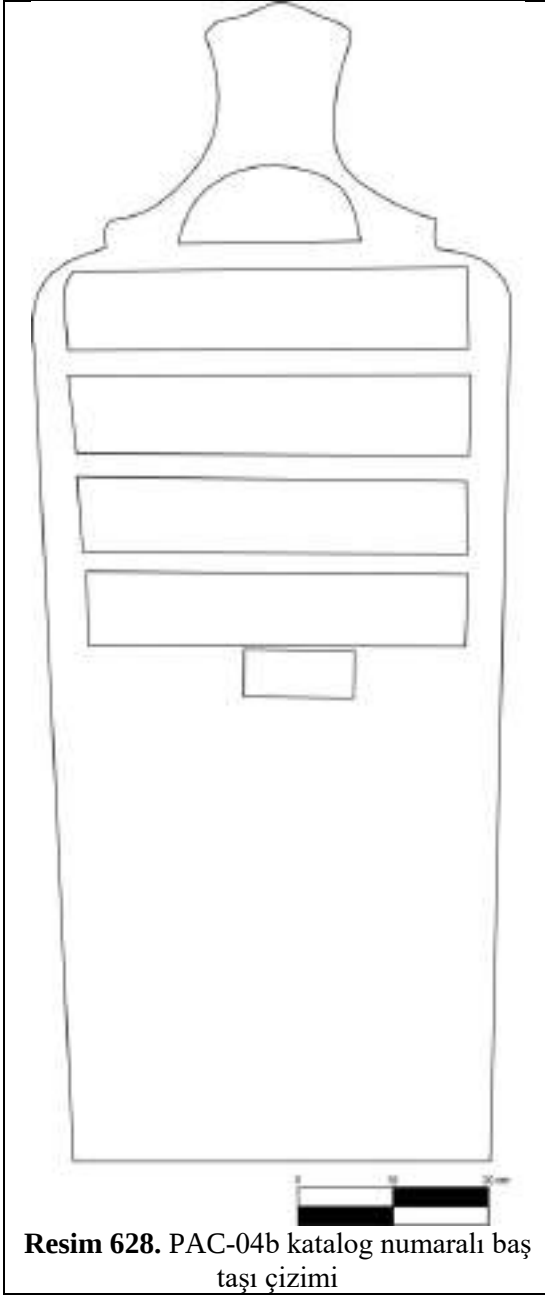
Katalog No	PAC-04b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Müderri el-Hâc Ahmet Efendi
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1180/M 1766-67
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	50 × 122 × 11
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
في سنة ١١٨٠ قد انتقل المرحوم المبرور الى رحمة ربه الرحيم الغفور السيد الحاج احمد افندي الشهير بمدرسزاده اسكنه الله تعالى في عدن الاعلى حيثما شاء داراده	Fî sene 1180 Kad intekale el-merhûm el-mebrûr ilâ rahmeti Rabbihî'r-rahîm el-gafûr es-seyyid el-hâc Ahmed Efendi eş-şehîr bi-müderrişzâde eskenehû Allah Teâlâ adnî'l-a'la haysümâ şâe Dârâda

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya hafif genişleyerek yükselen baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup gövdenin üzerinde dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Baş taşının kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. İlk sıra kartuş yarım daire formunda olup son sıra kartuş da çok dar tutulmuştur.

Resim 627. PAC-04b katalog numaralı baş taşı.

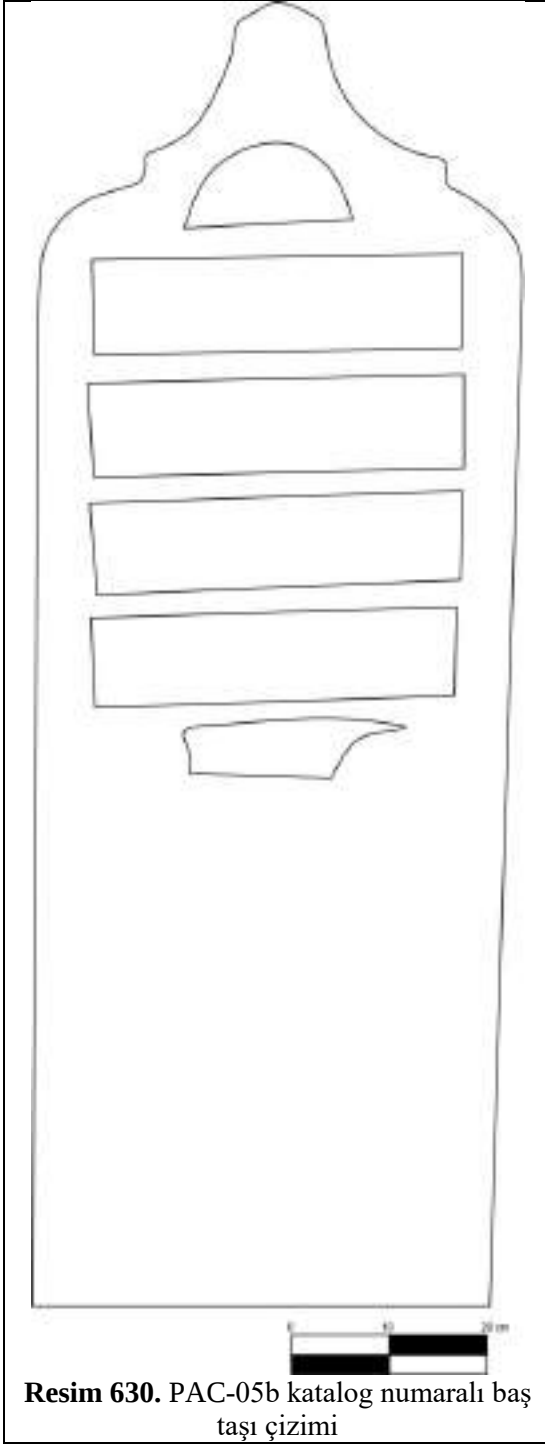
Katalog No	PAC-05b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Mustafa
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1192/M 1778-79
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	49 × 132 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١١٩٢ زيارتدن دعادر بيلكه مراد فاتحه ايله قيله سين روحى شاد (المرحوم المغفور) القادر السيد الشيخ مصطفى	Sene 1192 Ziyaretten duadır bil ki murad Fatiha ile kılasın rûhumu şâd (el-merhûm el-mağfûr) el-kâdir es-seyyid eş-şeyh Mustafa Rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyerek yükselen baş taşı dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taş, altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Serlevha bölümü yarım daire içerisine alınmıştır. Son sıradaki kartuş ise diğerlerine göre daha dar tutulmuştur. Taş üzerindeki yıpranmalardan dolayı bazı kelimeler okunamamaktadır.

Resim 629. PAC-05b katalog numaralı baş taşı.

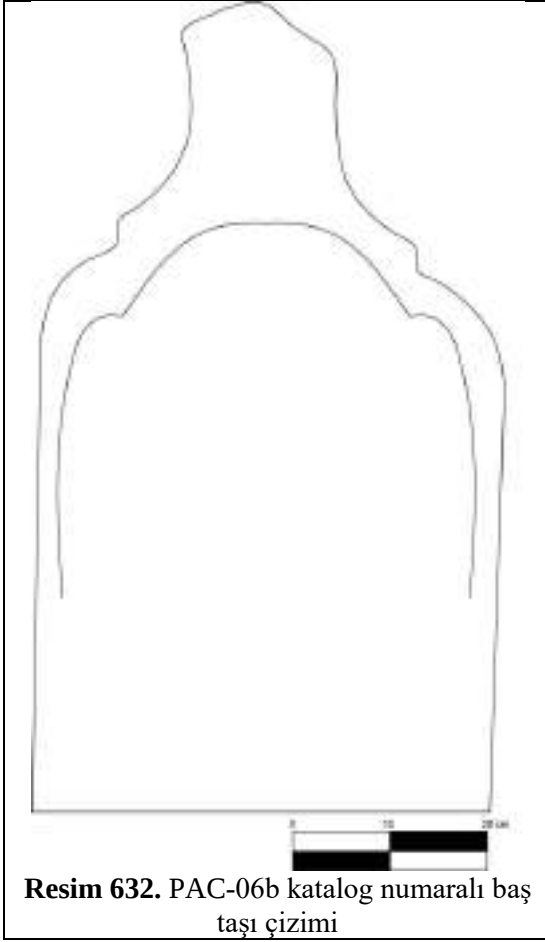
Katalog No	PAC-06b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Muhammed
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1192/M 1778-79
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 83 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
١١٩٢ المرحوم المغفور محمد روحنه فاتحه	1192 el-merhûm el-mağfûr Muhammed rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Serlevha bölümü yarım daire kartuş içerisine alınmıştır. Diğer kitabe metinlerinin ise kartuş bölümleri belirgin değildir. Taşın yüzeyinde oldukça fazla bozulmalar görülmektedir.

Resim 631. PAC-06b katalog numaralı baş taşı.

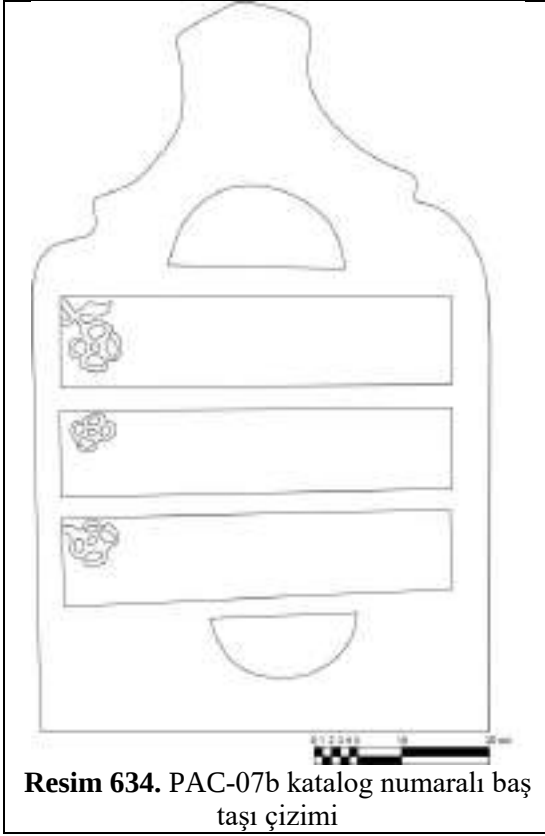
Katalog No	PAC-07b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Fatıma
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1180/M 1766-67
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	51 × 85 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١١٨٠ انتقلت المرحومة المغفورة السيدة فاطمة بنت الحاج عبد الرحمن روحه فاتحه	Sene 1180 İntekalet el-merhûme el-mağfûre es-seyyide Fâtıma binti el-Hâc Abdurrahmân rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Mezar taşının kitabe metni beş sıra kartuş içerine yerleştirilmiştir. Kitabe metni beş sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. İlk kartuş ile son kartuş yarım daire olarak biçimlendirilmiştir.

Resim 633. PAC-07b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	PAC-08b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Fatıma
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1178/M 1764-65
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 85 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
قد انتقلت المرحومة المغفورة من دار الفنا السيدة فاطمة بنت السيد الشيخ على افندی بن الشيخ عبدالحليم افندی الى دار البقا اسكنه الله في عزته الاعلى روحه فاتحه سنة ١١٧٨	Kad intakelet el-merhûme ve'l-mağfûre min dâru'l-fenâ es-seyyide Fâtima binti es-Seyyid eş-Şeyh Ali Efendi bin eş-Şeyh Abdulhalîm Efendi ilâ dâri'l-bekâ eskenchallâhü fi izzetihi'l-âlâ rûhuna Fâtiha Sene 1178

Genel Tanım ve Kompozisyon:

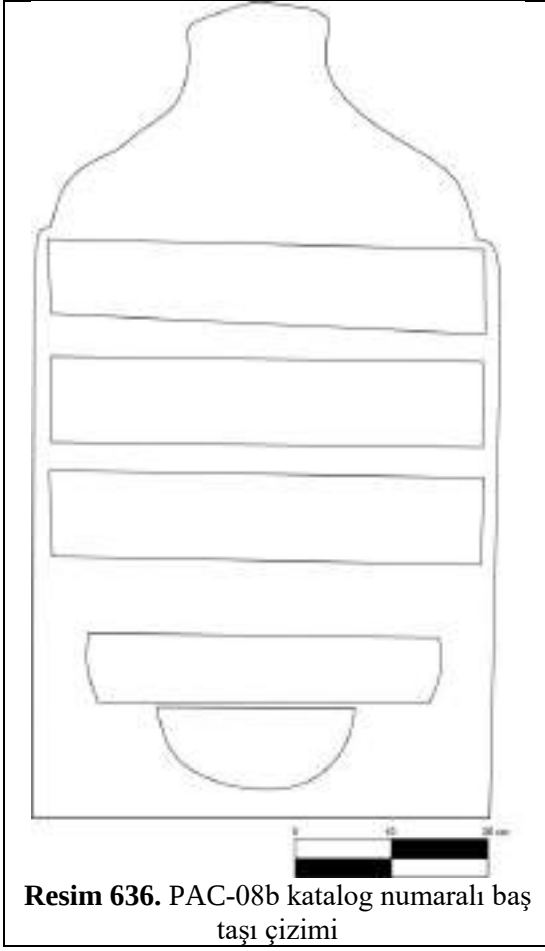
Aşağıdan yukarıya hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni beş sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Kitabe metninin son sırası yarım daire form içerisine alınmıştır.

Baş Taşı:

Şeyh Abdülhalim'in oğlu Seyyid Şeyh Ali Efendi'nin kızı merhûme mağfûre Seyyide Fâtıma daru'l fenadan dar'ul bekâya göçtü. Yüce ve izzet olan Allah onu dinlendirsın. Ruhuna Fâtiha. Sene 1178.

Resim 635. PAC-08b katalog numaralı baş taşı.

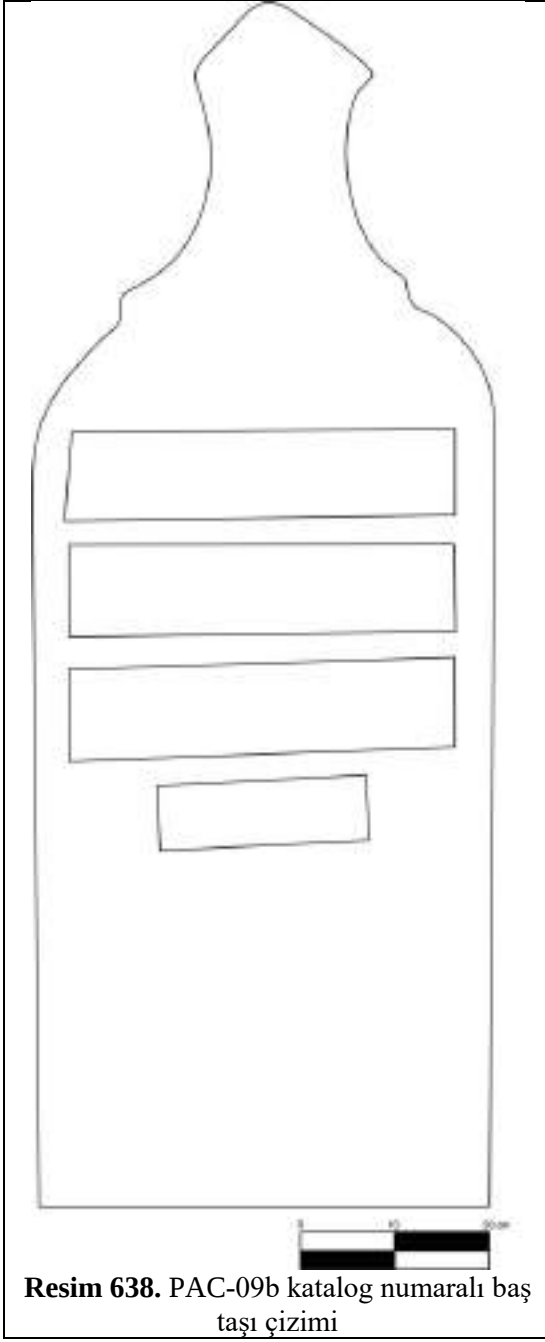
Katalog No	PAC-09b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Seyyid Ahmed
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1128/M 1715-16
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 128 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد الرسول الله المرحوم المغفور عبدالله افندي ابن بكر السيد احمد روحه فاتحه سنة ١١٢٨	Lâ ilâhe illalâh Muhammedün Rasûlullâh el-merhûm el-mağfûr Abdullâh Efendi İbn-i bekir Seyyid Ahmed rûhuna Fâtîha Sene 1128

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli bir gövde dilimli kemer tepelikle son bulunmaktadır. Taşın kitabe metni dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Mezar taşı üzerinde oldukça fazla tahribat söz konusudur.

Resim 637. PAC-09b katalog numaralı baş taşı.

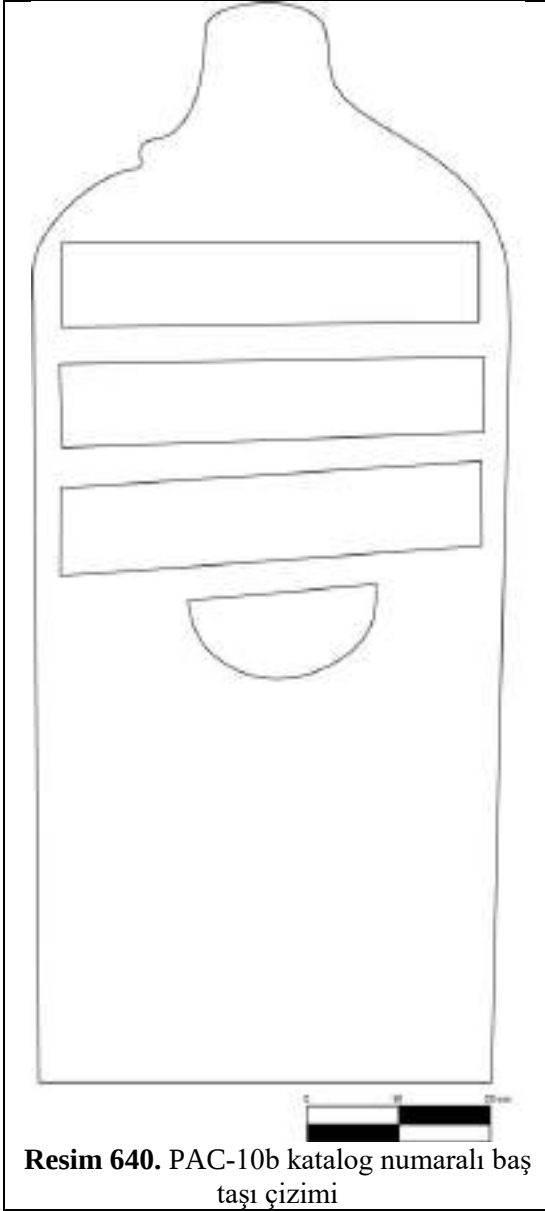
Katalog No	PAC-10b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Hatice
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1210/M 1795-96
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelik
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	52 × 118 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحومة المغفورة خديجة بنت السيد ابراهيم افندى روحنه فاتحه سنة ١٢١٠	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh el-merhûme el-mağfûre Hatice binti es-seyyid İbrahim Efendi Rûhuna Fâtiha Sene 1210

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyerek yükselen baş taşı, dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Taşın kitabe metni beş sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taş üzerinde bozulmalar görülmektedir.

Resim 639. PAC-10b katalog numaralı baş taşı.

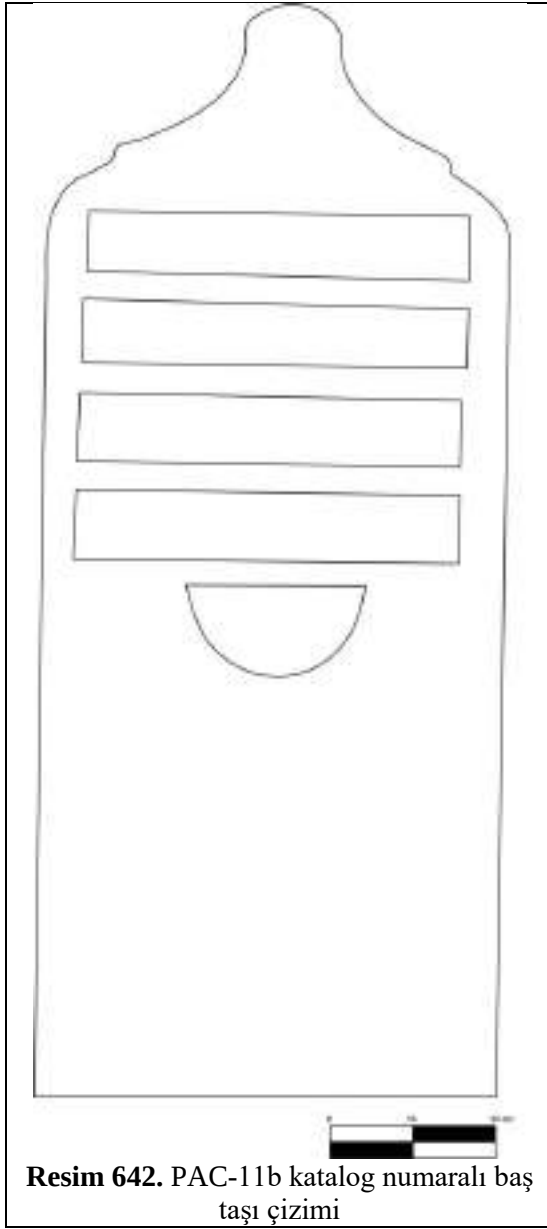
Katalog No	PAC-11b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Hacı Şerife
Bulunduğu Yer	Pir Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1191/M 1777-78
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	55 × 132 × 17
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
قد انتقلت المرحومة المغفورة الحاجي شريفه زوجه سي القاضي محمد المفتي بلارنده عثمان افندی بکوزیبی یکه زاده اکرم الله تعالى الزیاده روحنه فاتحه سنه ۱۱۹۱	Kad intekalet el-merhûme el-mağfûre Hacı Şerife zevcesi el-Kadı Muhammed Müftî-i bi Lârende Osmân Efendi Bigöziböyük-zâde ekramallahû Teâlâ ez-ziyade Ruhuna Fâtiha sene 1191

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşta bozulmalar görülmektedir. Taşın kitabe metni beş sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Dua talebi ve tarih kaydının yer aldığı son kartuş yarım daire kartuş içerisine oturtulmuştur. Taş üzerindeki yıpranmalardan dolayı bazı kelimeler belirgin değildir.

Resim 641. PAC-11b katalog numaralı baş taşı.

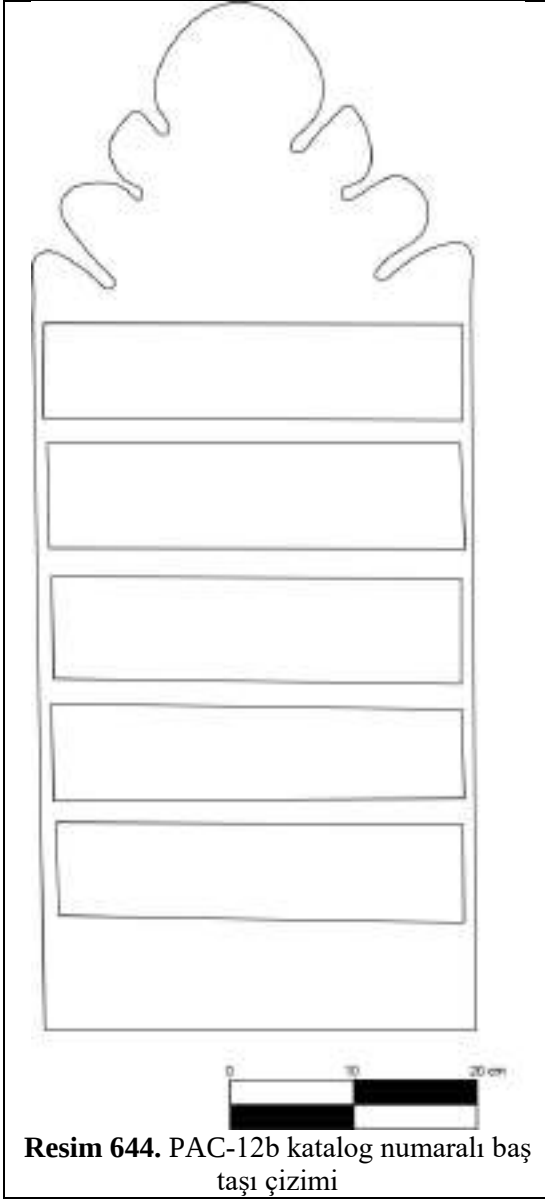
Katalog No	PAC-12b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Afife Hanım
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 83 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
رضاسين استدى مولانك دسونلر ساكا خوش كلديك المرحوم حاج عمر اغا نك حرمى عفيفه خانمك روحنه فاتحه	Rızâsını istedi Mevlâ'nın Desünler sana hoş geldin el-merhûm Hâcî Ömer Ağa' nın haremi Afife Hanım'ın rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, bitkisel tepelikle sonlanmaktadır. Tepelik kısmı tek bir yaprak formunda işlenmiş olabileceği düşünülmektedir. Kitabe metni beş sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Mezar taşı zemine betonla sabitlendiği için taşın tam boyutu kesin olarak bilinmemektedir.

Resim 643. PAC-12b katalog numaralı baş taşı.

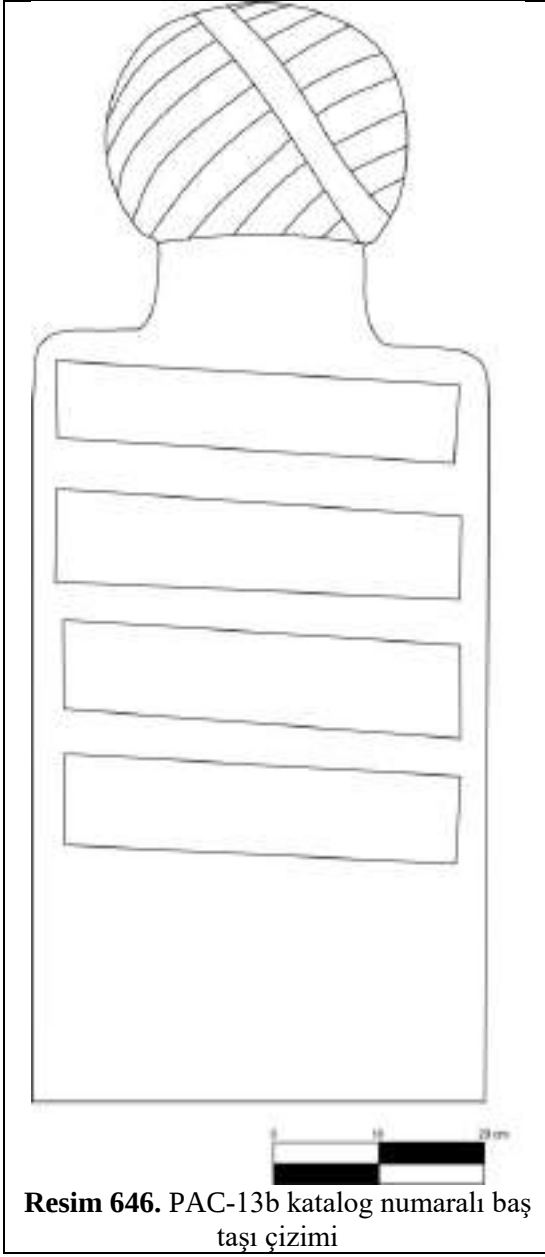
Katalog No	PAC-13b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Muhammed
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma ve kazıma teknikleri kullanılmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	43 × 104 × 16
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
..... قد انتقل المرحوم المغفور محمد السيد الشيخ زاده روحیچون	Kad intekale el-merhûm el-mağfûr Muhammed es-seyyid eş-Şeyh-zâde Rûhi-çün

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen baş taşı bir boyunla başlık kısmına bağlanmaktadır. Başlık, çapraz dilimli sarık formundadır. Baş taşının kitabe metni dört sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Taş üzerinde oldukça fazla yosunlanma ve yıpranmalar görülmektedir. Bu nedenle de bazı kelimeler net okunamamaktadır.

Resim 645. PAC-13b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	PAC-14b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Belviranlı Muhammed Kamil Efendi
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1310/M 1892-93
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	45 × 168 × 17
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

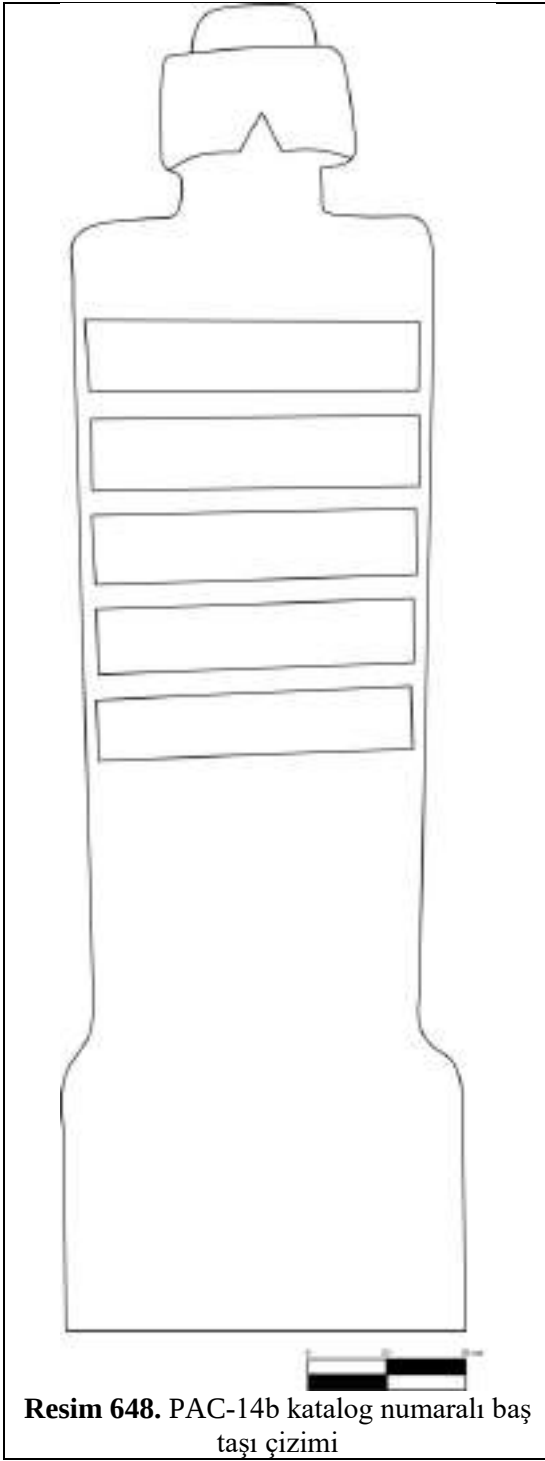
Yazılışı	Okunuşu
غافل کچمه نظر قیل بو غریبک قبرنه منتظراً بر فاتحه احساننه المرحوم بلورانی محمد کامل افندیکنک روحنه فاتحه سنه ۱۳۱۰	Gâfil geçme nazar kıl bu garîbin kabrine Munteziran bir Fâtiha ihsânına El-merhûm Belviranlı Muhammed Kâmil Efendi'nin Rûhuna Fâtiha Sene 1310

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde bulunan erkek başlıkla son bulmaktadır. Başlık, iç fesin etrafının önden çaprazlama bir şekilde sarılmasıyla oluşmuştur. Başlığın önündeki bu çapraz geçişten dolayı başlık halk arasında "Lâmelif" başlık olarak bilinmektedir. Taşın kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir.

Resim 647. PAC-14b katalog numaralı baş taşı.

Katalog No	PAC-15ba
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Muhammed Said Efendi
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	H 1 Zilkâde 1286/M 2 Şubat 1870
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları mermerdir. Sembolik lahit ise küfekidir. Baş taşında zemin oyma, sembolik lahitte ise kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 75 × 7
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	17 × 65 × 8
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	116 x 38 x 58
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
اه من الموت بر كل غنجه ايكن اه اچلمدن صولدم باغ جهان ترك ايدوب جنت اعلايى بولدم افتراقمله والدينم كريان اولديلر اما حاج عمر اغا زاده يعقوب افنديك مخدومي محمد سعيد افندي روحنه فاتحه غره ذ سنه ١٢٨٦	Âh mine'l mevt Bir gül-i gonca iken âh açılmadan soldum Bâğ-ı cihânı terk idüb cennet-i a'lâyı buldum İftirâkımla vâlideynim giryân oldular ammâ Hâcî Ömer Ağazâde Ya'kûb Efendi'nin Mahdûmu Muhammed Sa'îd Efendi rûhuna Fâtîha Gurre-i Z sene 1286

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, kısa bir boyun üzerinde bulunan hamidiye kalıplı fes ile sonlanmaktadır. Alt çapı üst çapına göre geniş olan ve kenar eğimi içbükey olarak verilen fesin, sol tarafında bir püskülü bulunmaktadır. Baş taşının kitabe metni eğik kartuşlar içerisinde hâk edilmiştir. Serlevha bölümü eliptik bir kartuş içerisinde almaktadır. Son kartuş da ise mevtanın 1286 yılının Zilkade Ayı'nın ilk günü vefat ettiği kaydı yer almaktadır.

Sivri kemer tepelikle sonlanan ayak taşının üzerinde ise herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Sembolik lahdin güney, kuzey ve batı cephelerinde çarkıfelek motifi yer almaktadır. Lahdin doğu cephesinde ise eşit altı dilime ayrılmış madalyon bulunmaktadır.

Resim 649. PAC-15ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 650. PAC-15ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 651. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü.

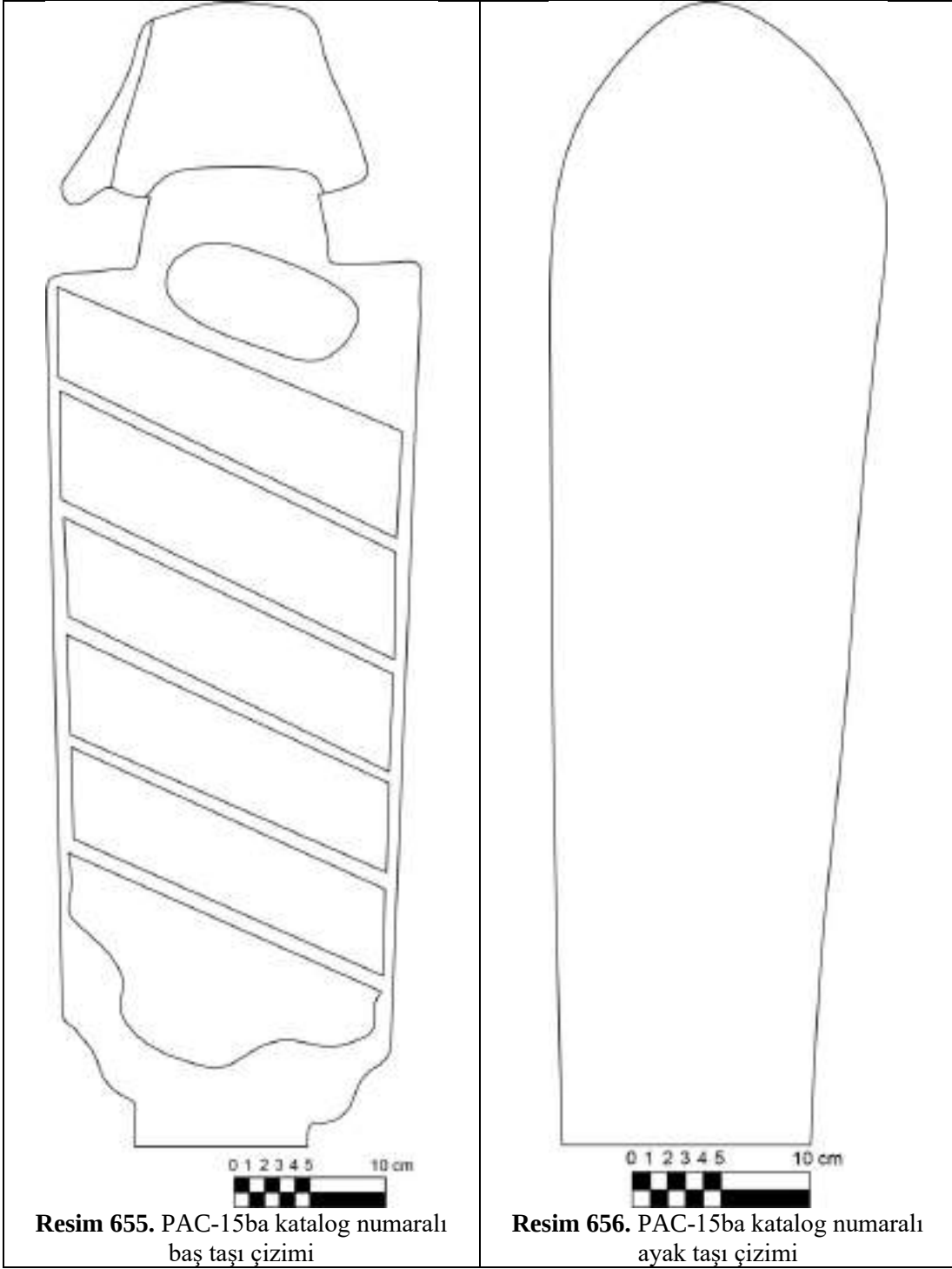
Resim 652. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü.

Resim 653. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü.

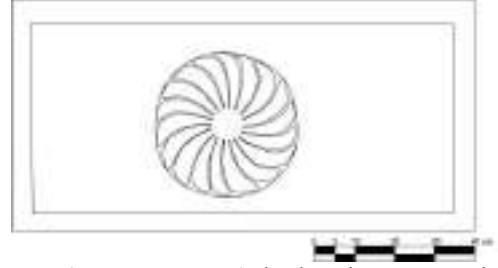

Resim 654. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü.

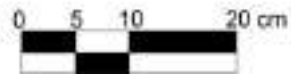

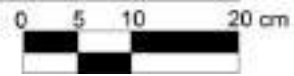
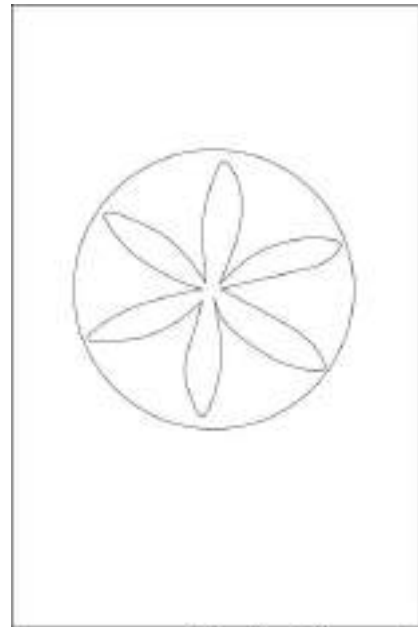
Resim 657. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin güney yüzü çizimi.

Resim 658. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin kuzey yüzü çizimi.

Resim 659. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin batı yüzü çizimi.

Resim 660. PAC-15ba katalog numaralı sembolik lahdin doğu yüzü çizimi.

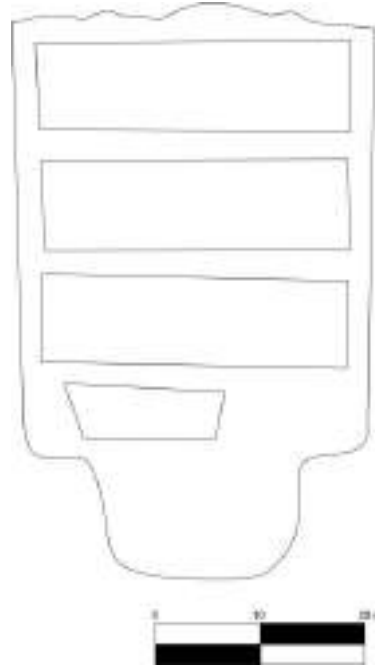
Katalog No	PAC-16b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Hatice Kadın
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1205/M 1790-91
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 55 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
..... اسماعیل اغانک زوجسه خدیجه قدین روحنه الفاتحه سنه ١٢٠٥	 İsmâ'il Ağa'nın zevcesi Hatice Kadın rûhuna el-Fâtiha Sene 1205

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, kırık olduğu için başlık ya da tepeliği hakkında bilgi verilememektedir. Kaide bölümü yanlardan daralarak form edilmiştir. Taşın mevcut hali üzerinde dört kartuş bulunmaktadır. Taş üzerindeki bozulmalardan dolayı kitabe metninin ilk sırası okunamamaktadır. Taşın hangi mezara ait olduğu bilinmemektedir.

Resim 661. PAC-16b katalog numaralı baş taşı.

Resim 662. PAC-16b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-17ba
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Hatice Hanım
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Çerçeveleli Mezar
Taş Tarihi	H 1325/M 1907
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşı küfekidir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 103 × 10
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	21 × 68 × 11
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي المرحومة المغفور لها حاجي عمر اغازاده حاجي يعقوب اغانك كريمه سى يوزقادى فيضى افندى حرمى خديجة خانم روحنه فاتحه سنه ١٣٢٥	Hüve'l-Bakî el-merhûme el-mağfûrun lehâ Hâcî Ömer Ağa-zâde Hâcî Ya'kûb Ağa'nın Kerimesi Yozgadî Feyzî Efendi'nin haremi Hatice Hanım rûhuna Fâtîha sene 1325

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya hafifçe genişleyerek yükselen baş taşı, sivri kemer formunda sonlanmaktadır. Kitabe metni sekiz sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taşın alınlık bölümünde stilize çiçek motifi yer almaktadır.

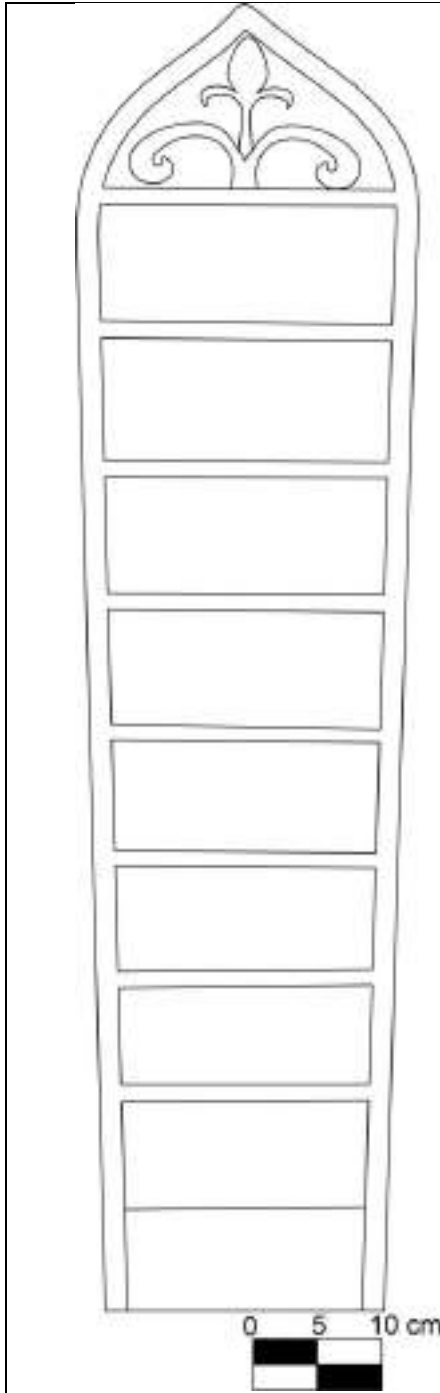
Aşağıdan yukarı doğru genişleyerek yükselen düşey dikdörtgen biçimli ayak taşı, sivri kemer tepelikle son bulmaktadır. Ayak taşının taç kısmında kazıma tekniği ile yapılmış bir stilize yaprak demeti işlenmiştir. Taşın gövde kısmında ise yine zemin oyma tekniği ile kıvrım dallı çiçek motifi yer almaktadır.

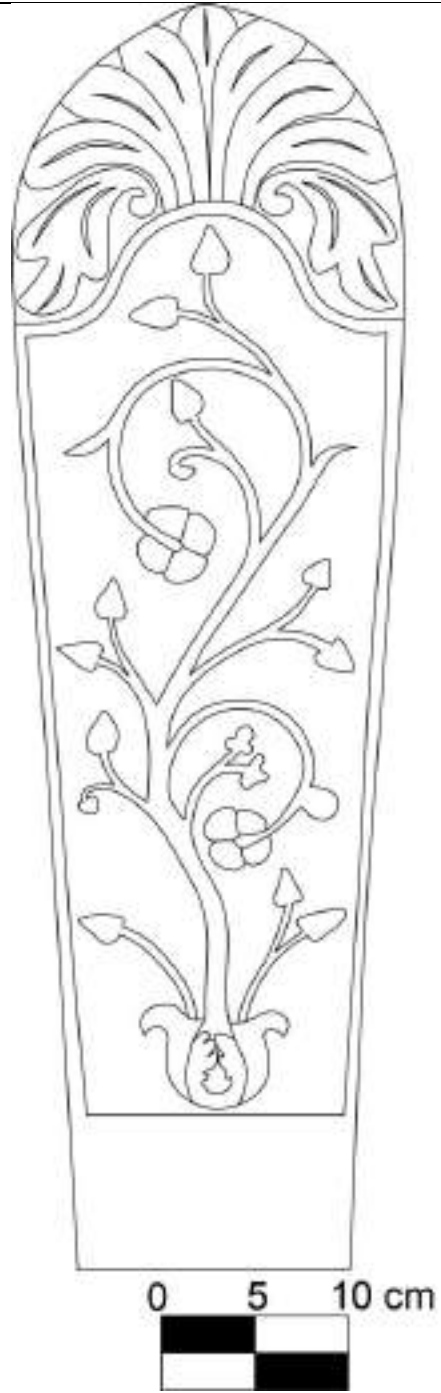
Resim 663. PAC-17ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 664. PAC-17ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 665. PAC-17ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 666. PAC-17ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

Katalog No	PAC-18b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Muhammed Efendi (Arap Efendi)
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1092/M 1681-82
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	55 × 97 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هذا قبر المرحوم الحاج محمد افندى نا مي عرب افندى المفتى بلارنده اكرمه الله بالحسنى والزياده سنه ١٠٩٢	Hâzâ kabrun el-merhûm el-Hâc Muhammed Efendi nâ mî Arab Efendi Müftî-i bi Lârende ekremehullâhu bi'l-hüsnâ ve'z-ziyâde sene 1092

Genel Tanım ve Kompozisyon:

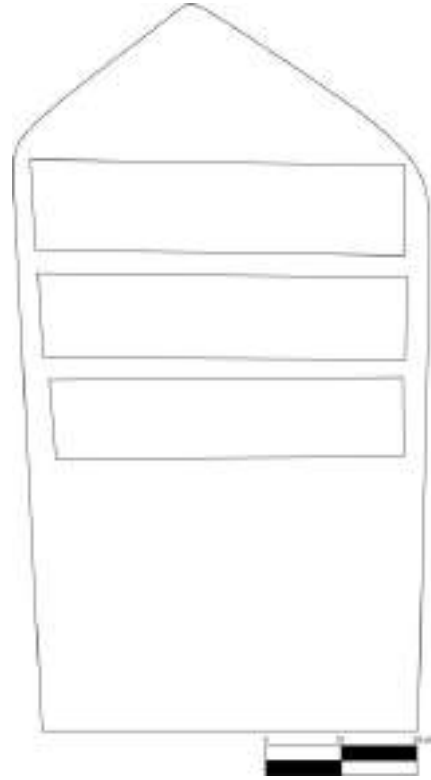
Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni üç sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Mezar yapısının ayak taşı yerinde mevcut değildir.

Baş Taşı:

Bu kabir, nâmı Arap Efendi olan Larende müftüsü merhum el- Hâc Muhammed Efendi'nindir. Allah O'na fazlasıyla ve güzellikle ikramda bulunsun. Sene 1092.

Resim 667. PAC-18b katalog numaralı baş taşı.

Resim 668. PAC-18b katalog numaralı baş taşı çizimi

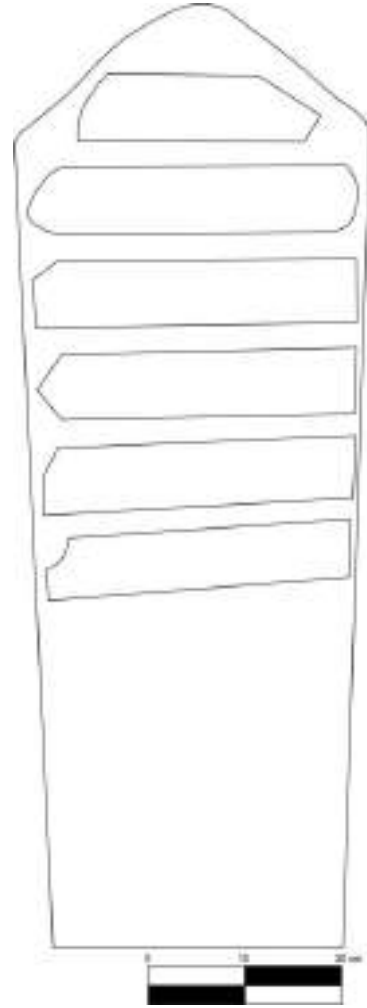
Katalog No	PAC-19b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Emine Hanım
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1315/M 1897-98
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	36 × 98 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٣١٥ بو كنجلكده سفر قیلدیک بقایه صقین الدنمه دنیا ده صفایه المرحومه الشیخ داود افندی کریمه هسی و سلیمان افندی زوجه سی امینه خانم روحنه فاتحه	Sene 1315 Bu gençlikte sefer kıldım bekâya Sakın aldanma dünyâda safâya el-merhûme Şeyh Dâvûd Efendi Kerimesi ve Süleymân Efendi zevcesi Emîne Hanım rûhuna Fâtîha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, üçgen tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni altı sıra kartuş içerine yerleştirilmiş olup serlevha bölümünde ise tarih kaydı yer almaktadır.

Resim 669. PAC-19b katalog numaralı baş taşı.

Resim 670. PAC-19b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-20b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Serife Hanım
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1302/M 1884-85
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 63 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٣٠٢ نوجوانم اوچدی جنت باغنه اهی قلدی والدینک جاننه المرحومه قره مفتی زاده شیخ داود افندی کریمه سی شریفه خانم روحنه	Sene 1302 Nev-civânım uçdı cennet bâğına Âhı kaldı vâlideynin cânına el-merhûme Kara Müftî-zâde Şeyh Dâvûd Efendi kerimesi Şerîfe Hanım rûhuna

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sivri kemer tepelikle son bulmaktadır. Altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiş olan kitabe metninin serlevha bölümü alınlık bölümünde yer almaktadır. Taşın alt kısmı ise kırık olup yerinde olmadığı için tam boyutu hakkında net bir bilgi verilememektedir.

Resim 671. PAC-20b katalog numaralı baş taşı.

Resim 672. PAC-20b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-21b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Hacı Ömer Ağa
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1295/M 1878
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 140 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
اه من الموت سنة ١٢٩٥ ايتدم اكمال عمرى كندم خدای عزته ايدہ مستغرق بنی حتی کنج بحر رحمته عاقبت جامی فلک صوندی اجل پیمانسی نوش ایدوب بترمدی بو جاه عز دولته کشوری ملکی جهانگیر اولسه ده عالمده بوش عاقبت دام(ی) اجل ویرسه کرک بو حیره لارنده اشرافی ایدم الحاج عیسی اغازاده نامم الحاج عمر اغا ایدی الدندی نفسم شهرته بک ایکوز دخی طوقسان بشده یازدی تاریخم اوقو بر فاتحه احسان ایلہ روحی عزته	Âh mine'l-mevt sene 1295 İtdim ikmal-i ömrümü gittim Hüda-yı İzzet'e İde müstağrak beni hattâ genc-i bahr-i rahmete Âkıbet câm-ı felek sundu ecel peymânesi Nûş idüb bitirmedi bu câh-ı izz-i devlete Kişver-i mülkî cihângir olsa da âlemde boş Âkıbet dâm-ı ecel virse gerek bu hayrete Lârende eşrâfı idim el-Hâc İsâ Ağa-zâde Nâmım el-Hâc Ömer Ağa idi aldandı nefsim şöhrete Bin iki yüz dahi doksan beşde yazdı târihim Oku bir Fâtiha ihsân eyle rûh-ı izzete

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, sarık formunda bir başlıkla sonlanmaktadır. Başlık, bir içlik etrafına kalın yatay şeritlerin dolanmasıyla oluşturulmuş bir sarık türüdür. Oldukça uzun olan eser, ortadan yatay bir şekilde kırılmış vaziyettedir. Baş taşının kitabe metni on bir sıra kartuş içerisinde hâk edilmiştir. Taş yatay olarak ortadan kırılmış olup daha sonrasında üst üste konulmuştur.

Resim 673. PAC-21b katalog numaralı baş taşı.

Resim 674. PAC-21b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-22b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	25 × 36 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي چون اجل كلدي انا اولمز امان جورمنی یعفو ايله يارب بالمنان مغفرت قيل اولمسون حالي يمان مظهر نوری شفاعت قيل هر زمان	Hüve'l-Bâkî Çün ecel geldi âna olmaz aman Cürmünü afv eyle Yâ Rabb el-Mennân Mağfîret kıl olmasın hâli yaman Mazhar-ı nûr-ı şefâat kıl her zamân

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının tepelik kısmında kırıktır. Tepelik kısmının başlangıç bölümündeki stilize yaprak motiflerinden dolayı mezar taşının tepelik kısmının bitkisel tepelik olduğu düşünülmektedir. Allah'ın isim ve sıfatlarıyla başlayan kitabe metni dua cümleleriyle devam etmektedir. Taşın alt kısmı olmadığı için mevtanın kim olduğu ya da ölüm tarihi gibi bilgilere rastlanılmamaktadır. Mezar taşının hangi mezar yapısına ait olduğu da bilinmemektedir.

Resim 675. PAC-22b katalog numaralı baş taşı.

Resim 676. PAC-22b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-23b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziyesi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 42 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

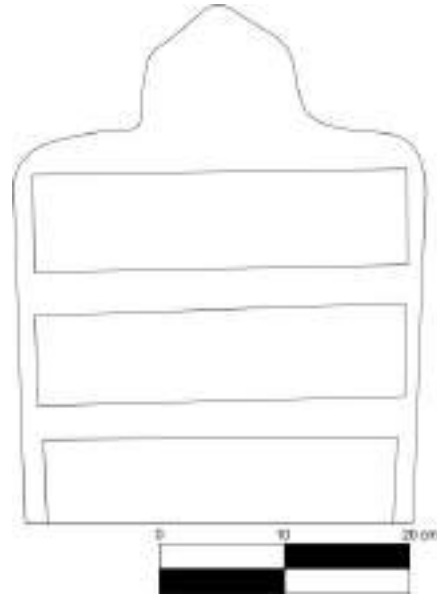
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد الرسول الله 	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, dilimli kemer tepelikle son bulmaktadır. Baş taşının alt kısmı kırıktır. Mevcut kısım üzerinde ise üç sıra kartuş bulunmaktadır. İlk sıra kartuş içerisinde kelime-i tevhit yazılı iken diğer iki sıra ise üzerinde oluşan bozulmalardan dolayı okunamamaktadır.

Resim 677. PAC-23b katalog numaralı baş taşı.

Resim 678. PAC-23b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-24-1b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Hacı Zahide
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	H 1328/M 1910-11
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	
Malzeme-Teknik	1b taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	35 × 68 × 6
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي بو دنیاده بولمدم هیچ راحتی اختیار ایتدم انک ایچون رحلتی کیمه کولمز کی دخی کولمیه ذوقنه دکمز اه بو جهانک محنتی حاجی عمر آغا کریمه سی حاجی زاهدہ خانمک روحنه فاتحه سنه ۱۳۲۸	Baş taşı(1b): Hüve'l Bâkî Bu dünyâda bulamadım hiç râhatı ihtiyâr İtdim onun için rihleti kime Gülmez ki dahî gülmeye zevkine değmez Âh bu cihânın mihneti Hâcî Ömer Ağa kerîmesi Hacı Zâhide Hanım'ın Rûhuna Fâtiha sene 1328

Genel Tanım ve Kompozisyon:

1b baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli olup aşağıdan yukarıya kavis yaparak genişleyen ve yukarı doğru tekrar daralan lale formundadır. Taşın üst kısmı kırık olduğundan dolayı başlık hakkında bilgi verilememektedir. Eserin kitabe metni yedi sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Gövdenin iki yanında geç dönem etkili akant yaprakları yer almaktadır. Serlevha bölümünde ise girland motifi ve onun da üstünde yıldız motifi bulunmaktadır. Girland motifinin sağında "Hüve", solunda ise "Baki" ibaresi yer almaktadır.

Katalog No	PAC-24-2b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	M 1 Şaban 1288/16 Ekim 1871
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	
Malzeme-Teknik	2b taşı mermerdir. Taşıta kazıma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	25 × 72 × 6
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي حاجی عیسی اغانك دخترى ابواه جوانلقده كوچوب دیلر حزين اولدی اوسالك غرهء شعبانى جئندن ندای فادخلوها خالدين اولتى كلوب بش شئ ايتدی تاريخين اتمام علیم دار جئنده تشيین اولتى في غره ش سنه ١٢٨٨	Baş taşı(2b): Hüve'l Bâkî Hâcî Îsâ Ağa'nın duhteri eyvâh Civânlıkta göçüp diller hazîn oldu O sâlik gurre-i Şa'bân cennetden Nidâ-yı fedhulûhâ hâlidîn oldu Gelüp beş şey itdi târihin itmâm Alime dâr-ı cennetde nişin oldu Fî gurre-i Ş sene 1288

Genel Tanım ve Kompozisyon:

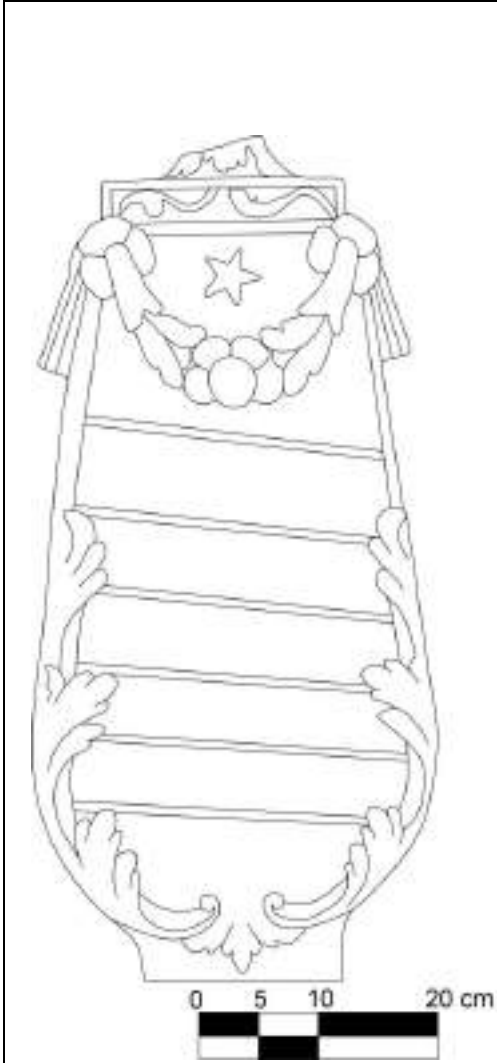
2b baş taşı aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişlemekte olup, yukarıda iki taraflı iç bükey yaparak sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni bir çerçeve içerisine alınmıştır. Hazire düzenlemeleri esnasında bu iki baş taşı (1b ve 2b) formunda olan taşlar aynı mezar yapısına yerleştirilmiştir. Her ikisizde farklı mezar yapılarının baş taşlarıdır.

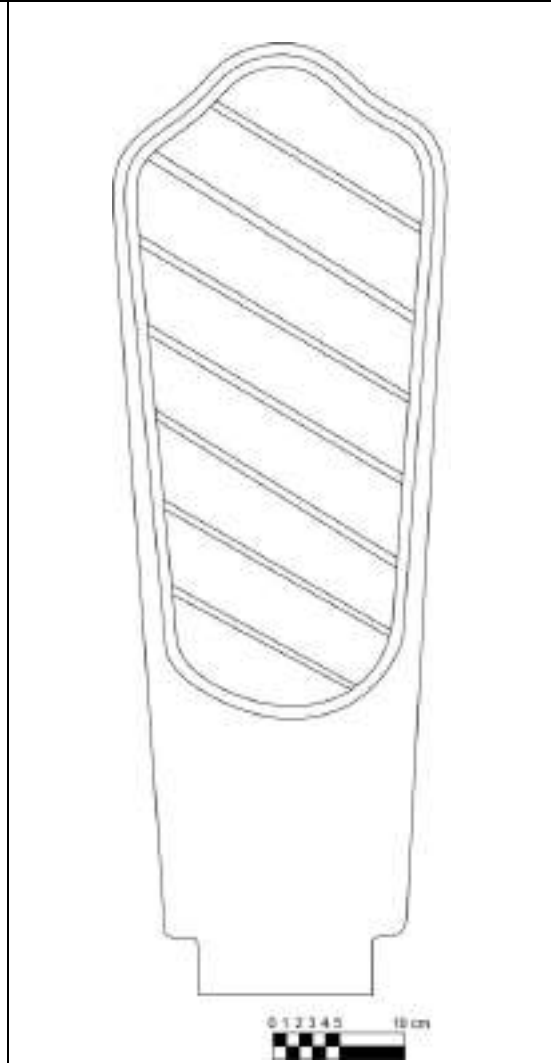
Resim 679. PAC-24-1b katalog numaralı baş taşı.

Resim 680. PAC-24-2b katalog numaralı baş taşı.

Resim 681. PAC-24-1b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

Resim 682. PAC-24-2b katalog numaralı baş taşı dördüncü yüzü çizimi

Katalog No	PAC-25b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Emine Hanım
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1333/M 1914-15
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	31 × 120 × 6
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
اه من الموت بر غنجه زيبا ايكن كدى اول ظالم اجل دوكدى برك عمرينى مانند باد خزان ايرمه دى باغ جهانده ميوهء مطلوبنه بر عجب علت ايله كل كبی صولدم همان الحاج عيسى افندی کریمه سی و کوچوک زاده حاجي ابراهيم افندي زوجه سي امينه خانم روحنه فاتحه سنه ۱۳۳۳	Âh mine'l-mevt Bir gonca-i zîbâ iken geldi ol zâlim eccl Dökdü berg-i ömrünü mânend-i bâd-ı hazân İrmedi bâğ-ı cihânda meyve-i matlûbuna Bir aceb illet ile gül gibi soldum hemân El-Hâc İsâ Efendi kerimesi Ve Küçük-zâde Hacı İbrâhîm Efendi zevcesi Emine Hanım rûhuna Fâtîha Sene 1333

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen düşey dikdörtgen biçimindeki gövde bitkisel tepelikle sonlanmaktadır. Bir buket şeklinde biçimlendirilmiş tepelikte üç adet gül motifi ve stilize yapraklarla zenginleştirilmiş gül demeti yer almaktadır. Taşın kitabe metni dokuz sıra kartuş içerisinde hâk edilmiştir. Serlevha bölümü ile son kartuş yarım daire şeklindedir.

Resim 683. PAC-25b katalog numaralı baş taşı.

Resim 684. PAC-25b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-26b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Ayşe Hanım
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziyesi
Mezar Tipi	Pehleli Mezar
Taş Tarihi	H 1335/M 1916-17
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı mermerdir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	34 × 93 × 6
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي بوكون وعدم تمام اولدى ايرشدى امر بارى نيجه تسليم ايلدم حقه امانت ويريلان جانى اجل دامينه دوشمشم خلاصه يوقدر چاره سى سبب مغفرتدر بو ايميش تقدير سبحانى المرحوم المغفور حاجبى عيسى افندى زوجه سى عايشه خانم روحنه الفاتحه ١٣٣٥	Hüve'l-Bâkî Bugün vâdem tamâm oldu irişdi emr-i Bârî Nice teslim eyledim Hakk'a emânet virilen cânı Ecel dâmına düşmüşüm hülâsa yoktur çâresi Sebeb-i mağfiretdir bu imiş takdîr-i Sûbhânî el-merhûm el-mağfûr Hacı İsa Efendi Zevcesi Ayşe Hanım rûhuna el-Fâtîha 1335

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde olup bitkisel tepelikle sonlanmaktadır. Tepelik bölümünde bir buket içerisinde dört adet çiçek motifi ve stilize yapraklar yer almaktadır. Taşın kitabe metni sekiz sıra kartuş içerisine işlenmiştir. Metnin serlevha bölümü ile son kartuş yarım daire formundadır.

Resim 685. PAC-26b katalog numaralı baş taşı.

Resim 686. PAC-26b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-27b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Abdullah
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1128/M 1715-16
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	48 × 128 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله ... المرحوم المغفور عبد الله ابن محمد عبيد روحنه فاتحه فاتحه سنه ١١٣٨	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh El-merhûm el-mağfûr Abdullâh ... İbn Muhammed Abdi rûhuna Fâtiha Sene 1138

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövde olarak yükselip dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni dört sıra kartuştan oluşmaktadır. Taşın küfeki malzemesinden olması nedeniyle üzerinde yer yer yosunlanmalar ve bozulmalar görülmektedir.

Resim 687. PAC-27b katalog numaralı baş taşı.

Resim 688. PAC-27b katalog numaralı baş taşı çizimi

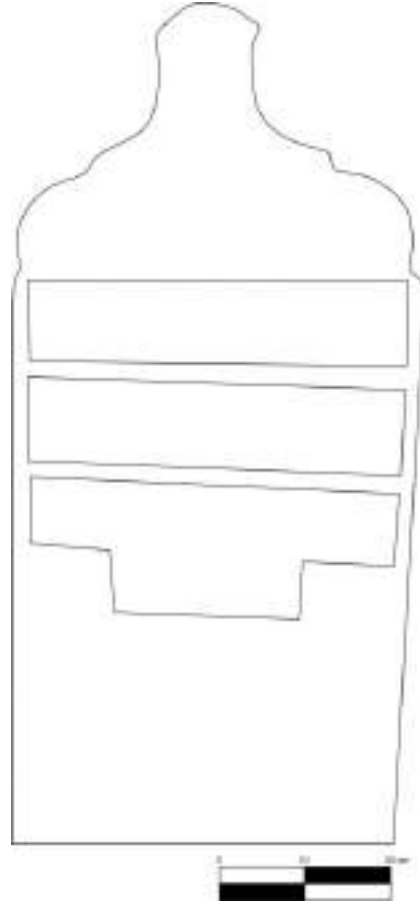
Katalog No	PAC-28b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	Seyyide Ümmühani
Bulunduğu Yer	Pir Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1152/M 1739-40
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	45 × 98 × 17
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
انتقلت المرحومة الى رحمة الله تعالى السيدة امهاني بنت عبد الحى افندى اسكنه الله تعالى فى عدنه الاعلى سنه ١١٥٢	İntikalet el-merhûme ilâ rahmetillâhi Teâlâ es-seyyide Ümmühânî binti Abdulhây Efendi Eskenehu'llâhü Teâlâ fî adnihi'l-a'lâ Sene 1152

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yer alan dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni üç sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Son sıra kartuş ise daha geniş tutulmuştur.

Resim 689. PAC-28b katalog numaralı baş taşı.

Resim 690. PAC-28b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	PAC-29ba
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü açık)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Malzeme-Teknik	Baş ve ayak taşları küfekidir. Taşlarda kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	19 × 90 × 19
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	23 × 58 × 11
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	45 x 153 x 40
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey kare (kareye yakın) biçimli gövdenin üzerinde bir boyun bölümü ile bağlanan başlık kısmından oluşmaktadır. Başlık, bir içliğin etrafının yatay ve düşey sarık dilimlerinin sarılması ile oluşturulmuş çapraz dilimli sarıktan meydana gelmektedir. Sarığın dilimleri kazıma tekniği ile yapılmıştır. Taş üzerinde herhangi bir motif ya da kitabe metni yer almamaktadır.

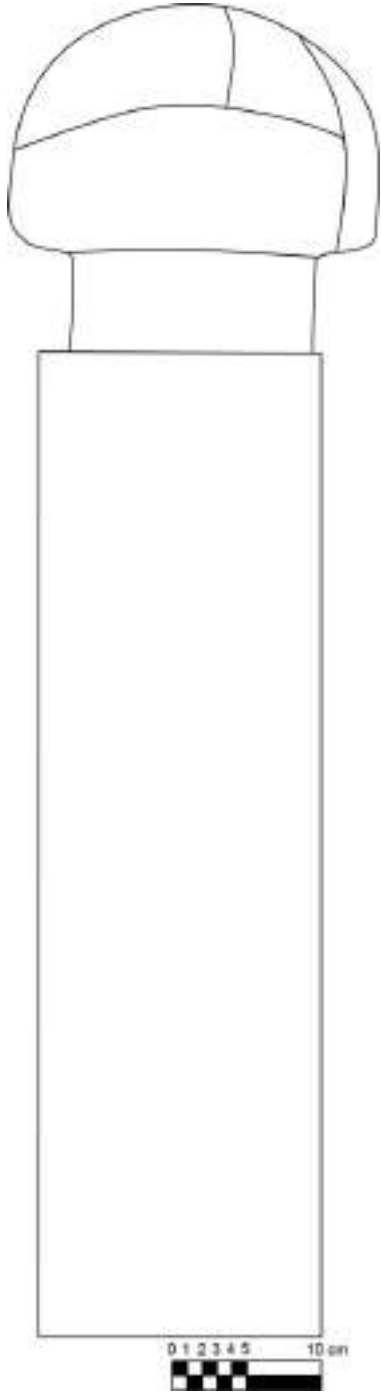
Ayak taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdenin sivri kemer tepelikle sonlanmasıyla oluşmaktadır. Taşın üzerinde zemin oyma tekniği ile yapılmış kıvrım dal motifi bulunmaktadır. Kıvrım dalın alt kısmında kurdele ile yapılmış bir fiyonk motifi vardır.

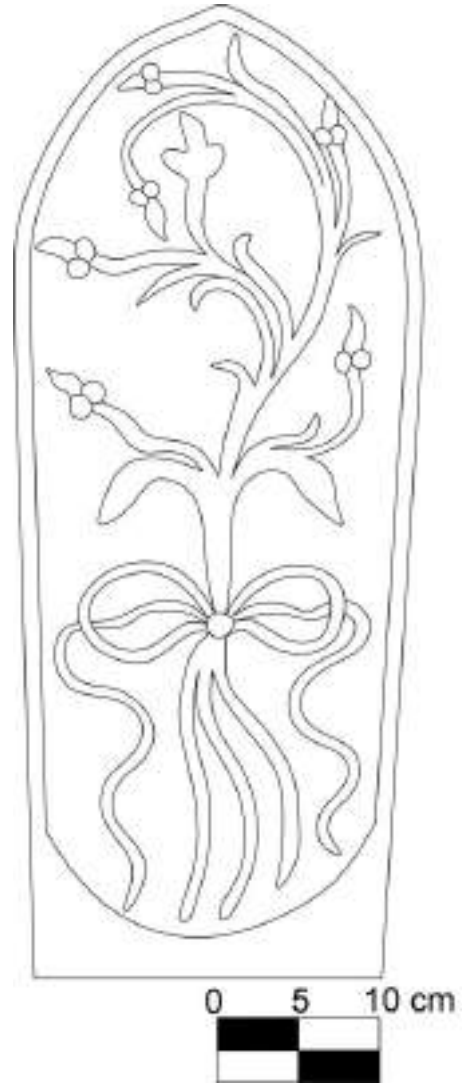
Resim 691. PAC-29ba katalog numaralı baş taşı.

Resim 692. PAC-29ba katalog numaralı ayak taşı.

Resim 693. PAC-29ba katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 694. PAC-29ba katalog numaralı ayak taşı çizimi

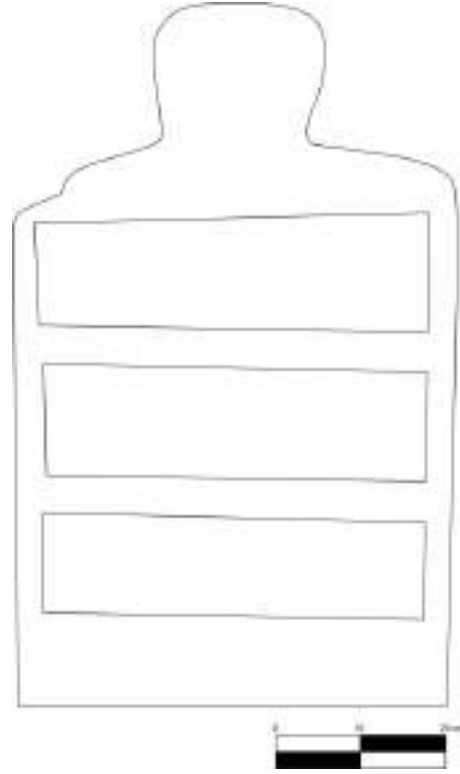
Katalog No	PAC-30b
İnceleme Tarihi	17.08.2020
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Pîr Ahmet Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	52 × 82
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله	Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı, düşey dikdörtgen biçimli gövdenin üzerinde yer alan bir dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni üç sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Fakat taş üzerinde oluşan bozulmalardan dolayı kitabe metninin son sırası okunamamaktadır.

Resim 695. PAC-30b katalog numaralı baş taşı.

Resim 696. PAC-30b katalog numaralı baş taşı çizimi

4.6. Yunus Emre Camii Haziresi

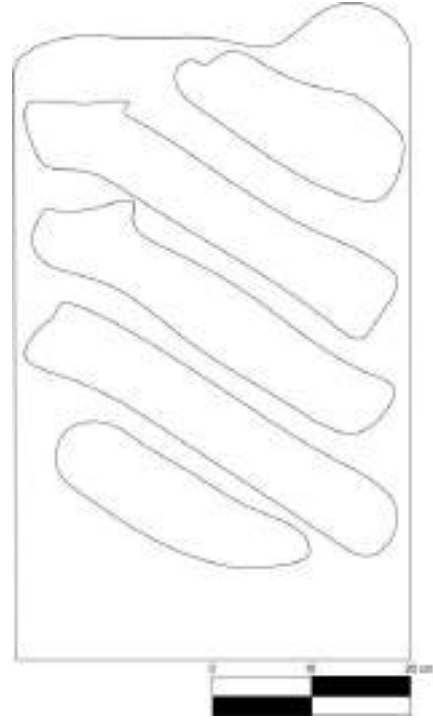
Katalog No	YEC-01b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	... Ali
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1265/M 1848-49
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, düz tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	40 × 65 × 12
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنه ١٢٦٥ مقبري دار جهانك چون فناسي شاهدأ هدر شان فكداني ...الحاج محمود المرحوم عالی ... الغروق(?) وطن	Sene 1265 Makber-i dâr-ı cihânın çün fenâsı Şâhiden heder şânı fîkdânı Hacı Mahmud el-merhûm ... Âli ... el-garûk-ı(?) vatan

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının üst kısmı biraz kırıktır. Fakat mevcut emarelerden de anlaşılacağı üzere taş, düz tepelikle sonlanmaktadır. Celi sülüs hatlı kitabe metni hafif eğik kartuş içerisine işlenmiştir. Taş üzerindeki bozulmalardan dolayı bazı kısımlar okunamamaktadır. Kitabe metnini ilk iki sırasında mevtanın ölümünün üzüntüsünden dolayı "Kabir, dünyanın kapısıdır çünkü sondur, şanının yokluğunun kederine şahit olduk" şeklinde bir cümle geçmektedir.

Resim 697. YE-01b katalog numaralı baş taşı.

Resim 698. YE-01b katalog numaralı baş taşı çizimi

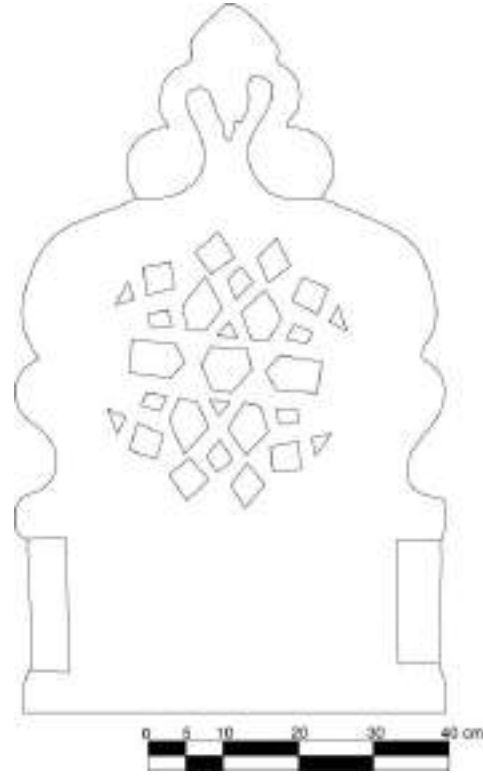
Katalog No	YEC-02a
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Ayak taşı küfekidir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	60 × 97 × 14
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli ayak taşının her iki tarafında da sütunçe mevcuttur. Taşın alınlık kısmında kazıma ve zemin oyma tekniği uygulanarak yapılmış geometrik şekillerden oluşan bir süsleme kompozisyonu bulunmaktadır. Sütunçelerden itibaren yukarı doğru iç bükey ve dış bükey olarak dilimli kemer formunda yükselen taşın tepelik kısmı bitkisel formdadır. Taşın yaklaşık 1/3'i zemine betonla sabitlenmiş durumdadır. Taşın ayak taşı ya da baş taşı olup olmadığı kesin bilinmemektedir. Fakat üzerinde kitabe olmaması ve süsleme kompozisyonu olması nedeniyle taşın ayak taşı formunda olduğu düşünülmektedir.

Resim 699. YEC-02a katalog numaralı baş taşı.

Resim 700. YEC-02a katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	YEC-03b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfekidir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	27 × 46 × 9
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Talik
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
وضع حمل ايله كيدوب عقبايه هم غريبه اولارق پس پايه ارجعي امرين سم اريشوب ويردى روحنه غنى مولايه	Vaz-ı haml ile gidüb ukbâya Hem garîbe olarak pes pâye İrci'î emrine sem' erişüb Virdi rûhunu Ğani Mevlâya

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı, yarım daire tepelikle sonlanmaktadır. Baş taşının serlevha bölümünde bir saksı ve içerisinde ise çiçek ve yapraklardan oluşan bitkisel bir kompozisyon işlenmiştir. Kitabenin etrafı ise kıvrım dallarla çevrilidir. Taşın mevcut halinde dört sıra kartuş bulunmaktadır. Hafif eğik olan bu kartuşlar içerisine doğum esnasında vefat eden merhumenin kitabe metni nakşedilmiştir. Taşın alt kısmı kırık olup yerinde mevcut değildir.

Resim 701. YEC-03b katalog numaralı baş taşı.

Resim 702. YEC-03b katalog numaralı baş taşı çizimi

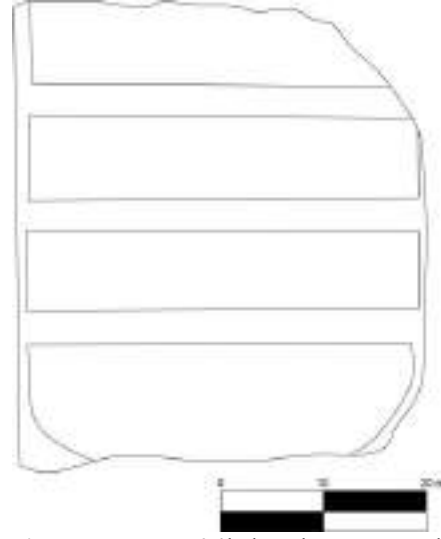
Katalog No	YEC-04b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Hazinesi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	39 × 44 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
..... انك بو دار رحلتده بو قى پاردي كلشن (?) قيتدين اجد بر غنجه تولدى زينته هدرءى حسرت ايله قالدیلر پدرل مادر فرقتد سیر اولسون قیامتده	anın bu dâra rihletde Bu kopardı gelişin(?) gitdin acdı bir gonca tevellüd- ı ziynetde Heder-î hasret ile kaldılar pederle mader firkatde ... seyr olsun kıyamette

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının üst ve alt kısmı kırık olduğu için başlık ya da tepeliği ile ilgili bilgi verilememektedir. Bu nedenle taşın orijinal boyutu hakkında da kesin bir bilgi verilememektedir. Mevcut taşın metin bölümü dört sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Taştaki bozulmalardan dolayı bazı kelimeler okunamamaktadır.

Resim 703. YEC-04b katalog numaralı baş taşı.

Resim 704. YEC-04b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	YEC-05b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Ahmed
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Sembolik Lahit (üstü kapalı)
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, düz tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	39 × 63 × 17
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

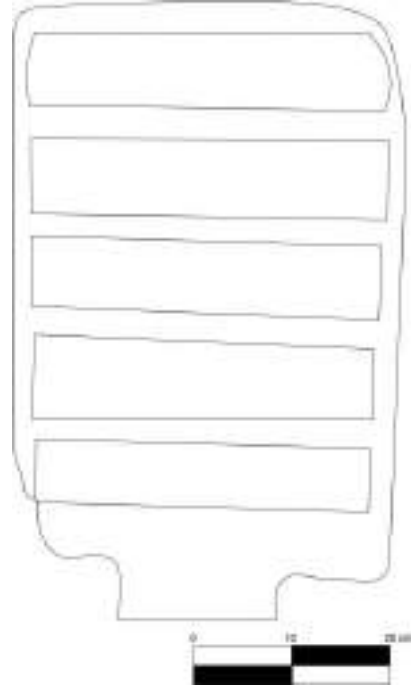
Yazılışı	Okunuşu
لا اله الا الله محمد رسول الله المرحوم المغفور ربه الغفور الحاجى محمد افندى مخدومى احمد روحنه فاتحه	Lâilâhe illallâh Muhammedün Rasûlullâh el-merhûm el-mağfûr Rabbihi'l el-ğafûr Hacı Muhammed Efendi'nin mahdûmu Ahmed rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Gövdesi düşey dikdörtgen biçimli olan baş taşı düz tepelikle sonlanmaktadır. Mezar taşının kitabe metni beş sıra kartuşa ayrılmıştır. Taş üzerinde yer yer bozulmalar görülmektedir. Bu nedenle bazı kelimeler okunamamaktadır. Taşın alt kısmında kırıklar bulunmaktadır.

Resim 705. YEC-05b katalog numaralı baş taşı.

Resim 706. YEC-05b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	YEC-06a
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	-
Ayak Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli
Malzeme-Teknik	Ayak taşı küfekidir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	-
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	60 × 76 × 18
Yazı Türü	-
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövdesi olan ayak taşının alt yarısı tamamen kopmuş vaziyettedir. Taşın taç kısmı dış hatlarından girintili çıkıntılı olarak dilimli kemer formunda yükseldikten sonra bitkisel bir tepelikle sonlanmaktadır. Taşın taç alınlık kısmında bir süsleme kompozisyonunun başlangıcı bulunmaktadır fakat diğer kısımlar olmadığı için süslemenin tamamı hakkında bilgi verilememektedir. Taş üzerinde herhangi bir kitabe metni yer almamaktadır. Bu nedenle ayak taşı olma ihtimali daha mümkündür.

Resim 707. YE-06a katalog numaralı baş taşı.

Resim 708. YE-06a katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	YEC-07b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Halil Hoca
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	47 × 74 × 23
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

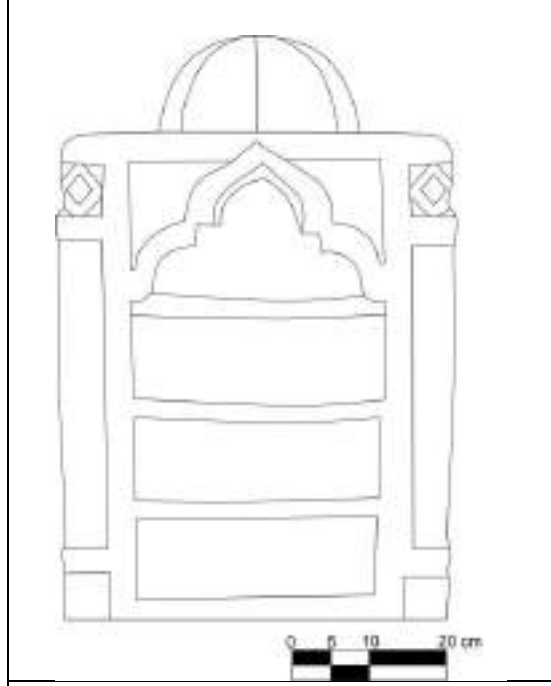
Yazılışı	Okunuşu
من المحافل و اسد الحفاظ القراء جامع الجميع القراء خليل خواجه بن سعيد	Mine'l Mehâfil ve Esedu'l-huffâz ve'l-kurrâ' Câmi'u cemî'u'l-kurrâ Halil Hâce bin Sa'îd

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düsey dikdörtgen biçimli gövde her iki taraftan da birer sütunçe ile yükselmektedir. Sütunçeler üzerinde ise çapraz olarak yerleştirilmiş zar başlık yer almaktadır. Sol taraftaki zar başlık kırık vaziyettedir. Taşın başlık kısmında sarık başlık yer almaktadır. Taşın ön yüzünde kalın bir çerçeve içerisinde bir mihrap nişi ve bu nişin içerisinde ise dört sıra kartuş yer almaktadır. Taşın sağ alt köşesinden itibaren en alt kısım kopmuş durumdadır.

Resim 709. YEC-07b katalog numaralı baş taşı.

Resim 710. YEC-07b katalog numaralı baş taşı çizimi

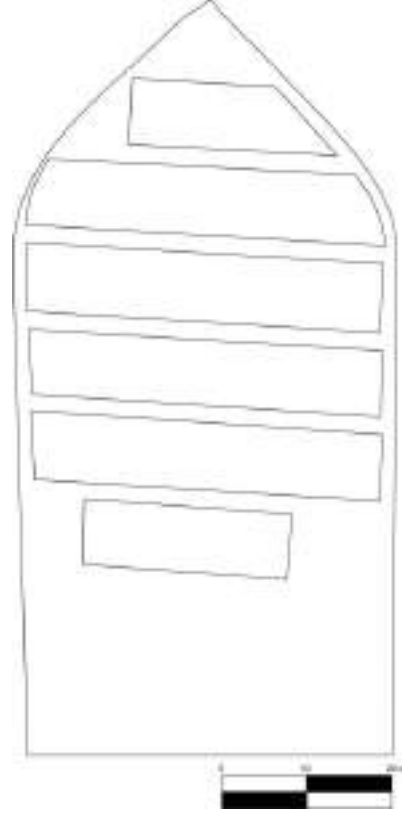
Katalog No	YEC-08b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Fatıma Kadın
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1290/M 1873-74
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	45 × 89 × 14
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
هو الباقي انبیانك اولیانك هرمتن یا کریم کناهم عفو ایدسون یا رحیم المرحوم حاجی یحیی اغانک زوجسی فاطمة قادین روحنه فاتحه سنه ۱۲۹۰	Hüve'l-Bâkî Enbiyanın evliyanın hürmetine Yâ Kerîm Günâhımı afv idesün yâ Rahîm el-merhûm Hacı Yahya Ağa'nın zevcesi Fâtıma Kadın rûhuna Fâtiha Sene 1290

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli gövde aşağıdan yukarıya doğru hafif genişleyerek yükselmekte olup sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni altı sıra kartuş içerisine hâk edilmiştir. Mezar taşının üzerinde bozulmalar görülmektedir.

Resim 711. YEC-08b katalog numaralı baş taşı.

Resim 712. YEC-08b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	YEC-09b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1305/M 1887-88
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	47 × 69 × 13
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
يا غفور سنة ١٣٠٥ بنی قیل مغفرت ای رب یزدان بحق عرش اعظم نور قران کلوب قبرمی زیارت ایدن اخوان ایده روحمه بر فات(حه) (احسان)	Yâ Ğafûr Sene 1305 Benî kıl mağfîret ey Rabb-i Yezdân Bi-hakk-ı arş-ı a'zam Nûr'ı-Kur'ân Gelüp kabrimi ziyâret eden ihvân İde rûhuma bir Fatî(ha) (ihşan)

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşı dilimli kemer tepelikle sonlanmaktadır. Taşın kitabe metni altı sıra kartuş içerisine yerleştirilmiştir. Taş oldukça yıpranmış vaziyettedir. Son kartuşun son kısmı kırık olduğu için son kelimenin yarısı yoktur fakat kelimenin ilk iki harfinden yola çıkarak mezar taşının Fâtiha ile sonlandığı düşünülmektedir.

Resim 713. YEC-09b katalog numaralı baş taşı.

Resim 714. YEC-09b katalog numaralı baş taşı çizimi

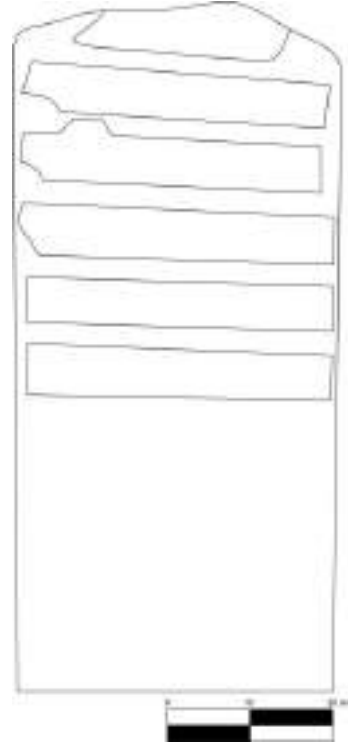
Katalog No	YEC-10b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Derviş Ali ... Efendi
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Toprak Mezar
Taş Tarihi	H 1326/M 1908-09
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli (üst kısmı kırık)
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	39 × 84 × 11
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
سنة ١٣٢٦ نو جوان اوجدی جنت باغنه اه قلدی والدینک فرافکه المرحوم شیخ حاجی بکر افندینه ... محدوم درویش علی افندینک روحنه فاتحه	Sene 1326 Nev-civân uçdı cennet bâğına Âh kıldı vâlideynin firâkına el-merhûm Şeyh Hacı Bekir Efendi'nin Mahdûmu Derviş Ali ... Efendi'nin rûhuna Fâtiha

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Düşey dikdörtgen biçimli baş taşının üst kısmı kırık olduğu için kesin olmamakla birlikte taşın üçgen tepelikle sonlandığı düşünülmektedir. Altı sıra kartuş içerisine yerleştirilen kitabe metninin serlevha bölümünde tarih kaydı yer almaktadır.

Resim 715. YEC-10b katalog numaralı baş taşı.

Resim 716. YEC-10b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	YEC-11b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	-
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	-
Baş Taşı Formu	Gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta kazıma ve zemin oyma teknikleri uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	32 × 97 × 32
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	

Yazılışı	Okunuşu
فی	1. Yüz: Fî
..... الله	2. Yüz: Allâh
...	3. Yüz:
...	4.Yüz:

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Baş taşı düşey dikdörtgen biçimli olarak yükselip bir erkek başlıkla sonlanmaktadır. Başlık üzerinde herhangi bir kazıma ya da zemin oyma tekniği kullanılmamış fes formunda işlenmiştir. Taşın dört bir köşesinde zikzaklarla hareketlendirilmiş sütunçeler ve bunların da üzerinde çapraz zar başlıklar bulunmaktadır. Sütunçelerin arasında ise üst kısmı dilimli dikdörtgen bir çerçeve içerisine düşey olarak yerleştirilmiş kitabe metni yer almaktadır. Taşın arka yüzünde de aynı şekilde bir kompozisyon bulunmaktadır. Taş üzerinde çok fazla tahribat olduğu için kitabe metninin içeriği hakkında bir bilgi verilememektedir.

Resim 717. YEC-11b katalog numaralı baş taşı.

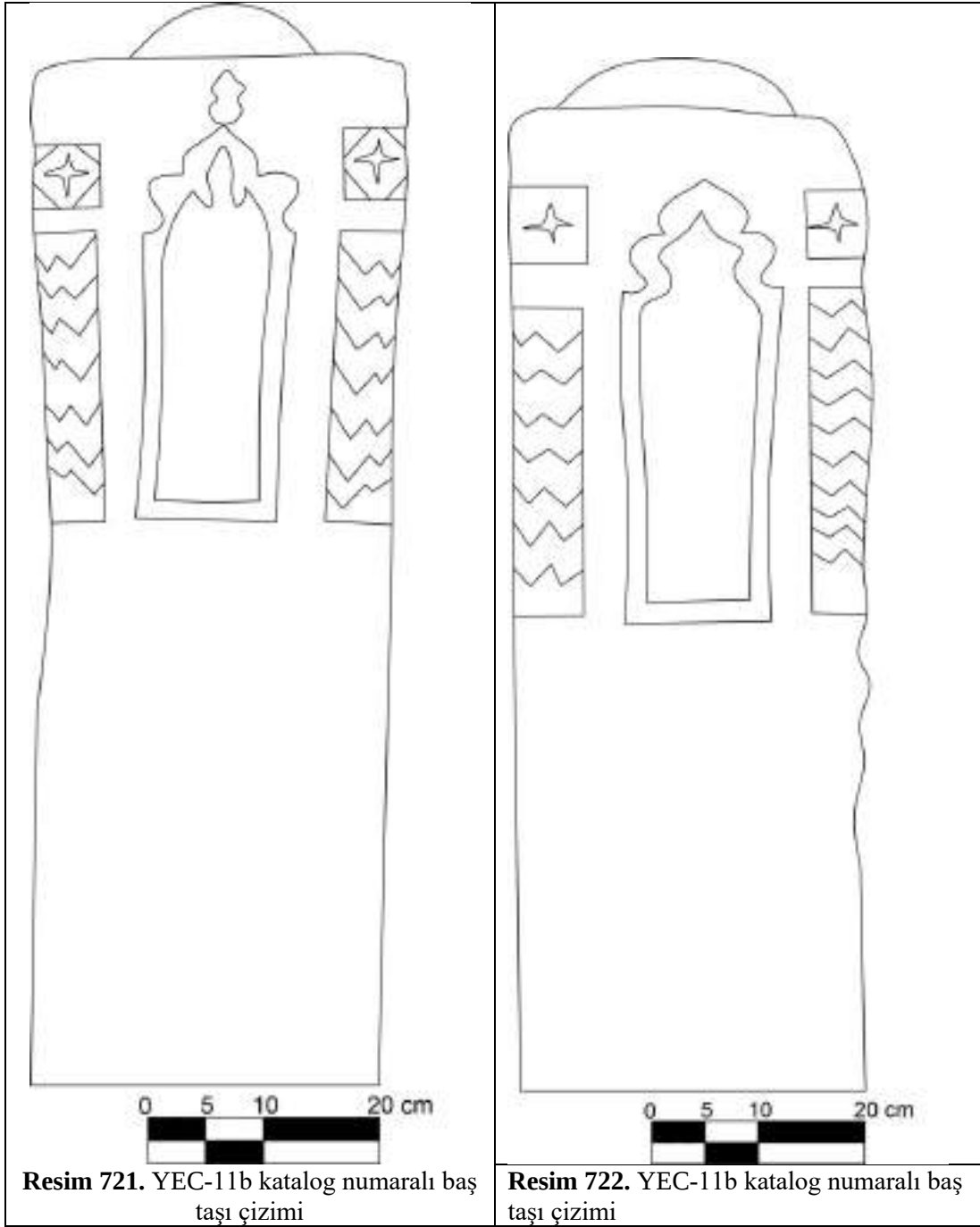
Resim 718. YEC-11b katalog numaralı baş taşı.

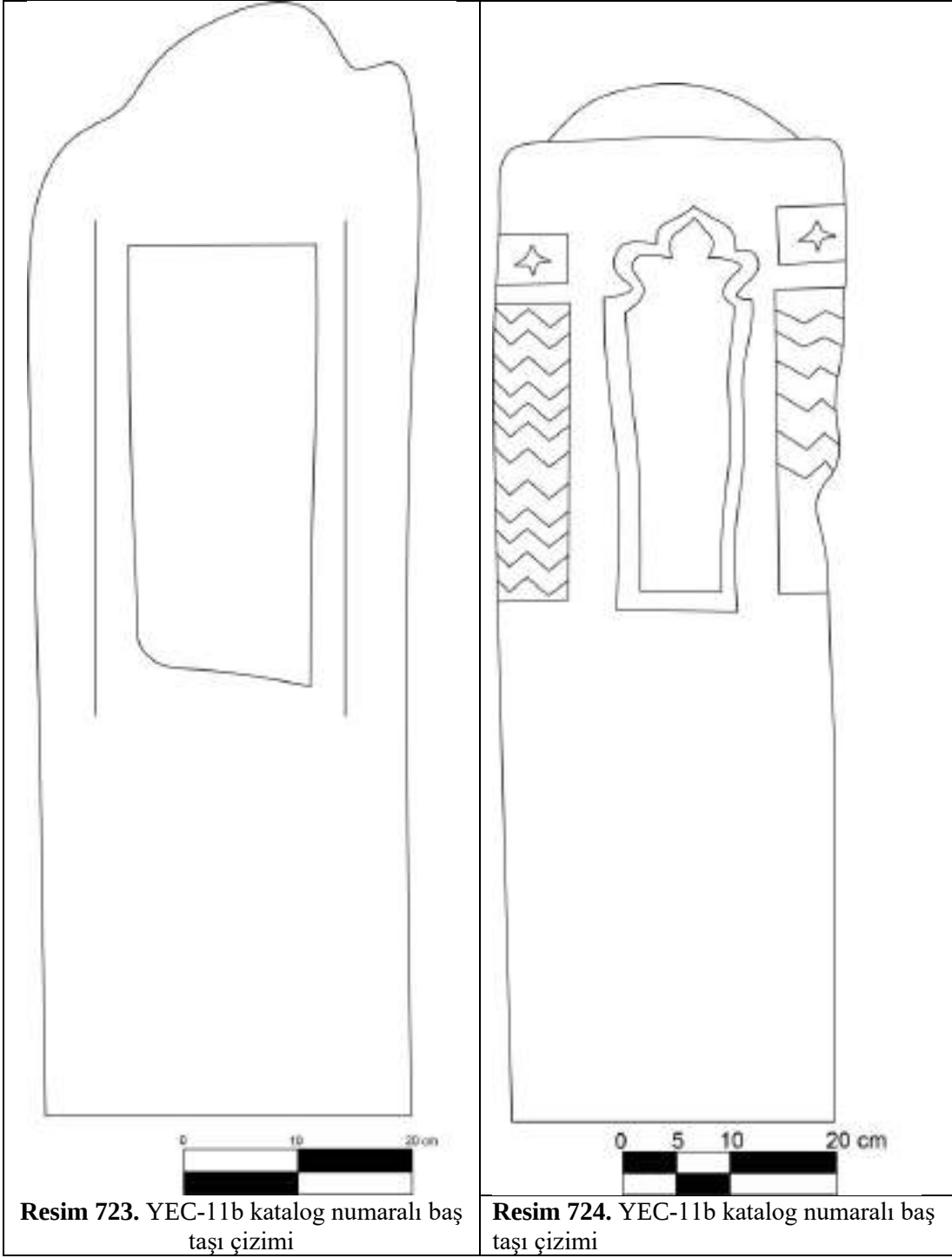

Resim 719. YEC-11b katalog numaralı baş taşı.

Resim 720. YEC-11b katalog numaralı baş taşı.

Resim 723. YEC-11b katalog numaralı baş taşı çizimi

Resim 724. YEC-11b katalog numaralı baş taşı çizimi

Katalog No	YEC-12b
İnceleme Tarihi	29.06.2019
Kime Ait	Cemile Kadın
Bulunduğu Yer	Yunus Emre Camii Haziresi
Mezar Tipi	Bilinmiyor
Taş Tarihi	H 1308/M 1890-91
Baş Taşı Formu	Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli
Ayak Taşı Formu	-
Malzeme-Teknik	Baş taşı küfektir. Taşta zemin oyma tekniği uygulanmıştır.
Baş Taşı Ölçüsü (cm)	42 × 89 × 15
Ayak Taşı Ölçüsü (cm)	-
Yazı Türü	Celi Sülüs
Mezar-Kapak Taşı-Sanduka Ölçüleri (cm)	-
Kitabe Metni	
Yazılışı	Okunuşu
فاتحه سنه ١٣٠٨ فنادن بقايه ايلدى رحلت ايلمه بنى محتاج المرحوم المغفور حاجى محمد زوجسى جمله قادين روحنه (فاتحه)	Fâtiha Sene 1308 Fenâdan bekâya eyledi rihlet Eyleme benî el-merhûm el-mağfûr Hacı Muhammed zevcesi Cemîle Kadın ruhuna (Fâtiha)

Genel Tanım ve Kompozisyon:

Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyerek yükselen baş taşı, üçgen tepelikle sonlanmaktadır. Taşın gövdesi altı sıra kartuşa ayrılmıştır. Mezar taşında yer yer yıpranmalar görülmektedir. Son kartuşun son kelimesinde Fâtiha yazdığı düşünülmektedir fakat yıpranmadan dolayı yazı tam okunamamaktadır.

Resim 725. YEC-12b katalog numaralı baş taşı.

Resim 726. YEC-12b katalog numaralı baş taşı çizimi

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

Kültürün en önemli aktarıcıları arasında yer alan mezar taşları, geçmişte de olduğu gibi bugün de içerisinde birçok unsuru barındırmaktadır. Bu unsurların yeterince çözümlenebilmesi adına incelenen mezar taşları malzeme-teknik, mezar tipleri, mezar taşı tipleri, başlık tipleri, süsleme, mezar taşlarında yazı tipleri ve bunların alt başlıkları olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Yapılan değerlendirme kapsamında Karaman merkezde yer alan Aktekke Camii, Hoca Mahmud Camii, Kethane Camii, Pir Ahmed Camii, Yunus Emre Camii Hazireleri ve Karaman Müzesi'nin teşhirdeki mezar taşları incelemeye alınmıştır. İncelenen mezar taşlarının kataloğu oluşturulurken ayak taşı, baş taşı ve mezar tipi şeklinde oluşturulmuştur. Fakat yapılan tetkiklerde görülmüştür ki hazire düzenlemeleri sırasında taşlar gelişi güzel yerleştirilmiştir. Bir mezar yapısında iki baş taşının olduğu ve bu durumun özellikle de Aktekke Camii Haziresi'nde ve Kethane Camii Haziresi'nde bulunduğu görülmektedir. Bazılarının hem ayak taşı hem baş taşı, bazılarının ya ayak taşı ya da baş taşı yerinde mevcut değildir. Sonuç olarak toplamda 199 mezar taşı (baş taşı, ayak taşı, sembolik lahit, sanduka) incelenmiştir. Bunlardan 191'i şahide olup 155'i baş

taşı¹⁴⁷, 36'sı ayak taşı¹⁴⁸ dır. Bunların haricinde şahidesi olmayan fakat katalog numarası verilen 4 sanduka¹⁴⁹, 4 de sembolik lahit bulunmaktadır¹⁵⁰.

Çizelge 5.1. Mezar taşlarının sayısal dağılımı

	Adet
Baş Taşı	155
Ayak Taşı	36
Sanduka	4
Sembolik Lahit	4
Toplam	199

İnceleme kapsamındaki mezar taşları içerisinde tespit edilen en erken tarihli mezar taşı Karaman Müzesi'nde yer alan ve kime ait olduğu bilinmeyen KM-03b katalog numaralı H.765/ M. 1363-64 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihli mezar taşı ise AKC-07b katalog numaralı H.1343/ M. 1924 tarihli Saliha Hanım'a

¹⁴⁷ AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-02-2b, AKC-03b, AKC-04b, AKC-05b, AKC-06-1b, AKC-06-2b, AKC-07b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, AKC-11b, AKC-12b, AKC-13b, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-17b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-30b, AKC-31b, AKC-32b, AKC-33b, AKC-34b, AKC-35b, AKC-36-1b, AKC-36-2b, AKC-38b, AKC-39b, AKC-40b, AKC-41b, AKC-43b, AKC-44b, AKC-45-1b, AKC-45-2b, AKC-46b, HMC-01b, HMC-02b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-05b, HMC-06b, HMC-08b, HMC-09b, KC-01b, KC-02b, KC-03b, KC-05b, KC-07-1b, KC-07-2b, KC-08b, KC-09b, KC-10b, KC-11b, KC-12b, KC-13b, KC-14b, KC-15b, KC-16-1b, KC-16-2b, KC-17b, KC-18b, KC-19b, KC-20b, KC-21-1b, KC-23b, KC-24b, KC-25-1b, KC-25-2b, KC-26b, KC-27b, KC-28-1b, KC-28-2b, KC-29b, KC-30b, KC-32b, KC-33b, KC-34b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-39b, KC-40b, KC-41b, KC-42b, KC-43b, KM-01b, KM02b, KM-03b, KM-05b, KM-06b, KM-07b, KM-09b, KM-10b, KM-11b, KM-12b, KM-14b, KM-15b, KM-16b, KM-17b, KM-18b, PAC-01b, PAC-02b, PAC-03b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-12b, PAC-13b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-16b, PAC-17b, PAC-18b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-21b, PAC-22b, PAC-23b, PAC-24-1b, PAC-24-2b, PAC-25b, PAC-26b, APC-27b, PAC-28b, PAC-29b, YEC-01b, YEC-02b, YEC-03b, YEC-04b, YEC-05b, YEC-07b, YEC-08b, YEC-09b, YEC-10b, YEC-11b, YEC-12b.

¹⁴⁸ AKC-03a, AKC-11a, AKC-16a, AKC-22a, AKC-24a, AKC-26a, AKC-28a, AKC-33a, AKC-34a, AKC-35a, AKC-42a, AKC-43a, AKC-44a, HMC-01a, HMC-02a, HMC-07a, KC-01a, KC-10a, KC-11a, KC-12a, KC-13a, KC-18a, KC-19a, KC-26a, KC-30a, KC-32a, KC-35a, KC-36a, KC-37a, KM-04a, KM-13a, PAC-15a, PAC-17a, PAC-29a, YEC-02a, YEC-06a.

¹⁴⁹ AKC-37, KM-08, KM-19, KM-20.

¹⁵⁰ KC-04, KC-06, KC-22, KC-31.

ait olan mezar taşıdır. Verilen bu tarihlere göre inceleme alanındaki mezar taşları 14-20. yüzyıl aralığını kapsamaktadır.

İncelenen taşlar içerisinde kitabe metinlerinden tespit edilmiş olan 60 erkek mezar taşı¹⁵¹ ve 35 kadın mezar taşı¹⁵² yer almaktadır. Aktekke Camii'nde bulunan bir mezar taşında baba-oğul olduğu düşünülen iki erkek isminin yazılı olduğu mezar taşı bulunmaktadır¹⁵³. Yine Aktekke Camii'nde bulunan başka bir mezar taşında evli bir çiftin isminin yer aldığı mezar taşı¹⁵⁴ ve Karaman Müzesi'nde teşhir edilen bir mezar taşında da yine evli bir çiftin mezar taşına rastlanılmaktadır¹⁵⁵.

Yukarıda genel çerçevesi verilmiş olan *Karaman Cami Hazirelerinde ve Karaman Müzesi'nde Bulunan Mezar Taşları* adlı çalışmada yer alan mezar taşları yedi ana başlık (Malzeme ve Teknik, Mezar Tipleri, Mezar Taşı Tipleri, Başlık Tipleri, Süsleme, Yazı İçerikleri, Yazı Tipleri) ve bunlara bağlı alt başlıklar halinde detaylı bir şekilde incelemeye alınmıştır.

6.1. Malzeme ve Teknik

Yapılar inşa edilirken genelde gelir seviyesi ve erişim kolaylığına göre malzeme tercihi yapılır. Fakat tercihen daha kaliteli bir malzeme farklı yerlerden de temin edilebilir. Bu bağlamda *Karaman Cami Hazirelerinde ve Karaman Müzesi'nde Bulunan Mezar Taşları* adlı tezimizdeki mezar taşlarının büyük çoğunluğu küfeki (tüf) taşı olarak bilinen yerel bir malzemeden yapılmıştır. Bunların haricindeki mezar taşları ise mermerden imal edilmiştir. Karaman ili ve

¹⁵¹ AKC-05b, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-17b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-31b, AKC-33b, AKC-34b, HMC-01b, HMC-02b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-06b, HMC-09b, KC-02b, KC-05b, KC-09b, KC-10b, KC-25-1b, KC-32b, KC-33b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-39b, KC-40b, KM-02b, KM-09, KM-10b, KM-12b, KM-14b, KM-17b, KM-18b, PAC-01b, PAC-03b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-09b, PAC-13b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-18b, PAC-21b, PAC-27b, YEC-01b, YEC-05b, YEC-07b, YEC-10b.

¹⁵² AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-03b, AKC-04b, AKC-05b, AKC-06-1b, AKC-07b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, HMC-08b, KC-01b, KC-26b, KC-30b, KC-34b, KC-41b, KM-08b, KM-09b, KM-11b, PAC-02b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-12b, PAC-16b, PAC-17b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-24-1b, PAC-25b, PAC-26b, PAC-28b, YEC-08b, YEC-12b.

¹⁵³ AKC-22b.

¹⁵⁴ AKC-05b.

¹⁵⁵ KM-09b.

çevresinde sönmüş volkanik dağlar bulunmaktadır. Bunlardan Karaman merkezine en yakını 6,3 km uzaklıkta olan Kurtderesi Köyü'dür. Burada hem mermer ocağı olduğu hem de küfeki taşının çıkarıldığı bir ocak olduğu bilinmektedir. Tarihte de buraya yakın bölgelerin ihtiyaçlarının buradan temin edildiği düşünülmektedir¹⁵⁶. İncelediğimiz alan içerisinde 177¹⁵⁷ mezar taşında küfeki malzeme kullanılmıştır. 56¹⁵⁸ mezar taşında da mermer malzeme kullanılmıştır. Bu sayılarda göstermektedir ki incelediğimiz alanda bulunan mezar taşlarının yapımında küfeki taşı daha çok tercih edilmiştir. Özellikle de sembolik lahitlerin tamamında küfeki malzeme kullanılmıştır.

¹⁵⁶ Uğur Erkan, **Kurtderesi (Kürtderesi)**, <https://ugur-erkan.com/karamanansiklopedisi/kurtderesi-kurtderesi/>, 01/03/2023

¹⁵⁷ AKC-02-2b, AKC-02, AKC-03b, AKC-03a, AKC-04, AKC-05b, AKC-05, AKC-06-2b, AKC-06, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, AKC-11, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-16a, AKC-17b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-22a, AKC-23b, AKC-24b, AKC-24a, AKC-24, AKC-25b, AKC-26b, AKC-26a, AKC-27b, AKC-29b, AKC-30, AKC-31b, AKC-33, AKC-34a, AKC-35b, AKC-35a, AKC-35, AKC-36-1b, AKC-36-2b, AKC-36, AKC-37, AKC-38b, AKC-38, AKC-39b, AKC-39, AKC-40b, AKC-41b, AKC-42a, AKC-42, AKC-43, AKC-44, AKC-45, AKC-46b, AKC-46b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-05b, HMC-06b, HMC-07a, HMC-08b, HMC-09b, KC-01, KC-02b, KC-02b, KC-03b, KC-03, KC-04, KC-05, KC-06, KC-07-1b, KC-07-2b, KC-07, KC-08b, KC-08, KC-09b, KC-10b, KC-10a, KC-12b, KC-12a, KC-13b, KC-13a, KC-14b, KC-14, KC-15b, KC-15, KC-16-1b, KC-16-2b, KC-16, KC-17b, KC-18b, KC-18a, KC-19a, KC-20b, KC-21-1b, KC-21-2b, KC-21, KC-22, KC-23b, KC-24b, KC-25, KC-26, KC-27b, KC-27, KC-28-1b, KC-28-2b, KC-28, KC-29b, KC-30b, KC-30a, KC-31, KC-32b, KC-32a, KC-33, KC-34, KC-39b, KC-40b, KC-41b, KC-42b, KC-43b, KM-02b, KM-03b, KM-04a, KM-05b, KM-06b, KM-07b, KM-09b, KM-12b, KM-13a, KM-14b, KM-15b, KM-16b, KM-17b, KM-19, KM-20, PAC-01b, PAC-02b, PAC-03b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-12b, PAC-13b, PAC-14b, PAC-15, PAC-16b, PAC-17b, PAC-17a, PAC-18b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-21b, PAC-23b, PAC-27b, PAC-28b, PAC-29b, PAC-29a, PAC-30b, YEC-01b, YEC-02a, YEC-03b, YEC-04b, YEC-05b, YEC-06a, YEC-07b, YEC-08b, YEC-09b, YEC-10b, YEC-11b, YEC-12b.

¹⁵⁸ AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-04b, AKC-06-1b, AKC-07b, AKC-11b, AKC-11a, AKC-12b, AKC-13b, AKC-28b, AKC-28a, AKC-30b, AKC-32b, AKC-33b, AKC-33a, AKC-34b, AKC-43b, AKC-43a, AKC-44b, AKC-44a, AKC-45-1b, AKC-45-2b, HMC-01b, HMC-01a, HMC-02b, HMC-02a, KC-01b, KC-01a, KC-05b, KC-11b, KC-11a, KC-25-1b, KC-25-2b, KC-26b, KC-26a, KC-33b, KC-34b, KC-35b, KC-35a, KC-36b, KC-36a, KC-37b, KC-37a, KC-38b, KM-01b, KM-08, KM-10b, KM-11b, KM-18b, PAC-15b, PAC-15a, PAC-22b, PAC-24-1b, PAC-24-2b, PAC-25b, PAC-26b.

Çizelge 5.2. Malzeme türüne göre taşların dağılımı

	Küfeki	Mermer
Baş Taşı	114	41
Ayak Taşı	22	14
Sembolik Lahit	38	0
Sanduka	3	1
Toplam	177	56

İncelediğimiz alan içerisindeki malzemelerin işlenmesi esnasında iki tekniğin uygulandığı görülmektedir. Bunlar zemin oyma ve kazıma teknikleridir. Zemin oyma tekniğinde işleme, mezar taşı üzerine uygulanacak motifin bırakılıp kenarlarının alçaltılması suretiyle yapılır¹⁵⁹. Genelde harflerin kabarık olarak görünmesini sağlayan teknik zemin oyma tekniğidir¹⁶⁰. Taş ustası çekiç ve kalem yardımıyla zemini oyarak yazı ve bezemeyi kabartma halinde ortaya çıkarır. Kazıma tekniğinde ise bezemeler sert uçlu bir alet ile kazınarak oluşturulur¹⁶¹. Bu teknik ile motiflerin oyulup eserlerin görsel etkisinin artırılması amaçlanır¹⁶².

İncelenen mezar taşlarının geneline bakıldığında yazı ve süslemelerin ortaya çıkarılmasında yaygın olarak zemin oyma tekniği kullanılmıştır. Mezar taşının zemini boşaltılarak harf ve motifler daha net ve üç boyutlu görünür hale getirilmiştir. Ayrıca motiflerin oyulmasına dayanan ve görsel etkisi daha da arttırılmasına yarayan kazıma tekniğinden de yararlanılmıştır. Kısaca; genel itibarıyla kitabe metinleri zemin oyma tekniği ile süslememeler ise hem zemin oyma hem de kazıma tekniği ile yapılmıştır.

¹⁵⁹ Mehmet Zeki Kuşoğlu, **Mezar Taşlarında Hüve'l Baki**, İstanbul, 1984, s. 17.

¹⁶⁰ Mustafa Çetinaslan, **Taşların Dili -İnegöl Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, İnegöl, 2014, s. 6.

¹⁶¹ Eyüp Nefes, **Samsun Yöresinde Bulunan Mezar Taşları**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2002, ss. 289-295.

¹⁶² Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 6.

6.2. Mezar Tipleri

İnsanoğlu var olduğundan beri ölü gömme uygulamasını gerçekleştirmektedir. Yaşanılan dönem, inanç, örf ve adetler, coğrafya faktörleri gibi etkiler mezar tiplerini çeşitlendirmiştir. Kültürel etkileşim ise bu çeşitliliğin en baskın unsuru olmuştur. Her bir toplumun benimsediği din, geçmişten getirdiği bilgi-tecrübe birikimi ve karşılaştığı toplumla olan etkileşimi ortaya çeşitli mezar tiplerinin çıkmasına sebep olmuştur. Bahsedilen bu etkenler Türk milletinin tarihsel sürecinde yaşadığı etkileşimler genelde tüm Türk sanatlarına özelde ise mezar taşlarına üslup, süsleme ve mezar taşı tipleri olarak yansımıştır.

Karaman Cami Hazirelerinde ve Karaman Müzesi'nde Bulunan Mezar Taşları adı altında incelediğimiz mezar taşı 198'dir. İncelenen tüm mezar taşı örnekleri dört ana mezar tipi olan toprak mezar, sembolik lahit (sandık mezar), pehleli (kapak taşlı), çerçevesi ve sanduka mezar tipi şeklindeki başlıklar altında değerlendirilmiştir¹⁶³. Mezar tipleri belirlenenler içerisinde 72'si toprak mezar, 38'i sembolik lahit, dokuzu pehleli, yedisi çerçevesi ve dördü ise sanduka tipli mezardır. Ayrıca 30 mezar taşının mezar tipi belirlenememektedir.

İncelediğimiz alan içerisindeki mezar tiplerinin hazirelere dağılımı ise şöyledir: Akteke Camii Haziresi'nde 20 toprak mezar, 16 sembolik lahit, altı pehleli, üç çerçevesi mezar tipi ve bir adet sanduka bulunmaktadır. Hoca Mahmud Camii Haziresi'ndeki dokuz mezar yapısının da toprak mezar tipi olduğu görülmektedir. Kethane Camii Haziresi'nde 19 toprak mezar, 19 sembolik lahit, bir pehleli ve üç tane de çerçevesi mezar tipi vardır. Bir mezar taşının ise mezar tipi belirlenememiştir. Karaman Müzesi'nin teşhir bölümünde yer alan taşlardan üçü sanduka olup 17'sinin ise mezar tipi bilinmemektedir. Pir Ahmed Camii Haziresi'nde 21 toprak mezar, iki sembolik lahit, iki pehleli ve bir tane de çerçevesi mezar tipi vardır. Dört mezar taşının ise mezar tipi tespit edilememiştir. Yunus Emre Camii Haziresi'nde üç toprak mezar, bir sembolik lahit bulunmakta

¹⁶³ Aksel Tibet, Ekrem Işın, Dilek Yelkenci, "Yenikapı Mevlevihanesi" mad., **İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri 1**, Ankara 1996, ss. 244-246.

olup sekiz taşın ise mezar tipi belirlenememektedir. Aşağıda mezar taşları mezar tiplerine göre örneklerle birlikte daha detaylı incelenmiştir.

Çizelge 5.3. Mezar tiplerinin konumlara göre dağılımı

	Toprak Mezar	Sembolik Lahit (üstü açık)	Sembolik Lahit (üstü kapalı)	Çevreli Mezar	İkili Mezar	Düka	İnmeven	Toplam
Aktekke Camii	20	7	9	3	6	1	0	46
Hoca Mahmud Camii	9	0	0	0	0	0	0	9
Karaman Müzesi	0	0	0	0	0	3	17	20
Kethane Camii	19	2	17	3	1	0	1	43
Pir Ahmet Camii	21	1	1	1	2	0	4	30
Yunus Emre Camii	3	0	1	0	0	0	8	12
Toplam	72	10	28	7	9	4	30	160

6.2.1. Toprak Mezar Tipi

Toprak mezar tipi, ayak ve baş taşlarının sembolik lahit v.b. bir mezar tipi olmaksızın doğrudan toprak üstüne mevtanın ayakucu ve başucuna yerleştirilmesiyle oluşan mezar tipleridir¹⁶⁴. İncelediğimiz alan içerisinde mezar tipi belirlenen 160 mezardan 30 tanesinin mezar tipi tespiti yapılamamıştır. İncelenen mezar yapılarının içerisinde 72 tane toprak mezar tipi¹⁶⁵ bulunmaktadır.

¹⁶⁴ Aksel Tibet, a.g.m., s. 246.

¹⁶⁵ AKC-01, AKC-05, AKC-07, AKC-09, AKC-10, AKC-12, AKC-13, AKC-14, AKC-15, AKC-17, AKC-18, AKC-19, AKC-20, AKC-21, AKC-23, AKC-25, AKC-27, AKC-29, AKC-31, AKC-40, HMC-01, HMC-02, HMC-03, HMC-04, HMC-05, HMC-06, HMC-07, HMC-08, HMC-09, KC-09, KC-10, KC-11, KC-13, KC-17, KC-18, KC-19, KC-23, KC-24, KC-29, KC-32, KC-35, KC-36, KC-37, KC-38, KC-39, KC-40, KC-41, KC-42, PAC-01, PAC-02, PAC-03, PAC-04, PAC-05, PAC-06, PAC-07, PAC-08, PAC-09, PAC-10, PAC-11, PAC-12, PAC-13, PAC-14, PAC-18, PAC-19, PAC-20, PAC-25, PAC-27, PAC-28, PAC-30, YEC-01, YEC-02, YEC-10.

Bunların içerisinde tarihi tespit edilen en eski toprak mezar tipi AKC-12 katalog numaralı H.815/M.1412-13 tarihli mezar yapısıdır. Bu mezar yapısının baş taşı yerinde mevcut iken ayak taşı yerinde mevcut değildir. En geç tarihli toprak mezar tipi ise AKC-07 katalog numaralı H.1343/M.1924 tarihli mezar yapısıdır. Hazirelerdeki mezar yapıları ile toprak mezar tipinin oranına bakıldığında ise; Aktekte Camii Haziyesi'nde 46 mezar yapısından 20'si, Hoca Mahmud Camii Haziyesi'ndeki 9 mezar yapısının tamamı, Kethane Camii Haziyesi'ndeki 43 mezar yapısının 19'u, Pir Ahmed Camii Haziyesi'ndeki 30 mezar yapısının 21'i, Yunus Emre Camii Haziyesi'ndeki 12 mezar yapısından üçü toprak mezar tipidir. Bu verilere göre hazirelerde en çok toprak mezar tipi uygulandığı görülmektedir.

İncelenen mezar tiplerinden biri 15. yüzyılın ilk yarısı¹⁶⁶, ikisi 15. yüzyılın ikinci yarısı¹⁶⁷, biri 17. yüzyılın ikinci yarısı¹⁶⁸, dördü 18. yüzyılın ilk yarısı¹⁶⁹, dokuzu 18. yüzyılın ikinci yarısı¹⁷⁰, 10'u 19. yüzyılın ilk yarısı¹⁷¹, 18'i 19. yüzyılın ikinci yarısı¹⁷², beşi ise 20. yüzyılın ilk yarısından¹⁷³. 22 adet toprak mezar tipinin tarihi tespit edilememektedir¹⁷⁴.

Bursa İnegöl'de 89 mezar içerisinde 43'ü¹⁷⁵, Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziyesi'ndeki 50 mezardan sekizi¹⁷⁶, Yenikapı Mevlevihanesi'ndeki 70 mezardan 11'i¹⁷⁷, Samsun'da 113 mezardan 63'ü¹⁷⁸ ve Giresun'da 299 mezardan 239'u¹⁷⁹ Süleymaniye Camii Haziyesi'nde 581 mezardan 39'u¹⁸⁰, İzmir

¹⁶⁶ AKC-12.

¹⁶⁷ HMC-01, HMC-02.

¹⁶⁸ PAC-18.

¹⁶⁹ AKC-01, PAC-09, PAC-27, PAC-28.

¹⁷⁰ AKC-14, PAC-03, PAC-04, PAC-05, PAC-06, PAC-07, PAC-08, PAC-10, PAC-11.

¹⁷¹ HMC-06, YEC-01, AKC-17, AKC-18, AKC-19, AKC-20, AKC-21, PAC-02, KC-35, KC-36.

¹⁷² HMC-08, HMC-09, YEC-08, YEC-09, AKC-09, AKC-10, AKC-23, AKC-25, AKC-27, AKC-29, PAC-14, PAC-19, PAC-20, KC-17, KC-29, KC-32, KC-37, KC-39.

¹⁷³ HMC-03, YEC-10, AKC-05, AKC-07, KC-38.

¹⁷⁴ HMC-04, HMC-05, HMC-07, YEC-02, AKC-13, AKC-31, AKC-40, PAC-01, PAC-12, PAC-13, PAC-30, KC-09, KC-10, KC-11, KC-13, KC-18, KC-19, KC-23, KC-24, KC-40, KC-41, KC-42.

¹⁷⁵ Mutafta Çetinaslan, **a.g.e.**, s.7.

¹⁷⁶ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Kastamonu Belediyesi Yayınları, Ankara, 2008, s. 3.

¹⁷⁷ Aksel Tibet et al., **a.g.m.**, s. 247.

¹⁷⁸ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 178.

¹⁷⁹ Halit Çal, Gazanfer İltar, **Giresun İli Osmanlı Mezar Taşları**, Ankara, 2011, s. 14.

¹⁸⁰ Nacide Uysal, **Süleymaniye Camii Haziyesi**, Erciyes Üniversitesi, 2013, s. 1550.

Beydağ'daki Osmanlı Dönemi 228 mezardan 206'sı¹⁸¹, Manisa Gördes İlçesi'nde bulunan Osmanlı Dönemi mezarların tümü¹⁸², Rize'de bulunan Batılılaşma Dönemi 908 mezardan 878'i¹⁸³, Üsküdar'da yer alan bir grup cami haziresindeki 248 mezardan 159'u¹⁸⁴, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'ndeki 380 mezardan 352'si¹⁸⁵, Üsküdar Mihrimah Sultan Camii Haziresi'ndeki 212 mezardan 46'sı¹⁸⁶, Makedonya Debre Hünkâr (Fatih Sultan Mehmet) Camii Haziresi'ndeki 65 mezardan 35'i¹⁸⁷, İstanbul'daki tarihi yarımada ve çevresinde bulunan 88 esnaf mezarından 41'i¹⁸⁸ toprak mezar tipindendir.

İncelediğimiz alan içerisinde mezar tipi tespiti yapılmış mezarlar içerisinde toprak mezar tipi %72'lik bir orana sahiptir. Bu veri toprak mezar tipinin ne kadar çok uygulandığını gösteren bir yüzdelik dilimdir. Yukarıda farklı yerlerden verilen örneklerle bakıldığında da toprak mezar tipinin daha yaygın olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak maliyetinin daha düşük olduğu için tercih edildiği düşünülmektedir.

6.2.2. Sembolik Lahit (Sandık Mezar)

İncelenen mezar yapıları içerisinde ikinci mezar tipi sandık mezar da denilen sembolik lahit mezar tipidir¹⁸⁹. Baş ve ayak taşlarının konulduğu kısımlar ya daha yüksek yapılır ya da sonradan yüksekliği sağlayacak ayrı birer taş yerleştirilir. İçleri boştur, sonradan toprak konulur. Sembolik lahitin üzeri

¹⁸¹ Kahya Selim, **İzmir Beydağ'daki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2022, s. 259.

¹⁸² Hür Kamil Biçici, **Manisa Gördes'te Bulunan Osmanlı Dönemi Süslemeli Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2004, s.762.

¹⁸³ Canan Hanoğlu, **Batılılaşma Dönemi Rize Mezar Taşları**, Atatürk Üniversitesi, 20015, s. 1877.

¹⁸⁴ Sahure Yariş, **Üsküdar'da Yer Alan Bir Grup Cami Haziresindeki Mezar Taşları**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2015, s. 301.

¹⁸⁵ Burcu Doğan, **Edirne Gazi Mihal Camisi Haziresi'ndeki Mezar Taşları**, Trakya Üniversitesi, 2009, s. 804.

¹⁸⁶ Zeynep Hocaoglu, **Üsküdar Mihrimah Sultan Camii Haziresindeki Mezar Taşları**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2020, s. 181.

¹⁸⁷ Büşra Dok Dağdelen, **Makedonya Debre Hünkâr (Fatih Sultan Mehmet Han) Camii Haziresi Mezar Taşları**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2020, s. 127.

¹⁸⁸ Kudret Ateş, **İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları (Tarihi Yarımada Ve Çevresi)**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2020, s. 163.

¹⁸⁹ Örcün H Barışta, "Konya İnce Minareli Medrese Müzesindeki 15-16. Yüzyıl Sandık Lahitlerden Örnekler", **XII. Türk Tarih Kurumu Bildirileri**, 1994, s. 1073.

kapatılmayıp toprak olarak bırakılan tipine üstü açık sembolik lahit, üzeri aynı yahut farklı malzemeyle kapatılana ise üstü kapalı sembolik lahit adı verilmektedir¹⁹⁰.

İnceleme kapsamındaki mezar yapıları içerisinde 38 tane sembolik lahit mevcuttur. Bunlardan 28'i üstü kapalı sembolik lahit¹⁹¹, 10'u ise üstü açık sembolik lahittir¹⁹². Sembolik lahit mezar tipinin inceleme alanındaki hazire ve müze dağılımlarına bakıldığında Akteke Camii Haziresi'nde 46 mezar yapısından 16'sı, Kethane Camii Haziresi'nde 43 mezar yapısından 19'u, Pir Ahmed Camii Haziresi'nde 30 mezar yapısından iki tanesi, Yunus Emre Camii Haziresi'nde 12 mezar yapısından bir tanesi sembolik lahittir. Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde ve Karaman Müzesi'nde ise sembolik lahit tipine rastlanmamaktadır. İncelenen alan içerisindeki sembolik lahit örneklerinden en erken tarihli AKC-11 katalog numaralı H. 770/M. 1369 tarihli üstü açık sembolik lahittir. Bu mezar tipinin en geç örneği ise AKC-06 katalog numaralı H. 1338/M. 1919-20 tarihli üstü kapalı sembolik lahittir. Genel tarih dağılımına bakıldığında sembolik lahit mezar yapısının bir tanesi 14. yüzyılın ikinci yarısından¹⁹³, iki tanesi 19. yüzyılın ilk yarısından¹⁹⁴, yedi tanesi 19. yüzyılın ikinci yarısından¹⁹⁵, üç tanesi de 20. yüzyılın ilk yarısından¹⁹⁶. 25 adet sembolik lahit mezar yapısının ise tarihi bilinmemektedir¹⁹⁷.

Kastamonu Atabey Gazi Camii ve Haziresi'nde bulunan 83 mezardan 30'u¹⁹⁸, Yenikapı Mevlevihanesi Haziresi'ndeki 70 mezardan sekizi¹⁹⁹, Giresun

¹⁹⁰ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 5.

¹⁹¹ AKC-04, AKC-06, AKC-24, AKC-30, AKC-33, AKC-38, AKC-39, AKC-43, AKC-45, KC-01, KC-02, KC-03, KC-04, KC-05, KC-06, KC-07, KC-08, KC-14, KC-15, KC-16, KC-22, KC-25, KC-27, KC-28, KC-31, KC-33, PAC-15, YEC-05.

¹⁹² AKC-02, AKC-11, AKC-35, AKC-36, AKC-42, AKC-44, AKC-46, KC-26, KC-34, PAC-29.

¹⁹³ AKC-11.

¹⁹⁴ KC-01, KC-02.

¹⁹⁵ AKC-02, AKC-24, PAC-15, KC-05, KC-25, KC-33, KC-34.

¹⁹⁶ AKC-04, AKC-06, KC-03.

¹⁹⁷ YEC-05, AKC-30, AKC-33, AKC-35, AKC-36, AKC-38, AKC-39, AKC-42, AKC-43, AKC-44, AKC-45, AKC-46, PAC-29, KM-19, KC-04, KC-06, KC-07, KC-08, KC-14, KC-15, KC-16, KC-22, KC-27, KC-28, KC-31.

¹⁹⁸ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, ss.5-6.

¹⁹⁹ Aksel Tibet vd., **a.g.m.**, s. 244.

İli mezar yapılarından 12'si²⁰⁰, Kastamonu Honsalar Camii Haziresi'ndeki mezarlardan 14'ü²⁰¹, Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'ndeki mezarlardan altısı²⁰², Süleymaniye Camii Haziresi'nde bulunan 581 mezardan 40'ı²⁰³, Üsküdar'da yer alan bir grup cami haziresindeki 248 mezardan 28'i²⁰⁴, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'ndeki 380 mezardan 14'ü²⁰⁵, Üsküdar Mihrimah Sultan Camii Haziresi'ndeki 121 mezardan ikisi²⁰⁶, Makedonya Debre Hünkar Camii Haziresi'ndeki 65 mezardan beşi sembolik lahit mezar yapısına örnektir.

İncelediğimiz alan içerisindeki mezar yapılarından sembolik lahit örneğinin en yoğun olduğu yer Kethane Camii Haziresi'dir. İkinci sırada ise Akteke Camii Haziresi gelmektedir. Bazı hazirelerde ise hiç sembolik lahit yoktur. İncelenen alandaki sembolik lahitler %38'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Bu oranın toprak mezar tipi kadar fazla olmamasının sebebinin maliyet ve dönemsel farklılıklar olarak görmek mümkündür. Ayrıca yukarıda çeşitli bölgelerden verilen örnekler bakıldığında da sembolik lahit tipli mezar yapılarının özellikle toprak mezar yapısına oranla daha az tercih edildiği görülmektedir. Fakat özellikle 19. yüzyılda sembolik lahitin yoğunluk kazandığı hem inceleme alanındaki örneklerden hem de diğer verilen örneklerden anlaşılmaktadır.

6.2.3. Pehleli Mezar Tipi (Kapak Taşlı)

İncelenen alan içerisindeki diğer bir grup mezar tipi ise kapak taşlı mezar tipi²⁰⁷ olarak da bilinen pehleli mezar tipidir²⁰⁸. Mezarın üstünü bütünüyle kaplayan 15-20 cm. yüksekliğinde tek parça malzemeden yapılan ve bazılarının ortalarında çiçek dikme ya da su koyma amaçlı oyuklar bulunan taş levhalardır²⁰⁹.

²⁰⁰ Halit Çal, Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 15.

²⁰¹ Özgür Yeni, "Kastamonu Honsalar Camii Haziresi'nde Bulunan Mezar Taşları", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi- Prof.Dr. Hamza Gündoğdu Armağanı**, C. 6, S. 25, 2013, s. 606.

²⁰² Ayşegül Arslan, **Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007, s. 472.

²⁰³ Nacide Uysal, **a.g.e.**, s. 1548.

²⁰⁴ Sahure Yarış, **a.g.e.**, s. 301.

²⁰⁵ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 806.

²⁰⁶ Zeyneb Hocaoglu, **a.g.e.**, s. 178.

²⁰⁷ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 5.

²⁰⁸ Aksel Tibet, **a.g.m.**, s. 246.

²⁰⁹ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 5.

İncelediğimiz yapılar içerisinde toplamda dokuz adet pehleli mezar tipi²¹⁰ bulunmaktadır. Akteke Camii Haziresi'nde 46 mezar yapısından altı tanesi, Kethane Camii Haziresi'nde 43 mezar yapısından bir tanesi, Pir Ahmed Camii Haziresi'nde 30 mezar yapısından iki tanesi pehleli mezar tipidir. Diğer hazirelerde ise bu tipte örnek bulunmamaktadır. Bunlardan biri 18. yüzyılın ikinci yarısından²¹¹, ikisi 19. yüzyılın ilk yarısından²¹², üçü 19. yüzyılın ikinci yarısından²¹³, biri 20. yüzyılın ilk yarısından²¹⁴ olup iki tanesinin ise tarihi bilinmemektedir²¹⁵. En erken tarihli pehleli mezar tipi KC-12 katalog numaralı H.1207/M.1792-93 tarihli iken en geç tarihli ise PAC-24 katalog numaralı H.1328/M.1910 tarihli mezar yapısıdır.

Kastamonu'daki 83 mezardan 17'si²¹⁶, Ferhat Paşa Camii Haziresi'ndeki 106 mezardan 29'u²¹⁷, Samsun merkez ve kıyı şeridindeki beş örnek²¹⁸, Yenikapı Mevlevihanesi Haziresi'nde 70 mezardan 44'ü²¹⁹, Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresi'nde 50 mezardan ikisi²²⁰, Konya Beyşehir Fasıllar Mezarlığı'ndaki 28 mezardan biri²²¹, Süleymaniye Camii Haziresi'ndeki 581 mezardan 426'sı²²², İzmir Beydağ'daki Osmanlı Dönemi 228 mezardan 22'si²²³, Rize'de bulunan Batılılaşma Dönemine ait 908 mezardan biri²²⁴, Edirne Gazi Mihaî Camii Haziresi'ndeki 380 mezardan altısı²²⁵, Üsküdar Mihrimah Sultan Camii

²¹⁰ AKC-08, AKC-16, AKC-22, AKC-26, AKC-32, AKC-41, PAC-24, PAC-26, KC-30.

²¹¹ AKC-16.

²¹² AKC-22, PAC-26.

²¹³ AKC-08, AKC-26, KC-30.

²¹⁴ PAC-24.

²¹⁵ AKC-32, AKC-41.

²¹⁶ Filiz Canyurt, **Kastamonu Şehri İsmail Bey Külliyesi, Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzaffereddin Gazi Türbesi Hazirelerinde Bulunan Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007, s. 158.

²¹⁷ Erol Uğraşkan, **Kastamonu Ferhat Paşa ve Atabey Gazi Camilerinin Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2007, s. 223.

²¹⁸ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 176.

²¹⁹ Aksel Tibet vd., ss.244-246.

²²⁰ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 5.

²²¹ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, "Konya İli Beyşehir İlçesi Fasıllar Köyü Mezar Taşları", **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, C. 817, 2013, s. 326.

²²² Nacide Uysal, **a.g.e.**, s. 1549.

²²³ Kahya Selim, **a.g.e.**, s. 259.

²²⁴ Canan Hanoğlu, **a.g.e.** s. 1878.

²²⁵ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 805.

Haziresi'ndeki 121 mezardan 58'i²²⁶, İstanbul tarihi yarımada ve çevresinde bulunan esnaf kişilere ait 88 mezardan 38'i²²⁷ pehleli mezar tipine örnektir.

İncelediğimiz alan içerisinde mezar tipi belirlenmiş olan mezar yapılarından %9'u pehleli mezar tipindendir. Yukarıdaki örneklerde de görülmektedir ki pehleli mezar tipi bazı hazireler hariç çok da tercih edilmemektedir. Örnekler ağırlıklı olarak 18-20. yüzyıl aralığındadır. Pehleli mezar tipinin toprak mezar tipine göre daha maliyetli olması ve belli bir dönemde daha fazla tercih ediliyor olması sayının düşük olmasına sebep olabilmektedir.

6.2.4. Çerçeveli Mezar Tipi

İncelenen alanda dördüncü mezar tipi çerçeveli mezar tipidir. Çerçeveli mezar tipi genellikle başucuna ve ayakucuna mezar taşlarının dikildiği, mezarın doğu ve batısına tek parça, yanlardan da birer uzun taş ile birleştirildiği mezar tipleridir. Kenarları fazla yüksek olmayıp içleri toprak ile doludur²²⁸. İncelenen alan içerisinde toplamda yedi adet çerçeveli mezar tipi bulunmaktadır²²⁹. Bunlarda üçü Akteke Camii Haziresi'nde, üçü Kethane Camii Haziresi'nde ve biri de Pir Ahmed Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Bu mezar tipinden bir tanesi 18. yüzyılın ikinci yarısından²³⁰, iki tanesi 19. yüzyılın ikinci yarısından²³¹, iki tanesi 20. yüzyılın ikinci yarısından²³², ikisinin ise tarihi bilinmemektedir²³³. En erken tarihli çerçeveli mezar tipi KC-12 katalog numaralı H.1207/M.1792-93 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihli ise PAC-17 katalog numaralı H.1325/M.1907-08 tarihli mezar yapısıdır.

Kastamonu'daki 83 mezardan 17'si²³⁴, Ferhat Paşa Camii Haziresi'ndeki 106 mezardan 23'ü²³⁵, Yenikapı Mevlevihanesi Haziresi'ndeki 70 mezardan

²²⁶ Zeyneb Hocaoglu, **a.g.e.**, s. 178.

²²⁷ Kudret Ateş, **a.g.e.**, s. 163.

²²⁸ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 4.

²²⁹ AKC-03, AKC-28, AKC-34, KC-12, KC-20, KC-21, PAC-17.

²³⁰ KC-12.

²³¹ AKC-03, KC-20.

²³² AKC-34, PAC-17.

²³³ AKC-28, KC-21.

²³⁴ Filiz Canyurt, **a.g.e.**, s. 157.

²³⁵ Erol Uğraşkan, **a.g.e.**, s. 224.

beşi²³⁶, Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresi'ndeki 50 mezardan 11'i²³⁷, Beyşehir Fasıllar Mezarlığı'ndaki 28 mezardan 25'i²³⁸, Bursa İnegöl'deki 89 mezardan 35'i²³⁹, Süleymaniye Camii Haziresi'ndeki 581 mezardan 55'i²⁴⁰, Rize'de bulunan Batılılaşma Dönemine ait 908 mezardan 25'i²⁴¹, Üsküdar'da yer alan bir grup cami haziresindeki 248 mezardan 159'u²⁴², Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'ndeki 380 mezardan altısı²⁴³, Makedonya Debre Hünkar (Fatih Sultan Mehmet) Camii Haziresi'ndeki 65 mezardan 25'i²⁴⁴, İstanbul tarihi yarımada ve çevresinde bulunan esnaf kişilere ait 88 mezardan dokuzu²⁴⁵ çerçeveli mezar tipine örnektir.

İncelediğimiz alan içerisinde mezar tipi bilinen 130 mezar yapısından yedisi çerçeveli mezar tipidir. Yani çerçeveli mezar tipi %5'lik bir orana karşılık gelmektedir. Bu bilgiye göre çerçeveli mezar tipinin incelenen alan içerisinde çok tercih edilmediği görülmektedir. Bunun sebebi olarak hem toprak mezara göre biraz daha maliyetli olması hem de hazire düzenlemeleri esnasında özellikle alçak boyutlu çerçevelilerin daha fazla yok olmuş olma ihtimalidir. Fakat günümüzde ise en fazla tercih edilen mezar tipi ise yüksek çerçeveli mezar tipleridir.

6.2.5. Sanduka Mezar Tipi

İncelediğimiz alan içerisinde en az rastlanan mezar tipi sanduka mezardır. Genel itibariyle türbe mezarlarında görülen bu mezar tipi incelenen alan içerisinde dört tane bulunmaktadır²⁴⁶. Bunlardan KM-08 katalog numaralı H. Rebiülevvel 789/ M. Mart-Nisan 1387 tarihli sanduka Çelebi İsa Bey'in kızı Aslı Melek'e aittir. Sandukanın üzerinde celi sülüs hattıyla Bakara Suresi'nin 255. Ayeti yazmaktadır. Bu mezar tipine Konya'da medfun olan Hürrem Paşa'nın mezarı

²³⁶ Aksel Tibet vd., a.g.m.,s. 246.

²³⁷ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 4.

²³⁸ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, a.g.m., s. 326.

²³⁹ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 9.

²⁴⁰ Nacide Uysal, **a.g.e.**, s. 1550.

²⁴¹ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1878.

²⁴² Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 301.

²⁴³ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 806.

²⁴⁴ Büşra Dok Dağdelen, **a.g.e.**, s. 129.

²⁴⁵ Kudret Ateş, **a.g.e.**, s. 163.

²⁴⁶ AKC-37, KM-08, KM-19, KM-20.

örnek olarak verilebilir. Tek parça mermerden yapılmış olan sandukanın üzerinde celi sülüs hattı ile Bakara Suresi'nin 255-256. Ayetleri bulunmaktadır²⁴⁷. Ayrıca Konya İnce Minareli Medrese Müzesi'nde yer alan (Env.No:961) M. Şaban 666/H. Nisan 1267 tarihli Yusuf Ağa oğlu Ahmet Bey'e ait olan sanduka, yine aynı müzede bulunan (Env. No:949) H. 795/M. 1392-1293 tarihli Abdülvehap oğlu Abdürrahim'e ait olan sanduka ile yine aynı müzede yer alan (Env.No:1056) H.3 Rebiülevvel 801/M. 13 Kasım 1398 tarihli Tahir Seyyid Ahmet'e ait sanduka bu mezar tipine örnek olup KM-08 no'lu mezarla büyük benzerlikler göstermektedir²⁴⁸.

İncelediğimiz alandaki diğer 4 mezardan 3'ünün ise tarihi belli değildir. Ayrıca bu sandukaların kime ait oldukları da bilinmemektedir. Boyutları itibariyle küçük olan bu mezar taşlarının çocuk mezarları oldukları düşünülmektedir. Bu sandukaların üzerinde ise herhangi bir kitabe metni bulunmamaktadır.

İncelediğimiz alanda mezar tipi bilinenler içinde %4'lük bir dilimi kapsayan sanduka mezar tipidir. Bu mezar tiplerinin maliyetinin yüksek olması nedeniyle çok tercih edilmediği düşünülmektedir. Buna benzer mezar yapıları genel itibariyle türbelerde yer almaktadır.

6.3. Mezar Taşı Tipleri

Mezar yapısını oluşturan temel unsur yatay ve dikey olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilmektedir. Bunlardan düşey olanı şahideler, yatay olanı ise şahidelerin üzerine oturduğu lahit, pehle ya da çerçeve gibi unsurlardır²⁴⁹. Bir mezar yapısına bakıldığında ilk göze çarpan ve yazı, süsleme gibi unsurların en yoğun olduğu bölüm şahidelerdir. Kadın ve erkek mezar taşları her ne kadar belirleyici olsa da inceleme alanımızda mezar taşlarının biçimlerine göre tasnifi

²⁴⁷ Hümeysra Türk, Hacer Kara, "Konya'daki Osmanlı Türbeleri'nde Mezar Taşları", **Hitit İlahiyat Dergisi**, C.20, S.2, Çorum, 2021, ss. 845-848.

²⁴⁸ Seyfi Başkan, **a.g.e.**, s. 17-25.

²⁴⁹ Aksel Tibet vd., **a.g.m.**, s. 242.

ele alınmıştır. Bu bağlamda gövde yatay kesitleri ve başlık-tepelik tipleri esas belirleyici unsurlar olmuştur²⁵⁰.

Mezar taşı tipleri belirlenirken başlığın olup olmaması, varsa ne tip başlık olduğu, gövdenin hangi tür bir tepelikle sonlandığı gibi konu başlıkları mezar taşı tipolojisinde bütünü oluşturan başlıklardır. Yıllar içerisinde birçok mezar taşı tipolojileri yapılmıştır. Bir önceki tasnif bir sonraki tasnife katkı sağlayarak oluşturulmaktadır. Mezar taşlarını gövde yatay kesitlerine göre ele alan tipolojilerde, ana şekil olarak dikdörtgen, kare veya kareye yakın dikdörtgen ile daire-yuvarlak olmak üzere üç ana tip belirlenmiştir. İnceleme alanımızdaki mezar taşlarında ise üç tip bulunmaktadır. Bunlar gövdesi, dikdörtgen, kare ve yuvarlak yatay kesitli olanlardır. Bu üç tip içerisinde değerlendirilmeye alınacak olan 173 mezar taşı vardır. Bu taşlardan 162 tanesi gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, 12 tanesi kare yatay kesitli, bir tanesi de yuvarlak yatay kesitlidir. 162 tane gövdesi dikdörtgen yatay kesitli mezar taşı tipine ek olarak üst kısmı kırık olan 14 mezar taşın tepeliği hakkında bilgi verilemeyip “gövdesi dikdörtgen yatay kesitli üst kısmı kırık olanlar” başlığı altında incelenecektir.

²⁵⁰ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 12.

Çizelge 5.4. Mezar taşı tiplerinin konumlara göre dağılımı

	Aktekke Camii	Hoca Mahmud Camii	Kethane Camii	Karaman Müzesi	Pir Ahmed Camii	Yunus Emre Camii	Toplam
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklı	17	4	14	2	5	1	43
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Dilimli Kemer Tepelikli	10	2	2	3	15	1	33
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikli	12	1	8	2	6	1	30
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Bitkisel Tepelikli	2	2	4	0	4	2	14
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikli	1	0	5	4	1	2	13
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Yarım Daire Kemer Tepelikli	4	2	2	0	0	1	9
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Düz Tepelikli	1	0	2	1	0	2	6
Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Üst Kısmı Kırık Olanlar	2	0	7	2	2	1	14
Gövdesi Kare Yatay Kesitli Erkek Başlıklı Olanlar	10	0	0	0	1	1	12
Gövdesi Yuvarlak Kesitli Erkek Başlıklı Olanlar	0	0	0	1	0	0	1

İncelenen alandaki mezar taşı tiplerinin tasnifi yapılırken Halit Çal-Özlem Ataoğuz Çal²⁵¹, Laqueur²⁵², Mustafa Çetinaslan²⁵³, H. Çal-G. İltar²⁵⁴ eserlerinden yararlanılmıştır.

²⁵¹ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Kastamonu Belediyesi Yayınları, Ankara, 2008.

²⁵² Hans Peter Laqueur, **Hüve'l Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, (Çev. Selahattin Dilidüzgün), İstanbul, 1997.

²⁵³ Mustafa Çetinaslan, **Taşların Dili-İnegöl Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, İnegöl, 2014.

²⁵⁴ Halit Çal, Gazanfer İltar, **Giresun İli Osmanlı Mezar Taşları**, Ankara, 2011.

6.3.1. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Olanlar

İncelediğimiz alan içerisinde gövdesi dikdörtgen yatay kesitli olan toplamda 162 mezar taşı bulunmaktadır. Bu mezar taşları gövdesi dikdörtgen yatay kesitli ana başlığının altında başlık ve tepelik durumuna göre sekiz alt başlık altında incelenip tasnif edilecektir.

6.3.1.1. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklı Olanlar

İncelenen mezar taşları içerisinde gövdesi dikdörtgen, yatay kesitli, erkek başlıklı tipte 43 adet mezar taşı²⁵⁵ bulunmaktadır. Bunlardan dört tanesi Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde, bir tanesi Yunus Emre Camii Haziresi'nde, 17 tanesi Aktekke Camii Haziresi'nde, beş tanesi Pir Ahmed Camii Haziresi'nde, iki tanesi Karaman Müzesi'nde, 14 tanesi ise Kethane Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Bunlardan iki tanesi 18. yüzyılın ikinci yarısından²⁵⁶, 11 tanesi 19. yüzyılın ilk yarısından²⁵⁷, 17 tanesi 19. yüzyılın ikinci yarısından²⁵⁸, üç tanesi 20. yüzyılın ilk yarısından²⁵⁹ olup 10 tanesinin ise tarihi bilinmemektedir²⁶⁰.

Halit Çal'ın ön görüşleri itibariyle yaptığı mezar taşı tiplerine giren gövdesi dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklı mezar taşları D-I-1 olarak adlandırılmaktadır²⁶¹. İncelenen mezar taşları içerisinde bu formda mezar taşları çoğunlukta olup başlık tipleri değişkenlik arz etmektedir. Bursa İnegöl'de 125 baş taşından 63 tanesi²⁶², Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresindeki 195 mezar taşından

²⁵⁵ AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-29b, AKC-30b, AKC-31b, AKC-34b, AKC-39b, AKC-40b, AKC-45-1b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-06b, HMC-09b, KC-05b, KC-10b, KC-12b, KC-24b, KC-25-1b, KC-29b, KC-32ba, KC-33b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-40b, KM-09b, KM-10b, PAC-03b, PAC-13b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-21b, YEC-07b.

²⁵⁶ KC-12b, PAC-03b.

²⁵⁷ AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, HMC-04b, HMC-06b, KM-10b, KC-29b, KC-35b, KC-36b.

²⁵⁸ AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-29b, HMC-09b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-21b, KM-09b, KC-05b, KC-25b, KC-32ba, KC-33b, KC-37b.

²⁵⁹ AKC-34b, HMC-03b, KC-38b.

²⁶⁰ AKC-30b, AKC-31b, AKC-39b, AKC-40b, AKC-45b, PAC-13b, KC-10b, KC-24b, KC-40b, YEC-07b.

²⁶¹ Halit Çal, "Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları", *Vakıflar Dergisi*, C. 30, 2007, s. 307-395.

²⁶² Mustafa Çetinaslan, *a.g.e.*, s. 13.

99 tanesi²⁶³, Kastamonu Honsalar Camii Haziyesindeki 20 mezar taşından dokuz tanesi²⁶⁴, Konya Beyşehir Fasıllar Mezarlığındaki 49 mezar taşından iki tanesi²⁶⁵, Yunanistan İstanköy Adası'ndaki 211 baş taşından 116 tanesi²⁶⁶, Rize'de Batılılaşma Dönemine ait 1177 mezar taşından 544'ü²⁶⁷, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziyesi'ndeki 63 mezar taşından 19'u, Üsküdar Solak Sinan Camii Haziyesi'ndeki 30 mezar taşından yedisi, Üsküdar Kurban Nasuh Camii Haziyesi'ndeki üç mezar taşından biri, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziyesi'ndeki 26 mezar taşından dokuzu, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziyesi'ndeki 48 mezar taşından sekizi, Üsküdar Ayazma Camii Haziyesi'ndeki 79 mezar taşından 24'ü, Üsküdar Tevaşi Hasan Camii Haziyesi'ndeki 36 mezar taşından 11'i²⁶⁸, Edirne Gazi Mihaş Camii Haziyesi'ndeki 395 mezar taşından 86'si²⁶⁹, Yozgat Çapanoğlu Camii Haziyesi'ndeki 317 mezar taşından 83'ü²⁷⁰, İstanbul Küçük Ayasofya (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziyesi'ndeki 198 mezar taşından 79'u²⁷¹ gövdesi dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklıdır. Tüm bu örnekler göstermektedir ki hemen hemen her üç mezar taşından biri erkek başlıklıdır. Bu da erkek başlıklı mezar taşlarının yoğunluğunu göstermektedir.

İncelediğimiz alanda gövdesi dikdörtgen yatay kesitli formu içerisinde değerlendirilmeye alınan 162 mezar taşından 43'ü erkek başlıklıdır. Yani gövdesi dikdörtgen yatay kesitli mezar taşlarında erkek başlıklı olanlar %26'lık kısmı kapsamaktadır. Bu sonuç bize bu grup içerisinde erkek başlıklı olanların çoğunluğu teşkil ettiğini göstermektedir. Ayrıca yukarıda verilen örneklerde de hazine ve mezarlıklarda en çok görülen tip gövdesi dikdörtgen yatay kesitli ve

²⁶³ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 447.

²⁶⁴ Özgür Yeni, **a.g.m.**, s. 607.

²⁶⁵ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, **a.g.m.**, s. 326.

²⁶⁶ Abdullah Karaçağ, **Yunanistan'daki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları -İstanköy Adası Örnekleri**, Laçın Yayınevi, Kayseri, 2011, s. 8-10.

²⁶⁷ Canan Hanoğlu, **a.g.e.**, s. 1180-1182.

²⁶⁸ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 308-309.

²⁶⁹ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 183.

²⁷⁰ Halit Çal, "Yozgat Çapanoğlu Camisi Haziyesi'ndeki Mezar Taşlarında Tipler", **10. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kontresi**, 2012, s. 966.

²⁷¹ Süleyman Güven, **İstanbul Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziyesinde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2018, s. 184.

erkek başlıklı olanlardır. Bu durum incelediğimiz alan ile bu tipteki örneklerin genel dağılımının benzer oranlarda olduğunu göstermektedir.

6.3.1.2. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Dilimli Kemer Tepelikli

İnceleme alanımızda yer alan gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli kemer tepelikli 33 adet mezar taşı bulunmaktadır²⁷². Bu mezar taşlarının 27 tanesi baş taşı, altı tanesi de ayak taşıdır. Bunlardan 10 tanesi Akteke Camii Haziresi'nde, iki tanesi Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde, iki tanesi Kethane Camii Haziresi'nde, üç tanesi Karaman Müzesi'nde, 15 tanesi Pir Ahmed Camii Haziresi'nde ve bir tanesi de Yunus Emre Camii Haziresi'nde yer almaktadır.

Genel olarak Pir Ahmed Camii Haziresi'nde bulunan dilimli kemer tepelikler diğer dilimli tepeliklere göre farklı formdadırlar²⁷³. Bu formun bu yöreye özgü olduğu düşünülmektedir. İnce bir boyun şeklinde yükselip bir ya da birkaç kademe girinti çıkıntı oluşturduktan sonra bazen düz bazen ise sivriye yakın bir formda sonlanmaktadır. Şekil olarak diğer tepelik formlarından ziyade dilimli kemer formuna benzerliğinden ötürü bu gruba alınmıştır.

Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli dilimli kemer tepelikli mezar taşlarından en erken tarihli AKC-11ba katalog numaralı H.770/M.1369 tarihli kime ait olduğu bilinmeyen mezar taşıdır. En geç tarihli ise YEC-09b katalog numaralı H. 1305/ M. 1887-88 tarihli kime ait olduğu bilinmeyen mezar taşıdır. Bu gruba giren mezar taşlarından iki tanesi 14. yüzyılın ikinci yarısından²⁷⁴, iki tanesi 15. yüzyılın ikinci yarısından²⁷⁵, üç tanesi 18. yüzyılın ilk yarısından²⁷⁶, sekiz tanesi 18. yüzyılın ikinci yarısından²⁷⁷, üç tanesi 19. yüzyılın ilk yarısından²⁷⁸, dört

²⁷² AKC-11ba, AKC-13b, AKC-16b, AKC-17b, AKC-22a, AKC-24a, AKC-26a, AKC-33b, AKC-35a, HMC-02b, HMC-07a, KC-09b, KC-43b, KM-05b, KM-15b, KM-16b, PAC-01b, PAC-02b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-23b, PAC-24-2b, PAC-27b, PAC-28b, PAC-30b, YEC-09b.

²⁷³ PAC-02b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-23b, PAC-27B, PAC-28b.

²⁷⁴ AKC-11ba.

²⁷⁵ HMC-02b, KM-16b.

²⁷⁶ PAC-09b, PAC-27b, PAC-28b.

²⁷⁷ AKC-16b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-10b, PAC-11b.

²⁷⁸ AKC-17b, AKC-22a, PAC-02b.

tanesi de 19. yüzyılın ikinci yarısından²⁷⁹. 11 tane mezar taşının ise tarihi kaydı bulunmamaktadır²⁸⁰.

Halit Çal ile Gazanfer İltar tarafından D-II-6 olarak sınıflandırılan²⁸¹ gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, dilimli kemer tepelikli mezar taşından Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresinde 31 tane²⁸², Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresinde yedi tane²⁸³ Konya mezarlıklarında yer alan 168 mezar taşından beşi²⁸⁴, Rize’ki Batılılaşma Dönemi 1177 mezar taşından dördü²⁸⁵, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi’ndeki 395 mezar taşından 10’u²⁸⁶, Isparta merkezde bulunan 106 mezar taşından altısı²⁸⁷, Akşehir Taş Eserler Müzesi’ndeki Beylikler ve Osmanlı Dönemi 115 mezar taşından 44’ü²⁸⁸, Yozgat Çapanoğlu Camii Haziresi’ndeki 317 mezar taşından 20’si²⁸⁹, İstanbul Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi’ndeki 198 mezar taşından yedisi²⁹⁰, Konya/Beyşehir/Doğanbey Kasabası’nın Mezarlığı’ndaki 37 mezar taşından üçü²⁹¹ dilimli kemer tepelikli mezar taşlarına örnektir.

İncelediğimiz alanda gövdesi dikdörtgen yatay kesitli mezar taşları içerisinde erkek başlıklı olanlardan sonra en fazla karşılaşılan mezar taşı tipi dilimli kemer tepelikli mezar taşlarıdır. Dilimli kemer tepelikli mezar taşlarının oranı %22’lik bir kısma tekâbül etmektedir. Verilen diğer örneklerle de bakıldığında dilimli kemer tepelikli mezar taşı tipi yaygınlık göstermektedir.

²⁷⁹ AKC-24a, AKC-26a, PAC-24-2b, YEC-09b.

²⁸⁰ AKC-13b, AKC-33b, AKC-35a, HMC-07a, KC-09b, KC-43b, KM-05b, KM-15b, PAC-01b, PAC-23b, PAC-30b.

²⁸¹ Halit Çal, Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 300.

²⁸² Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 443.

²⁸³ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 11.

²⁸⁴ Hacer Kara, Şerife Danışık, **a.g.e.**, s. 476.

²⁸⁵ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, ss. 1893-1901.

²⁸⁶ Burcu Doğan, **a.g.e.**, 2009, s. 816.

²⁸⁷ Nazire Nalan Gök, **a.g.e.**, s. 257.

²⁸⁸ Sevcin Karapıçak, **a.g.e.**, s. 142.

²⁸⁹ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 969.

²⁹⁰ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 186.

²⁹¹ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, "Konya İli Beyşehir İlçesi Doğanbey Kasabası Mezar Taşları", **History Studies**, C. 6, S. 3, 2014, ss. 264-292.

6.3.1.3. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikli

İncelemesi yapılan mezar taşları içerisinde gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemer tepelikli 30 adet mezar taşı²⁹² bulunmaktadır. Bu mezar taşlarının 17 tanesi baş taşı, 13 tanesi de ayak taşıdır. Bunlardan bir tanesi Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde, 12 tanesi Akteke Camii Haziresi'nde, altı tanesi Pir Ahmed Camii Haziresi'nde, iki tanesi Karaman Müzesi'nde, sekiz tanesi ise Kethane Camii Haziresi'nde ve bir tanesi Yunus Emre Camii Haziresi' yer almaktadır. Bu mezar taşlarından bir tanesi 15. yüzyılın ilk yarısından²⁹³, bir tanesi 17. yüzyılın ikinci yarısından²⁹⁴, bir tanesi 18. yüzyılın ilk yarısından²⁹⁵, bir tanesi 18. yüzyılın ikinci yarısından²⁹⁶, iki tanesi 19. yüzyılın ilk yarısından²⁹⁷, on tanesi 19. yüzyılın ikinci yarısından²⁹⁸, altı tanesi 20. yüzyılın ilk yarısından²⁹⁹, sekiz tanesinin ise tarihi bilinmemektedir³⁰⁰. Bu gruba giren mezar taşlarından en erken tarihli AKC-12b katalog numaralı H.815/M.1412-13 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihli mezar taşı ise AKC-05b katalog numaralı H.1338/M.1919-20 tarihli mezar taşıdır.

Halit Çal'ın yaptığı sınıflandırmaya göre inceleme alanımızdaki bu gruba giren mezar taşları D-II-2 grubundandır. Bu tip mezar taşları Beylikler döneminde daha çok görülmektedir. Konya'da da bu mezar taşı tipi yaygınlık göstermektedir. Bolu/Göynük'te bulunan 169 mezar taşından 21 tanesi³⁰¹, Bursa'da 14-15. yüzyıla tarihlenen 56 mezar taşından 33 tanesi³⁰², Kastamonu Honsalar Camii Haziresindeki 20 mezar taşından altı tanesi³⁰³, Beyşehir Fasıllar Mezarlığı'ndaki

²⁹² AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-03b, AKC-04b, AKC-05b, AKC-12b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-28a, AKC-33a, AKC-34a, AKC-43a, HMC-08b, KC-03b, KC-30ba, KC-34a, KC-35a, KC-36a, KC-37a, KC-41b, KM-13a, KM-14b, PAC-15a, PAC-17ba, PAC-18b, PAC-20b, PAC-29a, YEC-08b.

²⁹³ AKC-12b.

²⁹⁴ PAC-18b.

²⁹⁵ AKC-01b.

²⁹⁶ AKC-15b.

²⁹⁷ KC-35a, KC-36a.

²⁹⁸ AKC-02-1b, AKC-03b, HMC-08b, KC-30b, KC-30a, KC-34b, KC-37a, PAC-15a, PAC-20b, YEC-08b.

²⁹⁹ AKC-04b, AKC-05b, AKC-34a, KC-03b, PAC-17ba.

³⁰⁰ AKC-28a, AKC-33a, AKC-43a, AKC-44a, KC-41b, KM-13a, KM-14b, PAC-29a.

³⁰¹ Halit Çal, a.g.m., s.300.

³⁰² Demet Karaçağ, **Bursa'daki 14-15. Yüzyıl Mezar Taşları**, Ankara, 1994, s. 157.

³⁰³ Özgür Yeni, a.g.m., s. 607.

49 mezar taşından beş tanesi³⁰⁴, İstanköy Adası'ndaki 211 baş taşından 37 tanesi³⁰⁵, Muğla Ortakent'teki mezar taşlarından 16 tanesi³⁰⁶, Bursa İnegöl'deki 207 mezar taşından 108 tanesi³⁰⁷, Rize'de bulunan Batılılaşma Dönemine ait 1177 mezar taşından 258'i³⁰⁸, Üsküdar Sinan Paşa Haziresi'ndeki 19 mezar taşından biri, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'ndeki 26 mezar taşından biri, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'ndeki 48 mezar taşından dokuzu, Üsküdar Tevaşi Hasan Camii Haziresi'ndeki 36 mezar taşından ikisi, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'ndeki 63 mezar taşından 14'ü, Üsküdar Solak Sinan Camii Haziresi'ndeki 30 mezar taşından ikisi³⁰⁹, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'ndeki 395 mezar taşından 126'si³¹⁰, Isparta merkezde bulunan 106 mezar taşından 16'si³¹¹, Konya Akşehir Taş Eserler Müzesi'ndeki Beylikler ve Osmanlı Dönemi'ne ait 115 mezar taşından 22'si³¹², Yozgat Çapanoğlu Camii Haziresi'ndeki 317 mezar taşından 20'si (ÇAL s.968)İstanbul Küçük Ayasofya (Sergios Bakhos Kilisesi) Camii Haziresi'ndeki 198 mezar taşından beşi³¹³, Konya mezarlıklarında bulunan 168 mezar taşından 72'si³¹⁴, Konya/Beyşehir/Doğanbey Kasabası Mezarlığı'ndaki 37 mezar taşından 8'i³¹⁵ sivri kemer tepelikli mezar taşı tipine örnektir.

İncelediğimiz alan içerisinde gövdesi dikdörtgen yatay kesitli olan ve mezar taşlarında dilimli kemer tepelikli mezar taşı tipinden sonra en yaygın olan tip sivri kemer tepeliklilerdir. Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli mezar taşları içerisinde sivri kemer tepelikli olan mezar taşları %20'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Bu bilgi incelenen alan içerisinde tercih edilen bir tepelik olduğunu göstermektedir. Sivri kemer tepelikli mezar taşları, diğer bölgelerden

³⁰⁴ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, a.g.m., s. 326.

³⁰⁵ Abdullah Karaçağ, **a.g.e.**, s. 13.

³⁰⁶ Hür Kamil Biçici, a.g.m., s. 1394.

³⁰⁷ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 16.

³⁰⁸ Canan Hanoğlu, **a.g.e.**, ss. 1885,1886, 1891-1893.

³⁰⁹ Sahure Yarış, **a.g.e.**, s. 322,327.

³¹⁰ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 812.

³¹¹ Nazire Nalan Gök, **a.g.e.**, s. 255.

³¹² Sevcin Karapıçak, **a.g.e.**, s. 142.

³¹³ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 186.

³¹⁴ Hacer Kara, Şerife Danışık, **a.g.e.**, s. 475.

³¹⁵ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, a.g.m., ss. 264-292.

verilen örneklerle de karşılaştırıldığında benzer oranlarda bir yaygınlıkta olduğu görülmektedir.

6.3.1.4. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Bitkisel Tepelikli

Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, bitkisel tepelikli formda olan toplamda 14 mezar taşı bulunmaktadır³¹⁶. Bunlardan 10 tanesi baş taşı, dört tanesi ise ayak taşıdır. Bu mezar taşlarından ikisi Hoca Mahmud Camii Haziresinde, ikisi Yunus Emre Camii Haziresinde, ikisi Akteke Camii Haziresinde, dördü Pir Ahmed Camii Haziresinde ve dört tanesi de Kethane Camii Haziresinde yer almaktadır. Karaman Müzesi'nde bu formda mezar taşı bulunmamaktadır.

Bu mezar taşlarından iki tanesi 15. yüzyılın ikinci yarısından³¹⁷, bir tanesi 19. yüzyılın ilk yarısından³¹⁸, üç tanesi 19. yüzyılın ikinci yarısından³¹⁹, dört tanesi 20. yüzyılın ilk yarısından³²⁰ ve dört tanesinin tarihi ise bilinmemektedir³²¹.

Yukarıdaki bitkisel tepelikli mezar taşlarının tümü aynı tipte değildir. Altı mezar taşında bir buket içerisinde üç tane gülün yer aldığı bitkisel tepelik bulunmaktadır³²². Dört tane mezar taşının tepelik kısmında ise palmet motifi yer almaktadır³²³. Bir tanesinin tepeliğinde stilize çiçek buketi³²⁴, bir tanesinin de tepeliği yaprak şeklindedir³²⁵. Ayrıca bir mezar taşının tepeliği de akant yapraklarından oluşmaktadır³²⁶. Pir Ahmed Camii'deki bir mezar taşının tepeliği ise daha ender rastlanan bir örnektir³²⁷. Büyük bir yaprak şeklinde olup dilimleri bulunmaktadır. Bu mezar taşı bir kadına ait olup taşın tarihi ise bilinmemektedir.

³¹⁶ AKC-06b, AKC-07b, HMC-01b, HMC-02a, KC-01b, KC-25-2b, KC-26ba, PAC-12b, PAC-22b, PAC-25b, PAC-26b, YEC-02a, YEC-06a.

³¹⁷ HMC-01b, HMC-02a.

³¹⁸ KC-01b.

³¹⁹ KC-25-2b, KC-26ba.

³²⁰ AKC-06b, AKC-07b, PAC-25b, PAC-26b.

³²¹ PAC-12b, PAC-22b, YEC-02b, YEC-06b.

³²² AKC-06b, AKC-07b, KC-26ba, PAC-25b, PAC-26b.

³²³ HMC-01b, HMC-02a, YEC-02b, YEC-06a.

³²⁴ KC-01b.

³²⁵ PAC-22b.

³²⁶ KC-25-2b.

³²⁷ PAC-12b.

Halit Çal tarafından D-II-4 olarak sınıflandırılan³²⁸ tip bazen fiyonk şeklinde bağlanmış bir kurdele, bazen de toplu bir halde bulunan çiçek ya da yaprak buketi şeklinde görülmektedir. Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde 14 mezar taşı³²⁹, İnegöl (Bursa) mezarlıklarında beşi baş beşi ayak olmak üzere 10 mezar taşı³³⁰, Bolu Göynük'teki 169 mezar taşından dokuzu³³¹, Süleymaniye Camii Haziresi'nde ise 20 mezar taşı³³², Rize'de Batılılaşma Dönemi'ne ait 1177 mezar taşından 46'sı³³³, Üsküdar Ayazma Camii Haziresi'ndeki 79 mezar taşından dördü, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'ndeki 63 mezar taşından dördü, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'ndeki 26 mezar taşından ikisi, Üsküdar Tevaşi Hasan Camii Haziresi'ndeki 36 mezar taşından biri, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'ndeki 48 mezar taşından dördü, Üsküdar Gülfem Hatun Camii Haziresi'ndeki yedi mezar taşından biri³³⁴, Yozgat Çapanoğlu Camii Haziresi'ndeki 317 mezar taşından altısı³³⁵, Isparta merkezde bulunan 106 mezar taşından altısı³³⁶, İstanbul Küçük Ayasofya (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'ndeki 198 mezar taşından dokuzu³³⁷ gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız bitkisel tepelikli mezar taşlarına örnektir. Bu tip mezar taşlarının işçiliğindeki incelik-zorluk ve muhtemelen diğerlerine göre daha maliyetli oluşu sebebiyle İstanbul dışı hazirelerde daha az karşılaşılmaktadır³³⁸.

İncelenen alan içerisinde gövdesi dikdörtgen yatay kesitli 162 mezar taşından 14 tanesi bitkisel tepelikli mezar taşıdır. Bu da %8'lik bir orana denk gelmektedir. Bu sayısal sonuçta bitkisel tepelik formunun incelenen alan içerisinde çok sık rastlanılmayan bir tepelik çeşidi olduğunu göstermektedir. Yukarıda verilen diğer örnekler incelendiğinde de -belli hazireler hariç- genel olarak bitkisel tepelikli mezar taşları 1/10'luk bir dilimi oluşturmaktadır. Yani bu

³²⁸ Halit Çal, a.g.m., s. 300.

³²⁹ Erol Uğraşkan, **a.g.e.**, s. 229.

³³⁰ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 18.

³³¹ Halit Çal, a.g.m., s. 300.

³³² Nacide Uysal, **a.g.e.**, ss. 74-1106.

³³³ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, ss. 1887, 1894, 1895.

³³⁴ Sahure Yariş, **a.g.e.**, ss. 319-328.

³³⁵ Halit Çal, a.g.m., s. 968.

³³⁶ Nazire Nalan Gök, **a.g.e.**, s. 261.

³³⁷ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 186.

³³⁸ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 11.

tip tepelikli mezar taşları genelde mermer malzemeden yapılmakta ve ince işçilik gerektiren motifler olduğu için çok fazla tercih edilmediği düşünülmektedir.

6.3.1.5. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikli

İncelenen mezar taşlarından gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız üçgen tepelikli grubuna giren 13 adet mezar taşı³³⁹ bulunmaktadır. Bu mezar taşlarından bir tanesi Akteke Camii Haziresi'nde, bir tanesi Pir Ahmed Camii Haziresi'nde, dördü Karaman Müzesi'nde, ikisi Yunus Emre Camii Haziresi'nde, beşi Kethane Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Üçgen tepelikli 13 mezar taşından 10'u baş taşı, üçü ise ayak taşıdır.

İncelenen mezar taşlarından gövdesi dikdörtgen yatay kesitli üçgen tepelikli olanların biri 14. yüzyılın ikinci yarısından³⁴⁰, biri 15. yüzyılın ikinci yarısından³⁴¹, biri 19. yüzyılın ilk yarısından³⁴², dördü 19. yüzyılın ikinci yarısından³⁴³, biri de 20. yüzyılın ilk yarısından³⁴⁴ olup beş tanesinin ise tarihi bilinmemektedir³⁴⁵.

Halit Çal ve Gazanfer İltar tarafından D-II-1 olarak sınıflandırılan³⁴⁶ bu grupta incelediğimiz mezar taşlarından en erken tarihlisi KM-03b katalog numaralı, kime ait olduğu bilinmeyen H. 765/ M. 1363-64 tarihli mezar taşıdır. İncelenen taşların en geç tarihlisi ise YEC-10b katalog numaralı Derviş Ali Efendi'ye ait H.1326/M.1908-09 tarihli mezar taşıdır.

Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresindeki mezar taşlarından 3'ü³⁴⁷, Göynük mezar taşlarından 31'i³⁴⁸, Giresun İli mezar taşlarından 33'ü³⁴⁹, Bursa'da 14-15.

³³⁹ AKC-09b, KC-01a, KC-11ba, KC-17b, KC-19a, KM-02b, KM-03b, KM-17b, KM-18b, PAC-19b, YEC-10b, YEC-12b.

³⁴⁰ KM-03b.

³⁴¹ KM-17b.

³⁴² KC-01b.

³⁴³ AKC-09b, KC-17b, PAC-19b, YEC-12b.

³⁴⁴ YEC-10b.

³⁴⁵ KM-02b, KM-18b, KC-11ba, KC-19a.

³⁴⁶ Halit Çal, Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 18.

³⁴⁷ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 443.

³⁴⁸ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 300.

³⁴⁹ Halit Çal, Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 18.

yüzyıla tarihlenen 56 mezar taşının 33 tanesi³⁵⁰, Muğla Ortakent'te bulunan mezar taşlarından 16 tanesinin³⁵¹, Rize'de bulunan Batılılaşma Dönemi 1177 mezar taşından 66'sı³⁵², Üsküdar Solak Sinan Camii Haziresi'ndeki 30 mezar taşından sekizi, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'ndeki 26 mezar taşından 10'u, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'ndeki 48 mezar taşından dokuzu, Üsküdar Tevaşi Hasan Camii Haziresi'ndeki 36 mezar taşından üçü, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'ndeki 63 mezar taşından sekizi, Üsküdar Sinan Paşa Camii Haziresi'ndeki 19 mezar taşından beşi, Üsküdar Ayazma Camii Haziresi'ndeki 79 mezar taşından 21'i³⁵³, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'ndeki 395 mezar taşından dokuzu³⁵⁴, Isparta merkezde bulunan 106 mezar taşından altısı³⁵⁵, Yozgat Çapanoğlu Camii Haziresi'ndeki 317 mezar taşından 45'i³⁵⁶, İstanbul Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'ndeki 198 mezar taşından 22'si³⁵⁷, Konya mezarlıklarında bulunan 168 mezar taşından 12'si³⁵⁸, Konya/Beyşehir/Doğanbey Kasabası Mezarlığı'nda bulunan 37 mezar taşından 8'i³⁵⁹ gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, üçgen tepeliklilere örnektir.

İncelediğimiz alan içerisindeki gövdesi dikdörtgen yatay kesitli ve üçgen tepelik ile sonlanan mezar taşları çok fazla karşılaşılan örnekler arasında değildir. Şöyle ki; 162 mezar taşından 13 tane üçgen tepelikli mezar taşı %8'lik bir kısma karşılık gelmektedir. Bunlarında çoğu baş taşı olarak yapılmıştır. Diğer verilen örnekler ile inceleme alanındaki örnekler karşılaştırıldığında genel itibariyle her hazire ya da mezarlıklarda görülen fakat çok fazla tercih edilmeyen bir tepeliktir.

³⁵⁰ Demet Karaçağ, **Bursa'daki 14-15. Yüzyıl Mezar Taşları**, Ankara, 1994, s. 157.

³⁵¹ Hür Kamil Biçici, "Muğla Ortakent'te Bulunan Osmanlı Dönemi Süslemeli Mezar Taşları-II", **The Journal Of Academic Social Science Studies**2, C. 6, S. 2, 2013, s. 1394.

³⁵² Canan Hanoğlu, **a.g.e.**, ss. 1185,1886, 1891, 1892.

³⁵³ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 321, 326.

³⁵⁴ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 812.

³⁵⁵ Nazire Nalan Gök, **a.g.e.**, s. 259.

³⁵⁶ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 869.

³⁵⁷ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 186.

³⁵⁸ Hacer Kara, Şerife Danışık, **Konya Mezarlıkları Ve Mezar Taşları**, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya, 2005, s. 476.

³⁵⁹ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, **a.g.m.**, ss. 264-292.

Ayrıca katalog numaraları KM-02 ile KM-03 olan iki mezar taşı da söz konusu olan üçgen tepelikli gruba dâhil edilmiştir. Bu gruptaki diğer taşlardan farklı olarak kare formunda olan mezar taşları çapraz bir şekilde zemine oturtulmuştur. Katalog numarası KM-02 olan mezar taşının tarihi bilinmezken, katalog numarası KM-03 olan mezar taşının ise tarihi H.765/M.1363-64'tür. Bu mezar taşlarının benzerlerine bakıldığında bu formun Zeyniyye Tarikatı tarafından sıkça tercih edildiği ve zaman içerisinde bu formdaki taşların Zeyniyye Tarikatı ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

Bazı kaynaklarda Zeyni Tipi Tepelikli³⁶⁰ olarak adı geçen şahide türünün Zeynüddin Hafî tarafından 15. yüzyılda Herat'ta kurulan ve Abdüllatif Kudsi (öl. 856/1452) ile yine aynı asrın ikinci yarısında Bursa'ya getirilen Zeyniyye tarikatına mensup kişilerin mezarlarında sıkça karşılaşılmaktadır. Zeyni mezar taşları Bursa'dan başka İzmit, İstanbul ve Konya'da da bolca örnekler vermiştir³⁶¹. Zeyniyye tarikatı 16. yüzyılın başlarında siyasi olaylarla da irtibatlı olabileceği düşünülen bazı sebeplerle saray nezdinde önemini yitirmeye başlamıştır³⁶². Tarikattaki bu küçülmeye bağlı olarak mezar taşlarında da azalma görülmektedir. Bundan dolayı 16. yüzyıldan sonra bu formun kullanılmadığı anlaşılmaktadır³⁶³. Tarih içerisinde Zeyniyye tarikatına mensup olmamasına rağmen bu mezar taşı tipini tercih edenlerde olmuştur³⁶⁴.

Zeynî tarikatının Karaman ile olan bağlantısı Aliyy-i Semerkandî ile olmaktadır. Semerkandlı olan Aliyy-i Semerkandî'nin tam künyesi Şirvanlı Seyyid Yahya oğlu Seyyid Alâ-ed-dîn Şeyh Aliyy-i Semerkandî'dir. Doğum tarihi kesin bilinmemekte olup kaynaklarda ölüm tarihi H.860/M.1464 olarak geçmektedir. Aliyy-i Semerkandî Zeynî Tarikatı'nın müntesibi ve şeyhi idi. Yirmili yaşlarında babası ile gittiği Mekke'de hac ibadetini yaptıktan sonra orada kalmaya karar veren Semerkandî daha sonraki yıllarda Anadolu topraklarına

³⁶⁰ Hacer Bulut, **a.g.e.**, s. 170.

³⁶¹ Hicabi Ülgen, **a.g.e.**, s. 156.

³⁶² Abdürrazzak Tek, "Zeyniyye Kültürünün Bursa'daki Mirası", **Uluslararası Bursa Tasavvuf Kültürü Sempozyumu 4**, 2005, s. 81.

³⁶³ Mustafa Sürün, **İstanbul Şeyh Vefa Haziresi**, Marmara Üniversitesi, 2006, ss. 31-32.

³⁶⁴ Gülay Apa Kurtişoğlu, "Sadelikten Gösterişe Edirne Osmanlı Dönemi Mezar Taşları", **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 16, 2018, s. 41.

gelerek Karaman vilayetine yerleşme kararı alır. Birçok eser kaleme alır bunların içinde en meşhur olanı ise Bahr-ül-ülûm adlı tefsiridir. O tarihlerde Anadolu'da hızla yayılan Zeyniyye Tarikatı, Karaman vilayeti topraklarında da Aliyy-i Semerkandî koluyla genişlemekteydi. Aliyy-i Semerkandî kaynaklara göre H.862/M.1456 tarihinde vefat ettiğini ve o dönemde Karaman vilayeti topraklarında bulunan şimdi ise Mersin Gülnar İlçesi'ne bağlı Zeyne Kasabası'nda medfûn olduğunu yazmaktadır³⁶⁵.

Zeynî tipli mezar taşı örneklerine belli bölgelerde sıkça rastlanmaktadır. Konya İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi'nde Arif Çelebi'ye ait mezar taşı ile Konya Mevlâna Müzesi Piri Paşa'nın mezar taşı zeyni tipli mezar taşına örnektir³⁶⁶. Ayrıca, Bursa'daki Seyyid Usul Dergâhında 11 tane³⁶⁷, Bursa ve civarında Osmanlı dönemi mezar taşlarının ilk örneklerinden 15³⁶⁸, İznik Mahmut Çelebi Haziresinde bir tane, Bursa Muradiye Türbeleri bahçesinde iki tane, Bursa Türk İslam Eserleri Müzesinde (Env.no.87) bir tane, İstanbul Eyüp Türbesi arkasındaki hazirede dört tane, İstanbul Vefa Türbesi'nde iki tane bulunmaktadır³⁶⁹.

6.3.1.6. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Yarım Daire Kemer Tepelikli

Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemer tepelikli forma sahip olan inceleme alanındaki mezar taşlarının toplam adedi dokuzdur³⁷⁰. Bunlardan iki tanesi Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde, bir tanesi Yunus Emre Camii Haziresi'nde, dört tanesi Akteke Camii Haziresi'nde, ikisi de Kethane Camii Haziresi'nde bulunmaktadır. Bu dokuz mezar taşından dördü baş taşı, beşi ise ayak taşıdır.

³⁶⁵ İbrahim Hakkı Konyalı, **Abideleri Ve Kitabeleriyle Karaman Tarihi**, İstanbul, 1967, ss. 203-219.

³⁶⁶ Naci Bakıcı, **Mevlevi Mezar Taşları**, İstanbul, 2004, s. 166.

³⁶⁷ Hacer Bulut, **Seyyid Usul Dergâhı Haziresinde Bulunan Mezar Taşları**, Erciyes Üniversitesi, 2017, ss. 21-55.

³⁶⁸ Hicabi Ülgen, **Osmanlı Mezar Taşlarının Bursa ve Civarındaki İlk Örnekleri**, Uludağ Üniversitesi, 2009, s. 156.

³⁶⁹ Alim Güven, **XV. Yüzyıl Osmanlı Mezar Taşları**, İstanbul Üniversitesi, 1995, s. 266.

³⁷⁰ AKC-03a, AKC-08b, AKC-10b, AKC-16a, HMC-01a, HMC-05b, KC-10a, KC-12a, YEC-03b.

İncelenen bu mezar taşlarından bir tanesi 15. yüzyılın ikinci yarısından³⁷¹, iki tanesi 18. yüzyılın ikinci yarısından³⁷², üç tanesi 19. yüzyılın ikinci yarısından³⁷³ ve üç tanesinin ise tarihi bilinmemektedir³⁷⁴. Bunlardan en erken tarihlisi Hâce Bahşeyiş'e ait olan HMC-01a katalog numaralı H.Cemâde'l ûlâ 855/M. Haziran 1451 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihlisi ise AKC-10b katalog numaralı Fevziye kadına ait mezar taşıdır. Halit Çal'ın yaptığı tasnife göre gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yuvarlak kemerli tepelik formundaki bu mezar taşları D-II-3 grubunda yer almaktadır³⁷⁵, Bu tip içerisinde gövdenin yarım daire kemer ile sonlanan ve gövde omuz kesimi yapılarak ortada daha küçük bir yarım daire şekli verilenler de bu tip içerisinde ele alınmaktadır.

Bursa İnegöl'de 12 baş ve bir ayak taşı³⁷⁶, Konya mezarlıklarında bulunan 168 mezar taşından 11'i³⁷⁷, Rize'de Batılılaşma Dönemi'ne ait 1177 mezar taşından altısı³⁷⁸, Üsküdar Gülfem Hatun Camii Haziyesi'ndeki yedi mezar taşından ikisi, Üsküdar Sinan Paşa Camii Haziyesi'ndeki 19 mezar taşından biri, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziyesi'ndeki 63 mezar taşından ikisi, Üsküdar Tevaşi Hasan Camii Haziyesi'ndeki 36 mezar taşından biri³⁷⁹, Edirne Gazi Mihal Camii Haziyesi'ndeki 395 mezar taşından yedisi³⁸⁰, Konya/Beyşehir/Doğanbey Kasabası Mezarlığı'nda bulunan 37 mezar taşından 3'ü³⁸¹ yarım daire kemer tepelikli mezar taşlarına örnektir.

İncelediğimiz alan içerisinde gövdesi dikdörtgen yatay kesitli 162 mezar taşından dokuz tanesi yarım daire kemer tepeliklidir. Diğer bir ifadeyle %5'lik bir dilim yarım daire kemer tepelikli mezar taşlarını oluşturmaktadır. Bu da göstermektedir ki bu tip tepelikli mezar taşları incelenen alanda fazla tercih

³⁷¹ HMC-01a.

³⁷² AKC-16a, KC-12a.

³⁷³ AKC-03a, AKC-08b, AKC-10b.

³⁷⁴ HMC-05b, YEC-03b, KC-10a.

³⁷⁵ Halit Çal, Özlem Ataoğuz, **a.g.e.**, s. 11.

³⁷⁶ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 17.

³⁷⁷ Hacer Kara, Şerife Danışık, **a.g.e.**, s. 475.

³⁷⁸ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, ss. 92-97-1890.

³⁷⁹ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 322.

³⁸⁰ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 812.

³⁸¹ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, **a.g.m.**, ss. 264-292.

edilmemektedir. Aynı şekilde yukarıda verilen örneklerle de karşılaştırıldığında az tercih edilmiş bir mezar taşı tipi olduğu görülmektedir.

6.3.1.7. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Düz Tepelikli

İnceleme alanında yer alan altı mezar taşının gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, tepelik kısmı ise düzdür³⁸². Bu altı taşta baş taşıdır. Bunlardan biri Akteke Camii Haziresi'nde, ikisi Kethane Camii Haziresi'nde, biri Karaman Müzesi'nde, ikisi de Yunus Emre Camii Haziresi'nde bulunmaktadır. Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde ve Pir Ahmed Camii Haziresi'nde bu formda mezar taşı bulunmamaktadır. Bu mezar taşlarının en erken tarihli KM-12b katalog numaralı H.922/M.1516 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihli ise KC-20b katalog numaralı H.1266/M.1849-50 tarihli mezar taşı ile YEC-01b katalog numaralı H.1265/M.1849 tarihli taşıdır. Diğer üç mezar taşının ise tarihi belli değildir³⁸³.

Halit Çal'ın yaptığı tasnife göre D-II-10³⁸⁴ grubuna giren gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, düz tepelikli forma sahip olan mezar taşı örneklerine fazla rastlanılmamaktadır. Konya Akşehir Taş Eserler Müzesi'ndeki Beylikler ve Osmanlı Dönemi 115 mezar taşından üçü³⁸⁵, Yozgat Çapanoğlu Camii Haziresi'ndeki 317 mezar taşından üçü³⁸⁶, Batı Anadolu (Ege Bölgesi) Aydınoğulları Beyliği sınırları içerisinde bulunan Birgi, Selçuk ve Tire'de toplam 37 mezar taşı bulunmaktadır³⁸⁷. Bu tarz tipolojiye sahip olan mezar taşları, Ahlat ve civarında daha sık rastlanmaktadır. Örneğin Ahlat'ta bulunan Taht-ı Süleyman Mezarlığı'nda bulunan H.733/M.1372 tarihli Şemseddin Balaban Oğlu Emir Mesud Oğlu Necmeddin'e ait mezar taşı bu forma örnektir³⁸⁸. Ahlat'ta bulunan

³⁸² AKC-35b, KC-13b, KC-20b, KM-12b, YEC-01b, YEC-05b.

³⁸³ AKC-35b, KC-13b, YEC-05b.

³⁸⁴ Halit Çal, a.g.m., s. 970.

³⁸⁵ Sevcen Karapıçak, a.g.e., ss. 8-126.

³⁸⁶ Halit Çal, a.g.m., s. 970.

³⁸⁷ Ömer Eroğlu, **Batı Anadolu'daki (Ege Bölgesi) Beylikler Ve Erken Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2022, s. 531.

³⁸⁸ Sevcen Karapıçak, a.g.e., s. 113.

mezar taşı tepeliklerinin çoğu bu tiptedir. Ayrıca Konya Beyşehir Fasıllar Mezarlığında bulunan 47 mezar taşından ikisi de bu formdadır³⁸⁹.

İncelenen alan içerisinde en az rastlanılan tepelik düz tepeliklerdir. Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli 162 mezar taşından altısı düz tepeliklidir. Bu da %4'lük bir dilime karşılık gelmektedir. Ahlat'ta bulunan mezar taşlarını bu kıyaslamadan dışında tutarsak incelediğimiz alandaki düz tepelikli mezar taşları ile diğer bölgelerden verilen örnekler yakın oranlarda yaygınlık göstermektedir. Yani bu tip tepelik, diğer tip tepelik gruplarına göre daha az tercih edilmektedir.

6.3.1.8. Gövdesi Dikdörtgen Yatay Kesitli Üst Kısmı Kırık Olanlar

İncelenen mezar taşları içerisinde gövdesi dikdörtgen yatay kesitli 162 mezar taşının haricinde 14 tane daha gövdesinin dikdörtgen olduğu kalıntılardan anlaşılan mezar taşı bulunmaktadır³⁹⁰. Fakat bunların üst kısımları kırık olduğu için taşın nasıl sonlandığı hakkında bilgi verilememektedir. 14 mezar taşından 11 tanesi baş taşı, üç tanesi ise ayak taşıdır.

14 mezar taşından iki tanesi Aktekke Camii Haziresi'nde, yedi tanesi Kethane Cami Haziresi'nde, iki tanesi Karaman Müzesi'nde, iki tanesi Pir Ahmed Camii Haziresi'nde ve bir tanesi de Yunus Emre Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde bu formda mezar taşı bulunmamaktadır. Bu mezar taşlarından en erken tarihli AKC-14b katalog numaralı H.1202/M.1787-88 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihli ise PAC-24-1b katalog numaralı H.1328/M.1910 tarihli mezar taşıdır. 14 mezar taşından ikisi 18. yüzyılın ikinci yarısından³⁹¹, bir tanesi 19. yüzyılın ilk yarısından³⁹², ikisi 19.

³⁸⁹ Hüseyin Muşmal, Mustafa Çetinaslan, a.g.m., s. 323-354.

³⁹⁰ AKC-14b, AKC-42a, KC-02b, KC-13a, KC-18b, KC-18a, KC-23b, KC-39b, KC-42b, KM-01b, KM-11b, PAC-16b, PAC-24-1b, YEC-04b.

³⁹¹ AKC-14b, PAC-16b.

³⁹² KC-02b.

yüzyılın ikinci yarısından³⁹³, biri ise 20. yüzyılın ilk yarısından³⁹⁴. Geriye kalan sekiz mezar taşının ise tarihi bilinmemektedir³⁹⁵.

6.3.2. Gövdesi Kare Yatay Kesitli Olanlar

İncelediğimiz alan içerisinde gövdesi kare yatay kesitli mezar taşları sadece erkek başlıklı olarak sonlanmaktadır.

6.3.2.1. Gövdesi Kare Yatay Kesitli Erkek Başlıklı Olanlar

İncelenen mezar taşlarından gövdesi kare yatay kesitli, erkek başlıklı mezar taşlarından toplamda 12 tane bulunmaktadır³⁹⁶. Bu mezar taşlarının 10 tanesi Aktekke Camii Haziresinde, bir tanesi Yunus Emre Camii Haziresinde ve bir tanesi de Pir Ahmed Camii Haziresi'ndedir. 12 tane mezar taşı da baş taşıdır. İçlerinden sadece AKC-28b katalog numaralı olan taşın tarihi bilinmektedir. Diğerlerinin ise tarihi bilinmemektedir. AKC-28b katalog numaralı taşın tarihi ebced hesabı ile düşünülmüştür. Ebced hesabına göre taşın tarihi M. 1915'tir. Bu da H.1333-34 tarihine denk gelmektedir. İncelenen bölgede sadece AKC-28b ile YEC-11b mezar taşları kitabelidir. YEC-11b mezar taşı taştaki çok fazla bozulmalardan dolayı okunamayacak durumdadır. Diğer taşlarda ise kitabe metni bulunmamaktadır. Katalogdaki gövdesi dikdörtgen yatay kesitli mezar taşları ile karşılaştırıldığında gövdesi dikdörtgen kare yatay kesitli mezar taşları çok az bir kısmı oluşturmaktadır.

Halit Çal'ın K³⁹⁷ olarak sınıflandırdığı bu tip mezar taşından Bolu Göynük'teki 178 baş ve ayak taşlarından sadece iki tanesi bu tiptedir. Bunların tarihleri ise belli değildir³⁹⁸. Kastamonu Atabey Gazi Camii ve Türbesi Hazirelerinde bu gruba giren iki örnek bulunmaktadır. Kare veya kareye yakın,

³⁹³ KC-39b, KM-11b.

³⁹⁴ PAC-24-1b.

³⁹⁵ AKC-42a, KC-13a, KC-18ba, KC-23b, KC-42b, KM-01b, YEC-04b.

³⁹⁶ AKC-28b, AKC-32b, AKC-36-1b, AKC-36-2b, AKC-38b, AKC-41b, AKC-43b, AKC-44b, AKC-45-2b, AKC-46b, PAC-29b, YEC-11b.

³⁹⁷ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 12.

³⁹⁸ Halit Çal, **a.g.m.**, s.301.

diğerlerinden daha dar gövde tipi 15-16. yüzyıllarda yaygındır³⁹⁹. Kastamonu'daki bir grup hazireden biri 19. yüzyıla ait olan toplamda iki tane mezar taşı bulunmaktadır⁴⁰⁰. Kastamonu il genelindeki 1960 baş ve ayak taşı içinde sadece 26 örneğe rastlanılmıştır⁴⁰¹, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'nde 63 mezar taşından 3'ü, Üsküdar Solak Sinan Camii Haziresi'ndeki 30 taştan 1'i, Üsküdar Sinan Paşa Camii Haziresi'ndeki 19 mezar taşından 1'i, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'ndeki 26 mezar taşından biri, Üsküdar Mirahur Camii Haziresi'ndeki 79 mezar taştan ikisi⁴⁰², Rize'de Batılılaşma Dönemine ait 1177 mezar taşından 10'u⁴⁰³, Konya Akşehir Taş Eserler Müzesi'nde yer alan Beylikler ve Osmanlı Dönemi'ne ait 13 mezar taşı⁴⁰⁴, Afyon merkezde üç tane olup bunlar gövdesi kare yatay kesitli erkek başlıklı grubuna örnektir⁴⁰⁵.

İncelediğimiz alanda çoğunlukla gövdesi dikdörtgen yatay kesitli mezar taşı tipleri bulunmakla birlikte gövdesi kare yatay kesitli mezar taşından da örnekler mevcuttur. Diğer bölgelerde de durum benzer şekildedir. Günümüzde ise gövdesi kare yatay kesitli mezar taşı tipine pek rastlanılmamaktadır.

6.3.3. Gövdesi Yuvarlak Yatay Kesitli Olanlar

İncelediğimiz alan içerisinde gövdesi yuvarlak yatay kesitli olan sadece bir grupta değerlendirilen tek bir örnek mezar taşı bulunmaktadır.

6.3.3.1. Gövdesi Yuvarlak Kesitli Erkek Başlıklı Olanlar

İnceleme kapsamında yer alan gövdesi yuvarlak yatay kesitli erkek başlıklı KM-04 katalog numaralı tarihi bilinmeyen bir adet mezar taşı yer almaktadır. Zeminden yukarı doğru silindir şeklinde yükselen mezar taşı gövde kısmında

³⁹⁹ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 12.

⁴⁰⁰ Gökhan Gümüşdağ, **Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yakup Ağa Camisi, Ahmet Dede Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007, s. 169.

⁴⁰¹ Halit Çal, "Kastamonu Mezarları-Mezar Taşlarının Genel Durumu", **II. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri**, 2003, s. 616.

⁴⁰² Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 309.

⁴⁰³ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1183.

⁴⁰⁴ Sevcin Karapıçak, **a.g.e.**, s. 8.

⁴⁰⁵ Ömer Eroğlu, **a.g.e.**, s. 534.

sekiz dilime ayrılmış olup her birinin içi zemin oyma ve kazıma tekniği ile süslenmiştir. Gövde, düşey dilimli sarık başlıkla sonlanmaktadır. Bu taşın diğer örneklerden farkı sekiz dilimli olmasıdır. Gövdenin yuvarlak formlu olarak başlayıp da dilimli forma dönüştüğü örneğe pek rastlanılmamaktadır. Gövdesi yuvarlak yatay kesitli, erkek başlıklı formda olan mezar taşlarını Halit Çal yaptığı sınıflandırmada Y grubuna almıştır. Kastamonu Atabey Gazi Camii ve Türbesinde bulunan 113 mezar taşından dördü⁴⁰⁶, Bursa İnegöl’de bir⁴⁰⁷, Bursa’da da 14-15. yüzyıla ait 3 adet mezar taşı⁴⁰⁸ bu formdadır. 16. yüzyıldan itibaren yaygınlaşan bu tipin 1451 tarihli erken bir örneği bulunmaktadır⁴⁰⁹. Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi’ndeki 63 mezar taşından biri, Üsküdar Solak Sinan Camii Haziresi’ndeki 30 mezar taşından 3’ü, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi’ndeki 26 mezar taşından biri, Üsküdar İmrahor(Mirahur) Camii Haziresi’ndeki 48 mezar taşından dördü, Üsküdar Ayazma Camii Haziresi’ndeki 79 mezar taşından üçü⁴¹⁰, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi’ndeki 395 mezar taşından 50’si⁴¹¹, Ankara Sultan Tacettin Camii Haziresi’nde bulunan H.1325/M.1097 tarihli Şerife Saffet’e ait olan şahide, İstanbul Osman Hamdi Bey Köşkü’nde bulunan H.1339/M.1921 tarihli Emine Nergis Hanım’a ait olan şahide⁴¹² gövdesi daire yatay kesitlilere örnektir.

İncelenen alanda tek örnek olan gövdesi yuvarlak kesitli mezar taşı bölgede çok tercih edilmeyen bir mezar taşı tipidir. Diğer bölgelerden verilen örneklerde de az sayıda bu tip mezar taşı bulunmaktadır.

6.4. Başlık Tipleri

Mezar taşlarının başlıkları, mevtanın sosyo-ekonomik durumu, ilmi seviyesi, mesleği, ünvanı ya da mensub olduğu tarikat hakkında bilgi vermektedir. Başlıklar değerlendirilirken dikkat edilmesi gereken husus ise sosyal statünün

⁴⁰⁶ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 16.

⁴⁰⁷ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.** s. 20.

⁴⁰⁸ Demet Karaçağ, **a.g.e.**, ss. 166-167.

⁴⁰⁹ Alim Güven, **a.g.e.**, s. 229.

⁴¹⁰ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s.310.

⁴¹¹ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s.811.

⁴¹² Ömer Eroğlu, **a.g.e.**, s.534.

akrabalık bağları ile nesilden nesile geçebildiği gerçeğidir. Örneğin çok küçük yaşta vefat eden bir çocuğun mezar taşında babasının mesleğini sembolü olan bir başlık tipi ile karşılaşılmaktadır. Bu sebepten dolayı kitabe metni ile başlık tipinin uyumlu olması son derece önemlidir⁴¹³.

Mezar taşlarında en fazla öne çıkan unsur başlıklardır. Bazen kitabe metni olmaksızın da başlıklar, mevta hakkında çeşitli bilgiler edinilmesine olanak sağlamaktadır. Bu da başlıkların, bir sınıf ya da topluluğun ayırt edici sembolü olduğunu göstermektedir⁴¹⁴. Başlıklar kadın ve erkek başlıkları olarak gruplandırılırsalar da bu ayrımı mümkün kılacak çeşitliliğe erkek mezar taşlarında rastlanılmaktadır. Erkek mezar taşlarında ekseriyetle mesleklerin ve mensubu bulunulan grubun simgelerini taşıyan başlıklar bulunur. Nitekim yaşarken her zümrenin kullandığı kendine has başlığı ölümden sonra mezar taşına işlenmektedir⁴¹⁵. Kadın mezar taşlarında hotoz adı verilen ayırt edici bir başlık tipi olmasına karşın bu her zaman tercih edilmeyip herhangi bir tepelik formuyla da sonlandığı görülmektedir.

Başlıkların genel biçimleri yazılı kaynaklardan ve minyatürlerden öğrenilmektedir. 1583 yılında (Kanûnî ve 3. Murat döneminde) kıyafet nizamnamesi hazırlandığı bilinmektedir⁴¹⁶. Bu nizamnamenin de yeniçeriliğin ortadan kaldırılmasına kadar devam ettiği kaynaklarda geçmektedir⁴¹⁷.

İncelediğimiz alan içerisinde 73 tane erkek başlık bulunmaktadır⁴¹⁸. Bu başlıklardan 30'u Akteke Camii Haziresi'nde, dördü Hoca Mahmud Camii

⁴¹³ Mustafa Çetinaslan, Dilek Bülbül, "Konya'nın Taşkent İlçesindeki Tarihi Mezar Taşları", **Palmet Dergisi**, S. 1, 2022, s. 44.

⁴¹⁴ Mehmet Önder, "Konya Mezar Taşlarında Şekil Ve Motif Karakterleri", **Anıt**, S. 22-23, 1958, s.5-16.

⁴¹⁵ Emine Güzel, **Osmanlı Erkek Mezar Taşlarında Serpuş Biçimleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2016, ss. 34-39.

⁴¹⁶ Sabahattin Doras, Şerafeddin Kocaman, **Osmanlılar Albümü**, İstanbul, 1981, ss. 48-135.

⁴¹⁷ Orhan Koloğlu, **İslamda Başlık**, Ankara, 1978, ss. 7-23.

⁴¹⁸ AKC-02-2b, AKC-06-2b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-30b, AKC-31b, AKC-32b, AKC-34b, AKC-36-1b, AKC-36-2b, AKC-37b, AKC-38b, AKC-39b, AKC-40b, AKC-41b, AKC-43b, AKC-44b, AKC-45-1b, AKC-45-2b, AKC-46b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-06b, HMC-09b, KC-05b, KC-07-1b, KC-07-2b, KC-08b, KC-10b, KC-12b, KC-14b, KC-15b, KC-16-1b, KC-16-2b, KC-21-1b, KC-21-2b, KC-24b, KC-25-1b, KC-27b, KC-28-1b, KC-28-2b, KC-29b, KC-32b, KC-32a, KC-33b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-40b, KM-06b, KM-07b,

Haziresi'nde, 26'sı Kethane Camii Haziresi'nde, beşi Karaman Müzesi'nde, altısı Pir Ahmet Camii Haziresi'nde, ikisi ise Yunus Emre Camii Haziresi'nde yer almaktadır.

Erkek başlığı bulunan mezar taşlarından 34'ünün tarihi bilinirken 39'unun ise tarihi bilinmemektedir. Bu mezar taşlarından en erken tarihli PAC-03b katalog numaralı H.1192/M.1778-79 tarihli mezar taşıdır. Kitabe metninde mevtanın mesleği belirtilmemiş olup lakabı seyyittir. En geç tarihli başlık ise HMC-04b katalog numaralı H.1340/M.1921-22 tarihli mezar taşıdır. Başlığın kitabesinden anlaşıldığına göre mevta hoca ve hafız niteliklerine sahiptir.

Genel olarak tarihi bilinen başlıkların tarihi dağılımına bakıldığında, 18. yüzyılın ikinci yarısından iki⁴¹⁹, 19. yüzyılın ilk yarısından 10⁴²⁰, 19. yüzyılın ikinci yarısından 17⁴²¹, 20. yüzyılın ilk yarısından beş tane bulunmaktadır⁴²². 39 tane başlığın ise tarihi bilinmemektedir⁴²³. Bu bölümde sadece erkek başlıklar ele alınmıştır. Çünkü kadın mezar taşlarında kadınlara özel olarak yapılan başlık türlerine rastlanılmamaktadır.

Bu taşların bazıları ait oldukları mezar yapılarında yer alırken bazıları da gövdeden ayrılmış bir vaziyette sadece başlık kısmı kalan taşlar, farklı farklı mezar yapılarının bazen hem ayakucuna-başucuna bazen ise sadece ayakucu ya da başucuna konulmuşlardır. Her ne kadar gövdeden kopmuş olsalar da başlıkların öneminden dolayı hazirelerdeki tüm başlıklar değerlendirmeye dâhil edilmiştir.

KM-09b, KM-10b, KM-20b, PAC-03b, PAC-13b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-21b, PAC-29b, YEC-07b, YEC-11b.

⁴¹⁹ PAC-03b, KC-12b.

⁴²⁰ HMC-04b, HMC-06b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, KC-29b, KC-35b, KC-36b, KM-10b.

⁴²¹ AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-29b, HMC-09b, KC-05b, KC-25-1b, KC-32ba, KC-33b, KC-37b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-21b.

⁴²² AKC-28b, AKC-34B, HMC-03b, KC-38B, KM-09b.

⁴²³ AKC-06-2b, AKC-30b, AKC-31b, AKC-32b, AKC-36-1b, AKC-36-2b, AKC-37b, AKC-38b, AKC-39b, AKC-40b, AKC-41b, AKC-43b, AKC-44b, AKC-45-1b, AKC-45-2b, AKC-46b, KC-07-1b, KC-07-2b, KC-08b, KC-10b, KC-14b, KC-15b, KC-16-1b, KC-16-2b, KC-21-1b, KC-21-2b, KC-24b, KC-27b, KC-28-1b, KC-28-2b, KC-32a, KC-40b, KM-06b, KM-07b, KM-20b, PAC-13b, PAC-29b, YEC-07b, YEC-11b.

İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşı başlıkları Sarık, Fes ve Tarikat Başlığı olmak üzere üç ana başlık içerisinde ayrıntılı olarak incelenmiştir. Sınıflandırma yapılırken Hans-Peter Laqueur⁴²⁴, Halit Çal-Özlen Ataoğuz Çal⁴²⁵, Halit Çal-Gazanfer İltar⁴²⁶ ve Emine Güzel'in yapmış olduğu çalışmalardan yararlanılmıştır⁴²⁷.

6.4.1. Sarık Şeklindeki Başlıklar

Sarık, sözlüklerde börk, takke, kavuk, külah, fes gibi başlıkların etrafına veya üzerine sarılan ince bez olarak geçmektedir⁴²⁸. Burma, civankaşı, katibî, dardağan, perişanî, silme gibi çeşitli sarık biçimleri vardır. Festen önce giyilen kavuklar genelde Osmanlı toplumunda sarıklı olduğu için ismen birbirinin yerine kullanılmıştır⁴²⁹. Daha çok 15-17. yüzyıllarda giyilen başlıklarda, üzerine sarık sarılan içlik ya hiç görünmez ya da tepesi görünür. 18-19. yüzyıllardaki başlıklarda içlik büyük ölçüde görünür durumdadır. 17. yüzyıl belgeleri ise bu tip başlık grubuna sarık adını vermektedir⁴³⁰.

Sarıklar, içliğin şekline ve sarığın sarılış biçimine göre farklı isimler almışlardır. Eskiden her sınıfın kendine mahsus bir sarık şekli olduğundan dolayı sınıf ve rütbelere sarıklardan anlaşıldı. Cumhuriyet döneminde ise sarıkların halk

⁴²⁴ H. Peter Laqueur, **Hüve'l Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, (Çev.Selahattin Dilidüzgün)İstanbul, 1997.

⁴²⁵ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Kastamonu Belediyesi Yayınları, Ankara, 2008.

⁴²⁶ Halit Çal, Gazanfer İltar, **Giresun İli Osmanlı Mezar Taşları**, Ankara, 2011.

⁴²⁷ Emine Güzel, **Osmanlı Erkek Mezar Taşlarında Serpuş Biçimleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2016.

⁴²⁸ Türkçe sarmak kökünden gelen sarık ismi; kavuk, külah, fes, takke, kavuk gibi başlıkların üzerine veya etrafına sarılan dülbend, ağabâni veya şala verilen isim; sarığın Farsça karşılığı destar, Arapça karşılığı ise ammâmedir. (Reşat Ekrem Koçu, **Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü**, Ankara, 1969, s. 202; Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.III, İstanbul, 1983, s.129.)

⁴²⁹ Celal Esad Arseven, "Hazire" mad., **Sanat Ansiklopedisi**, C. 3, İstanbul 1950, s. 1767.

⁴³⁰ Yaşar Yücel, **Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar, Kitâb-I Müstetâb - Kitabu Mesâlihi'l Müslimîn Ve Menafi'i'l-Mü'mimîn - Hirzü'l-Mülûk**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1988, s. 112.

tarafından kullanılması yasaklanmış sadece imamların cemaate namaz kıldirmaları esnasında izin verilmiştir⁴³¹.

Genellikle din adamları, ağalar ve eşraftan olan kimselerin mezar taşlarında görülen⁴³² fakat daha çok ulema sınıfı tarafından giyilen sarığin mezar taşlarındaki eski örneklerine XVII. yüzyılda rastlanılmaktadır⁴³³.Tüm bu bilgilerin ışığında sarığin her türünün çeşitli halk tabakası tarafından kullanıldığı kanaatine varılmaktadır.

Sarığin kullanım alanının çeşitliliğini görmek adına minyatürlere bakıldığında bir örneğin Osmanlı Devleti'nde ilmiye sınıfının en yüksek derecelisi şeyhülislam tarafından kullanıldığı görülürken bir diğer örneğin ise Rumeli kazaskeri tarafından kullanıldığı görülmektedir⁴³⁴. Birçok örnekte sarıklı başlığın müderris, müftü⁴³⁵ hatta nakibüleşraf⁴³⁶ tarafından kullanıldığına rastlanmaktadır.

Osmanlı Dönemi mezar taşlarında karşımıza çıkan destarın⁴³⁷ basit bir başlık üzerine başlığa tamamen ya da üst kısmı açık bırakılacak şekilde çaprazlama sarıldığı başlıklara sarıklı başlık denilmiştir⁴³⁸.

Karaman merkezde bulunan cami hazirelerinde ve Karaman Müzesi'nde yer alan mezar taşlarındaki 73 başlıktan 28 tanesi sarık grubuna girmektedir⁴³⁹. Bu başlıklar bazı biçim özellikleri ile birbirinden ayrılmaktadır.

⁴³¹ Kadir Pektaş, "Çardak Ve Çevresindeki Türk Devri Eserleri Üzerine Bir Araştırma, Hamza Gündoğdu Armağanı", **21. Yüzyıla Girerken Geçmişten Günümüze Çal Yöresi : Baklan Çal Bekilli :Çal Sempozyumu**, 2007, s. 798.

⁴³² Recep Koyuncu, İshak Güven Güvelioğlu, Nebi Gümüş, **Rize İyidere İlçesi Tarihi Mezar Kitabeleri**, İstanbul, 2009, s. 20.

⁴³³ Halit Çal, "İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", **Tarihi Kültürü Ve Sanatıyla III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğler**, 1999, s. 209.

⁴³⁴ İlhami Turan, **Osmanlı Kıyafetleri: Fenerci Mehmed Albümü**, Vehbi Koç Vakfı, İstanbul, 1986, s. 44.

⁴³⁵ William Miller, **The Costume Of Turkey Illustrated By A Series Of Engravings; With Descriptions In English And French**, Çev. 2011, Ali Berktaş, London, 1802, s. 6-47.

⁴³⁶ İlhami Turan, **a.g.e.**, s. 45-54-57.

⁴³⁷ Destar: Kavuk, külah ve fes gibi başlıkların etrafına sarılan sarık. Reşat Ekrem Koçu, **Türk Giyim Kuşam ve Süsleme Sözlüğü**, Ankara, 1967, s. 87

⁴³⁸ Emine Güzel, **a.g.e.**, s. 43.

⁴³⁹ AKC-06-2b, AKC-25b, AKC-28b, AKC-32b, AKC-36-1b, AKC-36-2b, AKC-37b, AKC-38b, AKC-41b, AKC-43b, AKC-44b, AKC-45-1b, AKC-45-2b, KC-15b, KC-16-1b, KC-16-2b, KC-

İncelediğimiz alan içerisinde dokuz başlıkta kazıma tekniği ile düşey dilimlerin elde edildiği başlıklar görülmektedir⁴⁴⁰. Bu başlıklardan biri Akteke Camii Haziresi'nde, beşi Kethane Camii Haziresi'nde, biri Pir Ahmed Camii Haziresi'nde, biri Karaman Müzesi'nde ve biri de Yunus Emre Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Bu dokuz başlıktan bazılarının dilimleri daha belirgin olup bazılarının ise dilimleri çizgi şeklindedir. Bu başlıklardan dördü silik çizgilerle elde edilmiş⁴⁴¹ olup dördü ise daha derin çizgilerle dilimler belirgin hale getirilmiştir⁴⁴². Başlıklardan birinin tepesinde ise silindirik bir kademe bulunmaktadır⁴⁴³.

Bir içliğin ya da bir takkenin düşey olarak geniş sarık dilimleriyle sarılan başlıklar *Düşey Dilimli Sarıklar* olarak adlandırılmıştır⁴⁴⁴. H.P.Laquer bu tip başlıklara “B” grubu adını vermektedir⁴⁴⁵. Bu tip sarıkların içliği bazen oval bazen ise daha silindirik şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tipe giren örnekler arasında bazı farklılıklar bulunsa da sarığın şeritlerinin düşey olması ön planda tutulmuştur. İncelediğimiz alandaki dokuz örneğe benzerliği en yakın olan grup düşey dilimli sarıklardır.

İncelediğimiz alandaki örneklerin tarihleri bilinmemektedir. Fakat karşılaşılan benzer örneklerin tarih aralığı 18-19. yüzyıldır. Giresun'un Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı'nda 18. yüzyıla ait iki, Giresun Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı'nda 18. Yüzyıldan bir⁴⁴⁶, Giresun Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı'nda 18. yüzyıldan iki, 19. yüzyıldan bir, Samsun Bafra Büyük Camii Haziresi'nde 18. yüzyıldan bir⁴⁴⁷, Bursa Orhangazi'de 18.

21b, KC-28b, KC-32a, KC-35b, KM-07b, KM-10b, KM-20b, PAC-03b, PAC-13b, PAC-21b, PAC-29b, YEC-07b.

⁴⁴⁰ AKC-36-1b, KC-15b, KC-16-1b, KC-21-1b, KC-28-1b, KC-32a, KM-20b, PAC-21b, YEC-07b.

⁴⁴¹ AKC-36-1b, KC-16-1b, KC-21-1b, KC-28-1b.

⁴⁴² KC-32a, KM-20b, PAC-21b, YEC-07b.

⁴⁴³ KC-15b.

⁴⁴⁴ Halit Çal, a.g.m., s. 209.

⁴⁴⁵ Hans Peter Lagueur, a.g.e., ss. 141-142.

⁴⁴⁶ Gazanfer İltar, *Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları*, Gazi Üniversitesi, 2005, ss. 152-153.

⁴⁴⁷ Eyüp Nefes, a.g.e., s. 18-86.

yüzyıldan iki⁴⁴⁸, Muğla Ortakent'te 18. yüzyıldan bir, 19. yüzyıldan bir⁴⁴⁹, İstanbul Kadıköy Taşköprü Caddesi Mezarlığı'nda 18. Yüzyıldan bir⁴⁵⁰, Kuşadası Adalızade Mezarlığı'nda 18. Yüzyıldan bir⁴⁵¹, Trabzon Şehir Mezarlığı'nda 18. Yüzyıldan bir, 19. Yüzyıldan iki⁴⁵², Rize-İyidere Çanakçeşme Camii çevresinde 18. Yüzyıldan bir, 19. Yüzyıldan bir, Sarayköy Mahallesi'nde de bir tane düşey dilimli sarıklı başlık tipinden örnek bulunmaktadır⁴⁵³.

İncelenen alandaki tüm başlıklar içerisinde düşey dilimli sarıklar %10'luk bir dilimi kapsamaktadır. Diğer örnek başlıklara bakıldığında bu tip başlıkların benzer bir yoğunlukta olduğu görülmektedir. İncelediğimiz alandaki örnekler ile farklı bölgelerden verilen örnekler arasında benzerlikler bulunmaktadır.

Fakat yukarıda verilen örneklerin dilimleri çok daha belirgindir. İncelediğimiz alandaki örneklerin çoğunun tarihi bilmemekle beraber hazire genelindeki mezar taşlarının yüzyıl aralığı ile diğer örnek eserlerin yüzyıl aralığı birbirine yakındır.

Bir içliğin kalın düşey dilimlerle sarılıp birkaç tane dilimin ise diğer dilimlerin üzerinden çapraz olarak geçirildiği başlıklardan incelediğimiz alan içerisinde 17 tane başlık bulunmaktadır⁴⁵⁴. Bu mezar taşlarından 11'i Aktekke Camii Hazinesi'nde, biri Kethane Camii Hazinesi'nde, ikisi Karaman Müzesi'nde ve üçü Pir Ahmed Camii Hazinesi'nde yer almaktadır. Bunlardan dört tanesinin tarihi bilinmektedir. En erken tarihlisi PAC-03b katalog numaralı 1192/1778-79 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihlisi ise AKC-28b katalog numaralı 1333/1914-15 tarihli mezar taşıdır. Diğer tarihi bilinen her iki mezar taşı da 19. yüzyılın ilk yarısındanıdır⁴⁵⁵. Bu mezar taşlarının içerisinde sadece KM-07b katalog numaralı mezar taşının kitabesinde meslek olarak müftü geçmektedir. Ayrıca KC-35b

⁴⁴⁸ Mustafa Aylar, **Orhangazi İlçesinde ve Köylerinde Osmanlı Döneminden Kalma Mezar Taşları**, Balıkesir Üniversitesi, 2012,

⁴⁴⁹ Hür Kamil Biçici, a.g.m., s. 1380.

⁴⁵⁰ Selma Gül, **Kadıköy Taşköprü Caddesi Mezarlığı (Batı Yönündeki 18. Yüzyıl Mezar Taşlarının Sanat Tarihi Açısından Değerlendirilmesi)**, Marmara Üniversitesi, 2009, s. 82.

⁴⁵¹ Mahmud Ökçesiz, **Kuşadası Adalızade Osmanlı Mezar Taşları**, İstanbul, 2013, s. 56.

⁴⁵² Murat Yüksel, **Trabzon'da Türk-İslam Eserleri ve Kitabeler**, Trabzon, 2000, s. 287.

⁴⁵³ Recep Koyuncu et al., a.g.e., s. 20.

⁴⁵⁴ AKC-06-2b, AKC-28b, AKC-32b, AKC-36-2b, AKC-37b, AKC-38b, AKC-41b, AKC-43b, AKC-44b, AKC-45-1b, AKC-45-2b, KC-35b, KM-07b, KM-10b, PAC-03b, PAC-13b, PAC-29b.

⁴⁵⁵ KC-35b, KM-10b.

katalog numaralı mezar taşında nakşî ibaresi yer almaktadır. Diğerleri hakkında bilgi verilememektedir.

İncelediğimiz alandaki bu tip başlıklar, H. Çal'ın İstanbul Eyüp Mezarlığı'ndaki başlıkların tipolojisinde *Çapraz Eğimde Dilimli Sarıklar* adını verdiği gruba girmektedir. H. Çal İstanbul Eyüp Mezarlığı'nda bu gruba giren 3 örnek bulunduğunu belirtmektedir⁴⁵⁶.

İncelediğimiz alanda, bu gruba giren örneklerimiz H.Laqueur'in 7 ayrı varyasyona ayırdığı ve "E Tipi" dediği bu başlık tipi E-VII grubuna⁴⁵⁷ girmektedir. H. Laqueur'a göre bu başlık türünü takanların kesin bir meslek grubuna atfedilemeyeceği ama genel olarak zanaatkâr, tüccar, din adamları gibi geniş bir yelpazeye yayılmaktadır⁴⁵⁸. E. Güzel'in yaptığı tasnife göre ise "C Tipi Sarıklı Başlık" dediği başlıkları kullananların molla, müderris, zağarcıbaşı ve kaptan gibi mesleklere sahip oldukları ya da hacı, seyyid, efendi, ağa gibi unvanlara sahip olduklarını açıklamaktadır⁴⁵⁹. Osmanlı kıyafet albümlerinin yer aldığı bir minyatürde bu tip başlık kullanan kişinin baş müderris olduğu görülmektedir⁴⁶⁰.

Giresun Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı'nda bir⁴⁶¹, İzmir Agora Ören yerinde bir⁴⁶², Rize İyidere Hazar Mahallesi Camii Civarında bir⁴⁶³, İstanbul Anadoluhisarı'nda bir⁴⁶⁴, Bursa Emir Sultan Mezarlığı'nda bir⁴⁶⁵, İzmir Urla Fatih İbrahim Bey Camii Haziresi'nde bir, İzmir Urla Merkez Kılıç Ali Paşa Camii Haziresi'nde bir, İzmir Urla Hacı Turan Camii Haziresi'nde bir⁴⁶⁶, Ordu Perşembe

⁴⁵⁶ Halit Çal, a.g.m., s. 209.

⁴⁵⁷ Hans Peter Laqueur, **a.g.e.**, s. 147.

⁴⁵⁸ Hans Peter Laqueur, **a.g.e.**, s. 148.

⁴⁵⁹ Emine Güzel, **a.g.e.**, s. 49.

⁴⁶⁰ William Miller, **a.g.e.**, s. 6.

⁴⁶¹ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, ss. 132-133.

⁴⁶² Necmi Ülker, "Ege Bölgesi Osmanlı Devri Mezar Taşları", **Osmanlı**, C. IX, 1999, s. 206.

⁴⁶³ Recep Koyuncu et al., **a.g.e.**, s. 4.

⁴⁶⁴ Yusuf AÇIKGÖZ, **Anadoluhisarı Osmanlı Dönemi Mezar Taşı Kitabelerinin Dil İncelemesi**, Marmara Üniversitesi, 2007, s. 106.

⁴⁶⁵ Mustafa Aylar, **a.g.e.**, s. 106-107.

⁴⁶⁶ Fatma Bulut, **İzmir-Urla Merkezdeki Cami Hazirelerinde Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2010, ss.128-129.

Efirli Köyü'nde bir⁴⁶⁷, Kastamonu Nasrullah Camii Doğu Hazinesi'nde bir⁴⁶⁸, Sivas Numan Efendi Aile Kabristanlığı'nda bir⁴⁶⁹, Adıyaman Besni Musalla Mezarlığı'nda bir⁴⁷⁰, Çankırı Sarı Baba Mezarlığı'nda dört⁴⁷¹, Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı'nda bir⁴⁷², Rize'de Batılılaşma Dönemi mezar taşları içerisinde 10⁴⁷³, İstanbul Küçük Ayasofya(Sergios Bakhos Kilisesi) Hazinesi'nde dört örnek bulunmaktadır⁴⁷⁴. Bu örneklerin tarih aralığı ise 18-19. yüzyıldır.

Yukarıda verilen örnekler ile incelediğimiz alandaki örnekler form olarak oldukça birbirlerine yakındır. Örnek olarak verilen mezar taşları ile incelediğimiz mezar taşlarının tarih aralığı aynıdır. İncelediğimiz alandaki tüm başlık grupları içerisinde çapraz eğimde dilimli sarık başlıklı olanlar %41'lik bir dilimi kapsamaktadır. Bu da yarıya yakın bir kullanım alanı olduğunu göstermektedir. Diğer verilen örneklerinde bu veriye yakın bir yoğunlukta oldukları görülmektedir.

İncelediğimiz alan içindeki mezar taşı başlıklarından sarık grubuna aldığımız ve bir içliğin tepesinin görünecek kısmına kadar dilimsiz tek sıra şekilde sarılmasıyla oluşan başlıktan tek bir örnek bulunmaktadır. AKC-25b katalog numaralı olan taşın tarihi H.1291/M.1874'tür. Mevtanın künyesi Araplı Zade Abdülkadir Ağa'dır. Bu başlığa benzer örnekler inceleme alanımızdaki hazirelerde bulunmaktadır.

H.Çal-Ö.İtaoğuz Çal'ın⁴⁷⁵ yaptığı tasnifte "1b" grubuna giren bu tip başlıkların bazen destar bazen de kürk olabileceği belirtilmektedir. Yuvarlak ya da hafif silindir şeklinde karşımıza çıkan bu tür başlıkların üzerindeki destar

⁴⁶⁷ Kutay Üstün, **Osmanlı Dönemi Ordu Yöresi Mezar Taşları: Perşembe Örneği**, Hacettepe Üniversitesi, 2003, ss. 107-157.

⁴⁶⁸ Gökhan Gümüşdag, **a.g.e.**, s. 33.

⁴⁶⁹ Sebiha Gürlevik, **Sivas Mezar Kitabeleri Üzerine Bir İnceleme**, Cumhuriyet Üniversitesi, 2008, s. 47.

⁴⁷⁰ Feray Demirel, **Besni Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2008, s. 77-121.

⁴⁷¹ Nihal Kalafat, **Çankırı Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Erciyes Üniversitesi, 2018, ss.22-47-122-129.

⁴⁷² Kader Yer, **Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı'ndaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2004, s. 121.

⁴⁷³ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1909.

⁴⁷⁴ Süleyman Güven, **a.g.e.**, ss. 47-122-129-147.

⁴⁷⁵ Halit Çal, Özlem İtaoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 17.

oldukça enli bir şekilde başlığa sarılmıştır⁴⁷⁶. Bu gruptaki başlıkların yer aldığı mezar taşı kitabelerinde unvan olarak efendi, bey, ağa, çavuş, paşa, seyyid, hacı, hafız ve şeyh ifadelerine rastlanılmaktadır. Meslek ya da uğraş alanı olarak ise müftü, hoca, kâhya gibi ifadeler yer almaktadır⁴⁷⁷. H.Çal-Ö. Ataoğuz Çal'ın bu gruba örnek olarak gösterdiği başlık Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresi'nde yer alan bir örnektir. Mevtanın Nakşî-Kâdirî tarikatlarından birine mensubiyeti olabileceği düşünülmektedir⁴⁷⁸. E. Güzel'in yapmış olduğu tasnife göre "O Tipi Sarıklı Başlık" adını verdiği başlık tiplerinden en eski tarihli Tokat'ta bulunan 1708 tarihli eserdir. En geç tarihli eser ise Erzurum'da bulunan 1907 tarihli eserdir⁴⁷⁹.

Bu tip başlıklara örnek olarak; Tokat Erenler Tarihi Mezarlığı'nda 10⁴⁸⁰, İstanbul Eyüp Sultan Sokullu Türbesi'nde bir⁴⁸¹, Erzurum Yeğen Ağa Camii Haziresi'nde bir, Erzurum Esat Paşa Camii Haziresi'nde dört⁴⁸², Denizli Kabristanlığı'nda altı⁴⁸³ tane bulunmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde tek bir örneği olan ve bu gruba giren başlıktan Anadolu coğrafyasının her bölgesinde sıklıkla karşılaşılmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde, bir içliğin etrafının şeritler halinde düzgün bir şekilde sarıldığı başlık grubundan iki tane örnek bulunmaktadır⁴⁸⁴. Bu taşlardan KC-16-2b katalog numaralı taş gövdeden kopmuş bir vaziyette bir sandukanın ayakucunda bulunmaktadır. Diğer bir mezar taşı ise PAC-21b katalog numaralı H.1295/M.1878 tarihli Hacı Ömer Ağa namında bir mevtaya aittir. Genel itibariyle dilimlerin düşey bir şekilde sarılanlara göre dilimlerin düzgün

⁴⁷⁶ Emine Güzel, **a.g.e.**, ss.117-118.

⁴⁷⁷ Emine Güzel, **a.g.e.**, s. 101.

⁴⁷⁸ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 17.

⁴⁷⁹ Emine Güzel, **a.g.e.**, s. 101.

⁴⁸⁰ Çetin Demir, **Tokat Erenler Tarihi Mezarlığı ve Mezar Taşları**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2008, s. 45-180.

⁴⁸¹ H. Örcün Barışta, "Eyüp Sultan Mezarlığında Bulunan Çocuk Mezar Taşları", **I. Eyüp Sultan Sempozyumu**, 1992, s. 177.

⁴⁸² Hanoğlu Canan, **Erzurum Merkezde Cami Hazirelerinde Bulunan XVIII.-XIX.Yy. Mezar Taşları**, Atatürk Üniversitesi, 2006, ss.70-360.

⁴⁸³ Recep Zeybek, **Denizli Kabristanlığında 18. ve 19. Yüzyıllardan Kalma Mezar Taşlarının Tahlili**, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2001, ss.70-81.

⁴⁸⁴ KC-16-2b, PAC-21b.

yatay bir şekilde sarıldığı örnekler daha azdır. İncelediğimiz alan içerisinde 73 başlıktan yalnızca iki tane örnek bulunmaktadır.

İncelediğimiz alandaki iki başlık H. Çal-Ö. Ataoğuz Çal'ın yaptığı tasnifte "5. Tip" olarak adlandırılmaktadır. Ele alınan başlıklardan anlaşıldığı üzere bu tip başlığı kullananların sabuncu, hafız, mücellat nazırlığı, kaptan, müftü, tüccar ve tarikat mensubu olduğu görülmektedir⁴⁸⁵.

E. Güzel'in tasnifinde ise "N Tipi Sarıklı Başlık" grubuna giren başlıkların vasfı genelde ağa, seyyid, hacı ve efendi vasfıdır. Meslek olarak ise keçeci, imameci oldukları belirtilmiştir⁴⁸⁶.

Bu tip başlıklar ağırlıklı olarak 19. yüzyılın ilk yarısı olmakla beraber 18-20. yüzyıl arasında da birçok örneği vardır⁴⁸⁷. Kastamonu Nasrullah Camii Haziresi'nde bir, Kastamonu Yakup Ağa Camii Haziresi'nde iki, Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde sekiz⁴⁸⁸, Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresi'nde beş⁴⁸⁹, İstanbul Tahtakale Yavaşca Şahin Camii Haziresi'nde iki⁴⁹⁰, Manisa Gördes Hüseyin Baba Mezarlığı'nda bir⁴⁹¹, Kuşadası Adalızade Mezarlığı'nda bir⁴⁹², Perşembe Efirli Köyü Mezarlığı'nda bir tane bu tipe örnek sarıklı başlık bulunmaktadır⁴⁹³. Ayrıca Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'nde bulunan bir örnek H.1295/M.1878 tarihlidir⁴⁹⁴. Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde ise beş tane bu gruba giren başlık yer almaktadır⁴⁹⁵.

İncelediğimiz alanda 73 başlıktan sadece iki başlık yatay şekilde sarılmış dilimlerden oluşmaktadır. Tarihi bilinen başlık 19. yüzyılın ikinci yarısındandır.

⁴⁸⁵ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 19-20.

⁴⁸⁶ Emine Güzel, **a.g.e.**, s.87.

⁴⁸⁷ Halit Çal, Özlem Ataoğuz, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁸⁸ Gökhan Gümüştad, **a.g.e.**, s. 250.

⁴⁸⁹ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 19.

⁴⁹⁰ Talha Ugurluel, **İstanbul Tahtakale'de Yavaşca Şahin Haziresi**, Marmara Üniversitesi, 2007, s. 32.

⁴⁹¹ Hür Kamil Biçici, **a.g.m.**, ss. 694-695.

⁴⁹² Mahmud Ökçesiz, **a.g.e.**, ss. 99-149.

⁴⁹³ Kutay Üstün, **a.g.e.**, s. 158.

⁴⁹⁴ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 339.

⁴⁹⁵ Burcu Doğan, **a.g.e.**, ss. 881-882.

Katalogda yer alan başlık, yukarıda verilen diğer örneklerle yakın bir tarih aralığındadır.

6.4.2. Fes Şeklindeki Başlıklar

Batı dillerinde Fes, Fez denilen Fas şehrinde ortaya çıktığı ve Türkiye'ye daha çok Avrupa'dan ithal edildiği için bu adı taşıyan fes halen daha bazı İslam ülkelerinde kullanılmaktadır. Bazı araştırmalara göre Frigyalılardan Romalılara ve Bizans'a veya Fransız ihtilalinin sembolü olup Yunan adaları yoluyla Kuzey Afrika'ya geçtiği görüşü vardır. Kırmızı çuhadan yapılan; tepeye doğru daralıp silindir şeklinde olan ve üstünden de sarkan bir püskülü bulunmaktadır⁴⁹⁶. Feslerin yapıldıkları kalıba göre Mecidiye, Aziziye, Hamidiye, Zuhaf ve Sıfır denilen çeşitli şekilleri vardır. Tanzimattan sonra kullanılmaya başlanan fes, Cumhuriyet devrinde kaldırılmıştır⁴⁹⁷. Fakat bu devirlerden de önce fesin kullanıldığını gösteren kanıtlar bulunmaktadır.

Fesin düz olan tepe kısmına "tabla" adı verilir ve bunun merkezindeki "ibik" denilen çıkıntıya lacivert veya siyah bir ipek püskül bağlanır, Yüksekliğin muntazam görüntüsünün bozulmaması için fesin içi kartonla desteklenmiştir. Genel görünüşü bu şekilde olan fes, ortaya çıkışından sonra padişahların istekleri doğrultusunda bazı değişikliklere uğramıştır⁴⁹⁸. II. Mahmut döneminde (1808-1839) "fes"lerin en güzel örnekleri görülmüştür. II. Mahmud döneminde giyilen fesler "Mahmudî Fes" denilmiştir. Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876) kullanılan feslere "Azizî Fes", Sultan Abdülhamid döneminde (1876-1909) giyilen feslere ise "Hamidî Fes" adı verilmiştir⁴⁹⁹.

İncelediğimiz alan içerisinde form olarak aralarında farklılıklar olmasına karşın fes grubuna alınan toplamda 41 erkek başlık bulunmaktadır⁵⁰⁰. Bunlardan

⁴⁹⁶ Hülya Tezcan, "Fes" mad., TDV İslam Ansiklopedisi, C. 12, İstanbul 1995, s. 415.

⁴⁹⁷ Celal Esat Arseven, "Fes" mad., Sanat Ansiklopedisi, C. 5, 1983, ss. 583-584.

⁴⁹⁸ Hülya Tezcan, a.g.mad., s. 416.

⁴⁹⁹ Recep Koyuncu vd., a.g.e., s. 20.

⁵⁰⁰ AKC-02-2b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-29b, AKC-30b, AKC-40b, AKC-46b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-06b, HMC-09b, KC-05b, KC-07-1b, KC-07-2b, KC-08b, KC-10b, KC-12b, KC-14b, KC-21-2b, KC-24b, KC-25-

13'ü Akteke Camii Haziresi'nde, dördü Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde, 19'u Kethane Camii Haziresi'nde, ikisi Karaman Müzesi'nde, ikisi Pir Ahmed Camii Haziresi'nde ve biri de Yunus Emre Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Bu başlıklardan biri 18. yüzyılın ikinci yarısından⁵⁰¹, sekizi 19. yüzyılın ilk yarısından⁵⁰², 13'ü 19.yüzyılın ikinci yarısından⁵⁰³, üçü ise 20. yüzyılın ilk yarısından⁵⁰⁴. 17 mezar taşının ise tarihi bulunmamaktadır⁵⁰⁵.

İncelediğimiz alan içerisinde kenar kısımları köşeli olup üst çapı alt çapına göre daha dar olan ve boyutu küçük olan fes başlıktan dört tane bulunmaktadır⁵⁰⁶. Birbirine yakın boyutlarda olan bu başlıkların ikisinin tarihi bellidir. Bunlardan biri 19. yüzyılın ilk yarısı diğeri ise 19. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Diğer ikisinin tarihi ise belli değildir. Birbirine form olarak benzer olan bu başlıklar dönem olarak da Abdülaziz dönemi olması başlıkların aziziye kalıp fes olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Bu başlıklardan sadece AKC-27b katalog numaralı ve H.1300/M.1882-83 tarihli mezar taşının kitabe metninde mevtanın miralay olduğu yazmaktadır.

Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876), Sultanın, üst çapı alt çapından daha dar ve boyu kısa olan fes taktığından ötürü bu fes **aziziye fes** olarak bilinmektedir⁵⁰⁷. Azizi kalıplı fes türü 19. yüzyıldan Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar her tabakadaki halk arasında en yaygın tür olarak kullanıldığı bilinmektedir⁵⁰⁸. İncelediğimiz başlıklarda form itibariyle bu gruba girmektedir.

H. Laqueur tarafından X3 adı verilen bu tip başlıklar, feslerin en yaygın tipi olduğu söylenmektedir⁵⁰⁹. H. Çal-G. İltar tarafından yapılan tasnifte ise

1b, KC-27b, KC-28-2b, KC-29b, KC-32b, KC-33b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-40b, KM-06b, KM-09b, PAC-14b, PAC-15b, YEC-11b.

⁵⁰¹ KC-12b.

⁵⁰² AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, HMC-06b, KC-29b, KC-36b, KC-38b.

⁵⁰³ AKC-23b, AKC-24b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-29b, HMC-09b, KC-05b, KC-25b, KC-32b, KC-33b, KC-37b, PAC-14b, PAC-15b.

⁵⁰⁴ HMC-03b, HMC-04b, KM-09b.

⁵⁰⁵ AKC-02-2b, AKC-30b, AKC-40b, AKC-46b, KC-07-1b, KC-07-2b, KC-08b, KC-10b, KC-14b, KC-21-2b, KC-24b, KC-27b, KC-28-2b, KC-40b, KM-06b, YEC-11b.

⁵⁰⁶ AKC-19b, AKC-27b, AKC-40b, KC-07-2b.

⁵⁰⁷ İzzet Kumbaracılar, **Serpüşlar**, y.y.,ts., s.29-30.

⁵⁰⁸ Hans Peter Laqueur, **a.g.e.**, s. 157.

⁵⁰⁹ Hans Peter Laqueur, **a.g.e.**, s.157.

aziziye kalıplı fesler F2 grubuna⁵¹⁰ alınmış olup daha çok askerler ve memurlar tarafından kullanıldığı belirtilmiştir⁵¹¹ . Ancak incelenen mezar taşlarından anlaşıldığı üzere her meslek grubundan kişilerin kullandığı görülmektedir. Meslek ya da uğraş alanı olarak debbağ, mülazım, kethüda, vakıf memuru, nizamiye tahsil memuru, alay kâtibi, kaptan, şair, başkumandan, saraçbaşı, yüzbaşı, maliye müfettişi, duyun-u umumiye nezareti mütekaiddi, kâtip, senedat kalemi, tabur mülazımı, miralay, vali, mühürdar, kolağası, zaptiye, alay kumandanı, muhasebeci, mektupçu, kaymakam, esnaf, molla ve marangoz gibi ifadeler mezar taşlarının kitabelerinde geçmektedir. Vasıf ve unvan olarak ise seyyid, şeyh, derviş, ağa, efendi, hacı, hafız, bey ve paşa ifadelerine rastlanılmaktadır⁵¹².

İstanbul Eyüp Sultan Mezarlığı'nda dokuz⁵¹³, Göynük'te dört⁵¹⁴, Kastamonu'da 23⁵¹⁵, Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'nde beş⁵¹⁶, Samsun merkez ve kıyı şeridinde 17⁵¹⁷, Bursa İnegöl'de 15 adet azizi kalıplı fes başlık bulunmaktadır⁵¹⁸. Ayrıca İstanbul Anadoluhisarı'nda bir, İstanbul Merkez Efendi Merzarlığı'nda dört, İstanbul Zeytinburnu Seyyid Nizam Mezarlığı'nda bir, İstanbul Zeytinburnu Tahir Efendi Mezarlığı'nda bir, İstanbul Silivrikapı Mezarlığı'nda bir⁵¹⁹, Bursa Ivaz Paşa Türbesi ve Haziresi'nde bir, Bursa Veli Şemseddin Camii Haziresi'nde bir, Bursa Alizâde Camii Haziresi'nde bir, Bursa Kiremitçioğlu Camii Haziresi'nde bir, Bursa Seyyid Usul Dergahı Haziresi'nde bir, Bursa İsmail Hakkı Bursevi Mezarlığı'nda bir adet aziziye fes başlık yer almaktadır⁵²⁰.

⁵¹⁰ Halit Çal, Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 32.

⁵¹¹ Barış Sipahi, Ayten Çetin, " 1697-1910 Yılları Arasında Osmanlı Kültüründe Muhasebecilerin Mezar Taşlarının Karakteristik Özellikleri ", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, S. 48, 2010, s. 236.

⁵¹² Emine Güzel, **a.g.e.**, s. 182.

⁵¹³ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 212.

⁵¹⁴ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 307.

⁵¹⁵ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 22.

⁵¹⁶ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 466-467.

⁵¹⁷ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 185.

⁵¹⁸ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 28.

⁵¹⁹ Süleyman Berk, **Zeytinburnu'nun Tarihi Mezar Taşları: Zamanı Aşan Taşlar**, Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul, 2006, ss. 9-55-56-88-145-187.

⁵²⁰ Bedri Nermutlu, Hasan Basri Öcalan, **Tarihi Bursa Mezar Taşları**, Bursa, 2011, ss. 280-363.

İncelediğimiz alandaki başlıklar içerisinde %5 oranında azizi kalıplı fes bulunmaktadır. Bu da bize mevcut başlıklar içerisinde aziziye kalıplı feslerin az tercih edildiğini göstermektedir. Yukarıda verilen örneklerin en yoğun olduğu iller Kastamonu, Samsun ve Bursa'dır. Diğer illerdeki hazire ve mezarlıklarda ise çok daha az sayıda örnekler bulunmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde üst çapı alt çapına göre daha dar olan, boyu aziziye kalıplı fese göre daha uzun olan başlıklardan dört tane bulunmaktadır⁵²¹. Bunlardan üçü Kethane Camii Haziresi'nde biri de Pir Ahmed Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Bu başlıklardan KC-05b katalog numaralı başlık 19. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Taşın kitabe metninde mevtanın esbâkı mutasarıf (eski sancak yöneticisi) olduğu yazmaktadır. KC-25-1b katalog numaralı mezar taşının tarihi ise 19. yüzyılın ikinci yarısı olup mevtanın müderris olduğu yazmaktadır. Eski Lârende müftüsü olan KC-33b katalog numaralı mezar taşı da 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir. Dördüncü taşın ise kitabe metni olmadığından dolayı başlık hakkında bir bilgi verilememektedir.

II. Abdülhamid döneminde kullanılan **hamîdiye fes**, üst çapı alt çapından dar ve aziziye kalıplı fese göre daha yüksek olup, üstten alta doğru eğimi azalmaktadır⁵²². Bu tanıma göre incelenen alandaki başlıklar form benzerliği açısından hamidiye kalıplı fes grubuna girmektedir.

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilenen resimde II. Abdülhamid hamidiye kalıplı fesle resmedilmiştir⁵²³. Önceki dönemlerdeki feslere göre hamidiye kalıplı fesin boyu uzamış, dik ve yukarıya doğru daralmıştır⁵²⁴. Ayrıca fesin bakana göre genelde solunda bulunan bir püskülü de bulunmaktadır⁵²⁵.

Hamidiye kalıplı fes başlıklı mezar taşlarının kitabelerinden anlaşıldığına göre kişiler bey, ağa, alay beyi, hacı, eşraf, şeyh, şehit gibi vasıf ve unvanlarına

⁵²¹ KC-05b, KC-25-1b, KC-33b, PAC-15b.

⁵²² Barış Sipahi, Ayten Çetin, a.g.m., s. 236.

⁵²³ Selmin Kangal vd., **The Sultan's Portrait Picturing The House of Osman**, Çev. Priscilla Mary Işın, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, s. 531.

⁵²⁴ Halit Çal, a.g.m., s. 212.

⁵²⁵ Emine Güzel, a.g.e., s. 189.

sahiptir. Meslek ya da uğraşı olarak ise, kaptan, tacir, uncu, havlucu, yorgancı, molla, keresteci, hırdavatçı, esnaf, pamukçu, divan-ı hümayun kâtibi gibi çok çeşitli kişiler tarafından kullanılmaktadır⁵²⁶.

Hamîdiye kalıplı fesler H. Çal- G. İltar tarafından yapılan tasnifte F1 grubuna alınmıştır⁵²⁷. Türkiye'nin birçok yerinde bu fes kalıbına rastlamak mümkündür. Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'nde sekiz⁵²⁸, Erzurum Derviş Ağa Camii Haziresi'nde bir⁵²⁹, Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde sekiz⁵³⁰, Kastamonu Nasrullah Camii Güney Haziresi'nde bir⁵³¹, İstanbul Eyüp Sultan Camii Haziresi'nde bir⁵³², Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresi'nde yedi⁵³³, Kuşadası Adalızade Mezarlığı'nda iki⁵³⁴, Yunanistan Gümilcine Yeni Camii Haziresi'nde iki⁵³⁵, Giresun Tirebolu Yeniköy Mezarlığı'nda iki⁵³⁶, Şanlıurfa Mevlid-i Halil Camii Haziresi'nde bulunan 90 erkek başlıktan 26'sı⁵³⁷, Makedonya Üsküp'te bir tane hamîdiye kalıplı fese örnek mevcuttur⁵³⁸.

İncelediğimiz alandaki başlıkların %5'lik bir kısmını hamîdiye kalıplı fesler oluşturmaktadır. Yukarıda verilen örneklerle bakıldığında genelde karşılaşılan bir fes başlık formudur. İncelenen alanda az görülmesinin nedeni olarak kişilerin daha çok yerel başlıkları tercih etmiş olduklarıdır.

İncelediğimiz alanda fesin yarıdan fazlasının enli dilimsiz tek bir sarığın sarılmasıyla elde edilmiş olan fes başlıklı mezar taşından dört tane

⁵²⁶ Emine Güzel, **a.g.e.**, s. 190.

⁵²⁷ Halit Çal, Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 32.

⁵²⁸ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, ss. 114-138.

⁵²⁹ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, ss. 83-312.

⁵³⁰ Erol Uğraşkan, **a.g.e.**, ss. 110-111.

⁵³¹ Gökhan Gümüşdag, **a.g.e.**, s. 63.

⁵³² H. Örcün Barışta, a.g.m., ss.172-180.

⁵³³ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 23.

⁵³⁴ Mahmud Ökçesiz, **a.g.e.**, s. 59-63.

⁵³⁵ Berrin Yapar, **Yunanistan'daki Türk Eserlerinde Kitabeler (Dedeâğaç, Dimetoka, İskeçe, Gümilcine, Selanik, Kavala, Yenice-Karasu)**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2007, s. 82-83-92-93.

⁵³⁶ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s.168, 169, 182, 183.

⁵³⁷ Gül Güler, Mustafa Güler, **Mevlid-I Halil Camii Haziresi**, Elif Matbaası, Şanlıurfa, 2017, ss. 66-474.

⁵³⁸ Gül Tunçel, "Üsküp Alaca Camii Haziresi'ndeki Şahideler", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C. 22, S. 1, 2005, s. 235.

bulunmaktadır⁵³⁹. Bu başlıkların tepe kısmından içteki fes görünmektedir. Bunlardan üçü Kethane Camii Haziresi'nde, biri ise Karaman Müzesi'nde yer almaktadır. Başlıklardan biri 18. yüzyılın ikinci yarısına⁵⁴⁰, ikisi ise hacı unvanı olup 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir⁵⁴¹. Diğer başlığın ise tarihi bilinmemektedir⁵⁴².

Farklı bölgelerde bu gruba giren başlıkların yer aldığı mezar taşı kitabelerinde unvan olarak efendi, bey, ağa, çavuş, paşa, seyyid, hacı, hafız ve şeyh ibarelerine rastlanılmıştır. Meslek olarak ise meclis azası, müderris ve demirci ifadeleri yer almaktadır⁵⁴³.

H.Çal-G.İltar tarafından yapılan tipolojide bu tip başlıklar F8 tipi olarak belirlenmiştir. Bu tipolojiye giren Tokat Erenler Tarihi Mezarlığı'nda yedi⁵⁴⁴, Erzurum Yeğen Ağa Camii Haziresi'nde bir, Erzurum Esat Paşa Camii Haziresi'nde üç⁵⁴⁵ Türbesi'nde bir⁵⁴⁶, Denizli Kabristanlığı'nda altı, Denizli Tavas Kızılcabölük Köyü'nde iki⁵⁴⁷, Bursa/İnegöl mezarlıklarında iki⁵⁴⁸ tane örnek bulunmaktadır.

İncelediğimiz alandaki 73 başlıktan bu gruba giren başlıklar %5'lik bir oranı kapsamaktadır. Yukarıda verilen örneklerle de bakıldığında sıkça tercih edilen bir form olmadığı anlaşılmaktadır.

İncelediğimiz alanda üzerinde herhangi bir bezemenin olmayıp daire formunda olan dört başlık bulunmaktadır. Bu başlıklardan ikisi Akteke Camii Haziresi'nde, biri Hoca Mahmud Camii Haziresi'nde, biri de Karaman Müzesi'nde bulunmaktadır. Bunlardan sadece HMC-06b katalog numaralı,

⁵³⁹ KC-10b, KC-12b, KC-38b, KM-09b.

⁵⁴⁰ KC-12b.

⁵⁴¹ KC-38b, KM-09b.

⁵⁴² KC-10b.

⁵⁴³ Emine Güzel, **a.g.e.**, s. 100-101.

⁵⁴⁴ KC-12b, Çetin Demir, **Tokat Erenler Tarihi Mezarlığı Ve Mezar Taşları**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2008, s. 45-211.

⁵⁴⁵ H Canan Hanoğlu, **a.g.e.**, s. 173-440.

⁵⁴⁶ H. Örcün Barışta, **a.g.m.**, s. 177.

⁵⁴⁷ Recep Zeybek, **a.g.e.**, s. 70-81.

⁵⁴⁸ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 28-29.

H.1230/M.1814-15 tarihli ve mesleği sıbyan muallimi olduğu bilinmektedir. Diğerleri hakkında bir bilgi bulunmamaktadır.

Ratıp Kazancıgil'e göre; bu tarz başlık tipinin kalın bir sarık kuşağının sarılmasıyla elde edilebileceğini belirtmektedir. Ayrıca Edirne Müzesi'nde de benzer örneklerin olduğunu da bildirmektedir⁵⁴⁹. M. Çetinaslan ise H. 1234/M. 1819 tarihli Tüfenkçibaşı Hacı Hüseyin'e ait mezar taşının başlığını **Kürevi Başlık** olarak adlandırmaktadır⁵⁵⁰. G. İltar tarafından "Kavuk Tipi Başlıklar" içerisinde ele alınan benzer başlık tipinden Giresun'da 5 örnek mevcuttur. Örneklerden biri 19. yüzyılın ilk yarısına, kalan dört tanesi ise 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir⁵⁵¹. Ayrıca Edirne Üç Şerefeli Camii Haziyesi'nde bulunan bir örnek H.1295/M.1878 tarihlidir⁵⁵². Edirne Gazi Mihal Camii Haziyesi'nde ise bu gruba giren beş örnek yer almaktadır⁵⁵³.

İncelediğimiz alanda, bir iç fesin sarılıp tepede topuz şeklinde bir silindir kademelinin olduğu 12 tane başlık bulunmaktadır⁵⁵⁴. Bunların beşi Aktekke Camii Haziyesi'nde, ikisi Hoca Mahmud Camii Haziyesi'nde, dördü Kethane Camii Haziyesi'nde ve biri de Pir Ahmed Camii Haziyesi'nde yer almaktadır. Bu örneklerin ikisi 19. yüzyılın ilk yarısından⁵⁵⁵, altısı 19. yüzyılın ikinci yarısından⁵⁵⁶, biri ise 20. yüzyılın ilk yarısından⁵⁵⁷. Bu başlıklardan sekiz tanesinin üzerine sarık sarılırken önde üçgen şekli oluşmaktadır. Bu başlık tipine halk arasında **lâmelif** adı verilmektedir. Diğer dördünde ise böyle bir şekil oluşmadan düz bir şekilde sarık sarılmaktadır.

⁵⁴⁹ Ratıp Kazancıgil, Murat Tuğrul, **Edirne Müzesi Osmanlı Dönemi Mezar Taşlarından Örnekler**, Edirne Müzesi, Edirne, 2012, s. 25-239.

⁵⁵⁰ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 33.

⁵⁵¹ Gazanfer İltar, **Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2005, s. 829.

⁵⁵² Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 339.

⁵⁵³ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 881-882.

⁵⁵⁴ AKC-20b, AKC-21b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-29b, HMC-04b, HMC-09b, KC-08b, KC-28-2b, KC-32b, KC-40b, PAC-14b.

⁵⁵⁵ AKC-20b, AKC-21b.

⁵⁵⁶ AKC-23b, AKC-24b, AKC-29b, HMC-09b, KC-32b, PAC-14b.

⁵⁵⁷ HMC-04b.

İncelediğimiz alanda bu örnekler H.Çal-Ö. Ataoğuz Çal tarafından yapılan tipolojide **3.Tip**'e girmektedir. Özellikle Atabey Gazi Camii ve Türbesi'nde yer alan 21 numaralı başlığa benzerliği oldukça fazladır⁵⁵⁸. Ayrıca Şanlıurfa Mevlidi Halil Camii Haziresi'nde de benzer bir örnek bulunmaktadır⁵⁵⁹. İncelenen bu başlıkların her ne kadar benzer örnekleri varsa da genelde bu tip başlığın yerel bir başlık olabileceği düşünülmektedir.

Fes başlık grubunda ele alacağımız bir diğer grup ise herhangi bir kalıbı olmayan, üzerinde hiçbir sarık ya da püskülü bulunmayan Celal Esad Arseven'in **Sıfır Kalıp Fes** olarak adlandırdığı feslerdir⁵⁶⁰. İncelediğimiz başlıklar içerisinde 6 tane bu gruba giren başlık mevcuttur⁵⁶¹. Bunlardan biri Akteke Camii Haziresi'nde, dördü Kethane Camii Haziresi'nde ve biri de Yunus Emre Camii Haziresi'nde yer almaktadır. Bu başlıklardan biri 19. yüzyılın ilk yarısından⁵⁶², biri de 19.yüzyılın ikinci yarısından⁵⁶³ Diğer dört başlığın ise tarihi bilinmemektedir⁵⁶⁴.

İkinci Mahmud'un 1829 tarihindeki emriyle kavuk giyilmesini kaldırılmış ve yerine günlük fes denilen başlıkların giyilmesi emredilmiştir. İkinci Mahmud'un bu emrinden sonra sıfır kalıp ya da günlük fes denilen başlıklar görülmeye başlanmıştır. İncelediğimiz başlıklar sıfır kalıp da denilen günlük feslere oldukça benzemektedir. Bu gruba örnek olarak Karacaahmet Mezarlığında bulunan H.1245/M.1829-30 tarihli Seyyid Ahmed Muhtar Bey'e ait başlıktır. Mevtanın mesleği ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır⁵⁶⁵.

İncelediğimiz sıfır kalıplı fes grubuna örnek çok yaygın değildir. Bunun aksine incelediğimiz alanda 73 başlıktan altısı sıfır kalıplı fes başlıklar %8'lik bir

⁵⁵⁸ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 18-19.

⁵⁵⁹ Gül Güler, Mustafa Güler, **a.g.e.**, s. 124.

⁵⁶⁰ C. Esat Arseven, **a.g.mad.**, s. 583-584.

⁵⁶¹ AKC-26b, KC-14b, KC-21-2b, KC-24b, KC-29b, YEC-11b.

⁵⁶² KC-11b.

⁵⁶³ KC29b.

⁵⁶⁴ KC-14b, KC-21-2b, KC-24b, YEC-11b.

⁵⁶⁵ Saliha Bozer Bayraktar, "Karacaahmet Mezarlığındaki Bir Grup Fes Başlıklı Mezar Taşı", **The Journal of Academic Social Science Studies**, S. 78, 2020, s. 231.

dilimi kapsamaktadır. Bu durum bu tip başlığın Karaman yöresinde daha yaygın olduğunu göstermektedir.

İncelediğimiz alanda boru fes formundaki bir içliğin 1/3'lük kısmına kadar kalın ve tek sıra sarıkla sarılmasıyla elde edilmiş üç tane başlık bulunmaktadır⁵⁶⁶. Bu başlıklardan biri Akteke Camii Haziresi'nde, ikisi ise Kethane Camii Haziresi'nde yer almaktadır. AKC-18b katalog numaralı mezar taşı H.1230/M.1814 tarihlidir. Diğer ikisinin tarihi ise belli değildir⁵⁶⁷.

Konya/Taşkent Hüseyin Sofuoğlu Mezarlığı'nda H.1343/M.1924-25 tarihli Hasan adlı mevtaya ait olan baş taşının başlığı⁵⁶⁸ ile oldukça yakın benzerliği bulunmaktadır. Bu benzerliğin coğrafya yakınlığından dolayı olduğu düşünülmektedir.

İncelediğimiz alanda bulunan 73 başlıktan 3'ü %4'lük bir dilime karşılık gelmektedir. Genel olarak bu tipteki örnekler az rastlanılmaktadır.

İncelediğimiz alanda, bir iç başlığın etrafına sarık dilimlerinin yatay olarak işlendiği üç başlık bulunmaktadır⁵⁶⁹. Bu üç başlıktan ikisinde sarık dilimlerinin üzerinden çapraz olarak tek sıra sarık dilimi geçmektedir. AKC-30b katalog numaralı olan tarihi bilinmemektedir. KC-36b katalog numaralı başlık H.1261/M.1845 tarihli olup kitabe metninde şeyh ve efendi lakapları geçmektedir. KC-37b katalog numaralı başlık ise H.1295/M.1878 tarihlidir ve kitabede mevtanın hacı ile efendi lakapları yazmaktadır.

19. yüzyılın ilk yarısı ile 20. yüzyılın ilk yarısında bazen aziziye bazen ise hamidiye fes kalıplarının üzerine yatay ya da hafif eğimli sarık dilimlerinin işlendiği başlıklar daha sık görülmeye başlanmıştır. H. Çal-Ö. Ataoğuz Çal'ın yaptığı tipolojiye göre de bir iç fesin muntazam bir şekilde yatay olarak sarıldığı başlıklara **6. Tip** başlıklar adı verilmektedir. Bu tip başlığa da Kastamonu Atabey

⁵⁶⁶ AKC-18b, KC-07-1b, KC-27b.

⁵⁶⁷ KC-07-1b, KC-27b.

⁵⁶⁸ Mustafa Çetinaslan, Dilek Bülbül, "Konya'nın Taşkent İlçesindeki Tarihi Mezar Taşları", **Palet Dergisi**, S.1, Mart 2023, s. 44.

⁵⁶⁹ AKC-30b, KC-36b, KC-37b.

Gazi Cami Haziresi ve Türbesi'nde M.1916 tarihli, Şemsizade Abdullah Hilmi Bey'e ait bir başlık örnek gösterilmektedir⁵⁷⁰. Ayrıca Bursa/İnegöl'de bulunan Kavaklaraltı Mezarlığı'nda 10, Mahmudiye Mahallesi'nde iki, Hastane Mezarlığı'nda iki, Akhisar Mahallesi'nde iki, Alanya Mahallesi Mezarlığı'nda bir, Orhaniye Mahallesi Mezarlığı'nda bir, Çeltikçi Mahallesi Mezarlığı'nda bir, Hocaköy Mahallesi Mezarlığı'nda bir, Kurşunlu Mahallesi Hançerli Fatma Sultan Camii Haziresi'nde bir ve Tekkeköy Mahallesi Mezarlığı'nda bir başlık bu gruba örnektir. Toplamda bu 22 örneğin tarih aralığı ise 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın ilk yarısıdır⁵⁷¹.

İncelediğimiz alanda genelde oval ya da yuvarlak bir içliğin etrafının sarıkla sarıldığı örnekler çoğunlukta olup bir fes içliğin etrafının sarıkla sarılması çok da yaygın değildir. Yukarıda da verilen örneklerden anlaşılabacağı üzere daha ziyade İnegöl'de tercih edilen bir başlık tipi olduğu görülmektedir.

6.4.3. Tarikat Başlıkları

İncelediğimiz alan içerisinde Tarikat Başlıkları adı altında işleyeceğimiz tek konu başlığı Mevlevî Başlık tipleridir.

1.4.3.1. Mevlevî Başlıkları

Mevleviler ölmüş olanlarına, susanlar ve mezarlık anlamına gelen “hâmuşan” ve “Hâmuş-hâne” terimini kullanmışlardır. Erkek mezarlarının baş kısımlarına sikke, kadın mezar taşları ise boş bırakılmıştır. Sikke, damga, alâmet anlamına geldiği gibi Mevlevilerde dervişlerin başlarına giydikleri külahın adıdır⁵⁷².

Mevlevî külahı yani sikke Mevlâna yolunda olmaya, Mevlana'ya bağlı olmaya bir başka deyişle Mevlevî olmaya bir işarettir⁵⁷³. Sikke, tepesi başa giyilen kısma göre incelen, boyu bir karıştan daha fazla olan iki kat külahtır. Rengi deve

⁵⁷⁰ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.** s. 20.

⁵⁷¹ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 31.

⁵⁷² Abdülbaki Gölpınarlı, **a.g.e.**, s. 41.

⁵⁷³ Naci Bakırcı, **a.g.e.**, s. 13.

yünü bal rengindedir⁵⁷⁴. Sikkelerin etrafına bez yani destar sarılmaktadır. Çelebiler, Mevlana'nın soyundan gelenler, destarı, alttan sikke görünmeyecek biçimde, çelebi olmayanlar ise destarı, sikke alttan bir parmak genişliğinde görünecek şekilde sarmışlardır. Mevlevîlerde, Örfî, Cüneydî, Şeker-âviz, Hüseyinî, Şeker-âviz Kafesî, Dolama, Dal, Arakiyye şeklinde sikke çeşitleri bulunmaktadır⁵⁷⁵.

Mevlevî tarikatının önemli merkezlerinden biri olan Karaman ve Aktekke Camii diğer bir adıyla Mâder-i Mevlâna Camii, Konya Mevlâna Türbesi'nden sonra ziyaretçiler için önemli bir durak yeridir. Burayı bu kadar önemli kılan ise Mevlâna'nın annesi ile büyük oğlu Mehmed Alaaddin'in burada medfun olmasıdır. Bu kabirleri ziyaret için gelenlere ihtiyaçlarını karşılamak üzere yakınına bir tekke inşâ edilmiştir. Kalemioğlu Ahi Mehmed Bey'in bu ilk Mevlevî tekkesini yaptırdığı daha sonraları ise başkaları tarafından genişletildiği kayıtlarda geçmektedir⁵⁷⁶.

İncelediğimiz alan içerisinde mezar taşlarında Mevlevî başlıkları Mâder-i Mevlâna yani Aktekke Camii Haziresi'nde bulunmaktadır. Başlık biçiminden yahut da kitabe metninden yola çıkarak tespit edilen dört tane Mevlevî başlıklı mezar taşı bulunmaktadır⁵⁷⁷. Bunlar arasında belli farklılıklar vardır. Abdülbâki Gölpınarlı'ya göre “Dal Sikke”⁵⁷⁸ olarak adlandırılan aşağıdan yukarıya doğru gittikçe daralan ve üzerinde herhangi bir destar bulunmayan Mevlevî başlıklarına H. Çal tarafından “Uzun Silindirik Başlık” adı verilmiştir⁵⁷⁹. İncelediğimiz alandaki dört başlıktan biri bu tip başlıktır ve tarihi bilinmemektedir⁵⁸⁰. Tarihi bilinenler ise; AKC-22b katalog numaralı mezar taşının kitabesinde iki tarih ve iki mevta ismi geçmektedir. İlki, H.1263/M.1847 tarihli Ermenekli İsmail Ağa, ikincisi ise, mahdumu Derviş Mustafa olan H.1290/M.1873 tarihli mezar taşıdır.

⁵⁷⁴ Erdoğan Erol, **Sikke Nasıl Yapılır Konya'da Sikkecilik Ve Sorunları**, Ankara, 1994, s. 154.

⁵⁷⁵ Naci Bakırcı, **a.g.e.**, s. 13.

⁵⁷⁶ Hasan Özönder, **a.g.m.**, s. 145.

⁵⁷⁷ AKC-22b, AKC-31b, AKC-34b, AKC-39b.

⁵⁷⁸ Abdülbaki Gölpınarlı, **a.g.e.**, s. 190.

⁵⁷⁹ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 211.

⁵⁸⁰ AKC-31b.

Yine Mevlevî başlık tipleri arasında yer alan A. Gölpınarlı'nın “şeker-aviz kafesi destar”⁵⁸¹ diye adlandırdığı başlık tipinden incelediğimiz alanda 2 tane mevcuttur. AKC-34b katalog numaralı 27 Zilhicce 1323/ M. 22 Şubat 1926 tarihli mezar taşı hem Mevlevilik tarikatına müntesipliği bulunan hem de sülâle-i tahireden (Mevlâna'nın soyundan gelenlere verilen lakap) olduğu için çelebi lakabı olan mevtaya aittir. Bir diğer başlık ise, AKC-39b katalog numaralı mezar taşıdır. Bu mezar taşının üzerinde kitabe metni bulunmamaktadır. Bu nedenden dolayı ayrıntılı bir bilgi vermek mümkün değildir. Fakat başlık, mevlevî başlık türlerinden şeker-âviz kafesi destar tipine girmektedir.

Mevlevîlik tarikatına mensup kişilerin defnedildikleri yerler belli illerde yoğunluk göstermektedir. Bunların başında da elbette Konya ilk sıradadır. Bu başlık türüne örnekler ise şunlardır: Konya Mevlâna Müzesi'nde 122, Konya Üçler Mezarlığı'nda bir, Konya Hacı Fettah Mezarlığı'nda bir, Konya Şems Türbesi'nde bir, Konya Sırçalı Medrese'de iki, Afyon Müzesi'nde bir, Konya İnce Minareli Müzesi'nde üç, Niğde Mevlevîhanesi (Tol Medresesi)'nde üç, Kütahya Dönenler Camii Haziyesi'nde dört, Eskişehir Kurşunlu Camii Haziyesi'nde üç, Ankara Cenab-ı Ahmet Paşa Camii Haziyesi'nde bir⁵⁸², Şanlıurfa Mevlid-i Halil Camii Haziyesi'nde bir⁵⁸³, İstanbul Yenikapı Mevlevîhanesi'nde 35 tane⁵⁸⁴ mevlevî başlıklı mezar taşı bulunmaktadır.

6.5. Süsleme Çeşitleri

Türk süsleme sanatlarının içerik ve üslup değişim ve gelişimlerinin en iyi gözlemlenebildiği kaynaklardan biri mezar taşlarıdır. Mezar taşları, birçok bilgi çeşitliliğini bünyesinde barındırmaktadır. Taş ustalarının ise hünerlerini en iyi gösterebilecekleri bölüm mezar taşlarının süsleme alanlarıdır.

Sanatın hangi alanında olursa olsun süsleme unsurları dil, din, ırk gibi unsurlarında ötesinde ortak bir çağrışım alanı açmaktadır. Milletlerarası

⁵⁸¹ Abdülbaki Gölpınarlı, **a.g.e.**, s. 190.

⁵⁸² Naci Bakırcı, **a.g.e.**, s. 15-231.

⁵⁸³ Gül Güler, Mustafa Güler, **a.g.e.**, s. 140.

⁵⁸⁴ Aksel Tibet et al., **a.g.m.**, s. 250.

etkileşimin en fazla ve en somut olarak hissedildiği yer süsleme alanlarıdır. Bir çiçek sadece bir dinin ya da bir ırkın sembolü olmamıştır. Yüzyıllar içerisinde zamana ve mekâna kattıklarıyla da insanlığın ortak ürünü olarak şekillenmiştir.

Karaman merkezde bulunan cami hazireleri ve Karaman Müzesi'nde yer alan mezar taşları süsleme açısından değerlendirildiğinde bazı farklılıklar olsa da dönemlerinin özelliklerini yansıttıkları görülmektedir. Süslemeleri açısından incelediğimiz eserler 14-20. yüzyıl aralığındadır. Elimizde bulunan 14-15. yüzyıl aralığındaki taşlardan örnek az sayıda bulunmaktadır. Bu nedenle mezar taşlarında süslemelerin yoğun olduğu dönem ise 18-20. yüzyıl aralığıdır. 18-20. yüzyıldaki sanat eserlerin çoğunda batılılaşma etkisi görülmektedir. İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarına bakıldığında da bu etkileşimin tesiri en fazla süsleme unsurlarında hissedilmektedir.

İncelediğimiz alandaki mezar taşlarındaki süslemeler mütevazı örneklerdir. Bu mezar taşlarında süslemenin en yoğun olduğu bölümler ise; alınlık ve tepelik bölümleri olmuştur. Genelde tek bir yüzün süslemeye ayrıldığı mezar taşları çoğunluktadır. Az da olsa mezar taşının her iki yüzünün de süslemeye ayrıldığı görülmektedir⁵⁸⁵. Çok nadir de olsa kitabe metni aralarında motiflere de rastlanılmaktadır. Bazı sembolik lahitlerin cephelerinde de motifler yer almaktadır.

İncelenen mezar taşları süsleme çeşitleri açısından 4 ana başlık içerisinde incelenmiştir. Bunlar bitkisel süsleme, geometrik süsleme, nesneli süsleme ve mimari süslemelerdir. Baş taşı, ayak taşı ve sembolik lahit süsleme çeşitleri olarak dört ana başlık altında detaylı bir şekilde incelenecektir.

6.5.1. Bitkisel Süsleme

Taş süslemelerde, tarihi Orta Asya'ya kadar uzanan bitkisel motifler bir süsleme unsuru olarak kullanılmaktadır. Türkler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra figür yasağına karşı hassas yaklaşmışlardır. Selçuklular ve Beylikler döneminde

⁵⁸⁵ HMC-01B, HMC-02B, HMC-02A.

motifler daha girift ya da daha stilize edilerek sanat eserleri icra edilmiştir. Lale devrine gelindiğinde ise dünyadaki sanat akımlarının da etkisiyle daha natüralist eserler ortaya konulmuştur⁵⁸⁶.

Mezar taşlarındaki süslemelere bakıldığında bitkisel öğelerin tarihî süreçleri daha iyi görülmektedir. Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemlerindeki mezar taşlarında bitkisel unsurlar ya çok az ya da stilize edilerek uygulanmışken 18-20. yüzyıllar arasındaki eserlerde bitkisel unsurlar süslemelerin ana unsuru haline gelmiştir.

İncelediğimiz alanda bulunan 30 bitkisel motifli mezar taşı yedi alt başlık içerisinde aşağıda değerlendirilecektir.

Gül: 18. yüzyıldan sonra sıkça karşılaşılan gül motifi bazen tek olarak bazen ise demet halinde sanat eserlerine işlenmiştir. Natural olmasının yanı sıra stilize halinde uygulamaları da bulunmaktadır⁵⁸⁷. Gül, Osmanlı süsleme sanatının her dalında natüralist akımın başından itibaren en çok kullanılan motif olmuştur⁵⁸⁸. İslam düşüncesinde gül, Peygamber sevgisinin, Allah'ın birliğinin ifadesi olduğu bilinmekte ve özellikle de kadın mezar taşlarında 19. yüzyıldan itibaren yaygınlaştığı görülmektedir.⁵⁸⁹

Tasavvufî edebiyatta gül, Allah'ın ve O'nun birliğinin ve Hz. Peygamber'in sembolü olarak kabul edilir⁵⁹⁰. Gülün süsleme sanatlarında ve özellikle mezar taşları üzerinde görülmesinin sebebi ilahî güzelliği sembolize etmesinden kaynaklanmaktadır. Gülün bir cennet çiçeği olduğu ve Hz. İbrahim'in ateşine atılınca ateşin güle döndüğüne inanılır⁵⁹¹. Başka bir inanca göre gül, Hristiyanlığın ilk çağlarında Hz. İsa'nın sembolü olarak kullanılmaktadır⁵⁹². Bu

⁵⁸⁶ Rukiye Eser Gültekin, "Türklerde Bereket Sembolü Olarak Kullanılan Meyve Motifleri ve Mimaride Değerlendirilmesi", **Turkish Studies**, C. 3, S. 5, 2008, s. 26.

⁵⁸⁷ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 351.

⁵⁸⁸ Beşir Ayvazoğlu, **Güller Kitabı**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 95.

⁵⁸⁹ Halit Çal, Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 47.

⁵⁹⁰ Naci Bakırcı, **a.g.e.**, ss. 105-106.

⁵⁹¹ Hüseyin Kutlu, **Kaybolan Medeniyetimiz : Hekimoğlu Ali Paşa Câmii Hazîresi'ndeki Tarihî Mezar Taşları**, Damla Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 31.

⁵⁹² Naci Bakırcı, **a.g.e.**, s. 105.

sebeplerden dolayı taş oymacılığından çiniye, kumaş işlemelerinden kitap sanatlarına kadar sanatın her bir dalında mümtaz bir yer edinmiştir⁵⁹³. Tarikatların da özellikle Bektaşilerin ve Mevlevilerin giydikleri bir çeşit cübbeye destegül demeleri, Kâdirîlerin tacına da gül demesi, güle verilen önemi göstermektedir⁵⁹⁴.

Gül, Müslümanlar tarafından mukaddes kabul edilmesinin yanı sıra tarihi daha da eskilere dayanmaktadır⁵⁹⁵. Hayat ağacı motiflerinden biri olduğu söylenen ve “Hititlerde Kargamış Ana Tanrıçası”nın baş süslemesinde görülen gül motifi, Malatya Sulumeli heykelinde bir saç bağında karşımıza çıkmaktadır. Antik dönemde de Venüs’ün çiçeği olan gül, Urartu dönemi düğmeleri üzerinde görülmektedir⁵⁹⁶. Bu da gösteriyor ki gül, bugünün çiçeği değil yüzyıllardır üzerine birçok anlam yüklenmiş olan bir çiçek çeşidi olduğudur.

İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarındaki gül motifi, mezar taşlarının tepelik kısmına buket şeklinde işlenmiştir. Buket içerisindeki güller bazen tek gül olup etrafında yaprakların olduğu bazen ise birden fazla gül olup yine etrafında yaprakların olduğu şeklindedir. Gülün görünüş açısı ise üstten görünüştür. Gül motifinin işlendiği 6 mezar taşının⁵⁹⁷ 2’si 19. yüzyılın ikinci yarısından⁵⁹⁸, 4’ü⁵⁹⁹ ise 20. yüzyılın ilk yarısındanıdır. Bunlardan en erken tarihli KC-26ba katalog numaralı H. 19 Şaban 1284/ M. 29 Ocak 1864 tarihli mezar taşıdır. En geç tarihli mezar taşı ise AKC-07b katalog numaralı H. 1343/ M. 1924 tarihli mezar taşıdır. Bu mezar taşlarının hepsi kadınlara aittir. Taşlardan beşi baş taşı iken sadece biri ayak taşında yer almaktadır.

Üsküdar’da bir grup cami haziresinde 27⁶⁰⁰, Manisa Gördes’te bulunan Osmanlı dönemi eserlerinde 69⁶⁰¹, Muğla Ortakent’te Osmanlı Dönemi

⁵⁹³ Yıldız Demiriz, **Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekler**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1986, s. 346.

⁵⁹⁴ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 838.

⁵⁹⁵ Yıldız Demiriz, **a.g.e.** s. 346.

⁵⁹⁶ Nazlı Gülgün Elitez, **Türk Mezar Taşlarında Bitki Motifleri**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 1996, s. 53.

⁵⁹⁷ AKC-06-1b, AKC-07b, PAC-25b, PAC-26b, KC-26ba.

⁵⁹⁸ KC-26b, KC-26a.

⁵⁹⁹ AKC-06-1b, AKC-07b, PAC-25b, PAC-26b.

⁶⁰⁰ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 352.

⁶⁰¹ Hür Kamil Biçici, **a.g.e.**, s. 772.

eserlerinde 10⁶⁰², Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde 11⁶⁰³, Bolu Göynük'te 7⁶⁰⁴, Trabzon'da 18. yüzyıl eserleri içerisinde 10⁶⁰⁵, 19. yüzyıldan 52⁶⁰⁶, Bursa İnegöl'de dört⁶⁰⁷, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde 14⁶⁰⁸, Giresun İli sahil şeridindeki Osmanlı mezar taşlarından 22⁶⁰⁹, Samsun merkez ve kıyı şeridindeki mezar mezar taşlarından 16⁶¹⁰, İstanbul Küçük Ayasofya (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'nde sekiz⁶¹¹, Rize'de Batılılaşma dönemi mezar taşlarından 123 örnekte⁶¹² gül motifli mezar taşlarına rastlanılmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisindeki gül motifi hemen hemen her bölgede karşılaşılan ve daha ziyade bitkisel tepelikli mezar taşlarında görülen bir motif çeşididir. Yukarıda verilen örnekler ile katalogda yer alan örnekler karşılaştırıldığında diğer bölgelerde daha sık tercih edilen bir motif olduğu görülmektedir. İncelenen alanda gül motifli süsleme %3'lük bir dilimi kapsamaktadır. Bunun nedeni olarak da işlemedeki ince detaylardan dolayı maliyetinin arttığı düşünülmektedir.

Selvi: Selvi ağacı, havayı temizleyen güzel kokusundan dolayı mezarlık ağacı olarak kullanılmıştır. Sürekli yeşil kalmasıyla ve uzun boyuyla ebedî olanı simgelemektedir. Dallarının kolay kolay sarsılmaz olması ile selviler sabrın ve temkinin de sembolü haline gelmiştir⁶¹³. Ölümsüzlüğü temsil eden ağaçlardan en yaygın olanlardan biridir selvi ağacı⁶¹⁴. Bu nedenle “hayat ağacı”, “hayat suyu”

⁶⁰² Hür Kamil Biçici, a.g.m., s. 1396.

⁶⁰³ Bengü Gündoğan, **Kastamonu Ferhat Paşa Camisi Haziresi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007, s. 255.

⁶⁰⁴ Halit Çal, a.g.m., s. 308.

⁶⁰⁵ Kader Yer, **a.g.e.**, s. 192.

⁶⁰⁶ Hülya Ölçay, **Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı 19. Yüzyıl Kadın Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2004, s. 217.

⁶⁰⁷ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 52.

⁶⁰⁸ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 836.

⁶⁰⁹ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 375.

⁶¹⁰ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 191.

⁶¹¹ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 191.

⁶¹² Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1929.

⁶¹³ Ayla Ersoy, "Eyüp'deki Mezar Taşlarında Servi Ağacı Kültü", **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler**, 2001, s. 90.

⁶¹⁴ Burhan Oğuz, **Mezartaşlarında Simgeleşen İnançlar**, Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları, İstanbul, 1983, s. 24.

gibi anlamlarda taşımaktadır⁶¹⁵. Selvilerin uçlarının kıvrık olmasını, kutsal varlığa teslimiyetin veya saygı ifadesi olarak ya da ucunun rüzgârdan eğilmiş olarak doğaya uygun bir şekilde tasvir edildiği düşünülmektedir⁶¹⁶. Hem mezar taşlarında hem de mezarlıklarda sıkça karşılaşılan selvi motifinin insan ruhunun Allah’a kavuşmasının sembolü olduğunu ifade edenlerde bulunmaktadır⁶¹⁷.

Selvinin düzgün ve uzun oluşu Kur’an’daki Arapça Allah yazılışının ilk harfi olan Elif’e benzetilen bitkinin sallanırken yapraklarından çıkan “hû” sesi ile Allah’ı zikrettiğine inanılır ve Vahdet-i Vücut’un bir işareti olarak kabul edilir. Bu inancın etkisiyle Nakşibendî, Kâdirî tarikatlarında, namaz seccadelerinde, gülabdanlarda ve tesbihler üzerinde yaygın olarak kullanılmıştır⁶¹⁸.

Anadolu Selçuklu dönemine ait mezar taşlarında selvi motifine rastlanmazken Osmanlı döneminde Ankara, Edirne, İstanbul, İznik, Bursa, Konya, Amasya, Erzurum, Antalya, Kastamonu, Samsun gibi Anadolu’nun birçok ilinde selvi motifleri bulunmaktadır⁶¹⁹. Osmanlılara ise Bizans yoluyla geçtiği düşünülmektedir⁶²⁰. Menşeyinin ise İran’a dayandığı kabul edilmektedir⁶²¹.

İncelediğimiz alan içerisinde yedi tane selvi motifli mezar taşı yer almaktadır⁶²². Bu yedi mezar taşından beşinin tarihi belli olup ikisinin ise belli değildir. Üçü 19. yüzyılın ilk yarısından⁶²³, biri 19. yüzyılın ikinci yarısından⁶²⁴, biri de 20. yüzyılın ilk yarısından⁶²⁵. Selvi motifi ayak taşında tercih edilen bir motif olması hasebiyle incelediğimiz alandaki mezar taşlarında da ayak taşında görülmektedir.

⁶¹⁵ Pervin Ergun, **Türk Kültüründe Ağaç Kültü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2004, ss. 234-235.

⁶¹⁶ Burhan Oğuz, **a.g.e.**, s. 26.

⁶¹⁷ Beyhan Karamağaralı, **Ahlat Mezar Taşları**, Ankara, 1992, s. 17.

⁶¹⁸ Ayla Ersoy, **a.g.m.**, s. 94.

⁶¹⁹ Cevdet Çulpan, **Serviler 1**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1961, s. 122.

⁶²⁰ Ayla Ersoy, **a.g.m.**, s. 94.

⁶²¹ Burhan Oğuz, **a.g.e.**, s. 24.

⁶²² AKC-33a, AKC-34a, KC-01a, KC-11a, KC-35a, KC-36a, KC-37a.

⁶²³ KC-11a, KC-35a, KC-36a.

⁶²⁴ KC-37a.

⁶²⁵ AKC-34a.

AKC-33a katalog numaralı mezar taşındaki selvinin ucunun her iki tarafında da çiçek motifi vardır. AKC-34a numaralı mezar taşındaki selvinin her iki tarafında da stilize çiçek işlenmiştir. KC-01a ile KC-11a katalog numaralı mezar taşındaki selvinin ucu sola kıvrılmış ve üç tomurcuğu bulunmaktadır. KC-35a katalog numaralı mezar taşındaki selvi motifi ise ucu kıvrılmamış düz bir vaziyettedir. KC-36a ile KC-37a mezar taşlarındaki selvi motifinin ise ucu sola kıvrılmış vaziyettedir.

Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde sekiz⁶²⁶, Kastamonu'da bir grup cami haziresi içerisinde dört⁶²⁷, Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'nde altı⁶²⁸, Bursa Emir Sultan Mezarlığı'nda 23⁶²⁹, Erzurum merkezde bulunan 18-19. yüzyıl mezar taşları içerisinde 48⁶³⁰, Giresun sahil şeridindeki Osmanlı dönemi mezar taşlarında altı⁶³¹, Manisa Gördes'te 120⁶³², Trabzon Gülbahar Hatun ve Tavanlı Camii Hazirelerinde üç⁶³³, Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde 19⁶³⁴, Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresi'nde dört⁶³⁵, Üsküdar'da bir grup cami haziresi'nde bulunan Osmanlı dönemi mezar taşlarından 16⁶³⁶, Rize'de Batılılaşma dönemine ait mezar taşlarından 27⁶³⁷, Seyyid Usul Dergâhı Haziresi'nde üç⁶³⁸, Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'nde iki⁶³⁹ Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde 10⁶⁴⁰ tane örnek selvi motifli mezar taşlarındandır.

⁶²⁶ Bengü Gündoğan, **a.g.e.**, s. 271.

⁶²⁷ Gökhan Gümüşdağ, **Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Yakupağa Camisi, Ahmed Dede Camisi Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007, s. 200.

⁶²⁸ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s.456.

⁶²⁹ Gülşen Çakar, **a.g.e.**, s. 497.

⁶³⁰ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, ss. 204-205.

⁶³¹ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 378.

⁶³² Hür Kamil Biçici, **a.g.e.**, s. 779.

⁶³³ Sevinç Eren, **Tabzon İli Gülbahar Hatun Ve Tavanlı Camii Hazireleri İle Küçük İmarek Mezarlığı'ndaki Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2011, s. 651.

⁶³⁴ Emine Baş, **Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde Bulunan Mezar Taşları**, Trakya Üniversitesi, 2009, s. 558.

⁶³⁵ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 37.

⁶³⁶ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 358.

⁶³⁷ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1936.

⁶³⁸ Hacer Bulut, **a.g.e.**, s. 175.

⁶³⁹ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 198.

⁶⁴⁰ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 843.

İncelediğimiz alan içerisindeki örnekler ile diğer bölgelerdeki örnekler karşılaştırıldığında selvi motifinin ayak taşında tercih edilen bir motif olduğu görülmektedir. Bazı bölgelerde daha çok bazı bölgelerde ise daha az tercih edilmiş bir motiftir. İncelenen alanda ise ayak taşında %11'lik kısmı selvi motifini oluşturmaktadır.

Palmet-Rûmî: Bir sapın iki tarafında simetrik olarak düzenlenmiş uzunca yapraklardan oluşan bitkisel bezemeye palmet denir⁶⁴¹. Palmet, Asya ülkelerinin çoğunda hayat ağacı olarak bilinir⁶⁴². Palmet ve rûmînin anavatanının Mısır olduğunu kabul edenler vardır⁶⁴³. Mısır ve Mezopotamya'da erken örneklerine rastlanan palmet motifini, Antik Yunan ve Roma dönemlerinde de yaygın olarak kullanılmıştır. Ayrıca Büyük Selçuklu, Zengî Dönemi, Şam ve Musul eserlerinde de palmet motifinin çeşitlemeleri görülmektedir. Fakat Anadolu'da olduğu kadar bol ve değişik çeşidi hiçbir yerde görülmez⁶⁴⁴. Selçuklu bitkisel süslemelerinde ana motif üç dilimli palmet yapraklarıdır. Bazen ise sadece yarım palmet işlendiği de görülmektedir⁶⁴⁵.

Ruminin kelime manası "Anadolu'ya ait" demektir. Vaktiyle Roma İmparatorluğunun hüküm sürdüğü ve İran yaylalarına kadar uzanan Anadolu Yarımadasına Diyar-ı Rûm denilmesi sebebiyle motif bu adı almıştır⁶⁴⁶. Ruminin hayvan üslubundan geliştirildiğini ileri sürenlere göre menşei Orta Asya, nebati olduğunu ileri sürenlere göre ise Helen sanatına dayanmaktadır⁶⁴⁷. Rumî motifinin bitkisel menşeli olduğunu ileri sürenlerin temel yaklaşımı bu motifin yaprak, sap, kıvrım dal, sarmaşık gibi bitki unsurlarının stilize edilerek meydana getirildiğini kabul etmektedir. Bu fikri ileri sürenlerin başında ise E. Kühnel gelmektedir. O'na

⁶⁴¹ Metin Sözen, Uğur Tanyeli, **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 184.

⁶⁴² Doğan Kuban, **100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1978, s. 152.

⁶⁴³ Hamza Gündoğdu, "İkonografik Açıdan Türk Sanatında Rumi Ve Palmetler", **Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar, Güner İnal'a Armağan**, 1993, s. 198.

⁶⁴⁴ Semra Ögel, **Anadolu Selçukluları'nın Taş Tezyinatı**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1987, s. 75.

⁶⁴⁵ Gönül Öney, **Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1992, s. 12.

⁶⁴⁶ İnci A. Birol, Çiçek Derman, **Türk Tezyîni San'atlarında Motifler**, Kubbealtı Akademisi Kültür Ve San'at Vakfı, İstanbul, 2008, s. 182.

⁶⁴⁷ Aziz Doğanay, "Osmanlı Mimarisinde Tezyinat" mad., **Osmanlı Ansiklopedisi**, 1999, s. 325.

göre rumî, saplı yapraktan doğan bir süsleme unsurudur. Rumî motifinin hayvan figürlerine dayandığı görüşüne göre ise, rumî hayvan figürlerinin üsluplaştırılması ile ortaya çıkmıştır. Çeşitli hayvan formlarının kanat, ayak, baş ve kuyruk hareketlerinin stilize edilmesi ile ortaya çıkmıştır. Bu görüşü savunanların başında ise J. Strzowski ile C. E. Arseven gelmektedir⁶⁴⁸. İslâm'ın kabulü ile hayvan şekillerinin stilize edilerek soyut bir şekil almasından dolayı motifi, tanrısal güçlerle ilişkilendirenler de vardır⁶⁴⁹.

Türklerin Orta Asya'da eski devirlerden beri bezemelerde kullandığı bu süsleme türü gerek mimari gerekse el sanatlarında en çok beğenilen bir motif olmuştur⁶⁵⁰. Ayrıca Karahanlı, Gazneli, Abbasi, Emevi ve Fatımi dönemi süslemelerinde karşılaşılan Anadolu Selçuklu ve Osmanlı döneminde de sıkça kullanılan bir motif olduğu görülmektedir⁶⁵¹. Rumi, Anadolu'da ilk olarak 12. yüzyıla ait ahşap eserlerde karşımıza çıkmaktadır. Konya mezar taşlarında Selçuklu çağından beri en çok kullanılan bir süsleme elemanıdır. Rumi motifi beylikler aracılığıyla da Osmanlı sanatına geçmiştir⁶⁵². Rumi, genellikle palmet ile birlikte kullanılmaktadır⁶⁵³.

Kaynağı tam olarak bilinmemekle birlikte, palmetin Sümer, Mısır ve Asur'da daha sonra da Grek ve Roma süslemeciliğinde kullanıldığı bilinmektedir. İslam sanatında 11. yüzyıldan başlayarak gelişen palmet, İran Büyük Selçuklu, Zengi ve Eyyubi eserlerinde karşımıza çıkmaktadır. Anadolu Selçuklularda zengin örneklerle sahip palmet motifli eserler Osmanlı çağında da varlığını devam ettirmiştir⁶⁵⁴.

Palmet ve rumilerin küçük oymalarla hareketlendirilmesi, kompozisyona girift bir karakter kazandırmaktadır. Bu uygulama Suriye, Irak ve Güneydoğu

⁶⁴⁸ Zekeriya Şimşir, **Konya'daki Selçuklu Mimarisinde Rumi Motifi**, Selçuk Üniversitesi, 2002, ss. 17-18.

⁶⁴⁹ Naci Bakırcı, **a.g.e.**, s. 105.

⁶⁵⁰ Hamza Gündoğdu, **a.g.m.**, ss. 197,201,202.

⁶⁵¹ Selçuk Mülâyim, **Değişimin Tanıkları : Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme Ve İkonografi**, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1999, s. 168.

⁶⁵² Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 843.

⁶⁵³ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 642.

⁶⁵⁴ Selçuk Mülâyim, "Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi", **Anatolia**, S. 20, 1976, ss. 145-146.

Anadolu'daki Artuklu, Eyyubi ve Zengî yapılarında yaygın olarak kullanılan ve “dügme” olarak nitelendirilen dairesel volütleri anımsatmaktadır. Gazne sanatının Anadolu'daki yansımaları arasında yer alan ve “Musul mektebi”nin de özelliği olan bu uygulama, özellikle Anadolu Selçuklu dönemi ahşap eserlerinde kullanılmıştır⁶⁵⁵.

İncelediğimiz alan içerisinde 6 mezar taşında palmet-rumi motifinin birlikte kullanıldığı örneklerine rastlanılmıştır⁶⁵⁶. Bunlardan 2 tanesinin hem iç yüzü hem de dış yüzü palmet-rumilerle tezyin edilmiştir⁶⁵⁷. Bu mezar taşlarından en erken tarihli AKC-12b katalog numaralı H.815/M.1412 tarihli mezar taşıdır. Diğer mezar taşı ise HMC-01ba katalog numaralı H.855/M.1451 tarihli mezar taşıdır. Tarihi bilinen diğer bir mezar taşı ise HMC-02A H.860/M.1456 tarihli mezar taşıdır. Bu mezar taşları palmet-ruminin birleştiği nadide örneklerdir. Karamanoğlu döneminin özelliklerini yansıtan bu mezar taşları tezyinatları açısından olgunluğa erişmiş seviyededir. Palmet-rumi süslemeler mezar taşlarının taç kısmında bulunmaktadır.

Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde bir⁶⁵⁸, Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığında iki⁶⁵⁹, Manisa Gördes'te Osmanlı Dönemi mezar taşlarından 12⁶⁶⁰, Samsun yöresinde dört⁶⁶¹, Trabzon Gülbahar Hatun ve Tavanlı Camii Hazireleri'nde 10⁶⁶², Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde 12⁶⁶³, Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde 40⁶⁶⁴, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'nde sekiz, Üsküdar Solak Sinan Camii Haziresi'nde 1, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'nde dört, Üsküdar Ayazma Camii Haziresi'nde beş, Üsküdar Tevaşi Hasan Camii Haziresi'nde üç⁶⁶⁵, Konya Hoca Ahmet Fakih Camii

⁶⁵⁵ Semra Ögel, "Anadolu Selçuklu Sanatının Önemli Bir Kaynağı Gazne Sanatı", **Türk Kültürü Araştırmaları**, C. 1, S. 2, 1964, s. 204.

⁶⁵⁶ HMC-01ba, HMC-02ba, AKC-12b, AKC-13b.

⁶⁵⁷ HMC-02b, AKC-12b.

⁶⁵⁸ Bengü Gündoğan, **a.g.e.**, s. 286.

⁶⁵⁹ Kader Yer, **a.g.e.**, ss.190-191.

⁶⁶⁰ Hür Kamil Biçici, **a.g.e.**, s. 778.

⁶⁶¹ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 75.

⁶⁶² Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 641-642.

⁶⁶³ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 842.

⁶⁶⁴ Emine Baş, **a.g.e.**, s. 559.

⁶⁶⁵ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 355.

Haziresi'nde 12⁶⁶⁶, Rize Müzesi'nde⁶⁶⁷ palmet-rumi motiflerinin yer aldığı örnek mezar taşları bulunmaktadır.

İncelediğimiz alandaki palmet-rumi motifli mezar taşlarının yer aldığı taş sayısı çok fazla değildir. Palmet ve rumili mezar taşları yukarıda verilen örnekler de belli bölgelerde yoğun iken belli bölgelerde daha azdır. Katalogda bulunan palmet-rumi motifli mezar taşlarının her iki yüzü de bu şekilde bezenmiş olup tarih olarak 15. yüzyılın ilk yarısıdır. Bu durum şunu göstermektedir ki motifin hazirelerde görülme oranını mezar taşının tarihi etki etmektedir. Özellikle 17-20. yüzyıl aralığında sık karşılaşılan bir motif değildir.

Akant Yaprakları: Akant (akantus) yaprağı yaban enginarı yaprağı veya kenger yaprağı biçiminde olan bir bezeme ögesidir. İlk kez Antik Yunan sanatında kullanılmaya başlanmıştır⁶⁶⁸. Ege ve Akdeniz mimari süslemelerinde genelde sütun başlıklarında yer alan akant yaprakları Selçuklu ve Osmanlı sanatında kullanılmıştır. Bazen yüzeyde fakat çoğu kez sütunçe başlıklarını kavrayan bu yapraklar Osmanlı taş ustalarının elinde yeniden hayat bulan tasarımlardır⁶⁶⁹. 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanatta daha çok kullanılmaya başlanan akant yaprakları kitap sanatlarında da sıkça görülen bir motif olmuştur⁶⁷⁰. Osmanlı döneminde akantüs motifi batılılaşmayla birlikte gerek mimari plastikte, gerekse duvar resimlerinde ve mezar taşlarında barok ve rokoko döneminin antinatüralist yani stilize edilmiş ve türlü biçimlere girmiş olarak ortaya çıkmaktadır⁶⁷¹.

İncelediğimiz alan içerisinde dört tane akant yapraklarıyla bezenmiş mezar taşı bulunmaktadır⁶⁷². KC-25-2b katalog numaralı H.1280/M.1868 tarihli bir kadına ait mezar taşının tepelik kısmında, KM-11b katalog numaralı H.1313/M.1895 tarihli bir kadına ait mezar taşının kitabesinin çevresinde ve PAC-

⁶⁶⁶ Mustafa Yıldırım, "Konya Hoca Ahmet Fakih Zaviyesi Çevresinde Oluşan Yapı Topluluğu", **Marife Dini Araştırmalar Dergisi**, C. 7, S. 2, 2007, ss. 210-216.

⁶⁶⁷ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1947.

⁶⁶⁸ Metin Sözen, Uğur Tanyeli, **a.g.e.**, s. 15.

⁶⁶⁹ Selçuk Mülâyim, **a.g.e.**, s. 170.

⁶⁷⁰ Yıldız Demiriz, "A C A N T H U S ; Türkiye'nin Arkeoloji Ve Sanat Tarihi Terminolojisine Yanlış Adla Girmiş Bir Bitki Motifi", **Sanat Tarihi Dergisi**, C. 3, S. 3, 1984, s. 19.

⁶⁷¹ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 768.

⁶⁷² KC-25-2b, KM-11b, PAC-22b, PAC-24-1b.

24b katalog numaralı H 1328/M 1910-11 tarihli bir kadına ait mezar taşının kitabesinin çevresinde akant yaprakları yer almaktadır. Ayrıca tarihi ve kime ait olduğu bilinmeyen PAC-22b katalog numaralı mezar taşının tepelik kısmında akant yaprakları yer almaktadır.

Akant yapraklarıyla bezenmiş mezar taşlarından Çorum'da dokuz⁶⁷³, Kastamonu'da bir grup cami haziresinde 15⁶⁷⁴, Giresun'un sahil şeridinde sekiz⁶⁷⁵, Bolu Göynük'te 12⁶⁷⁶, Samsun'da 20⁶⁷⁷, Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde 10⁶⁷⁸ yine Kastamonu'da bulunan bir grup cami haziresinde 13⁶⁷⁹, Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'nde 32⁶⁸⁰, Bursa Emir Sultan Camii Haziresi'nde 89⁶⁸¹, Manisa Gördes'te 164⁶⁸², Trabzon Gülbahar Hatun Camii Haziresi, Tavanlı Camii Haziresi ve Küçük İmaret Mezarlığı'nda 70⁶⁸³, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde sekiz⁶⁸⁴, Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde 21⁶⁸⁵, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'nde altı, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Ayazma Camii Haziresi'nde beş⁶⁸⁶ Rize'de Batılılaşma dönemi mezar taşlarından 60⁶⁸⁷, Seyyid Usul Dergahı'nda dört⁶⁸⁸ örnek bulunmaktadır. Bu mezar taşlarının çoğu 19-20. yüzyıl tarih aralığındadır.

İncelediğimiz alan içerisindeki akant yapraklı mezar taşları ile diğer örnek mezar taşlarının tarih aralığıdır aynıdır. Ayrıca tek bir çeşit akant yaprak motifi olmadığı için örneklerde bazı benzer ve farklılıklar bulunmaktadır. İncelediğimiz

⁶⁷³ Emine Nilüfer Sevin, **Çorum Şehri Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2008, s. 255.

⁶⁷⁴ Filiz Canyurt, **a.g.e.**, s. 197.

⁶⁷⁵ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 382.

⁶⁷⁶ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 310.

⁶⁷⁷ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s.190.

⁶⁷⁸ Bengü Gündoğan, **a.g.e.**, ss. 280-281.

⁶⁷⁹ Gökhan Gümüşdag, **a.g.e.**, s. 202.

⁶⁸⁰ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 450.

⁶⁸¹ Gülşen Çakar, **a.g.e.**, ss. 492-493.

⁶⁸² Hür Kamil Biçici, **a.g.e.**, s. 769.

⁶⁸³ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 698.

⁶⁸⁴ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 835.

⁶⁸⁵ Emine Baş, **a.g.e.**, s. 555.

⁶⁸⁶ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 353.

⁶⁸⁷ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1931.

⁶⁸⁸ Hacer Bulut, **a.g.e.**, s. 176.

bölgede diğer yerlere göre daha az sayıda bu motifli mezar taşından yer almaktadır.

Hurma Ağacı: Türk-İslam mezar taşlarında yoğun olarak kullanılan bir motif olan hurma ağacı motifi, yaşam ve ölümsüzlüğün sembolü olması ve bol meyve taşıyan dalları ile bereketi, üremeyi simgelemektedir⁶⁸⁹.

Siyer-i nebi minyatürlerinde Hz. Muhammed'in hurma ağacı ile ilgili mucizeleri tasvir edilmiştir⁶⁹⁰. Hurmanın tasavvufta meyveli olmasıyla "insan-ı kâmil-i" temsil ettiğine inanılmaktadır⁶⁹¹. İslamiyet'te cennete özgü ağaçlardan biri olarak sayılan hurma ağacı aynı zamanda hayat ağacı fikrinin devamı olarak kabul edilmiştir⁶⁹².

Doğu Akdeniz Bölgesi'nde yaşamış bütün kültürlerde karşılaşılan hurma motifi⁶⁹³ Selçuklularda kullanılmaya başlanmış Osmanlı eserlerinde sık kullanılan bir motif olmuştur. 18. yüzyılın sonuna gelindiğinde mezar taşlarında yer alan hurma motifleri iyice stilize edilerek geometrik motiflere dönüşmüştür⁶⁹⁴. Hurma ağacı batılılaşma sürecinde yapılan kalem işi bezemelerde ve meydan çeşmelerinin cephesinde, lahit mezarlarının yüzeylerinde yer alır⁶⁹⁵. Özellikle de ayak taşlarında tercih edilen bir motiftir.

İncelediğimiz mezar taşları içerisinde sadece bir örnekte hurma ağacı motifi bulunmaktadır. KC-26a katalog numaralı H.1284/M. 1864 tarihli Zahide Hanım'a ait mezar taşının ayak taşında hurma ağacı motifi yer almaktadır. Hurma ağacının meyve ve dalları, gövdenin iki yanına simetrik olarak yerleştirilmiştir.

⁶⁸⁹ JLV Bacque Grammont, HP Nicolas Laqueur, "Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler Ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler", **Erdem**, C. 6, S. 16, 1990, s. 131.

⁶⁹⁰ Deniz Gezgini, **Bitki Mitosları**, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2010, ss. 95-96.

⁶⁹¹ Nidayi Sevim, **Medeniyetimizin Sessiz Tanıkları**, Kitapdostu Yayınları, İstanbul, 2010, s. 88.

⁶⁹² Burhan Oğuz, **a.g.e.**, ss. 31-32.

⁶⁹³ H. Peter Laqueur, **a.g.e.**, s. 131.

⁶⁹⁴ Nilüfer Umut Köylüoğlu, **Edirne Kültür Eserlerinde Görülen Bitkisel Motiflerin Kullanımı Üzerine**, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, s. 67.

⁶⁹⁵ Gönül Cantay, "Türk Süsleme Sanatında Meyve", **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, C. 3, S. 5, 2008, s. 32.

Ağacın ince ve uzun yaprakları yukarı doğru olup dallardan sarkıtılmış hurma hevenkleri bulunmaktadır. Motif çok fazla stilize edilmeden işlenmiştir.

Laqueur'ın incelemiş olduğu bir grup mezar taşları içerisinde 14⁶⁹⁶ Kastamonu'da incelenmiş bir grup cami haziresinde bir⁶⁹⁷, Giresun ili sahil şeridindeki Osmanlı mezar taşlarından dört⁶⁹⁸, Bolu Göynük'te altı⁶⁹⁹, Samsun yöresinde altı⁷⁰⁰, İstanbul Eyüp Sultan Cafer Paşa Türbesi'nde iki⁷⁰¹, Trabzon Sülüklü Mezarlığı'nda yedi⁷⁰², Kastamonu'da şehrinde incelenmiş olan bir grup cami haziresinde bir⁷⁰³, Bursa Emir Sultan Mezarlığı'nda üç⁷⁰⁴, Giresun ili sahil şeridinde Osmanlı dönemi mezar taşlarından dört⁷⁰⁵, Trabzon İli Gülbahar Hatun ile Tavanlı Camii Hazirelerinde ve Küçük İmaret Mezarlığı'nda 22⁷⁰⁶, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde 10⁷⁰⁷, Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde 69⁷⁰⁸, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'nde dört, Üsküdar Sinan Paşa Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Tevaşi Hasan Camii Haziresi'nde bir⁷⁰⁹, Üsküdar Ahmediye Külliyesi Haziresi'nde dokuz⁷¹⁰, Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'nde altı⁷¹¹, Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'nde iki⁷¹² Çankırı'da bulunan Osmanlı Dönemi mezar taşlarından dört tane⁷¹³ örnek hurma ağacı motiflidir.

⁶⁹⁶ H. Peter Laqueur, **a.g.e.**, s. 265.

⁶⁹⁷ Filiz Canyurt, **a.g.e.**, s. 193.

⁶⁹⁸ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 380.

⁶⁹⁹ Halit Çal, **a.g.m.**, s. 308.

⁷⁰⁰ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 193.

⁷⁰¹ H. Örcün Barışta, "İstanbul-Eyüpsultan Caferpaşa Türbesi Kazısı", **Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu IV**, 2000, ss. 260-261.

⁷⁰² Kader Yer, **a.g.e.**, ss. 198-199.

⁷⁰³ Gökhan Gümüşdag, **a.g.e.**, s. 198.

⁷⁰⁴ Gülşen Çakar, **a.g.e.**, s. 494.

⁷⁰⁵ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 380.

⁷⁰⁶ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 652.

⁷⁰⁷ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 838.

⁷⁰⁸ Emine Baş, **a.g.e.**, s. 560.

⁷⁰⁹ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 358.

⁷¹⁰ Abdülhamit Tüfekçioğlu, Oktay Gündoğdu, "Üsküdar Ahmediye Külliyesi Haziresi Meyve Tasvirli Mezar Taşları", **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, C. 36, 2016, s. 177.

⁷¹¹ Ayşegül Arslan, **a.g.e.**, s. 452.

⁷¹² Süleyman Güven, **a.g.e.**, ss. 200-201.

⁷¹³ Nihal Kalafat, **a.g.e.**, ss. 356.

Hurma ağacı motifi özellikle 19. yüzyılda görülen bir motiftir. Farklı bölgelerde birbirinden farklı hurma ağacı motifine rastlanmaktadır. İncelediğimiz alan tek bir örneği olan hurma ağacı ayak taşına işlenmiştir. Yukarıda verilen örneklerde de motif ayak taşındadır. Hemen her bölgede sıklıkla karşılaşılmayan bu motif incelediğimiz alanda da en az görülen motif olmuştur.

Kıvrım Dal: Bitkisel süslemeli kompozisyonlarda sıkça karşılaşılan kıvrım dal motifleri bazen sadece dalın üzerinde yapraklar olabileceği gibi bazen de farklı türlerde karşımıza çıkabilecek çiçeklerde bulunmaktadır. Bu kıvrım dallar gövdeyi tamamen kaplayabileceği gibi kitabe metninin çevresinde ya da başka bir motifin yanında da yer alabilmektedirler.

İncelediğimiz mezar taşları içerisinde altı tane kıvrım dal motifli mezar taşı yer almaktadır⁷¹⁴. Bunlardan ikisinin tarihi belli iken diğer üçünün tarihi ise belli değildir. PAC-17ba katalog numaralı H.1325/M.1907 tarihli mezar taşının üzerinde tüm gövdeyi kaplayacak vaziyette olan kıvrım dal ve dalın üzerinde de stilize yaprak ve çiçekler bulunmaktadır. AKC-34ba katalog numaralı H.27 Zilhicce 1323/M.22 Şubat 1906 tarihli mezar taşının kitabe metninin üstünde tek dal ve fiyonk şeklinde işlenmiş olup motif bir mevleviye ait mezar taşında yer almaktadır. PAC-29ba katalog numaralı mezar taşının ise tarihi belli değildir. Bu mezar taşında da kıvrım dal tüm yüzeyi kaplamış olup dalları stilize yaprak ve çiçeklerle bezenmiştir. Ayrıca dal bir kurdele fiyonku ile bağlanmıştır. YEC-03ba katalog numaralı mezar taşının tarihi belli değildir. Doğum yaparken vefat eden mevtanın mezar taşı kitabesinin çevresini kaplamış vaziyettedir. Tarihi ve kime ait olduğu bilinmeyen KM-04a katalog numaralı mezar taşının sekiz köşesinin ikisinde kıvrım dal motifi bulunmaktadır. KM-13a katalog numaralı mezar taşının da tarihi bilinmemektedir. Tüm zemin üzerinde bulunan kıvrım dal motifinin dallarında stilize yaprak ve çiçekler bulunmaktadır.

⁷¹⁴ AKC-34a, KM-04a, KM-13a, PAC-17a, PAC-29a, YEC-03a.

Kıvrım dal motifi mezar taşı süslemelerinde bazen yan unsur bazen de ana unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatın birçok dalında karşılaştığımız kıvrım dal motifi 18-20. yüzyıldan sonra çok daha sık karşılaşılan bir motif olmuştur.

Çorum şehrinde incelenen eserler içerisinde beş⁷¹⁵ Kastamonu’da bulunan bir grup cami haziresinde 31⁷¹⁶, Bursa Emir Sultan Mezarlığı’ndaki 18. ve 19. yüzyıl mezar taşlarından 55⁷¹⁷, Giresun sahil şeridinde bulunan Osmanlı dönemi mezar taşları içerisinde 14⁷¹⁸, Manisa Gördes’te bulunan Osmanlı dönemi mezar taşları içerisinde 30⁷¹⁹, Trabzon Gülbahar Hatun Camii Haziresi’nde, Tavanlı Camii Haziresi’nde ve Küçük İmaret Mezarlığı’nda 13⁷²⁰, İstanbul Küçük Ayasofya (Sergios Bakhos Kilisesi) Camii Haziresi’nde üç⁷²¹, İstanbul’daki Osmanlı dönemi esnaf mezar taşları içerisinde üç örnek⁷²² kıvrım dal motifi ile bezenmiştir.

İncelediğimiz alanda bulunan kıvrım dal motifleri ile yukarıda farklı bölgelerden verilen örnekler tarih aralığı ve taşlarda görülme sıklığı açısından birbirine yakın oranlardadır. Kıvrım dal motifi her ne kadar mezar taşlarının birçok yerinde uygulansa da en çok ayak taşlarında tüm gövdeyi kapsayacak şekilde işlenmiştir.

Stilize Çiçek: Menşei ve ismi hakkında kesin bir bilgi olmayan çiçek motiflerinstilize çiçek başlığı altında toplanmıştır. İncelediğimiz alan içerisinde dört mezar taşında stilize çiçek motifi yer almaktadır⁷²³.

AKC-01b katalog numaralı H.1138/M.1726 tarihli mezar taşının taç kısmında buket halinde stilize çiçek demeti vazoda bulunmaktadır. Uçları kıvrımlı bu çiçeğin menşei hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. AKC-34a katalog

⁷¹⁵ Emine Nilüfer Sevin, **a.g.e.**, s. 257.

⁷¹⁶ Erol Uğraşkan, **a.g.e.**, s. 232.

⁷¹⁷ Gülşen Çakar, **a.g.e.**, s. 494.

⁷¹⁸ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 378.

⁷¹⁹ Hür Kamil Biçici, **a.g.e.**, s. 378.

⁷²⁰ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 650.

⁷²¹ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 197.

⁷²² Kudret Ateş, **a.g.e.**, s. 174.

⁷²³ AKC-01b, AKC-34a, HMC-08b, KC-01b.

numaralı H.1323/M.1926 tarihli mezar taşında bulunan selvinin iki ucunda çok sade bir şekilde işlenmiş stilize çiçek motifi vardır. HMC-08b katalog numaralı H.1268/M.1847 tarihli mezar taşının üç sıra kartuşun her bir sırasının sonunda tek dal şeklinde stilize olarak işlenmiş çiçek motifi yer almaktadır. KC-01b katalog numaralı H.1263/M.1847 tarihli mezar taşının tepelik kısmında kurdele ile bağlanmış stilize bir çiçek buketi bulunmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen stilize çiçekler bazen doğada olan çiçeklerden bazen de tamamen hayal ürünü olan çiçeklerden esinlenerek elde edilmiştir. Birçok mezar taşında da benzer örnekler bulunmaktadır. Samsun yöresinde 46⁷²⁴, Trabzon'da Gülbahar Hatun Camii ve Tavanlı Camii Hazirezireleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'nda 28⁷²⁵, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı 22 Numaralı Adada 20, Üsküdar Mihrimah Sultan Camii Haziresi'nde 14⁷²⁶, Rize'de Batılılaşma dönemi 53⁷²⁷ taşı stilize çiçek motifleri olan mezar taşlarına örnektir.

İncelediğimiz alanda bulunan ve diğer bölgelerden verilen örnekler ile karşılaştırıldığında çeşitli şekillerde sık karşılaşılan bir motif olduğu görülmektedir. Örneklerden de anlaşılacağı üzere çiçek motifi her dönemde karşılaşılan bir motif olmasına karşın özellikle 19-20. yüzyılda en sık tercih edilen motiflerden biri olmuştur.

6.5.2. Geometrik Süsleme

Nokta, çizgi ve yaylardan meydana gelen kavramlar topluluğuna dayanan geometri belirli eksenlere, belirli ilkelerin uygulanmasına dayanmaktadır⁷²⁸. Geometrik motif ve kompozisyonlar, insan zihninin buluşlarından örülü mücerred düzenlemelerdir. Çoklukla birliği en güzel şekilde ifade eden geometrik motifler

⁷²⁴ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 188.

⁷²⁵ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 647.

⁷²⁶ Zeynep Hocaoglu, **a.g.e.**, s. 14.

⁷²⁷ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1943-1944.

⁷²⁸ Yusuf Benli, **Akşehir'de Bulunan Süslemeli Türk Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 1992, s. 14.

bir noktadan başlayarak her şeyin merkezi, başlangıcı ve nihayeti olma anlamları taşımaktadır⁷²⁹.

Geometrik süsleme, üst Palaeolitik Devir'den başlayarak Neolitik'de ve bütün tasvir tarihi boyunca üçgen, altıgen, spiral ve paralellerin çizildiği bir gerçektir. Özellikle Yakın Doğu ve Anadoludaki tarih öncesi kültürleri geometrik form repertuarı bakımından zengin bir mirasa sahiptirler. İslam mimarisinde ise geometrik tezyinatın gelişmesi, bu sanatın doğup yayıldığı alanlarda, varisi olduğu uygarlıkların izleri ve İslam hendese biliminin gelişmesi ile bağlantılıdır⁷³⁰.

Sanatın her dalında tercih edilmiş olan geometrik biçimlerin kökü Orta Asya'ya ve inanç olarak da Taoizm'e bağlandığı kanaatinde olanlar da vardır. Sonsuzluk ve süreklilik göstererek Allah fikrini hatırlattığı düşünülen geometrik motifler özellikle Selçuklular Devri'nde kullanılan bir motif olmuştur⁷³¹. Bunda en büyük etkinin ise İslam ülkelerindeki tasvir yasağından kaynaklandığı düşünülmektedir⁷³². İslam geometrik şekilleri tartışma ve tereddütü ortadan kaldıran, inançtaki irade gücünü ortaya koyan bir seçim olup, geometrinin tartışılmazlığı İslam mistisizminin aradığı soyut düşünceyi dile getirmektedir⁷³³. Ayrıca İslam sanatında soyut anlatımının önemsenmesinin yanı sıra geometri ve matematik bilimindeki gelişmelerde sanatta geometrinin yolunu açmıştır.

İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarının tarih aralığı itibariyle geometrik süslemeler bitkisel süslemeler kadar yoğunluk teşkil etmemektedir. Fakat yine de birçok eserde karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda altı alt başlık içerisinde geometrik süslemeli örnekler değerlendirilecektir.

⁷²⁹ Aziz Doğanay, "Osmanlı Mimarisinde Tezyinat" mad., **Osmanlı Ansiklopedisi**, 1999, s. 326.

⁷³⁰ Selçuk Mülayim, **Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, s. 15.

⁷³¹ Hüseyin Kutlu, **a.g.e.**, s. 30.

⁷³² Azade Akar, Cahide Keskiner, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**, İstanbul, 1978, s. 20.

⁷³³ Selçuk Mülayim, **a.g.e.**, ss. 41-189.

Çarkifelek: Çark-ı felek tanımlamasında çark kelimesi, değirmen, çırkık ve her türlü makara anlamlarına gelmektedir. Felek kelimesi ise, sema, dünya, âlem, talih, gezegenlere ait tabaka şeklinde anlamlar barındırmaktadır⁷³⁴.

Çarkı feleğin dönüşüyle zaman kavramına vurgu yapılmakta ve zamana bağlı olarak faniliğe dikkat çekilmektedir. Zamanın anlam kazanması ancak mekân ile gerçekleşeceğine göre zamanın tecellisini beşerî boyutla izahı gerekmektedir. Beşerin doğum süreciyle birlikte yok olmaya/irtihal sürecine dâhil olduğu işareti verilmektedir. Çark-ı felekten çıkarılabilecek bir başka anlam ise beşer olarak sınırlı bir varlık olduğunu bilmek ve ona göre teslimiyet göstermek demektir⁷³⁵.

İncelediğimiz alan içerisinde yedi tane mezarda çarkifelek motifi bulunmaktadır⁷³⁶. Bunlardan tamamı sembolik lahitte yer almaktadır. KC-05 katalog numaralı sembolik lahdin güney ve batı yüzünde KC-07 katalog numaralı sembolik lahdin kuzeyinde, KC-22 katalog numaralı lahdin güney ve kuzeyinde, KC-25 katalog numaralı lahdin kuzeyinde, KC-31 katalog numaralı lahdin güneyinde ve KC-33 katalog numaralı lahdin kuzeyinde, PAC-15 katalog numaralı lahdin ise güney, kuzey ve batısında çarkı felek motifi yer almaktadır. Fakat bunların tarihi kaydı bulunmamaktadır. Bu motifler yapılırken zemin oyma tekniğinden yararlanılmıştır. Çarkı feleğin çarkları kalın olup zeminden yüksek tutulmuştur.

Kastamonu Ferhat Paşa Camii Hazinesi'nde bir⁷³⁷, Manisa Gördes'te beş⁷³⁸, Samsun yöresinde üç⁷³⁹, Trabzon Gülbahar Hatun Camii, Tavanlı Camii ve Küçük İmarek Mezarlığı'nda bir⁷⁴⁰, Edirne Gazi Mihal Camii Hazinesi'nde

⁷³⁴ Ferit Develioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük**, Ankara, 2008, ss. 152-255.

⁷³⁵ Ahmet Çaycı, "Zaman Ve Sanat Bağlamında Çark-I Felek Motifi", **Uluslararası İslam Medeniyetinde Zaman Sempozyumu**, 2015, s. 304.

⁷³⁶ KC-05, KC-07, KC-22, KC-25, KC-31, KC-33, PAC-15.

⁷³⁷ Bengü Gündoğan, **a.g.e.**, s. 297.

⁷³⁸ Hür Kamil Biçici, **a.g.e.**, s. 785.

⁷³⁹ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 197.

⁷⁴⁰ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 656.

bir⁷⁴¹, Rize Batılılaşma dönemi eserlerinden bir⁷⁴², İstanbul Karacaahmet Mezarlığı 22 Numaralı Adada iki, Akşehir Taş Eserler Müzesi'nde 12⁷⁴³ örnekte çarkı felek motifi yer almaktadır.

İncelediğimiz alanda sadece sembolik lahitlerde görülen çarkı felek motifi diğer bölgelerden verilen örneklerde de ekseriyetle lahitlerde görülmektedir. Her bölgede çok sayıda yer almayan çarkı felek motifi Karaman'da sembolik lahitlerin yoğun olduğu Kethane Camisinde sık rastlanmaktadır.

İstiridye: İstiridye, Çin, Tibet, Hint, Sümer, Babil, Mısır, Yunan, Aztek, İnka, Maya, Kızılderili v.s. uygarlıklarında doğurganlığın, dişiliğin, bereketin, yeniden doğuşun, nazardan korunmanın sembolü olarak çeşitli inanç ve dinlerde yaşadığı görülmektedir. İstiridye, Prehistoryada ölüm geleneklerine eşlik eden hediyelerin başında gelip ürettiği inci ise Ay'a benzetilmektedir⁷⁴⁴.

Eski çağlardan itibaren farklı coğrafya ve kültürlerdeki varlığına işaret ettiğimiz istiridye motifinin yeniden doğuş, ikinci hayat gibi hemen hemen ortak anlamlar taşıdığı anlaşılmaktadır⁷⁴⁵. İstiridye figürü Klasik Mitolojide Afrodit'in Antribüsü olup mimari ve sanat alanlarına da etki etmiştir⁷⁴⁶. İstiridye figürü Aedicula, Torah Nişi, apsis ve mihrap gibi "çeyrek küre" kavisli kavsaraların bezemesinde en uygun doğal figür olarak görülmektedir⁷⁴⁷.

Orta Çağ Anadolu Türk Mimarisi'nde istiridyenin kubbeye geçişlerde, mihraplarda, pencere ve kapılarda, cephelerdeki nişlerde kullanıldığı görülmektedir⁷⁴⁸. Örneğin, Harput Ulu Camii (1155-1165) avlu mihrabının kavsarası, Dunaysır Ulu Camii (1204) esas mihrabın kavsarası, Konya Beyşehir

⁷⁴¹ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 850.

⁷⁴² Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1952.

⁷⁴³ Sevcan Karapıçak, **a.g.e.**, s. 132.

⁷⁴⁴ Mircea Eliade, **İmgeler Simgeler, Çev. Mehmet Ali Kılıçbay**, Gece Yayınları, İstanbul, 1992, ss. 143-171.

⁷⁴⁵ Alev Çakmakoglu Kuru, "İkonografik Açından Orta Çağ Türk Mimarisinde Yer Alan İstiridye Motifi", **Erdem Dergisi**, S. 52, 2008, s. 113.

⁷⁴⁶ Azra Erhat, **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1978, s. 45.

⁷⁴⁷ Okay Sütçüoğlu, "İstiridye Figürünün Derinliği ve Fosil Etkisi, Depth of Oyster (Shell) Figures and Fossil Effect", **Uluslararası XVIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu**, 2014, s. 507.

⁷⁴⁸ Alev Çakmakoglu Kuru, **a.g.m.**, s. 507.

Kızılören Han Mescid (1205-1210) mihrabının kavsarası istiridye kabuğu şeklindedir⁷⁴⁹.

Mimari yapılara etki etmiş olan istiridye kabuğu mezar yapılarında da görülmektedir. İncelediğimiz alan içerisinde 2 tane mezar yapısında istiridye kabuğu motifine rastlanılmıştır. Bunlardan ilki AKC-03b katalog numaralı H.1313/M.1895 tarihli Rabia Tuti Hanım'a ait olan mezar taşının taç kısmında yer almaktadır. İkincisi ise AKC-33 katalog numaralı, tarihi ise bilinmeyen sembolik lahdin kuzey ve güney yüzlerinin köşelerine gelecek şekilde istiridye kabuğu motifleri yerleştirilmiştir.

İstiridye kabuğu motifli mezar taşlarından Edirne Gazi Miha1 Camii Haziresi'nde beş⁷⁵⁰, Kastamonu Ferhat Paşa Camii Haziresi'nde yedi⁷⁵¹ ve Kastamonu'daki diğer cami hazirelerinde iki⁷⁵² tane bulunmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde ve karşılaştırılan örnekler incelendiğinde mimari eserlerde çok daha sık rastlanan istiridye motifli mezar taşlarında daha az rastlandığı görülmektedir. Mevcut örneklerde bu durumu desteklemektedir.

Yıldız/Çok Kollu Yıldız: Sanatta geometri ile yapılabilecek tasarımların başında çok kollu yıldızlar gelmektedir. Yıldız, birbirini belirli noktalardan keserek şekiller oluşturan kırık hatların birleşimidir. Yıldız, bir merkezden dışarı doğru açılarak farklı sayıda kollar oluşturan geometrik şekillerdir. Yıldızlar, hatların birbirini kesmesiyle oluşabildiği gibi dairenin çevresinin eşit aralıklara bölünmesiyle de elde edilebilmektedir.

İncelediğimiz alan içerisinde bir tane çok kollu yıldız⁷⁵³, bir tane de beş kollu yıldız motifli mezar taşı bulunmaktadır⁷⁵⁴. YEC-02b katalog numaralı mezar taşının alınlık kısmı tamamen çok kollu yıldızlardan oluşmaktadır. Mezar taşının

⁷⁴⁹ Ömür Bakırer, **Onüç ve Ondördüncü Yüzyıllarda Anadolu Mihrapları**, Ankara, 1976, s.125.

⁷⁵⁰ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s.850.

⁷⁵¹ Bengü Gündoğan, **a.g.e.**, s.297.

⁷⁵² Gökhan Gümüştay, **a.g.e.**, s.207.

⁷⁵³ YEC-02b.

⁷⁵⁴ PAC-24b.

tarihi hakkında ise bilgi verilememektedir. PAC-24b katalog numaralı H.1328/M.1910 tarihli Hacı Zahide'nin mezar taşının gövdesinin üst kısmının ortasında tek olarak bulunan bir yıldız motifi yer almaktadır.

Trabzon Gülbahar Hatun, Tavanlı Camii Hazirelerinde ve Küçük İmareti Mezarlığı'nda toplamda dokuz mezar taşında çok kollu yıldız motifine rastlanılmıştır⁷⁵⁵. İstanbul Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'nde⁷⁵⁶ bir mezarın hem kapak taşının üzerinde hem de baş taşının sağında ve solunda çok kollu yıldız motifi uygulanmıştır. Akşehir Taş Eserler Müzesi'nde ise altı mezar taşında çok kollu yıldız motifi bulunmaktadır⁷⁵⁷.

Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde iki mezar taşında tek yıldız figürü yer almaktadır⁷⁵⁸. Rize merkezde bulunan Halatçılar Camii Haziresi'nde bir, Rize Yeniköy Mahallesi Köşeler Aile Kabristanlığı bir⁷⁵⁹, Samsun yöresinde üç⁷⁶⁰, örnekte tek yıldız motifi bulunmaktadır. Genelde beş kollu yıldız motifi ay motifi ile beraber işlenirken bu örneklerde ay olmadan yıldız tek olarak taş hâk edilmiştir.

Çok kollu yıldız motifi hemen hemen her geleneksel sanatlarda görülen bir motif çeşididir. Fakat mezar taşlarında belli dönem ve bazı bölgelerde yoğun olarak görülen bu çok kollu yıldız motifleri bazı bölgelerde hiç rastlanılmamaktadır. En güzel örneklerinin yer aldığı Ahlat mezar taşlarında çok kollu yıldız motifleri yer almaktadır⁷⁶¹. Ayrıca eski Erciş-Çelebibağı Mezarlığı'nda da çok kollu yıldızlara örnekler bulunmaktadır. Bu mezar taşları Selçuklu Dönemi'ne ait olup belli bölgelerde yoğunlaştığının bir göstergesidir⁷⁶².

⁷⁵⁵ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 655.

⁷⁵⁶ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 202.

⁷⁵⁷ Sevcin Karapıçak, **a.g.e.**, s. 131.

⁷⁵⁸ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s.849.

⁷⁵⁹ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1956.

⁷⁶⁰ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 196.

⁷⁶¹ Beyhan Karamağaralı, **a.g.e.**, s. 400.

⁷⁶² Abdüsselam Uluçam, **Eski Erciş-Çelebibağı Mezarlığı ve Mezar Taşları**, *Türk Tarih Kurumu*, Ankara, 2000, s. 150-152.

Saadet Düğümü: Eski çağlardan itibaren Anadolu'da özellikle Hitit, Helenistik, Roma hatta Bizans uygarlıklarının eserlerinde başta düğümlü geçmeler olmak üzere çeşitli düğüm motiflerinin varlığı bilinmektedir⁷⁶³.

Sonsuzluk düğümü, Zengi düğümü olarak da bilinen saadet düğümü motifi cami, medrese, türbe gibi önemli mimari elemanlarda Allah'a yönelmeyi ve bağlılığı tekrarlamaktır. Belki de bu düğümler bir taraftan İslam'a, Allah'a iman tazelerken diğer taraftan hayatın sonunu da hatırlatıyor olmalıdır⁷⁶⁴.

Kronolojik olarak bakıldığında Orta Çağ'da Anadolu merkezli Selçuklu ve Beylikler devri yapılarındaki bu düğüm şekillerinin öncelikle Irak-Suriye ile yakını ilişkisi içindeki güney-doğu Anadolu'da Artuklu bölgesinde karşımıza çıkmaktadır⁷⁶⁵. Konya Karatay Medresesi (1251)'nin taç kapısında, Konya İnce Minareli Medresesi (1258-64)'nin taç kapısında, Divriği Ulu Camii (1228/29)'nin doğu penceresinde Eyyubi dönemine (1171-1348) ait Halep Sultaniye Medresesi mihrabında, Halep Firdevs Medresesi'nin mihrabında farklı yer ve şekillerde saadet düğümü motifine rastlanılmıştır⁷⁶⁶.

İncelediğimiz alan içerisinde saadet düğümü motifi olan bir mezar taşına rastlanmaktadır⁷⁶⁷. KM-04a katalog numaralı mezar taşı silindirik bir formda yükselirken üzerinde farklı motiflerin işlendiği dilimlere ayrılmıştır. İki farklı saadet düğümü bu dört dilime ikiyeşerli gruplar halinde işlenmiştir. Bir ayak taşı olan bu mezar taşının tarihi kaydı bulunmamaktadır.

İncelediğimiz mezar taşları içerisinde tek bir örneği olan saadet düğümü motifinin en nadide örneklerine eski Erciş-Çelebibağı Mezarlığı'nda bulunan mezar taşlarında görmekteyiz⁷⁶⁸.

⁷⁶³ Alev Çakmakoglu Kuru, a.g.m., s. 27.

⁷⁶⁴ Alev Çakmakoglu Kuru, a.g.m., s. 45.

⁷⁶⁵ Alev Çakmakoglu Kuru, a.g.m., s. 27.

⁷⁶⁶ Z. Kenan Bilici, "Antalya Müzesi'ndeki Bir Selçuklu Kitabesi Üzerine Düşünceler", **Antalya 3. Selçuklu Semineri**, 1989, ss. 45-49.

⁷⁶⁷ KM-04a.

⁷⁶⁸ Abdüsselam Uluçam, **Eski Erciş Çelebibağı Mezarlığı Mezar Taşları**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000, ss. 150-152.

Madalyon/Rozet: Yapıtlar üzerinde görülen, gökyüzünü ve evreni simgeleyen rozetler, son derece kuvvetli, dinamik etkileri ile mezar taşlarına güçlü bir hareket, canlılık ve plastik bir yumuşaklık kazandırmaktadır⁷⁶⁹. Batı kaynaklı rozet veya Türkçe söylenişiyle gülbezekler daire şeklindeki motiflerdir. Rozetler genellikle daire formlu ve zeminden biraz çıkıntı yapmış bir şekilde verilmiştir. Rozetlerde oluşan bitkisel tercihler, özellikle İslamî dönemle birlikte anlamını büyük oranda bulmuştur. Rozetlerde geometrik unsurların tercih edilmesi ise geometrinin derin anlam dağarcığını ifade ediyor olmalıdır. Geometrinin kozmosu ifadesinin daire formlu alanlarda verilmesinin yine kozmik anlam repertuvarına işaret olduğu düşünülebilir⁷⁷⁰.

Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi'nde rozetler daha çok Orta Anadolu Bölgesi'nde, özellikle Karaman, Kayseri, Konya, Niğde ve Sivas illerindeki yapılarda karşımıza çıkmaktadır. Rozetlerin yapı türleri içerisinde daha çok pencere, mihrap, minber ve diğer nişlerin kemer köşelikleri ile taç kapı ve mihraplarda bordürleri süsleyen yıldız kompozisyonları içinde yan yana, düşey veya kademeli dizili birden çok rozet bulunur. Rozetler türbelerin cepheleri ile şahidelerin bezemesinde de tercih edilen süslemelerdir⁷⁷¹.

Rize'de bulunan Batılılaşma dönemi mezar taşları içerisinde altı⁷⁷², Samsun yöresinde bulunan bir grup mezar taşından yedi mezar yapısında⁷⁷³ madalyon/rozet motifi bulunmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde şahidelerde ya da sembolik lahitlerin herhangi bir yüzünde görülen çeşitli madalyon/rozetler bulunmaktadır. Bunlar arasında ise bazı farklar vardır. Bazıları beş, altı, sekiz dilimlere ayrılırken bazıları da ışınsal doğru parçaları olarak şekillendirilmiştir. Bu şekilde daire içerisinde beş

⁷⁶⁹ Metin Haseki, **Plastik Açısından Türk Mezar Taşları**, İstanbul, 1976, s. 52.

⁷⁷⁰ Ahmet Çaycı, **İslam Mimarisinde Anlam ve Sembol**, Palet Yayınları, Konya, 2017, s. 238.

⁷⁷¹ Nermin Şaman Doğan, Turgay Yazar, "Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Mimari Süslemesinde Küre, Küre ve Koni Kesiti/Kabara, Rozet", **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, C. 2, S. 19, 2013, ss. 237-238.

⁷⁷² Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1953.

⁷⁷³ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 196.

eşit dilime ayrılmış olan bir mezar taşı bulunmaktadır⁷⁷⁴. Yine daire içerisinde altı eşit dilime ayrılmış olan altı tane mezar taşı bulunmaktadır⁷⁷⁵. Daire içerisinde 8 eşit dilime ayrılmış olan ise bir mezar taşıdır⁷⁷⁶.

Kastamonu Atabey Gazi Camii Haziresi'nde daire içinde altı eşit parçaya ayrılmış bir tane madalyon/rozet bulunmaktadır⁷⁷⁷. Bursa İnegöl'de bir tane baş taşının tepelik kısmında madalyon/rozet içerisine güneş motifi yerleştirilmiştir⁷⁷⁸.

Ayrıca incelediğimiz alan içerisinde etrafı zemin oyma tekniği ile çökertilmiş ve genelde de sembolik lahitlerin herhangi bir kenarında kabartma olarak yapılmış madalyon/rozetler bulunmaktadır. Bu gruba giren 11 tane mezar bulunmaktadır⁷⁷⁹. Genelde sembolik lahit etrafında bulunan bu motifli mezar taşlarından ikisinin tarihi belli olup taşlar 19. yüzyılın ikinci yarısına aittir.

Yukarıda bahsi geçen 11 mezar taşının haricinde üç mezar yapısında da madalyonun içerisine ışınsal doğrular yerleştirilmiştir⁷⁸⁰. Bunlardan biri 19. yüzyılın ilk yarısından diğeri 20.yüzyılın ilk yarısındanıdır. Üçüncü mezar yapısının tarihi ise belli değildir. Bu motif sembolik lahitlerin yan yüzlerinde görülmektedir.

Güneş Motifi: Eski Türk inancında Güneş kutsaldır. İnsanlar ölür fakat Güneş ölümsüzdür. Işığını ve gücünü Tanrı'dan aldığına inanılır. Güneş bitmeyen bir enerjisi sayesinde bütün toplumlar da verimlilik, ebedilik, sonsuzluk ve kutsal bir gücün sembolü olmuştur⁷⁸¹. Güneş, fonksiyonelliği ile bütün canlılar ve onların yaşadığı evren için ısı, ışık ve hayat kaynağı olmuştur. Multi fonksiyonelliği sayesinde plastik sanatlarda oldukça tercih edilen bir motif olmuştur⁷⁸². Bilhassa erken devir yapılarında bina cephelerinde, mihrap, minber

⁷⁷⁴ AKC-34a.

⁷⁷⁵ AKC-28a, AKC-45, KC-08, KC-16, KC-25, KC-33.

⁷⁷⁶ KM-19b.

⁷⁷⁷ Halit Çal, Özlem Ataoğuz Çal, **a.g.e.**, s. 26.

⁷⁷⁸ Mustafa Çetinaslan, **a.g.e.**, s. 37.

⁷⁷⁹ AKC-02, AKC-24, AKC-35, AKC-42, AKC-44, AKC-45, AKC-46, KC-14, KC-15, KC-22, KC-28.

⁷⁸⁰ KC-01, KC-03, KC-07.

⁷⁸¹ Emre Şen, Fatma Gürpınar, "Farklı Kültürlerde Güneş Sembolü", **Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 43, 2019, ss. 978-1002.

⁷⁸² Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1954.

ve ahşap kapılarda müstakil olarak kullanılan bu semboller, üsluplaştırılmış olarak geometrik tezyinatta da sık sık karşımıza çıkmaktadır⁷⁸³. Eski medeniyetlerden beri Güneş inanç sisteminin merkezinde yer almıştır. Orta Asya Türk kültüründe ay, güneş ve gök inanışların temelini oluşturan ilahi varlıklardır⁷⁸⁴.

Gezegenlerin şahı konumundaki Güneş gezegeni, aslan burcunun evi olması dolayısıyla aslan figürü ile güneş diski aynı kompozisyonda bir araya getirilmiştir. Hem liderlik hem de kuşatıcılık vasfı olan güneş figürü II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında bastırılan gümüş sikkede birlikte yer almaktadır⁷⁸⁵.

Tasavvufta güneş, ilahi nuru simgelemektedir. Güneş motifi, Mevlevi mezar taşları üzerinde, ayak taşlarında ve az da olsa baş taşlarında görülmektedir. Mevlevi mezar taşlarında güneşin taç kısmında yani başlıkta yer alması tanrısal gücü ifade etmektedir⁷⁸⁶. Bazı mezar taşlarında ise güneş motifi Hz. Ali'yi temsil etmektedir⁷⁸⁷.

Güneş motifi, sembolik lahitlerin yüzlerinde ya da şahidelerin tepelik kısmında yer almaktadır. Türkiye'de incelenmiş olan mezar taşlarına bakıldığında 311 tanesinin tepelik kısmında güneş motifi bulunduğu görülmektedir⁷⁸⁸.

İncelediğimiz eserler içerisinde yalnızca tek bir eserde güneş motifine rastlanılmıştır⁷⁸⁹. Bu mezar taşı, KC-25 katalog numaralı H.1280/M.1863 tarihli Muhammed Muhtar Efendi'ye aittir. Güneş motifi sembolik lahdin güney yüzünün ortasına işlenmiştir.

⁷⁸³ Aziz Doğanay, a.g.mad., s. 326.

⁷⁸⁴ Mehmet Göktürk, **Tarihi ve Anıtları Işığında Kırşehir Mezar Taşları: Mezardaki Hayatlar**, Kırşehir Belediyesi, Ankara, 2008, s. 133.

⁷⁸⁵ Ahmet Çaycı, **Anadolu Selçuklu Sanatında Gezegen ve Burç Tasvirleri**, TC Kültür Bakanlığı, Ankara, 2002, ss. 90-92.

⁷⁸⁶ Naci Bakırcı, **a.g.e.**, s. 107.

⁷⁸⁷ Ertuğrul Danık, **Koç ve At Şeklindeki Tunceli Mezartaşları**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1993, s. 28.

⁷⁸⁸ Halit Çal, "Türkiye Mezar Taşı Tipleri 1: Güneş Tepelikliler", **Belleten**, C. 85, S. 303, Ankara, 2021, s. 645.

⁷⁸⁹ KC-25.

Güneş figürünün farklı farklı şekilleri mevcuttur. Batılılaşma dönemi Rize mezar taşlarında 22⁷⁹⁰, Konya Akşehir Nasreddin Hoca Mezarlığı'nda iki⁷⁹¹, Akşehir Taş Eserler Müzesi'nde iki mezar taşında güneş motifi işlenmiştir⁷⁹². Güneş motifi daha çok mimari yapılarda yer almakla beraber azda olsa mezar yapılarında da bulunmaktadır. Katalog örneklerimiz ile diğer örneklerle bakıldığında da bu durum görülmektedir.

6.5.3. Nesneli Süsleme:

İnsanoğlu hayatta bazen bir anlam yüklediği bazen ise sadece görsel amaçlı olarak beğendiği eşyaları sembol olarak kullanabilmektedir. Bu doğrultuda bu nesneler kullanım eşyalarının üzerine işlenerek, mimari yapıların üzerine nakşedilerek yaşatılmaya çalışılmıştır. Bazen sadece bir moda akımı bazen ise belli bir anlamsal bir arka planı bulunan nesneler mezar taşlarının bezeme kompozisyonlarında da yer almaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde 29 mezar taşında nesneli süsleme motifleri yer almaktadır⁷⁹³. Bu örnekler aşağıda beş alt başlık içerisinde ayrıntılı bir şekilde değerlendirilecektir.

Levha(Tabula Ansata): Geç Antik Çağ'da Erken Hristiyanlıkta lahitlerin geniş yüzlerinin çoğu zaman bezemeli olduğu ve bezeme olarak da tabula ansata tercih edildiği görülmektedir. Tabula ansata bezemesinin içi çoğu kez kitabeli olurken bazen de bezemesiz ve yazısız olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Mersin Karakabaklı mevkisinde bulunan kilisenin doğusundaki lahit sandığındaki tabula ansata bezemesiz ve yazısızdır⁷⁹⁴. Ayrıca Konya Ladik (Halıcı) beldenin merkezindeki bir parkta bulunan Geç Antik Döneme ait olan lahdin geniş

⁷⁹⁰ Hanoğlu Canan, **a.g.e.**, s. 1954.

⁷⁹¹ Başak Başbay, **Akşehir Nasrettin Hoca Mezarlığı'nda Bulunan Beylikler Dönemi Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2011, s. 57.

⁷⁹² Sevcin Karapınar, **a.g.e.**, s. 864.

⁷⁹³ AKC-01b, AKC-02, AKC-11, AKC-24, AKC-35, AKC-39, AKC-44, AKC-45, AKC-46, HMC-02a, HMC-02b, KC-01, KC-01b, KC-02, KC-03, KC-04, KC-05, KC-06, KC-07, KC-08, KC-14, KC-15, KC-16, KC-22, KC-25, KC-31, KC-33, PAC-29a, YEC-03b.

⁷⁹⁴ Güzin Bilir, **Anadolu'da Bulunan Geç Antik Çağ Mezar Tipleri ve Dini Mimari İle Olan İlişkileri**, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, 2020, s. 83.

yüzeylerinde bulunan tabula ansatanın içinde hem lahdin sahibi hakkında hem de yaptırdığı binalar hakkında kapsamlı bilgiler verilmektedir⁷⁹⁵.

İslam tasavvufunda ayna benzetiminin mimariye sirayeti veya âlem sıralamasındaki gezegenlerin plastik sanatlara etkisi olabileceği akla gelmektedir. Özellikle Orta Çağ süslemelerinde sıklıkla karşılaşılan daha sonrasında ise azalarak da olsa devam eden bir süslemedir⁷⁹⁶. Özellikle Geç Antik Dönem olan zaman dilimi ve sonrasında Müslüman mezarlarındaki lahitlerde genelde de içi boş olarak işlenmiş levhalara(tabula ansata) rastlamak mümkündür.

İncelediğimiz alan içerisinde toplamda 23 tane sembolik lahitte tabula ansata süslemesi bulunmaktadır⁷⁹⁷. Bunlardan birinin güney-kuzey cephelerinin içerisinde kitabe bulunmaktadır⁷⁹⁸. Birinin ise güney cephesinde ibrik motifi yer almaktadır⁷⁹⁹. Bir diğerinin ise güney cephesinde altı dilimli rozet işlenmiştir⁸⁰⁰. Geri kalan lahitlerdeki tabula ansataların içi boş bırakılmıştır. Tüm bu lahitlerin tarihi hakkın kesin bir bilgi verilememektedir.

Kandil/Şamdan: Kandil kelimesinin aslı Latince'dir. Kelime anlamı ise sıvı yağ ve fitil konularak yakılan aydınlatma kabı demektir⁸⁰¹. Farsçası şamdan olan Türkçemizde kullandığımız kandil ise aslını Candela'dan almaktadır⁸⁰². Candela, aydınlatan, parlayan, ışılan anlamına gelmektedir⁸⁰³.

Arapça şem (mum) kelimesinden Farsça – dan ekiyle yapılan şem'dan (şamdan) “mum taşıyıcı aydınlatma aracı” demektir. Kollarının ucundaki tablalara lamba veya kandil konulan birkaç kollu seyyar lambalıklar da halk arasında

⁷⁹⁵ İlker Mete Mimiroğlu, **Konya'nın Bizans Dönemi Dini Mimarisi**, Selçuk Üniversitesi, 2015, ss. 258-259.

⁷⁹⁶ Ahmet Çaycı, **İslam Mimarisinde Anlam ve Sembol**, Palet Yayınları, Konya, 2017, s. 238.

⁷⁹⁷ AKC-02, AKC-11, AKC-24, AKC-35, AKC-39, AKC-44, AKC-45, AKC-46, KC-01, KC-02, KC-03, KC-04, KC-05, KC-06, KC-07, KC-08, KC-14, KC-15, KC-16, KC-22, KC-25, KC-31, KC-33.

⁷⁹⁸ AKC-39.

⁷⁹⁹ KC-07.

⁸⁰⁰ KC-08.

⁸⁰¹ Mehmet Doğan, **Büyük Türkçe Sözlük**, Ankara, 1982, s. 516.

⁸⁰² Mehmet Doğan, **a.g.e.**, ss. 173-178.

⁸⁰³ İsmet Zeki Eyüboğlu, **Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü**, İstanbul, 1988, s. 188.

şamdan yahut çırakma/çırakman (Far. چراغ-پا “ışık kaynağı”) diye anılır⁸⁰⁴. Şamdan kelimesi de ışık verici, hayat ağacı gibi, ölenin ruhunun başka bir âleme yükselmesini sağlamakta, Kur’an ve Hz. Muhammed’i temsil ettiği ve ölünün yolunu aydınlatıcı bir mana ile yüklü olduğu söylenmektedir⁸⁰⁵.

Kandilin tarihi Prehistorik devirlere kadar inmektedir⁸⁰⁶. İlk başlarda pişmiş topraktan yapılan kandiller daha sonraki dönemlerde bronz, pirinç, bakır, taş, cam, seramik ve çini gibi farklı malzemelerden de yapılmıştır⁸⁰⁷. Kandil motifinin dekoratif bir unsur olarak kullanımı, Bizans litürjisinde ve İslam doktrininde ilahi ışık kavramına verilen önemden kaynaklanmaktadır⁸⁰⁸.

Değişik tarikat ve inançlara göre farklılaşan ve son derece değişik biçimlerde yansıtılan sembolik bazı kavramlarla ilgili tasvirler içinde kandil motifi Allah’ın nurunu simgeleyen sembolik bir unsur olarak ayrı bir önem taşımaktadır⁸⁰⁹. Kandil motifiyle ölünün ruhunun bu aydınlıkla Allah’ın nuruna kavuşması ve sürekli aydınlık içinde kalması amaçlanmaktadır⁸¹⁰.

Kur’an-ı Kerim’in Nur Suresi’nin 35. ayetinde kandil kelimesi, *Allah göklerin ve yerin nurudur. O’nun nurunun misali içinde kandil bulunan bir kandilliktir. Kandil bir cam içindedir. Cam inciye andıran bir yıldızdır. (Bu kandil) doğuya da batıya da ait olmayan, yağı neredeyse ateş dokunmasa bile ışık veren mübarek bir zeytin ağacından yakılır. Nur üstüne nur. Allah dilediğini nuruna kavuşturur. Allah insanlar için misaller veriyor. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir*⁸¹¹. olarak geçmektedir. Müslümanların bu kavrama yükledikleri mana kişinin Allah’ın nuruna kavuşanlardan olması ve nurunun hiç sönmemesi şeklindedir.

⁸⁰⁴ Nebi Bozkurt, "Şamdan" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 38, 2010, s. 328.

⁸⁰⁵ Beyhan Karamağaralı, **a.g.e.**, s. 3.

⁸⁰⁶ Asuman Kolsuk, "Osmanlı Devri Çini Kandilleri", **Türk Etnoğrafya Dergisi**, S. 15, 1976, s. 73.

⁸⁰⁷ Murat Çerkez, "Eyüpsultan Mezarlıklarında Kandil Motifleri", **Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu VI**, 1999, s. 339.

⁸⁰⁸ Selda Kalfazade, Özkan Ertuğrul, "Kandil Ve Kandilin Motif Olarak Anadolu Türk Sanatındaki Kullanımı Üzerine", **Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi**, S. 5, 1989, s. 32.

⁸⁰⁹ Selda Kalfazade, Özkan Ertuğrul, **a.g.m.**, s. 28.

⁸¹⁰ Beyhan Karamağaralı, **a.g.e.**, s. 3.

⁸¹¹ Kur’an-ı Kerim 24/35.

Kandiller motif olarak Anadolu Türk Sanatı içerisinde en yaygın kullanım alanını mezar taşlarında bulmuşlardır. Bunun dışında cami, mescit, türbe, namazgâh, dokuma ve bazı minyatürlerde de karşımıza çıkmaktadır⁸¹². Kandil motifinin Anadolu Türk Sanatı içinde en erken bilinen örneği Divriği Ulu Camii (1180-81)⁸¹³ ve Dunaysır Ulu Camii (1204)⁸¹⁴ mihraplarında bulunmaktadır.

XIII. asrın başından kalan birçok sandukanın yan yüzlerinde, yan yana sıralanan bir kandil dizisi yer almaktadır. Ahlat Meydanlık Kabristan'ında bulunan (Kat.No.38) sanduka ve şahide de kandil ve şamdan motifleri yer almaktadır. Bu mezar yapısı XIII. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir. Bu mezar yapısı B. Karamağaralı'nın kısımlara ayırdığı Ahlat mezar taşlarında "kandilli tezyinat" başlığı altında yer almaktadır⁸¹⁵.

İncelediğimiz mezar taşları içerisinde bir tane şamdan,⁸¹⁶ bir tane de kandil motifi bulunmaktadır⁸¹⁷. HMC-02 katalog numaralı mezar yapısının baş taşının dış yüzünde dört katlı ve ayaklı bir şamdan motifi yer almaktadır. Üstten ilk iki katında ateş yanmakta olup etrafına ışık saçmaktadır. HMC-02 katalog numaralı mezar taşının ayak taşının dışa bakan yüzünde de etrafını aydınlatan zincir askılı kandil motifi vardır. Bu mezar yapısı H. 860/ M. 1456 tarihlidir.

Manisa Gördes'te bir, Trabzon Küçük İmarek Mezarlığı'nda iki⁸¹⁸, Ege Bölgesi'nde (Afyon, Denizli, Birgi, Tire, Milas) 19⁸¹⁹, Eyüp Sultan Mezarlığı'nda 60⁸²⁰, Akşehir Nasrettin Hoca Mezarlığı'nda 18⁸²¹, Akşehir Taş Eserler Müzesi'nde şamdan motifinde 26, kandil motifinden 24⁸²², İznik Müzesi'nde 14⁸²³, Rize'de Batılılaşma dönemi mezar taşlarından üç⁸²⁴, Konya Hoca Ahmet

⁸¹² Murat Çerkez, a.g.m., s. 338.

⁸¹³ Ömür Bakırer, a.g.e., s. 262.

⁸¹⁴ Ara Altun, *Anadolu'da Artuklu Devri Türk Mimarisinin Gelişmesi*, İstanbul, 1978, s. 1204.

⁸¹⁵ Beyhan Karamağaralı, a.g.e., ss. 55-123.

⁸¹⁶ HMC-02b.

⁸¹⁷ HMC-02a.

⁸¹⁸ Sevinç Eren, a.g.e., s. 657.

⁸¹⁹ Ömer Eroğlu, a.g.e., s. 541.

⁸²⁰ Murat Çerkez, a.g.m., s. 341.

⁸²¹ Başak Başbay, a.g.e., s. 57.

⁸²² Sevcen Karapıçak, a.g.e., ss. 132-133.

⁸²³ H. Kamil Biçici, a.g.e., s. 640.

⁸²⁴ Canan Hanoğlu, a.g.e., s. 1961.

Fakih Camii Haziresi'nde bir⁸²⁵, Samsun merkez ve kıyı şeridindeki mezar taşlarından dört örnekte kandil/şamdan motifi yer almaktadır⁸²⁶.

İncelediğimiz alanda yer alan kandil/şamdan motifleri daha ziyade Selçuklu Dönemi'ne ait mezar taşlarında görülmektedir. Mevcut örneklerimiz de Karamanoğulları dönemine ait mezar taşlarında bulunmaktadır. Bu tip örneklerin en nadide ve en fazla görüldüğü mevki Ahlat'tır.

İbrik: Su gibi sıvılarda kullanılan kulplu ve emzikli kap olarak tanımlanan, Farsça “abrüz” yani “su döken” kelimesinin⁸²⁷ Arapçalaşmış şeklidir⁸²⁸. Anadolu Hitit Kültürü'nde (MÖ.16-12. yüzyıl) ibrik “assuzeri” olarak geçer ve kelimenin kök manası olarak “iyilik” anlamına gelmektedir⁸²⁹.

Hristiyanlık inancının litürjik eserleri içerisinde yer alan ibrik, Meryem'e kuyuda müjde ve İsa'nın ilk banyosu tasvirlerinde karşımıza çıkmaktadır⁸³⁰.

Kur'an'da Vakıa Suresi'nin 18. ayetinde ibriğin çoğulu “ebârik” olarak geçer ve cennetteki Mâin pınarından şarap doldurulan kap olarak nitelendirilmektedir⁸³¹. Ayrıca Buhari'de Rikâik bahsinde Hz. Peygamber'e Kevser havuzunun kapları olup olmadığı sorulmuştur. O da ibrik kelimesini kullanarak gökteki yıldızların sayısınca altın ve gümüş ibrikleri olduğunu söylemiştir⁸³².

İbriğin, Kur'an'da adının geçmesinin yanı sıra içinde ibrikle ilişkili bazı konuların yer aldığı Kitâb-ı Siyer-i Nebî'nin Anadolu'da çok okunan kitaplardan

⁸²⁵ Mustafa Yıldırım, a.g.m., s.211.

⁸²⁶ Eyüp Nefes, **a.g.e.**, s. 191.

⁸²⁷ Mehmet Zeki Pakalın, "İbrik" mad., **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C. 2, İstanbul 1993, s. 14.

⁸²⁸ Nebi Bozkurt, Selda Ertuğrul, "İbrik" mad., **İslam Ansiklopedisi**, C. 21, 2010, s. 372.

⁸²⁹ İsmet Zeki Eyüboğlu, **Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü**, İstanbul, 1988, s. 174.

⁸³⁰ Mustafa Sacit Pekak, Durmuş Gür, "İsa'nın Doğumu", **Sanat Tarihi Dergisi**, C. 24, S. 2, 2016, s. 210.

⁸³¹ Kur'an-ı Kerim 56/18.

⁸³² Buhari, “Rikak”, s. 53.

biri olması, bu motifin halk arasında kutsallaştırılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamıştır⁸³³.

İbrik mimari eserlerde de sık sık karşılaşılan bir motiftir. Bazen dış mekânda bazen ise iç mekânda bir bezeme unsuru olarak değerlendirilmiştir. Sivil mimari örneklerinden özellikle konaklarda, iç mekânlarda kalem işi, cephelerde taş üzerine kabartma olarak ibrik tasvirleri görülür. Ayrıca şadırvan ve çeşmelerde en yaygın kullanım alanlarından⁸³⁴.

İbrik tasvirinin yaygın kullanım alanlarından biri de mezar taşlarıdır. Genellikle taş veya mermerden olan lahit ya da şahidelerin yüzeylerine yapılan ibrik motifi mezar taşlarının kitabe metinlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; Isparta Karaağaç Mahallesi Mezarlığı'ndaki genç yaşta ölen Hacı Numan Bey'e ait 1840 tarihli baş şahidesinde "... Validem ibrik-i gülden sakınırken beni " ifadesi, farklı şehirlerdeki mezar taşlarında görsel bir anlatıma dönüşmüştür⁸³⁵.

İbrik motifi sadece tek başına değil bazen de vazo fonksiyonunda da tasvir edilmiştir. İstanbul Piyale Paşa Türbesi'ndeki 17. yüzyıla tarihlenen bir lahdin yüzeyinde karşılıklı duran iki ibrik ve ibriğin içinde gül, karanfil, çiçek ve yapraklardan oluşan bir buket bulunmaktadır⁸³⁶.

İncelediğimiz alan içerisinde KC-07 katalog numaralı küfeki malzemesinden yapılmış sembolik lahdin güney cephesinde bir ibrik motifi bulunmaktadır. İbriğin karnı genişçe olup emzik kısmı uzun ve incedir. Kulplu olan bu ibrik motifi lahdin yüzeyinde tek olarak işlenmiştir. Bu mezar yapısının şahideleri ise yerinde mevcut değildir⁸³⁷.

⁸³³ Semiha Altier, "Osmanlı Sanatı'nda İbrik Tasvirleri Ve İkonografisi", **Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı**, C. 17, S. 26, 2019, s. 171.

⁸³⁴ Semiha Altier, a.g.m., s. 161-165.

⁸³⁵ Bahattin Yaman, "Isparta Karaağaç Mezarlığındaki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları", **Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S. 13, 2007, s. 76.

⁸³⁶ Yıldız Demiriz, "İstanbul'da Piyale Paşa Türbesi Ve Lahitleri Üzerine Bir Araştırma", **Vakıflar Dergisi**, S. 13, 1981, s. 397.

⁸³⁷ KC-07.

Erzincan/Kemah Beyler (Sağıroğlu) Mezarlığı'nda bir grup lahdin üzerinde ibrik motifine rastlanmaktadır⁸³⁸. Erzincan/Otlukbeli Ağamçağam Köyü Mezarlığı'nda⁸³⁹, Kahramanmaraş Keklikoluk Köyü Mezarlığı'nda ⁸⁴⁰, Adana Asrî Mezarlığı'nda⁸⁴¹, Kars ve çevresindeki mezar taşlarında⁸⁴², Rize'de bulunan Batılılaşma dönemi mezar taşları içerisinde ibrik motifi tek ya da farklı kompozisyonlar içerisinde işlenmiştir.

İnceleme alanında tek bir örnek ile karşımıza çıkan ibrik motifi her ne kadar diğer bölgelerde görülse de sayıca çok fazla değildir.

Vazo: Vazo kelimesi Türkçede odalara, bahçelere veya bina duvarları üstüne süs olarak konulan tezyini saksı, küp, kavanoz gibi kaplara denir. Vazo motifinin arka planda vermek istediği mesaj içerisinde suyun bulunduğu kap olması hasebiyle “su hayattır” anlamı çıkarılabilmektedir. Hangi dinde olursa olsun suya kutsiyet atfedilmiş ve bedenlen bir temizlenme aracı olduğu gibi günahlardan da arınma vesilesi olarak görülmüştür. Bu sebeple de vazo motifinde bir ebedi hayat ve mağfiret anlamları yüklenebilmektedir.

Türklerin Çin ile olan yakın temasları kaplı çiçek motifinin Orta Anadolu'da benimsenmesinin sebeplerinden biri olmuştur. 13-14. yüzyıllarda vazunun çiçeklik olarak kullanıldığı teyit eden minyatürler mevcuttur. 15. yüzyılda ise her alanda değişimler olmuş ve sanatta bu değişimden fazlasıyla etkilenmiştir. İnsan ve hayvan figürlerine olan hassasiyetten dolayı onun yerine bitkisel motifler işlenmiş ve çeşitlenerek yaygınlık kazanmıştır. Vazo motifini ise bu değişime öncülük eden bezemelerden biri olmuştur. 16-17. yüzyıllarına gelindiğinde ise vazo motifi sayılamayacak kadar çokluğa ulaşmıştır. 19. yüzyıldan sonra ise Avrupa'nın etkisine girilmiş ve Barok-Rokoko üslubunda o

⁸³⁸ Ahmet Ali Bayhan, "Kemah Beyler (Sağıroğlu) Mezarlığı Ve Mezar Taşları", **Uluslararası Erzincan Sempozyumu**, 2016, ss. 19-21.

⁸³⁹ İbrahim Üngör, Oktay Özgül, "Otlukbeli'nde Tarihî ve Arkeolojik Araştırmalar", **Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 17, 2016, s. 272.

⁸⁴⁰ Cavit Polat, "Kahramanmaraş Keklikoluk Köyü Mezar Taşlarının Şekil Ve Süsleme Bakımından Değerlendirilmesi", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S. 6, 2017, s. 534.

⁸⁴¹ Serap Özkan, **Geç Dönem Osmanlı Adana Mezar Taşları(18-20.yy)**, Selçuk Üniversitesi, 2007, ss. 82-83-101.

⁸⁴² Timur Sili, "Taşların Dili", **Bilgi**, S. 2, 1996, s. 226.

döneme ait C ve S kıvrımları, natüralist çiçekler ve diğer başka yeni motiflerin yanı sıra vazolar gibi motiflerde bezeme dağarcığında yoğun olarak görülmeye başlanmıştır.

19. yüzyılda vazolar motif, kâğıttan taş, mermerden çiniye geniş bir malzeme çeşitliliğinde kullanılmıştır. Simetrikli veya simetrisiz tasarlanmış vazolar ve bunlardan çıkan çiçekler tezhip ve el yazması gibi sanat dallarında çokça kullanılmıştır. Dönemin en yaygın kullanım alanlarından biri de mezar taşları süslemeleri olmuştur. Örneğin, Sultan III. Selim Camii Haziresi'nde Akif Paşa'nın kızı Hayriye Hafide Hanım'ın mezar taşındaki bezemede vazolar motif bulunmaktadır⁸⁴³. Eyüp, Karaca Ahmet, Merkez Efendi, Sümbül Efendi gibi birçok hazirede vazolar motifinin en güzel örnekleri yer almaktadır⁸⁴⁴.

İncelediğimiz alan içerisinde iki tane vazolar motifine rastlanmaktadır⁸⁴⁵. Bunlardan ilki Nesibe Hanım'a ait AKC-01b katalog numaralı ve H.1138/M.1726 tarihli mezar taşıdır. Vazolar motif, baş taşının alınlığında stilize çiçeklerin konulduğu bir formda işlenmiştir. Diğer ise, kitabe metninde doğum yaparken vefat ettiği yazan, YEC-03b katalog numaralı baş taşıdır. Mezar taşının tarihi bilinmemektedir. Çanak şeklinde bir vazoların içerisine çiçek ve yapraklardan oluşan bir buket yerleştirilmiştir. Bezeme taşın alınlık kısmında yer almaktadır.

Manisa Gördes'te 31 tane⁸⁴⁶, Trabzon'da Gülbahar Hatun Camii, Tavanlı Camii Hazireleri ve Küçük İmaret Mezarlığı'nda toplamda 10 tane⁸⁴⁷, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde 10 tane⁸⁴⁸, İstanbul Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'nde 10 tane⁸⁴⁹, Rize'de Batılılaşma dönemi mezar taşlarından 75 tane⁸⁵⁰, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'nde altı tane, Üsküdar Gülfem Hatun Camii Haziresi'nde bir tane, Üsküdar Solak Sinan Camii

⁸⁴³ Münevver Üçer, "Sultan III. Selim Camii Haziresinde Yer Alan Mezar Taşlarındaki Bezemelere Dair", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu X*, 2018, s. 366.

⁸⁴⁴ Azade Akar, "Tezyinî San'atlarımızda Vazolar Motifleri", *Vakıflar Dergisi*, C. 1, S. 8, 1969, s. 270.

⁸⁴⁵ AKC-01b, YEC-03b.

⁸⁴⁶ H. Kamil Biçici, *a.g.e.*, s. 792.

⁸⁴⁷ Sevinç Eren, *a.g.e.*, s. 658.

⁸⁴⁸ Burcu Doğan, *a.g.e.*, s. 851.

⁸⁴⁹ Süleyman Güven, *a.g.e.*, s. 203.

⁸⁵⁰ Canan Hanoğlu, *a.g.e.*, s. 1957.

Haziresi'nde bir tane, Üsküdar Sinan Paşa Camii Haziresi'nde bir tane, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'nde bir tane, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'nde üç tane⁸⁵¹ özellikle 18-19. yüzyıllarına tarihlendirilen- vazo motifli mezar taşları bulunmaktadır.

İncelediğimiz alanda iki örneği olan vazo motifi diğer bölgelerde daha fazla görülmektedir. Özellikle 18-19. yüzyıl mezar taşlarının alınlık bölümlerinde karşılaşılan bir motiftir. Motif genelde mermer malzemeye ince bir işçilikle işlenmesi gerektiğinden dolayı maliyet gerektireceği için Karaman'da fazla tercih edilmemiş olabileceği düşünülmektedir.

Kurdele: Kurdele motifi, resim, tezhip gibi sanat alanlarında özellikle 18-19. yüzyıldan sonra sıklıkla karşılaştığımız bir motiftir. Bu bağlamda mezar taşlarında da karşılaşılan kurdele motifi genelde çiçek buketlerini tutturma amaçlı fiyonk şeklinde form edilmiştir. Çiçek/buket motiflerinin mezar taşlarında arttığı 18-19. yüzyıllarda kurdele motifi de artmış durumdadır.

İncelediğimiz alan içerisinde iki tane kurdele motifi bulunan mezar taşı bulunmaktadır⁸⁵². PAC-29a katalog numaralı mezar yapısında kıvrım bir dal motifinin fiyonk şeklinde kurdele ile tutturulduğu görülmektedir. Mezar taşının tarihi ise bilinmemektedir. Diğer bir örnek ise KC-01b katalog numaralı H.1263/M.1847 tarihli mezar taşının tepelik kısmında stilize bir buketin dallarından fiyonk şeklinde tutturulan kurdele motifi yer almaktadır.

Trabzon'da Gülbahar Hatun Camii, Tavanlı Camii Hazireleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'nda 23⁸⁵³, Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'nde üç⁸⁵⁴, Üsküdar Mehmet Paşa Camii Haziresi'nde üç, Üsküdar Gülfem Hatun Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Solak Sinan Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'nde iki, Üsküdar Ayazma Camii Haziresi'nde iki, Üsküdar Tevaşi

⁸⁵¹ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 361.

⁸⁵² PAC-29a, KC-01b.

⁸⁵³ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 659.

⁸⁵⁴ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 205.

Hasan Ağa Camii Haziyesi'nde bir tane⁸⁵⁵ kurdele motifli mezar taşı bulunmaktadır. Bu mezar taşlarının tarihi ise 18-19. yüzyıl aralığındadır.

İncelediğimiz alandaki örnekler ile diğer bölgelerden verilen örnekler karşılaştırıldığında kurdele, mezar taşının alınlık bölümündeki stilize çiçek ya da yaprakları bağlamak için işlenmiş bir motiftir. 18. ve 19. yüzyılda çiçek-buket gibi motiflere sıkça rastlanılmaktadır. Bundan dolayıdır ki fiyonk şeklindeki kurdelelere de bu oranda karşılaşılmaktadır.

6.5.4. Mimari Elemanlar

Mimari elemanlar azı dönemlerde sıklıkla bazı dönemlerde ise daha seyrek bir şekilde mezar taşlarında görülmektedir. İncelediğimiz alanda 15 mezar taşı iki alt başlık içerisinde detaylı bir şekilde incelenecektir.

Sütunçe/Zar Başlık: Mezar taşlarında karşılaştığımız süsleme unsurları doğadan, geometriden, günlük kullanım eşyalarından olduğu gibi Bursa, İznik erken dönem yerleşkelerinde ve Konya, Karaman, İstanbul gibi bazı illerimizde yoğun olarak rastladığımız mimari elemanlardan olan sütunçelerle de karşılaşılmaktadır. Bu sütunçeler zar başlıklı olabildiği gibi sade bırakılanlar da mevcuttur. Sütunçenin burma, zikzak ve balıksırtı şeklinde işlenmiş şekilleri bulunmaktadır.

Mezar taşlarındaki sütunçeler doğrudan doğruya fonksiyonel bir görev üstlenmemektedirler. Sütunçenin mezar taşıdaki kullanım amacı ise sembolik ve tezyini sebeplerdir. Tezyini boyutu dikey unsurların yüzeylerinin yivlerle hareketlendirilmesidir. Sembolik boyut olarak bakıldığında ise sütun ya da sütunçe, mekânlar arasındaki ilişkiyi temin eden unsurlardandır. Yani, bu dünyadan öte dünyaya geçişin kapısına işaret edilerek simgeleştirilmiştir⁸⁵⁶.

⁸⁵⁵ Sahure Yariş, **a.g.e.**, s. 361.

⁸⁵⁶ Ahmet Çaycı, Bayram Ürekli, "Dediği Sultan Haziyesi Mezar Taşları", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 10, 2003, ss. 382-383.

İncelediğimiz alan içerisinde 12 tane sütunçe motifinin uygulandığı mezar taşına rastlanılmaktadır⁸⁵⁷. Bu 12 sütunçeliden yedi tanesi burmalı⁸⁵⁸, üç tanesi zikzak⁸⁵⁹, iki tanesi ise bezemesizdir⁸⁶⁰. 12 mezar taşından 3'ünün tarihi bellidir. En erken tarihlisi H.770/M.1369 AKC-11a katalog numaralı mezar taşıdır. En geç tarihlisi ise H.860/M.1456 HMC-02b katalog numaralı mezar taşıdır. Tarihi belli olan diğer mezar taşı ise HMC-01b katalog numaralı H.855/M.1451 tarihli taştır. Ayrıca 10 tane mezar taşında yer alan sütunçeler zar başlıkla sonlanmaktadır⁸⁶¹.

Sütunçe ve zar başlıklar Konya'da Selçuklu ve Karamanoğlu devrinde yapılan çoğu mezar taşında görülmektedir. Hoca Ahmet Fakih Haziresi'ndeki beylikler dönemi mezar taşlarında da aynı unsurlar görülmektedir⁸⁶². Trabzon Sülüklü Mezarlığı'nda sekiz⁸⁶³, Giresun sahil şeridinde Osmanlı dönemi mezar taşlarında dört⁸⁶⁴, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'nde yedi⁸⁶⁵, Konya Akşehir Taş Eserler Müzesi'nde Beylikler ve Osmanlı Dönemi mezar taşlarından 36⁸⁶⁶, İstanbul Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Haziresi'nde altı⁸⁶⁷, Konya Ilgın'da Dediği Sultan Türbesi ve Haziresi'nde üç⁸⁶⁸, Üsküdar Tevaşi Hasan Ağa Camii Haziresi'nde üç, Üsküdar Rum Mehmet Paşa Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Solak Sinan Camii Haziresi'nde bir, Üsküdar Çingene Fırını Camii Haziresi'nde iki, Üsküdar Mirahur (İmrahor) Camii Haziresi'nde dört⁸⁶⁹, Trabzon Gülbahar Hatun Camii Haziresi'nde dört, Trabzon Tavanlı Camii Haziresi'nde dokuz, Trabzon Küçük İmarek Mezarlığı'nda dokuz⁸⁷⁰, Konya Akşehir Nasreddin Hoca Mezarlığı'nda 18⁸⁷¹, Konya Hoca Ahmet Fakih Camii

⁸⁵⁷ AKC-11ba, HMC-01ba, HMC-02ba, KC-32a, KM-15b, KM-16b, YEC-02b, YEC-07b, YEC-11b.

⁸⁵⁸ AKC-11ba, HMC-11ba, KM-05, KM-15b, KM-16b

⁸⁵⁹ HMC-02ba, YEC-11b.

⁸⁶⁰ YEC-07b, KC-32a.

⁸⁶¹ AKC-11b, HMC-01ba, HMC-02ba, KC-32a, YEC-11b, KM-15b, KM-16Bb YEC-11b.

⁸⁶² Hacer Kara, Şerife Danişık, **a.g.e.**, s. 479.

⁸⁶³ Kader Yer, **a.g.e.**, s. 214.

⁸⁶⁴ Gazanfer İltar, **a.g.e.**, s. 387.

⁸⁶⁵ Burcu Doğan, **a.g.e.**, s. 852.

⁸⁶⁶ Sevcen Karapıçak, **a.g.e.**, s. 133.

⁸⁶⁷ Süleyman Güven, **a.g.e.**, s. 204.

⁸⁶⁸ Ahmet Çaycı, Bayram Ürekli, a.g.m., s. 382.

⁸⁶⁹ Sahure Yariş, **a.g.e.** s. 365.

⁸⁷⁰ Sevinç Eren, **a.g.e.**, s. 660.

⁸⁷¹ Başak Başbay, **a.g.e.**, s. 56.

Haziresi'nde 14⁸⁷² İstanbul Karacaahmet Mezarlığı 22 Numaralı Adada 15⁸⁷³ tane sütunçe/zar başlık motiflerine rastlanılmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisindeki tarihi bilinen mezar taşları ile yukarıda başka bölgelerden verilen örneklerin tarih aralığı yaklaşık olarak 12-13. yüzyıldır. Konya ve civarı bölgelerinde yoğunlaşan benzer örneklerle, coğrafi yakınlık ve yaklaşık dönemlerde yapılan mezar taşları açısından bakıldığında Karaman ilinde de sıkça karşılaşılan bir motif olması bu durumun sonucu olmuştur.

Mihrabiye: Mihrap, Arapça'da, "saray, sarayın harem kısmı veya hükümdarın tahtının bulunduğu bölüm, Hristiyan azizlerinin heykel hücresi, çardak, oda, köşk, yüksekçe yer, meclisin baş tarafı, en şerefli kısım" gibi anlamları bulunmaktadır⁸⁷⁴.

Hem biçimsel özelliği hem de üzerindeki süslemeleriyle sonsuzluğu çağrıştıran mihraplar, önünde ibadete yönelen sınırlı, geçici ve sonlu varlığı yani insanoğlunu Sonsuz Varlığa davet eden kapı misalidir. Mihraplar sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda ruhsal olarak da yönelilen istikametlerdir. Mihraplar aynı zamanda namaz kıldırarak için cemaate imamlık yapan Hz. Peygamber'in yüzünü döndüğü O'nun hatırasını taşıyan bir mekândır⁸⁷⁵. Mihrapta ilk defa namaz kıldırmanın Hz. Muhammed olması sebebiyle mihrap, Hz. Muhammed'in mekânı olarak sembolleşmiştir. İşte bu sebepten olmalıdır ki mihrap, camilerin en önemli mekânları arasındaki yerini almıştır⁸⁷⁶.

Mezar taşlarında işlenen mihrap motifine nadir de olsa rastlanılmaktadır. Mihrap motifinin mezar taşlarına kattığı muhtemel anlamlar arasında mezar yapılarını da bir ibadet mekânı gibi algılayarak, mevtaya dua bağışlayacakların yön tayinine yardımcı olma düşüncesi, mevtanın yolunu aydınlatıcı bir unsur ya

⁸⁷² Mustafa Yıldırım, a.g.m., ss. 209-218.

⁸⁷³ Saliha Bozer Bayraktar, a.g.e., s. 865.

⁸⁷⁴ Tuğba Erzincan, "Mihrap" mad., TDV **İslam Ansiklopedisi**, C. 30, 2005, ss. 30-37.

⁸⁷⁵ Gülay Apa Kurtişoğlu, "Dini Mekanlarda Fonksiyonel Estetik Ögeler", **VI. Dini Yayınlar Kongresi, İslam, Sanat ve Estetik**, 2014, ss. 399-400.

⁸⁷⁶ Ahmet Çaycı, **İslam Mimarisinde Anlam ve Sembol**, Palet Yayınları, Konya, 2017, s. 146.

da iki dünya arasındaki geçiş noktası anlatmak adına yapılmış olma ihtimalleri bulunmaktadır⁸⁷⁷.

İncelediğimiz alan içerisinde YEC-07b katalog numaralı mezar taşında mihrap motifi yer almaktadır⁸⁷⁸. Burada mihrabın içerisine kitabe metni yerleştirilmiştir. Kitabeden de anlaşılacağı üzere mevta kurra hafızdır. KC-04 ile KC-15 mezar yapılarının sembolik lahitlerinin ayak tarafında sade bir mihrap motifi bulunmaktadır⁸⁷⁹. Bu mezar yapılarının hiçbirinin tarihi bilinmemektedir.

Mihraplı mezar taşlarının en süslemeli örnekleri Tokat ve Sivas illerinde rastlanılmaktadır. Konya’da bulunan mihraplı mezar taşları ise daha sadedir⁸⁸⁰. Konya Mevlâna Müzesi’nde yer alan Mahmud Dede b. Üveys Dede’nin mihrabiyeli mezar taşı, Sivas Müzesi’ndeki iki tane mihrabiyeli mezar taşı, Tokat Müzesi’ndeki iki tane mihrabiyeli mezar taşı, Tokat Taş Eserler Müzesi’ndeki bir mezar taşı ve Rize Müzesi’nde bir, Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi’nde bir, Edirne Müzesi’nde bir, Van Gevaş’ta bir örnekte mihrabiyeli mezar taşı bulunmaktadır. Ayrıca Ahlat’ta mihrabiyeli mezar taşlarına çokça rastlanılmaktadır⁸⁸¹.

6.6. Mezar Taşlarında Yazı İçerikleri

Mezar taşları çoğunlukla benzer özelliklere sahiptir. İçerik olarak benzer öğeleri bulunan mezar taşlarını ortak başlıklar altında incelemek üzere Friedrich Kraelitz ve Erich Prokosch belge terminolojisinden yararlanarak başlıklar oluşturmuşlardır. Bu başlıklar ise yakarış, dua, kimlik, dua isteme ve tarihtir. Ancak ölen hakkında kişisel bilgilerin verilmesi nedeniyle mezar taşları zorunlu olarak kendilerine özgü öğeler de taşımaktadır⁸⁸².

⁸⁷⁷ Ahmet Çaycı, Bayram Ürekli, a.g.m., s. 380.

⁸⁷⁸ YEC-07b.

⁸⁷⁹ KC-04, KC-15.

⁸⁸⁰ Ahmet Çaycı, Bayram Ürekli, a.g.m., s. 381.

⁸⁸¹ Beyhan Karamağaralı, a.g.e., ss. 55-56-58-61-63-100-115-183-242.

⁸⁸² Hans Peter Lagueur, a.g.e., s. 80.

Yapılan incelemeler neticesinde bu başlıklar çoğaltılarak mezar taşlarında daha detaylı incelemeye gidilmiştir. H. Çal'ın Bolu Göynük çalışmasına yukarıdaki beş temel başlığa ilaveten, başlangıç ifadesi (serlevha), insanlara uyarı, sülale adı, tanrıdan istek, ölenin adı, insanlardan istek, tarih başlıkları eklenmiştir⁸⁸³.

İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarının yazı içerikleri yukarıda ortaya konulan başlıklar altında incelemeye alınmıştır.

6.6.1. Başlangıç İfadeleri (Serlevha)

Mezar taşlarının baş kısmı olan serlevha bölümüne çoğunlukla Allah'ın isim ve sıfatlarının yer aldığı Allah'ın gücüne, merhametine ve bağışlamasına nispet edilen ifadeler yer almaktadır. Bunların yanı sıra kelime-i tevhit ya da ölüm senesi ile de başlayan mezar taşları bulunmaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde 64 tane başlangıç ifadesi bulunan mezar taşı vardır⁸⁸⁴. Bunlar içerisinde çoğunluğu oluşturan ise Allah isminin kastedildiği “O” manasına gelen **Hû** zamiridir. Mezar taşlarında başlangıç ifadesi olarak çokça tercih edilen bu zamir mimariden kitap sanatlarına kadar sanatın birçok yerinde kullanılmaktadır. İncelenen mezar taşlarından dokuzu **Hû** zamiriyle başlamaktadır⁸⁸⁵. Daha sonrasında ise “O Sonsuz’dur” anlamına karşılık gelen **Hüve’l Bâkî** ifadesiyle başlayan on mezar taşı bulunmaktadır⁸⁸⁶. Yine Allah'ın sıfatlarıyla başlayan “O (Allah) diri ve sonsuzdur” manasına gelen **Hüve’l Hayyü’l Bâkî** ifadesiyle başlayan dört mezar taşı⁸⁸⁷, “Rahmet Edilmiş” anlamına gelen ve vefat edenler için kullanılan en yaygın sıfatlardan biri olan **el-Merhûm**

⁸⁸³ Halit Çal, a.g.m., ss. 311-322.

⁸⁸⁴ AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-06-1b, AKC-07b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-18b, AKC-22b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-30b, AKC-33b, AKC-34b, HMC-02b, HMC-05b, HMC-06b, KC-01b, KC-05b, KC-0b9, KC-10b, KC-11b, KC-12b, KC-18b, KC-20b, KC-23b, KC-24b, KC-25-1b, KC-25-2b, KC-26b, KC-30b, KC-32b, KC-34b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-41b, KC-43b, KM-05b, KM-10b, KM-12b, PAC-01b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-15b, PAC-17b, PAC-21b, PAC-22b, PAC-23b, PAC-24-1b, PAC-24-2b, PAC-25b, PAC-26b, PAC-27b, PAC-30b, YEC-08b, YEC-09b, YEC-12b.

⁸⁸⁵ AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-10b, AKC-30b, AKC-33b, AKC-34b, KC-35b, KC-36b, KC-37b.

⁸⁸⁶ AKC-27, KC-01, KC-05, KC-12, PAC-17, PAC-22, PAC-24-1b, PAC-24-2b, PAC-26, YEC-08.

⁸⁸⁷ AKC-07b, AKC-29b, KC-25b, KM-10b.

ifadesiyle başlayan dört mezar taşı bulunmaktadır⁸⁸⁸. Yine el-merhûm ifadesi kadar yaygın kullanılan, iki sıfatın yan yana yer aldığı *el-Merhûm el-Mağfûr* ifadesinden bir tane⁸⁸⁹, Allah'ın affediciliğine nispet edilen “Çok Bağışlayan” anlamında *Yâ Ğafûr* sıfatıyla başlayan bir mezar taşı bulunmaktadır.⁸⁹⁰, “O Bağışlayandır” anlamına gelen *Hüve'l Ğafûr* ifadesinden iki tane bulunmaktadır⁸⁹¹.

Ayrıca bir serzeniş ifadesi olarak mezar taşlarına yazılan *Ah Mine'l Mevt* ibaresinden sekiz⁸⁹² mezar taşında ve çok yaygın olmayan “Ölümün Ölümü” manasında *el-Mevtü'l Mevt* ibaresiyle başlayan bir tane mezar taşı mevcuttur⁸⁹³.

Genelde mezar taşlarında ölüm tarihi kitabenin sonunda yer alırken bazı mezar taşlarında başlangıç ifadesinin bulunduğu serlevha bölümünde yer almaktadır. İncelediğimiz mezar taşları içerisinde 21 tane mezar taşı ölüm tarihi ile başlamaktadır⁸⁹⁴. Bunlardan sadece iksinde “*Fatiha*” ile “*Sene*” serlevha içerisinde birlikte yer almaktadırlar⁸⁹⁵. Sadece “*Fatiha*” kelimesi ile başlayan iki tane mezar taşı bulunmaktadır⁸⁹⁶.

Ayrıca “*Kelime-i Tevhit*” yani “Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın elçisidir” cümlesi ile başlayan toplamda 20 tane mezar taşı bulunmaktadır⁸⁹⁷.

⁸⁸⁸ AKC-15b, AKC-28b, HMC-05b, KC-41b.

⁸⁸⁹ HMC-02b.

⁸⁹⁰ YEC-09b.

⁸⁹¹ KC-11b, KC-25-2b.

⁸⁹² AKC-06b, KC-10b, KC-26b, KC-34b, KM-05b, PAC-15b, PAC-21b, PAC-25b.

⁸⁹³ KC-12b.

⁸⁹⁴ AKC-12b, AKC-19b, AKC-26b, HMC-03b, HMC-04b, KC-02b, KC-03b, KC-17b, KC-29b, KM-09b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-21b, YEC-01b, YEC-09b, YEC-10b, YEC-12b.

⁸⁹⁵ YEC-12b, AKC-26b.

⁸⁹⁶ AKC-08b, KC-43b.

⁸⁹⁷ AKC-09b, AKC-14b, AKC-16b, AKC-18b, AKC-22b, AKC-25b, HMC-06b, KC-09b, KC-18b, KC-20b, KC-23b, KC-24b, KC-30b, KC-32b, PAC-01b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-23b, PAC-27b, PAC-30b.

6.6.2. Durum Bildirme

Mezar taşlarında mevtanın kaç yaşlarında vefat ettiği ya da vefat sebepleri gibi ölmeden önceki durumunu belirten kısımlar durum bildirme bölümleridir. Osmanlı dönemi mezar taşlarında karşılaşılabileceğimiz kalıp cümleler incelediğimiz alan içerisinde de mevcuttur. Kataloğumuza giren mezar taşları içerisinde 13 örnekte mevtanın durumu ya da neden öldüğü ile ilgili bilgiler yer almaktadır⁸⁹⁸.

Tıfilken tükendi virane ider bunun hikmeti

*Gamzesinde Hediye Kadın sana verir cenneti.*⁸⁹⁹

Yukarıdaki kitabe metninde **tıfilken** kelimesi ile mevtanın küçük yaşlarda vefat ettiği belirtilmektedir.

Vaz-ı haml ile gidüp ukbaya

Hem garibine olarak pas paye

İrci'ı emrine sen erişüp

*Buyurdu Gani Mevla'ya.*⁹⁰⁰

Kitabe metninde geçen **vaz-ı haml** kelimesi ile mevtanın doğum esnasında vefat ettiğini anlıyoruz.

Mezar taşlarında sıkça karşılaşılan tanımlarından biri de kişinin genç yaşta vefat ettiğini anlatmak adına kullanılan kelimelerdir. Bazı tanımlamalar sıklıkla kullanılırken bazıları ise daha az sayıda bulunmaktadır. İncelediğimiz alan içerisinde en çok karşılaşılan **gonca** kelimesi olmuştur. Kitabelerde altı yerde

⁸⁹⁸ HMC-01b, HMC-08b, YEC-03b, YEC-04b, AKC-03b, AKC-04b, AKC-05b, PAC-15b, PAC-19b, PAC-20b, KC-25b, KC-26b, KC-29b.

⁸⁹⁹ HMC-08b.

⁹⁰⁰ YEC-03b.

gonca kelimesi geçmektedir⁹⁰¹. Üç mezar taşında **nevcivanım**⁹⁰², bir yerde **gençlik**⁹⁰³, bir yerde **genç ve civan** kelimeleri yan yana⁹⁰⁴ ve bir yerde de **güzel yüzlü câvidan** kelimesi geçmektedir⁹⁰⁵. Bu kelimeler ile mevtanın genç yaşta vefat ettiğini belirtilmek adına kullanılan kelimelerdir.

Anın bu dâra rihlette

Bu yazdı gelişin gittin açtı bir gonca tevellüd-i ziynete

Heder-i hasretle kaldılar pederi mader fırkatte

*..... seyr olsun kıyamette*⁹⁰⁶.

Taze bir gül-i gonca idüm ârız oldu bir illet

*Olmadı bir çare-i aslı akıbet geldi ecel*⁹⁰⁷.

Evlad-ı Hazret-i Mevlana'dan

Huri misali gonca iken ârız oldu

Olmadı derdine çare-i akıbet geldi ecel

*Kalmadı nâm-ı nişânı böyledir takdir Rab*⁹⁰⁸.

⁹⁰¹ AKC-03b, AKC-04b, AKC-06b, KC-25b, PAC-15b, YEC-04b.

⁹⁰² KC-29b, PAC-20b, YEC-10b.

⁹⁰³ PAC-19b.

⁹⁰⁴ KC-26b.

⁹⁰⁵ HMC-01b.

⁹⁰⁶ YEC-04b.

⁹⁰⁷ AKC-03b.

⁹⁰⁸ AKC-04b.

Ey felek bağı fenâyı bana zindan eyledin
Soldurup bu gonca cismin tâ ki hazan eyledin
Çok muradım var idi amma gitdi Yâ Rab gençliğim
Zevk-i dünyamı bana gençliğimde hicran eyledin⁹⁰⁹.

Bir gül-i gonca iken ah açılmadan soldum
Bağı cihanı terk idüp cennet-i âlâyı buldum
İftirakımla valideynim giryan oldular amma⁹¹⁰.

Bir gonca-i ziban iken geldi ol zalim ecel
Dökdü berk-i ömrünü manende bad-ı hazan
İrmedi bağı cihanda meyve-i matlubuna
Bir acaibi illet ile gül gibi soldum heman⁹¹¹.

Nevcivanım ucdî cennet bağına
Âhı kaldı valideynin yanına⁹¹².

⁹⁰⁹ AKC-06b.

⁹¹⁰ PAC-15b.

⁹¹¹ KC-25b.

⁹¹² PAC-20b.

Nevcivanım ucdü cennet bağına

*Âhı kaldı validesinin canına*⁹¹³.

Nev-civân uçdı cennet bâğına

*Âh kıldı vâlideynin firâkına*⁹¹⁴

Bu gençlikte sefer kıldın bekaya

*Sakın aldanma dünya sefaya*⁹¹⁵.

Genç iken göçtü cihandan böyle bir halik'ul halim

Dilerim kabrini pür nur eyleye Rabb'ül Kerim

Yirmi beş yaşına ermişken bu civan

*Davet etti kendisi ferd'ül Hakim*⁹¹⁶.

Eğer dünya vefakâr olsaydı O sabırlı güzel yüzlü câvidan

*Vefat etmezdi*⁹¹⁷.

⁹¹³ KC-29b.

⁹¹⁴ YEC-10b.

⁹¹⁵ PAC-19b.

⁹¹⁶ KC-26b.

⁹¹⁷ HMC-01b.

6.6.3. İnsanlara Uyarı

Mezar taşı kitabesinde sanki vefat eden kişi tarafından söylenmiş gibi yazılan ve içeriğinde geride kalan insanlara uyarıcı cümleleri olan mezar taşı kitabeleri bulunmaktadır. İncelediğimiz mezar taşları içerisinde bu içerikte iki örnek bulunmaktadır⁹¹⁸. Mezar taşında “Nice devletler fethetsen de boş, sonunda ecel seni bulur” manasında insanlara bu konuda tedbirli ve temkinli olunması gerektiği ifade edilmektedir.

Akıbet câmı felek sundu ecel peymanesi

Nûş idüb ... bitirmedi bu caiz-i devlete

Kişveri mülki cihangir olsa da alemde boş

*Akıbet dam-ı ecel virse gerek bu hayrete*⁹¹⁹.

İkinci mezar taşında ise dünyanın vefalı olmadığına yani gelip geçici olduğuna dikkat çekilerek dolaylı olarak da olsa insanların dünyaya çok bel bağlamaması gerektiği anlatılmaktadır.

Eğer dünyâ vefâkardı necâ sabır cemal Muhammed câvidânî

Tüviffiye el-merhûm el-mağfûr

*Es-saîd eş-şehîd ilâ rahmetillâh*⁹²⁰.

6.6.4. Sebep Bildirme:

Mezar taşı kitabelerinde mevtanın hangi durumda ve hangi sebepten ötürü vefat ettiğini bildiren yani ecel sebebini açıklayan mezar taşları bulunmaktadır. İncelediğimiz eserler içerisinde bu tür mezar taşlarından bir tane

⁹¹⁸ PAC-21b, HMC-01b.

⁹¹⁹ PAC-21b.

⁹²⁰ HMC-01b.

bulunmaktadır⁹²¹. Bu mezar taşında mevtanın **acaip illet** diye belirttiği fakat sebebi tam olarak bilinmeyen bir hastalıktan öldüğü ifade edilmektedir.

İrmedi bağ-ı cihanda meyve-i matlubuna

Bir acaip illet ile gül gibi soldum hemân.

6.6.5. İnsanlardan İstek

Mezar taşlarının kitabe metinlerinde mevtanın insanlardan isteği olan cümlelerin bulunduğu bölümler yer almaktadır. İncelediğimiz mezar taşları içerisinde altı mezar taşı kitabesinde insanlardan istek cümleleri bulunmaktadır⁹²². Bu örneklerin genelinde kabrine gelen kimselerden dua ve Fatiha okumaları istenmektedir. İlk örneğimizde ise farklı olarak mevta, Larendede halkının onun vefatına üzülmemelerini istemektedir.

Benim kabrimi ziyaret eden ihvan

*İdesin ruhuma bir Fatiha*⁹²³.

*..... oku bir Fatiha ihsan eyle ruh-ı ahtere...*⁹²⁴.

*..... ah itmesün Larendede halkı fevtine anın*⁹²⁵.

Beni ziyaret eden ihvan

*Eyleye ruhuma Fatiha-i ihsan*⁹²⁶.

⁹²¹ PAC-25b.

⁹²² AKC-02b, HMC-03b, KC-38b, PAC-05b, PAC-14b, YEC-09b.

⁹²³ YEC-09b.

⁹²⁴ AKC-02b.

⁹²⁵ HMC-03b.

⁹²⁶ KC-38b.

Ziyaretten duadır murad

*Fatiha ile kılasın ruhumu şâd*⁹²⁷.

Gafil geçme nazar kıl bu garibin kalbine

*Muntazarım bir Fatiha ihsanına*⁹²⁸.

Gelüp kabrimi ziyâret eden ihvân

*İde rûhuma bir Fati(ha) (ihsan)*⁹²⁹

6.6.6. Allah'tan İstek

Mezar taşlarında bazen mevtanın Allah'tan olan isteği bazen ise mevtanın yakınından mevta için Allah'tan isteği olan cümleler yer almaktadır. Genelde bunlar Allah'tan bağışlanma ya da cennete girme istekleri olan cümlelerdir. İncelediğimiz eserler içerisinde buna 15 örnek mevcuttur⁹³⁰.

.....

Makamını cennet eylesin ol Hüdayı lemyezel

Peder mâder razılar Halıkın fermanına

*Sen şefi'ı buyursun da mahşer-i kübraya gel*⁹³¹.

⁹²⁷ PAC-05b.

⁹²⁸ PAC-14b.

⁹²⁹ PAC-09b.

⁹³⁰ AKC-04b, AKC-24b, AKC-29b, AKC-31b, AKC-42, HMC-03b, HMC-04b, HMC-09b, KC-37b, KM-09b, KM-11b, PAC-12b, PAC-22b, YEC-08b, YEC-09b.

⁹³¹ AKC-04b.

Yâ Ğafur

Sene 1305

*Beni kıl mağfiret Ey Rabbi Yezdan*⁹³².

Enbiyanın evliyanın hürmetine Yâ Kerim

*Mağfiret kıl bu garibe Yâ Gani*⁹³³.

Kıl şefaati Yâ Muhammed kılma mahrum ahireti

*Şefaati kıl ehl-i kebairi min ümmeti*⁹³⁴.

Bi şefaati virin feğfirlenâ

*İrhamna hürmetiyeün meded hemin*⁹³⁵.

Yâ ilâhi kıl inâyet kabrimi dâr eyleme

*Köşkümü hasretinle nâr eyleme*⁹³⁶.

⁹³² YEC-09b.

⁹³³ AKC-24b.

⁹³⁴ AKC-29b.

⁹³⁵ AKC-31b.

⁹³⁶ AKC-42a.

Garik-i rahmet eylesün makamın itsün cennet

..... Sure-i Furkan ve Hakk Sure-i Yasin

Hakk Sure-i Muhammed sana eylesün rahmet⁹³⁷.

Beni kıl masivayı cennet Rabbi Yezdân⁹³⁸.

Fenadan bekaya eyledi

Rihlet mevlam sana versün

Ravzayı cennet⁹³⁹.

Rihlet etti bin iki yüz doksan beşte

Etsin makamını Mevlâ cennette⁹⁴⁰.

Murada ermedim dünyada hemân

Cennetde vere muradım Hâligur Rahman⁹⁴¹.

⁹³⁷ HMC-03b.

⁹³⁸ HMC-04b.

⁹³⁹ HMC-09b.

⁹⁴⁰ KC-37b.

⁹⁴¹ KM-09b.

İdem bir anda

Mahv olup

Solarsa vücudum bir anda

Yeter ki meskenim cennet olsun ukbada⁹⁴².

Rızasını istedi Mevlanın

Desünler sana hoş geldin⁹⁴³.

Çün ecel geldi âna olmaz eman

Cürmümü afveyle Yâ Rabbe'l Mennân

Mağfiret kıl olmasın hali yemân

Mashar-ı nur-ı şefaât kıl her zaman⁹⁴⁴.

Hüve'l Baki

Enbiyanın evliyanın hürmetine Yâ Kerim

Günahımı afv edesin Yâ Rahim...⁹⁴⁵.

⁹⁴² KM-11b.

⁹⁴³ PAC-12b.

⁹⁴⁴ PAC-22b.

⁹⁴⁵ YEC-08b.

Benî kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdân

*Bi-hakk-ı arş-ı a'zam Nûr'ı-Kur'ân*⁹⁴⁶

6.6.7. Meslek-Ünvan

Mezar taşları kitabelerinde dikkat çekici ve araştırmalarda ufuk açıcı olan kelimeler meslek adlarının geçtiği cümlelerdir. Burada o dönemin meslekleri, varsa o mesleğin kullandığı başlık türü, o mesleğin yaygınlığı gibi birçok istatistiksel bilgiler edinilmektedir.

İncelediğimiz mezar taşlarında çeşitli meslek grupları geçmektedir. Bu mesleklerin bazıları mevtanın iken bazıları da eş, baba gibi birinci dereceden yakınların mesleğidir. Bahsedilen mezar taşları içerisinde en yaygın meslek olarak *müftü* geçmektedir⁹⁴⁷. Daha sonrasında ise *hâkim*⁹⁴⁸, *müderris*⁹⁴⁹, *helvacı*⁹⁵⁰, *sıbyan muallimi*⁹⁵¹, *telgraf müdürü*⁹⁵², *miralay*⁹⁵³, *mutasarrıf*⁹⁵⁴, *türbetü'd dâr*⁹⁵⁵ gibi meslek grupları bulunmaktadır.

Mezar sahibinin akrabalarına ilişkin meslek bilgileri ise şöyledir:

Müftü (KC-05b/Baba, KC-26ba/Dede, KC-33b/Baba, PAC-11b/Eş), Hâkim (KC-13b/Baba), Kuyumcu (AKC-08b/Eş, AKC-26b/Baba), Telgraf Müdürü (AKC-31b/Baba, AKC-10b/Eş), Mataracı (KC-01b/Baba), Müpdeî-i Umumi Muavini (AKC-01b/Eş), Yüzbaşı (AKC-06-1b/Baba).

⁹⁴⁶ PAC-09b.

⁹⁴⁷ PAC-18b, KM-10b, KC-37b.

⁹⁴⁸ KC-39b.

⁹⁴⁹ PAC-04b, KC-25b.

⁹⁵⁰ HMC-04b.

⁹⁵¹ HMC-06b, AKC-29b.

⁹⁵² AKC-30b.

⁹⁵³ AKC-27b.

⁹⁵⁴ KC-05b.

⁹⁵⁵ AKC-14b.

6.6.8. Sülale Adları

Soyadı kanunundan önce kişiler sülale isimleriyle daha rahat tanınıyorlardı. İncelediğimiz mezar taşları içerisinde en dikkat çeken sülale ismi ***Sülale-i Tahire***'dir⁹⁵⁶. Sülale-i Tahire, Mevlana'nın soyundan gelenlere verilen bir addır. Aktekke Camii Haziresi'nde bu sülaleden iki kişi bulunmaktadır. En yaygın sülale ismi ise Kethane Camii Haziresi'nde bulunan ***Hâdimi-zâde***'dir. Bu sülaleden toplamda sekiz mezar taşı mevcuttur⁹⁵⁷. Ayrıca bir tane ***Kamış-zâde***⁹⁵⁸, bir tane ***Küçük-zâde***⁹⁵⁹, iki tane ***Araplı-zâde***⁹⁶⁰, bir tane ***Veli-zâde***⁹⁶¹, bir tane ***Duman-zâde***⁹⁶², bir tane ***Kuyumcu-zâde***⁹⁶³, bir tane ***Bi Gözübüyük-zâde***⁹⁶⁴, bir tane ***Müftü-zâde***⁹⁶⁵, bir tane ***Müderriş-zâde***⁹⁶⁶, bir tane ***Eş'ari-zâde***⁹⁶⁷, bir tane ***Kadı Bey-zâde***⁹⁶⁸, bir tane ***Ağa Baba-zâde***⁹⁶⁹, bir tane ***Hacı Yusuf-zâde***⁹⁷⁰, bir tane ***Çelebi-zâde***⁹⁷¹, iki tane ***Hacı Ömer Ağa-zâde***⁹⁷² ve bir tane de ***Hacı İsa Ağa-zâde***⁹⁷³ sülalesinden bulunmaktadır.

6.6.9. İsim, Unvan ve Lakaplar

İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarında 93 tane isim belirlenmiştir. Bunlardan 58 tanesinde erkek, 35 tanesinde ise kadın ismi okunmaktadır. Mezar taşlarının kitabesinde geçen çeşitli unvan ve lakaplar da bulunmaktadır. İsim, unvan ve lakaplar değerlendirilirken mezar sahibinin ismi dikkate alınmış, anne, baba, eş ve dede gibi yakınlarının isimleri dikkate

⁹⁵⁶ AKC-08b, AKC-26b.

⁹⁵⁷ KC-05b, KC-11b, KC-25-1b, KC-26b, KC-33b, KC-34b, KC-37b, KC-41b.

⁹⁵⁸ AKC-02b.

⁹⁵⁹ PAC-25b.

⁹⁶⁰ AKC-25b, AKC-34b.

⁹⁶¹ AKC-24b.

⁹⁶² HMC-06b

⁹⁶³ AKC-08b

⁹⁶⁴ PAC-11b.

⁹⁶⁵ PAC-20b.

⁹⁶⁶ PAC-04b.

⁹⁶⁷ AKC-03b.

⁹⁶⁸ AKC-06-1b.

⁹⁶⁹ AKC-15b.

⁹⁷⁰ AKC-28b.

⁹⁷¹ KM-11b.

⁹⁷² PAC-15b, PAC-17b.

⁹⁷³ PAC-21b.

alınmamıştır. İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarında erkek isimlerinin önünde kullanılan unvan ve lakaplar arasında en yaygın olanları; 12 tane *hacı*⁹⁷⁴, 12 tane *el-hâc/hâce*⁹⁷⁵, dokuz tane *seyyid*⁹⁷⁶, iki tane *hâfız*⁹⁷⁷, beş tane *şeyh*⁹⁷⁸, üç tane *derviş*⁹⁷⁹, bir tane *Kasabalı*⁹⁸⁰, bir tane *Belviranlı*⁹⁸¹, bir tane *Ermenekli*⁹⁸², bir tane *Şah*⁹⁸³’dır.

Ayrıca erkek isimlerinin sonlarında kullanılan bazı lakaplarda bulunmaktadır. Bunlardan 23 tanesi *efendi*⁹⁸⁴, beş tanesi *bey*⁹⁸⁵, üç tanesi *ağa*⁹⁸⁶, bir tanesi *dânâ*⁹⁸⁷ ve üç tanesi *celebi*⁹⁸⁸’dir. Ayrıca 10 tane de *mahdumu* ibaresi yer almaktadır⁹⁸⁹

Erkek İsimleri: İncelediğimiz alan içerisinde kitabe metinlerinde 58 erkek ismi geçmektedir. Bunlardan tek bir kez geçen isimler *Abid Çelebi, İsmail, Abdurrahman, Abdülkadir, Habib, Eşref, Bahşayış, Mahmud, Süleyman, Hüseyin Nesib, Muhammed Muhtar, Hasan Kudsi, Muhammed Acayip, Hasib, Celaleddin Muhammed, Mustafa Muhammed, Muhammed İlmî, Abid Abdullah, Mevlâna Alâeddin, Nurullah* ve *Muhammed Kâmil*⁹⁹⁰’dir.

⁹⁷⁴ AKC-16b, AKC-24b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-34b, HMC-04b, HMC-05b, HMC-09b, KC-10b, KC-32b, KC-37b, KC-38b.

⁹⁷⁵ HMC-01b, HMC-02b, HMC-03b, KC-09b, KC-40b, KC-43b, KM-10b, PAC-01b, PAC-04b, PAC-18b, PAC-21b, YEC-07b.

⁹⁷⁶ AKC-16b, AKC-26b, KC-20b, KC-32b, KC-39b, PAC-03b, PAC-05b, PAC-09b, PAC-13b.

⁹⁷⁷ HMC-03b, HMC-04b.

⁹⁷⁸ AKC-16b, KC-32b, KC-36b, KM-18b, PAC-05b.

⁹⁷⁹ AKC-17b, AKC-22b, YEC-10b.

⁹⁸⁰ AKC-33b.

⁹⁸¹ PAC-14b.

⁹⁸² AKC-22b.

⁹⁸³ KM-09b.

⁹⁸⁴ AKC-15b, AKC-16b, AKC-18b, AKC-24b, AKC-29b, AKC-31b, AKC-33b, HMC-04b, HMC-06b, KC-02b, KC-10b, KC-25-1b, KC-32b, KC-33b, KC-36b, KC-37b, KM-10b, PAC-03b, PAC-04b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-18b, YEC-10b.

⁹⁸⁵ AKC-17b, AKC-19b, AKC-27b, KC-05b, KC-40b.

⁹⁸⁶ AKC-22b, AKC-25b, PAC-21b.

⁹⁸⁷ KC-37b.

⁹⁸⁸ AKC-26b, AKC-34b, KM-12b.

⁹⁸⁹ AKC-15b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-22b, AKC-31b, KC-13b, KC-33b, KM-09b, PAC-15b, YEC-05b.

⁹⁹⁰ AKC-05b, AKC-22b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-29b, AKC-33b, HMC-01b, HMC-02b, HMC-04b, KC-05b, KC-25b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KM-02b, KM-09b, KM-10b, KM-14b, KM-17b, KM-18b, PAC-14b.

Ayrıca sekiz tane de **Muhammed**⁹⁹¹, altı tane **Mustafa**⁹⁹², iki tane **Abdullah**⁹⁹³, dört tane **Ahmed**⁹⁹⁴, dört tane **Ali**⁹⁹⁵, iki tane **Halil**⁹⁹⁶, üç tane **Hüseyin**⁹⁹⁷, iki tane **İbrahim**⁹⁹⁸, iki tane **Ömer**⁹⁹⁹, iki tane **Muhammed Said**¹⁰⁰⁰ iki tane **Muhammed Emin**¹⁰⁰¹ isimleri geçmektedir.

Kadın İsimleri: İncelediğimiz alan içerisinde 35 tane kadın ismi geçmektedir. Bunların içerisinde bir defa geçen isimler **Nesibe**, **Aişe**, **Samiye**, **Saliha**, **Zeliha**, **Arife**, **Fevziye**, **Zaide**, **Aslı Melek**, **Tayyibe**, **Nefise**, **Afife**, **Ayşe**, **Ümmühani**, **Cemile**, **Hediye**, **Rabia Tuti** ve **Tuti**¹⁰⁰² isimleridir. Ayrıca dört tane **Fâtıma**¹⁰⁰³, iki tane **Hadice**¹⁰⁰⁴, iki tane **Hatice**¹⁰⁰⁵, dört tane **Şerife**¹⁰⁰⁶, üç tane **Zahide**¹⁰⁰⁷, iki tane de **Emine**¹⁰⁰⁸ isimleri geçmektedir.

Kadın isimlerinin başına getirilen sıfat ya da lakaplar şu şekilde geçmektedir: 10 tane **zevce**¹⁰⁰⁹, altı tane **kerime**¹⁰¹⁰, dört mezar taşında **seyyide**¹⁰¹¹, dört tane **haremi**¹⁰¹², iki tane **hafide**¹⁰¹³, iki tane **duhter**¹⁰¹⁴, iki tane **hacı**¹⁰¹⁵, bir

⁹⁹¹ AKC-16b, AKC-26b, AKC-34b, HMC-03b, HMC-09b, KC-40b, PAC-06b, PAC-13b.

⁹⁹² AKC-15b, AKC-20b, AKC-22b, AKC-28b, KC-33b, PAC-05b.

⁹⁹³ PAC-09b, PAC-27b.

⁹⁹⁴ HMC-06b, PAC-03b, PAC-04b, YEC-05b.

⁹⁹⁵ AKC-21b, KC-10b, YEC-01b, YEC-10b.

⁹⁹⁶ AKC-27b, YEC-07b.

⁹⁹⁷ AKC-14b, AKC-19b, KC-02b.

⁹⁹⁸ KC-32b, KM-12b.

⁹⁹⁹ AKC-17b, PAC-21b.

¹⁰⁰⁰ KC-38b, PAC-15b.

¹⁰⁰¹ KC-09b, KC-39b.

¹⁰⁰² AKC-01b, AKC-05b, AKC-06b, AKC-07b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, KC-34b, KM-08b, KM-09b, KM-11b, PAC-12b, PAC-26b, PAC-28b, YEC-12b, HMC-08b, AKC-03b, AKC-04b.

¹⁰⁰³ AKC-02b, PAC-07b, PAC-08b, YEC-08b.

¹⁰⁰⁴ PAC-16b, PAC-17b.

¹⁰⁰⁵ KC-30b, PAC-10b.

¹⁰⁰⁶ KC-01b, KC-41b, PAC-11b, PAC-20b.

¹⁰⁰⁷ KC-26b, PAC-02b, PAC-24b.

¹⁰⁰⁸ PAC-19b, PAC-25b.

¹⁰⁰⁹ AKC-01b, AKC-06b, AKC-09b, PAC-11b, PAC-15b, PAC-19b, PAC-25b, PAC-26b, YEC-08b, YEC-12b.

¹⁰¹⁰ AKC-06b, AKC-07b, KM-11b, PAC-17b, PAC-20b, PAC-24b.

¹⁰¹¹ PAC-02b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-28b.

¹⁰¹² AKC-10b, KC-30b, PAC-12b, PAC-17b.

¹⁰¹³ AKC-02-1b, KC-26b.

¹⁰¹⁴ KC-01b, PAC-24-2b.

¹⁰¹⁵ PAC-11b, PAC-24-1b.

mezar taşında *zâhide*, *kâtibe*, *şehide*¹⁰¹⁶ ve bir tane de *halile*¹⁰¹⁷ kelimesi bulunmaktadır. Ayrıca kadın isimlerinin sonuna getirilen lakap ve unvanlardan en fazla geçenler şu şekildedir: 20 tane *hanım*¹⁰¹⁸ ve altı tane de *kadın*¹⁰¹⁹ kelimesidir.

6.6.10. Memleket İsimleri

İncelediğimiz alan içerisinde az sayıda da olsa bazı kitabe metinlerinde mevtanın memleketinin ismi geçmektedir. Bunların sayısı 14 tanedir¹⁰²⁰. “Karamanlı Hoca Bahşayış oğlu Hoca Mahmud oğlu Hacı Bahşayış”e ait H.855/M.1451 tarihli mezar taşında *Karamanlı* ifadesi geçmektedir¹⁰²¹. “Karaman’ın Gaferiyad Kasabası’ndan” şeklinde, H.1138/M.1726 tarihli Nefise Hanım’a ait mezar taşında *Gaferiyad* ifadesi geçmektedir¹⁰²². Gaferiyad Kasabası, şimdiki adı Kazım Karabekir Kasabası’dır. “Kasabalı Eşref Efendi” olarak yazan ve tarihi hakkında bilgi verilemeyen mezar taşındaki *Kasabalı* ibaresi¹⁰²³ eski adıyla Gaferiyad, şimdiki adıyla Kazımkarabekir olan mevkinin halk arasındaki yaygın kullanım şeklidir¹⁰²⁴. Ayrıca iki mezar taşında mevtanın babaları için *Kasabalı* terimi kullanılmaktadır¹⁰²⁵. “Ermenekli İsmail Ağa” H.1263/M.1847 tarihli mezar taşında *Ermenekli* ifadesi geçmektedir¹⁰²⁶. “İbradi Kazası’ndan eşref-i kuzattan” şeklinde, H.1267/ M.1851 tarihli Hacı Veli-zâde Abdurrahman Efendi’ye ait mezar taşında *İbradi Kazası* ifadesi geçmektedir¹⁰²⁷. İbradi Kazası, öncesinde Antalya Akseki’ye bağlı bir kasaba iken sonraları Antalya’nın ilçesi

¹⁰¹⁶ KC-41b.

¹⁰¹⁷ AKC-08b.

¹⁰¹⁸ AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-03b, AKC-04b, AKC-06b, AKC-07b, AKC-08b, AKC-09b, KC-01b, KC-26b, KC-34b, KC-41b, KM-11b, PAC-12b, PAC-17b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-24-1b, PAC-25b, PAC-26b.

¹⁰¹⁹ AKC-10b, HMC-08b, KC-30b, PAC-16b, YEC-08b, YEC-12b.

¹⁰²⁰ AKC-01b, AKC-03b, AKC-07b, AKC-22b, AKC-24b, AKC-27b, AKC-33b, HMC-01b, KC-05b, KC-10b, KC-40b, KM-11b, PAC-14b, PAC-21b.

¹⁰²¹ HMC-01b.

¹⁰²² AKC-01b.

¹⁰²³ AKC-33b

¹⁰²⁴ Kerim Çetin, "Kazımkarabekir İlçesi Kasaba Taş Evleri, Karaman", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 7, 2019, s. 387.

¹⁰²⁵ AKC-07b, KC-10b.

¹⁰²⁶ AKC-22b.

¹⁰²⁷ AKC-24b.

olmuş bir yerdir¹⁰²⁸. “Selanikli Miralay” H.1300/M.1883 tarihli Halil Bey’e ait mezar taşında **Selanikli** ifadesi geçmektedir¹⁰²⁹. Selanik, döneminde Osmanlı toprakları olan günümüzde Yunanistan’ın bir ilidir. “Morali Çelebizade Ali Efendi kerimesi Nefise Hatun” H.1313/ M.1895 tarihli mezar taşında **Morali** ifadesi geçmektedir¹⁰³⁰. Mora, Yunanistan’a bağlı bir yarımadadır. Fakat eski zamanlarda adı “Mora” olan başka bir yerinde olma ihtimali vardır. Larende, Karaman’ın eski adıdır¹⁰³¹. “Larende eşrafı Hacı Ömer Ağa” olarak H.1295/M.1878 tarihli mezar taşına yazılmış olan **Larende** ibaresi yer almaktadır¹⁰³². Bu mezar taşında Larende ibaresi geçtiği için bu başlık altında değerlendirilmiştir. “Nakşibendiyye meşayihından Buhari havasından Hacı Sufi Muhammed Guçdevani” kitabeli mezar taşının tarihi hakkında bilgi verilememektedir¹⁰³³ “Guçdevani” kelimesi “Gücdüvani” şeklinde de okunabilmektedir. **Güçdevani**, Özbekistan/Buhara’ya yaklaşık 30 km. uzaklıktaki bir köydür¹⁰³⁴. Mevtanın o köylü olup memleketinin adıyla anıldığı düşünülmektedir. Rabia Tuti Hanım’a ait olan H.1313/ M.1895 tarihli mezar taşının kitabe metni içerisinde “Konevî Eş’âri zâde Râbi’â Tûtî Hanım” şeklinde geçen ve Konyalı anlamına gelen **Konevi** kelimesi de memleket isimleri kategorisinde ele alınmıştır¹⁰³⁵. Kethane Camii Haziresi’nde yer alan H.23 Muharrem 1314/R.12 Haziran 1312 tarihli mezar taşında “Yozgat mutasarrıf esbâkı Hüseyin Nesib Bey” kitabesinde **Yozgat** ili geçmektedir¹⁰³⁶. İnceleme alanına giren mezar taşlarında karşılaşılan son memleket ismi ise **Belviranlı** kelimesidir. Bu yazı Muhammed Kâmil Efendiye ait olan H.1310/M.1892 tarihli mezar taşında geçmektedir¹⁰³⁷.

¹⁰²⁸ Mustafa Yılmaz, Osman Doğanay, "Akseki, İbradı Ve Gündoğmuş (Antalya) Çevresi Arkeolojik Çalışmaları", **Stratonikeia'dan Lagina'ya Adil Tırpan Armağanı**, Bilal Söğüt, Ege Yayınları, İstanbul, 2012, s. 706.

¹⁰²⁹ AKC-27b.

¹⁰³⁰ KM-11b.

¹⁰³¹ Ahmet Cengiz, **XVIII. Yüzyılda Larende (Karaman) Şehrinin Fiziki ve Sosyo-Ekonomik Yapısı**, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2008, s. 16.

¹⁰³² PAC-21b.

¹⁰³³ KC-40b.

¹⁰³⁴ Hamid Algar, "Gücdüvani Abdülhalık" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 14, 1996, s. 169.

¹⁰³⁵ AKC-03b.

¹⁰³⁶ KC-05b.

¹⁰³⁷ PAC-14b.

6.6.11. Fatiha Kalıbı

Mezar taşlarında sıklıkla kullanılan kelime kalıplarından biri Fatiha kalıbıdır. Fatiha ibaresi kitabe metinlerinde farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. İncelediğimiz alan içerisinde 74 mezar taşında “Fatiha” kalıbı yer almaktadır¹⁰³⁸. Genel itibariyle metnin sonunda geçen Fatiha kalıbı çeşitli şekillerde kullanılmıştır. 35 mezar taşında “Rûhuna Fâtiha” olarak¹⁰³⁹, 10 mezar taşında “Rûhuna el-Fâtiha” olarak¹⁰⁴⁰, yedi mezar taşında “Fâtiha” olarak¹⁰⁴¹, yedi mezar taşında “Rûhî-çün Fâtiha” olarak¹⁰⁴², altı mezar taşında “Rûhî-çün el-Fâtiha” olarak¹⁰⁴³, dört mezar taşında aynı taş üzerinde “Fâtiha” ve “Rûhuna Fâtiha” birlikte olarak¹⁰⁴⁴, bir mezar taşında “El-Fâtiha” olarak¹⁰⁴⁵, bir mezar taşında “Rûhuna Fâtiha” iki kez tekrar edilmiş olarak¹⁰⁴⁶, bir mezar taşında aynı taş üzerinde “Fâtiha” ve “Rûhuna el-Fâtiha” birlikte olarak¹⁰⁴⁷, bir mezar taşında aynı taş üzerinde “Rûhî-çün el-Fâtiha” ve ”Rûhuna Fâtiha” birlikte olarak¹⁰⁴⁸ ve bir mezar taşında da aynı taş üzerinde “Rûhuna Fâtiha” ve ”Rûhuna Fâtiha” birlikte olarak¹⁰⁴⁹ fatiha kalıpları kullanılmıştır. Fatiha kalıbı, mezar taşlarının

¹⁰³⁸ AKC-01b, AKC-02-1b, AKC-03b, AKC-04b, AKC-05b, AKC-06-1b, AKC-07b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-17b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-22b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-33b, AKC-34b, HMC-04b, HMC-06b, HMC-09b, KC-02b, KC-03b, KC-05b, KC-11b, KC-13b, KC-20b, KC-25-1b, KC-26b, KC-30b, KC-32b, KC-33b, KC-34b, KC-38b, KC-39b, KC-41b, KC-43b, KM-01b, KM-09b, KM-10b, KM-11b, PAC-02b, PAC-03b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-12b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-16b, PAC-17b, PAC-19b, PAC-21b, PAC-24-1b, PAC-25b, PAC-26b, PAC-27b, YEC-05b, YEC-08b, YEC-09b, YEC-10b, YEC-12b.

¹⁰³⁹ AKC-04b, AKC-05b, AKC-06-1b, AKC-07b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-29b, AKC-34b, HMC-04b, HMC-06b, HMC-09b, KC-05b, KC-33b, KC-41b, KM-09b, KM-11b, PAC-02b, PAC-03b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-12b, PAC-15b, PAC-24-1b, PAC-25b, PAC-27b, YEC-05b, YEC-08b, YEC-10b.

¹⁰⁴⁰ AKC-14b, AKC-25b, KC-02b, KC-26b, KC-30b, KC-32b, PAC-16b, PAC-17b, PAC-19b, PAC-26b.

¹⁰⁴¹ AKC-02-1b, AKC-03b, AKC-33b, KC-03b, KC-43b, PAC-21b, YEC-09b.

¹⁰⁴² AKC-01b, AKC-09b, AKC-17b, AKC-28b, KC-13b, KC-39b, KM-10b.

¹⁰⁴³ AKC-24b, AKC-27b, KC-11b, KC-20b, KC-25-1b, KC-34b.

¹⁰⁴⁴ AKC-26b, PAC-05b, PAC-14b, YEC-12b.

¹⁰⁴⁵ KM-01b.

¹⁰⁴⁶ AKC-22b.

¹⁰⁴⁷ AKC-08b.

¹⁰⁴⁸ AKC-10b.

¹⁰⁴⁹ KC-38b.

kitabe metinlerinde nadiren de olsa metnin başında yer almaktadır. İncelediğimiz alan içerisinde sadece dört yerde Fatiha ibaresi başta yer almaktadır¹⁰⁵⁰.

İncelediğimiz alan içerisinde muhtemelen çok daha fazla sayıdaki mezar taşı kitabesinde Fatiha kalıbı geçmektedir. Fakat taşların deformasyona uğramış olduklarından dolayı daha fazla örneğe ulaşılamamaktadır. Ayrıca Fatiha ibaresinin genel itibariyle sonda olması ve taşın toprakla olan teması sonucu ya da toprak altın kalan taşın etrafından yere betonla sabitlenmesi sonucu daha fazla Fatiha ibaresine ulaşılamamıştır.

6.6.12. Tarih

İncelediğimiz alanda kitabesi bulunan mezar taşları içerisinde tarih bilgisi okunabilenlerin 94 mezar bulunmaktadır¹⁰⁵¹. Bu tarihi kayıtlar metin içerisine yerleştirilirken farklı biçimlerde yazılmışlardır. Bu taşların 64'ünde "sene" ibaresi geçmektedir¹⁰⁵². 12'sinde ise sadece rakamlarla tarih verilmiş olup ay, sene, tarih gibi kelimeler bulunmamaktadır¹⁰⁵³. 10 tanesinde gün, ay, yıl birlikte verilmiştir¹⁰⁵⁴. Altısında ise hicri yılın yanı sıra hicrî aylarda yazılmıştır¹⁰⁵⁵. Bu çeşit yazılan yıllar içerisinde üç tanesinin kamerî ay yazılım

¹⁰⁵⁰ AKC-08b, AKC-26b, KC-43b, YEC-12b.

¹⁰⁵¹ AKC-01b, AKC-02b, AKC-03b, AKC-04b, AKC-05b, AKC-06b, AKC-07b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, AKC-11b, AKC-12b, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-17b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-34b, HMC-01b, HMC-02b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-06b, HMC-07b, HMC-08b, HMC-09b, KC-01b, KC-02b, KC-03b, KC-05b, KC-12b, KC-17b, KC-20b, KC-25-1b-2b, KC-26b, KC-29b, KC-30b, KC-32b, KC-33b, KC-34b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-39b, KM-03b, KM-08b, KM-09b, KM-10b, KM-11b, KM-12b, KM-14b, KM-15b, KM-16b, KM-17b, PAC-02b, PAC-03b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-16b, PAC-17b, PAC-18b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-21b, PAC-24-1b-2b, PAC-25b, PAC-26b, PAC-27b, PAC-28b, YEC-01b, YEC-08b, YEC-09b, YEC-10b, YEC-12b.

¹⁰⁵² AKC-03b, AKC-04b, AKC-06b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-17b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-29b, HMC-03b, HMC-04b, HMC-08b, HMC-09b, KC-01b, KC-02b, KC-12b, KC-13b, KC-17b, KC-20b, KC-25b, KC-26b, KC-29b, KC-30b, KC-32b, KC-33b, KC-34b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-39b, KM-09b, KM-11b, KM-12b, PAC-02b, PAC-03b, PAC-07b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-14b, PAC-16b, PAC-17b, PAC-18b, PAC-19b, PAC-21b, PAC-24b, PAC-27b, PAC-28b, YEC-01b, YEC-09b, YEC-12b.

¹⁰⁵³ HMC-06b, YEC-10b, AKC-01b, AKC-05b, AKC-10b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-20b, PAC-25b, PAC-26b, KM-10b, KC-03b.

¹⁰⁵⁴ AKC-07b, AKC-34b, KC-01b, KC-05b, KC-25-1b, KC-26b, KC-33b, KC-34b, PAC-15b, PAC-24-2b.

¹⁰⁵⁵ AKC-02b, AKC-34b, HMC-01b, KC-26b, KM-12b, PAC-15b.

şekli kısaltma kullanılarak olmuştur. PAC-15b katalog numaralı mezar taşının tarih kaydı “gurre-i Z sene 1286” şeklinde yazılmıştır. Gurre kelimesi sözlükte, atın alnındaki beyazlık; bir şeyin başlangıcı ve göze ilk çarpan kısmı, bir şeyin en iyisi; yüzdeki güzellik ve parlaklık manalarına gelir¹⁰⁵⁶. Bundan kaynaklanmaktadır ki kameri ayların ilk gününe, ayın kendini gösterdiği o güne gurre denilmiştir. Kameri ayların kısaltılarak yazılma şekli vardır. PAC-15b kataloğunun tarih kaydı düşülürken “Z” harfi kullanılmıştır. “Z” harfi kameri ayların kısaltmalarında Zilhicce demektir¹⁰⁵⁷. KC-33b katalog numaralı mezar taşının son bölümünde “fî 7 R sene 1284” şeklinde tarih verilmiştir. “R” harfi hicri aylardan Rebiülâhir ayının kısaltmasıdır. KC-34b katalog numaralı mezar taşının sonunda da tarih kaydı “27 B sene 1285” olarak geçmektedir. Hicri ayların kısaltmalarından “B” harfi ise Recep ayını ifade etmektedir¹⁰⁵⁸. İncelediğimiz alan içerisinde hem rumî hem de hicrî ayın birlikte verildiği 2 mezar taşı bulunmaktadır¹⁰⁵⁹. 5 mezar taşında ise tarih rakamla değil yazıyla verilmiştir¹⁰⁶⁰. Bir mezar taşında “sene-i tarih” kullanımı¹⁰⁶¹, bir mezar taşında “sene-i hicrî”¹⁰⁶², bir mezar taşında da “fî sene” kullanımı görülmektedir¹⁰⁶³. Bir mezar taşında ise sene ve tarih kelimeleri yan yana olmasa da aynı cümle içerisinde kullanım şekli görülmektedir¹⁰⁶⁴.

Tarihi bilgileri açıkça verilmiş mezar taşlarının yanı sıra hem **ebced** hesabı ile hem de rakamla tarih düşülen altı mezar taşı bulunmaktadır¹⁰⁶⁵.

Genel itibariyle tarih kayıtları mezar taşı kitabesinin sonuna yazılsa da bazı mezar taşlarında taşın taç kısmına ya da ilk kartuşa yazılarak metnin başında

¹⁰⁵⁶ Muhin Koçak, "Gurre" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 14, 1996, s. 211.

¹⁰⁵⁷ Mustafa Özsaray, "Osmanlı Belgelerinde Kullanılan Tarih Türleri", **Hazine-I Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, s. 34.

¹⁰⁵⁸ Mustafa Özsaray, a.g.m., s. 35.

¹⁰⁵⁹ AKC-07b, KC-05b,

¹⁰⁶⁰ AKC-12b, KM-08b, KM-15b, KM-16b, KM-17b.

¹⁰⁶¹ HMC-02b.

¹⁰⁶² YEC-08b.

¹⁰⁶³ PAC-04b.

¹⁰⁶⁴ KM-17b.

¹⁰⁶⁵ AKC-02-1b, AKC-28b, AKC-34b, PAC-24-2b, KC-01b, KC-35b.

bulunmaktadır. İncelediğimiz alan içerisinde ise 20 mezar taşının tarih kaydı mezar taşının başında yer almaktadır¹⁰⁶⁶.

İncelediğimiz alan içerisinde kitabeli mezar taşlarından 34 tane mezar taşının tarihi hakkında bilgi verilememektedir¹⁰⁶⁷. Bunların bazılarında tarih kaydı yer almazken bazılarında ise mezar taşının aşınmasından dolayı tarih kaydının olduğu bölüm okunamamaktadır.

6.6.13. Usta-Sanatçı

İncelediğimiz alan içerisinde sadece bir mezar taşında usta-sanatçı ismi tespit edilmiştir. AKC-11b katalog numaralı ve H.770/M.1369 tarihli mezar taşında “Ketebehû Ahmed el-Mevlevî” ibaresi geçmektedir. Ahmed el-Mevlevî hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat sanatçının hattat ve hakkâk (taş ustası) olması muhtemeldir.

6.7. Mezar Taşlarında Yazı Tipleri

Mezar taşları üzerinde yer alan yazılar, hat sanatının zaman içerisindeki gelişim sürecini göstermesi açısından önemlidir. Aynı zamanda yazının içeriği ve dilin kullanım şekli de mezar taşlarında hat sanatının sunduğu önemli katkılardandır. Bir mezar taşının tüm bu zenginliklerini aktarabilmesinin en önemli yanı ise malzemenin sağlam olmasıdır. Sağlam malzeme üzerine işlenen her türlü kompozisyon ya da yazı uzun yıllar kalabilmektedir. Yoksa ki doğa şartlarına karşı çok da dayanıklı olmayan bir malzeme üzerindeki bir yazı ya da süsleme unsurunda hasarlar oluşmaktadır. Özellikle mezar taşlarındaki zemin oyma tekniği ile yapılan harfler zamana karşı daha dayanıksız olabilmektedirler. Fakat yazı metni her ne kadar aşınmaya uğramış olsa da hangi yazı tipinin kullanılmış olduğunun ipuçlarını içinde barındırır.

¹⁰⁶⁶ HMC-03B, HMC-04B, YEC-01B, YEC-09B, YEC-10B, YEC-12B, AKC-19B, AKC-26B, PAC-04B, PAC-05B, PAC-06B, PAC-07B, PAC-19B, PAC-20B, PAC-21B, KM-09B, KC-02B, KC-03B, KC-17B, KC-29B.

¹⁰⁶⁷ HMC-05B, YEC-02B, YEC-03B, YEC-04B, YEC-05B, YEC-07B, YEC-11B, AKC-13B, AKC-28B, AKC-30B, AKC-31B, AKC-32B, AKC-33B, AKC-39B, AKC-42S, PAC-01B, PAC-12B, PAC-13B, PAC-22B, PAC-23B, PAC-30B, KM-01B, KM-02B, KM-05B, KM-18B, KC-09B, KC-10B, KC-11B, KC-13B, KC-18B, KC-23B, KC-24B, KC-40B, KC-41B.

İncelediğimiz alan içerisinde 96 tane celî sülûs hattı ile hâk edilmiş mezar taşı bulunmaktadır¹⁰⁶⁸. Bunlardan üçü 14. yüzyıl¹⁰⁶⁹, dördü 15. yüzyıl¹⁰⁷⁰, ikisi 16. yüzyıl¹⁰⁷¹, biri 17. yüzyıl¹⁰⁷², 14'ü 18. yüzyıl¹⁰⁷³, 37'si 19. yüzyıl¹⁰⁷⁴, beşi 20. yüzyıl¹⁰⁷⁵ ve 30'unun ise tarihi bilinmemektedir¹⁰⁷⁶. Tarihi hakkında bilgi verilemeyen mezar taşlarının bazılarında tarih kaydı hiç düşülmemişken bazılarında ise taşta oluşan bozulmalardan kaynaklı metin okunamamaktadır.

İncelediğimiz alan içerisinde 25 tane celi talik hattı ile hâk edilmiş mezar taşı yer almaktadır¹⁰⁷⁷. Bunlardan üçü 18. yüzyıldan¹⁰⁷⁸, 10'u 19. yüzyıldan¹⁰⁷⁹, yedisi 20. yüzyıldan¹⁰⁸⁰ ve dördünün tarihi bilinmemektedir¹⁰⁸¹. Ayrıca 20. yüzyıla ait bir tane mezar taşının bir yüzünde rik'a hatlı metin yer alırken diğer yüzünde de latin harfli metin yer almaktadır¹⁰⁸².

¹⁰⁶⁸ AKC-03b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, AKC-11b, AKC-12b, AKC-13b, AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, AKC-17b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-28b, AKC-29b, AKC-31b, AKC-32b, AKC-39b, AKC-42b, HMC-01b, HMC-02b, HMC-03b, HMC-05b, HMC-06b, HMC-08b, HMC-09b, KC-01b, KC-09b, KC-10b, KC-11b, KC-12b, KC-17b, KC-18b, KC-20b, KC-23b, KC-24b, KC-29b, KC-32b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-38b, KC-39b, KC-40b, KC-41b, KM-01b, KM-02b, KM-03b, KM-05b, KM-08b, KM-09b, KM-10b, KM-12b, KM-14b, KM-15b, KM-16b, KM-17b, KM-18b, PAC-01b, PAC-02b, PAC-03b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-12b, PAC-13b, PAC-14b, PAC-16b, PAC-17b, PAC-18b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-21b, PAC-23b, PAC-27b, PAC-30b, YEC-01b, YEC-04b, YEC-05b, YEC-07b, YEC-09b, YEC-10b, YEC-11b, YEC-12b.

¹⁰⁶⁹ AKC-11b, KM-03b, KM-08b.

¹⁰⁷⁰ HMC-01b, HMC-02b, KM-16b, KM-17b.

¹⁰⁷¹ AKC-28b, KM-12b.

¹⁰⁷² PAC-18b.

¹⁰⁷³ AKC-14b, AKC-15b, AKC-16b, KC-12b, PAC-03b, PAC-04b, PAC-05b, PAC-06b, PAC-08b, PAC-09b, PAC-10b, PAC-11b, PAC-16b, PAC-27b.

¹⁰⁷⁴ AKC-03b, AKC-08b, AKC-09b, AKC-10b, AKC-17b, AKC-18b, AKC-19b, AKC-20b, AKC-21b, AKC-22b, AKC-23b, AKC-24b, AKC-25b, AKC-26b, AKC-27b, AKC-29b, HMC-03b, HMC-06b, HMC-08b, KC-02b, KC-17b, KC-29b, KC-32b, KC-35b, KC-36b, KC-37b, KC-39b, KM-10b, PAC-02b, PAC-14b, PAC-19b, PAC-20b, PAC-21b, YEC-01b, YEC-08b, YEC-09b, YEC-12b.

¹⁰⁷⁵ KC-03b, KC-20b, KM-09b, PAC-17b, YEC-10b.

¹⁰⁷⁶ AKC-12, AKC-13, AKC-31, AKC-32, AKC-39, AKC-42, HMC-05b, KC-09, KC-10, KC-11, KC-18, KC-23, KC-24, KC-40, KC-41, KM-01b, KM-02b, KM-05b, PAC-14b, PAC-15b, PAC-01b, PAC-12b, PAC-13b, PAC-23b, PAC-30b, YEC-04b, YEC-05b, YEC-07b, YEC-11b.

¹⁰⁷⁷ AKC-01b, AKC-02-1b/AKC-02-2b, AKC-04b, AKC-06-1b/AKC-06-2b, AKC-07b, AKC-30b, AKC-33b, AKC-34b, HMC-04b, KC-01b, KC-05b, KC-25-1b, KC-26b, KC-33b, KC-34b, KM-11b, PAC-07b, PAC-15b, PAC-22b, PAC-24-1b, PAC-25b, PAC-26b, PAC-28b, YEC-03b.

¹⁰⁷⁸ AKC-01b, PAC-07b, PAC-28b.

¹⁰⁷⁹ AKC-02b, HMC-04b, KC-01b, KC-05, KC-25, KC-26, KC-33, KC-34, KM-11, PAC-15b.,

¹⁰⁸⁰ AKC-04b, AKC-06b, AKC-07b, AKC-34b, PAC-24b, PAC-25b, PAC-26b.

¹⁰⁸¹ AKC-30b, AKC-33b, PAC-22b, YEC-03b.

¹⁰⁸² AKC-05b.

Kitabe metni bulunan mezar taşlarının çoğunluğunun yazı türü celi sülüs hattıdır. Ayrıca çoğunun tarihi hakkında bilgi verilemezken tarihi bilinenlerin arasından kitabeli mezar taşlarının sayısı 19. yüzyıl içerisinde yoğunlaşmaktadır. İncelediğimiz alandaki kitabeli mezar taşlarında kullanılan yazı tipleri yüzyıllar içerisinde belli bir tekâmül göstermiş olup Anadolu topraklarında bulunan diğer kitabeli mezar taşları ile dönemsel olarak benzerlikler göstermektedir.

SONUÇ

Karaman il merkezinde bulunan Aktekke Camii, Hoca Mahmud Camii, Kethane Camii, Pir Ahmed Camii ve Yunus Emre Camii Hazireleri ile Karaman Müzesi'nin teşhirinde bulunan tarihi mezar taşları inceleme kapsamına alınmıştır. Toplamda 198 mezar yapısı bulunan katalog örneklerinden 156'sı baş taşı, 34'ü ayak taşıdır. Ayrıca şahidesi olmayan dört tane sembolik lahit ve dört tane de sanduka bulunmaktadır. Mezar taşlarının geneline bakıldığında taşların tarih aralığı 14-20. yüzyıldır. Mezar taşlarının bulundukları yerlerdeki tarihi aralıkları ise Hoca Mahmud Camii Haziresi 15-20. yüzyıl, Yunus Emre Camii Haziresi 19-20. yüzyıl, Aktekke Camii Haziresi 14-20. yüzyıl, Pir Ahmed Camii Haziresi 18-20. yüzyıl, Kethane Camii Haziresi 18-20. yüzyıl ve Karaman Müzesi teşhirindeki mezar taşları ise 14-20. yüzyıl aralığındadır. Bu sınıflandırma kitabe metni okunabilenler içerisinde yapılmış olup bazılarının metni tahribattan dolayı okunamamakta, bazılarının ise üzerinde herhangi bir tarihi bilgi bulunmamaktadır.

İnceleme alanında kitabe metni olup isim tespiti yapılan 60 erkek mezar taşı, 35 de kadın mezar taşı bulunmaktadır. Çoğu mezar taşının ise tahribattan dolayı kişi tespiti yapılamamıştır. İncelenen taşlarda kullanılan malzeme çoğunlukla küfeki olup bir kısmı ise mermer malzemedendir. Mermerin daha sağlam olması nedeniyle mermer mezar taşları daha sağlamdır. Küfeki taşının yumuşak yapısından dolayı küfeki mezar taşlarında çok daha fazla bozulmalar görülmektedir.

İncelenen alandaki mezarlarda dört mezar tipi bulunmaktadır. Bunlar; toprak mezar, sembolik lahit, pehleli mezar (kapak taşı), çerçeveli mezar tipleridir. Bunlardan en fazla sayıda karşılaşılan mezar tipi ise toprak mezardır. Bunun nedeni olarak da toprak mezarın maliyetinin diğer mezar tiplerine göre daha düşük olduğudur.

İncelenen mezar yapılarının bazılarının ayak taşı, bazılarının baş taşı bulunurken, bazılarının da hem ayak hem baş taşı yerinde mevcuttur. Bazılarının ise gövde kısmı tamamen kopmuş olup sadece başlık kısmı bulunmaktadır. Gövde kısmı az ya da çok kırılmış, tahribata uğramış olmasına rağmen eserler mezar taşı tipleri açısından sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Gövdesi dikdörtgen yatay kesitli olanlar D, gövdesi kare yatay kesitli olanlar K, gövdesi yuvarlak yatay kesitli olanlar Y şeklinde gruplandırılmıştır. Bunlar içerisinde ise en fazla karşılaşılan form dikdörtgen yatay kesitli olanlardır. Erkek başlıkları sarık, fes, tarikat başlıkları ve onların alt başlıkları içerisinde ele alınmıştır. Kadınlara ait mezar taşları incelendiğinde ise özellikle kadınlara mahsus bir başlık çeşidi ile karşılaşılmamıştır. Başlığı olmayıp tepelikle sonlanan mezar taşlarında en çok görülen üçgen tepelikli taşlardır. Bunun yanı sıra sivri kemer tepelikli, yarım daire kemer tepelikli, dilimli kemer tepelikli, bitkisel tepelikli, düz tepelikli mezar taşları bulunmaktadır. Bazı mezar taşlarının ise üst kısmı kırık olduğu için başlığı veya tepeliği hakkında bilgi verilememektedir.

Mezar taşlarının incelemesi yapılırken birçok unsurun değişim ve gelişiminin en somut bir şekilde değerlendirildiği kısım süslemedir. Süsleme, bir eseri görsel olarak daha ön plana çıkarmakla beraber dönem tespiti, sanatın tekâmül süreci ve yazıya aktarılmayan birçok duygu ve düşüncenin motiflerle yansıtılması açısından önemlidir. İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarının süsleme unsurları dört ana başlık içerisinde ele alınmıştır. Bunlar bitkisel, geometrik, nesnel ve mimari elemanlardır.

Örnek mezar taşlarında en sık karşılaşılan motif çeşitliliği bitkisel süsleme içerisinde yer almaktadır. Bitkisel süsleme unsurları içerisinde gül, selvi, palmet-rûmî, akant yaprakları, hurma ağacı, kıvrım dal, stilize çiçek motifleri yer almaktadır. İkinci bir süsleme unsuru ise geometrik süslemelerdir. İncelediğimiz taşların tarih aralığının yoğunluğu 18-20. yüzyıl olması ve bu tarih aralığında geometrik süslemelerin daha az tercih edilmesinden dolayı mezar taşlarında geometrik motifler az sayıdadır. Bu geometrik motifler içerisinde çarkıfelek, istiridye, yıldız/çok kollu yıldız, saadet düğümü, madalyon/rozet, güneş çeşitleri

bulunmaktadır. Üçüncü bir süsleme unsuru ise nesneli süslemedir. Diğer motif çeşitlerine göre en az rastlanan nesneli motifler içerisinde kandil/şamdan, ibrik, vazo, kurdele ve tabula ansata yer almaktadır. Dördüncü ana başlık olan mimari elemanlardan ise sütunçe/zar ve mihrabiye motifi bulunmaktadır.

Mezar taşı kitabeleri, en detaylı ve doğru bilgiye ulaşılması açısından son derece önemlidir. Örneğin, tıfilken ibaresi mevtanın çocuk olduğuna, gonca, nevcivanım gibi kelimeler mevtanın genç olduğuna ya da vaz-ı haml ibaresi ile mevtanın doğum esnasında vefat ettiğine, acaip illet ibaresi ile de mevtanın ölüm sebebine işaret edilmektedir. Bazen kitabe metinlerinde dünyanın geçiciliği ve ona aldanılmaması gerektiği gibi uyarı mahiyetinde cümleler de yer almaktadır. Bazen ise Allah'tan bağışlanma ya da ziyarete gelenlerden dua talebinde bulunmaktadır.

Mezar taşı incelemelerinde mevtanın hangi meslekten olduğu o döneme ışık tutması açısından önemlidir. Meslekler, hem bir veri tabanı oluşturma açısından hem de mezar taşının başlık kısmı ile meslek ve unvanının bağdaştırılması açısından son derece mühimdir. İncelenen mezar taşları içerisinde kitabe metinlerinden elde edilen bilgilere göre hoca, hâkim, sancağı müpde-i umumi muavini, müderris, sıbyan muallimi, paşa, kuyumcu, telgraf müdürü, kadı, miralay, mataracı, mutasarrıf gibi meslek adları geçmektedir. Bu mesleklerden bazıları günümüzde devam ederken bazıları ise kaybolan meslek gruplarındandır.

Soyadı kanununun olmadığı dönemlerde sülale, unvan ve lakaplar kişilerin tanınmasında en önemli belirleyici faktör olmuştur. Mezar taşlarında genelde mevtanın ismi yazılırken baba ismi yahut evli bir kadın ise eşinin ismi ile birlikte simi yazılmaktadır. Bazen de mevtanın isminden önce sülalesinin ismi yer almaktadır. İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarında da sülale isimleri bulunmaktadır. Örneğin; Hz. Mevlana'nın soyundan gelenlere Sülale-i Tahire ismi verilmektedir. Karaman Kethane Camii Haziresinde yaygın olan sülale ismi ise Hâdimizâde'dir. Bunların haricinde ise Kamışzâde, Küçükzâde, Araplızâde, Velizâde, Dumanzâde, Kuyumcuzâde, Bigözüböyükzade, ve Müderriszâde olarak da sülale isimleri geçmektedir. Unvan ve lakaplara da mezar taşlarında sıkça

karşılaşılmaktadır. Bunlar içerisinde en fazla görülen unvan ise hacı unvanıdır. Bunun yanı sıra seyyid, şeyh, derviş, hâce gibi unvanlarda yer almaktadır. Bazı taşlarda ise memleket isminin geçtiği de görülmektedir. Memleket isimlerinin içerisinde Karaman, Konevi, Gaferiyad Kasabası, Kasabalı, İbradı Kazası, Larende, Gücdevani, Ermenek, Selanik ve Moralı ifadelerine rastlanılmaktadır.

Mezar taşlarının tarihi birer vesika olarak görünmesinden dolayı kitabe metnindeki tarihi bulgular son derece önemlidir. Dönemsel tespitlerin yapılmasında ya da o dönemde yaşanan önemli vakaların bulgularına erişilmesinde mezar taşlarının tarihleri araştırmalara katkı sağlamaktadır. İncelediğimiz mezar taşlarından tarihi tespiti yapılabilen 94 mezar taşı vardır. Bunlardan çoğu hicri yıl olup bazılarında gün-ay bilgisi de bulunmaktadır.

Kitap sanatlarından biri olan hat sanatının taş, mermer gibi malzemeler üzerinde icra edildiği en iyi alanlardan biri de mezar taşlarıdır. Sert bir malzeme üzerinde harflerin kazıma ve zemin oyma teknikleri ile ortaya çıkarılması oldukça maharet istemektedir. Hem görsel açıdan hem de yazının doğruluğu açısından kitabe metninin taşın üzerine yerleştirilmesi son derece önemlidir. Bu durum aynı zamanda hat sanatının tekâmül sürecinin görülmesi açısından da mühimdir. İncelediğimiz alan içerisindeki mezar taşlarının yazı tipi incelendiğinde üç çeşit yazı tipi olduğu görülmektedir. Bunlar; celi sülüs, celi talik, rik'adır. İnceleme alanındaki taşlarda en fazla karşılaşılan yazı türü ise celi sülüstür.

Yukarıda incelenen alandaki mezar taşlarının mevcut bilgileri verilmiştir. Bu bilgilerinde ötesinde araştırma esnasında karşılaşılan problemler de bulunmaktadır. Bu problemlerden en sık karşılaşılanı ise hazire düzenlemeleri esnasında mezar taşlarının yerlerinin değiştirilmiş olmasıdır. Birçok mezar taşı ait olmadığı bir mezar taşına gelişi güzel bir şekilde yerleştirilmiştir. Örneğin bir mezar taşında hangi mezara ait olup olmadığı bilinmeyen iki baş taşı bulunmaktadır. Bu durum kataloğun oluşturulmasında ve verilerin doğru bir şekilde aktarılmasında ciddi sıkıntılara sebep olmaktadır. Bu yanlışlığın önüne geçilmesinin en doğru şekli alanında uzman kişilerin zamanında düzenleme ve onarım gibi gelişmelerin içerisinde yer almalarıdır. Bir diğer problem ise tarihi

birer vesika olan mezar taşlarının hızla yok olmalarıdır. Bunun en büyük sebeplerinden biri taşların malzemesi diğeri ise dış ortamda bulunuyor olmalarıdır. Mezar taşlarına tarihi bir metin hassasiyetiyle yaklaşıp daha fazla koruyucu önlemlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Mezar taşları çok eski zamanlardan beri ahiret inancının en somut ögesi olmuştur. Yaşayanların, mezar taşları üzerinden gelecek nesle en anlamlı mesajlarını bıraktıkları bir alandır. Mezarlıklarımız, geçmişle bugünü ve yarını yüzyıllardır birbirine bağlayan kültür miraslarımızdandır. Mezar taşları orada gömülü olan mevta ile olan şahsi bağımızın ötesinde insanoğluna ölümün gerçekliğini ve hayatın geçiciliğini gözler önüne sermesi ve bunu da yaparken en somut ve en olduğu haliyle yansıtmaları bakımından son derece önemlidir. Hem dinî anlamda hem de sosyo-psikolojik açıdan insanın mânen ve madden köklerinin, geçmişinin olduğunu hissedip idrak etmesi bakımından da mezar taşları son derece kıymetlidir. Bu nedenledir ki taşların korunması konusunda halkın ve görevlilerin bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Mezar taşlarına olan sorumluluğumuz hem mezarlık sakinlerine hem de gelecek nesillere aittir. Yapılan bu çalışma ile de amacımız tarihi hüviyete sahip olan mezar taşlarını belgelendirmek ve bu alanda yapılacak olan çalışmalara katkı sağlamaktır.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Yusuf, **Anadoluhisarı Osmanlı Dönemi Mezar Taşı Kitabelerinin Dil İncelemesi**, Marmara Üniversitesi, 2007.
- AKAR, Azade, "Tezyinî San'atlarımızda Vazo Motifleri", **Vakıflar Dergisi**, C. 1, S. 8, 1969, ss. 267-272.
- AKAR, Azade, KESKİNER, Cahide, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**, İstanbul, 1978.
- AKMAN, İbrahim Hakkı, **Lârende/Karaman Kenti Osmanlı Klasik Eğitim Kurumlarının Analizi (1600-1839)**, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2018.
- AKÖZ, Alaaddin, **XVI. Asırda Karaman Kazası**, Selçuk Üniversitesi, Konya, 1992.
- ALGAR, Hamid, "Gücdüvani Abdülhalık" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.14, 1996, ss. 169-171.
- ALTIER, Semiha, "Osmanlı Sanatı'nda İbrik Tasvirleri ve İkonografisi", **Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ**, C. 17, S. 26, 2019, ss. 149-202.
- ALTUN, Ara, **Anadolu'da Artuklu Devri Türk Mimarisinin Gelişmesi**, İstanbul, 1978.
- ARIK, Oluş, "Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri", **Anatolia**, S. 11, 1967, ss. 57-119.
- ARSEVEN, Celal Esad, "Hazire" mad., **Sanat Ansiklopedisi**, C. 3, İstanbul 1950, ss. 1309-1417.
- ARSEVEN, Celal Esat, "Fes" mad., **Sanat Ansiklopedisi C.5**, İstanbul 1983, ss.583-584.
- ARSLAN, Aslı Sağıroğlu, **Kayseri Zamantı Irmağı Çevresindeki Bezemeli Mezar Taşları**, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri, 2005.
- ARSLAN, Ayşegül, **Edirne Üç Şerefeli Cami Haziyesi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007.
- ARSLANOĞLU, İ. Ahmet, "Karaman Pir Ahmet (Kale) Camii Hakkında", **Vakıf Haftası**, S. 2, 1985, ss.72-83.
- ASLANAPA, Oktay, **Türk Sanatı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2000.
- ATEŞ, Kudret, **İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları (Tarihi**

- Yarımada ve Çevresi**), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2020.
- AVCIOĞLU, Azmi, "Karaman'da Kirişçi Camii", **Konya**, C. 34, 1940, ss. 1984–1985.
- AVCIOĞLU, Azmi, "Karaman'da Mader-i Mevlâna Cami ve Türbesi", **Konya Mecmuası**, C. 35, Konya 1941, ss. 2088-2089.
- AYLAR, Mustafa, **Orhangazi İlçesinde ve Köylerinde Osmanlı Döneminden Kalma Mezar Taşları**, Balıkesir Üniversitesi, 2012.
- AYVAZOĞLU, Beşir, **Güller Kitabı**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2006.
- BAKIRCI, Naci, **Mevlevi Mezar Taşları**, İstanbul, 2004.
- BAKIRCI, Naci, **Mevlevi Mezar Taşları**, Rumi Yayınları, Konya, 2005.
- BAKIRER, Ömür, **Onüç ve Ondördüncü Yüzyıllarda Anadolu Mihrapları**, Ankara, 1976.
- BARIŞTA, Hatice Örçün, "Ağaç İşlerinde Bir Tür Hece Tahtalarının Erzurum ve Çevresinde Bazı Örnekler", **IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu**, 2006, ss. 35–45.
- BARTHOLD, Wilhelm, "Türklerde ve Moğollarda Defin Merasimi Meselesine Dair", (Çev. Abdulkadir İnan), **Makaleler ve İncelemeler 1**, 1987, ss. 362–386.
- BAŞ, Emine, **Edirne Beylerbeyi Camii Haziyesi'nde Bulunan Mezar Taşları**, Trakya Üniversitesi, 2009.
- BAŞBAY, Başak, **Akşehir Nasrettin Hoca Mezarlığı'nda Bulunan Beylikler Dönemi Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2011.
- BAŞKAN, Seyfi, **Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.
- BAYKARA, Tuncer, "Asya Türk Kültürünün Bir unsuru Olarak Mezar Taşları", **Vakıf Haftası**, C. 10, 1993, ss. 127–133.
- BELLİ, Oktay, "Türklerde Taş Heykel ve Balballar", **Türkler**, C. 3, 2002, ss. 910–914.
- BELLİ, Oktay, "Eski Çağ ve Orta Çağ'da Türklerde Kurgan Yapma Geleneği", **Türkler**, C. 3, 2002, ss. 927–931.
- BENLİ, Yusuf, **Akşehir'de Bulunan Süslemeli Türk Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 1992.
- BERK, Süleyman, **Zeytinburnu'nun Tarihi Mezar Taşları: Zamanı Aşan Taşlar**,

- Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul, 2006.
- BİÇİCİ, Hür Kamil, **Manisa Gördes'te Bulunan Osmanlı Dönemi Süslemeli Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2004.
- BİÇİCİ, Hür Kamil, "Muğla Ortakent'te Bulunan osmanlı Dönemi Süslemeli Mezar Taşları-II", **The Journal of Academic Social Science Studies**2, C. 6, S. 2, 2013, ss. 1373–1436.
- BİROL, İnci A., DERMAN, Çiçek, **Türk Tezyîni San'atlarında Motifler**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı, İstanbul, 2008.
- BOZKURT, Nebi, "Mezarlık" mad., **İslam Ansiklopedisi**, C. 29, Ankara 2004, ss. 519–522.
- BOZKURT, Nebi, "Şamdan" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi C.38**, 2010, ss. 328-330.
- BOZKURT, Nebi, Ertuğrul,Selda, "İbrik" mad., **İslam Ansiklopedisi C.21**, 2010, ss. 372-376.
- BULUT, Fatma, **İzmir-Urla Merkezdeki Cami Hazirelerinde Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2010.
- BULUT, Hacer, **Seyyid Usul Dergâhı Haziresinde Bulunan Mezar Taşları**, Erciyes Üniversitesi, 2017.
- CANTAY, Gönül, "Türk Süsleme Sanatında Meyve", **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish Or Turkic**, C. 3, S. 5, 2008, ss.32-64.
- CANYURT, Filiz, **Kastamonu Şehri İsmail Bey Külliyesi, Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzaffereddin Gazi Türbesi Hazirelerinde Bulunan Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007.
- CENGİZ, Ahmet, **XVIII. Yüzyılda Larende (Karaman) Şehrini Fiziki ve Sosyo-Ekonomik Yapısı**, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2008.
- CEZAR, Mustafa, **Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1997.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar, "Ötüken Türkçe sözlük: Orhun yazıtlarından günümüze Türkiye Türkçesinin söz varlığı", 2007,
- ÇAKAR, Gülşen, **Bursa Emir Sultan Mezarlığındaki 18. ve 19.Yüzyıl Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007.

- ÇAL, Halit, "Türklerde Mezar - Mezar Taşları", **Aile Yazıları**, C. 8, 2015, ss. 295–332.
- ÇAL, Halit, "Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları", **Vakıflar Dergisi**, C. 30, 2007, ss. 295–383.
- ÇAL, Halit, "İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğler**, 1999, ss. 206–225.
- ÇAL, Halit, "Türkiye Mezar Taşı Tipleri 1: Güneş Tepelikliler", **Belleten**, C. 85, S. 303, 2021, ss. 645-689.
- ÇAL, Halit, ÇAL, Özlem Ataoğuz, **Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Kastamonu Belediyesi Yayınları, Ankara, 2008.
- ÇAL, Halit, İLTAR, Gazanfer, **Giresun İli Osmanlı Mezar Taşları**, Ankara, 2011.
- ÇAYCI, Ahmet, **İslam Mimarisinde Anlam ve Sembol**, Palet Yayınları, Konya, 2017.
- ÇAYCI, Ahmet, **Anadolu Selçuklu Sanatında Gezegen ve Burç Tasvirleri**, TC Kültür Bakanlığı, Ankara, 2002.
- ÇAYCI, Ahmet, DURMUŞ, Latife, "Kütahya Erguniyye Mevlevihanesi (Dönenler Camii) Haziresindeki Mezar Taşları", **İstem**, C. 10, 2007, ss. 205–221.
- ÇAYCI, Ahmet, ÜREKLI, Bayram, "Dediği Sultan Haziresi Mezar Taşları", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 10, 2003, ss. 359-402.
- ÇELEBİ, Evliya, **Seyhatname**.
- ÇETİN, Kerim, "Kazımkarabekir İlçesi Kasaba Taş Evleri, Karaman", **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, C. 6, S. 7, 2019, ss. 387-429.
- ÇETİNASLAN, Mustafa, **Taşların Dili İnegöl Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, İnegöl, 2014.
- ÇORUHLU, Yaşar, "Kurgan ve Balık (Ordu-Balık) Terimleri (İsimleri) Üzerine Düşünceler", **Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Sanatı ve Kültürü Prof.Dr. Nejat Diyarbekirli'ye Armağan**, 2006, ss. 103–110.
- ÇORUHLU, Yaşar, **Erken Devir Türk Sanatının ABC'si**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1998.
- ÇULPAN, Cevdet, **Serviler 1**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1961.

- DAĞDELEN, Büşra Dok, **Makedonya Debre Hünkâr (Fatih Sultan Mehmet Han) Camii Haziresi Mezar Taşları**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2020.
- DANIK, Ertuğrul, **Koç ve At Şeklindeki Tunceli Mezartaşları**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1993.
- DEMİR, Çetin, **Tokat Erenler Tarihi Mezarlığı ve Mezar Taşları**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2008.
- DEMİREL, Feray, **Besni Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2008.
- DEMİRİZ, Yıldız, **Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekler**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1986.
- DEMİRİZ, Yıldız, "A C A N T H U S ; Türkiye'nin Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisine Yanlış Adla Girmiş Bir Bitki Motifi", **Sanat Tarihi Dergisi**, C. 3, S. 3, 1984, ss.19-29.
- DEMİRİZ, Yıldız, "İstanbul'da Piyale Paşa Türbesi ve Lahitleri Üzerine Bir Araştırma", **Vakıflar Dergisi**, S. 13, 1981, ss. 387-423.
- DENKTAŞ, Mustafa, "Karaman'daki Klasik Devir Osmanlı Camileri", **Vakıflar Dergisi**, C. 25, 1995, ss. 125-146.
- DERMAN, Uğur, "Mezar Kitabelerinde Yazı Sanatımız", **Turing Otomobil Kurumu Belleteni**, C. 49, S. 328, 1975, ss. 36-47.
- DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük**, Ankara, 2008.
- DİYARBEKİRLİ, Nejat, "Türklerde Mezar Yapısı ve Defin Merasimleri", **Türk Kültürü Araştırmaları**, C. 28(1-2), 1997, ss. 53-62.
- DİYARBEKİRLİ, Nejat, **Hun Sanatı**, Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları, İstanbul, 1972.
- DOĞAN, Burcu, **Edirne Gazi Mihal Camisi Haziresi'ndeki Mezar Taşları**, Trakya Üniversitesi, 2009.
- DOĞAN, Mehmet, **Büyük Türkçe Sözlük**, Ankara, 1982.
- DOĞAN, Nermin Şaman, YAZAR, Turgay, "Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Mimari Süslemesinde Küre, Küre ve Koni Kesiti/Kabara, Rozet", **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, C. 2, S. 19, 2013, ss. 221-244.
- DOĞANAY, Aziz, "Osmanlı Mimarisinde Tezyinat" mad., **Osmanlı Ansiklopedisi**, 1999, ss. 324-333.

- DORAS, Sabahattin, Kocaman, Şerafeddin, **Osmanlılar Albümü**, İstanbul, 1981.
- DÜLGERLER, Osman Nuri, **Karamanoğulları Dönemi Mimarisi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2006.
- ELDEM, Edhem, **İstanbul'da Ölüm**, Osmanlı Arşiv Ve Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul, 2005.
- ELIADE, Mircea, **İmgeler Simgeler**, Çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Gece Yayınları, İstanbul, 1992.
- ELİTEZ, Nazlı Gülgün, **Türk Mezar Taşlarında Bitki Motifleri**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 1996.
- ERDOĞDU, Akif, "Karaman Vilayeti Zaviyeleri", **Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi**, C. 9, 1994, ss. 89–159.
- EREN, Sevinç, **Tabzon İli Gülbahar Hatun ve Tavanlı Camii Hazireleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'ndaki Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2011.
- ERGÜN, Pervin, **Türk Kültüründe Ağaç Kültü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2004.
- ERHAT, Azra, **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1978.
- ERKAN, Uğur, **Kurtderesi (Kürtderesi)**, <https://ugur-erkan.com/karaman-ansiklopedisi/kurtderesi-kurtderesi/>, 01/03/2023.
- EROĞLU, Ömer, **Batı Anadolu'daki (Ege Bölgesi) Beylikler ve Erken Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2022.
- EROL, Erdoğan, **Sikke Nasıl Yapılır Konya'da Sikkecilik ve Sorunları**, Ankara, 1994.
- ERSOY, Ayla, "Eyüp'deki Mezar Taşlarında Servi Ağacı Kültü", **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler**, 2001, ss. 90–95.
- ERZİNCAN, Tuğba, "Mihrap" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 30, 2005, ss. 30-37.
- ESİN, Emel, **İslamiyet'ten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslama Giriş**, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1978.
- ESİN, Emel, **Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006.
- EYİCE, Semavi, "Mezarlıklar ve Hazireler", **İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri 1**, 1996, ss. 123–134.

- EYİCE, Semavi, "Hoca Mahmud Darulhuffazı ve Mescidi", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 18, 1998, ss. 187-189.
- EYÜPOĞLU, İsmet Zeki, **Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü**, İstanbul, 1988.
- GEZGİN, Deniz, **Bitki Mitosları**, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- GÖK, Nazire Nalan, **Isparta Merkezde Bulunan Mezar Taşları**, Erciyes Üniversitesi, 2019.
- GÖKBİLGİN, M.Tayyib, "XVI. Asırda Karaman Eyaleti ve Larende (Karaman) Vakıf ve Müesseseleri", **Vakıflar Dergisi**, C. 7, 1968, ss. 29-39.
- GÖKTÜRK, Mehmet, **Tarihi ve Anıtları Işığında Kırşehir Mezar Taşları: Mezardaki Hayatlar**, Kırşehir Belediyesi, Ankara, 2008.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Mevlevî Âdâb ve Erkânı**, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1963.
- GRAMMONT, JLV Bacque, LAQUEUR, HP Nicolas, "Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler", **Erdem**, C. 6, S. 16, 1990, ss. 197-214.
- GÜL, Selma, **Kadıköy Taşköprü Caddesi Mezarlığı (Batı Yönündeki 18. Yüzyıl Mezar Taşlarının Sanat Tarihi Açısından Değerlendirilmesi)**, Marmara Üniversitesi, 2009.
- GÜLCAN, Durmuş Ali, **Geçmiş Yüzyılların Karaman Büyükleri ve Şairleri**, Bifa Şirketler Grubu, Ankara, 1989.
- GÜLTEKİN, Rukiye Eser, "Türklerde Bereket Sembolü Olarak Kullanılan Meyve Motifleri ve Mimaride Değerlendirilmesi", **Turkish Studies**, C. 3, S. 5, 2008, ss. 9-37.
- GÜMÜŞDAĞ, Gökhan, **Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Yakupağa Camisi, Ahmed Dede Camisi Hazirelerindeki Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007.
- GÜMÜŞTOP, Ahmet, **Karamanoğlu Beyliği Dönemi Larende (Karaman) Şehri Vakfiyeleri**, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, 2019.
- GÜNDOĞAN, Bengü, **Kastamonu Ferhat Paşa Camisi Hazinesi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2007.
- GÜNDOĞDU, Hamza, "İkonografik Açıdan Türk Sanatında Rumi ve Palmetler", **Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar**, Güner İnal'a Armağan,

- 1993, ss. 199-201.
- GÜRLEVİK, Sebiha, **Sivas Mezar Kitabeleri Üzerine Bir İnceleme**, Cumhuriyet Üniversitesi, 2008.
- GÜVEN, Alim, **XV. Yüzyıl Osmanlı Mezar Taşları**, İstanbul Üniversitesi, 1995.
- GÜVEN, Süleyman, **İstanbul Küçük Ayasofya Camii (Sergios Bakhos Kilisesi) Hazinesinde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2018.
- GÜZEL, Emine, **Osmanlı Erkek Mezar Taşlarında Serpuş Biçimleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2016.
- HANOĞLU, Canan, **Batılılaşma Dönemi Rize Mezar Taşları**, Atatürk Üniversitesi, 20015.
- HANOĞLU, Canan, **Erzurum Merkezde Cami Hazirelerinde Bulunan XVIII.-XIX.Yy. Mezar Taşları**, Atatürk Üniversitesi, 2006.
- HASEKİ, Metin, **Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları**, İstanbul, 1976.
- HASOL, Doğan, **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, İstanbul, 1998.
- HOCAOĞLU, Zeynep, **Üsküdar Mihrimah Sultan Camii Hazinesindeki Mezar Taşları**No Title, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2020.
- İLTAR, Gazanfer, **Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2005.
- İNAN, Abdülkadir, **Tarihte ve Bugün Şamanizm**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara,
- KAHYA, Selim, **İzmir Beydağ'daki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2022.
- KALAFAT, Nihal, **Çankırı Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Erciyes Üniversitesi, 2018.
- KALFAZADE, Selda, ERTUĞRUL, Özkan, "Kandil ve Kandilin Motif Olarak Anadolu Türk Sanatındaki Kullanımı Üzerine", **Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi**, S. 5, 1989, ss. 23-34.
- KANGAL, Selmin vd., **The Sultan's Portrait Picturing The House of Osman**, Çev. **Priscilla Mary Işın**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000.
- KARA, Hacer, Danışık,Şerife, **Konya Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya, 2005.

- KARAÇAĞ, Abdullah, **Yunanistan'daki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları - İstanköy Adası Örnekleri**, Laçın Yayınevi, Kayseri, 2011.
- KARAÇAĞ, Demet, **Bursa'daki 14-15. Yüzyıl Mezar Taşları**, Ankara, 1994.
- KARAMAĞARALI, Beyhan, **Ahlat Mezar Taşları**, Ankara, 1992.
- KARAMAN, Hayrettin, "Ölüm, Ölü, Defin Merasimleri", **İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri 1**, 1996, ss. 3–15.
- KARAMÜRSEL, Alim, "Türklerde Mezar Geleneği", **Türkler**, C. 3, 2002, ss. 76–79.
- KARAPIÇAK, Sevcin, **Akşehir Taş Eserler Müzesi'ndeki Beylikler ve Osmanlı Dönemi Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2019.
- KAZANCIGİL, Ratip, TUĞRUL, Murta, **Edirne Müzesi Osmanlı Dönemi Mezar Taşlarından Örnekler**, Edirne Müzesi, Edirne, 2012.
- KIRZIOĞLU, M. Fahrettin, "Hazarlar'ın Kazak ve Borçalı Boyları'ndan Oluşan Karapapaklar'da İnsan Heykelli Kabir Taşları Yapma Geleneği", **İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri 1**, 1996, ss. 285–298.
- KOCA, K. Selçuk, **Türk Kültüründe Ogunlar ve Semboller**, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2004.
- KOCASAVAŞ, Yıldız, "Eski Türklerde Yas ve Ölü Gömme Adetleri" mad., **Türkler**, C. 3, Ankara 2002, ss. 67–75.
- KOÇAK, Muhsin, "Gurre" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 14, 1996, ss. 11-12.
- KOLOĞLU, Orhan, **İslamda Başlık**, Ankara, 1978.
- KOLSUK, Asuman, "Osmanlı Devri Çini Kandilleri", **Türk Etnoğrafya Dergisi**, S. 15, 1976, ss. 73-91.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, **Abideleri ve Kitabeleriyle Karaman Tarihi**, İstanbul, 1967.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, "Bir Hüccet İki Vakfiye", **Vakıflar Dergisi**, C. 7, 968,
- KOYUNCU, Recep, GÜVELİOĞLU, İshak Güven, GÜMÜŞ, Nebi, **Rize İyidere İlçesi Tarihi Mezar Kitabeleri**, İstanbul, 2009.
- KÖYLÜOĞLU, Nilüfer Umut, **Edirne Kültür Eserlerinde Görülen Bitkisel Motiflerin Kullanımı Üzerine**, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- KUBAN, Doğan, **100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1978.

- KURTIŞOĞLU, Gülay Apa, "Dini Mekanlarda Fonksiyonel Estetik Ögeler", **VI.Dini Yayınlar Kongresi İslam Sanat ve Estetik**, Ankara 2014, ss. 397-416.
- KURTIŞOĞLU, Gülay Apa, "Sadelikten Gösterişe Edirne Osmanlı Dönemi Mezar Taşları", **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 16, 2018, ss. 32-56.
- KURU, Alev Çakmakoglu, "İkonografik Açından Orta Çağ Türk Mimarisinde Yer Alan İstiridye Motifi", **Erdem Dergisi**, S. 52, 2008, ss. 111-124.
- KUŞOĞLU, Mehmet Zeki, **Mezar Taşlarında Hüve'l Baki**, İstanbul, 1984.
- KUTLU, Hüseyin, **Kaybolan Medeniyetimiz : Hekimoğlu Ali Paşa Câmii Hazîresi'ndeki Tarihî Mezar Taşları**, Damla Yayınevi, İstanbul, 2005.
- LAQUEUR, Hans Peter, **Hüve'l Baki İstanbulda Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, (Çev. Selahattin Dilidüzgün), İstanbul, 2014.
- LASZLO, Rasonyi, **Tarihte Türklük**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988.
- MİLLER, William, **The Costume of Turkey Illustrated By A Series of Engravings; With Descriptions In English And French**, Çev. 2011, Ali Berkday, London, 1802.
- MUŞMAL, Hüseyin, ÇETINASLAN, Mustafa, "Konya İli Beyşehir İlçesi Fasıllar Köyü Mezar Taşları", **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish Or Turkic**, C. 817, 2013, ss. 323-354.
- MUŞMAL, Hüseyin, GÜRBÜZ, İrem, "Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi'nde Mader-İ Mevlâna Külliyesi'nin Bakım ve Onarım Faaliyetleri / The Maintenance And Repair Activities of The Mader-İ Mevlâna Islamic-Ottoman Social Complex In Ottoman And Republican Eras", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, C. 47, 2019, ss. 239-272.
- MÜLAYİM, Selçuk, **Değişimin Tanıkları : Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi**, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1999.
- MÜLAYİM, Selçuk, "Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi", **Anatolia**, S. 20, 1976, ss. 141-153.
- MÜLAYİM, Selçuk, **Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982.

- NEFES, Eyüp, **Samsun Yöresinde Bulunan Mezar Taşları**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2002.
- NEFES, Eyüp, "Samsun Merkez Kökçüoğlu Mezarlığı'ndaki Kitabesinden Hareketle Hattat Mısri-Zade İle İlgili Bir Değerlendirme", **Ekev Akademi Dergisi**, C. 10, S. 29, 2006, ss. 289-295.
- NERMUTLU, Bedri, ÖCALAN, Hasan Basri, **Tarihi Bursa Mezar Taşları**, Bursa, 2011.
- OĞUZ, Burhan, **Mezartaşlarında Simgeleşen İnançlar**, Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları, İstanbul, 1983.
- ORAL, M.Zeki, "Karaman'da Hoca Mahmud Mescidi Dâru'l Huffâzı Vakfiyesi ve Kitabeleri", **Belleten**, C. 23, S. 90, 1959, ss. 213-227.
- ÖDEN, Zerrin Günel, "Karamanoğulları Beyliği", **Türkler**, C. 4, 1992, ss. 756-763.
- ÖGEL, Bahaadin, **İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1962.
- ÖGEL, Semra, **Anadolu Selçukluları'nın Taş Tezyinatı**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1987.
- ÖGEL, Semra, "Anadolu Selçuklu Sanatının Önemli Bir Kaynağı Gazne Sanatı", **Türk Kültürü Araştırmaları**, C. 1, S. 2, 1964, ss. 197-205.
- ÖKÇESİZ, Mahmud, **Kuşadası Adalızade Osmanlı Mezar Taşları**, İstanbul, 2013.
- ÖLÇAY, Hülya, **Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı 19. Yüzyıl Kadın Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2004.
- ÖNDER, Mehmet, "Konya Mezar Taşlarında Şekil ve Motif Karakterleri", **Anıt**, S. 22-23, 1958, ss. 5-16.
- ÖNEY, Gönül, **Beylikler Dönemi Sanatı**, Ankara, 1989.
- ÖNEY, Gönül, **Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1992.
- ÖNGE, Yılmaz, "Pir Ahmed Efendi Camii'nin Restorasyonu", **S.Ü.Müh.-Mim.Fak.Der.**, S. 1, 1986, ss. 104-119.
- ÖZKAN, Serap, **Geç Dönem Osmanlı Adana Mezar Taşları(18-20.Yy)**, Selçuk Üniversitesi, 2007.
- ÖZÖNDER, Hasan, "Karaman (Larende) Mevlevi-Hanesi", **Osmanlı Araştırmaları**, C. 14, S. 14, 1994, ss. 143-152.

- ÖZÖNDER, Hasan, **Konya Mevlana Dergahı**, Ankara, 1982.
- ÖZSARAY, Mustafa, "Osmanlı Belgelerinde Kullanılan Tarih Türleri", **Hazine-I Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, ss. 28-41.
- ÖZÜDOĞRU, Şerife, **Karaman'da Türk Mimari Eserleri Süslemesi**, Mimar Sinan Üniversitesi, 1989.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, "İbrik" mad., **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.2, İstanbul 1993.
- PEKAK, Mustafa Sacit, GÜR, Durmuş, "İsa'nın Doğumu", **Sanat Tarihi Dergisi**, C. 24, S. 2, 2016, ss. 175-226.
- POLAT, Cavit, "Kahramanmaraş Keklikoluk Köyü Mezar Taşlarının Şekil ve Süsleme Bakımından Değerlendirilmesi", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S. 6, 2017, ss. 523-538.
- RAGHEB, Youssef, "İslam Hukukuna Göre Mezarın Yapısı", **İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri 1**, 1996, ss. 17-24.
- SAATÇİ, Suphi, "Sinan ve Türbe Mimarisi", **Düşünen Şehir**, C. 5, 2018, ss. 66-75.
- SEVİM, Nidayi, **Medeniyetimizin Sessiz Tanıkları**, Kitapdostu Yayınları, İstanbul, 2010.
- SEVİN, Emine Nilüfer, **Çorum Şehri Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2008.
- SİLİ, Timur, "Taşların Dili", **Bilig**, S. 2, 1996, ss. 220-227.
- SİPAHİ, Barış, ÇETİN, Ayten, " 1697-1910 Yılları Arasında Osmanlı Kültüründe Muhasebecilerin Mezar Taşlarının Karakteristik Özellikleri ", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, S. 48, 2010, ss. 232-241.
- SÖZEN, Metin, "Anadolu'da Eyvan Tipi Türbeler", **Anadolu Sanatı Araştırmaları 1**, 1968, ss. 167-232.
- SÖZEN, Metin, TANYELİ, Uğur, **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992.
- SÜMER, Faruk, "Karamanoğulları" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, ss. 454-460.
- SÜRÜN, Mustafa, **İstanbul Şeyh Vefa Haziresi**, Marmara Üniversitesi, 2006.
- ŞAPOLYO, Enver Behnan, "Türk Mezar Taşları", **Önasya**, C. 57, 1970, ss. 10-21.
- ŞEN, Emre, GÜRPINAR, Fatma, "Farklı Kültürlerde Güneş Sembolü", **Ulakbilge**

- Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 43, 2019, ss. 985-1008.
- ŞİKARÎ, **Karamanname**, (Çev. Metin Sözen, Necdet Sakaoğlu), İstanbul, 2005.
- ŞİMŞİR, Zekeriya, **Konya'daki Selçuklu Mimarisinde Rumi Motifi**, Selçuk Üniversitesi, 2002.
- TANMAN, Mehmet Baha, "Karamanoğulları" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, ss. 460–462.
- TANRIKORUR, Barihüda, "Karaman Mevlevîhânesi", **İslam Ansiklopedisi**, C. 24, 2001, ss. 247-248.
- TEMİZSOY, İlhan, Uysal, Vehbi, **Karaman**, Konya, 1987.
- TEZCAN, Hülya, "Fes" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.12, İstanbul 1995, ss. 415-416.
- TİBET, Aksel, İŞİN, Ekrem, YELKENCİ, Dilek, "Yenikapı Mevlevihanesi" mad., **İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri 1**, Ankara 1996, ss. 242–243.
- TOTAYSALGIR, Gaffar, **Karaman (Lârende): Tarihî İncelemeler**, Konya, 1944.
- TUNCEL, Metin, "Karaman" mad., **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, ss. 444–447.
- TUNÇEL, Gül, **Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezar Taşları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.
- TUNÇEL, Gül, "Üsküp Alaca Camii Hazinesi'ndeki Şahideler", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C. 22, S. 1, 2005, ss. 215-236.
- TURAN, İlhami, **Osmanlı Kıyafetleri: Fenerci Mehmed Albümü**, Vehbi Koç Vakfı, İstanbul, 1986.
- TÜFEKÇİOĞLU, Abdülhamit, GÜNDOĞDU, Oktay, "Üsküdar Ahmediye Külliyesi Hazinesi Meyve Tasvirli Mezar Taşları", **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, C. 36, 2016, ss. 173–191.
- UĞRAŞKAN, Erol, **Kastamonu Ferhat Paşa ve Atabey Gazi Camilerinin Hazinelelerindeki Mezar Taşları**, Selçuk Üniversitesi, 2007.
- UĞURLUEL, Talha, **İstanbul Tahtakale'de Yavaşca Şahin Hazinesi**, Marmara Üniversitesi, 2007.
- UYSAI, Nacide, **Süleymaniye Camii Hazinesi**, Erciyes Üniversitesi, 2013.
- ÜLGEN, Hicabi, **Osmanlı Mezar Taşlarının Bursa ve Civarındaki İlk Örnekleri**,

- Uludağ Üniversitesi, 2009.
- ÜLKER, Necmi, "Ege Bölgesi Osmanlı Devri Mezar Taşları", **Osmanlı**, C. IX, 1999, ss. 230-237.
- ÜNGÖR, İbrahim, ÖZGÜL, Oktay, "Otlukbeli'nde Tarihî ve Arkeolojik Araştırmalar", **Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 17, 2016, ss. 267-289.
- ÜSTÜN, Kutay, **Osmanlı Dönemi Ordu Yöresi Mezar Taşları: Perşembe Örneği**, Hacettepe Üniversitesi, 2003.
- Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter No: 2176-0, Sayfa No: 0405, Sıra No:0704'deki Belge.**
- YAMAN, Bahattin, "Isparta Karaağaç Mezarlığındaki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları", **Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S. 13, 2007, ss. 71-89.
- YAPAR, Berrin, **Yunanistan'daki Türk Eserlerinde Kitabeler (Dedeoğlu, Dimetoka, İskeçe, Gümölcine, Selanik, Kavala, Yenice-Karasu)**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2007.
- YARIŞ, Sahure, **Üsküdar'da Yer Alan Bir Grup Cami Hazinesindeki Mezar Taşları**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2015.
- YENİ, Özgür, "Kastamonu Honsalar Camii Hazinesi'nde Bulunan Mezar Taşları", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi- Prof.Dr. Hamza Gündoğdu Armağanı**, C. 6, S. 25, 2013, ss. 594-611.
- YER, Kader, **Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı'ndaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi, 2004.
- YETKİN, Şerare, "Yeni Bulunmuş Figürlü Mezar Taşları", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi**, C. 1, 1969, ss. 149-160.
- YILDIRIM, Mustafa, "Bektaşî Mezar Taşları'nda Dekoratif Sanatlar", **İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C. 8, 1998, ss. 189-202.
- YILMAZ, Mustafa, DOĞANAY, Osman, "Akseki, İbradı ve Gündoğmuş (Antalya) Çevresi Arkeolojik Çalışmaları", **Stratonikeia'dan Lagina'ya Adil Tırpan Armağanı**, Bilal Söğüt, Ege Yayınları, İstanbul, 2013, ss. 701-717.
- YÜCEL, Yaşar, **Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar, Kitâb-I Müstetâb - Kitabu Mesâlihi'l Müslimîn ve Menafi'i'l-Mü'mimîn - Hirzû'l-Mülûk**,

Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1988.

YÜKSEL, Murat, **Trabzon’da Türk-İslam Eserleri ve Kitabeler**, Trabzon, 2000.

ZEYBEK, Recep, **Denizli Kabristanlığında 18. ve 19. Yüzyıllardan Kalma Mezar Taşlarının Tahlili**, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2001.